

**TAM TẶNG SONG NGỮ PĀLI - VIỆT
VESAK 2550**

*Sabbadānam dhammadānam jināti.
Sự bồ thi Pháp vượt trên tất cả các sự bồ thi.*

Thí Chủ: _____

Dâng đến: _____

Ước Nguyện: _____

Hồi hướng đến: _____

TAM TẶNG SONG NGỮ PĀLI - VIỆT - TẬP 37

SUTTANTAPIṭAKE KHUDDAKANIKĀYE

PAṬISAMBHIDĀMAGGAPAKARAÑA

PAṬHAMO BHĀGO

TẶNG KINH - TIỂU BỘ

PHÂN TÍCH ĐẠO

TẬP MỘT

PHẬT LỊCH 2551

DƯƠNG LỊCH 2007

In lần thứ nhất:
PL 2551 - DL 2007

Số Lượng 600 cuốn

ISBN: 955-1222-38-3

@Buddhist Cultural Centre
125 Anderson Road
Nedimala, Dehiwala - Sri Lanka

Tel: 2734256, 2728468
Fax: 2736737
Email: bcc@sri.lanka.net
Website www.buddhistcc.com

MỤC LỤC TỔNG QUÁT

Mục Lục Tổng Quát	iii
Lời Tựa - Sinhala và Việt ngữ	v - xiv
Văn Bản của Bộ Tôn Giáo - Anh và Việt ngữ	xv - xvi
Thành Phần Nhân Sư	xvii
Lược Đồ Tam Tạng	xviii - xix
Lời Giới Thiệu	xxiii - xxvi
Các Chữ Viết Tắt	xxvii
Mẫu Tự Pāli - Sinhala	xxviii - xxix
Mục Lục Phân Tích Đạo - Tập Một	xxxi - xxxv
Phân Tích Đạo - Tập Một	2 - 523
Phụ Chú	525 - 532
Thư Mục Câu Kệ Pāli	533 - 534
Thư Mục Từ Đặc Biệt	535 - 544
Phương Danh Thí Chủ	545 - 546

--ooOoo--

*“Tathāgatappavedito dhammadvinayo, bhikkhave, vivaṭo virocati,
no paṭicchanno.”*

*“Này các tỳ khưu, Pháp và Luật đã được công bố bởi đức Như Lai
là bộc lộ, chói sáng, không che giấu.”*

(Aṅguttaranikāya Tikanipātapāli Kusinaravagga Paṭichannasutta,
Parivārapāli Ekuttarikanaya Tikavāra - Bộ Tăng Chi, Chương Ba
Pháp, Phẩm Kusinārā, Kinh Được Che Giấu; Luật Tập Yếu, Chương
Tăng Theo Từng Bậc, Nhóm Ba).

ප්‍රස්ථාවනා

සතා සංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් මතේ ප්‍රණීධාන පුරාප නවාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් වාක් ප්‍රණීධාන පුරාප සාරාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් කාය වාක් ප්‍රණීධාන පුරාප සම්මා සම්බුද්ධවරුන් විසි භතර නමකගෙන් නියත විවරණ ලබා ක්‍රිස් 623 දී පමණ බුද්ධත්වයට පත්වප බරණැස මිගදායේ දී ධර්ම වතුය පැවැත් වූ තැන් පටන් පන්සාලිස් වසක් තුළ දේශනා කරන ලද ධර්මය තථාගත ධර්මය නම වෙයි ඒ තථාගත ධර්මය ධමම-ධමමඩකක- සදාධමම ධමමවිනයප බුහ්මවරයි සාන- පාවචන - ආදි නාමයනගෙන් හඳුන්වා දී ඇති මෙම සදාධර්මයම ආනන්දය මාගේ ඇවැමෙන් තොපගේ ගාස්තා වන්නේ යයි තථාගතයන් වහන්සේ විසින්ම පරිනිරවාණයේ දී වදාරා ඇති එයින් පෙනෙන්නේ බුදුන් වදාල ධර්මයම හිස්ස්න් ගේ මර්ගෝපදේශකයා වූ වෙයි එසේ තිබියදීන් බුද්ධ පරිනිරවාණයෙන් පසුව සුභද නම හිස්ස්වගේ මතය වූයේ තථාගතයන් වහන්සේ නැති නිසා තම තමන්ට වුවමනා පරිදි හිස්ස්න්ට ජ්වත්වීමට පුළුවන් බවයි සුභද හිස්ස්ව තථාගත පරිනිරවාණය ගැන සිතා ඇත්තේ කරදරයකින් මිදුණු අවස්ථාවක් ලෙසයි සමහර විට වෙනත් මත ප්‍රකට තුවුවද තවත් හිස්ස්න් අතර මෙවැනි විනාශකාරී මති මතාන්තර පවතින්නට ඇති සරවෘයන් වහන්සේ ජ්වත් ව සිටියදීම දේවදත්ත සුනක්බත්තප අරිටයප සාතිප ආදි හිස්ස්හු මෙවැනි මත උපදවන ලදී

ධර්මය සම්බන්ධව ගැටුවක් මතුවියේ කලතුරකින් වූවදප බුද්ධ ධර්මයේ පිරිසිදු බව ඒ අයුරින්ම රක ගැනීමේ අවශ්‍යතාවයප බුද්ධ පරිනිරවාණයෙන් පසුව ගාසන හාරධාරී වූ මහා කාග්‍යාපඡ උපාලි ආදි මහරහතන් වහන්සේලාට පැහැදිලි විසි උන්වහන්සේලා බුද්ධ පරිනිරවාණයෙන් සිවුවන මස දෙවනදා රජගහනුවර වෙනාර පර්වත ප්‍රාන්තයේ සජ්ත පර්ණී ග්‍රහාද්වාරයෙහි අජාසත් රජු විසින් තරවන ලද මැණ්ඩපයට රස් වූ පන්සියයක් මහ රහතන් වහන්සේලාගේ සහභාගිතවයෙන් පළමුවන ධර්ම සංගිතය පැවැත්වුහි

ධර්ම විනයයර අනුබද්ධ මහාකාග්‍යාපඡ ධර්ම හාණ්ඩාගාරික ආනන්දප අගු විනයයර උපාලි ආදි සිවිපිළිසිඩියා පත් මහරහතන් වහන්සේලා විසින් පවත්වන ලද මෙම සංගායනාව සෙසු සියලු සංගායනාවන්ට පාදක වූ බවත් සමස්ත බොද්ධ හිස්ස් සංසයා විසින්ම පිළිගන්නා ලද බවත් අවිධිකථාවන්හි සඳහන් වෙයි මෙම ප්‍රථම සංගායනාව කජ්පියා කජ්පිය සික්කාපද පැනවීමත් බුදානු බුදාක හිස්සාපද විනිශ්චයත් තිදානකාට පවත්වන ලද බැවැනි පසුවසතික විනය සංගිතයන නමින් එය හඳුන්වයි බුද්ධ වවතය නැතිනම් ශ්‍රී සදාධර්මය පිටක වසයෙන් බෙදුවෙත ඒ ඒ පිටක එක් එක් සඩිස පරම්පරාවලට දුන්නේන් මෙම සංගායනාවේ දීයි

ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවෙන් වසර සියයක් ඉක්ම ගිය පසු කලාගොක රජු දවස විශාල මහනුවර වැසි ව්‍යේඛ හිස්ස්න් විසින් විනය විරෝධී වස්තු දහයක් විනයානුකුල කිරීමට උත්සාහයක් ගත්හි මෙම දස වස් පිළිවෙත තීතියට පවහැනි මෙන්ම සඳාවාරාන්මක තොවන බවද

ප්‍රකාශනයහි වජ්‍රේ හිකුත්ත්ගේ මෙම විනය විරෝධී උත්සාහයෙන් බුද්ධ ධර්මය රැක ගැනීම සඳහා දෙවැනි සංගායනාව පැවැත්වීම්

කාකණ්ඩ පුතත යස නම් මහරහතන් වහන්සේ සම්බකාම්ප රේවතප සාල්හප බුජ්ජ සේෂ්ඨිත වාසහගාම්ප සුමනප සාණවාසී සම්භුත යන රහතන් වහන්සේලා සාක්ෂාකර මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදී සත් සියයක් රහතන් වහන්සේලා විසින් මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදහී සතත සතත විනය සංගිති නමින් යන නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාවේදී වුල්ලව්ගේ සංගිති බන්ධ දෙකප මූණචිරාජ සූත්‍රය සෙරිස්සක විමාන කථා උත්තරවාද ජේතවතු ආදිය පික පාලියට කතු කළහි

විවිධ නිකායන් හට ගැනීමත් ඒ ඒ නිකායයන්වල අයිතිවාසිකම්ප ඉගැන්වීම්ප හා වත් පිළිවෙත් මගින් බුදු දහම කිලිවීමත් දුර්ධිලයන් වැඩි වීමත්ප ඒ නිසාම සිල්වතුන් විනය කරම සිදු නොකර සිටීමත් විනයධර බහුගැන සුපේශල හිකුතාකාම් රහතන් වහන්සේලා ගම දනවි අතහැර වනවාසී වීමත් යන අවස්ථා බුදුන් පිරිනිවී දෙසියපන්තිස් වසර වන විට දක්නට ලැබුනී මෙම තත්ත්වයෙන් සම්බුද්ධ ධර්මය ආරක්ෂාකර ගැනීම සඳහා බුද්ධ වර්ෂ දෙසිය පන්තිස් වැන්නේ දී අණෝක අධිරාජයාගේ දායකත්වයෙන් පැළුල් තුවර දී තුන්වන සංගායනාව පැවැත්වීයි මෙම සංගායනාව පවත්වන ලද්දේ මොගේලි පුතත තිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතුන් වහන්සේලා දාහක් සම්බන්ද වෙමින්ප අණෝකරාම යෝදායි කථා ව්‍යුප්පකරණය සංගායනා කර ඇත්තේ සම්මිතිය ගෝකුලික ආදී නිකායයන් විසින් වැරදි කරුණු ගෙන විග්‍රහ කරන ලද ධර්ම කරුණු නිවැරදි කොට පිරිසිදු බුද්ධ ධර්මය රකගනු සඳහායි නව මසකින් නිම වූ මෙම සංගායනාව සාහස්‍ර ක නමින් හඳුන්වයි

උපාලි රහතන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය පරම්පරාව විසින් විනය පිටකය දා ආනන්ද පරපුරෙහි දීසභාණකම සාරිප්‍රතත පරපුරෙහි මල්කියිම හාණකම මහාකාශ්‍යාප පරපුරෙහි සංයුතත හාණක අනුරුද්ධ පරපුරෙහි අංගුත්තර හාක ආදින් විසින් සූත්‍ර පිට කය දා ගාරිපුත්‍ර ශිෂ්‍ය පරපුරින් අනිධර්ම පිටකයද මෙම සංගායනාව වෙත පවත්වාගෙන ආහි

භාණකයන්ගේ ප්‍රහවය

සම්බුද්ධ පරිනිරවාණයෙන් තෙමසකට පසු මහා කාග්‍යප මහ රහතන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රජ්‍යහනුවර දී පවත්වන ලද ප්‍රථම සංගායනාවේදී ධර්මය කියාව පිටකවලට කොටස්වලට බෙදුහි ඒ එක් එක් ධර්ම කොටස්වයක් එක් එක් හිකුත් පිරිසකට හාර කිරීම උචිත යය මෙහි දි කල්පනා කර ඇති කට පාඩ්මනේ තථාගත ධර්මය ආරක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාවය නිසා මෙලෙස වැඩි බෙදාගැනීමේ උච්මනාව ඇතිවයි ඒ ඒ ධර්ම කොටස් හාරදෙන ලද්දේ ඒ ඒ කොටස් පිළිබඳව ප්‍රවීතත්වයක් දැක් වූ හිකුත් පිරිස් වලටදී උදාහරණ වසයෙන් විනය පිටකය හාරදෙන ලද්දේ විනය පිළිබඳ අග්‍රස්ථානය හෙබ වූ උපාලි රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ පරපුරවයි සූත්‍ර පිටකය හාරදී ඇත්තේ ධර්ම හාණ්ඩාගාරක ආනන්ද

රහතන් වහන්සේගේ පිරිසටයි අභිජරමය හාර දී ඇත්තේ ධරම සේනාපති සැරුපුත් රහතන් වහන්සේගේ පරපුරටයි

දිස හාණක - මජකීම හාණක - සංපුක්ත හාණක - අංගුත්තර හාණකා ජාතක

හාණකප ධමමපද හාණකප උහතේ විහඩග හාණකප මහා අරියවංස හාණක ආදී වසයෙන් මෙම ගිෂා පරම්පරා දිගින් දිගටම පිරිසිදු බුද්ධ ධරමය රැකගෙන ආහී මෙම හාණක පරම්පරාවල අවසාන පුරුශ් ලංකාවේ විෂ්ඨා හාණක වසයෙන් තිපිටක බුද්ධ වචනය කට පාඩිතින් රැකගෙන ආ මෙම පිරිස් අතර සූත්‍රතනතිකා - විනයධරා - අභිධම්විකා - ධමමධරා අවයක්විකා - තිපිටකා - වතුනිකායිකා ආදී වගයෙන්ද ඒ ඒ ධරම කොටස් කට පාඩිතින් ගෙන ආ හික්ෂාන් වහන්සේලා වුහි

තුන්වන ධරම සංගායනාවෙන් පසුවේ දිජිට පේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසාන පුරුශ වූ මොගගලී පුත්ත තිස්ස මහරහතන් වහන්සේගේ පාදාවනත අග ගිෂායා වූ මිහිදු මහ රහතන් වහන්සේ විසින් සංගාහිත පේරවාදී බුද්ධ ධරමය ලක්දිවට ගෙන ආහී

පේරවාද -

පේර යනුවෙන හැදින්වෙන පිරිස වැඩිමහල්ලන් ස්ථාවරයන් වසයෙන් ගැනී එනම් වැඩිමහල්ලන්ගේ ආයතනයට පේරවාදයට අයත් සාමාජිකයෝදී මෙහි පේර යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ පුරුම ද්විතීය සංගායනාවලට සහභාගී වූ මහා කාශ්‍යප උපාලි - යසප ආදී වූ මහරහතන් වහන්සේලා විසින් සංගායනා කළ පාලි ධරමය පේරවාද නම් වේ “දෙව සඩුගිතයෝ ආරුලන පාලියේ වෙනු පේරවාදා-ති බෙදිතබං - සාහිමහා කසසප භුතිතං මහා පේරානං වාදතතා පේරවාදකාති ව්‍යවත්ති” යනුවෙන් සරනු දීපනී විකාවහි එසි පේරිකා යනුවෙන් හඳුන්වන පේරවාදිනු මගධා සහ ජ්‍යෙෂ්ඨීය මිලස්පාන කර ගත්හි මෙයින් ලංකාවට පැමිණියේ උපජයිනී ගාබාවයි පේරවාද ගාසනයේ පිත්‍යවරු වුවෝ පෝරාණයෝ වෙති පෝරාණයෝ වුකලි සම්භාවනිය ආවාරය පිරිසක් වූ අතර පේරවාද ගාසනය ඇතිවීමේද හා තහවුරු කිරීමෙහි දී වැදගත් තැනක් ගත් බව පෙනේ

තුන්වන ධරම සංගායනාවෙන් පසුව මිහිදු හරහතන් වහන්සේ විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද්දේ පේරවාදී තිපිටකයයි මහින්දාගමනයෙන් පසුව ලංකාවේ ශ්‍රී ලංකික හික්ෂා පිරිසක් ඇති වුහි උන්වහන්සේලා ඒ තිපිටකය හදාලනී සිංහලෙන් අවුවා උපුහි දේවානම්පියතිස්ස රුපුගේ ප්‍රධාන අමාත්‍යාංශ වූ අරිවය පැවැති වී රහතවැ උන්වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් දේවානම් පියතිස්ස රාජ සමයේ (ක්‍රිප්පී 247-207) දී ලංකාවේ පළමුවන සංගායනාව කර ඇති මෙම සංගායනාවට සැට්දහසක් රහතන් වහන්සේලා සහභාගී වූ බව සදහන්යි සත්දෙනෙකුගේ යුත් ගිෂානු ගිෂා පරම්පරාවට අනුව මිහිදු මහ රහතන් වහන්සේගේ පුරුම ගිෂායා වූයේ අරිවය තෙරැන්යි අනුරාධපුරයෙහිප ප්‍රාපාරාමයේ මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇති

ධරමයේක රජුගේ මෙහෙයවීමෙන් ලංකාවට බුදු සමය ගෙන ආ මිහිදු හිමියන් උදෙසා අනුරාධ පුරයෙහි ඉදි වූ ඉතා වැදගත් වූද ඉතා විශාල වූද ආරාමය මහා විභාරයයි මෙම විභාරයෙහි වැඩ සිටි හිස්සුන් වහන්සේලා සම්සක් දාශ්ටික උරවාදීපු වූහි උරවාදය ආරක්ෂා වූයේ මෙම විභාරයේදීයි

උරවාදී බුද්ධියාසනයට ආ බලපෑම්

උරවාදී බුද්ධියාසනය කෙරෙහි වරින්වර යම් යම් මතවාදිවල බලපෑම් ද ඇතිවියි එයින් එකක් නම බුදුන් අතිමානුෂීකයයි විශ්වාස කළ ලෝකෝත්තර වාදයයි ග්‍රේෂ්ය ගාස්තාවරුන්ගේ අහාවයෙන් පසුව අනුගාමිකයන් විසින් ඔහුගේ මිනිස් බව අමතක කොට ඔහු දේවත්වයෙන් සැලකීම ස්වාභාවිකයි ඔවුන් එසේ කරන්නේ ගාස්තාවරයා කෙරෙහි ද්‍රුඩ් හක්තිය නිසායි එහෙත් උරවාදීපු ඒ අතින් වැඩිදුර ගියේ තැන් ඔවුන් බුද්ධ කාය දෙස යථා තත්ත්වයෙන් බැඳු බව පෙනේ එයට අමතරව වෙතුලාවාදා නීලපට දරුණාද ආදි නම්වලින් උරවාද ත්‍රිපිටකයට අයත් නොවූ විශේෂාංග බිජි වූවද උරවාද බුදු සමය විසින් එවා බැහැර කරන ලදී මේ ආදි වසයෙන් වෙතුලා වාදීන්ගෙන් ඇතිවුණු නොයෙක් උපද්‍රව වලින් උරවාදය මහා විභාරික හිස්සුන් විසින් බලවත් දුෂ්කරතා මැද ආරක්ෂා කරන ලදී අනුෂවාදී දරමයන් උරවාදයට ඇතුළුවනු වළක්වනු සඳහා උරවාදීපු හැම අයුරින්ම සටන් කළහි මහාසේන රාජ්‍ය සමයේදී මෙම සටහන ප්‍රකටව කෙරුණු විට උරවාදීපු ජය ගත්හි මෙම මහා විභාරය පිළිබඳව කිරීතිරාවය හැම තැනම පැතිර පැවතියි නිරමල දරමය ලබා ගැනීම සඳහා විදේශීකයෝ ලංකාවට ආහි විශාබ පිතිමල්ලෝ බුද්ධ සොජ යන අය ඉන් සමහරෙකි

පොත්ක සංගිතිය

මිහිදු හිමියන් විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද ත්‍රිපිටක දරමය වසර හාරසියයක් පමණ කට පාඩුමින් පැමිණී මහා විභාරික හිස්සුන් වහන්සේලා ඒ පිරිසිදු උරවාදය පරපුරෙන් පරපුරට ගෙනයාමේ උදාර වූ ද පවිතු වූද වෙතනාවෙන් බුද්ධ වර්ෂ 440-454 අතර කාලයේ වළගම්බා රජු ද්වස පොත්වල ලියවියි වළගම්බා රජු ද්වස ලේඛනාරුඩ් කෙලේ රජගහ - වේසාලී - පාටලී පුතු - නගරවල පැවැත් වූ දරම සංගායනාවන් නි දී තෝරා බෙරාගෙන සංග්‍රහ කළ ත්‍රිපිටකයයි ලෝකයේ පුරුම වරට සිංහල රහතුන් විසින් කරන ලද මෙම පොත්ක සංගිතියෙන් පසුව බුද්ධ ග්‍රාවකයන් අතුරෙන් ඉතා උසස් විනයට ගෙනගිය බව වින ලියවිලි වල සඳහන්ව ඇති මෙයින් පැවත එන්නේ යයි සළකන උරවාදී පාලී ත්‍රිපිටකය සියම්ප කාම්බෝජප බුරුම ආදි දකුණු දිග රටවල පැතිර ගියහි

වම්පා (වියටනාමය)

ඉත්දු වින අරධ ද්වීපයේ නැගෙනහිර ප්‍රාන්තයේ දකුණු කොටස වන වත්මන් වියටනාමය ඇත් අතිතයේ වම්පා නමින් හඳුන්වා ඇත් බුදු සමය ත්‍රිවී 3 වැනිසිය වශේදී පමණ මෙහි තහවුරු වත්තට ඇතැයි සිතිය හැකියි ක්වීවි 605 දී වම්පා අග නගරය වීනුන් විසින් ආකුමණය කොට බොද්ධ වස්තුන් විනයට ගෙනගිය බව වින ලියවිලි වල සඳහන්ව ඇති මෙයින් පැහැදිලි වත්තෙන් ක්වීවි 7 වන සියවස ට පෙර වර්තමාන වියට නාමයේ බුදු දහම පුවලිතව පැවති බවයි වම්පානී බොද්ධයන් පොදු

වසයෙන් ආරය සම්මිතිය නිකායට අයත් වූ අතර සර්වාසේති නිකායේ ස්වල්ප දෙනකු ද සිරි බවයි ක්වී 8 වැනි සියවසේ ශිලා ලේඛනයකින් පෙනී යන්නේ වම්පානි මහායාන බුදු දහම බලවත්ව පැවැති බවත් සමහර රජවරුන්ගේ ද ආයිරවාදය ලද බවත්සේ පසු කාලයක දී මහායානයෙන් කැඩී ආ තන්ත්‍රයානය ද එහි වූ බව පැහැදිලියි

ක්වී 15 වන සියවසේදී උතුරේ අන්නම්වරුන් විසින් රට අල්ලා ගන්නාතෙක් මහායාන ස්වරුපයේ බුද්ධාගම වම්පානි (වියට්නාමයේ) ජ්වලාන බලවේගයක් වියි පසුව වම්පානි පැරණි ආගම වෙනුවට වින ස්වරුපයෙන් යුත් බුදු සමය එහි බලපෑවත්වා ඇති

වියට්නාම ජාතික හිසු ඉන්ද්චන්ද

වියට්නාම ජාතික ඉන්ද්චන්ද හිසුන් වහන්සේ වසර කිපයකට පෙර ලංකාවට වැඩම්වාප කෝට්ටේ සිරි ජයවර්ධනාරාමයේ වැඩ සිටිමින් සිහල භාෂාව කියවීමටද පාලිභාෂාවද හදාරා ඇති බොද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් මුද්‍රිත බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සමූහය පරිඹිලනය කළ මෙම භාමුදුරුවේ පාලියෙන් ඇති ත්‍රිපිටකය සිංහලෙන් හදාරා වියට්නාම් භාසාවට පරිවර්තනය කර ඇති වියට්නාම ඉතිහාසය දෙසත් ත්‍රිපිටකයේ ඉතිහාසය දෙසත් බැඳු විට එය ඉතා වැදගත් ප්‍රාතිහාරියමය කටයුත්තකි මුළු උරුවාදී ත්‍රිපිටකයම වියට්නාම බසට පරිවර්තනය කිරීම උන්වහන්සේගේ උත්සාහයයි බලාපොරොත්තුවයි එය එසේ වූ විට එය වර්තමාන වියට නාමයේ සම්භක් දැඩ්රිය උරුවාදී ත්‍රිපිටකය ප්‍රවලිත වී උරුවාදී බොද්ධයන් ඇති විමට හේතුවක් වනු ඇති ඒ අනුව වියට්නාම දේශයට උරුවාදී ත්‍රිපිටකය ගෙන ගිය ධර්මදුතයා ඉන්ද්චන්ද හිසුව වසයෙන් වියට්නාම ඉතිහාසයේත් ලංකා ඉතිහාසයේත් ඉතිහාස ගතවනු නියතයි

උන්වහන්සේ ගේ වේතනාව උදාරතරයි අප්‍රතිහත දෙරෝය විශ්මය ජනකයි උන්වහන්සේගේ මෙම සත් ක්‍රියාවට ලංකාවේත් - වියට්නාමයේත් බොද්ධයෝ සහයෝගය දැක්විය යුතුයි වියට්නාමයට උරුවාදය ගෙනයන ධර්ම දුතයා උන්වහන්සේ වන බැවිති

උන්වහන්සේ ඉටාගත් කාරයය නිරුපදිතව ඉටු කරන්නට ආරෝග්‍ය සුවයත් ආර්ථික සම්පතක් ලැබේවායි ! ඉති සිතින් පත්ම්හි

කිරම විමලජේත්ති ස්ථානය

අධ්‍යක්ෂ

බොද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

නැදුමාල

දෙහිවල

2550 නිකිණී මස

LỜI TỰA

(Lời dịch Việt của bản tiếng Sinhala)

--ooOoo--

Đức Phật của chúng ta sau khi trải qua vô số kiếp thực hành các pháp toàn hảo và lần lượt tiếp nhận sự thọ ký của hai mươi bốn vị Phật tiền nhiệm rồi đã chứng quả Toàn Giác vào năm 623 trước Tây Lịch. Ngài đã thuyết giảng bài Pháp đầu tiên, tức là bài Kinh Chuyển Pháp Luân, ở tại Migadāya thành Bārāṇasī. Lời giảng dạy của đức Phật được biết đến với nhiều tên gọi: Giáo Pháp, Chánh Pháp, Pháp và Luật, Phạm Hạnh là một số tên gọi đã được nói đến. Đức Phật đã nói với vị trưởng lão Ānanda rằng: “Sau khi ta Niết Bàn, chính các Pháp và Luật đã được ta giảng dạy sẽ là thầy của các người.” Điều ấy có nghĩa là Giáo Pháp của đức Phật sẽ là kim chỉ nam cho các vị tỳ khưu tu tập. Tuy nhiên, ngay sau sự ra đi của đức Phật vị tỳ khưu tên Subhadda đã có quan điểm rằng: “Bởi vì đức Phật đã không còn, các đệ tử của Ngài có thể sống cuộc sống theo như ước muốn của mình.” Và còn có những vị tỳ khưu khác như Devadatta, Sunakkhatta, Ariṭṭha ngay lúc đức Phật còn tại tiền cũng đã có các suy nghĩ như vị tỳ khưu Subhadda.

Tuy nhiên, khi vấn đề liên quan đến Giáo Pháp của đấng Toàn Giác vừa mới诞生, các vị A-la-hán hộ trì Giáo Pháp như Ngài Mahā Kassapa và Ngài Upāli đã nghĩ đến sự cần thiết của việc bảo vệ tính chất thuần khiết của Giáo Pháp. Do đó, vào ngày thứ hai của tháng thứ tư sau khi đức Phật Niết Bàn, cuộc Kết Tập lần thứ nhất đã được thực hiện với sự tham dự của năm trăm vị A-la-hán tại hang động Sattapaṇṇī dưới sự bảo trợ của đức vua Ajātasattu (A-xà-thê). Cuộc Kết Tập Giáo Pháp được tiến hành bởi các vị tỳ khưu Mahā-kassapa, Ānanda, Upāli, và các vị Thánh A-la-hán khác đã là nền tảng cho các cuộc kết tập về sau. Chú Giải đề cập rằng cuộc Kết Tập Giáo Pháp này đã được tất cả các vị tỳ khưu thừa nhận. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của năm trăm vị vì có liên quan đến các điều học nhỏ nhặt và ít quan trọng (khuddānukhuddakasikkhā). Giáo Pháp của đức Phật đã được phân chia thành Tạng (Piṭaka) trong cuộc kết tập này.

Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã được tổ chức vào khoảng một trăm năm sau lần thứ nhất vào thời trị vì của đức vua Kālasoka. Cuộc kết tập này dựa trên nền tảng của “Mười sự việc không được phép.” Các vị tỳ khưu xứ Vajjī đã ra sức vận động để hợp thức hóa mười sự việc xét ra có bản chất không đúng với Luật. Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã

được tiến hành bằng hình thức hội thảo giữa các vị tỳ khưu A-la-hán Sabbakāmī, Revata, Sālha, Ujjasobhita, Vāsabhagāmika, Sambhūta Sāṇavāsī, Yasa Kākaṇḍakaputta, và Sumana. Bảy trăm vị A-la-hán đã tham dự cuộc Kết Tập này. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhì này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của bảy trăm vị. Trong cuộc Kết Tập này, hai chương về Kết Tập ở Cullavagga (Luật Tiểu Phẩm), bài kinh Muṇḍarājasutta, Serissaka Vimānakathā Uttaravāda, Petavatthu, v.v... đã được công nhận vào Chánh Tạng Pāli.

Do sự xuất hiện của nhiều bộ phái, tính chất đúng đắn về giáo lý và sở hành của các bộ phái chính bị suy giảm, các vị tỳ khưu chân chánh đều lui vào rừng ẩn nấp. Nhằm bảo vệ phẩm chất của Giáo Pháp đức Phật trong tình trạng này, vào khoảng hai trăm ba mươi năm sau thời kỳ đức Phật Niết Bàn cuộc Kết Tập lần thứ ba đã được tổ chức ở tại Āsokārāma do đức vua Asoka. Cuộc Kết Tập này đã được tiến hành bởi vị tỳ khưu A-la-hán Moggaliputta Tissa cùng với một ngàn vị A-la-hán. Đặc biệt bộ Kathāvatthupakaraṇa đã được trùng tụng nhằm chỉnh đốn những sai lầm đang được thực hành bởi các bộ phái. Cuộc Kết Tập này đã hoàn tất sau chín tháng và đã được gọi là cuộc Kết Tập của một ngàn vị.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Tạng Luật đã được duy trì do các vị tỳ khưu thuộc nhóm của vị Thánh A-la-hán Upāli, Tạng Kinh gồm có Trường Bộ do nhóm của ngài Ānanda, Trung Bộ do nhóm của ngài Sāriputta, Tương Ưng do nhóm của ngài Kassapa, Tăng Chi do nhóm của ngài Anuruddha, và Tạng Vi Diệu Pháp do nhóm của ngài Sāriputta .

Sự thành lập các nhóm trì tụng (bhāṇaka):

Sau Cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Giáo Pháp đã được phân chia thành nhiều phần và các phần chính yếu đã được giao cho các vị tỳ khưu tinh thông về lãnh vực ấy có nhiệm vụ duy trì và phổ biến. Một số nhóm trì tụng chính là nhóm Trì Tụng Trường Bộ (Dīghabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Trung Bộ (Majjhimbhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tương Ưng (Saṃyuttabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tăng Chi (Aṅguttarabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Bổn Sanh (Jātakabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Pháp Cú (Dhammapadabhāṇaka), nhóm Trì Tụng hai Bộ Luật (Ubhato Vibhaṇgabhāṇaka), nhóm Trì Tụng bộ Đại Sứ về Thánh Nhân (Mahā Ariyavaṇṭsa), v.v... Các vị đệ tử này đã làm phong phú và gìn giữ Giáo Pháp bằng phương tiện trùng tụng bằng trí nhớ. Nhóm cuối cùng của các vị trì tụng này đã sống tại Sri Lanka. Sau cuộc Kết Tập lần thứ ba, Giáo Pháp của đức Phật đã được truyền sang Sri Lanka do

công của Trưởng Lão Mahinda là vị đệ tử của ngài tỳ khưu A-la-hán Moggaliputta Tissa.

Theravāda: Ý nghĩa của từ “Thera” là “Trưởng Lão.” Các thành viên của Theravāda là các vị trưởng lão. Các vị tỳ khưu Mahākassapa, Upāli, Yasa, v.v... đã tham dự cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất và thứ nhì đã trùng tụng Chánh Tạng, và các lời trùng tụng ấy được gọi là Theravāda. Sớ giải tên Sāratthadīpanī Tīkā có đề cập rằng: “Sabbam theravādanti dve saṅgītiyo āruṇhā pāliyevettha “theravādo”ti veditabbā. Sā hi mahākassapapabhutinam mahātherānam vādattā “theravādo”ti vuccati.” Các vị Theravāda còn được gọi là Therika (thuộc về các vị Trưởng Lão). Các vị này sống chủ yếu ở Magadha và Ujjayini. Trong số các vị này, nhóm Ujjayinī đã đến Sri Lankā. Các vị trưởng thượng “Porāṇa” của Giáo Hội Theravāda là những vị thầy lỗi lạc và đã đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc thành lập Giáo Hội Theravāda.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ ba, ngài tỳ khưu Mahinda đã đem Tam Tạng của Theravāda đến xứ sở Sri Lanka và đã chuyển hóa được rất đông người xuất gia theo Phật Giáo. Các vị ấy đã học tập Tam Tạng và đã viết Chú Giải bằng tiếng Sinhala. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp đầu tiên ở Sri Lanka đã được thực hiện bởi vị tỳ khưu A-la-hán Ariṭṭha trước đây là vị quan đại thần của đức vua Devānampiya Tissa (247-207 trước Tây Lịch). Đã có sáu mươi ngàn vị A-la-hán tham dự. Tỳ khưu Ariṭṭha chính là vị đệ tử đầu tiên của ngài Mahinda. Cuộc Kết Tập đã được tổ chức tại tu viện Thūpārāma ở Anurādhapura.

Tu viện Mahā Vihāra đã được xây dựng cho ngài Mahinda và đã có một vị trí vô cùng lớn lao và quan trọng đối với Giáo Hội Theravāda. Lúc bấy giờ đã xảy ra nhiều sự kiện có liên quan đến lời Giáo Huấn của đức Phật, sự kiện Lokuttaravāda là một. Mặc dù có nhiều khó khăn phải đối phó nhưng các vị tỳ khưu ở Mahā Vihāra đã bảo vệ được sự thuần khiết của Giáo Pháp và đã được khắp nơi biết tiếng. Do đó, nhiều người ngoại quốc đã đến Sri Lanka để tiếp thu Phật Giáo, trong đó có Viśākha, Pītimalla, Buddhaghosa, v.v...

Sự Kết Tập thành sách:

Tam Tạng Giáo Pháp do Ngài Mahinda đem đến và giảng dạy cho các vị tỳ khưu ở Mahā Vihāra đã được duy trì bằng trí nhớ trong bốn trăm năm. Vào thời trị vì của đức vua Valagamba (440-454 theo Phật Lịch), Tam Tạng đã được ghi lại thành các tập sách. Sau đó, Tam Tạng Pāli này đã được truyền sang các nước như là Thái Lan, Cambodia, và Miến Điện.

Champa (Việt Nam):

Được biết Champa là vùng đất ở về phía đông nam của bán đảo Đông Dương, hiện nay là Việt Nam. Điều được phỏng đoán là triết học Phật Giáo đã được thiết lập tại xứ này vào khoảng thế kỷ thứ 3 sau Tây Lịch. Vào khoảng năm 605 sau Tây Lịch, thủ đô Champa đã bị chiếm đóng bởi người Trung Quốc và họ đã du nhập Phật Giáo vào Trung Quốc; điều này được ghi lại trong văn kiện của Trung Quốc. Điều rõ rệt là Phật Giáo đã được phổ biến tại Việt Nam trước thế kỷ thứ bảy sau Tây Lịch và Phật Giáo Champa là chánh yếu và được liệt kê vào bộ phái Arya Sammiti là một nhóm nhỏ thuộc bộ phái Sravasti. Tư liệu của thế kỷ thứ tám sau Tây Lịch được ghi lại trên bia đá chứng tỏ rằng Phật Giáo Mahāyāna đã hiện diện ở Việt Nam và Tantrayāna phát xuất từ Mahāyāna cũng có mặt.

Vào thế kỷ thứ 15 sau Tây Lịch, người Annam ở phía bắc đã kiểm soát xứ sở và Phật Giáo mang đặc điểm của Mahāyāna đã có sự tác động. Về sau, Phật Giáo mang đặc điểm của Trung Quốc đã tác động đến xứ sở này thay vì Phật Giáo Champa trước đây.

Vị tỳ khưu Indacanda người Việt Nam đã đến Sri Lanka trong những năm gần đây và đang ngụ tại tu viện Sri Jayawardhanaramaya khu vực Kotte. Vị này đã học Pāli và đã sử dụng Tam Tạng Pāli ấn bản Buddha Jayanti do Buddhist Cultural Centre ấn hành. Vị này đã học Tam Tạng và sau đó dịch sang tiếng Việt Nam. Khi xem xét đến lịch sử của nước Việt Nam và lịch sử của Tam Tạng, chúng tôi nhận thấy rằng sự nỗ lực và ước nguyện thực hiện Tam Tạng Song Ngữ của vị này thật là phi thường. Nếu việc làm ấy được thành tựu thì sự hiểu biết về Tam Tạng của Theravāda ở Việt Nam sẽ được phổ biến và Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam sẽ thêm phần phát triển. Khi ấy, vị tỳ khưu Indacanda sẽ là người sứ giả có công đóng góp cho sự hoằng Pháp của Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam và điều này sẽ được ghi nhận bởi lịch sử của hai nước, Việt Nam cũng như của Sri Lanka.

Ý định của vị tỳ khưu này thật lớn lao, và sự nỗ lực của vị này thật đáng khâm phục. Chư Phật tử sống ở Sri Lanka và Việt Nam hãy nên hỗ trợ tỳ khưu Indacanda trong công việc dấn thân này.

Chúng tôi phúc chúc cho tỳ khưu Indacanda được sức khỏe, sống lâu, và đạt đến sự thành công đối với điều ước nguyện của mình.

Venerable Kirama Wimalajothi
Giám Đốc Buddhist Cultural Centre
Nedimala, Dehiwala, Sri Lanka
Tháng Nikini 2550.

දායාලුක කටයුතු අම්බැවංගය
මහ බිජිකාරී ආභ්‍යාමද්‍රේ
MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS

මෙම දායා
නොය නිව
My No }

මෙම දායා
නොය නිව
Your No }

24th May, 2006

This is to certify that the bilingual Tripitaka in Pali and Sinhala in connection with the 2550th Buddha Jayanthi Commemoration is the correct version of the Pali Text. The Pali text in Roman Characters has its equivalence in content and validity to the original in Sinhala characters.

B.N.Jinasena
B.N.Jinasena 24.5.2006
Secretary
Ministry of Religious Affairs

Ministry of Religious Affairs

--ooOoo--

Ngày 24 tháng 05 năm 2006

Xác nhận rằng Tam Tạng song ngữ Pali và Sinhala ấn tổng vào dịp lễ kỷ niệm Buddha Jayanthi lần thứ 2550 là chính xác về phần Pali văn. Phần Pali văn được phiên âm sang mẫu tự Roman có giá trị tương đương về nội dung so với văn bản gốc bằng mẫu tự Sinhala.

B. N. Jinasesena
Thư Ký
Chánh văn phòng

Địa Chỉ: 115 Wijerama Mawatha, Colombo 07, Sri Lanka

Office: 94-11-2690896 Fax: 94-11-2690897

Deputy Minister: 94-11-5375128, 94-11-2690898

Secretary: 94-11-2690736

THÀNH PHẦN NHÂN SỰ:

CỐ VẤN DANH DỰ:

Ven. Devahandiyē Paññāsekara Nāyaka Mahāthera
President of the Thimbirigasyaya Religious Association
“Sasana Arakshaka Mandalaya”
Tu Viện Trưởng Tu Viện Sri Jayawardhanaramaya Colombo

CỐ VẤN THỰC HIỆN:

Ven. Kirama Wimalajothi Nāyaka Mahāthera
Giám Đốc nhà xuất bản Buddhist Cultural Centre

CỐ VẤN VI TÍNH:

Ven. Mettāvihārī (Đan Mạch)
Ban điều hành Mettānet Foundation
(www.metta.lk)

ĐIỀU HÀNH TỔNG QUÁT:

Tỳ Khuu Indacanda

PHỤ TRÁCH PHIÊN DỊCH:

- Tỳ Khuu Indacanda (Trương Đình Dũng)
- Tỳ Khuu Brahmapalita (Thạch Long Thinh)

PHỤ TRÁCH PHIÊN ÂM:

- Ven. CandraBangsha (Bangladesh)

PHỤ TRÁCH VI TÍNH:

- Tỳ Khuu Đức Hiền (Nguyễn Đăng Khoa)

TIPITAKAPĀLI - TAM TẶNG PĀLI

Pitaka	Tạng	Tên Pāli	Tựa Việt Ngữ	Số tt.
V I N A Y A	L U Â T	Pārājikapāli	Phân Tích Giới Tỳ Khưu I	01
		Pācittiyapāli bhikkhu	Phân Tích Giới Tỳ Khưu II	02
		Pācittiyapāli bhikkhunī	Phân Tích Giới Tỳ Khưu Ni	03
		Mahāvaggapāli I	Đại Phẩm I	04
		Mahāvaggapāli II	Đại Phẩm II	05
		Cullavaggapāli I	Tiểu Phẩm I	06
		Cullavaggapāli II	Tiểu Phẩm II	07
		Parivārapāli I	Tập Yêu I	08
		Parivārapāli II	Tập Yêu II	09
S U T T A N T A	K I N H	Dīghanikāya I	Trường Bộ I	10
		Dīghanikāya II	Trường Bộ II	11
		Dīghanikāya III	Trường Bộ III	12
		Majjhimanikāya I	Trung Bộ I	13
		Majjhimanikāya II	Trung Bộ II	14
		Majjhimanikāya III	Trung Bộ III	15
		Samyuttanikāya I	Tương Ưng Bộ I	16
		Samyuttanikāya II	Tương Ưng Bộ II	17
		Samyuttanikāya III	Tương Ưng Bộ III	18
		Samyuttanikāya IV	Tương Ưng Bộ IV	19
		Samyuttanikāya V (1)	Tương Ưng Bộ V (1)	20
		Samyuttanikāya V (2)	Tương Ưng Bộ V (2)	21
		Āñguttaranikāya I	Tăng Chi Bộ I	22
		Āñguttaranikāya II	Tăng Chi Bộ II	23
		Āñguttaranikāya III	Tăng Chi Bộ III	24
		Āñguttaranikāya IV	Tăng Chi Bộ IV	25
		Āñguttaranikāya V	Tăng Chi Bộ V	26
		Āñguttaranikāya VI	Tăng Chi Bộ VI	27

Piṭaka	Tạng	Tên Pāli		Tựa Việt Ngữ	Số tt.
S U T T A N T A	H	K	Khuddakapāṭha	Tiểu Tụng	28
		H	Dhammapadapāṭī	Pháp Cú	-
		U	Udānapāṭī	Phật Tự Thuyết	-
		D	Itivuttakapāṭī	Phật Thuyết Như Vật	-
		D	Suttanipāṭapāṭī	Kinh Tập	29
		A	Vimānavatthupāṭī	Chuyện Thiên Cung	30
		K	Petavatthupāṭī	Chuyện Ngã Quý	-
		A	Theragathāpāṭī	Trưởng Lão Kê	31
		N	Therīgāthāpāṭī	Trưởng Lão Ni Kê	-
		K	Jātakapāṭī I	Bồn Sanh I	32
		I	Jātakapāṭī II	Bồn Sanh II	33
		N	Jātakapāṭī III	Bồn Sanh III	34
		Ā	Mahāniddesapāṭī	(chưa dịch)	35
		Y	Cullaniddesapāṭī	(chưa dịch)	36
		A	Paṭisambhidāmagga I	Phân Tích Đạo I	37
		*	Paṭisambhidāmagga II	Phân Tích Đạo II	38
			Apadānapāṭī I	(chưa dịch)	39
		T	Apadānapāṭī II	(chưa dịch)	40
		I	Apadānapāṭī III	(chưa dịch)	41
		Ê	♦ Buddhavaṃsapāṭī	♦ Phật Sứ	42
		U	♦ Cariyāpiṭakapāṭī	♦ Hạnh Tặng	-
			Nettipakaraṇa	(chưa dịch)	43
		B	Peṭakopadesa	(chưa dịch)	44
		Ø	Milindapañhāpāṭī	Mi Tiên Vấn Đáp	45
A B H I D H A M M A P	V	Dhammasaṅganipakaraṇa		Bộ Pháp Tụ	46
		I	Vibhaṅgapakaraṇa I	Bộ Phân Tích I	47
		I	Vibhaṅgapakaraṇa II	Bộ Phân Tích II	48
		D	Kathāvatthu I	Bộ Ngữ Tông I	49
		D	Kathāvatthu II	Bộ Ngữ Tông II	50
		I	Kathāvatthu III	Bộ Ngữ Tông III	51
		Ê	Dhātukathā	Bộ Chất Ngữ	-
		U	Puggalapaññattipāṭī	Bộ Nhân Ché Định	52
		P	Yamakapakaraṇa I	Bộ Song Đôi I	53
		P	Yamakapakaraṇa II	Bộ Song Đôi II	54
		H	Yamakapakaraṇa III	Bộ Song Đôi III	55
		Á	Patthānapakaraṇa I	Bộ Vị Trí I	56
		P	Patthānapakaraṇa II	Bộ Vị Trí II	57
			Patthānapakaraṇa III	Bộ Vị Trí III	58

SUTTANTAPI TAKE KHUDDAKANIKĀYE

**PAṬISAMBHIDĀMAGGO
PAṬHAMO BHĀGO**

TẠNG KINH - TIỂU BỘ

**PHÂN TÍCH ĐẠO
TẬP MỘT**

*Tāni ca sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva
otaranti vinaye ca sandissanti, niṭṭham ettha gantabbam: ‘Addhā
idam tassa bhagavato vacanam, tassa ca therassa suggahitan’ti.*

(Dīghanikāya II, Mahāparinibbānasutta).

Các điều ấy (những lời đã được nghe thuyết giảng) cần được đôn
chiểu ở Kinh, cần được xem xét ở Luật, và chỉ khi nào chúng hiện
diện ở Kinh và được thấy ở Luật, thời điều kết luận có thể rút ra ở
đây là: “Điều này chắc chắn là lời giảng dạy của đức Thệ Tôn và đã
được vị trưởng lão ấy tiếp thu đúng đắn.

(Trường Bộ II, Kinh Đại Bát-Niết-Bàn).

LỜI GIỚI THIỆU

--ooOoo--

Paṭisambhidāmagga là tựa đề của tập Kinh thứ mười hai thuộc Tiểu Bộ. Chúng tôi đề nghị từ dịch tương đương của tiếng Việt là *Phân Tích Đạo*. *Magga* (Đạo) ở đây có nghĩa là đường lối, cách thức, nghệ thuật, phương pháp. Về từ *Paṭisambhidā* (Phân Tích), chúng tôi ghi nhận đây là danh từ, có cấu trúc như sau: *paṭi+sam+√bhid+ā* với nghĩa nôm na là “sự chia chẻ toàn diện về một vấn đề nào đó.” “Vấn đề” ở đây là một số giáo lý quan trọng của Phật Giáo và “sự chia chẻ toàn diện” là nghệ thuật phân tích được đề cập về bốn khía cạnh: về ý nghĩa, kết quả, hiệu quả (*attha*), về pháp, nguyên nhân, giáo lý, sự việc (*dhamma*), về ngôn từ, tên gọi (*nirutti*), và về phép biện giải, sự sáng suốt về vấn đề (*paṭibhāna*).

Chú Giải của tập Kinh này có tên là *Saddhammappakāsinī*. Bài kệ mở đầu của tập Chú Giải này cho chúng ta biết được tác giả của *Paṭisambhidāmagga* là ngài Sāriputta (PtSA. 1, 01). Và bài kệ kết thúc xác nhận tập Chú Giải *Saddhammappakāsinī* được thực hiện do công của vị trưởng lão tên là Mahābhīdhnāna ở tại một liêu phòng đã được xây dựng bởi viên quan đại thần tên Uttaramantī thuộc tu viện Mahāvihāra (Tích Lan), và thời điểm được ghi nhận là ba năm sau ngày băng hà của đức vua Moggallāna (PtSA. 2, 703-704), tính ra ở vào khoảng đâu thế kỷ thứ 6 sau Tây Lịch. Vì ‘*abhidhāna*’ là từ đồng nghĩa của ‘*nāma*’ nên tác giả của tập Chú Giải này được mặc nhiên công nhận là vị Mahānāma. Học Giả G. P. Malalasekera, trong tài liệu nghiên cứu *The Pāli Literature of Ceylon* (Nền văn học Pāli của xứ Tích Lan), còn xác định rằng vị Mahānāma này cũng chính là tác giả của bộ sử thi *Mahāvamsa* của nước Sri Lanka (trang 141).

Về nội dung, tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* gồm có ba Phẩm (*vagga*): Phẩm Chính Yếu (*Mahāvagga*), Phẩm Kết Hợp Chung (*Yuganaddhavagga*), và Phẩm Tuệ (*Paññāvagga*). Mỗi phẩm gồm có mười bài giảng (*kathā*) của mười đề tài khác nhau được trình bày chi tiết và được phân tích theo nhiều khía cạnh, không những về phương diện giáo lý căn bản mà còn đề cập đến phương pháp thực hành trong công việc tu tập nữa. Trong quá trình in ấn, tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* được phân làm hai: Tập Một trình bày chỉ một Phẩm Chính Yếu (*Mahāvagga*) nhưng lại có số lượng trang gấp đôi, còn lại Phẩm Kết Hợp Chung (*Yuganaddhavagga*), và Phẩm Tuệ (*Paññāvagga*) được xếp vào Tập

Hai. Mở đầu Phẩm Chánh Yếu là phần Tiêu Đề (*Mātikā*) giới thiệu về 73 loại trí từ Phàm đến Thánh, trong số đó đặc biệt sáu loại trí cuối cùng chỉ dành riêng cho đức Phật Chánh Đẳng Chánh Giác mà không phổ biến đến các vị Thinh Văn. Các trí này được giải thích ở phần Giảng về Trí (*Nāṇakathā*) kế tiếp. Theo sự hiểu biết của chúng tôi, sự liệt kê đầy đủ về 73 loại trí này chỉ có riêng ở tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* mà không được tìm thấy ở nơi nào khác thuộc Tam Tạng *Pāli*. Riêng phần Giảng về Trí này đã chiếm hết một nửa nội dung của Tập Một, nghĩa là một phần ba của toàn bộ tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo*. Chín chủ đề còn lại giảng giải về các quan điểm sai trái (*dīṭṭhi*), về niệm hơi thở vào hơi thở ra (*ānāpānasati*), về các quyền (*indriya*), về sự giải thoát (*vimokkha*), về cõi tái sanh (*gati*), về nghiệp (*kamma*), về sự lầm lạc (*vipallāsa*), về Đạo (*maggā*), và về tịnh thủy nên được uống (*maṇḍapeyya*).

Sự trình bày và giảng giải ở tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* này chi tiết hơn và có nhiều điểm khác biệt so với các tập Kinh khác. Đặc biệt, đối với các độc giả chuyên chú về tu tập thiền Chỉ Tịnh và Minh Sát, tập Kinh này có nhiều tư liệu giúp cho quý vị vững tin hơn trong việc thực hành và không còn có sự lầm lẫn hoặc phân biệt về hai phương pháp tu tập hầu tránh khỏi những sự phân vân hay tranh luận không cần thiết. Có một số lời giảng về các pháp phát sanh trong lúc tu tập về thiền xét ra rất cần thiết và bổ ích cho các hành giả đang chuyên chú tầm cầu mục đích cao thượng. Đánh giá về nội dung của tập Kinh này, có quan điểm cho rằng tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* có thể được xem như là một tập sách giáo khoa về Phật học của truyền thống Theravāda.

Xét về hình thức, tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* được ghi lại ở thể văn xuôi, rải rác có một số bài kê được xen vào. Tuy nhiên, do hình thức trình bày với Các Tiêu Đề (*Mātikā*) ở phần mở đầu và có sự tương tự về phương thức lý luận nên đã có quan điểm cho rằng tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* này nên được xếp vào Tạng Vi Diệu Pháp (*Abhidhammapiṭaka*), thay vì Tiểu Bộ thuộc Tạng Kinh. Ngược lại, cũng có ý kiến cho rằng tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* đã được sắp xếp vào Tiểu Bộ thuộc Tạng Kinh cũng có thể vì có chứa đựng một số bài kinh được bắt đầu với những câu văn quen thuộc: “*Evaṁ me sutam: Ekam samayam ...*” (Tôi đã được nghe như vậy: Một thời, ...).

Về khía cạnh dịch thuật, có một số điểm cần được nêu lên như sau: Bản dịch này đã được chúng tôi hoàn tất vào cuối năm 2005 nhưng e ngại không dám phổ biến vì có nhiều nghi vấn chưa được giải quyết xong. Điều khó khăn chủ yếu cho chúng tôi khi ghi lại

tiếng Việt cho tập Kinh này là việc sử dụng văn tự để mô tả các pháp vô hình vô tướng không thể dùng năm giác quan để quan sát, mà chỉ dùng kiến thức hạn hẹp và sự tu tập thấp thỏi để liên hệ và miêu tả lại. Thêm vào đó, việc dùng trí tuệ phàm nhân để diễn tả lại pháp đặc chứng của các bậc Thánh là điều có thể gọi là hồ đồ; vì thế chúng tôi chỉ cố gắng căn cứ vào văn tự và viết lại tiếng Việt theo khả năng hiểu biết về văn phạm của mình. Điều không thể tránh khỏi là những sai sót xảy ra do nguyên nhân này không hẳn là ít. Một điểm khó khăn khác là phải chọn lựa từ dịch Việt cho một số từ vựng có ý nghĩa rất gần gũi với nhau, vấn đề quan trọng là việc chọn lựa ấy phải được thống nhất và phù hợp với nhiều ngữ cảnh xuyên suốt toàn bộ tập Kinh; điều này cũng gây ra cho chúng tôi nhiều sự lúng túng và đã để lại nhiều điểm vụng về trong lời dịch Việt của tập Kinh này. Có lời đề nghị rằng: “Sau khi hoàn tất bản dịch, nên quên đi câu văn Pāli và trau chuốt lại theo cấu trúc của tiếng Việt;” vấn đề không đơn giản như vậy, vì sau khi được trau chuốt lại câu văn tiếng Việt mới này lại gợi lên nhiều cách diễn giải khác nữa và xét ra lại xa rời với văn bản gốc Pāli do việc hoán chuyển nhiệm vụ của các loại tự và vị trí các nhóm từ ở trong câu. Thật ra, mục tiêu của chúng tôi là cố gắng hiểu đúng văn bản Pāli và tạo điều kiện cho người khác hiểu được như thế, chúng tôi không đủ sức để vươn đến các tiêu chuẩn cao hơn đối với công việc phiên dịch các văn bản cổ ngữ của Ấn Độ. Một số sai sót trong quá trình phiên dịch đương nhiên không thể tránh khỏi, chúng tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm về trình độ yếu kém. Về mọi trường hợp, nếu có những đoạn văn nào kém phần chính xác hoặc không rõ nghĩa, xin quý vị tham khảo văn bản Pāli để hiểu được ý nghĩa của lời Phật dạy một cách tận tường.

Về kỹ thuật trình bày, tập Kinh Song Ngữ Pāli Việt này của chúng tôi được trình bày theo khuôn mẫu Tam Tạng Pāli-Sinhala, ấn bản Buddha Jayanti Tripitaka của nước Sri Lanka (Tích Lan). Văn bản Pāli-Roman được trình bày ở đây đã được chúng tôi phiên âm lai từ văn bản Pāli-Sinhala của bộ Tam Tạng nói trên và đã cố gắng giữ đúng theo số trang của văn bản gốc để tiện việc đối chiếu so sánh. Ở phần thư mục từ đặc biệt, các số trang trích lục đã được chúng tôi kiểm tra lại và bổ túc thêm. Riêng về phần Phụ Chú, trước đây chính là những cước chú đã được chúng tôi ghi lại trong quá trình phiên dịch nhưng do việc không thể trình bày trong khuôn khổ của trang Kinh bị hạn chế nên một số cước chú đành phải được tách ra và xếp thành mục Phụ Chú. Một đôi nơi lời dịch không tương ứng với văn bản Pāli vì các lý do sau: một số từ đã được dịch theo Chú Giải để ý nghĩa được rõ ràng, một số phần trùng lặp đã được giản lược nhiều hơn so với văn bản gốc, các phần trùng lặp này được ghi lại bằng nhiều ký hiệu ... (như trên) ..., ... (nt) ..., hoặc ..., nhưng đều có giá trị giống nhau. Về các từ hoặc các đoạn văn có ghi dấu [*] báo hiệu sẽ có

lời giải thích ở phần Phụ Chú theo số trang thích hợp. Nhân đây, chúng tôi cũng xin thành tâm tán dương công đức của Ven. Mettāvihārī đã hoan hỷ cho phép chúng tôi sử dụng văn bản đã được phiên âm sẵn đang phổ biến trên mạng internet. Điều này đã tiết kiệm cho chúng tôi nhiều thời gian và công sức trong việc nhận diện mặt chữ và đánh máy; tuy nhiên việc kiểm tra đối chiếu lại với văn bản chánh cũng đã chiếm khá nhiều thời gian.

Trước khi chấm dứt, chúng tôi xin thành kính tri ân về sự nhiệt忱 khích lệ và hỗ trợ của Quý Ngài Trưởng Lão: Ven. Devahandiyē Paññāsekara Nayaka Mahāthera đã quan tâm tạo điều kiện thuận tiện cho chúng tôi về mọi mặt cũng như đã cung cấp cho chúng tôi những văn bản Sinhala quan trọng, Ven. Kirama Wimalajothi Nayaka Mahāthera trong cương vị giám đốc Buddhist Cultural Centre đã khuyến khích và dành cho chúng tôi mọi ưu tiên về việc in ấn, Ven. Giác Chánh Mahāthera đã nhiệt tâm khuyến khích, chỉ bảo, và vận động cho Công Trình Ấm Tống Tam Tạng Song Ngữ Pāli Việt về nhiều mặt. Không thể quên không đề cập đến sự nhiệt tình khích lệ và góp ý của hai vị Đại Đức Tâm Quang và Đại Đức Dhammapālo (Trần Văn Tha); trong những công việc có tính cách dài hạn, chính những sự hỗ trợ về tinh thần mới là điều kiện quan trọng để duy trì tâm lực. Nhân đây, chúng tôi cũng xin thành tâm ghi nhận công đức của các vị sau đây: Ông B. N. Jinasena, Thư Ký chánh văn phòng của Bộ Tôn Giáo Sri Lanka, Ông B. Nandasiri, quản trị viên của Buddhist Cultural Centre, phụ trách nhà sách chi nhánh tại Baudhaloka Mawatha - Colombo 07, Ông Palita Liyanage quản trị viên phụ trách ấn loát của Buddhist Cultural Centre đã hướng dẫn và giúp đỡ cho chúng tôi trong mọi công việc về in ấn, và các nhân viên nhà in của trung tâm đã dành mọi ưu tiên về kỹ thuật cũng như đã phô trá thời gian cho công việc ấn tổng tập Kinh này được hoàn tất nhanh chóng. Trước khi chấm dứt, chúng tôi thành tâm tùy hỷ và tán dương công đức của các thí chủ đã nhiệt tâm đóng góp tài chánh cho việc ấn tổng tập Kinh *Paṭisambhidāmagga - Phân Tích Đạo* này được thành tựu, mong sao phước báu Pháp thí này luôn dẫn dắt quý vị vào con đường tu tập đúng theo Chánh Pháp, thành tựu Chánh Trí, chứng ngộ Niết Bàn, không còn luân hồi sanh tử nữa.

Cuối cùng, ngưỡng mong phước báu phát sanh trong công việc soạn thảo và ấn tổng tập Kinh này được thành tựu đến thầy tổ, song thân, và tất cả chúng sanh trong tam giới. Nguyên cho hết thảy đều được an vui, sức khỏe, có trí tuệ, và tinh tấn tu tập ngõ hầu thành đạt cứu cánh giải thoát, chấm dứt khổ đau.

Kính bút,
ngày 31 tháng 12 năm 2006
Tỳ Khưu Indacanda (Trưởng đình Dũng)

CÁC CHỮ VIẾT TẮT:

Văn Bản Pāli:

Sī 1.	: Pavacanādesa potthakālaya - tālapaṇṇapotthakam
Sī 2.	: Sirisiddhatthārāmapotthakālaya - tālapaṇṇapotthakam
Sī 3.	: ‘Pulmaḍulla’ mahāvihārapotthakālaya - tālapaṇṇapot.
Machasam̄.	: Marammachaṭṭhasaṅgāyanā sodhitapaṭisambhidāmaggo (Tặng Miến Điện kỳ kết tập lần thứ 6).
Syā.	: Syāma (Nāy)akṣara Mudita Grantha (Tặng Thái Lan).
PTS.	: Pali Text Society (Tặng Anh).
Sam̄	: Muddita-Saṃyuttanikāyapāli
Ani	: Muddita-Aṅguttaranikāyapāli
Sa	: Saddhammappakāsanī - Paṭisambhidāmaggaṭṭhakathā Saddhammappakāsanī - Chú Giải Phân Tích Đạo
Vi	: Visuddhimaggo
Pu.	: Aṭṭhakathāgatāni Porāṇakapāṭhantarāni

Văn Bản Tiếng Việt:

PtsA.	: Paṭisambhidāmaggapakarana-Aṭṭhakathā (PTS) - Chú Giải Phân Tích Đạo.
ND	: Chú thích của Người Dịch.
nt	: như trên
PTS	: Nhà Xuất Bản Pali Text Society (Anh Quốc)
Sdd.	: Sách đã dẫn
[*]	: Xem phần Chú Thích

MĀU TƯ PĀLI - SINHALA

NGUYÊN ÂM

අ a අ ā ඕ i ඒ ī උ u එ ū ඔ e ඔ o

PHỤ ÂM

ක ka	ඇ kha	ග ga	ඇ gha	ං ña
ච ca	ආ cha	ඇ ja	ඇ jha	ං ña
ඇ ṭa	ඇ ṭha	ඇ ḍa	ඇ ḍha	ඇ ña
ත ta	ඇ tha	ඇ da	ඇ dha	ත na
ප pa	ඇ pha	ඇ ba	ඇ bha	ඇ ma

ය ya	ර̄ ra	ල̄ la	ව̄ va	ස̄ sa	හ̄ ha	ල̄ la	ම̄ m
ක̄ ka	ක̄ kā	ක̄ ki	ක̄ kī	ක̄ ku	ක̄ kū	ක̄ ke	ක̄ ko
ඇ̄ kha	ඇ̄ khā	ඇ̄ khi	ඇ̄ khī	ඇ̄ khu	ඇ̄ khū	ඇ̄ khe	ඇ̄ kho
ග̄ ga	ග̄ gā	ග̄ gi	ග̄ gī	ග̄ gu	ග̄ gū	ග̄ ge	ග̄ go

PHỤ ÂM LIÊN KẾT

කක kka	කුණුකුණු ñña	ත̄ tra	ම්ල̄ mpha
කඩ kkha	කුහ̄ ñha	දු dda	මඩ mba
ක්‍ර̄ kya	කුණුව̄ ñca	දුධ̄ ddha	මන̄ mbha
ක්‍ර̄ kri	කුණුණ̄ ñcha	දුර̄ dra	මම̄ mma
ක්‍ර̄ kva	කුණුණ̄ ñja	දුව̄ dva	මන̄ mha
බ්‍ර̄ khya	කුණුණුණ̄ ñjha	දුව̄ dhva	යෝ, යෝ yya
බව̄ khva	ටට̄ t̄ta	නත̄ nta	යහ̄ yha
ගැ gga	ටධ̄ t̄tha	නත̄ nthā	ලෙ lla
ගස̄ ggha	චධ̄ ðda	ඇඳ̄ ñnda	ලෘ lya
චක̄ ñka	චධ̄ ðdha	ඇඳ̄ ndha	ලහ̄ lha
ඇ gra	ත්‍රානු ñña	නත̄ nna	වය̄ vha
චඩ̄ ñkha	ත්‍රානු ñṭa	නහ̄ nha	සස̄ ssa
චග̄ ñga	ත්‍රාධ̄ ñṭha	පප̄ ppa	සම̄ sma
චස̄ ñgha	ත්‍රාධ̄ ñḍa	ප්‍රප̄ ppha	සව̄ sva
චච̄ cca	තත̄ tta	බබ̄ bba	හම̄ hma
ච්‍ර̄ ccha	තත̄ ttha	බඩ̄ bbha	හව̄ hva
ඇජ̄ jjā	තත̄ tva	ඇඛ̄ bra	ලහ̄ lha
ඇජ්‍ය̄ jjha		මප̄ mpa	

-අ̄ ā ඒ̄ i ඒ̄ ī උ̄ u එ̄ ū ඔ̄ e ඔ̄ o

VĂN BẢN ĐỐI CHIẾU
PĀLI - SINHALA & PĀLI - ROMAN

නමෝ තස්ස හගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස
Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

බුද්ධං සරණං ගච්චම්
Buddham saraṇam gacchāmi.
ධම්මං සරණං ගච්චම්
Dhammam saraṇam gacchāmi.
සඩකං සරණං ගච්චම්
Saṅgham saraṇam gacchāmi.
දුතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්චම්
Dutiyampi buddham saraṇam gacchāmi.
දුතියම්පි දම්මං සරණං ගච්චම්
Dutiyampi dhammam saraṇam gacchāmi.
දුතියම්පි සඩකං සරණං ගච්චම්
Dutiyampi saṅgham saraṇam gacchāmi.
තතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්චම්
Tatiyampi buddham saraṇam gacchāmi.
තතියම්පි දම්මං සරණං ගච්චම්
Tatiyampi dhammam saraṇam gacchāmi.
තතියම්පි සඩකං සරණං ගච්චම්
Tatiyampi saṅgham saraṇam gacchāmi.

පාණාතිපාතා වෙරමත් සික්ඛාපදං සමාඳියාම්
Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi.

අදින්නාදානා වෙරමත් සික්ඛාපදං සමාඳියාම්
Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi.

කාමේසුම්ච්චංචාරා වෙරමත් සික්ඛාපදං සමාඳියාම්
Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi.

මුසාවාදා වෙරමත් සික්ඛාපදං සමාඳියාම්
Musāvādā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi.

සුරාමෙරයම්ක්කාපමාදුටියානා වෙරමත් සික්ඛාපදං
සමාඳියාම්
Surāmerayamajjhapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi.

PĀTISAMBHIDĀMAGGASSA

Paṭhamabhāga - visayasūci

PHÂN TÍCH ĐẠO

Mục Lục Tập Một

A. MAHĀVAGGO - PHẨM CHÍNH YẾU:

I. Nānakathā - Giảng về Trí:

Mātikā - Tiêu Đề	02 - 09
1. Sutamayañāṇa -	
Trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe	10 - 79
2. Sīlamayañāṇa - Trí về yếu tố tạo thành giới	80 - 91
3. Samādhibhāvanāmayañāṇa -	
Trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định	91 - 95
4. Dhammaṭhitīñāṇa - Trí về sự hiện diện của các pháp	94 - 101
5. Sammasanañāṇa - Trí về sự thấu hiểu	100 - 103
6. Udayabbayānupassanañāṇa -	
Trí quán xét sự sanh diệt	104 - 109
7. Vipassanañāṇa - Trí về minh sát	108 - 111
8. Ādīnavañāṇa - Trí về điều tai hại	112 - 115
9. Saṅkhārupekkhāñāṇa -	
Trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi	114 - 125
10. Gotrabhūñāṇa - Trí chuyển tộc	124 - 129
11. Maggañāṇa - Trí về Đạo	128 - 133
12. Phalañāṇa - Trí về Quả	132 - 137

13. Vimuttiñāṇa - Trí về giải thoát	136 - 139
14. Paccavekkhanañāṇa - Trí về việc quán xét lại	138 - 143
15. Vatthunānattañāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các vật nương	142 - 147
16. Gocaranānattañāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các hành xứ	148 - 153
17. Cariyānānattañāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các hành vi	152 - 159
18. Bhūminānattañāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực	160 - 161
19. Dhammanānattañāṇa - Trí về tính chất khác biệt của các pháp	162 - 167
20 - 24. Nāṇapañcaka - Năm loại trí	166 - 167
25 - 28. Paṭisambhidāñāṇa - Trí về sự phân tích	168 - 175
29 -31. Nāṇattaya - Ba loại trí	174 - 179
32. Ānantarikasamādhīñāṇa - Trí về định không gián đoạn	180 - 183
33. Araṇavihārañāṇa - Trí về sự an trú không uế nhiêm	184 - 185
34. Nirodhasamāpattiñāṇa - Trí về sự chứng đạt thiền diệt	186 - 191
35. Parinibbānañāṇa - Trí về sự viên tịch Niết Bàn	190 - 193
36. Samasīsaṭṭhañāṇa - Trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng	192 - 195
37. Sallekhaṭṭhañāṇa - Trí về ý nghĩa của việc dứt trừ	194 - 197
38. Viriyārambhañāṇa - Trí về việc khởi sự tinh tấn	196 - 197
39. Atthasadassanañāṇa -	

Trí về sự trực nhận ý nghĩa	198 - 199
40. Dassanavisuddhiñāṇa -	
Trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức	198 - 201
41. Khantiñāṇa - Trí về việc chấp nhận	200 - 201
42. Pariyogāhanañāṇa - Trí về sự thâm nhập	202 - 203
43. Padesavihārañāṇa - Trí về sự an trú vào các lãnh vực	202 - 203
44 - 49. Vivaṭṭañāṇachakka - Trí về sự ly khai (nhóm 6)	204 - 209
50. Iddhividhañāṇa - Trí về thể loại của thần thông	210 - 211
51. Sotadhātuvisuddhiñāṇa - Trí thanh tịnh của nhĩ giới	212 - 213
52. Cetopariyañāṇa - Trí biết được tâm	212 - 215
53. Pubbenivāsānussatiñāṇa -	
Trí nhớ về các kiếp sống trước	214 - 217
54. Dibbacakkhuñāṇa -	
Trí về thiên nhãn	216 - 217
55. Āsavakkhayañāṇa -	
Trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc	218 - 221
56 - 63. Saccañāṇacatukkadvaya -	
Trí về Chân Lý (Hai nhóm bốn)	222 - 223
64 - 67. Suddhikapaṭisambhidāñāṇa -	
Trí về sự phân tích có tính chất thuần túy	224 - 227
68. Indriyaparopariyattañāṇa -	
Trí biết được khả năng của người khác về các quyền	226 - 231
69. Āsayānusayañāṇa -	
Trí về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm	230 - 233
70. Yamakapāṭīhīrañāṇa -	
Trí song thông	234 - 235
71. Mahākaruṇāsamāpattiñāṇa -	
Trí về sự thể nhập đại bi	236 - 243
72 - 73. Sabbaññuta-anāvaraṇañāṇa -	
Trí Toàn Giác không bị ngăn che	242 - 249

II. Dīṭṭhikathā - Giảng về Kiến:

Dīṭṭhipucchā - Các câu hỏi về Kiến	250 - 261
1. Assādadiṭṭhi - Khoái lạc kiến	262 - 267
2. Attānudiṭṭhi - Tùy ngã kiến	266 - 281
3. Micchādiṭṭhi - Tà kiến	282 - 283
4. Sakkāyadiṭṭhi - Thân kiến	282 - 283
5. Sakkāyavatthukāsassatadiṭṭhi - Thường kiến lấy thân làm nền tảng,	284 - 285
6. Sakkāyavatthukā-ucchedadiṭṭhi - Đoạn kiến lấy thân làm nền tảng	284 - 285
7. Antaggāhikādiṭṭhi - Hữu biên kiến	286 - 295
8. Pubbantānudiṭṭhi - Quá khứ hữu biên kiến	294 - 295
9. Aparantānudiṭṭhi - Vị lai hữu biên kiến	294 - 295
10. Saṃyojanikādiṭṭhi - Kiến có sự ràng buộc	294 - 296
11. Ahantimānavinibandhādiṭṭhi - Kiến có sự tự hào và gắn bó về 'tôi,'	296 - 297
12. Mamantimānavinibandhādiṭṭhi - Kiến có sự tự hào và gắn bó về 'của tôi,'	296 - 297
13. Attavādapaṭisamūyuttādiṭṭhi - Kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã	298 - 299
14. Lokavādapaṭisamūyuttādiṭṭhi - Kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới	298 - 299
15 - 16. Bhavadiṭṭhi - Vibhavadiṭṭhi Hữu kiến - Phi hữu kiến	300 - 307

III. Ānāpānasatikathā - Giảng về Niệm Hơi Thở Vào Hơi Thở Ra:

1. Gaṇanuddesa - Liệt Kê Số Lượng	308 - 309
2. Paripantha-upakārasoḷasañāṇa - 16 Trí Ngăn Trở và Hỗ Trợ	308 - 311

3. Upakkilesañāṇa - Trí về tùy phiền não	310 - 317
4. Vodānañāṇa - Trí trong việc Thanh Lọc	316 - 331
5. Satokāriñāṇa - Trí về việc Thực Hành Niệm	330 - 373
6 - 11. Nāṇarāśichakkam - Nhóm Sáu về Trí	374 - 377

IV. Indriyakathā - Giảng về Quyền:

1. Paṭhamasutta - Bài Kinh thứ nhất	378 - 383
2. Dutiyasutta - Bài Kinh thứ nhì	382 - 401
3. Tatiyasutta - Bài Kinh thứ ba	400 - 413
4. Catutthasutta - Bài Kinh thứ tư	412 - 423
Indriyasamodhānaya - Tổng Hợp về Quyền	422 - 435

V. Vimokkhakathā - Giảng về Giải Thoát:

436 - 495

VI. Gatikathā - Giảng về Cõi Tái Sanh:

496 - 503

VII. Kammakathā - Giảng về Nghệp:

504 - 505

VIII. Vipallāsakathā - Giảng về sự Lầm Lạc:

506 - 509

IX. Maggakathā - Giảng về Đạo:

508 - 513

X. Maṇḍapeyyakathā - Giảng về Tịnh Thủy Nên Uống:

514 - 521

--ooOoo--

SUTTANTAPIṭAKE KHUDDAKANIKĀYE

PAṬISAMBHIDĀMAGGO

PAṬHAMO BHĀGO

&

TẶNG KINH - TIỂU BỘ

PHÂN TÍCH ĐẠO

TẬP MỘT

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYO

PAṬISAMBHIDĀMAGGO

Paṭhamo paññāsako

A. MAHĀVAGGO

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Mātikā

1. Sotāvadhāne paññā sutamaye ñāṇam.
2. Sutvāna samvare paññā sīlamaye ñāṇam.
3. Samvaritvā samādahane paññā samādhībhāvanāmaye ñāṇam.
4. Paccayapariggahe paññā dhammaṭhitī ñāṇam.
5. Atītānāgatapaccuppannānam dhammānam saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇam.
6. Paccuppannānam dhammānam vipariṇāmānupassane paññā udayabbayānupassane ñāṇam.
7. Ārammaṇam paṭisaṅkhā bhaṅgānupassane paññā vipassane ñāṇam.
8. Bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇam.
9. Muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam.
10. Bahiddhāvutṭhānavivatṭane paññā gotrabhū ñāṇam.
11. Dubhatovuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.
12. Payogapaṭippassaddhi paññā phale ñāṇam.
13. Chinnavaṭṭamanupassane¹ paññā vimuttiñāṇam.

¹ chinnavaṭṭumānupassane - Machasam; chinnamanupassane - Syā, PTS.

TẠNG KINH TIÊU BỘ

PHÂN TÍCH ĐẠO

Nhóm mười lăm thứ nhất

A. PHẨM CHÍNH YẾU:

Kính lê đức Thế Tôn, bậc A-la-hán, đấng Chánh Biến Tri!

Tiêu Đề:

1. Tuệ (*paññā*) về sự ghi nhận ở tai là trí (*ñāṇam*) về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.
2. Sau khi đã nghe, tuệ về sự thu thúc là trí về yếu tố tạo thành giới.
3. Sau khi đã thu thúc, tuệ về sự tập trung là trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định.
4. Tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp.
5. Sau khi đã tổng hợp các pháp trong quá khứ hiện tại và vị lai, tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.
6. Tuệ về việc quán xét sự chuyển biến của các pháp đang hiện hữu là trí về việc quán xét sự sanh diệt.
7. Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng, tuệ về việc quán xét sự tan rã là trí về minh sát.
8. Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí về điều tai hại.
9. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.
10. Tuệ về sự thoát ra và ly khai ngoại phần là trí chuyển tộc.
11. Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.
12. Tuệ về sự tịnh lặng của việc thực hành là trí về Quả.
13. Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.

14. Tadā samudāgate¹ dhamme passane² paññā paccavekkhane ñāṇam.
15. Ajjhattavavatthāne paññā vatthunānatte ñāṇam.
16. Bahiddhāvavatthāne paññā gocaranānatte ñāṇam.
17. Cariyāvavatthāne³ paññā cariyānānatte ñāṇam.
18. Catudhammadavavatthāne paññā bhūminānatte ñāṇam.
19. Navadhammadavavatthāne paññā dhammanānatte ñāṇam.
20. Abhiññāpaññā ñātaṭṭhe ñāṇam.
21. Pariññāpaññā tīraṇaṭṭhe ñāṇam.
22. Pahāne paññā pariccāgaṭṭhe ñāṇam.
23. Bhāvanāpaññā ekarasaṭṭhe ñāṇam.
24. Sacchikiriyāpaññā phusanaṭṭhe⁴ ñāṇam.
25. Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇam.
26. Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇam.
27. Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇam.
28. Paṭibhāna⁵nānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.
29. Vihāranānatte paññā vihāraṭṭhe ñāṇam.
30. Samāpattinānatte paññā samāpattaṭṭhe ñāṇam.
31. Vihārasamāttinānatte paññā vihārasamāpattatṭhe ñāṇam.
32. Avikkhepaparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhismim⁶ ñāṇam.
33. Dassanādhipateyyam santo ca vihārādhigamo paṇītādhimuttatā paññā arañavihāre ñāṇam.
34. Dvīhi balehi samannāgatattā tayo ca saṅkhārānam paṭipassaddhiyā soļasahi ñāṇacariyāhi navahi samādhicariyāhi vasibhāvatā⁷ paññā nirodhasamāpattiyā ñāṇam.
35. Sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇam.
36. Sabbadhammānam sammā samucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasīsaṭṭhe ñāṇam.
37. Puthunānattatejapariyādāne⁸ paññā sallekhaṭṭhe ñāṇam.

¹ samupāgate - Syā.² vipassane - PTS.³ cariyāvavatthāne - Pu.⁴ phassanaṭṭhe - Machasam, Syā.⁵ paṭibhāṇa - Syā.⁶ samādhamhi - Machasam, Syā.⁷ vasibhāvatā - Pu.⁸ nānattepariyādāne - Sī 1;

nānattejapariyādāne - Sī 2.

14. Tuệ về việc nhìn thấy các pháp đã được khởi lên vào khi ấy là trí về việc quán xét lại.
15. Tuệ về việc xác định nội phần là trí về tính chất khác biệt của các vật nương.
16. Tuệ về việc xác định ngoại phần là trí về tính chất khác biệt của các hành xứ.
17. Tuệ về việc xác định hành vi là trí về tính chất khác biệt của các hành vi.
18. Tuệ về việc xác định bốn pháp là trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực.
19. Tuệ về việc xác định chín pháp là trí về tính chất khác biệt của các pháp.
20. Tuệ về sự biết rõ là trí về ý nghĩa của điều đã được biết.
21. Tuệ về sự biết toàn diện là trí về ý nghĩa của quyết đoán.
22. Tuệ về sự dứt bỏ là trí về ý nghĩa của buông bỏ.
23. Tuệ về sự tu tập là trí về ý nghĩa của nhất vị.
24. Tuệ về sự tác chứng là trí về ý nghĩa của sự chạm đến.
25. Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.
26. Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.
27. Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.
28. Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.
29. Tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú là trí về ý nghĩa của các sự an trú.
30. Tuệ về tính chất khác biệt của các sự chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự chứng đạt.
31. Tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú và chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự an trú và chứng đạt.
32. Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tán mạn là trí về định không gián đoạn.
33. Là pháp chủ đạo ở việc nhận thức và có sự an trú đặc chứng thanh tịnh, tuệ có khuynh hướng cao quý là trí về sự an trú không uế nhiệm.
34. Tuệ có tính chất hội đủ với hai lực và có ưu thế với sự tịnh lặng của ba hành, với mười sáu hành vi của trí, và với chín hành vi của định là trí về sự chứng đạt thiền diệt.
35. Tuệ về sự chấm dứt việc vận hành ở vị có sự nhận biết rõ rệt là trí về sự viên tịch Niết Bàn.
36. Tuệ có tính chất không thiết lập ở sự đoạn trừ hoàn toàn và ở sự diệt tận đối với tất cả các pháp là trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng.
37. Tuệ về sự chấm dứt các quyền lực riêng biệt có bản chất khác nhau hoặc giống nhau là trí về ý nghĩa của việc dứt trừ.

38. Asallīnatta-pahitatta-paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe ñāṇam.
39. Nānādhammapakāsanatā¹ paññā atthasandassane ñāṇam.
40. Sabbadhammānam ekasaṅgahatānānattekattapaṭivedhe paññā dassanavisuddhiñāṇam.
41. Veditattā paññā khantiñāṇam.
42. Phuṭṭhattā paññā pariyoḡāhane² ñāṇam.
43. Samodahane³ paññā padesavihāre ñāṇam.
44. Adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇam.
45. Nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇam.
46. Adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇam.
47. Suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇam.
48. Vossagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇam.
49. Tathatthe paññā saccavivaṭṭe ñāṇam.
50. Kāyampi cittampi ekavavatthānatā sukhasaññañca lahusaññañca adhiṭṭhānavasena ijjhanaṭṭhe paññā iddhividhe ñāṇam.
51. Vitakkavipphāravasena nānattekatta saddanimittānam pariyoḡāhane² paññā sotadhātuvisuddhiñāṇam.
52. Tiṇṇam⁴ cittānam vipp'hārattā indriyānam pasādavasena nānattekattaviññāṇacariyāpariyogāhane paññā cetopariyañāṇam.
53. Paccayappavattānam dhammānam nānattekattakamma-vipphāravasena pariyoḡāhane² paññā pubbenivāsānussati ñāṇam.
54. Obhāsavasena nānattekattarūpanimittānam dassanaṭṭhe paññā dibbacakkhuñāṇam.
55. Catusatṭhiyā ākārehi tiṇṇam indriyānam vasibhāvatā paññā āsavānam khaye ñāṇam.
56. Pariññatthe paññā dukkhe ñāṇam.
57. Pahānatthe paññā samudaye ñāṇam.

¹ dhammapakāsanatā - Syā, Machasam.

² pariyoḡāhaṇe - Machasam.

³ samodhāne - Pu.

⁴ tiṇṇannam - Machasam.

38. Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động là trí về việc khởi sự tinh tấn.
39. Tuệ làm sáng tỏ các pháp khác biệt là trí về sự trực nhận ý nghĩa.
40. Tuệ về sự thấu triệt tính tổng hợp chung và về bản chất khác nhau hoặc giống nhau của tất cả các pháp là trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức.
41. Tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận.
42. Tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập.
43. Tuệ về sự phối hợp lại là trí về sự an trú vào các lãnh vực.
44. Tuệ với trạng thái chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng.
45. Tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ.
46. Tuệ về sự khẳng định là trí về sự ly khai do tâm.
47. Tuệ về không tánh là trí về sự ly khai do trí.
48. Tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát.
49. Tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật.
50. Với sự xác định cá nhân lân tâm là một, tuệ về ý nghĩa của sự thành tựu do năng lực của sự chú nguyện lạc tưởng và khinh tưởng là trí về thể loại của thần thông.
51. Tuệ về sự thâm nhập các hiện tượng âm thanh có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng cách triển khai tâm là trí thanh tịnh của nhĩ giới.
52. Với tính chất triển khai của ba loại tâm, tuệ về sự thâm nhập các hành vi của thức có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng năng lực tự tin của các quyền là trí biết được tâm.
53. Tuệ về sự thâm nhập bằng năng lực triển khai các nghiệp có bản chất khác nhau hoặc giống nhau đối với các pháp có sự vận hành do duyên là trí nhớ về các kiếp sống trước.
54. Tuệ về ý nghĩa của việc nhìn thấy các hiện tượng của sắc có bản chất khác nhau hoặc giống nhau nhờ vào năng lực của ánh sáng là trí về thiên nhãn.
55. Tuệ về chủ thể đối với ba quyền theo sáu mươi bốn biểu hiện là trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc.
56. Tuệ về ý nghĩa biết toàn diện là trí về Khổ.
57. Tuệ về ý nghĩa dứt bỏ là trí về nhân sanh (Khổ).

58. Sacchikiriyatṭhe paññā nirodhe ñāṇam.
59. Bhāvanaṭṭhe paññā magge ñāṇam.
60. Dukkhe ñāṇam.
61. Dukkhasamudaye ñāṇam.
62. Dukkhanirodhe ñāṇam.
63. Dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇam.
64. Atthapaṭisambhide ñāṇam.
65. Dhammapaṭisambhide ñāṇam.
66. Niruttipaṭisambhide ñāṇam,
67. Paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.
68. Indriyaparopariyattañāṇam.¹
69. Sattānam āsayānusaye ñāṇam.
70. Yamakapāṭihīre ñāṇam.
71. Mahākaruṇāsamāpattiyyā ñāṇam.
72. Sabbaññutañāṇam.
73. Anāvaraṇañāṇam.

Imāni tesattati ñāṇāni. Imesam̄ tesattatiyyā² ñāṇānam sattasaṭṭhi ñāṇāni sāvakasādhāraṇāni. Cha ñāṇāni asādhāraṇāni sāvekehi.³

Mātikā niṭṭhitā.

--ooOoo--

¹ indriyavarovariyattañāṇam - Pu;
indriyaparopariyatte ñāṇam - Pu, Machasam̄, Syā, PTS, Sī 1, 2, 3.

² tesattatīnam - PTS.

³ sāvakehiti - Syā.

58. Tuệ về ý nghĩa tác chứng là trí về sự diệt tận (Khổ).
59. Tuệ về ý nghĩa tu tập là trí về Đạo.
60. Trí về Khổ.
61. Trí về nhân sanh Khổ.
62. Trí về sự diệt tận Khổ.
63. Trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.
64. Trí về sự phân tích ý nghĩa.¹
65. Trí về sự phân tích pháp.²
66. Trí về sự phân tích ngôn từ.
67. Trí về sự phân tích phép biện giải.
68. Trí biết được khả năng của người khác về các quyền.
69. Trí về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm của chúng sanh.
70. Trí về song thông.
71. Trí về sự thể nhập đại bi.
72. Trí Toàn Giác.
73. Trí không bị ngăn che.

Đây là bảy mươi ba loại trí. Trong số bảy mươi ba loại trí này, sáu mươi bảy loại trí là phổ thông đến các vị Thinh Văn, sáu loại trí (68-73) là không phổ thông đến các vị Thinh Văn.

Dứt phần tiêu đề.

--ooOoo--

¹ tattha attho 'ti saṅkhepato hetuphalam (PtśA. 1, 3) = Trong trường hợp ấy, ‘ý nghĩa’ nói gọn lại là nhân quả.

² dhammo 'ti saṅkhepato paccayo (Sdd.) = ‘Pháp’ nói gọn lại là duyên.

I. NĀNAKATHĀ

1. Sutamayañāṇam (1)

Katham sotavadhāne paññā sutamaye nāṇam?

‘Ime dhammā abhiññeyyā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Ime dhammā pariññeyyā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Ime dhammā pahātabbā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Ime dhammā bhāvetabbā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Ime dhammā sacchikātabbā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Ime dhammā hānabhāgīyā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Ime dhammā ṭhitibhāgīyā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Ime dhammā visesabhāgīyā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Ime dhammā nibbedhabhāgīyā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Sabbe saṅkhārā anicca’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Sabbe saṅkhārā dukkhā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Sabbe dhammā anattā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Idam dukkham ariyaccan’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

‘Idam dukkhasamudayo¹ ariyasaccan’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam.

¹ dukkhasamudayaṁ - Machasam.

I. GIẢNG VỀ TRÍ:

1. Trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe: (1)

Tuệ về sự ghi nhận ở tai là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được biết rõ,*’^[*] tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được biết toàn diện,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được dứt bỏ,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được tu tập,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được tác chứng,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này đưa đến thoái hóa,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này đưa đến bền vững,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này đưa đến thù thắng,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này đưa đến thông suốt,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Tất cả các hành là vô thường,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Tất cả các hành là khôn não,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Tất cả các pháp là vô ngã,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Đây là chân lý cao thượng về Khổ,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Đây là chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

‘Idam dukkhanirodho¹ ariyasaccan’ti sotāvadhānam, tamjānanā paññā sutamaye ñānam.

‘Idam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan’ti sotāvadhānam, tampjānanā paññā sutamaye ñānam.

(2)

Kathaṁ ‘ime dhammā abhiññeyyā’ti sotāvadhānam, tampajānanā paññā sutamaye ñānam?

Eko dhammo abhiññeyyo: sabbe sattā āhāratthitikā.

Dve dhammā abhiññeyyā: dve dhātuyo.

Tayo dhammā abhiññeyyā: tisso dhātuyo.

Cattāro dhammā abhiññeyyā: cattāri ariyasaccāni.

Pañca dhammā abhiññeyyā: pañca vimuttāyatānāni.

Cha dhammā abhiññeyyā: cha anuttariyāni.

Satta dhammā abhiññeyyā: satta niddasavatthūni.

Atṭha dhammā abhiññeyyā: atṭha abhibhāyatānāni.

Nava dhammā abhiññeyyā: nava anupubbavihārā.

Dasa dhammā abhiññeyyā: dasa nijjaravatthūni.

(3)

“Sabbaṁ bhikkhave, abhiññeyyam. Kiñca bhikkhave, sabbaṁ abhiññeyyam?

Cakkhum² bhikkhave, abhiññeyyam, rūpā abhiññeyyā, cakkhuviññānam abhiññeyyam, cakkhusamphasso abhiññeyyo, yampidam³ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā tampi abhiññeyyam.

Sotam abhiññeyyam, saddā abhiññeyyā —pe— Ghānam abhiññeyyam, gandhā abhiññeyyā —pe— Jivhā abhiññeyyā, rasā abhiññeyyā, —pe— Kāyo abhiññeyyo, phoṭṭhabbā abhiññeyyā —pe— Mano abhiññeyyo, dhammā abhiññeyyā, manoviññānam abhiññeyyam, manosamphasso abhiññeyyo, yampidam manosamphassapaccayā uppajjati vedayitam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, tampi abhiññeyyam. [*]

Rūpaṁ abhiññeyyam, vedanā abhiññeyyā, saññā abhiññeyyā, saṅkhārā abhiññeyyā, viññānam abhiññeyyam.

¹ dukkhanirodham - Machasanā.

² cakkhu - Machasam.

³ yadidaṁ - PTS.

[*] Vedanāsaṁyutta - Aniccavagge catutthaṁ.

Sự nhận định ở tai là ‘*Đây là chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ*,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Đây là chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ*,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

(2)

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được biết rõ*,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được biết rõ là: Tất cả chúng sanh được tồn tại nhờ vật thực.

Hai pháp cần được biết rõ là: Hai giới (hữu vi giới và vô vi giới).

Ba pháp cần được biết rõ là: Ba giới (dục giới, sắc giới, vô sắc giới).

Bốn pháp cần được biết rõ là: Bốn Chân Lý cao thượng.

Năm pháp cần được biết rõ là: Năm yếu tố đưa đến giải thoát.[*]

Sáu pháp cần được biết rõ là: Sáu điều tối thượng.[*]

Bảy pháp cần được biết rõ là: Bảy sự việc không hạn chế.[*]

Tám pháp cần được biết rõ là: Tám thăng xứ (của thiền).

Chín pháp cần được biết rõ là: Chín an trú theo tuần tự.[*]

Mười pháp cần được biết rõ là: Mười sự việc làm thoái hóa.[*]

(3)

Này các tỳ khưu, tất cả cần được biết rõ. Và này các tỳ khưu, điều gì là tất cả cần được biết rõ?

Này các tỳ khưu, mắt cần được biết rõ, các sắc cần được biết rõ, nhãn thức cần được biết rõ, nhãn xúc cần được biết rõ, cảm thọ nào được sanh lên do duyên nhãn xúc đâu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được biết rõ.

Tai cần được biết rõ, các thính cần được biết rõ, ... (như trên) ... Mũi cần được biết rõ, các khí cần được biết rõ. ... (như trên) ... Lưỡi cần được biết rõ, các vị cần được biết rõ. ... (như trên) ... Thân cần được biết rõ, các xúc cần được biết rõ. ... (như trên) ... Ý cần được biết rõ, các pháp cần được biết rõ, ý thức cần được biết rõ, ý xúc cần được biết rõ, cảm thọ nào được sanh lên do duyên ý xúc đâu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được biết rõ.

Sắc cần được biết rõ, thọ cần được biết rõ, tưởng cần được biết rõ, các hành cần được biết rõ, thức cần được biết rõ.

Cakkhum abhiññeyyam, sotam abhiññeyyam, ghānam¹ abhiññeyyam, jivhā abhiññeyyā, kāyo abhiññeyyo, mano abhiññeyyo.

Rūpā abhiññeyyā, saddā abhiññeyyā, gandhā abhiññeyyā, rasā abhiññeyyā, phoṭhabbā abhiññeyyā, dhammā abhiññeyyā.

Cakkhuviññāṇam abhiññeyyam, sotaviññāṇam abhiññeyyam, ghānaviññāṇam abhiññeyyam, jivhāviññāṇam abhiññeyyam, kāyaviññāṇam abhiññeyyam, manoviññāṇam abhiññeyyam.

Cakkhusamphasso abhiññeyyo, sotasamphasso abhiññeyyo, ghānasamphasso abhiññeyyo, jivhāsamphasso abhiññeyyo, kāyasamphasso abhiññeyyo, manosamphasso abhiññeyyo.

Cakkhusamphassajā vedanā abhiññeyyā, sotasamphassajā vedanā abhiññeyyā, ghānasamphassajā vedanā abhiññeyyā, jivhāsamphassajā vedanā abhiññeyyā, kāyasamphassajā vedanā abhiññeyyā, manosamphassajā vedanā abhiññeyyā.

Rūpasaññā abhiññeyyā, saddasaññā abhiññeyyā, gandhasaññā abhiññeyyā, rasasaññā abhiññeyyā, phoṭhabbasāññā abhiññeyyā, dhammasaññā abhiññeyyā.

Rūpasañcetanā abhiññeyyā, saddañcetanā abhiññeyyā, gandha-sañcetanā abhiññeyyā, rasasañcetanā abhiññeyyā, phoṭhabba-sañcetanā abhiññeyyā, dhammasañcetanā abhiññeyyā.

Rūpataṇhā abhiññeyyā, saddataṇhā abhiññeyyā, gandhatāṇhā abhiññeyyā, rasataṇhā abhiññeyyā, phoṭabbataṇhā abhiññeyyā, dhammatāṇhā abhiññeyyā.

Rūpavitañkko abhiññeyyo, saddavitakko abhiññeyyo, gandha-vitakko abhiññeyyo, rasavitakko abhiññeyyo, phoṭhabbavitakko abhiññeyyo, dhammadavitakko abhiññeyyo.

Rūpavicāro abhiññeyyo, saddavicāro abhiññeyyo, gandhavicāro abhiññeyyo, rasavicāro abhiññeyyo, phoṭhabbavicāro abhiññeyyo, dhammadavicāro abhiññeyyo.

Paṭhavīdhātu² abhiññeyyā, āpodhātu abhiññeyyā, tejodhātu abhiññeyyā, vāyodhātu abhiññeyyā, ākāsadadhātu abhiññeyyā, viññāṇadhātu abhiññeyyā.

Paṭhavīkasiṇam³ abhiññeyyam, āpokasiṇam abhiññeyyam, tejokasiṇam abhiññeyyam, vāyokasiṇam abhiññeyyam, nīlakasiṇam abhiññeyyam, pītakasiṇam abhiññeyyam, lohitakasiṇam abhiññeyyam, odātakasiṇam abhiññeyyam, ākāsakasiṇam abhiññeyyam, viññāṇakasiṇam abhiññeyyam.

¹ ghāṇam - Machasam.

² pathavīdhātu - Machasam.

³ pathavīkasiṇam - Machasam.

Mắt cần được biết rõ, tai cần được biết rõ, mũi cần được biết rõ, lưỡi cần được biết rõ, thân cần được biết rõ, ý cần được biết rõ.

Các sắc cần được biết rõ, các thính cần được biết rõ, các khí cần được biết rõ, các vị cần được biết rõ, các xúc cần được biết rõ, các pháp cần được biết rõ.

Nhẫn thức cần được biết rõ, nhĩ thức cần được biết rõ, tỷ thức cần được biết rõ, thiệt thức cần được biết rõ, thân thức cần được biết rõ, ý thức cần được biết rõ.

Nhẫn xúc cần được biết rõ, nhĩ xúc cần được biết rõ, tỷ xúc cần được biết rõ, thiệt xúc cần được biết rõ, thân xúc cần được biết rõ, ý xúc cần được biết rõ.

Cảm thọ sanh lên do nhẫn xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do nhĩ xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do tỷ xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do thiệt xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do thân xúc cần được biết rõ, cảm thọ sanh lên do ý xúc cần được biết rõ.

Sắc tưởng^[*] cần được biết rõ, thính tưởng cần được biết rõ, khí tưởng cần được biết rõ, vị tưởng cần được biết rõ, xúc tưởng cần được biết rõ, pháp tưởng cần được biết rõ.

Sắc tư^[*] cần được biết rõ, thính tư cần được biết rõ, khí tư cần được biết rõ, vị tư cần được biết rõ, xúc tư cần được biết rõ, pháp tư cần được biết rõ.

Sắc ái^[*] cần được biết rõ, thính ái cần được biết rõ, khí ái cần được biết rõ, vị ái cần được biết rõ, xúc ái cần được biết rõ, pháp ái cần được biết rõ.

Sắc tâm^[*] cần được biết rõ, thính tâm cần được biết rõ, khí tâm cần được biết rõ, vị tâm cần được biết rõ, xúc tâm cần được biết rõ, pháp tâm cần được biết rõ.

Sắc tú^[*] cần được biết rõ, thính tú cần được biết rõ, khí tú cần được biết rõ, vị tú cần được biết rõ, xúc tú cần được biết rõ, pháp tú cần được biết rõ.

Địa giới cần được biết rõ, thủy giới cần được biết rõ, hỏa giới cần được biết rõ, phong giới cần được biết rõ, hư không giới cần được biết rõ, thức giới cần được biết rõ.

Đề mục đất cần được biết rõ, đề mục nước cần được biết rõ, đề mục lửa cần được biết rõ, đề mục gió cần được biết rõ, đề mục xanh cần được biết rõ, đề mục vàng cần được biết rõ, đề mục đỏ cần được biết rõ, đề mục trắng cần được biết rõ, đề mục hư không cần được biết rõ, đề mục thức cần được biết rõ.

Kesā abhiññeyyā, lomā abhiññeyyā, nakhā abhiññeyyā, dantā abhiññeyyā, taco abhiññeyyo, maṃsam abhiññeyyam, nahārū¹ abhiññeyyā, aṭṭhī abhiññeyyā, aṭṭhimāṇjam² abhiññeyyam, vakkam abhiññeyyam, hadayaṃ abhiññeyyam, yakanam abhiññeyyam, kilomakam abhiññeyyam, pihakam abhiññeyyam, papphāsam abhiññeyyam, antam abhiññeyyam, antaguṇam abhiññeyyam, udariyam abhiññeyyam, karīsam abhiññeyyam, pittam abhiññeyyam, semham abhiññeyyam, pubbo abhiññeyyo, lohitam abhiññeyyam, sedo abhiññeyyo, medo abhiññeyyo, assu abhiññeyyam, vasā abhiññeyyā, kheļo abhiññeyyo, singhānikā abhiññeyyā, lasikā abhiññeyyā, muttam abhiññeyyam, matthaluṅgam abhiññeyyam.

Cakkhāyatanaṃ abhiññeyyam, rūpāyatanaṃ abhiññeyyam, sotāyatanaṃ abhiññeyyam, saddāyatanaṃ abhiññeyyam, ghānāyatanaṃ ..., gandhāyatanaṃ ..., jivhāyatanaṃ ..., rasāyatanaṃ ..., kāyāyatanaṃ abhiññeyyam, phoṭṭhabbāyatanaṃ abhiññeyyam, manāyatanaṃ abhiññeyyam, dhammāyatanaṃ abhiññeyyam.

Cakkhudhātu abhiññeyyā, rūpadhātu abhiññeyyā, cakkhu-viññāṇadhātu abhiññeyyā, sotadhātu ..., saddadhātu ..., sotaviññāṇadhātu ..., ghānadhātu ..., gandhadhātu ..., ghānaviññāṇadhātu ..., jivhādhātu ..., rasadhātu ..., jivhāviññāṇadhātu ..., kāyadhātu ..., phoṭṭhabbadhātu ..., kāyaviññāṇadhātu ..., manodhātu abhiññeyyā, dhammadhātu abhiññeyyā, manoviññāṇadhātu abhiññeyyā.

Cakkhundriyam abhiññeyyam, sotindriyam ..., ghānindriyam ..., jivhindriyam ..., kāyindriyam ..., manindriyam ..., jīvitindriyam ..., ithhindriyam ..., purisindriyam ..., sukhindriyam ..., dukkhindriyam ..., somanassindriyam ..., domanassindriyam ..., upekkhindriyam ..., saddhindriyam ..., viriyindriyam³ ..., satindriyam ..., samādhindriyam ..., paññindriyam ..., anaññātaññassāmītindriyam ..., aññindriyam abhiññeyyam, aññātāvindriyam abhiññeyyam.

Kāmadhātu abhiññeyyā, rūpadhātu abhiññeyyā, arūpadhātu ..., kāmabhavo abhiññeyyo, rūpabhavo ..., arūpabhavo ..., saññābhavo ..., asaññābhavo ..., nevasaññānāsaññābhavo ..., ekavokārabhavo ..., catuvokārabhavo abhiññeyyo, pañcavokārabhavo abhiññeyyo.

Paṭhamam jhānam⁴ abhiññeyyam, dutiyam jhānam abhiññeyyam, tatiyam jhānam abhiññeyyam, catuttham jhānam abhiññeyyam, mettācetovimutti abhiññeyyā, karuṇācetovimutti abhiññeyyā, muditācetovimutti abhiññeyyā, upekkhācetovimutti abhiññeyyā, ākāsānañcāyatanasamāpatti abhiññeyyā, viññānañcāyatanasamāpatti abhiññeyyā, ākiñcaññāyatanasamāpatti abhiññeyyā, nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti abhiññeyyā.

¹ nhārū - Machasam.

² aṭṭhimañjam abhiññeyyam - Syā.

³ viriyindriyam - Machasam.

⁴ paṭhamajjhānam - Syā.

Tóc cần được biết rõ, lông cần được biết rõ, móng cần được biết rõ, răng cần được biết rõ, da cần được biết rõ, thịt cần được biết rõ, gân cần được biết rõ, xương cần được biết rõ, tủy xương cần được biết rõ, thận cần được biết rõ, tim cần được biết rõ, gan cần được biết rõ, cơ hoành cần được biết rõ, lá lách cần được biết rõ, phổi cần được biết rõ, ruột cần được biết rõ, màng ruột cần được biết rõ, thực phẩm chưa tiêu cần được biết rõ, phân cần được biết rõ, mật cần được biết rõ, đàm cần được biết rõ, mủ cần được biết rõ, máu cần được biết rõ, mồ hôi cần được biết rõ, mỡ cần được biết rõ, nước mắt cần được biết rõ, nước mõi (huyết tương) cần được biết rõ, nước miếng cần được biết rõ, nước mũi cần được biết rõ, nước ở khớp xương cần được biết rõ, nước tiểu cần được biết rõ, não cần được biết rõ.

Nhẫn xứ cần được biết rõ, sắc xứ cần được biết rõ, nhĩ xứ cần được biết rõ, thinh xứ cần được biết rõ, tỳ xứ cần được biết rõ, khí xứ cần được biết rõ, thiệt xứ cần được biết rõ, vị xứ cần được biết rõ, thân xứ cần được biết rõ, xúc xứ cần được biết rõ, ý xứ cần được biết rõ, pháp xứ cần được biết rõ.

Nhẫn giới cần được biết rõ, sắc giới cần được biết rõ, nhẫn thức giới cần được biết rõ, nhĩ giới ..., thinh giới ..., nhĩ thức giới ..., tỳ giới ..., khí giới ..., tỳ thức giới ..., thiệt giới ..., vị giới ..., thiệt thức giới ..., thân giới cần được biết rõ, xúc giới cần được biết rõ, thân thức giới cần được biết rõ, ý giới cần được biết rõ, pháp giới cần được biết rõ, ý thức giới cần được biết rõ.

Nhẫn quyền cần được biết rõ, nhĩ quyền cần được biết rõ, tỳ quyền cần được biết rõ, thiệt quyền cần được biết rõ, thân quyền cần được biết rõ, ý quyền cần được biết rõ, mạng quyền cần được biết rõ, nữ quyền cần được biết rõ, nam quyền cần được biết rõ, lạc quyền cần được biết rõ, khổ quyền cần được biết rõ, hỷ quyền cần được biết rõ, ưu quyền cần được biết rõ, xả quyền cần được biết rõ, tín quyền cần được biết rõ, tấn quyền cần được biết rõ, niệm quyền cần được biết rõ, định quyền cần được biết rõ, tuệ quyền cần được biết rõ, vị tri quyền^[*] cần được biết rõ, dĩ tri quyền^[*] cần được biết rõ, cụ tri quyền^[*] cần được biết rõ.

Dục giới cần được biết rõ, sắc giới cần được biết rõ, vô sắc giới cần được biết rõ, dục hữu ..., sắc hữu ..., vô sắc hữu ..., tưởng hữu ..., phi tưởng hữu ..., phi tưởng phi tưởng hữu ..., nhất uẩn hữu cần được biết rõ, tứ uẩn hữu cần được biết rõ, ngũ uẩn hữu cần được biết rõ.

Sơ thiền cần được biết rõ, nhị thiền cần được biết rõ, tam thiền cần được biết rõ, tứ thiền cần được biết rõ. Từ tâm giải thoát cần được biết rõ, bi tâm giải thoát cần được biết rõ, hỷ tâm giải thoát cần được biết rõ, xả tâm giải thoát cần được biết rõ. Sự chứng đạt không vô biên xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt thức vô biên xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt vô sở hữu xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ cần được biết rõ.

Avijjā abhiññeyyā, saṅkhārā abhiññeyyā, viññāṇam abhiññeyyam, nāmarūpaṁ abhiññeyyam, saṅyatanam abhiññeyyam, phasso abhiññeyyo, vedanā abhiññeyyā, taṇhā abhiññeyyā, upādānam abhiññeyyam, bhavo abhiññeyyo, jāti abhiññeyyā, jarāmaraṇam abhiññeyyam.

Dukkham abhiññeyyam, dukkhasamudayo abhiññeyyo, dukkhanirodho abhiññeyyo, dukkhanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā.

Rūpaṁ abhiññeyyam, rūpasamudayo abhiññeyyo, rūpanirodho abhiññeyyo, rūpanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā.

Vedanā abhiññeyyā —pe— Saññā abhiññeyyā —pe— Saṅkhārā abhiññeyyā —pe— Viññāṇam abhiññeyyam —pe—.

Cakkhum¹ abhiññeyyam —pe— jarāmaraṇam abhiññeyyam, jarāmaraṇasamudayo abhiññeyyo, jarāmaraṇanirodho abhiññeyyo, jarāmaraṇanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā.

Dukkhassa pariññaṭho abhiññeyyo, dukkhasamudayassa pahānaṭho abhiññeyyo, dukkhanirodhassa sacchikiriyaṭho abhiññeyyo, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanaṭho abhiññeyyo.

Rūpassa pariññaṭho abhiññeyyo, rūpasamudayassa pahānaṭho abhiññeyyo, rūpanirodhassa sacchikiriyaṭho abhiññeyyo, rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanaṭho abhiññeyyo.

Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhārānam —pe— Viññāṇassa —pe— Cakkhusa —pe— Jarāmaraṇassa pariññaṭho abhiññeyyo, jarāmaraṇasamudayassa pahānaṭho abhiññeyyo, jarāmaraṇanirodhassa sacchikiriyaṭho abhiññeyyo, jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanaṭho abhiññeyyo.

Dukkhassa pariññāpaṭivedhaṭho abhiññeyyo, dukkhasamudayassa pahānapaṭivedhaṭho —pe—, dukkhanirodhassa sacchikiriyaṭpaṭivedhaṭho —pe—, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanāpaṭivedhaṭho abhiññeyyo.

Rūpassa pariññāpaṭivedaṭho abhiññeyyo, rūpasamudayassa pahānapaṭivedhaṭho —pe—, rūpanirodhassa sacchikiriyaṭpaṭivedhaṭho —pe—, rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanāpaṭivedhaṭho abhiññeyyo.

Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhārānam —pe— Viññāṇassa —pe— Cakkhusa —pe— Jarāmaraṇassa pariññāpaṭivedhaṭho abhiññeyyo, jarāmaraṇasamudayassa pahānapaṭivedhaṭho abhiññeyyo, jarāmaraṇanirodhassa sacchikiriyaṭpaṭivedhaṭho abhiññeyyo, jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanāpaṭivedhaṭho abhiññeyyo.

¹ cakkhu - Machasam.

Vô minh cần được biết rõ, các hành cần được biết rõ, thức cần được biết rõ, danh sắc cần được biết rõ, sáu xứ cần được biết rõ, xúc cần được biết rõ, thọ cần được biết rõ, ái cần được biết rõ, thủ cần được biết rõ, hữu cần được biết rõ, sanh cần được biết rõ, lão tử cần được biết rõ.

Khổ cần được biết rõ, nhân sanh Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận Khổ ... (nt) ..., pháp hành đưa đến sự diệt tận Khổ cần được biết rõ.

Sắc cần được biết rõ, nhân sanh sắc cần được biết rõ, sự diệt tận sắc cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận sắc cần được biết rõ.

Thọ cần được biết rõ ... (nt) ... Tưởng cần được biết rõ ... (nt) ... Các hành cần được biết rõ ... (nt) ... Thức cần được biết rõ ... (nt) ...

Nhãm cần được biết rõ, ... (như trên) ... Lão tử cần được biết rõ, nhân sanh lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận lão tử cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự biết toàn diện về Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự dứt bỏ nhân sanh Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tác chứng về sự diệt tận Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận Khổ cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự biết toàn diện về sắc cần được biết rõ, ý nghĩa của sự dứt bỏ nhân sanh sắc cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tác chứng về sự diệt tận sắc cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận sắc cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự biết toàn diện về thọ ... về tưởng ... về các hành ... về thức ... về mắt ... về lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự dứt bỏ nhân sanh lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tác chứng về sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận lão tử cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự thấu triệt do biết toàn diện về Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do dứt bỏ nhân sanh Khổ ..., ý nghĩa của sự thấu triệt do tác chứng về sự diệt tận Khổ ..., ý nghĩa của sự thấu triệt do tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận Khổ cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự thấu triệt do biết toàn diện về sắc cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do dứt bỏ nhân sanh sắc ..., ý nghĩa của sự thấu triệt do tác chứng về sự diệt tận sắc ..., ý nghĩa của sự thấu triệt do tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận sắc cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự thấu triệt do biết toàn diện về thọ ... về tưởng ... về các hành ... về thức ... về mắt ... về lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do dứt bỏ nhân sanh lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do tác chứng về sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, ý nghĩa của sự thấu triệt do tu tập pháp hành đưa đến sự diệt tận lão tử cần được biết rõ.

Dukkham abhiññeyyam, dukkhasamudayo abhiññeyyo, dukkhanirodho abhiññeyyo, dukkhassa samudayanirodho abhiññeyyo, dukkhassa chandarāganirodho abhiññeyyo, dukkhassa assādo abhiññeyyo, dukkhassa ādīnavo abhiññeyyo, dukkhassa nissaraṇam abhiññeyyam.

Rūpaṁ abhiññeyyam, rūpasamudayo abhiññeyyo, rūpanirodho abhiññeyyo, rūpassa samudayanirodho abhiññeyyo, rūpassa chandarāganirodho abhiññeyyo, rūpassa assādo abhiññeyyo, rūpassa ādīnavo abhiññeyyo, rūpassa nissaraṇam abhiññeyyam.

Vedanā abhiññeyyā —pe— Saññā abhiññeyyā —pe— Saṅkhārā abhiññeyyā —pe— Viññāṇam abhiññeyyam —pe— Cakkhum abhiññeyyam —pe— Jarāmarañam abhiññeyyam, jarāmarañasamudayo abhiññeyyo, jarāmarañanirodho abhiññeyyo, jarāmarañassa samudayanirodho abhiññeyyo, jarāmarañassa chandarāganirodho abhiññeyyo, jarāmarañassa assādo abhiññeyyo, jarāmarañassa ādīnavo abhiññeyyo, jarāmarañassa nissaraṇam abhiññeyyam.

Dukkham abhiññeyyam, dukkhasamudayo abhiññeyyo, dukkhanirodho abhiññeyyo, dukkhanirodhagāminī patipadā abhiññeyyā, dukkhassa assādo abhiññeyyo, dukkhassa ādīnavo abhiññeyyo, dukkhassa nissaraṇam abhiññeyyam.

Rūpaṁ abhiññeyyam, rūpasamudayo abhiññeyyo, rūpanirodho abhiññeyyo, rūpanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā, rūpassa assādo abhiññeyyo, rūpassa ādīnavo abhiññeyyo, rūpassa nissaraṇam abhiññeyyam.

Vedanā abhiññeyyā —pe— Saññā abhiññeyyā —pe— Saṅkhārā abhiññeyyā —pe— Viññāṇam abhiññeyyam —pe— Cakkhum abhiññeyyam —pe— Jarāmarañam abhiññeyyam, jarāmarañasamudayo abhiññeyyo, jarāmarañanirodho abhiññeyyo, jarāmarañanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā, jarāmarañassa assādo abhiññeyyo, jarāmarañassa ādīnavo abhiññeyyo, jarāmarañassa nissaraṇam abhiññeyyam.

Aniccānupassanā abhiññeyyā, dukkhānupassanā abhiññeyyā, anattānupassanā abhiññeyyā, nibbidānupassanā abhiññeyyā, virāgānupassanā abhiññeyyā, nirodhānupassanā abhiññeyyā, paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā.

Rūpe aniccānupassanā abhiññeyyā, rūpe dukkhānupassanā abhiññeyyā, rūpe anattānupassanā abhiññeyyā, rūpe nibbidānupassanā¹ abhiññeyyā, rūpe virāgānupassanā abhiññeyyā, rūpe nirodhānupassanā abhiññeyyā, rūpe paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā.

¹ nibbānupassanā - PTS.

Khổ cần được biết rõ, nhân sanh Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận nhân sanh Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận ước muốn và tham ái đối với Khổ cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với Khổ cần được biết rõ, sự tai hại của Khổ cần được biết rõ, sự xuất ly đối với Khổ cần được biết rõ.

Sắc cần được biết rõ, nhân sanh sắc cần được biết rõ, sự diệt tận sắc cần được biết rõ, sự diệt tận nhân sanh sắc cần được biết rõ, sự diệt tận ước muốn và tham ái đối với sắc cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với sắc cần được biết rõ, sự tai hại của sắc cần được biết rõ, sự xuất ly đối với sắc cần được biết rõ.

Thọ cần được biết rõ, ... (như trên)... Tưởng cần được biết rõ, ... (như trên)... Các hành cần được biết rõ, ... (như trên)... Thức cần được biết rõ, ... (như trên)... Mắt cần được biết rõ, ... (như trên)... Lão tử cần được biết rõ, nhân sanh lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận nhân sanh lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận ước muốn và tham ái đối với lão tử cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với lão tử cần được biết rõ, sự tai hại của lão tử cần được biết rõ, sự xuất ly đối với lão tử cần được biết rõ.

Khổ cần được biết rõ, nhân sanh Khổ cần được biết rõ, sự diệt tận Khổ cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận Khổ cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với Khổ cần được biết rõ, sự tai hại của Khổ cần được biết rõ, sự xuất ly đối với Khổ cần được biết rõ.

Sắc cần được biết rõ, nhân sanh sắc cần được biết rõ, sự diệt tận sắc cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận sắc cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với sắc cần được biết rõ, sự tai hại của sắc cần được biết rõ, sự xuất ly đối với sắc cần được biết rõ.

Thọ cần được biết rõ, ... (như trên)... Tưởng cần được biết rõ, ... (như trên)... Các hành cần được biết rõ, ... (như trên)... Thức cần được biết rõ, ... (như trên)... Mắt cần được biết rõ, ... (như trên)... Lão tử cần được biết rõ, nhân sanh lão tử cần được biết rõ, sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, pháp hành đưa đến sự diệt tận lão tử cần được biết rõ, sự khoái lạc đối với lão tử cần được biết rõ, sự tai hại của lão tử cần được biết rõ, sự xuất ly đối với lão tử cần được biết rõ.

Quán xét về vô thường cần được biết rõ, quán xét về khổ não cần được biết rõ, quán xét về vô ngã cần được biết rõ, quán xét về nhảm chán cần được biết rõ, quán xét về ly tham ái cần được biết rõ, quán xét về diệt tận cần được biết rõ, quán xét về từ bỏ cần được biết rõ.

Quán xét về vô thường ở sắc cần được biết rõ, quán xét về khổ não ở sắc cần được biết rõ, quán xét về vô ngã ở sắc cần được biết rõ, quán xét về nhảm chán ở sắc cần được biết rõ, quán xét về ly tham ái ở sắc cần được biết rõ, quán xét về diệt tận ở sắc cần được biết rõ, quán xét về từ bỏ ở sắc cần được biết rõ.

Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Sañkhāresu —pe— Viññāne —pe— Cakkhusmiṃ —pe— Jarāmaraṇe aniccānupassanā abhiññeyyā, jarāmaraṇe dukkhānupassanā abhiññeyyā, jarāmaraṇe anattānupassanā abhiññeyyā, jarāmaraṇe nibbidānupassanā abhiññeyyā, jarāmaraṇe virāgānupassanā abhiññeyyā, jarāmaraṇe nirodhānupassanā abhiññeyyā, jarāmaraṇe paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā.

Uppādo abhiññeyyo, pavattam¹ abhiññeyyam, nimittaṃ abhiññeyyam, āyūhanā abhiññeyyā, paṭisandhi abhiññeyyā, gati abhiññeyyā, nibbatti abhiññeyyā, upapatti abhiññeyyā, jāti abhiññeyyā, jarā abhiññeyyā, vyādhi abhiññeyyo, maraṇam abhiññeyyam, soko abhiññeyyo, paridevo abhiññeyyo, upāyāso abhiññeyyo.

Anuppādo abhiññeyyo, appavattam abhiññeyyam, animittaṃ abhiññeyyam, anāyūhanā abhiññeyyā, appaṭisandhi abhiññeyyā, agati abhiññeyyā, anibbatti abhiññeyyā, anupapatti abhiññeyyā, ajāti abhiññeyyā, ajarā abhiññeyyā, avyādhi abhiññeyyo, amaraṇam abhiññeyyam, asoko abhiññeyyo, aparidevo abhiññeyyo, anupāyāso abhiññeyyo.

Uppādo abhiññeyyo, anuppādo abhiññeyyo, pavattam abhiññeyyam, appavattam abhiññeyyam, nimittaṃ abhiññeyyam, animittaṃ abhiññeyyam, āyūhanā abhiññeyyā, anāyūhanā abhiññeyyā, paṭisandhi abhiññeyyā, appaṭisandhi abhiññeyyā, gati abhiññeyyā, agati abhiññeyyā, nibbatti abhiññeyyā, anibbatti abhiññeyyā, upapatti abhiññeyyā, anuppatti abhiññeyyā, jāti abhiññeyyā, ajāti abhiññeyyā, jarā abhiññeyyā, ajarā abhiññeyyā, vyādhi abhiññeyyo, avyādhi abhiññeyyo, maraṇam abhiññeyyam, amaraṇam abhiññeyyam, soko abhiññeyyo, asoko abhiññeyyo, paridevo abhiññeyyo, aparidevo abhiññeyyo, upāyāso abhiññeyyo, anupāyāso abhiññeyyo.

Uppādo dukkhanti abhiññeyyam, pavattam dukkhanti abhiññeyyam, nimittaṃ dukkhanti abhiññeyyam, āyūhanā² dukkhanti abhiññeyyam, paṭisandhi dukkhanti abhiññeyyam, gati dukkhanti abhiññeyyam, nibbatti dukkhanti abhiññeyyam, upapatti dukkhanti abhiññeyyam, jāti dukkhanti abhiññeyyam, jarā dukkhanti abhiññeyyam, vyādhi dukkhanti abhiññeyyam, maraṇam dukkhanti abhiññeyyam, soko dukkhanti abhiññeyyam, paridevo dukkhanti abhiññeyyam, upāyāso dukkhanti abhiññeyyam.

Anuppādo sukhanti abhiññeyyam, appavatti sukhanti ..., animittaṃ sukhanti ..., anāyūhanā sukhanti ..., appaṭisandhi sukhanti ..., agati sukhanti ..., anibbatti sukhanti ..., anuppatti sukhanti ..., ajāti sukhanti ..., ajarā sukhanti ..., avyādhi sukhanti ..., amaraṇam sukhanti ..., asoko sukhanti abhiññeyyam, aparidevo sukhanti abhiññeyyam, anupāyāso sukhanti abhiññeyyam.

¹ pavatti - Syā. ² āyuhanā - Syā.

Quán xét về vô thường ở thọ ... (như trên)... ở tưởng ... (như trên)... ở các hành ... (như trên)... ở thức ... (như trên)... ở mắt ... (như trên)... ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về khổ não ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về vô ngã ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về nhảm chán ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về ly tham ái ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về diệt tận ở lão tử cần được biết rõ, quán xét về từ bỏ ở lão tử cần được biết rõ.

Sự tái sanh cần được biết rõ, sự vận hành cần được biết rõ, hiện tướng cần được biết rõ, (nghiệp) tích lũy cần được biết rõ, mầm tái sanh cần được biết rõ, cảnh giới tái sanh cần được biết rõ, sự tái tạo cần được biết rõ, sự sanh lên cần được biết rõ, sự sanh (ra) cần được biết rõ, sự già cần được biết rõ, sự bệnh cần được biết rõ, sự chết cần được biết rõ, sự sầu muộn cần được biết rõ, sự than vãn cần được biết rõ, sự thất vọng cần được biết rõ.

Sự không tái sanh cần được biết rõ, sự không vận hành cần được biết rõ, không hiện tướng ..., không (nghiệp) tích lũy ..., không mầm tái sanh ..., không cảnh giới tái sanh ..., sự không tái tạo ..., sự không sanh lên ..., sự không sanh (ra) ..., sự không già ..., sự không bệnh ..., sự không chết ..., sự không sầu muộn ..., sự không than vãn cần được biết rõ, sự không thất vọng cần được biết rõ.

Sự tái sanh cần được biết rõ, sự không tái sanh cần được biết rõ, sự vận hành ..., sự không vận hành ..., hiện tướng ..., không hiện tướng ..., (nghiệp) tích lũy ..., không (nghiệp) tích lũy ..., mầm tái sanh ..., không mầm tái sanh ..., cảnh giới tái sanh ..., không cảnh giới tái sanh ..., sự tái tạo ..., sự không tái tạo ..., sự sanh lên ..., sự không sanh lên ..., sự sanh (ra) ..., sự không sanh (ra) ..., sự già ..., sự không già ..., sự bệnh ..., sự không bệnh ..., sự chết ..., sự không chết ..., sự sầu muộn ..., sự không sầu muộn ..., sự than vãn ..., sự không than vãn ..., sự thất vọng cần được biết rõ, sự không thất vọng cần được biết rõ.

‘Sự tái sanh là khổ’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là khổ’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là khổ’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là khổ’ ..., ‘mầm tái sanh là khổ’ ..., ‘cảnh giới tái sanh là khổ’ ..., ‘sự tái tạo là khổ’ ..., ‘sự sanh lên là khổ’ ..., ‘sự sanh (ra) là khổ’ ..., ‘sự già là khổ’ ..., ‘sự bệnh là khổ’ ..., ‘sự chết là khổ’ ..., ‘sự sầu muộn là khổ’ ..., ‘sự than vãn là khổ’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là khổ’ cần được biết rõ.

‘Sự không tái sanh là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự không vận hành là lạc’ cần được biết rõ, ‘không hiện tướng là lạc’ ..., ‘không (nghiệp) tích lũy là lạc’ ..., ‘không mầm tái sanh là lạc’ ..., ‘không cảnh giới tái sanh là lạc’ ..., ‘sự không tái tạo là lạc’ ..., ‘sự không sanh lên là lạc’ ..., ‘sự không sanh (ra) là lạc’ ..., ‘sự không già là lạc’ ..., ‘sự không bệnh là lạc’ ..., ‘sự không chết là lạc’ ..., ‘sự không sầu muộn là lạc’ ..., ‘sự không than vãn là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự không thất vọng là lạc’ cần được biết rõ.

Uppādo dukkham anuppādo sukhanti abhiññeyyam, pavattam dukkham appavattam sukhanti abhiññeyyam, nimittam dukkham animittam sukhanti abhiññeyyam, āyūhanā dukkham anāyūhanā¹ sukhanti abhiññeyyam, paṭisandhi dukkham appaṭisandhi sukhanti abhiññeyyam, gati dukkham agati sukhanti abhiññeyyam, nibbatti dukkham anibbatti sukhanti abhiññeyyam, uppatti dukkham anuppatti sukhanti abhiññeyyam, jāti dukkham ajāti sukhanti abhiññeyyam, jarā dukkham ajarā sukhanti abhiññeyyam, vyādhi dukkham avyādhi sukhanti abhiññeyyam, maraṇam dukkham amaraṇam sukhanti abhiññeyyam, soko dukkham asoko sukhanti abhiññeyyam, paridevo dukkham aparidevo sukhanti abhiññeyyam, upāyāso dukkham anupāyāso sukhanti abhiññeyyam.

Uppādo bhayanti abhiññeyyam, pavattam bhayanti abhiññeyyam, nimittam bhayanti abhiññeyyam, āyūhanā bhayanti abhiññeyyam, paṭisandhi bhayanti abhiññeyyam, gati bhayanti abhiññeyyam, nibbatti bhayanti abhiññeyyam, upapatti bhayanti abhiññeyyam, jāti bhayanti abhiññeyyam, jarā bhayanti abhiññeyyam, vyādhi bhayanti abhiññeyyam, maraṇam bhayanti abhiññeyyam, soko bhayanti abhiññeyyam, paridevo bhayanti abhiññeyyam, upāyāso bhayanti abhiññeyyam.

Anuppādo khemanti abhiññeyyam, appavattam khemanti abhiññeyyam, animittam khemanti abhiññeyyam, anāyūhanā khemanti abhiññeyyam, appaṭisandhi khemanti abhiññeyyam, agati khemanti abhiññeyyam, anibbatti khematti abhiññeyyam, anupapatti khematti abhiññeyyam, ajāti khemanti abhiññeyyam, ajarā khemanti abhiññeyyam, avyādhi khemanti abhiññeyyam, maraṇam² khemanti abhiññeyyam, asoko khemanti abhiññeyyam, aparidevo khemanti abhiññeyyam, anupāyāso khemanti abhiññeyyam.

Uppādo bhayaṁ anuppādo khemanti abhiññeyyam, pavattam bhayaṁ appavattam khemanti abhiññeyyam, nimittam bhayaṁ animittam khemanti abhiññeyyam, āyūhanā bhayaṁ anāyūhanā¹ khemanti abhiññeyyam, paṭisandhi bhayaṁ appaṭisandhi khemanti abhiññeyyam, gati bhayaṁ agati khemanti abhiññeyyam, nibbatti bhayaṁ anibbatti khemanti abhiññeyyam, uppatti bhayaṁ anuppatti khemanti abhiññeyyam, jāti bhayaṁ ajāti khemanti abhiññeyyam, jarā bhayaṁ ajarā khemanti abhiññeyyam, vyādhi bhayaṁ avyādhi khemanti abhiññeyyam, maraṇam bhayaṁ amaraṇam² khemanti abhiññeyyam, soko bhayaṁ asoko khemanti abhiññeyyam, paridevo bhayaṁ aparidevo khemanti abhiññeyyam, upāyāso bhayaṁ anupāyāso khemanti abhiññeyyam.

¹ āyuhanā - anāyuhanā - Syā.

² amataṁ - Machasam, Syā, PTS.

‘Sự tái sanh là khổ, sự không tái sanh là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là khổ, sự không vận hành là lạc’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là khổ, không hiện tướng là lạc’ cần được biết rõ, ‘(nghiệp) tích lũy là khổ, không (nghiệp) tích lũy là lạc’ cần được biết rõ, ‘mầm tái sanh là khổ, không mầm tái sanh là lạc’ cần được biết rõ, ‘cảnh giới tái sanh là khổ, không cảnh giới tái sanh là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự tái tạo là khổ, sự không tái tạo là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự sanh lên là khổ, sự không sanh lên là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự sanh (ra) là khổ, sự không sanh (ra) là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự già là khổ, sự không già là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự bệnh là khổ, sự không bệnh là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự chết là khổ, sự không chết là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự sầu muộn là khổ, sự không sầu muộn là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự than vãn là khổ, sự không than vãn là lạc’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là khổ, sự không thất vọng là lạc’ cần được biết rõ.

‘Sự tái sanh là kinh hãi’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là kinh hãi’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là kinh hãi’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là kinh hãi’ ..., ‘mầm tái sanh là kinh hãi’ ..., ‘cảnh giới tái sanh là kinh hãi’ ..., ‘sự tái tạo là kinh hãi’ ..., ‘sự sanh lên là kinh hãi’ ..., ‘sự sanh (ra) là kinh hãi’ ..., ‘sự già là kinh hãi’ ..., ‘sự bệnh là kinh hãi’ ..., ‘sự chết là kinh hãi’ ..., ‘sự sầu muộn là kinh hãi’ ..., ‘sự than vãn là kinh hãi’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là kinh hãi’ cần được biết rõ.

‘Sự không tái sanh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự không vận hành là an ổn’ ..., ‘không hiện tướng là an ổn’ ..., ‘không (nghiệp) tích lũy là an ổn’ ..., ‘không mầm tái sanh là an ổn’ ..., ‘không cảnh giới tái sanh là an ổn’ ..., ‘sự không tái tạo là an ổn’ ..., ‘sự không sanh lên là an ổn’ ..., ‘sự không sanh (ra) là an ổn’ ..., ‘sự không già là an ổn’ ..., ‘sự không bệnh là an ổn’ ..., ‘sự không chết là an ổn’ ..., ‘sự không sầu muộn là an ổn’ ..., ‘sự không than vãn là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự không thất vọng là an ổn’ cần được biết rõ.

‘Sự tái sanh là kinh hãi, sự không tái sanh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là kinh hãi, sự không vận hành là an ổn’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là kinh hãi, không hiện tướng là an ổn’ cần được biết rõ, ‘(nghiệp) tích lũy là kinh hãi, không (nghiệp) tích lũy là an ổn’ cần được biết rõ, ‘mầm tái sanh là kinh hãi, không mầm tái sanh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘cảnh giới tái sanh là kinh hãi, không cảnh giới tái sanh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự tái tạo là kinh hãi, sự không tái tạo là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự sanh lên là kinh hãi, sự không sanh lên là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự sanh (ra) là kinh hãi, sự không sanh (ra) là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự già là kinh hãi, sự không già là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự bệnh là kinh hãi, sự không bệnh là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự chết là kinh hãi, sự không chết là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự sầu muộn là kinh hãi, sự không sầu muộn là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự than vãn là kinh hãi, sự không than vãn là an ổn’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là kinh hãi, sự không thất vọng là an ổn’ cần được biết rõ.

Uppādo sāmisanti abhiññeyyam, pavattam sāmisanti abhiññeyyam, nimittam sāmisanti abhiññeyyam, āyūhanā¹ sāmisanti abhiññeyyam, paṭisandhi sāmisanti abhiññeyyam, gati sāmisanti abhiññeyyam, nibbatti sāmisanti abhiññeyyam, upapatti sāmisanti abhiññeyyam, jāti sāmisanti abhiññeyyam, jarā sāmisanti abhiññeyyam, vyādhi sāmisanti abhiññeyyam, maraṇam sāmisanti abhiññeyyam, soko sāmisanti abhiññeyyam, paridevo sāmisanti abhiññeyyam, upāyāso sāmisanti abhiññeyyam.

Anuppādo nirāmisanti abhiññeyyam, appavattam nirāmisanti abhiññeyyam, animittaṁ nirāmisanti abhiññeyyam, anāyūhanā nirāmisanti abhiññeyyam, appaṭisandhi nirāmisanti abhiññeyyam, agati nirāmisanti abhiññeyyam, anibbatti nirāmisanti abhiññeyyam, anupapatti nirāmisanti abhiññeyyam, ajāti nirāmisanti abhiññeyyam, ajarā nirāmisanti abhiññeyyam, avyādhi nirāmisanti abhiññeyyam, amaraṇam nirāmisanti abhiññeyyam, asoko nirāmisanti abhiññeyyam, aparidevo nirāmisanti abhiññeyyam, anupāyāso nirāmisanti abhiññeyyam.

Uppādo sāmisam anuppādo nirāmisanti abhiññeyyam, pavattam sāmisam appavattam nirāmisanti abhiññeyyam, nimittam sāmisam animittaṁ nirāmisanti ..., āyūhanā sāmisam anāyūhanā nirāmisanti ..., paṭisandhi sāmisam appaṭisandhi nirāmisanti ..., gati sāmisam agati nirāmisanti ..., nibbatti sāmisam anibbatti nirāmisanti ..., upapatti sāmisam anupapatti nirāmisanti ..., jāti sāmisam ajāti nirāmisanti ..., jarā sāmisam ajarā nirāmisanti ..., vyādhi sāmisam avyādhi nirāmisanti ..., maraṇam sāmisam amaraṇam² nirāmisanti abhiññayyam, soko sāmisam asoko nirāmisanti ..., paridevo sāmisam aparidevo nirāmisanti abhiññeyyam, upāyāso sāmisam anupāyāso nirāmisanti abhiññeyyam.

Uppādo saṅkhārāti abhiññeyyam, pavattam saṅkhārāti abhiññeyyam, nimittam saṅkhārāti abhiññeyyam, āyūhanā saṅkhārāti abhiññeyyam, paṭisandhi saṅkhārāti abhiññeyyam, gati saṅkhārāti abhiññeyyam, nibbatti saṅkhārāti abhiññeyyam, upapatti saṅkhārāti abhiññeyyam, jāti saṅkhārāti abhiññeyyam, jarā saṅkhārāti abhiññeyyam, vyādhi saṅkhārāti abhiññeyyam, maraṇam saṅkhārāti abhiññeyyam, soko saṅkhārāti abhiññeyyam, paridevo saṅkhārāti abhiññeyyam, upāyāso saṅkhārāti abhiññeyyam.

Anuppādo nibbānanti abhiññeyyam, appavattam nibbānanti abhiññeyyam, animittaṁ nibbānanti ..., anāyūhanā nibbānanti ..., appaṭisandhi nibbānanti ..., agati nibbānanti ..., anibbatti nibbānanti ..., anupapatti nibbānanti ..., ajāti nibbānanti ..., ajarā nibbānanti ..., avyādhi nibbānanti ..., amaraṇam nibbānanti ..., asoko nibbānanti ..., aparidevo nibbānanti ..., anupāyāso nibbānanti abhiññeyyam.

¹ āyuhāna - Syā.

² amataṁ - Machasam, Syā, PTS.

‘Sự tái sanh là hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là hệ lụy vật chất’ ..., ‘hiện tướng là ...’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là ...’ ..., ‘mầm tái sanh là ...’ ..., ‘cảnh giới tái sanh là ...’ ..., ‘sự tái tạo là ...’ ..., ‘sự sanh lên là ...’ ..., ‘sự sanh (ra) là ...’ ..., ‘sự già là ...’ ..., ‘sự bệnh là ...’ ..., ‘sự chết là ...’ ..., ‘sự sầu muộn là ...’ ..., ‘sự than vãn là ...’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ.

‘Sự không tái sanh là không hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ, ‘sự không vận hành là không hệ lụy vật chất’ ..., ‘không hiện tướng là không ...’ ..., ‘không (nghiệp) tích lũy là không ...’ ..., ‘không mầm tái sanh là không ...’ ..., ‘không cảnh giới tái sanh là không ...’ ..., ‘sự không tái tạo là không ...’ ..., ‘sự không sanh lên là không ...’ ..., ‘sự không sanh (ra) là không ...’ ..., ‘sự không già là không ...’ ..., ‘sự không bệnh là không ...’ ..., ‘sự không chết là không ...’ ..., ‘sự không sầu muộn là không ...’ ..., ‘sự không than vãn là không ...’ ..., ‘sự không thất vọng là không hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ.

‘Sự tái sanh là hệ lụy vật chất, sự không tái sanh là không hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là ...’, sự không vận hành là không ...’ ..., ‘hiện tướng là ...’, không hiện tướng là không ...’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là ...’, không (nghiệp) tích lũy là không ...’ ..., ‘mầm tái sanh là ...’, không mầm tái sanh là không ...’ ..., ‘cảnh giới tái sanh là ...’, không cảnh giới tái sanh là không ...’ ..., ‘sự tái tạo là ...’, sự không tái tạo là không ...’ ..., ‘sự sanh lên là ...’, sự không sanh lên là không ...’ ..., ‘sự sanh (ra) là ...’, sự không sanh (ra) là không ...’ ..., ‘sự già là ...’, sự không già là không ...’ ..., ‘sự bệnh là ...’, sự không bệnh là không ...’ ..., ‘sự chết là ...’, sự không chết là không ...’ ..., ‘sự sầu muộn là ...’, sự không sầu muộn là không ...’ ..., ‘sự than vãn là ...’, sự không than vãn là không ...’ ..., ‘sự thất vọng là hệ lụy vật chất, sự không thất vọng là không hệ lụy vật chất’ cần được biết rõ.

‘Sự tái sanh là pháp hữu vi’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là pháp hữu vi’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là pháp hữu vi’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là pháp hữu vi’ ..., ‘mầm tái sanh là pháp hữu vi’ ..., ‘cảnh giới tái sanh là pháp hữu vi’ ..., ‘sự tái tạo là pháp hữu vi’ ..., ‘sự sanh lên là pháp hữu vi’ ..., ‘sự sanh (ra) là pháp hữu vi’ ..., ‘sự già là pháp hữu vi’ ..., ‘sự bệnh là pháp hữu vi’ ..., ‘sự chết là pháp hữu vi’ ..., ‘sự sầu muộn là pháp hữu vi’ ..., ‘sự than vãn là pháp hữu vi’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là pháp hữu vi’ cần được biết rõ.

‘Sự không tái sanh là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự không vận hành là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘không hiện tướng là Niết Bàn’ ..., ‘không (nghiệp) tích lũy là Niết Bàn’ ..., ‘không mầm tái sanh là Niết Bàn’ ..., ‘không cảnh giới tái sanh là Niết Bàn’ ..., ‘sự không tái tạo là Niết Bàn’ ..., ‘sự không sanh lên là Niết Bàn’ ..., ‘sự không sanh (ra) là Niết Bàn’ ..., ‘sự không già là Niết Bàn’ ..., ‘sự không bệnh là Niết Bàn’ ..., ‘sự không chết là Niết Bàn’ ..., ‘sự không sầu muộn là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự không than vãn là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự không thất vọng là Niết Bàn’ cần được biết rõ.

Uppādo saṅkhārā anuppādo nibbānanti abhiññeyyam, pavattam saṅkhārā appavattam nibbānanti abhiññeyyam, nimittam saṅkhārā animittaṁ nibbānanti abhiññeyyam, āyūhanā saṅkhārā anāyūhanā nibbānanti abhiññeyyam, paṭisandhi saṅkhārā appaṭisandhi nibbānanti abhiññeyyam, gati saṅkhārā agati nibbānanti abhiññeyyam, nibbatti saṅkhārā anibbatti nibbānanti abhiññeyyam, upapatti saṅkhārā anupapatti nibbānanti abhiññeyyam, jāti saṅkhārā ajāti nibbānanti abhiññeyyam, jarā saṅkhārā ajarā nibbānanti abhiññeyyam, vyādhi saṅkhārā avyādhi nibbānanti abhiññeyyam, maraṇam saṅkhārā amaraṇam nibbānanti abhiññeyyam, soko saṅkhārā asoko nibbānanti abhiññeyyam, paradevo saṅkhārā aparidevo nibbānanti abhiññeyyam, upāyāso saṅkhārā anupāyāso nibbānanti abhiññeyyam.

Paṭhamakabhāṇavāram.

Pariggahaṭṭho abhiññeyyo, parivāraṭṭho abhiññeyyo, paripūraṭṭho¹ abhiññeyyo, ekaggatṭho abhiññeyyo, avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, paggahaṭṭho abhiññeyyo, avisāratṭho abhiññeyyo, anāvilaṭṭho abhiññeyyo, aniñjanaṭṭho abhiññeyyo, ekattupaṭṭhānavasena² cittassa ṭhitatṭho abhiññeyyo, ārammaṇaṭṭho abhiññeyyo, gocaratṭho abhiññeyyo, pahānaṭṭho abhiññeyyo, pariccāgaṭṭho abhiññeyyo, vuṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, nivattanaṭṭho abhiññeyyo, santaṭṭho abhiññeyyo, pañitatṭho abhiññeyyo, vimuttaṭṭho abhiññeyyo, anāsavaṭṭho abhiññeyyo, taraṇaṭṭho abhiññeyyo, animittaṭṭho abhiññeyyo, appaṇihitaṭṭho abhiññeyyo, suññataṭṭho abhiññeyyo, ekarasaṭṭho abhiññeyyo, anativattanaṭṭho abhiññeyyo, yuganandhatṭho³ abhiññeyyo, niyyānatṭho abhiññeyyo, hetuṭṭho abhiññeyyo, dassanaṭṭho abhiññeyyo, ādhipeṭeyyaṭṭho abhiññeyyo.

Samathassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, vipassanāya anupassanaṭṭho abhiññeyyo, samathavipassanānam ekarasaṭṭho abhiññeyyo, yuganandhassa⁴ anativattanaṭṭho abhiññeyyo.

Sikkhāya samādānaṭṭho abhiññeyyo, ārammaṇassa gocaratṭho abhiññeyyo, līnassa cittassa paggahaṭṭho abhiññeyyo, uddhatassa cittassa niggahaṭṭho⁵ abhiññeyyo, ubhovisuddhānā ajjhupekkhanaṭṭho abhiññeyyo, bhāvanā visesādhigamaṭṭho⁶ abhiññeyyo, uttari paṭivedhaṭṭho abhiññeyyo, saccābhisaṁayaṭṭho bhiññeyyo, nirodhe patiṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo.

¹ paripuriṭṭho - Sa.

² ekattapaṭṭhānavasena - PTS.

³ yuganaddhatṭho - Machasam.

⁴ yuganaddhassa - Machasam.

⁵ viniggahaṭṭho - PTS.

⁶ visesādhigamaṭṭho - Machasam, Syā.

‘Sự tái sanh là pháp hữu vi, sự không tái sanh là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự vận hành là pháp hữu vi, sự không vận hành là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘hiện tướng là pháp hữu vi, không hiện tướng là Niết Bàn’ ..., ‘(nghiệp) tích lũy là pháp hữu vi, không (nghiệp) tích lũy là Niết Bàn’ ..., ‘mầm tái sanh là pháp hữu vi, không mầm tái sanh là Niết Bàn’ ..., ‘cảnh giới tái sanh là pháp hữu vi, không cảnh giới tái sanh là Niết Bàn’ ..., ‘sự tái tạo là pháp hữu vi, sự không tái tạo là Niết Bàn’ ..., ‘sự sanh lên là pháp hữu vi, sự không sanh lên là Niết Bàn’ ..., ‘sự sanh (ra) là pháp hữu vi, sự không sanh (ra) là Niết Bàn’ ..., ‘sự già là pháp hữu vi, sự không già là Niết Bàn’ ..., ‘sự bệnh là pháp hữu vi, sự không bệnh là Niết Bàn’ ..., ‘sự chết là pháp hữu vi, sự không chết là Niết Bàn’ ..., ‘sự sầu muộn là pháp hữu vi, sự không sầu muộn là Niết Bàn’ ..., ‘sự than vãn là pháp hữu vi, sự không than vãn là Niết Bàn’ cần được biết rõ, ‘sự thất vọng là pháp hữu vi, sự không thất vọng là Niết Bàn’ cần được biết rõ.

Dứt tụng phẩm thứ nhất.

Ý nghĩa của sự gìn giữ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự phụ trợ cần được biết rõ, ý nghĩa của sự hoàn bị ..., ý nghĩa của sự chuyên nhất ..., ý nghĩa của sự không tản mạn ..., ý nghĩa của sự ra sức ..., ý nghĩa của sự không tán loạn ..., ý nghĩa của sự không xao động ..., ý nghĩa của sự không loạn động ..., ý nghĩa của sự trụ tâm do tác động của việc thiết lập tính nhất thể ..., ý nghĩa của (cánh) đối tượng ..., ý nghĩa của hành xử ..., ý nghĩa của sự dứt bỏ ..., ý nghĩa của sự buông bỏ ..., ý nghĩa của sự thoát ra ..., ý nghĩa của sự quay lại ..., ý nghĩa của tịnh ..., ý nghĩa của sự cao quý .., ý nghĩa của giải thoát ..., ý nghĩa của vô lậu ..., ý nghĩa của sự vượt qua ..., ý nghĩa của vô tướng, ý nghĩa của vô nguyệt ..., ý nghĩa của không tánh ..., ý nghĩa của nhất vị ..., ý nghĩa của sự không vượt trội¹ ..., ý nghĩa của sự kết hợp chung ..., ý nghĩa của sự dẫn xuất (ra khỏi luân hồi) ..., ý nghĩa của chủng tử ..., ý nghĩa của sự nhận thức cần được biết rõ, ý nghĩa của pháp chủ đạo cần được biết rõ.

Ý nghĩa không tản mạn của chỉ tịnh cần được biết rõ, ý nghĩa quán xét của minh sát ..., ý nghĩa nhất vị của chỉ tịnh và minh sát ..., ý nghĩa không vượt trội của sự kết hợp chung cần được biết rõ.

Ý nghĩa thọ trì của việc học tập cần được biết rõ, ý nghĩa hành xử của (việc duy trì) đối tượng cần được biết rõ, ý nghĩa ra sức đối với tâm bị trì trệ ..., ý nghĩa kiềm chế đối với tâm bị vọng động ..., ý nghĩa dừng dừng (có trạng thái xá) đối với hai trạng thái (trì trệ và vọng động) đã được thanh tịnh ..., ý nghĩa của sự đắc chứng thù thắng do sự tu tập ..., ý nghĩa của sự thấu triệt bậc trên ..., ý nghĩa của sự lãnh hội chân lý ..., ý nghĩa của sự an lập Niết Bàn cần được biết rõ.

¹ Sự không vượt trội lẫn nhau giữa chỉ tịnh và minh sát (PtsA. 1, 94).

Saddhindriyassa adhimokkhatṭho abhiññeyyo, viriyindriyassa paggahaṭṭho abhiññeyyo, satindriyassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, samādhindriyassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, paññindriyassa dassanaṭṭho abhiññeyyo.

Saddhābalassa assaddhiye akampiyaṭṭho abhiññeyyo, viriyaballassa kosajje akampiyaṭṭho abhiññeyyo, satibalassa pamāde akampiyaṭṭho abhiññeyyo, samādhibalassa uddhacce akampiyaṭṭho abhiññeyyo, paññābalassa avijjāya akampiyaṭṭho abhiññeyyo.

Satisambojjhaṅgassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, dhammavicaya-sambojjhaṅgassa pavicayaṭṭho abhiññeyyo, viriyasambojjhaṅgassa paggahaṭṭho abhiññeyyo, pītisambojjhaṅgassa pharaṇaṭṭho abhiññeyyo, passaddhisambojjhaṅgassa upasamaṭṭho abhiññeyyo, samādhisambojjhaṅgassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, upekkhā-sambojjhaṅgassa paṭisaṅkhānaṭṭho abhiññeyyo.

Sammādiṭṭhiyā dassanaṭṭho abhiññeyyo, sammāsaṅkappassa abhiniropanaṭṭho abhiññeyyo, sammāvācāya pariggahaṭṭho abhiññeyyo, sammākammantassa samuṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, sammā-ājīvassa vodānaṭṭho abhiññeyyo, sammāvāyāmassa pagga-haṭṭho abhiññeyyo, sammāsatiyā upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, sammāsamādhissa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo.

Indriyānam ādhipateyyaṭṭho¹ abhiññeyyo, balānam akampiyaṭṭho abhiññeyyo, bojjhaṅgānam niyānaṭṭho abhiññeyyo, maggassa hetuṭṭho abhiññeyyo, satipaṭṭhānānam upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, sammappadhānānam padhanaṭṭho² abhiññeyyo, iddipādānam ijjhanaṭṭho abhiññeyyo, saccānam tathatṭho abhiññeyyo, payogānam³ paṭippassadadhāṭṭho abhiññeyyo, phalānam sacchikiriyāṭṭho abhiññeyyo.

Vitakkassa abhiniropanaṭṭho abhiññeyyo, vicārassa upavicāraṭṭho abhiññeyyo, pītiyā pharaṇaṭṭho abhiññeyyo, sukhassa abhisandanaṭṭho abhiññeyyo, cittassa ekaggatṭho abhiññeyyo.

Āvajjanaṭṭho abhiññeyyo, vijānanaṭṭho abhiññeyyo, pajānanaṭṭho abhiññeyyo, sañjānanaṭṭho abhiññeyyo, [ekārammaṇaṭṭho abhiññeyyo,] ekodaṭṭho abhiññeyyo, abhiññāya ñātaṭṭho abhiññeyyo, pariññāya tīraṇaṭṭho abhiññeyyo, pahānassa pariccāgaṭṭho abhiññeyyo, bhāvanāya ekarasaṭṭho abhiññeyyo, sacchikiriyāya phassanatṭho abhiññeyyo, khandhānam khandhatṭho abhiññeyyo, dhātunām dhātuṭṭho⁴ abhiññeyyo, āyatānānam āyatanaṭṭho abhiññeyyo, saṅkhataṭṭham saṅkhataṭṭho abhiññeyyo, asaṅkhataṭṭha asaṅkhataṭṭho abhiññeyyo.

¹ adhipateyyaṭṭho - PTS.

⁴ vijānanaṭṭho - Syā.

² padhānaṭṭho - Pu.

⁵ ekarasaṭṭho - Machasām; ekārammaṇaṭṭho - Sam.

³ maggānam - Machasām; yoganām - Sam.

⁶ dhātaṭṭho - Syā.

Ý nghĩa cương quyết của tín quyền cần được biết rõ, ý nghĩa ra sức của tấn quyền cần được biết rõ, ý nghĩa thiết lập của niêm quyền cần được biết rõ, ý nghĩa không tản mạn của định quyền cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của tuệ quyền cần được biết rõ.

Ý nghĩa về tính chất không dao động của tín lực ở sự không có đức tin cần được biết rõ, ý nghĩa về tính chất không dao động của tấn lực ở sự biếng nhác ..., ý nghĩa về tính chất không dao động của niêm lực ở sự buông lung ..., ý nghĩa về tính chất không dao động của định lực ở sự phóng dật ..., ý nghĩa về tính chất không dao động của tuệ lực ở sự không sáng suốt cần được biết rõ.

Ý nghĩa thiết lập của niêm giác chi cần được biết rõ, ý nghĩa suy xét của trạch pháp giác chi ..., ý nghĩa ra sức của cần giác chi ..., ý nghĩa lan tỏa của hỷ giác chi ..., ý nghĩa an tĩnh của tịnh giác chi ..., ý nghĩa không tản mạn của định giác chi ..., ý nghĩa phân biệt rõ của xả giác chi cần được biết rõ.

Ý nghĩa nhận thức của chánh kiến cần được biết rõ, ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh) của chánh tư duy ..., ý nghĩa gìn giữ của chánh ngữ ..., ý nghĩa nguồn sanh khởi của chánh nghiệp ..., ý nghĩa trong sạch của chánh mạng ..., ý nghĩa ra sức của chánh tinh tấn ..., ý nghĩa thiết lập của chánh niệm ..., ý nghĩa không tản mạn của chánh định cần được biết rõ.

Ý nghĩa chủ đạo của các quyền cần được biết rõ, ý nghĩa về tính chất không dao động của các lực ..., ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi) của các giác chi ..., ý nghĩa chủng tử của Đạo ..., ý nghĩa thiết lập của các sự thiết lập niệm ..., ý nghĩa ra sức của các chánh cần ..., ý nghĩa thành tựu của các nền tảng của thần thông ..., ý nghĩa thực thể của các chân lý ..., ý nghĩa tịnh lặng của các việc thực hành (Thánh Đạo) ..., ý nghĩa tác chứng của các Quả cần được biết rõ.

Ý nghĩa đưa tâm (đến cảnh) của tầm cần được biết rõ, ý nghĩa khắn khít (vào cảnh) của tứ cần được biết rõ, ý nghĩa lan tỏa của hỷ cần được biết rõ, ý nghĩa tràn ngập của lạc cần được biết rõ, ý nghĩa chuyên nhất của tâm (định) cần được biết rõ.

Ý nghĩa của sự hướng tâm cần được biết rõ, ý nghĩa của sự nhận biết (của thức) cần được biết rõ, ý nghĩa của sự nhận biết (của tuệ) cần được biết rõ, ý nghĩa của sự nhận biết (của tưởng) cần được biết rõ, [ý nghĩa của nhất cảnh cần được biết rõ,] ý nghĩa của sự độc nhất cần được biết rõ, ý nghĩa đã được biết của sự biết rõ cần được biết rõ, ý nghĩa quyết đoán của sự biết toàn diện cần được biết rõ, ý nghĩa buông bỏ của sự dứt bỏ cần được biết rõ, ý nghĩa nhất vị của sự tu tập cần được biết rõ, ý nghĩa chạm đến của sự tác chứng cần được biết rõ, ý nghĩa tập hợp của các uẩn cần được biết rõ, ý nghĩa bản thể của các giới cần được biết rõ, ý nghĩa vị thế của các xứ cần được biết rõ, ý nghĩa tạo tác của các pháp hữu vi cần được biết rõ, ý nghĩa không tạo tác của Niết Bàn cần được biết rõ.

Cittattho abhiññeyyo, cittānantariyattho¹ abhiññeyyo, cittassa vuṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, cittassa vivaṭṭanaṭṭho abhiññeyyo, cittassa hetutṭho² abhiññeyyo, cittassa paccayaṭṭho abhiññeyyo, cittassa vatthuṭṭho abhiññeyyo, cittassa bhummataṭṭho³ abhiññeyyo, cittassa ārammaṇaṭṭho abhiññeyyo, cittassa gocaraṭṭho abhiññeyyo, cittassa cariyattho abhiññeyyo, cittassa gataṭṭho abhiññeyyo, cittassa abhinīhāraṭṭho abhiññeyyo, cittassa niyyānaṭṭho abhiññeyyo, cittassa nissaranāṭṭho abhiññeyyo.

Ekatte āvajjanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte vijānanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte pajānanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte sañjānanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte ekodaṭṭho abhiññeyyo, ekatte upanibandhanaṭṭho⁴ abhiññeyyo, ekatte pakkhandanaṭṭho⁵ abhiññeyyo, ekatte pasidanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte santiṭṭhanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte vimuccanaṭṭho⁶ abhiññeyyo, ekatte ‘etam santan’ti passanattho abhiññeyyo, ekatte yānikataṭṭho abhiññeyyo, ekatte vatthukataṭṭho abhiññeyyo, ekatte anuṭṭhitataṭṭho abhiññeyyo, ekatte paricitattho abhiññeyyo, ekatte susamāraddhaṭṭho abhiññeyyo, ekatte pariggahaṭṭho abhiññeyyo, ekatte parivāraṭṭho abhiññeyyo, ekatte paripūraṭṭho abhiññeyyo, ekatte samodhānaṭṭho abhiññeyyo, ekatte adhiṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, ekatte āsevanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte bhāvanattho abhiññeyyo, ekatte bahulikammaṭṭho abhiññeyyo, ekatte susamuggataṭṭho abhiññeyyo, ekatte suvimuttaṭṭho abhiññeyyo, ekatte bujjhanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte anubujjhanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte paṭibujjhanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte sambujjhanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte bodhanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte anubodhanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte paṭibodhanattho abhiññeyyo, ekatte sambodhanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte bodhapakkhiyaṭṭho⁷ abhiññeyyo, ekatte anubodha-pakkhiyaṭṭho abhiññeyyo, ekatte paṭibodhapakkhiyaṭṭho abhiññeyyo, ekatte sambodhapakkhiyaṭṭho abhiññeyyo, ekatte jotanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte ujjotanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte anujotanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte paṭijotanaṭṭho abhiññeyyo, ekatte sañjotanaṭṭho abhiññeyyo.

¹ cittānantarikaṭṭho - PTS.

² hetaṭṭho - Syā.

³ bhūmaṭṭho - Machasam.

⁴ upanibandhaṭṭho - Syā.

⁵ pakkhandanaṭṭho - Sa.

⁶ muccanaṭṭho - Sa.

⁷ bodhipakkhiyaṭṭho - Machasam, Syā, PTS.

Ý nghĩa của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa không gián đoạn của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa thoát ra của tâm ..., ý nghĩa ly khai của tâm ..., ý nghĩa chủng tử của tâm ..., ý nghĩa về duyên của tâm ..., ý nghĩa vật nương của tâm ..., ý nghĩa lãnh vực của tâm ..., ý nghĩa cảnh (đối tượng) của tâm ..., ý nghĩa hành xứ của tâm ..., ý nghĩa hành vi của tâm ..., ý nghĩa (cảnh) đã đạt đến của tâm ..., ý nghĩa quả quyết của tâm ..., ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi cảnh) của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa xuất ly của tâm cần được biết rõ.

Ý nghĩa hướng tâm ở nhất thể cần được biết rõ, ý nghĩa nhận biết (của thức) ở nhất thể cần được biết rõ, ý nghĩa nhận biết (của tuệ) ở nhất thể ..., ý nghĩa nhận biết (của tưởng) ở nhất thể ..., ý nghĩa độc nhất ở nhất thể ..., ý nghĩa bám vào nhất thể ..., ý nghĩa tiến vào nhất thể (đối với sơ thiền) ..., ý nghĩa hoan hỷ ở nhất thể (đối với nhị thiền) ..., ý nghĩa an trụ ở nhất thể (đối với tam thiền) ..., ý nghĩa giải thoát ở nhất thể (đối với tứ thiền) ..., ý nghĩa của sự nhận thức ‘Đây là tịnh’ ở nhất thể ..., ý nghĩa đã tạo thành phương tiện ở nhất thể ..., ý nghĩa đã tạo thành nền tảng ở nhất thể ..., ý nghĩa đã hiện hữu ở nhất thể ..., ý nghĩa đã được tích lũy ở nhất thể ..., ý nghĩa đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh ở nhất thể ..., ý nghĩa gìn giữ ở nhất thể ..., ý nghĩa phụ trợ ở nhất thể ..., ý nghĩa hoàn bị ở nhất thể ..., ý nghĩa liên kết ở nhất thể ..., ý nghĩa khẳng định ở nhất thể ..., ý nghĩa rèn luyện ở nhất thể ..., ý nghĩa tu tập ở nhất thể ..., ý nghĩa làm cho sung mãn ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự khéo được hiện khởi ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự khéo được giải thoát ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự tinh ngô (Sơ Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự tinh ngô (Nhị Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự tinh ngô (Tam Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự tinh ngô (A-la-hán Đạo)¹ ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự giác ngô (Sơ Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự giác ngô (Nhị Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự giác ngô (Tam Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự giác ngô (A-la-hán Đạo)² ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự dự phần giác ngô (Sơ Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự dự phần giác ngô (Nhị Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự dự phần giác ngô (Tam Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự dự phần giác ngô (A-la-hán Đạo)³ ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự phát quang (Sơ Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự phát quang (Nhị Đạo) ở nhất thể ..., ý nghĩa của sự phát quang (Tam Đạo) ở nhất thể cần được biết rõ, ý nghĩa của sự phát quang (A-la-hán Đạo)⁴ ở nhất thể cần được biết rõ.

¹ bujjhana, anubujjhana, paṭibujjhana, sambujjhana là bốn từ Pāli được dịch chung với một từ Việt là “tịnh ngô.”

² bodhana, anubodhana, paṭibodhana, sambodhana là bốn từ Pāli được dịch chung với một từ Việt là “giác ngô.”

³ bodhipakkhiya, anubodhipakkhiya, paṭibodhipakkhiya, sambodhipakkhiya là bốn từ Pāli được dịch chung với một từ Việt là “dự phần giác ngô.”

⁴ jotana, anujotana, paṭijotana, samjotana là bốn từ Pāli của “phát quang.”

Pakāsanaṭṭho¹ abhiññeyyo, virocanaṭṭho abhiññeyyo, kilesānam santāpanaṭṭho abhiññeyyo, amalaṭṭho abhiññeyyo, vimalaṭṭho abhiññeyyo, nimmalaṭṭho abhiññeyyo, samaṭṭho abhiññeyyo, samayaṭṭho abhiññeyyo, vivekaṭṭho abhiññeyyo, vivekacariyaṭṭho abhiññeyyo, virāgaṭṭho abhiññeyyo, virāgacariyaṭṭho abhiññeyyo, nirodhaṭṭho abhiññeyyo, nirodhacariyaṭṭho abhiññeyyo, vossagaṭṭho² abhiññeyyo, vossaggacariyaṭṭho abhiññeyyo, vimuttaṭṭho abhiññeyyo, vimutticariyaṭṭho abhiññeyyo.

Chandaṭṭho abhiññeyyo, chandassa mūlaṭṭho abhiññeyyo, chandassa pādaṭṭho abhiññeyyo, chandassa padhānaṭṭho abhiññeyyo, chandassa ijjhanaṭṭho abhiññeyyo, chandassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo, chandassa paggahaṭṭho abhiññeyyo, chandassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, chandassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, chandassa dassanaṭṭho abhiññeyyo.

Viriyaṭṭho³ abhiññeyyo, viriyassa⁴ mūlaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa pādaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa padhānaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa ijjhanaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa paggahaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, viriyassa dassanaṭṭho abhiññeyyo.

Cittaṭṭho abhiññeyyo, cittassa mūlaṭṭho abhiññeyyo, cittassa pādaṭṭho abhiññeyyo, cittassa padhānaṭṭho abhiññeyyo, cittassa ijjhanaṭṭho abhiññeyyo, cittassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo, cittassa paggahaṭṭho abhiññeyyo, cittassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, cittassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, cittassa dassanaṭṭho abhiññeyyo.

Vimamsaṭṭho abhiññeyyo, vimamsāya mūlaṭṭho abhiññeyyo, vimamsāya pādaṭṭho abhiññeyyo, vimamsāya padhānaṭṭho abhiññeyyo, vimamsāya ijjhanaṭṭho abhiññeyyo, vimamsāya adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo, vimamsāya paggahaṭṭho abhiññeyyo, vimamsāya upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo, vimamsāya avikkhepaṭṭho abhiññeyyo, vimamsāya dassanaṭṭho abhiññeyyo.

[*] Dukkhassa piṭanāṭṭho abhiññeyyo, dukkhassa saṅkhataṭṭho abhiññeyyo, dukkhassa santāpaṭṭho abhiññeyyo, dukkhassa vipariṇāmaṭṭho abhiññeyyo.

Samudayassa āyūhanaṭṭho⁵ abhiññeyyo, samudayassa nidānaṭṭho abhiññeyyo, samudayassa saññogaṭṭho abhiññeyyo, samudayassa paṭibodhaṭṭho⁶ abhiññeyyo.

¹ patāpanaṭṭho - Machasam, Syā, PTS.

⁴ vīriyassa - Machasam.

² vosaggatṭho - Machasam.

⁵ āyuhanaṭṭho - Syā.

³ viriyaṭṭho - Machasam.

⁶ palibodhanaṭṭho - PTS.

[*] dukkhaṭṭhoti āditi mūlapadānīmaramamma chaṭṭhasaṅgītipotthakādisu adhikāni.

Ý nghĩa làm sáng tỏ cần được biết rõ, ý nghĩa chói sáng cần được biết rõ, ý nghĩa thiêu đốt các phiền não ..., ý nghĩa không nhơ bẩn ..., ý nghĩa tách rời nhơ bẩn ..., ý nghĩa hết nhơ bẩn ..., ý nghĩa tĩnh lặng ..., ý nghĩa của thời điểm ..., ý nghĩa tách ly ..., ý nghĩa của hành vi tách ly ..., ý nghĩa ly dục ..., ý nghĩa của hành vi ly dục ..., ý nghĩa diệt tận ..., ý nghĩa của hành vi diệt tận ..., ý nghĩa xả ly ..., ý nghĩa của hành vi xả ly ..., ý nghĩa giải thoát cần được biết rõ, ý nghĩa của hành vi giải thoát cần được biết rõ.

Ý nghĩa của ước muôn¹ cần được biết rõ, ý nghĩa nguồn cội của ước muôn cần được biết rõ, ý nghĩa cơ sở của ước muôn ..., ý nghĩa nỗ lực của ước muôn ..., ý nghĩa thành tựu của ước muôn ..., ý nghĩa cương quyết của ước muôn ..., ý nghĩa ra sức của ước muôn ..., ý nghĩa thiết lập của ước muôn ..., ý nghĩa không tản mạn của ước muôn ..., ý nghĩa nhận thức của ước muôn cần được biết rõ.

Ý nghĩa của tinh tấn cần được biết rõ, ý nghĩa nguồn cội của tinh tấn ..., ý nghĩa cơ sở của tinh tấn ..., ý nghĩa nỗ lực của tinh tấn ..., ý nghĩa thành tựu của tinh tấn ..., ý nghĩa cương quyết của tinh tấn ..., ý nghĩa ra sức của tinh tấn ..., ý nghĩa thiết lập của tinh tấn ..., ý nghĩa không tản mạn của tinh tấn cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của tinh tấn cần được biết rõ.

Ý nghĩa của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa nguồn cội của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa cơ sở của tâm ..., ý nghĩa nỗ lực của tâm ..., ý nghĩa thành tựu của tâm ..., ý nghĩa cương quyết của tâm ..., ý nghĩa ra sức của tâm ..., ý nghĩa thiết lập của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa không tản mạn của tâm cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của tâm cần được biết rõ.

Ý nghĩa của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa nguồn cội của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa cơ sở của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa nỗ lực của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa thành tựu của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa cương quyết của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa ra sức của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa thiết lập của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa không tản mạn của thẩm định cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của thẩm định cần được biết rõ.

Ý nghĩa áp bức của Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa tạo tác của Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa nóng nảy của Khổ cần được biết rõ, ý nghĩa chuyển biến của Khổ cần được biết rõ.

Ý nghĩa tích lũy (nghiệp) của nhân sanh (Khổ) cần được biết rõ, ý nghĩa căn nguyên của nhân sanh (Khổ) cần được biết rõ, ý nghĩa ràng buộc của nhân sanh (Khổ) cần được biết rõ, ý nghĩa vướng bận của nhân sanh (Khổ) cần được biết rõ.

¹ Chanda: sự ước muôn, động lực thúc đẩy, thuộc về tứ như ý túc: dục, cần, tâm, thẩm được trình bày kế tiếp (ND).

Nirodhassa nissaraṇat̄ho abhiññeyyo, nirodhassa vivekat̄ho abhiññeyyo, nirodhassa asaṅkhataṭho abhiññeyyo, nirodhassa amataṭho abhiññeyyo.

Maggassa niyyānat̄ho abhiññeyyo, maggassa hetuṭho¹ abhiññeyyo, maggassa dassanaṭho abhiññeyyo, maggassa ādhipateyyat̄ho abhiññeyyo.

Tathaṭho abhiññeyyo, anattaṭho abhiññeyyo, saccat̄ho abhiññeyyo, paṭivedhaṭho abhiññeyyo, abhijānanat̄ho abhiññeyyo, parijānat̄ho abhiññeyyo, dhammat̄ho abhiññeyyo, dhātuṭho² abhiññeyyo, nātāṭho abhiññeyyo, sacchikiriyat̄ho abhiññeyyo, phassanaṭho abhiññeyyo, abhisamayaṭho abhiññeyyo.

Nekkhammaṁ abhiññeyyam, avyāpādo abhiññeyyo, ālokasaññā abhiññeyyo, avikkhepo abhiññeyyo, dhammavavatthānam abhiññeyyam, nāṇam abhiññeyyam, pāmojjam abhiññeyyam.

Paṭhamam jhānam abhiññeyyam, dutiyam jhānam ..., tatiyam jhānam ..., catuttham jhānam abhiññeyyam, ākāsānañcāyatana-samāpatti abhiññeyyā, viññāṇañcāyatana-samāpatti ..., ākiñcaññā-yatana-samāpatti ..., nevasaññānāsaññāyatana-samāpatti abhiññeyyā.

Aniccānupassanā abhiññeyyā, dukkhānupassanā abhiññeyyā, anattānupassanā ..., nibbidānupassanā ..., virāgānupassanā ..., nirodhānupassanā ..., paṭinissaggānupassanā ..., khayānupassanā ..., vayānupassanā ..., vipariññānupassanā ..., animittānupassanā ..., appaṇihitānupassanā ..., suññatānupassanā ..., adhipaññādhamma-vipassanā abhiññeyyā, yathābhūtaññādassanaṁ abhiññeyyam, ādīnavānupassanā abhiññeyyā, paṭisaṅkhānupassanā abhiññeyyā, vivaṭṭānupassanā abhiññeyyā.

Sotāpattimaggo abhiññeyyo, sotāpattiphalasamāpatti abhiññeyyā, sakadāgāmimaggo abhiññeyyo, sakadāgāmiphala-samāpatti abhiññeyyā, anāgāmimaggo abhiññeyyo, anāgāmiphala-samāpatti abhiññeyyā, arahattamaggo abhiññeyyo, arahattaphala-samāpatti abhiññeyyā.

Adhimokkhat̄hena saddhindriyam abhiññeyyam, paggaḥat̄hena viriyindriyam abhiññeyyam, upaṭṭhānaṭ̄hena satindriyam abhiññeyyam, avikkhepaṭ̄hena samādhindriyam abhiññeyyam, dassanaṭ̄hena paññindriyam abhiññeyyam.

Assaddhiye akampiyat̄hena saddhābalam abhiññeyyam, kosajje akampiyat̄hena viriyabalam abhiññeyyam, pamāde akampiyat̄hena satibalam abhiññeyyam, uddhacce akampiyat̄hena samādhibalam abhiññeyyam, avijjāya akampiyat̄hena paññābalam abhiññeyyam.

¹ hetaṭho - Syā.

³ pāmujjam - Syā.

⁴ paṭhamajjhānam (ādi) Syā, PTS.

² dhātaṭho - Syā.

⁵ viriyindriyam - Machasam.

Ý nghĩa xuất ly của Niết Bàn cần được biết rõ, ý nghĩa viễn ly của Niết Bàn cần được biết rõ, ý nghĩa không tạo tác của Niết Bàn cần được biết rõ, ý nghĩa bất tử của Niết Bàn cần được biết rõ.

Ý nghĩa dẫn xuất của Đạo cần được biết rõ, ý nghĩa chủng tử của Đạo cần được biết rõ, ý nghĩa nhận thức của Đạo cần được biết rõ, ý nghĩa pháp chủ đạo của Đạo cần được biết rõ.

Ý nghĩa của thực thể cần được biết rõ, ý nghĩa của vô ngã ..., ý nghĩa của chân lý ..., ý nghĩa của thấu triệt ..., ý nghĩa của biết rõ ..., ý nghĩa của biết toàn diện ..., ý nghĩa của hiện tượng ..., ý nghĩa của bản thể ..., ý nghĩa của điều đã được biết ..., ý nghĩa của tác chứng ..., ý nghĩa của chạm đến ..., ý nghĩa của lãnh hội cần được biết rõ.

Sự thoát ly cần được biết rõ, sự không sân độc cần được biết rõ, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng cần được biết rõ, sự không tản mạn cần được biết rõ, sự xác định pháp cần được biết rõ, trí (đối kháng vô minh) cần được biết rõ, sự hân hoan cần được biết rõ.

Sơ thiền cần được biết rõ, nhị thiền cần được biết rõ, tam thiền cần được biết rõ, tứ thiền cần được biết rõ, sự chứng đạt không vô biên xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt thức vô biên xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt vô sở hữu xứ cần được biết rõ, sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ cần được biết rõ.

Quán xét về vô thường cần được biết rõ, quán xét về khổ não cần được biết rõ, quán xét về vô ngã cần được biết rõ, quán xét về nhảm chán ..., quán xét về ly tham ái ..., quán xét về diệt tận ..., quán xét về từ bỏ ..., quán xét về đoạn tận ..., quán xét về biến hoại ..., quán xét về chuyển biến ..., quán xét về vô tướng ..., quán xét về vô nguyên ..., quán xét về không tánh ..., minh sát các pháp bằng thăng tuệ ..., sự biết và thấy đúng theo thực thể ..., quán xét về tai hại ..., quán xét về phân biệt rõ cần được biết rõ, quán xét về ly khai cần được biết rõ.

Đạo Nhập Lưu cần được biết rõ, sự chứng đạt Quả Nhập Lưu cần được biết rõ, Đạo Nhất Lai cần được biết rõ, sự chứng đạt Quả Nhất Lai cần được biết rõ, Đạo Bất Lai cần được biết rõ, sự chứng đạt Quả Bất Lai cần được biết rõ, Đạo A-la-hán cần được biết rõ, sự chứng đạt Quả A-la-hán cần được biết rõ.

Tín quyền theo ý nghĩa cương quyết cần được biết rõ, tấn quyền theo ý nghĩa ra sức cần được biết rõ, niêm quyền theo ý nghĩa thiết lập cần được biết rõ, định quyền theo ý nghĩa không tản mạn cần được biết rõ, tuệ quyền theo ý nghĩa nhận thức cần được biết rõ.

Tín lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin cần được biết rõ, tấn lực theo ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác cần được biết rõ, niêm lực theo ý nghĩa không dao động ở sự buông lung cần được biết rõ, định lực theo ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật cần được biết rõ, tuệ lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt cần được biết rõ.

Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgo abhiññeyyo, pavicayaṭṭhena dhammavicasambojjhaṅgo abhiññeyyo, paggahaṭṭhena viriyasambojjhaṅgo abhiññeyyo, pharaṇaṭṭhena pītisambojjhaṅgo abhiññeyyo, upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgo abhiññeyyo, avikkhepaṭṭhena samādhisambojjhaṅgo abhiññeyyo, paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgo abhiññeyyo.

Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi abhiññeyyā, abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo abhiññeyyo, pariggahaṭṭhena sammāvācā abhiññeyyā, samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto abhiññeyyo, vodānaṭṭhena sammā-ājivo abhiññeyyo, paggahaṭṭhena sammāvāyāmo abhiññeyyo, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsatī abhiññeyyā, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi abhiññeyyo.

Ādhipateyyaṭṭhena indriyā abhiññeyyā, akampiyatṭhena balā abhiññeyyā, niyyānaṭṭhena bojjhaṅgā abhiññeyyā, hetuṭṭhena maggo abhiññeyyo, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā abhiññeyyā, padahanaṭṭhena sammappadhānā abhiññeyyā, ijjhanaṭṭhena iddhipādā abhiññeyyā, tathaṭṭhena saccā abhiññeyyā.

Avikkhepaṭṭhena samatho abhiññeyyo, anupassanaṭṭhena vipassanā abhiññeyyā, ekarasatṭhena samathavipassanā abhiññeyyā, anativattanaṭṭhena yuganandhaṁ¹ abhiññeyyam.

Saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi abhiññeyyā, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi abhiññeyyā, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi abhiññeyyā, muttaṭṭhena vimokkho abhiññeyyo, paṭivedhaṭṭhena vijjā abhiññeyyā, pariccāgaṭṭhena vimutti abhiññeyyā, samucchedaṭṭhena khaye nāṇam abhiññeyyam, paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde nāṇam abhiññeyyam.

Chando mūlaṭṭhena abhiññeyyo, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena abhiññeyyo, phasso samodhānaṭṭhena abhiññeyyo, vedanā samosaraṇaṭṭhena abhiññeyyā, samādhi pamukhaṭṭhena abhiññeyyo, sati ādhipateyaṭṭhena abhiññeyyā, paññā taduttaraṭṭhena² abhiññeyyā, vimutti sāratṭhena abhiññeyyā, amatogadhaṁ nibbānam pariyośānaṭṭhena abhiññeyyam.

Ye ye dhammā abhiññatā honti, te te dhammā nātā honti. Tam nātāṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā abhiññeyyāti sotāvadhānam, tam-pajānanā paññā sutamaye nāṇan” ti.

Abhiññeyyaniddeso.

Dutiyaka bhāṇavāram.

¹ yuganaddhaṁ - Machasam̄.

² tatuttaraṭṭhena - Machasam̄.

Niệm giác chi theo ý nghĩa thiết lập cần được biết rõ, trạch pháp giác chi theo ý nghĩa suy xét cần được biết rõ, cần giác chi theo ý nghĩa ra sức cần được biết rõ, hỷ giác chi theo ý nghĩa lan tỏa cần được biết rõ, tịnh giác chi theo ý nghĩa an tịnh cần được biết rõ, định giác chi theo ý nghĩa không tản mạn cần được biết rõ, xả giác chi theo ý nghĩa phân biệt rõ cần được biết rõ.

Chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức cần được biết rõ, chánh tư duy theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh) cần được biết rõ, chánh ngữ theo ý nghĩa gìn giữ ..., chánh nghiệp theo ý nghĩa nguồn sanh khởi ..., chánh mạng theo ý nghĩa trong sạch ..., chánh tinh tấn theo ý nghĩa ra sức ..., chánh niệm theo ý nghĩa thiết lập cần được biết rõ, chánh định theo ý nghĩa không tản mạn cần được biết rõ.

Các quyền theo ý nghĩa của pháp chủ đạo cần được biết rõ, các lực theo ý nghĩa không dao động ..., các giác chi theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi) ..., Đạo theo ý nghĩa chủng tử ..., các sự thiết lập niêm theo ý nghĩa thiết lập ..., các chánh cần theo ý nghĩa nỗ lực ..., các nền tảng của thần thông theo ý nghĩa thành tựu cần được biết rõ, chân lý theo ý nghĩa của thực thể cần được biết rõ.

Chi tịnh theo ý nghĩa không tản mạn cần được biết rõ, minh sát theo ý nghĩa quán xét ..., chỉ tịnh và minh sát theo ý nghĩa của nhất vị ..., sự kết hợp chung theo ý nghĩa không vượt trội cần được biết rõ.

Giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc cần được biết rõ, tâm thanh tịnh theo ý nghĩa không tản mạn cần được biết rõ, kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức ..., giải thoát theo ý nghĩa được thoát khỏi ..., minh theo ý nghĩa thấu triệt ..., giải thoát theo ý nghĩa buông bỏ ..., trí về sự đoạn tận theo ý nghĩa đoạn trừ cần được biết rõ, trí về sự vô sanh theo ý nghĩa tĩnh lặng cần được biết rõ.

Ước muốn theo ý nghĩa của nguồn cội cần được biết rõ, tác ý theo ý nghĩa của nguồn sanh khởi cần được biết rõ, xúc theo ý nghĩa liên kết cần được biết rõ, thọ theo ý nghĩa hội tụ cần được biết rõ, định theo ý nghĩa dẫn đầu cần được biết rõ, niệm theo ý nghĩa của pháp chủ đạo cần được biết rõ, tuệ theo ý nghĩa của sự cao thượng trong các pháp thiện cần được biết rõ, sự giải thoát theo ý nghĩa của cốt lõi cần được biết rõ, Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc cần được biết rõ.

Các pháp nào cần được biết rõ, các pháp ấy là đã được biết. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được biết rõ,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phân giải thích về ‘Cần được biết rõ.’

Tụng phẩm thứ nhì.

(1)

Kathaṁ ‘ime dhammā pariññeyyā’ti sotāvadhānam, taṃpajānanā paññā sutamaye nāṇam?

Eko dhammo pariññeyyo: phasso sāsavo upādānīyo.

Dve dhammā pariññeyyā: nāmañca rūpañca.

Tayo dhammā pariññeyyā: tisso vedanā.

Cattāro dhammā pariññeyyā: cattāro āhārā.

Pañca dhammā pariññeyyā: pañcupādānakkhandhā.

Cha dhammā pariññeyyā: cha ajjhattikāni āyatanāni.

Satta dhammā pariññeyyā: satta viññāṇaṭṭhitayo.

Aṭṭha dhammā pariññeyyā: aṭṭha lokadhammā.

Nava dhammā pariññeyyā: nava sattavāsā.

Dasa dhammā pariññeyyā: dasāyatanāni.

(2)

Sabbam bhikkhave, pariññeyyam, kiñca bhikkhave, sabbam pariññeyyam?

Cakkhum¹ bhikkhave, pariññeyyam, rūpā pariññeyyā, cakkhuviññāṇam pariññeyyam, cakkhusamphasso pariññeyyo, yampidaṁ² cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, tampi pariññeyyam.

Sotam pariññeyyam, saddā pariññeyyā —pe— Ghānam pariññeyyam, gandhā pariññeyyā —pe— Jivhā pariññeyyā, rasā pariññeyyā —pe— Kāyo pariññeyyo, phoṭṭhabbā pariññeyyā —pe— Mano pariññeyyo, dhammā pariññeyyā, manoviññāṇam pariññeyyam, manosamphasso pariññeyyo, yampidaṁ² manosamphassapaccayā uppajjati vedayitam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, tampi pariññeyyam. [*]

Rūpañ pariññeyyam, vedanā pariññeyyā, saññā pariññeyyā, saṅkhārā pariññeyyā, viññāṇam pariññeyyam, cakkhum¹ pariññeyyam, —pe— jarāmarañam pariññeyyam, —pe— amatogadham nibbānam pariyośānaṭṭhena pariññeyyam —pe—

Yesam yesam dhammānaṁ paṭilābhatthāya vāyamantassa te te dhammā paṭiladdhā honti. Evaṁ te dhammā pariññatā ceva honti tīritā ca.

Nekkhammaṁ paṭilābhatthāya vāyamantassa nekkhammaṁ paṭiladdham hoti, evam so dhammo pariññato ceva hoti tīrito ca.

Abyāpādaṁ paṭilābhatthāya vāyamantassa abyāpādo paṭiladdho hoti, evam so dhammo pariññato ceva hoti tīrito ca.

¹ cakkhu - Machasam.

² yadidaṁ - PTS.

[*] Vedanāsaṁyutta - Aniccavagge pañcamam.

(1)

Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được biết toàn diện,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được biết toàn diện là: Xúc hữu lậu đưa đến thủ.

Hai pháp cần được biết toàn diện là: Danh và sắc.

Ba pháp cần được biết toàn diện là: Ba thọ.^[*]

Bốn pháp cần được biết toàn diện là: Bốn loại vật thực.^[*]

Năm pháp cần được biết toàn diện là: Năm thủ uẩn.^[*]

Sáu pháp cần được biết toàn diện là: Sáu nội xứ.^[*]

Bảy pháp cần được biết toàn diện là: Bảy trụ xứ của thức.^[*]

Tám pháp cần được biết toàn diện là: Tám pháp thế gian.^[*]

Chín pháp cần được biết toàn diện là: Chín trú xứ của chúng sinh.^[*]

Mười pháp cần được biết toàn diện là: Mười xứ.^[*]

(2)

Này các tỳ khưu, tất cả cần được biết toàn diện. Và này các tỳ khưu, điều gì là tất cả cần được biết toàn diện?

Này các tỳ khưu, mắt cần được biết toàn diện, các sắc cần được biết toàn diện, nhẫn thức ..., nhẫn xúc ..., cảm thọ nào được sanh lên do duyên nhẫn xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được biết toàn diện.

Tai cần được biết toàn diện, các thính cần được biết toàn diện, ... (như trên) ... Mũi cần được biết toàn diện, các khí cần được biết toàn diện. ... (như trên) ... Lưỡi cần được biết toàn diện, các vị cần được biết toàn diện. ... (như trên) ... Thân cần được biết toàn diện, các xúc cần được biết toàn diện. ... (như trên) ... Ý cần được biết toàn diện, các pháp cần được biết toàn diện, ý thức ..., ý xúc ..., cảm thọ nào được sanh lên do duyên ý xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được biết toàn diện.

Sắc cần được biết toàn diện, thọ ..., tưởng ..., các hành ..., thức ... mắt ... lão tử ... Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc cần được biết toàn diện ... (như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu những pháp nào, thì những pháp ấy là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, những pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự thoát ly, sự thoát ly là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự không sân độc, sự không sân độc là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Ālokasaññam paṭilābhatthāya vāyamantassa ālokasaññā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Avikkhepam paṭilābhatthāya vāyamantassa avikkhepo paṭiladdho hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Dhammadavatthānam paṭilābhatthāya vāyamantassa dhammadavatthānam paṭiladdham hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Ñāṇam paṭilābhatthāya vāyamantassa ñāṇam paṭiladdham hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Pāmojjam¹ paṭilābhatthāya vāyamantassa pāmojjam paṭiladdham hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Pathamam jhānam² paṭilābhatthāya vāyamantassa pathamam jhānam paṭiladdham hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Dutiyam jhānam² —pe— Tatiyam jhānam² —pe— Catuttham jhānam² paṭilābhatthāya vāyamantassa catuttham jhānam paṭiladdham hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Ākāsānañcāyatanaśamāpattim paṭilābhatthāya vāyamantassa ākāsānañcāyatanaśamāpatti paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Viññāṇañcāyatanaśamāpattim paṭilābhatthāya vāyamantassa viññāṇañcāyatanaśamāpatti paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Ākiñcaññāyatanaśamāpattim paṭilābhatthāya vāyamantassa ākiñcaññāyatanaśamāpatti paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Nevasaññānāsaññāyatanaśamāpattim paṭilābhatthāya vāyamantassa nevasaññānāññāyatanaśamāpatti paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Aniccānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa aniccānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Dukkhānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa dukkhānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Anattānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa anattānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Nibbidānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa nibbidānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

¹ pāmujjam - Syā. ² paṭhamajjhānam, dutiyajjhānam, ..., catutthajjhānam - PTS.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự nghĩ tưởng về ánh sáng, sự nghĩ tưởng về ánh sáng là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự không tản mạn, sự không tản mạn là được thành tựu ... (như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự xác định pháp, sự xác định pháp là được thành tựu ... (như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu trí, trí là được thành tựu ... (như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự hân hoan, sự hân hoan là được thành tựu ... (như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sơ thiền, sơ thiền là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu nhị thiền, ... tam thiền, ... tứ thiền, tứ thiền là được thành tựu ... (nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt không vô biên xứ, sự chứng đạt không vô biên xứ là được thành tựu ... (như trên)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt thức vô biên xứ, sự chứng đạt thức vô biên xứ là được thành tựu ... (nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt vô sở hữu xứ, sự chứng đạt vô sở hữu xứ là được thành tựu ... (nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ, sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về vô thường, sự quán xét về vô thường là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy ... (nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về khổ não, quán xét về khổ não là được thành tựu ... (nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về vô ngã, quán xét về vô ngã là được thành tựu ... (nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về nhảm chán, sự quán xét về nhảm chán là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Virāgānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa virāgānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Nirodhānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa nirodhānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Paṭinissaggānupassanam patilābhatthāya vāyamantassa paṭinissaggānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Khayānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa khayānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Vayānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa vayānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Vipariñāmānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa vipariñāmānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Animittānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa animittānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Appaṇihitānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa appaṇihitānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Suñnatānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa suñnatānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Adhipaññādhammavipassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa adhipaññādhammavipassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Yathābhūtañāṇadassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa yathābhūtañāṇadassanam paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Ādīnavānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa ādīnavānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Paṭisaṅkhānupassanam paṭilābhatthāya vāyamantassa paṭisaṅkhānupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về ly tham ái, sự quán xét về ly tham ái là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về diệt tận, sự quán xét về diệt tận là được ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về từ bỏ, sự quán xét về từ bỏ là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về đoạn tận, sự quán xét về đoạn tận là được ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về biến hoại, sự quán xét về biến hoại là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về chuyển biến, sự quán xét về chuyển biến là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về vô tướng, sự quán xét về vô tướng là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về vô nguyên, sự quán xét về vô nguyên là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về không tánh, sự quán xét về không tánh là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ, sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự biết và thấy đúng theo thực thể, sự biết và thấy đúng theo thực thể là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về tai hại, sự quán xét về tai hại là được thành tựu ...(nt)...

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về phân biệt rõ, sự quán xét về phân biệt rõ là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Vivaṭṭānupassanām paṭilābhatthāya vāyamantassa vivaṭṭā-nupassanā paṭiladdhā hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Sotāpattimaggam paṭilābhatthāya vāyamantassa sotāpattimago paṭiladdho hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Sakadāgāmimaggam paṭilābhatthāya vāyamantassa sakadāgāmi-mago paṭiladdho hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Anāgāmimaggam paṭilābhatthāya vāyamantassa anāgāmimago paṭiladdho hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Arahattamaggam paṭilābhatthāya vāyamantassa arahattamago paṭiladdho hoti, evam so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Yesam yesam dhammānaṁ paṭilābhatthāya vāyamantassa te te dhammā paṭiladdhā honti, evam te dhammā pariññatā ceva honti tīritā ca. Tam ñātatthena ñāṇam, pajānanaṭthena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā pariññeyyā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇan” ti.

Pariññeyyaniddeso.

(3)

Katham ‘ime dhammā pahātabbā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇam?

Eko dhammo pahātabbo: asmimāno.

Dve dhammā pahātabbā: avijjā ca bhavataṇhā ca.

Tayo dhammā pahātabbā: tisso taṇhā.

Cattāro dhammā pahātabbā: cattāro oghā.

Pañca dhammā pahātabbā: pañca nīvaraṇāni.

Cha dhammā pahātabbā: cha taṇhākāyā.

Satta dhammā pahātabbā: sattānusayā.

Aṭṭha dhammā pahātabbā: aṭṭha micchattā.

Nava dhammā pahātabbā: nava taṇhā mūlakā.

Dasa dhammā pahātabbā: dasa micchattā.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu sự quán xét về ly khai, sự quán xét về ly khai là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu, Đạo Nhập Lưu là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhất Lai, Đạo Nhất Lai là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu Đạo Bất Lai, Đạo Bất Lai là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu Đạo A-la-hán, Đạo A-la-hán là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành.

Đối với (hành giả) đang tinh cần nhằm mục đích thành tựu những pháp nào, thì những pháp ấy là được thành tựu (cho vị ấy). Như vậy, những pháp ấy chẳng những được biết toàn diện mà còn được hoàn thành. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được biết toàn diện,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phần giải thích về ‘Cần được biết toàn diện.’

(3)

Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được dứt bỏ,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được dứt bỏ là: Ngã mạn.

Hai pháp cần được dứt bỏ là: Vô minh và hữu ái.

Ba pháp cần được dứt bỏ là: Ba ái.

Bốn pháp cần được dứt bỏ là: Bốn pháp cuốn trôi.^[*]

Năm pháp cần được dứt bỏ là: Năm pháp ngăn che.^[*]

Sáu pháp cần được dứt bỏ là: Sáu nhóm ái.^[*]

Bảy pháp cần được dứt bỏ là: Bảy pháp ngủ ngầm.^[*]

Tám pháp cần được dứt bỏ là: Tám tính chất sai trái.^[*]

Chín pháp cần được dứt bỏ là: Chín pháp có nguồn cội là ái.^[*]

Mười pháp cần được dứt bỏ là: Mười tính chất sai trái.^[*]

Dve pahānāni: samucchedappahānam paṭippassaddhippahānam. Samucchedappahānañca lokuttaram khayagāmimaggam bhāvayato, paṭippassaddhippahānañca phalakkhaṇe.

Tīṇi pahānāni: kāmānametam nissaraṇam yadidaṁ nekkhammaṁ, rūpānametam nissaraṇam yadidaṁ āruppaṁ, yam kho pana kiñci bhūtam saṅkhataṁ paṭiccasamuppannaṁ nirodho tassa nissaraṇam. Nekkhammaṁ paṭiladdhassa kāmā pahīnā ceva honti pariccattā ca, āruppaṁ paṭiladdhassa rūpā pahīnā ceva honti pariccattā ca. Nirodhaṁ paṭiladdhassa saṅkhārā pahīnā ceva honti pariccattā ca.

Cattāri pahānāni: dukkhasaccam pariññāpaṭivedhaṁ paṭivijjhanto pajahāti,¹ samudayasaccam pahānapaṭivedhaṁ paṭivijjhanto pajahāti,¹ nirodhasaccam sacchikiriyāpaṭivedhaṁ paṭivijjhanto pajahāti,¹ maggasaccam bhāvanāpaṭivedhaṁ paṭivijjhanto pajahāti.¹

Pañca pahānāni: vikkhambhanappahānam tadaṅgappahānam samucchedappahānam paṭippassaddhippahānam nissaraṇapahānam. Vikkhambhanappahānañca nīvaraṇānam paṭhamam jhānam bhāvayato, tadaṅgappahānañca ditthigatānam nibbedhabhāgiyam samādhīm bhāvayato, samucchedappahānañca lokuttaram khayagāmimaggam bhāvayato, paṭippassaddhippahānañca phalakkhaṇe, nissaranappahānañca nirodho nibbānam.

(4)

“Sabbam bhikkhave, pahātabbam, kiñca bhikkhave, sabbam pahātabbam?

Cakkhum² bhikkhave, pahātabbam, rūpā pahātabbā, cakkhuviññāṇam pahātabbam, cakkhusampphasso pahātabbo, yampidam³ cakkhusampphassapaccayā uppajjati vedayitam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā tampi pahātabbam.

Sotam pahātabbam, saddā pahātabbā, —pe— Ghānam pahātabbam, gandhā pahātabbā, —pe— Jivhā pahātabbam, rasā pahātabbā, —pe— Kāyo pahātabbo, photoṭhabbā pahātabbā, —pe— Mano pahātabbo, dhammā pahātabbā, manoviññāṇam pahātabbam, manosampphasso pahātabbo, yampidam manosampphassapaccayā uppajjati vedayitam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā tampi pahātabbam. [*]

¹ pajahati - Pu, Machasam, Syā.

² cakkhu - Machasam.

³ yadidaṁ - PTS.

[*] Vedanāsañyutta - Aniccavagge chaṭṭhaṁ.

Hai sự dứt bỏ: Sự dứt bỏ do đoạn trừ và sự dứt bỏ do tinh lặng. Sự dứt bỏ do đoạn trừ là đối với (hành giả) đang tu tập Đạo đưa đến sự đoạn tận là (Đạo) tối thượng ở đời, và sự dứt bỏ do tinh lặng là ở vào sát-na Quả.

Ba sự dứt bỏ: Đối với các dục sự xuất ly này tức là sự thoát ly, đối với các sắc sự xuất ly này tức là trạng thái vô sắc, hơn thế nữa bất cứ hiện hữu nào là pháp hữu vi và tùy thuận sanh khởi, sự diệt tận là sự xuất ly khỏi điều ấy. Đối với (hành giả) đã thành tựu sự thoát ly, các dục không những đã được dứt bỏ mà còn đã được buông bỏ. Đối với (hành giả) đã thành tựu trạng thái vô sắc, các sắc không những đã được dứt bỏ mà còn đã được buông bỏ. Đối với (hành giả) đã thành tựu sự diệt tận, các hành không những đã được dứt bỏ mà còn đã được buông bỏ.

Bốn sự dứt bỏ: Trong khi thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của biết toàn diện, (hành giả) dứt bỏ; trong khi thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của dứt bỏ, (hành giả) dứt bỏ; trong khi thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của tác chứng, (hành giả) dứt bỏ; trong khi thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của tu tập, (hành giả) dứt bỏ.

Năm sự dứt bỏ: Sự dứt bỏ do áp chế, sự dứt bỏ do thay thế, sự dứt bỏ do đoạn trừ, sự dứt bỏ do tinh lặng, sự dứt bỏ do xuất ly. Sự dứt bỏ do áp chế đối với các pháp ngăn che của (hành giả) đang tu tập sơ thiền, sự dứt bỏ do thay thế đối với các khuynh hướng tà kiến của (hành giả) đang tu tập định đưa đến sự thấu triệt, sự dứt bỏ do đoạn trừ của (hành giả) đang tu tập Đạo tối thượng ở đời đưa đến sự đoạn tận, sự dứt bỏ do tinh lặng là ở vào sát-na Quả, và sự dứt bỏ do xuất ly là sự diệt tận, Niết Bàn.

(4)

Này các tỳ khưu, tất cả cần được dứt bỏ. Và này các tỳ khưu, điều gì là tất cả cần được dứt bỏ?

Này các tỳ khưu, mắt cần được dứt bỏ, các sắc cần được dứt bỏ, nhãn thức cần được dứt bỏ, nhãn xúc cần được dứt bỏ, cảm thọ nào được sanh lên do duyên nhãn xúc dầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được dứt bỏ.

Tai cần được dứt bỏ, các thính cần được dứt bỏ, ... (như trên) ... Mũi cần được dứt bỏ, các khí cần được dứt bỏ. ... (như trên) ... Lưỡi cần được dứt bỏ, các vị cần được dứt bỏ. ... (như trên) ... Thân cần được dứt bỏ, các xúc cần được dứt bỏ. ... (như trên) ... Ý cần được dứt bỏ, các pháp cần được dứt bỏ, ý thức cần được dứt bỏ, ý xúc cần được dứt bỏ, cảm thọ nào được sanh lên do duyên ý xúc dầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được dứt bỏ.

Rūpaṁ passanto pajahāti, vedanāṁ passanto pajahāti, saññāṁ passanto pajahāti, saṅkhāre passanto pajahāti, viññāṇāṁ passanto pajahāti, cakkhuṁ —pe— jarāmaraṇā —pe— amatogadham nibbānaṁ pariyoṣāṇaṭṭhena passanto pajahāti.

Ye ye dhammā pahīnā honti, te te dhammā pariccattā honti. Taṁ nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā pahātabbā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇan” ti.

Pahātabbaniddeso.

Tatiyo bhāṇavāro.

(5)

Katham ‘ime dhammā bhāvetabbā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye nāṇam?

Eko dhammo bhāvetabbo: kāyagatā sati sātasahagatā.

Dve dhammā bhāvetabbā: samatho ca vipassanā ca.

Tayo dhammā bhāvetabbā: tayo samādhī.

Cattāro dhammā bhāvetabbā: cattāro satipaṭṭhānā.

Pañca dhammā bhāvetabbā: pañcaṅgiko samādhi.¹

Cha dhammā bhāvetabbā: cha anussatiṭṭhānāni.

Satta dhammā bhāvetabbā: satta bojjhaṅgā.

Aṭṭha dhammā bhāvetabbā: ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

Nava dhammā bhāvetabbā: nava pārisuddhipadhāniyaṅgāni.²

Dasa dhammā bhāvetabbā: dasa kasiṇāyatanāni.

¹ sammā samādhi - Syā.

² pārisuddhipadhāniyaṅgāni - Syā.

Trong khi nhận thấy sắc, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy thọ, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy tưởng, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy các hành, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy thức, (hành giả) dứt bỏ. Trong khi nhận thấy mắt, ... (như trên)... lão tử, ... (như trên)... Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc, (hành giả) dứt bỏ.

Các pháp nào là đã được dứt bỏ, các pháp ấy là đã được buông bỏ. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được dứt bỏ,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phân giải thích về ‘Cân được dứt bỏ.’

Tụng phẩm thứ ba.

(5)

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này cần được tu tập,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được tu tập là: Niệm hướng đến thân có sự thoải mái đi cùng.

Hai pháp cần được tu tập là: Chỉ tịnh và minh sát.

Ba pháp cần được tu tập là: Ba định.^[*]

Bốn pháp cần được tu tập là: Bốn sự thiết lập niệm.

Năm pháp cần được tu tập là: Chánh định năm chi phần.

Sáu pháp cần được tu tập là: Sáu tùy niệm xứ.^[*]

Bảy pháp cần được tu tập là: Bảy giác chi.

Tám pháp cần được tu tập là: Thánh Đạo tám chi phần.

Chín pháp cần được tu tập là: Chín chi phần nõ lực thanh tịnh.^[*]

Mười pháp cần được tu tập là: Mười nền tảng của đê mục (thiền).¹

¹ Mười nền tảng của đê mục thiền (*dasa kasiṇāyatanañi*): đất, nước, lửa, gió, xanh, vàng, đỏ, trắng, hư không, ánh sáng (Pt̄sA. 1, 128-129). HT. Minh Châu dịch là ‘mười biến xứ,’ xin xem *Kinh Thập Thượng* (*Dasuttarasuttañ*), Trường Bộ III.

Dve bhāvanā: lokiyā ca bhāvanā, lokuttarā ca bhāvanā.

Tisso bhāvanā: rūpāvacarakusalānam dhammānam bhāvanā, arūpāvacarakusalānam dhammānam bhāvanā, apariyāpanna¹kusalā-nam dhammānam bhāvanā. Rūpāvacarakusalānam dhammānam bhāvanā atthi hīnā, atthi majjhimā atthi pañitā. Arūpāvacara-kusalānam dhammānam bhāvanā atthi hīnā, atthi majjhimā, atthi pañitā. Apariyāpannakusalānam dhammānam bhāvanā pañitā.

Catasso bhāvanā: dukkhasaccam pariññāpaṭivedham paṭivijjhanto bhāveti, samudayasaccam pahānapaṭivedham² paṭivijjhanto bhāveti, nirodhasaccam sacchikiriyāpaṭivedham paṭivijjhanto bhāveti, maggasaccam bhāvanāpaṭivedham paṭivijjhanto bhāveti. Imā catasso bhāvanā.

Aparāpi catasso bhāvanā: esanā bhāvanā, paṭilābhā bhāvanā, ekarasā bhāvanā, āsevanā bhāvanā.

Katamā esanā bhāvanā? Sabbesam samādhim samāpajjantānam tattha jātā dhammā ekārasā honti ayam esanā bhāvanā.

Katamā paṭilābhā bhāvanā? Sabbesam samādhim samāpannānam tattha jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti ayam paṭilābhā bhāvanā.

Katamā ekarasā bhāvanā? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam bhāvayato saddhindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānam ekarasatṭhena bhāvanā, paggahaṭṭhena viriyindriyam³ bhāvayato viriyindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānam ekarasatṭhena bhāvanā, upaṭṭhānatṭhena satindriyam bhāvayato satindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānam ekarasatṭhena bhāvanā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyam bhāvayato samādhindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānam ekarasatṭhena bhāvanā, dassanaṭṭhena paññindriyam bhāvayato paññindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti indriyānam ekarasatṭhena bhāvanā.

Assaddhiye akampiyatṭhena saddhābalam bhāvayato saddhābalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti balānam ekarasatṭhena bhāvanā, kosanje akampiyatṭhena viriyabalam bhāvayato viriyabalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti bālānam ekarasatṭhena bhāvanā, pamāde akampiyatṭhena satibalam bhāvayato satibalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti balānam ekarasatṭhena bhāvanā, uddhacce akampiyatṭhena samādhibalam bhāvayato samādhibalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti balānam ekarasatṭhena bhāvanā, avijjāya akampiyatṭhena paññābalam bhāvayato paññābalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti balānam ekarasatṭhena bhāvanā.

¹ apariyāpannānam - Syā.

² pahānappaṭivedham - Machasam, Syā.

³ vīriyindriyam - Machasam.

Hai sự tu tập: Sự tu tập thuộc thế gian và sự tu tập xuất thế gian.

Ba sự tu tập: Sự tu tập về các thiện pháp đưa đến cõi sắc giới, sự tu tập về các thiện pháp đưa đến cõi vô sắc giới, sự tu tập về các thiện pháp không bị lệ thuộc. Sự tu tập về các thiện pháp đưa đến cõi sắc giới có loại thấp kém, có loại trung bình, có loại cao quý. Sự tu tập về các thiện pháp đưa đến cõi vô sắc giới có loại thấp kém, có loại trung bình, có loại cao quý. Sự tu tập về các thiện pháp không bị lệ thuộc là cao quý.

Bốn sự tu tập: trong khi thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, (hành giả) tu tập; trong khi thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của sự dứt bỏ, (hành giả) tu tập; trong khi thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của sự tác chứng, (hành giả) tu tập; trong khi thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của sự tu tập, (hành giả) tu tập. Đây là bốn sự tu tập.

Bốn sự tu tập khác nữa: tầm cầu là sự tu tập, thành đạt là sự tu tập, nhất vị là sự tu tập, rèn luyện là sự tu tập.

Tầm cầu gì là sự tu tập? ‘Đối với các vị đang thể nhập định thuộc mọi (đề mục), các pháp sanh khởi vào thời điểm ấy là có nhất vị.’ Tâm cầu này là sự tu tập.

Thành đạt gì là sự tu tập? ‘Đối với các vị đang thể nhập định thuộc mọi (đề mục), các pháp sanh khởi vào thời điểm nhập định ấy không vượt trội lẫn nhau.’ Thành đạt này là sự tu tập.

Nhất vị gì là sự tu tập? ‘Đối với vị đang tu tập tín quyên theo ý nghĩa cương quyết, do tác động của tín quyên bốn quyên (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyên. ‘Đối với vị đang tu tập tấn quyên theo ý nghĩa ra sức, do tác động của tấn quyên ...’ ‘Đối với vị đang tu tập niệm quyên theo ý nghĩa thiết lập, do tác động của niệm quyên ...’ ‘Đối với vị đang tu tập định quyên theo ý nghĩa không tản mạn, do tác động của định quyên ...’ ‘Đối với vị đang tu tập tuệ quyên theo ý nghĩa nhận thức, do tác động của tuệ quyên bốn quyên (còn lại của vị ấy) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyên.

‘Đối với vị đang tu tập tín lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin, do tác động của tín lực bốn lực (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các lực. ‘Đối với vị đang tu tập tấn lực theo ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác, do tác động của tấn lực ...’ ‘Đối với vị đang tu tập niêm lực theo ý nghĩa không dao động ở sự buông lung, do tác động của niêm lực ...’ ‘Đối với vị đang tu tập định lực theo ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật, do tác động của định lực ...’ ‘Đối với vị đang tu tập tuệ lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt, do tác động của tuệ lực bốn lực (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các lực.

Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgam bhāvayato satisambojjhaṅgassava sena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti bojjhaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā, pavicayaṭṭhena dhammavicasambojjhaṅgam bhāvayato dhammavicasambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti bojjhaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā, paggaṭṭheṇa viriyasambojjhaṅgam bhāvayato viriyasambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti ..., pharaṇaṭṭhena pītisambojjhaṅgam bhāvayato pītisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti ..., upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgam bhāvayato passaddhisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti ..., avikkhepaṭṭhena samādhisambojjhaṅgam bhāvayato samādhisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti ..., paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgam bhāvayato upekkhāsambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti bojjhaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā.

Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhim bhāvayato sammādiṭṭhiyā vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā, abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappam bhāvayato sammāsaṅkappa sava sena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā, pariggahaṭṭhena sammāvācām bhāvayato sammāvācāyam vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti ..., samuṭṭhānaṭṭhena sammākammantaṇ bhāvayato sammākammantassa vasena satta maggaṅgāngā ekarasā hontīti maggaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā, vodānaṭṭhena sammā-ājīvam bhāvayato sammā-ājīvassa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā, paggaṭṭhena sammā-vāyāmaṇ bhāvayato sammāvāyāmassa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsatim bhāvayato sammāsatiyā vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhiṇ bhāvayato sammāsamādhissa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti maggaṅgānam ekarasaṭṭhena bhāvanā. Ayaṇ ekarasā bhāvanā.

Katamā āsevanā bhāvanā? ‘Idha bhikkhu pubbanhasamayampi¹ āsevati, majjhantikasamayampi² āsevati, sāyanhasamayampi āsevati, purebhattampi āsevati, pacchābhattampi āsevati, purimepi yāme āsevati, majjhimepi yāme āsevati, pacchimepi yāme āsevati, rattimpi āsevati, divāpi āsevati, rattindivāpi āsevati, kālepi āsevati, junhepi āsevati, vasepi āsevati, hemantepi āsevati, gimhepi āsevati, purimepi vayokhandhe āsevati, majjhimepi vayokhandhe āsevati, pacchimepi vayokhandhe āsevati. Ayaṇ āsevanā bhāvanā.

Imā catasso bhāvanā.

¹ pubbañhasamayaṇ - Machasam.

² majjhankasamayampi - Machasam.

‘Đối với vị đang tu tập niệm giác chi theo ý nghĩa thiết lập, do tác động của niệm giác chi sáu giác chi (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các giác chi. ‘Đối với vị đang tu tập trạch pháp giác chi theo ý nghĩa suy xét, do tác động của trạch pháp giác chi sáu giác chi (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các giác chi. ‘Đối với vị đang tu tập cần giác chi theo ý nghĩa ra sức, do tác động của cần giác chi sáu giác chi (còn lại) ... ‘Đối với vị đang tu tập hỷ giác chi theo ý nghĩa lan tỏa, do tác động của hỷ giác chi sáu giác chi (còn lại) ... ‘Đối với vị đang tu tập tịnh giác chi theo ý nghĩa an tịnh, do tác động của tịnh giác chi sáu giác chi (còn lại) ... ‘Đối với vị đang tu tập định giác chi theo ý nghĩa không tản mạn, do tác động của định giác chi sáu giác chi (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập xá giác chi theo ý nghĩa phân biệt rõ, do tác động của xá giác chi sáu giác chi (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các giác chi.

‘Đối với vị đang tu tập chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức, do tác động của chánh kiến bảy chi đạo (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các chi đạo. ‘Đối với vị đang tu tập chánh tư duy theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), do tác động của chánh tư duy bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh ngũ theo ý nghĩa gìn giữ, do tác động của chánh ngũ bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh nghiệp theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, do tác động của chánh nghiệp bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh mạng theo ý nghĩa trong sạch, do tác động của chánh mạng bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh tinh tấn theo ý nghĩa ra sức, do tác động của chánh tinh tấn bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh niệm theo ý nghĩa thiết lập, do tác động của chánh niệm bảy chi đạo (còn lại) ... (như trên)... ‘Đối với vị đang tu tập chánh định theo ý nghĩa không tản mạn, do tác động của chánh định bảy chi đạo (còn lại) là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các chi đạo. Nhất vị này là sự tu tập.

Rèn luyện gì là sự tu tập? Ở đây, vị tỳ khưu rèn luyện vào buổi sáng, rèn luyện luôn cả vào giữa trưa, rèn luyện luôn cả vào buổi tối, rèn luyện luôn cả trước bữa ăn, rèn luyện luôn cả sau bữa ăn, rèn luyện luôn cả vào canh đầu, rèn luyện luôn cả vào canh giữa, rèn luyện luôn cả vào canh cuối, rèn luyện luôn cả ban đêm, rèn luyện luôn cả ban ngày, rèn luyện luôn cả ban đêm và ban ngày, rèn luyện luôn cả trong nửa tháng đầu, rèn luyện luôn cả trong nửa tháng cuối, rèn luyện luôn cả trong mùa mưa, rèn luyện luôn cả trong mùa lạnh, rèn luyện luôn cả trong mùa nóng, rèn luyện luôn cả trong giai đoạn đầu của cuộc đời, rèn luyện luôn cả trong giai đoạn giữa của cuộc đời, rèn luyện luôn cả trong giai đoạn cuối của cuộc đời. Rèn luyện này là sự tu tập.

Đây là bốn sự tu tập.

Aparāpi catasso bhāvanā: tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānam ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagaviriyavāhanatṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Katham tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā?

Kāmacchandam pajahato nekkhammasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā. Byāpādam pajahato abyāpādavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā. Thinamiddham¹ pajahato ālokasaññāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā. Uddhaccam pajahato avikkhepavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā. Vicikiccham pajahato dhammadvatthānavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā. Avijjam pajahato nāṇavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā. Aratiṃ pajahato pāmojjavasena² jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Nīvaraṇe³ pajahato paṭhamajjhānavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā. Vitakkavicāre pajahato dutiyajjhānavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā. Pītiṃ pajahato tatiyajjhānavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sukhadukkhe pajahato catutthajjhānavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā.

¹ thinamiddham - Machasam.

² pāmojjavasena - Syā.

³ nīvaraṇam - PTS.

Bốn sự tu tập khác nữa: là sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy, là sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền, là sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn, là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ ước muôn trong các dục, các pháp sanh lên do tác động của sự thoát ly không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sân độc, các pháp sanh lên do tác động của sự không sân độc không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự lờ đờ buồn ngủ, các pháp sanh lên do tác động của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ phóng dật, các pháp sanh lên do tác động của sự không tản mạn không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ hoài nghi, các pháp sanh lên do tác động của sự xác định pháp không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ vô minh, các pháp sanh lên do tác động của trí không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự không hứng thú, các pháp sanh lên do tác động của sự hân hoan không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ các pháp ngăn che, các pháp sanh lên do tác động của sơ thiền không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ tâm tú, các pháp sanh lên do tác động của nhị thiền không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ hỷ, các pháp sanh lên do tác động của tam thiền không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ lạc và khổ, các pháp sanh lên do tác động của tứ thiền không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

Rūpasaññam pajahato paṭighasaññam nānattasaññam pajahato ākāsanañcāyatana samāpattivasesa jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ākāsanañcāyatana saññam pajahato viññāṇañcāyatana samāpattivasesa jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Viññāṇañcāyatana saññam pajahato ākiñcaññāyatana samāpattivasesa jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ākiñcaññāyanata saññam pajahato neva saññānāsaññāyatana samāpattivasesa jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Niccasaññam pajahato aniccānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sukhasaññam pajahato dukkhānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Attasaññam pajahato anattānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Nandim pajahato nibbidānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Rāgam pajahato virāgānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tatthā jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Samudayam pajahato nirodhānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ādānam pajahato paṭinissaggānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ghānasaññam¹ pajahato khayānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Āyūhanam² pajahato vayānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Dhuvasaññam pajahato vipariṇāmānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Nimittam pajahato

¹ ghānasaññam - PTS.

² āyuhānam - Syā, PTS.

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về khác biệt, các pháp sanh lên do tác động của sự chứng đạt không vô biên xứ không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ, các pháp sanh lên do tác động của sự chứng đạt thức vô biên xứ không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ, các pháp sanh lên do tác động của sự chứng đạt vô sở hữu xứ không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ, các pháp sanh lên do tác động của sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về thường cùn, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về vô thường không vượt trội lẫn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về lạc, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về khổ không vượt trội lẩn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về ngã, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về vô ngã không vượt trội lẩn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự vui thích, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về nhảm chán không vượt trội lẩn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ tham ái, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về ly tham ái không vượt trội lẩn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ nhân sanh khởi, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về diệt tận ... ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nắm lấy, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về từ bỏ ... ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về tiếp diễn, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về đoạn tận ... ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ (nghiệp) tích lũy, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về biến hoại ... ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nghĩ tưởng về bền vững, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về chuyển biến các pháp sanh lên không vượt trội lẩn nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ hiện tướng, các

animittānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Paṇidhim pajahato appaṇihitānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Abhinivesam pajahato suññatānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sārādānābhinivesam pajahato adhipaññā dhammadipassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sammohābhinivesam pajahato yathābhūtañāṇadassanasasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ālayābhinivesam pajahato ādinavānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Appaṭisaṅkham pajahato paṭisaṅkhānupassāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Saññogābhinivesam pajahato vivaṭṭānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Ditṭhekaṭṭhe kilese pajahato sotāpattimaggavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Olārike kilese pajahato sakadāgāmimaggavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Aṇusahagate kilese pajahato anāgāmimaggavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sabbakilese pajahato arahattamaggavasena jātā dhammā aññamaññam nātivattantīti tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Evam tattha jātānaṁ dhammānaṁ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về vô tướng không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự nguyễn ước, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về vô nguyễn không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự cố chấp, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về không tánh không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự cố chấp về thực chất (của thường còn, của tự ngã), các pháp sanh lên do tác động của sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ cố chấp vào sự lầm lẫn, các pháp sanh lên do tác động của sự biết và thấy đúng theo thực thể không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự cố chấp vào sự lệ thuộc, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về tai hại không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự không phân biệt rõ, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về phân biệt rõ không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sự cố chấp vào sự ràng buộc, các pháp sanh lên do tác động của việc quán xét về ly khai không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ các phiền não thuần về tà kiến, các pháp sanh lên do tác động của Đạo Nhập Lưu không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ các phiền não thô thiển, các pháp sanh lên do tác động của Đạo Nhất Lai không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ các phiền não có tính chất vi tế, các pháp sanh lên do tác động của Đạo Bất Lai không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ toàn bộ phiền não, các pháp sanh lên do tác động của Đạo A-la-hán không vượt trội lân nhau,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

Như vậy là sự tu tập theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy.

Katham indriyānam ekarasat̄hena bhāvanā?

Kāmacchandam pajahato nekkhammavasena pañcindriyāni ekarasā hontī indriyānam ekarasat̄hena bhāvanā. Byāpādam pajahato abyāpādavasena pañcindriyāni ekarasā hontī indriyānam ekarasat̄hena bhāvanā. —pe— Sabbakilese pajahato arhattamaggavasena pañcindriyāni ekarasā hontī indriyānam ekarasat̄hena bhāvanā.

Evam indriyānam ekarasat̄hena bhāvanā.

Katham tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā?

Kāmacchandam pajahanto¹ nekkhammavasena viriyam² vāhetīti tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā. Byāpādam pajahanto¹ abyāpādavasena viriyam² vāhetīti tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā. —pe— Sabbakilese pajahanto¹ arahattamaggavasena viriyam² vāhetīti tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā.

Evam tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā.

Katham āsevanaṭṭhena bhāvanā?

Kāmacchandam pajahanto¹ nekkhammam āsevatīti āsevanaṭṭhena bhāvanā, byāpādam pajahanto¹ abyāpādādam āsevatīti āsevanaṭṭhena bhāvanā. —pe— Sabbakelese pajahanto arahattamaggam āsevatīti āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Evam āsevanaṭṭhena bhāvanā. Imā catasso bhāvanā.

Rūpaṇ passanto bhāveti, vedanām passanto bhāveti, saññām passanto bhāveti, saṅkhāre passanto bhāveti, viññāṇam passanto bhāveti, cakkhum —pe— jarāmaraṇam —pe— amatogadham nibbānam pariyoṣānaṭṭhena passanto bhāveti.

Ye ye dhammā bhāvitā honti, te te dhammā ekarasā honti. Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā bhāvetabbā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇan” ti.

Bhāvetabbaniddeso.

Catuttho bhāṇavāro.

¹ pajahato - Machasam, Syā.

² viriyam - Machasam.

Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ ước muỗn trong các dục, do tác động của sự thoát ly khiến năm quyền là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền. ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ sân độc, do tác động của sự không sân độc ... (như trên)...’ ‘Đối với (hành giả) đang dứt bỏ toàn bộ phiền não, do tác động của Đạo A-la-hán khiến năm quyền là có nhất vị,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền.

Như vậy là sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền.

Sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Trong khi dứt bỏ ước muỗn trong các dục, do tác động của sự thoát ly (hành giả) khởi động sự tinh tấn,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn. ‘Trong khi dứt bỏ sân độc, do tác động của sự không sân độc (hành giả) khởi động sự tinh tấn,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn. ... (như trên)...’ ‘Trong khi dứt bỏ toàn bộ phiền não, do tác động của Đạo A-la-hán (hành giả) khởi động sự tinh tấn,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn. Như vậy là sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn.

Sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Trong khi dứt bỏ ước muỗn trong các dục, vì ấy rèn luyện sự thoát ly,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. ‘Trong khi dứt bỏ sân độc, vì ấy rèn luyện không sân độc,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. ... (nt)...’ ‘Trong khi dứt bỏ toàn bộ phiền não, vì ấy rèn luyện Đạo A-la-hán,’ (đây là) sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Như vậy là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Đây là bốn sự tu tập.

Trong khi nhận thấy sắc, (vị ấy) tu tập; trong khi nhận thấy thọ, (vị ấy) tu tập; trong khi nhận thấy tưởng, (vị ấy) tu tập; trong khi nhận thấy các hành, (vị ấy) tu tập; trong khi nhận thấy thức, (vị ấy) tu tập. Trong khi nhận thấy mắt, ... (như trên)... lão tử, ... (như trên)... Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc, (vị ấy) tu tập.

Các pháp nào là đã được tu tập, các pháp ấy là có nhất vị. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được tu tập,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phần giải thích về ‘Cân được tu tập.’

Tụng phẩm thứ tư.

(6)

Kathaṁ ‘ime dhammā sacchikātabbā’ti sotāvadhānam, tampajānanā paññā sutamaye nāṇam?

Eko dhammo sacchikātabbo: akuppā cetovimutti.

Dve dhammā sacchikātabbā: vijjā ca vimutti ca.

Tayo dhammā sacchikātabbā: tisso vijjā.

Cattāro dhammā sacchikātabbā: cattāri sāmaññaphalāni.

Pañca dhammā sacchikātabbā: pañca dhammakkhandhā.

Cha dhammā sacchikātabbā: cha abhiññā.

Satta dhammā sacchikātabbā: satta khīñāsavabalāni.

Aṭṭha dhammā sacchikātabbā: aṭṭha vimokkhā.

Nava dhammā sacchikātabbā: nava anupubbanirodhā.

Dasa dhammā sacchikātabbā: dasa asekkhā dhammā.

(7)

“Sabbam, bhikkhave, sacchikātabbam, kiñca bhikkhave, sabbam sacchikātabbam?

Cakkhum¹ bhikkhave, sacchikātabbam, rūpā sacchikātabbā, cakkhuviññāṇam sacchikātabbam, cakkhusamphasso sacchikātabbo, yampidañ² cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā tampi sacchikātabbam.

Sotam sacchikātabbam, saddā sacchikātabbā —pe— ghānam sacchikātabbam, gandhā sacchikātabbā —pe— jivhā sacchikātabbā, rasā sacchikātabbā —pe— kāyo sacchikātabbo, phoṭṭhabbā sacchikātabbā —pe— mano sacchikātabbo, dhammā sacchikātabbā, manoviññāṇam sacchikātabbam, manosamphasso sacchikātabbo, yampidañ² manosamphassapaccayā uppajjati vedayitam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā tampi sacchikātabbam.” [*]

Rūpañ passanto sacchikaroti, vedanam passanto sacchikaroti, saññam passanto sacchikaroti, sañkhāre passanto sacchikaroti, viññāṇam passanto sacchikaroti, cakkhum —pe— jarāmaraṇam —pe— amatogadham nibbānam pariyośānaṭṭhena passanto sacchikaroti.

¹ cakkhu - Machasam.

² yadidañ - PTS.

[*] Vedanāsañyutta - Aniccavagge - sattamam.

(6)

Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được tác chứng,’¹ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Một pháp cần được tác chứng là: Tâm giải thoát là không chuyển đổi.

Hai pháp cần được tác chứng là: Minh và giải thoát.

Ba pháp cần được tác chứng là: Ba minh.^[*]

Bốn pháp cần được tác chứng là: Bốn Quả vị của Sa-môn.^[*]

Năm pháp cần được tác chứng là: Năm pháp uẩn.^[*]

Sáu pháp cần được tác chứng là: Sáu thắng trí.^[*]

Bảy pháp cần được tác chứng là: Bảy lực của bậc Lậu Tận.^[*]

Tám pháp cần được tác chứng là: Tám giải thoát.^[*]

Chín pháp cần được tác chứng là: Chín sự diệt tận theo tuần tự.^[*]

Mười pháp cần được tác chứng là: Mười pháp của bậc Vô Học.^[*]

(7)

Này các tỳ khưu, tất cả cần được tác chứng. Và này các tỳ khưu, điều gì là tất cả cần được tác chứng?

Này các tỳ khưu, mắt cần được tác chứng, các sắc cần được tác chứng, nhãn thức cần được tác chứng, nhãn xúc cần được tác chứng, cảm thọ nào được sanh lên do duyên nhãn xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được tác chứng.

Tai cần được tác chứng, các thính cần được tác chứng, ... (như trên) ... Mũi cần được tác chứng, các khí cần được tác chứng. ... (như trên) ... Lưỡi cần được tác chứng, các vị cần được tác chứng. ... (như trên) ... Thân cần được tác chứng, các xúc cần được tác chứng. ... (như trên) ... Ý cần được tác chứng, các pháp cần được tác chứng, ý thức cần được tác chứng, ý xúc cần được tác chứng, cảm thọ nào được sanh lên do duyên ý xúc đầu là lạc, hoặc là khổ, hoặc là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng cần được tác chứng.

Trong lúc nhận thấy sắc, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy thọ, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy tưởng, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy các hành, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy thức, (hành giả) tác chứng; trong lúc nhận thấy mắt ... (như trên)... lão tử ... (như trên)... Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc, (hành giả) tác chứng.

¹ Xin tham khảo *Kinh Thập Thượng* (*Dasuttarasuttaṃ*), Trưởng Bộ III.

Ye ye dhammā sacchikatā honti te te dhammā phassitā honti. Tam ñātātthena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā sacchikātabbā”ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇan” ti.

Sacchikātabbaniddeso.

(8)

Katham “ime dhammā hānabhāgīyā, ime dhammā ṭhitibhāgīyā, ime dhammā visesabhāgīyā, ime dhammā nibbedhabhāgīyā”ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇam?

Paṭhamassa jhānassa¹ lābhīm kāmasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgīyo dhammo. Tadanudhamatā sati santiṭṭhati ṭhitibhāgīyo dhammo. Avitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgīyo dhammo. Nibbidāsaḥagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasam̄hitā, nibbedhabhāgīyo dhammo.

Dutiyassa jhānassa² lābhīm vitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgīyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, ṭhitibhāgīyo dhammo. Upekkhāsukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgīyo dhammo. Nibbidāsaḥagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasam̄hitā, nibbedhabhāgīyo dhammo.

Tatiyassa jhānassa³ lābhīm pītisukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgīyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, ṭhitibhāgīyo dhammo. Adukkhamasukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgīyo dhammo. Nibbidāsaḥagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasam̄hitā, nibbedhabhāgīyo dhammo.

Catutthassa jhānassa⁴ lābhīm upēkkhāsukha saḥagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgīyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, ṭhitibhāgīyo dhammo. Ākāsānañcāyatanaḥagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgīyo dhammo. Nibbidāsaḥagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasam̄hitā, nibbedhabhāgīyo dhammo.

¹ paṭhamajjhānassa - Syā, PTS.

² dutiyajjhānassa - Syā, PTS.

³ tatiyajjhānassa - Syā, PTS.

⁴ catutthajjhānassa - Syā, PTS.

Các pháp nào đã được tác chứng, các pháp ấy là đã được chạm đến. Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này cần được tác chứng,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.*”

Phần giải thích về ‘Cân được tu tập.’

(8)

Sự nhận định ở tai là ‘*Các pháp này đưa đến thoái hóa, các pháp này đưa đến bền vững, các pháp này đưa đến thù thắng, các pháp này đưa đến thông suốt,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Đối với vị đã đắc sơ thiền, tưởng và tác ý đi cùng với dục sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niêm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tưởng và tác ý không đi cùng với tâm sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tưởng và tác ý đi cùng với nhàm chán sanh khởi và tương ứng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc nhị thiền, tưởng và tác ý đi cùng với tâm sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niêm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tưởng và tác ý đi cùng với xả và lạc sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tưởng và tác ý đi cùng với sự nhàm chán sanh khởi và tương ứng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc tam thiền, tưởng và tác ý đi cùng với hỷ và lạc sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niêm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tưởng và tác ý đi cùng với không khổ và không lạc sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tưởng và tác ý đi cùng với sự nhàm chán sanh khởi và tương ứng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc tứ thiền, tưởng và tác ý đi cùng với xả và lạc sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niêm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tưởng và tác ý đi cùng với không vô biên xứ sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tưởng và tác ý đi cùng với sự nhàm chán sanh khởi và tương ứng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Ākāsānañcāyatanassa lābhīm rūpasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, ṭhitibhāgiyo dhammo. Viññānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasam̄hitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

Viññānañcāyatanassa lābhīm ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, ṭhitibhāgiyo dhammo. Ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasam̄hitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

Ākiñcaññāyatanassa lābhīm viññānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati, ṭhitibhāgiyo dhammo. Neva-saññānāsaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasam̄hitā, nibbedhabhāgiyo dhammo.

Tam ñātātṭhena ñāṇam, pajānanatṭhena paññā. Tena vuccati: “Ime dhammā hānabhāgiyā, ime dhammā ṭhitibhāgiyā, ime dhammā visesabhāgiyā, ime dhammā nibbedhabhāgiyā”ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇam” ti.

Hānabhāgiyacatukkaniddeso.

(9)

Katham ‘sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe saṅkhārā dukkhā, sabbe dhammā anattā’ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇam?

“Rūpañ aniccañ khayaṭṭhena, dukkhañ bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenā”ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇam.

“Vedanā —pe— Saññā —pe— Saṅkhārā —pe— Viññāṇam —pe— Cakkhum —pe— Jarāmarañam aniccañ khayaṭṭhena, dukkhañ bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenā”ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇam.

Tam ñātātṭhena ñāṇam, pajānanatṭhena paññā. Tena vuccati: “Sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe saṅkhārā dukkhā, sabbe dhammā anattā”ti sotāvadhānam, tāmpajānanā paññā sutamaye ñāṇam” ti.

Lakkhaṇattikaniddeso.

Đối với vị đã đắc không vô biên xứ, tưởng và tác ý đi cùng với sắc sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niêm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tưởng và tác ý đi cùng với thức vô biên xứ sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tưởng và tác ý đi cùng với sự nhảm chán sanh khởi và tương ứng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc thức vô biên xứ, tưởng và tác ý đi cùng với không vô biên xứ sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niêm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tưởng và tác ý đi cùng với vô sở hữu xứ sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tưởng và tác ý đi cùng với sự nhảm chán sanh khởi và tương ứng với ly tham ái là pháp đưa đến thông suốt.

Đối với vị đã đắc vô sở hữu xứ, tưởng và tác ý đi cùng với thức vô biên xứ sanh khởi là pháp đưa đến thoái hóa, niêm có bản chất thuận theo pháp (thiền) ấy được an trụ là pháp đưa đến bền vững, tưởng và tác ý đi cùng với phi tưởng phi tưởng xứ sanh khởi là pháp đưa đến thù thắng, tưởng và tác ý ... (nt)... là pháp đưa đến thông suốt.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Các pháp này đưa đến thoái hóa, các pháp này đưa đến bền vững, các pháp này đưa đến thù thắng, các pháp này đưa đến thông suốt,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.”*

Phần giải thích nhóm bốn về ‘Đưa đến thoái hóa.’

(9)

Sự nhận định ở tai là ‘*Tất cả các hành là vô thường, tất cả các hành là khổ não, tất cả các pháp là vô ngã,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự nhận định ở tai là ‘*Sắc là vô thường theo ý nghĩa đoạn tận, là khổ não theo ý nghĩa kinh hãi, là vô ngã theo ý nghĩa không có cốt lỗi,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Sự nhận định ở tai là ‘*Thọ ... Tưởng ... Các hành ... Thức ... Mắt ... Lão tử là vô thường theo ý nghĩa đoạn tận, là khổ não theo ý nghĩa kinh hãi, là vô ngã theo ý nghĩa không có cốt lỗi,*’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sự nhận định ở tai là ‘Tất cả các hành là vô thường, tất cả các hành là khổ não, tất cả các pháp là vô ngã,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.”*

Phần giải thích nhóm ba về ‘Hiện tướng.’

(10)

Katham “idam dukkham ariyasaccam, idam dukkhasamudayo ariyasaccam, idam dukkhanirodho¹ ariyasaccam, idam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan”ti sotāvadhānam, taṃpajānāna paññā sutamaye nāṇam?

Tattha katamā dukkham ariyasaccam? Jātipi dukkhā jarāpi dukkhā maraṇampi dukkham sokaparidevadukkhadomanassupāyāsapī dukkhā appiyehi sampayogo dukkho piyehi vippayogo dukkho yampiccham na labhati tampi dukkham saṅkhittena pañcupādānakkhandhā² dukkhā.

Tattha katamā jāti? Yā tesam tesam sattānam tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti kandhānam pātubhāvo āyatanānam paṭilābho, ayam vuccati jāti.

Tattha katamā jarā? Yā tesam tesam sattānam tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccam pāliccam valittacatā āyuno samhāni indriyānam paripāko, ayam vuccati jarā.

Tattha katamā maraṇam? Yā tesam tesam sattānam tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānam maccu maraṇam kālakiriyā kandhānam bhedo kalebarassa³ nikhepo jīvitindriyassa upacchedo, idam vuccati maraṇam.

Tattha katamo soko? Yo nātibyanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattam anto soko anto parisoko cetaso parijjhāyanā domanassam sokasallam, ayam vuccati soko.

Tattha katamo paridevo? Yo nātibyanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattam paridevitattam vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappanā lālappitattam, ayam vuccati paridevo.

¹ dukkhanirodham - Machasam.

² pañc' upādānakkhandhā pi - PTS.

³ kalevarassa - Machasam, Syā.

(10)

Sự nhận định ở tai là ‘Đây là chân lý cao thượng về Khổ, đây là chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ, đây là chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ, đây là chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ,’ tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, chân lý cao thượng về Khổ là (có ý nghĩa) thế nào?[*] Sanh là khổ, già cũng là khổ, chết cũng là khổ, sự sầu muộn-than vãn-khổ đau-ưu phiền-thất vọng cũng là khổ, sự liên hệ với những gì không yêu thích là khổ, sự xa lìa với những gì yêu thích là khổ, mong muốn mà không đạt được cũng là khổ, tóm tắt lại năm thủ uẩn là khổ.

Ở đây, sanh là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự sanh ra, sự sanh khởi, sự hạ sanh, sự tái sanh, sự hiện khởi của các uẩn, sự thành tựu của các xứ đối với các chúng sanh ấy ở tập thể của các chúng sanh ấy, sự việc này được gọi là sanh.

Ở đây, già là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự già nua, sự hư hoại, sự rụng răng, tình trạng bạc tóc, da nhăn, sự rút ngắn tuổi thọ, sự suy nhược các căn đổi với các chúng sanh ấy ở tập thể của các chúng sanh ấy, sự việc này được gọi là già.

Ở đây, chết là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự từ trần, sự tiêu hoại, sự phân rã, sự biến mất, sự tử, sự chết, sự hết thời kỳ, sự tan rã các uẩn, sự bỏ lại xác thân, sự gián đoạn các quyền đổi với các chúng sanh ấy ở tập thể của các chúng sanh ấy, sự việc này được gọi là chết.

Ở đây, sầu muộn là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự sầu muộn, sự buồn rầu, trạng thái buồn phiền, sự sầu muộn ở nội tâm, sự buồn thảm ở nội tâm, nỗi ưu phiền do trạng thái bức bối ở tâm, sự sầu muộn ví như mũi tên của người bị tác động bởi sự rủi ro về thân quyến, bị tác động bởi sự rủi ro về của cải, bị tác động bởi sự rủi ro về tật bệnh, bị tác động bởi sự suy giảm về giới hạn, bị tác động bởi sự suy giảm về kiến thức, bị gấp phải sự rủi ro này hoặc rủi ro khác, bị tác động bởi sự khổ đau này hoặc sự khổ đau khác; điều này được gọi là sầu muộn.

Ở đây, than vãn là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự phàn nàn, sự than vãn, sự kẽ lẽ, sự kêu gào, trạng thái kẽ lẽ, trạng thái kêu gào, lời nói lảm nhảm, sự lái nhải, sự rên rỉ, sự khóc than, trạng thái khóc than của người bị tác động bởi sự rủi ro về thân quyến, bị tác động bởi sự rủi ro về của cải, bị tác động bởi sự rủi ro về tật bệnh, bị tác động bởi sự suy giảm về giới hạn, bị tác động bởi sự suy giảm về kiến thức, bị gấp phải sự rủi ro này hoặc rủi ro khác, bị tác động bởi sự khổ đau này hoặc sự khổ đau khác; điều này được gọi là than vãn.

Tattha katamam dukkham? Yam kāyikam asātam, kāyikam dukkham, kāyasamphassajam asātam dukkham vedayitam, kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā, idam vuccati dukkham.

Tattha katamam domanassam? Yam cetasikam asātam cetasikam dukkham, cetosamphassajam asātam dukkham vedayitam, cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā, idam vuccati domanassam.

Tattha katamo upāyāso? Yo nātibayanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa āyāso upāyāso¹ āyāsitattam upāyāsitattam, ayam vuccati upāyāso.

Tattha katamo appiyehi sampayogo dukkho? Idha yāssa² te honti aniṭṭhā akantā amanāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, ye vā panassa te honti anatthakāmā ahitakāmā aphāsukāmā ayogakkhemakāmā, yā tehi³ saṅgati samāgamo samodhānam missibhāvo, ayam vuccati appiyehi sampayogo dukkho.

Tattha katamo piyehi vippayogo dukkho? Idha yāssa² te honti iṭṭhā kantā manāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, ye vā panassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā mittā vā amaccā vā nāti vā sālohitā vā⁴ yā tehi³ asaṅgati asamāgamo asamodhānam amissibhāvo, ayam vuccati piyehi vippayogo dukkho.

Tattha katamam yampiccham na labhati tampi dukkham? Jātidhammānam sattānam evam icchā uppajjati: ‘Aho vata mayam na jātidhammā assāma, na ca vata no jāti āgaccheyyā’ti, na kho panetam icchāya pattabbam, idampi yampiccham na labhati tampi dukkham. Jarādhāmmānam sattānam —pe— Vyādhidhammānam sattānam —pe— Maraṇadhammānam sattānam —pe— Sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammānam sattānam evam icchā uppajjati: ‘Aho vata mayam na sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā assāma, na ca vata no sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā āgaccheyyun’ti, na kho panetam icchāya pattabbaṁ, idampi yampiccham na labhati tampi dukkham.

¹ ‘āyāsanā upāyāsanā’ iti - Machasam, PTS.

² yassa - Machasam.

³ tehi saddhiṁ - Machasam.

⁴ mittāmaccā vā nātisālohitā vā - Vipa.

Ở đây, khổ đau là (có ý nghĩa) thế nào? Điều nào là sự không thoái mái thuộc thân, khổ đau thuộc thân, được nhận biết là không thoái mái và khổ đau sanh lên do thân xúc, là cảm thọ không thoái mái và khổ đau sanh lên do thân xúc; điều này được gọi là khổ đau.

Ở đây, ưu phiền là (có ý nghĩa) thế nào? Điều nào là sự không thoái mái thuộc tâm, khổ đau thuộc tâm, được nhận biết là không thoái mái và khổ đau sanh lên do ý xúc, là cảm thọ không thoái mái và khổ đau sanh lên do ý xúc; điều này được gọi là ưu phiền.

Ở đây, thất vọng là (có ý nghĩa) thế nào? Điều nào là sự lo âu, sự thất vọng, sự bồn chồn, sự tuyệt vọng, trạng thái bồn chồn, trạng thái tuyệt vọng của người bị tác động bởi sự rủi ro về thân quyến, bị tác động bởi sự rủi ro về của cải, bị tác động bởi sự rủi ro về tật bệnh, bị tác động bởi sự rủi ro về giới hạn, bị tác động bởi sự suy giảm về kiến thức, bị gấp phải sự rủi ro này hoặc rủi ro khác, bị tác động bởi khổ đau này hoặc khổ đau khác; điều này được gọi là thất vọng.

Ở đây, sự liên hệ với những gì không yêu thích là khổ là (có ý nghĩa) thế nào? Trong trường hợp này, điều nào sự giao tiếp, sự kết hợp, sự liên kết, tình trạng dính líu với các sắc, các thính, các khí, các vị, các xúc khó chịu, khó ưa, không hợp ý, hoặc là với những người không tầm cầu điều hữu ích, không tầm cầu điều có lợi, không tầm cầu sự an lạc, không tầm cầu sự yên ổn khỏi các vướng bận; điều này được gọi là sự liên hệ với những gì không yêu thích là khổ.

Ở đây, sự xa lìa với những gì yêu thích là khổ là (có ý nghĩa) thế nào? Trong trường hợp này, điều nào là sự không giao tiếp, sự không kết hợp, sự không liên kết, tình trạng không dính líu với các sắc, các thính, các khí, các vị, các xúc dễ chịu, đáng ưa, hợp ý, hoặc là với những người tầm cầu điều hữu ích, tầm cầu điều có lợi, tầm cầu sự an lạc, tầm cầu sự yên ổn khỏi các vướng bận, hoặc là với mẹ, với cha, với anh em trai, với chị em gái, với bạn bè, với thân hữu, với họ hàng, hay là với quyền thuộc; điều này được gọi là sự xa lìa với những gì yêu thích là khổ.

Ở đây, mong muốn mà không đạt được cũng là khổ là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với các chúng sanh là đối tượng của sự sanh có mong muốn khởi lên như vậy: “*Ôi, ước sao chúng ta không là đối tượng của sự sanh!* *Và ước sao sự sanh không thể tác động đến chúng ta!*” Tuy nhiên, điều ấy không thể đạt được do mong muốn, điều này chính là mong muốn mà không đạt được cũng là khổ. Đối với các chúng sanh là đối tượng của sự già ... (như trên)... là đối tượng của sự bệnh ... (như trên)... là đối tượng của sự chết ... (như trên)... là đối tượng của sầu muộn-than vãnh-khổ đau-ưu phiền-thất vọng, “*Ôi, ước sao chúng ta không là đối tượng của sự sầu muộn-than vãnh-khổ đau-ưu phiền-thất vọng!* *Và ước sao sự sầu muộn-than vãnh-khổ đau-ưu phiền-thất vọng không thể tác động đến chúng ta!*” Tuy nhiên, điều ấy không thể đạt được do mong muốn; điều này chính là mong muốn mà không đạt được cũng là khổ.

Tattha katame¹ saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā? Seyyathidam² rūpūpādānakkhandho vedanūpādānakkhandho saññūpādānakkhandho saṅkhārūpādānakkhandho viññāṇūpādānakkhandho, ime vuccanti saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Idam vuccati dukkham ariyasaccam.

Dukkhasaccaniddeso.

Tattha katamam dukkhasamudayo³ ariyasaccam?

Yāyam taṇhā ponobhavikā⁴ nandirāgasahagatā tatra tatrābhinandinī, seyyathidam² kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā. Sā kho panesā taṇhā kattha uppajjamānā uppajjati, kattha nivisamānā nivisati? Yam loke piyarūpam sātarūpam, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Kiñca loke piyarūpam sātarūpam? Cakkhum⁵ loke piyarūpam sātarūpam, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotam loke —pe— Ghānam loke —pe— Jivhā loke —pe— Kāyo loke —pe— Mano loke piyarūpam sātarūpam, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpā loke piyarūpam sātarūpam, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddā loke —pe— Dhammā loke —pe— Cakkhuviññāṇam loke —pe— Manoviññāṇam loke —pe— Cakkhusamphasso loke —pe— Manosamphasso loke —pe— Cakkhusamphassajā vedanā loke —pe— Manosamphassajā vedanā loke —pe— Rūpasaññā loke —pe— Dhammasaññā loke —pe— Rūpasañcetanā loke —pe— Dhammasañcetanā loke —pe— Rūpataṇhā loke —pe— Dhammataṇhā loke —pe— Rūpavitakko loke —pe— Dhammavitakko loke —pe— Rūpavicāro loke —pe— Dhammavicāro loke piyarūpam sātarūpam, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati, idam vuccati dukkhasamudayo³ ariyasaccam.

Samudayasaccaniddeso.

Tattha katamam dukkhanirodho⁶ ariyasaccam?

Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo, sā kho panesā taṇhā kattha pahiyamānā⁷ pahiyati, kattha nirujjhāmānā nirujjhati? Yam loke piyarūpam sātarūpam, etthesā taṇhā pahiyamānā pahiyati, ettha nirujjhāmānā nirujjhati.

¹ katamā - PTS.

⁵ cakkhu - Machasam.

² seyyathidam - Machasam.

⁶ dukkhanirodham - Machasam.

³ dukkhasamudaya - Machasam, PTS.

⁷ pahiyamānā - Syā.

⁴ ponobhavikā - Syā.

Ở đây, tóm tắt lại năm thủ uẩn là khố là (có ý nghĩa) thế nào? Tức là: sắc thủ uẩn, thọ thủ uẩn, tưởng thủ uẩn, hành thủ uẩn, thức thủ uẩn; các điều này tóm tắt lại được gọi là năm thủ uẩn là khố. Điều này được gọi là chân lý cao thượng về Khố.

Phân giải thích ‘Chân lý về Khố.’

Ở đây, chân lý cao thượng về nhân sanh Khố là (có ý nghĩa) thế nào?

Điều này là ái đưa đến tái sanh, đi cùng với sự vui thích và tham ái, có sự thích thú nơi này nơi nọ, tức là dục ái, hữu ái, phi hữu ái.^[*] Vậy ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở đâu? Khi trụ lại thì trụ lại ở đâu? Ở đời, vật nào được yêu thích vật nào đem lại sảng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy.

Vậy ở đời, vật được yêu thích vật đem lại sảng khoái là gì? Ở đời, mắt là vật được yêu thích, là vật đem lại sảng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy. Ở đời, tai ... (như trên)... Ở đời, mũi ... (như trên)... Ở đời, lưỡi ... (như trên)... Ở đời, thân ... (như trên)... Ở đời, ý là vật được yêu thích, là vật đem lại sảng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy.

Ở đời, các sắc là vật được yêu thích, là vật đem lại sảng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy. Ở đời, các thính ... (như trên)... Ở đời, các pháp ... (như trên)... Ở đời, nhãn thức ... (như trên)... Ở đời, ý thức ... (như trên)... Ở đời, nhãn xúc ... (như trên)... Ở đời, ý xúc ... (như trên)... Ở đời, cảm thọ sanh lên do nhãn xúc ... (như trên)... Ở đời, cảm thọ sanh lên do ý xúc ... (như trên)... Ở đời, sắc tưởng ... (như trên)... Ở đời, pháp tưởng ... (như trên)... Ở đời, sắc tư ... (như trên)... Ở đời, pháp tư ... (như trên)... Ở đời, sắc ái ... (như trên)... Ở đời, pháp ái ... (như trên)... Ở đời, sắc tâm ... (như trên)... Ở đời, pháp tâm ... (như trên)... Ở đời, sắc tú ... (như trên)... Ở đời, pháp tú là vật được yêu thích, là vật đem lại sảng khoái, ái ấy khi sanh lên thì sanh lên ở nơi ấy, khi trụ lại thì trụ lại ở nơi ấy. Điều này được gọi là chân lý cao thượng về nhân sanh Khố.

Phân giải thích ‘Chân lý về Nhân Sanh (Khố).’

Ở đây, chân lý cao thượng về sự diệt tận Khố là (có ý nghĩa) thế nào?

Là sự ly tham ái và sự diệt tận hoàn toàn, là sự xả bỏ, là sự từ bỏ, là sự thoát khỏi, là sự không dính líu đối với chính ái ấy. Vậy ái ấy khi được dứt bỏ thì được dứt bỏ ở đâu? Khi được diệt tận thì được diệt tận ở đâu? Ở đời, vật nào được yêu thích vật nào đem lại sảng khoái, ái ấy khi được dứt bỏ thì được dứt bỏ ở nơi ấy, khi được diệt tận thì được diệt tận ở nơi ấy.

Kiñca loke piyarūpam sātarūpam? Cakkhum loke piyarūpam sātarūpam, etthesā tañhā pahiyamānā pahiyati, ettha nirujjhamañā nirujjhati. —pe— Dhammadicāro loke piyarūpam sātarūpam, etthesā tañhā pahiyamānā pahiyati, ettha nirujjhamañā nirujjhati. Idam vuccati dukkhanirodho ariyasaccam.

Nirodhasaccaniddeso.

Tattha katamam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccam?

Ayameva ariyo atthaṅgiko maggo seyyathidañ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā-ājivo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Dukkhe nāṇam, dukkhasamudaye nāṇam, dukkhanirodhe nāṇam, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya nāṇam, ayam vuccati sammādiṭṭhi.

Tattha katamo sammāsaṅkappo? Nekkhammasaṅkappo, avyāpādasaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo ayam vuccati sammāsaṅkappo.

Tattha katamā sammāvācā? Musāvādā veramañī, pisunāvācā veramañī, pharusāvācā veramañī, samphappalāpā veramañī, ayam vuccati sammāvācā.

Tattha katamo sammākammanto? Pāṇātipātā veramañī, adinnādānā veramañī, kāmesu micchācārā veramañī, ayam vuccati sammākammanto.

Tattha katamo sammā-ājīvo? Idha ariyasāvako micchā-ājīvam pahāya sammā-ājīvena jīvikam¹ kappeti, ayam vuccati sammā-ājīvo.

Tattha katamo sammāvāyāmo? Idha bhikkhu anuppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam anuppādāya chandañ janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam paggañhāti padahati, uppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya chandañ janeti —pe—, anuppannānam kusalānam dhammānam uppādāya —pe—, uppannānam kusalānam dhammānam ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandañ janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam paggañhāti padahati, ayam vuccati sammāvāyāmo.

¹ jīvitam- PTS.

Vậy ở đời, vật được yêu thích vật đem lại sảng khoái là gì? Ở đời, mắt là vật được yêu thích, là vật đem lại sảng khoái, ái ấy khi được dứt bỏ thì được dứt bỏ ở nơi ấy, khi được diệt tận thì được diệt tận ở nơi ấy. ... (như trên)... Ở đời, pháp tứ là vật được yêu thích, là vật đem lại sảng khoái, ái ấy khi được dứt bỏ thì được dứt bỏ ở nơi ấy, khi được diệt tận thì được diệt tận ở nơi ấy. Điều này được gọi là chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ.

Phần giải thích ‘Chân lý về Nhân Sanh (Khổ).’

Ở đây, chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ là (có ý nghĩa) thế nào?

Điều này chính là Thánh Đạo tám chi phần, tức là chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định.

Ở đây, chánh kiến là (có ý nghĩa) thế nào? Là trí về Khổ, trí về nhân sanh Khổ, trí về sự diệt tận Khổ, trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ; điều này được gọi là chánh kiến.

Ở đây, chánh tư duy là (có ý nghĩa) thế nào? Là tư duy về sự thoát ly, tư duy về không sân độc, tư duy về không hâm hại; điều này được gọi là chánh tư duy.

Ở đây, chánh ngữ là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự ngăn ngừa việc nói láo, sự ngăn ngừa việc nói đâm thọc, sự ngăn ngừa việc nói độc ác, sự ngăn ngừa việc nói nhảm nhí; điều này được gọi là chánh ngữ.

Ở đây, chánh nghiệp là (có ý nghĩa) thế nào? Là sự ngăn ngừa việc giết hại mạng sống, sự ngăn ngừa việc trộm cắp, sự ngăn ngừa hành động sai trái trong các dục; điều này được gọi là chánh nghiệp.

Ở đây, chánh mạng là (có ý nghĩa) thế nào? Trong Giáo Pháp này, vị đệ tử Phật dứt bỏ sự nuôi mạng sai trái và duy trì mạng sống bằng sự nuôi mạng chân chánh; điều này được gọi là chánh mạng.

Ở đây, chánh tinh tấn là (có ý nghĩa) thế nào? Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này khởi lên ước muốn về việc không làm sanh khởi của các ác bất thiện pháp chưa được sanh khởi, (vì ấy) cần mẫn, khởi sự tinh tấn, quyết tâm, nỗ lực, khởi lên ước muốn về việc dứt bỏ các ác bất thiện pháp đã được sanh khởi ... (như trên) ..., khởi lên ước muốn về việc làm sanh khởi các thiện pháp chưa được sanh khởi ... (như trên) ..., khởi lên ước muốn về việc duy trì, về sự không tiêu hoại, về tình trạng tăng trưởng, về sự lớn mạnh, về sự phát triển, về sự toàn vẹn của các thiện pháp đã được sanh khởi, (vì ấy) cần mẫn, khởi sự tinh tấn, quyết tâm, nỗ lực; điều này được gọi là chánh tinh tấn.

Tattha katamā sammāsati? Idha bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, vedanāsu vedanānupassī —pe— citte cittānupassī —pe— dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, ayam vuccati sammāsati.

Tattha katamo sammāsamādhi? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam̄ savicāram̄ vivekajam̄ pītisukham̄ paṭhamam̄ jhānam¹ upasampajja viharati, vitakka-vicārānam̄ vūpasamā ajjhattam̄ sampasādanam̄ cetaso ekodibhāvam̄ avitakkaṇam̄ avicāram̄ samādhijam̄ pītisukham̄ dutiyam̄ jhānam̄ upasampajja viharati, pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukham̄ ca kāyena paṭisaṁvedeti, yaṁ tam̄ ariyā ācikkhanti: ‘upekkhako satimā sukhavihārī’ti tam̄ tatiyam̄ jhānam² upasampajja viharati, sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam̄ atthaṅgamā adukkhamasukham̄ upekkhāsatipārisuddhim̄ catuttham̄ jhānam̄ upasampajja viharati, ayam vuccati sammāsamādhi. Idam̄ vuccati dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccam̄.

Maggasaccaniddeso.

Tam̄ nñataṭṭhena nñānam̄, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Idam̄ dukkhaṇam̄ ariyasaccam̄, idam̄ dukkhasamudayo ariyasaccam̄, idam̄ dukkhanirodho ariyasaccam̄, idam̄ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan”ti sotāvadhānam̄, tampajānanā paññā sutamaye nñānan”ti.

Evam̄ sotāvadhāne paññā sutamaye nñānam̄.

Catusaccaniddeso.

Sutamayañāṇaniddeso.

--ooOoo--

¹ paṭhamajjhānam̄ - Syā, PTS, Sīmu.

² sukhavihārīti tatiyajjhānam̄ - bahūsu.

Ở đây, chánh niệm là (có ý nghĩa) thế nào? Vì tỳ khưu trong Giáo Pháp này sống có sự quán xét thân trên thân, với nhiệt tâm, tinh giác, có niêm, (vì ấy) có thể chế ngự tham đắm và ưu phiền ở chính bản thân. ... có sự quán xét thọ trên các thọ, ... có sự quán xét tâm trên tâm, ... có sự quán xét pháp trên các pháp, với nhiệt tâm, tinh giác, có niêm, (vì ấy) có thể chế ngự tham đắm và ưu phiền ở chính bản thân; điều này được gọi là chánh niệm.

Ở đây, chánh định là (có ý nghĩa) thế nào? Vì tỳ khưu trong Giáo Pháp này ngay sau khi tách ly các dục, tách ly các bất thiện pháp, (vì ấy) đạt đến và an trú sơ thiền có tâm có tú có hỷ lạc sanh lên do sự tách ly; do sự vắng lặng của tâm và tú, (vì ấy) đạt đến và an trú nhị thiền với nội phần tĩnh lặng, có trạng thái nhất tâm, không tâm không tú, có hỷ lạc sanh lên do định; ly hỷ và ly tham ái, (vì ấy) an trú xả, có niêm và tinh giác, và (vì ấy) cảm nhận lạc bằng thân, các bậc Thánh gọi điều ấy là: 'Có xả, có niêm, trú vào lạc,' (vì ấy) đạt đến và an trú tam thiền ấy; do sự dứt bỏ lạc và do sự dứt bỏ khổ, do sự biến mất của hỷ và ưu ngay trước đây, (vì ấy) đạt đến và an trú tứ thiền không khổ không lạc, có sự thanh tịnh của xả và niêm; điều này được gọi là chánh định. Điều này được gọi là chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.

Phần giải thích ‘Chân lý về Đạo.’

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Đây là chân lý cao thượng về Khổ, đây là chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ, đây là chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ, đây là chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ,*” tuệ do sự nhận biết điều ấy là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.”

Tuệ về sự ghi nhận ở tai là trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe là (có ý nghĩa) như thế.

Phần giải thích về ‘Bốn Chân Lý.’

Phân giải thích ‘Trí về yếu tố tạo thành điều đã được nghe.’

--ooOoo--

2. Sīlamayañāṇam

Katham sutvāna saṃvare paññā sīlamaye ñāṇam?

Pañca sīlāni: paryantapārisuddhisīlam, apariyantapārisuddhi-sīlam, paripuṇṇaparisuddhisīlam, aparāmaṭṭhapārisuddhisīlam, paṭippassaddhipārisuddhisīlanti.¹

Tattha katamam paryantapārisuddhisīlam? Anupasampannānam paryantasikkhāpadānam, idam paryantapārisuddhisīlam.

Katamam apariyantapārisuddhisīlam? Upasampannānam paryantasikkhāpadānam, idam apariyantapārisuddhisīlam.

Katamam paripuṇṇapārisuddhisīlam? Puthujjanakalyāṇakānam kusaladhamme yuttānam sekkhapariyante² paripūrakārīnam kāye ca jīvite ca anapekkhānam pariccattajīvitānam, idam paripuṇṇapārisuddhisīlam.

Katamam aparāmaṭṭhapārisuddhi sīlam? Sattannam sekkhānam,³ idam aparāmaṭṭhapārisuddhisīlam.

Katamam paṭippassaddhipārisuddhisīlam? Tathāgatasāvakānam khīṇāsavānam, pacceka-buddhānam, tathāgatānam arahantānam sammāsambuddhānam, idam paṭippassaddhipārisuddhisīlam.

Atthi sīlam paryantam,⁴ atthi sīlam apariyantam.

Tattha katamam tam sīlam paryantam? Atthi sīlam lābhapariyantam, atthi sīlam yasapariyantam, atthi sīlam ñātipariyantam, atthi sīlam aṅgapariyantam, atthi sīlam jīvitapariyantam.

Katamam tam sīlam lābhapariyantam? Idhekacco lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā yathāsamādinnaṁ sikkhāpadam vītikkamati, idam tam sīlam lābhapariyantam.

Katamam tam sīlam yasapariyantam? Idhekacco yasahetu yasapaccayā yasakāraṇā yathāsamādinnaṁ sikkhāpadam vītikkamati, idam tam sīlam yasapariyantam.

Katamam tam sīlam ñātipariyantam? Idhekacco ñātihetu ñātipaccayā ñātikāraṇā yathāsamādinnaṁ sikkhāpadam vītikkamati, idam tam sīlam ñātipariyantam.

¹ sīlam - PTS.

² asekkhapariyante - Syā; sekhapariyante - Sīsi.

³ sekhāna - Vasi.

⁴ sapariyantam - Vima.

2. Trí về yếu tố tạo thành giới:

Sau khi đã nghe, tuệ về sự thu thúc là trí về yếu tố tạo thành giới là (có ý nghĩa) thế nào?

Có năm loại giới: giới có sự thanh tịnh giới hạn, giới có sự thanh tịnh không giới hạn, giới có sự thanh tịnh toàn vẹn, giới có sự thanh tịnh chưa được tuyệt đối, giới có sự thanh tịnh tĩnh lặng.

Ở đây, giới có sự thanh tịnh giới hạn là thế nào? Là đối với các điều học đã được giới hạn của những người chưa tu lên bậc trên; đây là giới có sự thanh tịnh giới hạn.

Giới có sự thanh tịnh không giới hạn là thế nào? Là đối với các điều học không được giới hạn của những người đã tu lên bậc trên; đây là giới có sự thanh tịnh không giới hạn.

Giới có sự thanh tịnh toàn vẹn là thế nào? Là của các phàm nhân hoàn thiện, gắn bó với các thiện pháp, có sự thực hành đầy đủ các phần đã được giới hạn dành cho bậc hữu học, không xem trọng thân thể và sanh mạng, có mạng sống đã được buông bỏ; đây là giới có sự thanh tịnh toàn vẹn.

Giới có sự thanh tịnh chưa tuyệt đối là thế nào? Là của bảy hạng hữu học; đây là giới có sự thanh tịnh chưa tuyệt đối.

Giới có sự thanh tịnh tĩnh lặng là thế nào? Là của các vị Thinh Văn của đức Như Lai có các lậu hoặc đã được đoạn tận, của các vị Phật Độc Giác, của các đức Như Lai A-la-hán Chánh Đẳng Giác; đây là giới có sự thanh tịnh tĩnh lặng.

Có loại giới bị hạn chế, có loại giới không bị hạn chế.

Ở đây, loại giới bị hạn chế ấy là thế nào? Có loại giới bị hạn chế vì lợi, có loại giới bị hạn chế vì danh, có loại giới bị hạn chế vì thân quyến, có loại giới bị hạn chế vì chi phần (thân thể), có loại giới bị hạn chế vì mạng sống.

Giới bị hạn chế vì lợi ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân lợi, do duyên lợi, do động cơ lợi vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì lợi.

Giới bị hạn chế vì danh ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân danh vọng, do duyên danh vọng, do động cơ danh vọng vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì danh.

Giới bị hạn chế vì thân quyến ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân thân quyến, do duyên thân quyến, do động cơ thân quyến vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì thân quyến.

Katamam tam sīlam aṅgapariyantam? Idhekacco aṅgahetu aṅgapaccayā aṅgakāraṇā yathāsamādinnam sikkhāpadam vītikkamati, idam tam sīlam aṅgapariyantam.

Katamam tam sīlam jīvitapariyantam? Idhekacco jīvitahetu jīvitapaccayā jīvitakāraṇā yathāsamādinnam sikkhāpadam vītikkamati, idam tam sīlam jīvitapariyantam.

Evarūpāni sīlāni khaṇḍāni chiddāni sabalāni kammāsāni, na bhujissāni, na viññuppasatthāni, parāmatṭhāni, na samādhisaṃvattanikāni,¹ na avippaṭisāravatthukāni, na pāmojjavatthukāni,² na pītivatthukāni, na passaddhivatthukāni, na sukhavatthukāni, na samādhivatthukāni, na yathābhūtañāṇadassanavatthukāni, na ekantanibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattanti, idam tam sīlam pariyantam.

Katamam tam sīlam apariyantam? Atthi sīlam na lābhapariyantam, atthi sīlam na yasapariyantam, atthi sīlam na ñātipariyantam, atthi sīlam na aṅgapariyantam, atthi sīlam na jīvitapariyantam.

Katamam tam sīlam na lābhapariyantam? Idhekacco lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā yathāsamādinnasikkhāpada³vītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṁ so vītikkamissati. Idam tam sīlam na lābhapariyantam.

Katamam tam sīlam na yasapariyantam? Idhekacco yasahetu yasapaccayā yasakāraṇā yathāsamādinnasikkhāpadavītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṁ so vītikkamissati. Idam tam sīlam na yasapariyantam.

Katamam tam sīlam na ñātipariyantam? Idhekacco ñāthihetu ñātipaccayā ñātikāraṇā yathāsamādinnasikkhāpadavītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṁ so vītikkamissati. Idam tam sīlam na ñātipariyantam.

Katamam tam sīlam na aṅgapariyantam? Idhekacco aṅgahetu aṅgapaccayā aṅgakāraṇā yathāsamādinnasikkhāpadavītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṁ so vītikkamissati. Idam tam sīlam na aṅgapariyantam.

Katamam tam sīlam na jīvitapariyantam? Idhekacco jīvitahetu jīvitapaccayā jīvitakāraṇā yathāsamādinnasikkhāpadavītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṁ so vītikkamissati. Idam tam sīlam na jīvitapariyantam.

¹ asamādhisaṃvattanikāni - Machasam, Syā.

² na pāmujjavatthukāni - Syā.

³ yathāsamādinnam sikkhāpadam - Machasam, Syā, PTS.

Giới bị hạn chế vì chi phần (thân thể) ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân chi phần (thân thể), do duyên chi phần (thân thể), do động cơ chi phần (thân thể) vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì chi phần (thân thể).

Giới bị hạn chế vì mạng sống ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân mạng sống, do duyên mạng sống, do động cơ mạng sống vi phạm điều học đã được thọ trì; đây chính là giới bị hạn chế vì mạng sống.

Các giới có hình thức như vậy là bị sút mẻ, bị đổ vỡ, có các vết lấm, có các đốm nhơ, không làm cho giải thoát, không được bậc trí ngợi khen, bị tiêm nhiễm, không đưa đến định, không là các nền tảng cho sự không ăn năn, không là các nền tảng cho sự hân hoan, không là các nền tảng cho hỷ, không là các nền tảng cho tịnh, không là các nền tảng cho lạc, không là các nền tảng cho định, không là các nền tảng cho sự biết và thấy đúng theo thực thể, không đưa đến sự nhảm chán toàn diện, sự ly tham ái, sự diệt tận, sự an tịnh, thăng trí, sự giác ngộ hoàn toàn, Niết Bàn; đây là giới bị hạn chế ấy.

Giới không bị hạn chế ấy là thế nào? Có giới không bị hạn chế vì lợi, có giới không bị hạn chế vì danh, có giới không bị hạn chế vì thân quyến, có giới không bị hạn chế vì chi phần (thân thể), có giới không bị hạn chế vì mạng sống.

Giới không bị hạn chế vì lợi ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân lợi, do duyên lợi, do động cơ lợi vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã được thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì lợi.

Giới không bị hạn chế vì danh ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân danh vọng, do duyên danh vọng, do động cơ danh vọng vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã được thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì danh.

Giới không bị hạn chế vì thân quyến ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân thân quyến, do duyên thân quyến, do động cơ thân quyến vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì thân quyến.

Giới không bị hạn chế vì chi phần (thân thể) ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân chi phần (thân thể), do duyên chi phần (thân thể), do động cơ chi phần (thân thể) vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã được thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì chi phần (thân thể).

Giới không bị hạn chế vì mạng sống ấy là thế nào? Ở đây, có người do nhân mạng sống, do duyên mạng sống, do động cơ mạng sống vẫn không khởi tâm vi phạm điều học đã được thọ trì, vậy vị ấy sẽ vi phạm điều gì? Đây chính là giới không bị hạn chế vì mạng sống.

Evarūpāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni avippaṭisāravatthukāni pāmojjavatthukāni pītivatthukāni passaddhivatthukāni sukhavatthukāni samādhivatthukāni yathābhūtañādassanavatthukāni ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattanti. Idam tam sīlam apariyantam.

Kim sīlam, kati sīlāni, kim samuṭṭhānam sīlam, katidhammasamodhānam sīlam?

Kim sīlanti? Cetanā sīlam, cetasikam sīlam, saṃvaro sīlam, avītikkammo sīlam.

Katisīlānīti? Tīṇi sīlāni: kusalasīlam, akusalasīlam, abyākatasīlam.

Kim samuṭṭhānam sīlanti? Kusalacittasamuṭṭhānam kusalasīlam, akusalacittasamuṭṭhānam akusalasīlam, abyākatacittasamuṭṭhānam abyākatasīlam.

Katidhammasamodhānam sīlanti? Saṃvarasamodhānam sīlam, avītikkamasamodhānam sīlam, tathābhāve jātacetanāsamodhānam sīlam.

Pāṇātipātam saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Adinnādānam saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Kāmesu micchācāram saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Musāvādam saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Pisunam vācam¹ saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Pharusaṃ vācam² saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Samphappalāpam saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Abhijjhām saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Byāpādaṃ saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Micchādiṭṭhim saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam.

Nekkhammena kāmachandam saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Abyāpādena byāpādaṃ saṃvaratṭhena sīlam, avītikkamatṭhena sīlam. Alokaṣaññāya thīnamiddham³ —pe— Avikkhepatṭhena uddhaccam —pe— Dhammavavatthānenā vicikiccham —pe— Nāneṇa avijjam —pe— Pāmojjena⁴ aratiṃ —pe—

¹ pisunā vācam - Vasi; pisuṇāvācam - Syā, PTS.

² pharusā vācam - Vasi; pharusavācam - Syā, PTS.

³ thīnamiddham - Machasam.

⁴ pāmujjena - Vasi, Syā.

Các giới có hình thức như vậy là không bị sút mẻ, không bị đỗ vỡ, không có các vết lấm, không có các đốm nhơ, làm cho giải thoát, được các bậc trí ngợi khen, không bị tiêm nhiễm, đưa đến định, là các nền tảng cho sự không ăn năn, là các nền tảng cho sự hân hoan, là các nền tảng cho hỷ, là các nền tảng cho tịnh, là các nền tảng cho lạc, là các nền tảng cho định, là các nền tảng cho sự biết và thấy đúng theo thực thể, đưa đến sự nhảm chán toàn diện, sự ly tham ái, sự diệt tận, sự an tịnh, thắng trí, sự giác ngộ hoàn toàn, Niết Bàn. Đây là giới không bị hạn chế ấy.

Giới là gì? Có bao nhiêu loại giới? Giới có nguồn sanh khởi là gì? Giới có sự liên kết với bao nhiêu pháp?

Giới là gì? Sự cố ý là giới, thuộc về tâm là giới, sự thu thúc là giới, sự không vi phạm là giới.

Có bao nhiêu loại giới? Có ba loại giới: thiện giới, bất thiện giới, vô ký giới.

Giới có nguồn sanh khởi là gì? Thiện giới có nguồn sanh khởi là các tâm thiện, bất thiện giới có nguồn sanh khởi là các tâm bất thiện, vô ký giới có nguồn sanh khởi là các tâm vô ký.

Giới có sự liên kết với bao nhiêu pháp? Giới có sự liên kết với sự thu thúc, giới có sự liên kết với sự không vi phạm, giới có sự liên kết với sự cố ý đã sanh lên trong trường hợp như thế.

Sự giết hại sanh mạng theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Trộm cắp theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Hành động sai trái trong các dục theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Nói láo theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Nói đâm thọc theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Nói độc ác theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Nói nhảm nhí theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Tham ác theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Sân độc theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Tà kiêng theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới.

Do sự thoát ly, sự ước muôn trong các dục theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Do sự không sân độc, sự sân độc theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới. Do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, sự lờ đờ buồn ngủ ... (như trên)... Do sự không tản mạn, sự phóng dật ... (như trên)... Do sự xác định pháp, sự hoài nghi ... (như trên)... Do trí, vô minh ... (như trên)... Do sự hân hoan, sự không hứng thú theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới.

Paṭhamena jhānena¹ nīvaraṇe² —pe— Dutiyena jhānena vitakkavicāre —pe— Tatiyena jhānena pītiṁ —pe— Catutthena jhānena sukhadukkhaṁ —pe— Ākāsānañcāyatanaśamāpattiya rūpasaññam patighasaññam nānattasaññam —pe— Viññānañcāyatanaśamāpattiya ākāsānañcāyatanaśaññam —pe— Ākiñcaññāyatanaśamāpattiya viññānañcāyatanaśaññam —pe— Nevasaññānāsaññāyatanaśamāpattiya ākiñcaññāyatanaśaññam —pe—

Aniccānupassanāya niccasāññam —pe— Dukkhānupassanāya sukhasaññam —pe— Anattānupassanāya attasaññam —pe— Nibbidānupassanāya nandīm —pe— Virāgānupassanāya rāgam —pe— Nirodhānupassanāya samudayam —pe— Paṭinissaggānupassanāya ādānam —pe— Khayānupassanāya ghanasaññam³ —pe— Vayānu-passanāya āyūhanaṁ⁴ —pe— Vipariñāmānupassanāya dhuvasaññam —pe— Animittānupassanāya nimittam —pe— Appañihitānupassanāya pañidhiṁ —pe— Suññatānupassanāya abhinivesam —pe— Adhipaññādhammavipassanāya sārādānābhinivesam⁵ —pe— Yathābhūtaññādassanena sammohābhinivesam —pe— Ādīnavānupassanāya ālayābhinivesam —pe— Paṭisaṅkhānupassanāya appati-saṅkhaṁ —pe— Vivaṭṭānupassanāya saññogābhinivesam —pe—

Sotāpattimaggena diṭṭhekaṭhe kilese —pe— Sakadāgāmimaggena olārike kilese —pe— Anāgāmimaggena aṇusahagate kilese —pe— Arahattamaggena sabbakilese saṃvaraṭṭhena sīlam, avītikkamaṭṭhena sīlam.

Pañca sīlāni: pāṇātipātassa pahānam sīlam, veramaṇī sīlam, cetanā sīlam, saṃvaro sīlam, avītikkamo sīlam, evarūpāni sīlāni cittassa avippaṭisārāya saṃvattanti, pāmojjāya⁶ saṃvattanti, pītiyā saṃvattanti, passaddhiyā saṃvattanti, somanassāya saṃvattanti, āsevanāya saṃvattanti, bhāvanāya saṃvattanti, bahulikammāya saṃvattanti, alaṅkārāya saṃvattanti, parikkhārāya saṃvattanti, parivārāya saṃvattanti, pāripūriyā saṃvattanti, ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti.

Evarūpānam sīlānam saṃvarapārisuddhi adhisīlam, saṃvara-pārisuddhiyā ṭhitam cittam na vikkhepam⁷ gacchatī, avikkhepa-pārisuddhi adhicittam, saṃvarapārisuddhim sammā passati, avikkhepapārisuddhim sammā passati, dassanapārisuddhi adhipaññā, yo tattha saṃvaraṭṭho ayaṁ adhisīlasikkhā, yo tattha avikkhepaṭṭho ayaṁ adhicittasikkhā, yo tattha dassanatṭho ayaṁ adhipaññāsikkhā.

¹ paṭhamajjhānena - Syā, PTS.

⁵ sārāgābhinivesam - PTS.

² nīvaraṇam - PTS.

⁶ pāmujjāya - Vasi, Syā.

³ ghāṇasaññam - Vasi.

⁷ avikkhepam - Machasam.

⁴ āyuhanaṁ - Syā.

Do sơ thiền, các pháp ngăn che ... (như trên)... Do nhị thiền, tầm tú ... (như trên)... Do tam thiền, hỷ ... Do tứ thiền, lạc và khổ ... Do sự chứng đạt không vô biên xứ, sự nghĩ tưởng về sắc, nghĩ tưởng về bất bình, nghĩ tưởng về sự khác biệt ... Do sự chứng đạt thức vô biên xứ, sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ ... Do sự chứng đạt vô sở hữu xứ, sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ ... Do sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ, sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ ... (như trên)...

Do quán xét về vô thường, sự nghĩ tưởng về thường còn ... (như trên)... Do quán xét về khổ, sự nghĩ tưởng về lạc ... (như trên)... Do quán xét về vô ngã, sự nghĩ tưởng về ngã ... Do quán xét về nhảm chán, sự vui thích ... Do quán xét về ly tham ái, tham ái ... Do quán xét về diệt tận, nhân sanh khởi ... Do quán xét về từ bỏ, sự nắm giữ ... Do quán xét về đoạn tận, sự nghĩ tưởng về sự tiếp nối ... Do quán xét về biến hoại, (nghiệp) tích lũy ... Do quán xét về chuyển biến, sự nghĩ tưởng về vững chắc ... Do quán xét về vô tướng, hiện tướng ... Do quán xét về vô nguyện, sự nguyện ước ... Do quán xét về không tánh, sự cố chấp ... Do minh sát các pháp bằng thắng tuệ, sự cố chấp trong việc chấp giữ mãnh lực (của lòng ham muốn là thường còn) ... Do quán xét về sự biết và thấy đúng theo thực thể, sự cố chấp vào sự lầm lẫn ... Do quán xét về tai hại, sự cố chấp vào sự nương tựa ... Do quán xét về phân biệt rõ, sự không phân biệt rõ ... (như trên)... Do quán xét về ly khai, sự cố chấp vào sự ràng buộc ... (như trên)...

Do Đạo Nhập Lưu, các phiền não thuần về tà kiến ... (như trên)... Do Đạo Nhất Lai, các phiền não thô thiển ... Do Đạo Bất Lai, các phiền não có tính chất vi tế ... Do Đạo A-la-hán, toàn bộ phiền não theo ý nghĩa thu thúc là giới, theo ý nghĩa không vi phạm là giới.

Năm loại giới: Đối với việc giết hại mạng sống, sự dứt bỏ là giới, sự ngăn ngừa là giới, sự cố ý là giới, sự thu thúc là giới, sự không vi phạm là giới. Các giới có hình thức như vậy đưa đến sự không ăn năn của tâm, đưa đến sự hân hoan, đưa đến hỷ, đưa đến tịnh, đưa đến tâm vui mừng, đưa đến sự rèn luyện, đưa đến sự tu tập, đưa đến hành động được sung mãn, đưa đến việc thực hiện được đầy đủ, đưa đến điều thiết yếu, đưa đến điều phụ trợ, đưa đến sự vẹn toàn, đưa đến sự nhảm chán toàn diện, đưa đến ly tham ái, đưa đến sự diệt tận, đưa đến sự an tịnh, đưa đến thắng trí, đưa đến sự giác ngộ hoàn toàn, đưa đến Niết Bàn.

Sự thanh tịnh do thu thúc đối với các giới có hình thức như vậy là thắng giới. Tâm trụ vào sự thanh tịnh do thu thúc không đi đến tản mạn, sự thanh tịnh do không tản mạn là thắng tâm. (Hành giả) nhận thấy một cách đúng đắn sự thanh tịnh do thu thúc, nhận thấy một cách đúng đắn sự thanh tịnh do không tản mạn, sự thanh tịnh trong sự nhận thấy là thắng tuệ. Ở đây, việc nào có ý nghĩa thu thúc, việc ấy là sự học tập về thắng giới. Ở đây, việc nào có ý nghĩa không tản mạn, việc ấy là sự học tập về thắng tâm. Ở đây, việc nào có ý nghĩa nhận thấy, việc ấy là sự học tập về thắng tuệ.

Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati, passanto sikkhati, paccavekkhanto sikkhati, cittam adhiṭṭhahanto sikkhati, saddhāya adhimuccanto sikkhati, viriyam paggahanto sikkhati, satim upaṭṭhapento sikkhati, cittam samādahanto sikkhati, paññāya pajānanto sikkhati, abhiññeyyam abhijānanto sikkhati, pariññeyyam parijānanto sikkhati, pahātabbam pajahanto sikkhati, bhāvetabbam bhāvento sikkhati, sacchikātabbam sacchikaronto sikkhati. [*]

Pañca sīlāni: Adinnādānassa —pe— Kāmesu micchācārassa —pe— Musāvādassa —pe— Pisunāya vācāya —pe— Pharusāya vācāya —pe— Samphappalāpassa —pe— Abhijjhāya —pe— Vyāpādassa —pe— Micchādiṭṭhiyā —pe—

Nekkhammena kāmachandassa —pe— Abyāpādena byāpādassa —pe— Alokasaññāya thīnamiddhassa¹ —pe— Avikkhepena uddhaccassa —pe— Dhammavavatthānena vicikicchāya —pe— Nānena avijjāya —pe— Pāmojjena² aratiyā —pe—

Paṭhamena jhānena³ nīvaraṇānam —pe— Dutiyena jhānena vitakkavicāranam —pe— Tatiyena jhānena pītiyā —pe— Catutthena jhānena sukhadukkhānam —pe— Ākāsānañcāyatanaśamāpattiyā rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya —pe— Viññānañcāyatanaśamāpattiyā ākāsānañcāyatanaśaññāya —pe— Ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā viññānañcāyatanaśaññāya —pe— Nevasaññānaśaññāyatanaśamāpattiyā ākiñcaññāyatanaśaññāya —pe—

Aniccānupassanāya niccasaññāya —pe— Dukkhānupassanāya sukhasaññāya —pe— Anattānupassanāya attasaññāya —pe— Nibbidañupassanāya nandiyā —pe— Virāgānupassanāya rāgassa —pe— Nirodhānupassanāya samudayassa —pe— Paṭinissaggānupassanāya ādānassa —pe— Khayānupassanāya ghanasaññāya⁴ —pe— Vayānupassanāya āyūhanassa⁵ —pe— Vipariṇāmānupassanāya dhuvasaññāya —pe— Animittānupassanāya nimittassa —pe— Appaṇihitānupassanāya paṇidhiyā —pe— Suññatānupassanāya abhinivesassa —pe— Adhipaññādhammavipassanāya sārādānābhinivesassa⁶ —pe— Yathābhūtaññādassanena sammohābhinivesassa —pe— Ādīnavānupassanāya ālayābhinivesassa —pe— Paṭisaṅkhānupassanāya appaṭisaṅkhāya —pe— Vivaṭṭānupassanāya saññogābhinivesassa —pe—

¹ thīnamiddhassa - Machasam.

² pāmujjena - Syā, Vasi.

³ paṭhamajjhānena (iccādi) - Syā, PTS.

⁴ ghānasaññāya - Vasi.

⁵ āyuhannassa - Syā.

⁶ sārāgābhinivesassa - PTS.

[*] bhāvetabba-sacchikātabbapadāni Machasam potthake viparītāni dissanti.

Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này, vị ấy học tập. Trong khi nhận biết, vị ấy học tập. Trong khi nhận thấy, vị ấy học tập. Trong khi quán xét lại, vị ấy học tập. Trong khi khẳng định tâm, vị ấy học tập. Trong khi hướng đến đức tin, vị ấy học tập. Trong khi ra sức tinh tấn, vị ấy học tập. Trong khi thiết lập niệm, vị ấy học tập. Trong khi tập trung tâm, vị ấy học tập. Trong khi nhận biết bởi tuệ, vị ấy học tập. Trong khi biết rõ điều cần được biết rõ, vị ấy học tập. Trong khi biết toàn diện điều cần được biết toàn diện, vị ấy học tập. Trong khi dứt bỏ điều cần được dứt bỏ, vị ấy học tập. Trong khi tu tập điều cần được tu tập, vị ấy học tập. Trong khi tác chứng điều cần được tác chứng, vị ấy học tập.

Năm loại giới: Đối với trộm cắp ... (nt)... Đối với hành động sai trái trong các dục ... (nt)... Đối với lời nói láo ... Đối với lời nói đậm thọc ... Đối với lời nói độc ác ... Đối với lời nói nhảm nhí ... Đối với tham ác ... Đối với sân độc ... Đối với tà kiến ... (như trên)...

Do sự thoát ly, đối với ước muôn trong các dục ... (như trên) ... Do sự không sân độc, đối với sân độc ... Do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, đối với sự lờ đờ buồn ngủ ... Do sự không tản mạn, đối với sự phóng dật ... Do sự xác định pháp, đối với sự hoài nghi ... Do trí, đối với vô minh ... Do sự hân hoan, đối với sự không hứng thú ... (như trên) ...

Do sơ thiền, đối với các pháp ngăn che ... (như trên) ... Do nhị thiền, đối với tâm tứ ... (như trên) ... Do tam thiền, đối với hỷ ... Do tứ thiền, đối với lạc và khổ ... Do sự chứng đạt không vô biên xứ, đối với sự nghĩ tưởng về sắc, nghĩ tưởng về bất bình, nghĩ tưởng về sự khác biệt ... Do sự chứng đạt thức vô biên xứ, đối với sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ ... Do sự chứng đạt vô sở hữu xứ, đối với sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ ... Do sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ, đối với sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ ... (như trên) ...

Do quán xét về vô thường, đối với sự nghĩ tưởng về thường còn ... (như trên) ... Do quán xét về khổ não, đối với sự nghĩ tưởng về lạc ... Do quán xét về vô ngã, đối với sự nghĩ tưởng về ngã ... Do quán xét về nhảm chán, đối với sự vui thích ... Do quán xét về ly tham ái, đối với tham ái ... Do quán xét về diệt tận, đối với nhân sanh khởi ... Do quán xét về từ bỏ, đối với sự nắm giữ ... Do quán xét về đoạn tận, đối với sự nghĩ tưởng về sự tiếp nối ... Do quán xét về biến hoại, đối với (nghiệp) tích lũy ... Do quán xét về chuyển biến, đối với sự nghĩ tưởng về sự vững chắc ... Do quán xét về vô tướng, đối với hiện tướng ... Do quán xét về vô nguyễn, đối với sự nguyễn ước ... Do quán xét về không tánh, đối với sự cố chấp ... Do minh sát các pháp bằng thăng tuệ, đối với sự cố chấp trong việc chấp giữ mãnh lực (của lòng ham muốn là thường còn) ... Do quán xét về sự biết và thấy đúng theo thực thể, đối với cố chấp vào sự lâm lẫn ... Do quán xét về tai hại, đối với sự cố chấp vào sự nương tựa ... Do quán xét về phân biệt rõ, đối với sự không phân biệt rõ ... Do quán xét về ly khai, đối với sự cố chấp vào sự ràng buộc ... (như trên) ...

Sotāpattimaggena ditṭhekaṭṭhānam kilesānam —pe—
 Sakadāgāmimaggena olārikānam kilesānam —pe—
 Anāgāmimaggena anusahagatānam kilesānam —pe—
 Arahattamaggena sabbakilesānam pahānam sīlam, veramaṇī sīlam, cetanā sīlam, samvāro sīlam, avitikkamo sīlam. Evarūpāni sīlāni, cittassa avippaṭisārāya samvattanti, pāmojjāya samvattanti, pītiyā samvattanti, passaddhiyā samvattanti, somanassāya samvattanti, āsevanāya samvattanti, bhāvanāya samvattanti, bahulikammāya samvattanti, alaṅkārāya samvattanti, parikkhārāya samvattanti, parivārāya samvattanti, pāripūriyā samvattanti, ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattanti.

Evarūpānam sīlānam samvarapārisuddhi adhisīlam, samvarapārisuddhiyā thitām cittām na vikkhepām¹ gacchatī, avikkhepapārisuddhi adhicittām, samvarapārisuddhim sammā passati, avikkhepapārisuddhim sammā passati, dassanapārisuddhi adhipaññā, yo tattha samvaraṭṭho ayam adhisīlasikkhā, yo tattha avikkhepaṭṭho ayam adhicittasikkhā, yo tattha dassanaṭṭho ayam adhipaññāsikkhā.

Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati, passanto sikkhati, paccavekkhanto sikkhati, cittām adhitṭhahanto sikkhati, saddhāya adhimuccanto sikkhati, viriyām² paggañhanto sikkhati, satiṁ upaṭṭhapento sikkhati, cittām samādahanto sikkhati, paññāya pajānanto sikkhati, abhiññeyyam abhijānanto sikkhati, pariññeyyam pariñānanto sikkhati, pahātabbaṇi pajahanto sikkhati, bhāvetabbam bhāvento sikkhati, sacchikātabbam sacchikaronto sikkhati.

Tam ñātaṭṭhenā ñānam, pajānanaṭṭhenā paññā. Tena vuccati: "Sutvāna samvare paññā sīlamaye ñānam."

Sīlamayañāṇaniddeso.

3. Samādhībhāvanāmayañānam

Katham samvarityā samādahane paññā sāmādhībhāvanāmaye ñānam?

Eko samādhi: cittassa ekaggatā.

Dve samādhī: lokiyo samādhi, lokuttaro samādhi.

Tayo samādhī: savitakkasavicāro samādhi, avitakkavivicāramatto samādhi, avitakka-avicāro samādhi.

¹ avikkhepām - Machasam.

² viriyām - Machasam.

Do đạo Nhập Lưu, đối với các phiền não thuần về tà kiến ... (nt)... Do Đạo Nhất Lai, đối với các phiền não thô thiển ... (nt)... Do Đạo Bất Lai, đối với các phiền não có tính chất vi tế ... (nt)... Do Đạo A-la-hán, đối với toàn bộ phiền não sự dứt bỏ là giới, sự ngăn ngừa là giới, sự cố ý là giới, sự thu thúc là giới, sự không vi phạm là giới. Các giới có hình thức như vậy đưa đến sự không ăn năn, đưa đến sự hân hoan, đưa đến hỷ, đưa đến tịnh, đưa đến tâm vui mừng, đưa đến sự rèn luyện, đưa đến sự tu tập, đưa đến hành động được sung mãn, đưa đến việc thực hiện được đầy đủ, đưa đến điều thiết yếu, đưa đến điều phụ trợ, đưa đến sự vẹn toàn, đưa đến sự nhảm chán toàn diện, đưa đến ly tham ái, đưa đến sự diệt tận, đưa đến sự an tĩnh, đưa đến thăng trí, đưa đến sự giác ngộ hoàn toàn, đưa đến Niết Bàn.

Đối với các giới có hình thức như vậy, sự thanh tịnh do thu thúc là thăng giới. Tâm đã được trụ vào sự thanh tịnh do thu thúc không đi đến tản mạn, sự thanh tịnh do không tản mạn là thăng tâm. (Hành giả) nhận thấy một cách đúng đắn sự thanh tịnh do thu thúc, nhận thấy một cách đúng đắn sự thanh tịnh do không tản mạn, sự thanh tịnh trong sự nhận thấy là thăng tuệ. Ở đây, việc nào có ý nghĩa thu thúc, việc ấy là sự học tập về thăng giới. Ở đây, việc nào có ý nghĩa không tản mạn, việc ấy là sự học tập về thăng tâm. Ở đây, việc nào có ý nghĩa nhận thấy, việc ấy là sự học tập về thăng tuệ.

Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này, vị ấy học tập. Trong khi nhận biết, vị ấy học tập. Trong khi nhận thấy, ... Trong khi quán xét lại, ... Trong khi khẳng định tâm, ... Trong khi hướng đến đức tin, ... Trong khi ra sức tinh tấn, ... Trong khi thiết lập niệm, ... Trong khi tập trung tâm, ... Trong khi nhận biết bởi tuệ, ... Trong khi biết rõ điều cần được biết rõ, ... Trong khi biết toàn diện điều cần được biết toàn diện, ... Trong khi dứt bỏ điều cần được dứt bỏ, ... Trong khi tác chứng điều cần được tác chứng, vị ấy học tập. Trong khi tu tập điều cần được tu tập, vị ấy học tập.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sau khi đã nghe, tuệ về sự thu thúc là trí về yếu tố tạo thành giới.*”

Phần giải thích ‘Trí về yếu tố tạo thành giới.’

3. Trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định:

Sau khi đã thu thúc, tuệ về sự tập trung là trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định là (có ý nghĩa) thế nào?

Một loại định: là trạng thái chuyên nhất của tâm.

Hai loại định: là định thuộc thế gian và định vượt trên thế gian.

Ba loại định: là định có tâm có tú, định không tâm có tú, định không tâm không tú.

Cattāro samādhī: hānabhāgiyo samādhi, ṭhitibhāgiyo samādhi, visesabhāgiyo samādhi, nibbedhabhāgiyo samādhi.

Pañca samādhī: pītipharanatā, sukhapharanatā, upekkhā-pharanatā, ālokapharanatā, paccavekkhanānimittam.

Cha samādhī: buddhānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, dhammānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, saṅghānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, sīlānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, cāgānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, devatānussativasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi.

Satta samādhī: samādhikusalatā, samādhissa samāpattikusalatā samādhissa ṭhitikusalatā, samādhissa vutthānakusalatā, samādhissa kallatākusalatā,¹ samādhissa gocarakusalatā, samādhissa abhinīhārakusalatā.

Aṭṭha samādhī: paṭhavīkasiṇa²vasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, āpokasiṇavasena —pe— tejokasiṇavasena —pe— vāyokasiṇavasena —pe— nīlakasiṇavasena —pe— pītakasiṇavasena —pe— lohitakasiṇavasena —pe— odātakasiṇavasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi.

Nava samādhī: rūpāvacaro samādhi atthi hīno, atthi majjhimo, atthi pañīto. Arūpāvacaro samādhi atthi hīno, atthi majjhimo atthi pañīto. Suññato samādhi, animitto samādhi, appapañihito samādhi.

Dasa samādhī: uddhumātakasaññāvasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, vinīlakasaññāvasena —pe— vipubbakasaññāvasena —pe— vicchiddakasaññāvasena —pe— vikkhāyitakasaññāvasena —pe— vikkhittakasaññāvasena —pe— hatavikkhittakasaññāvasena —pe— lohitakasaññāvasena —pe— puļavakasaññāvasena —pe— aṭṭhikasaññāvasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi.

Ime pañcapaññāsa samādhī.

¹ kalyatā kusalatā - PTS; kallitakusalatā - Syā; kallakusalatā - Vasi;

² pathavīkasiṇa - Machasam.

Bốn loại định: là định đưa đến giảm thiểu, định đưa đến thoái hóa, định đưa đến bền vững, định đưa đến thù thắng, định đưa đến thấu triệt.

Năm loại định: là trạng thái lan tỏa của hỷ, trạng thái lan tỏa của lạc, trạng thái lan tỏa của xả, trạng thái lan tỏa của ánh sáng, hiện tượng của sự quán xét lại.

Sáu loại định: là định có sự không tản mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (ân đức) Phật, định có sự không tản mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (ân đức) Pháp, định có sự không tản mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (ân đức) Tăng, định có sự không tản mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (đức tính của) giới, định có sự không tản mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (đức tính của) sự xả bỏ, định có sự không tản mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của việc tưởng niệm đến (đức tính của) chư thiên.

Bảy loại định: là thiện xảo trong định, thiện xảo trong việc thể nhập định, thiện xảo trong việc duy trì định, thiện xảo trong việc ra khỏi định, thiện xảo về thể chất của định, thiện xảo về hành xứ của định, thiện xảo về sự quả quyết của định.

Tám loại định: là định có sự không tản mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của đê mục đất, ... do năng lực của đê mục nước, ... do năng lực của đê mục lửa, ... do năng lực của đê mục gió, ... do năng lực của đê mục xanh, ... do năng lực của đê mục vàng, ... do năng lực của đê mục đỏ, ... do năng lực của đê mục trắng.

Chín loại định: là định sắc giới có hạng thấp kém, có hạng trung bình, có hạng cao quý, định vô sắc giới có hạng thấp kém, có hạng trung bình, có hạng cao quý, không tánh định, vô tướng định, vô nguyện định.

Mười loại định: là định có sự không tản mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của tưởng về sự sinh trưởng (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự đổi màu xanh (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự cháy nước vàng (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự nứt nẻ (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự bị (thú) gặm nhấm (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự bị hoại rã (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về sự bị cắt đứt lìa (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về máu me (của xác chết), ... do năng lực của tưởng về giới bọ (của xác chết), định có sự không tản mạn và có trạng thái chuyên nhất của tâm do năng lực của tưởng về bộ xương khô (của xác chết).

Đây là năm mươi lăm loại định.

Api ca pañcavīsatī samādhissa samādhiṭṭhā: pariggahaṭṭhena samādhi, parivāraṭṭhena samādhi, paripūraṭṭhena samādhi, ekaggaṭṭhena samādhi, avikkhepaṭṭhena samādhi, avisāraṭṭhena samādhi, anāvilatṭhena samādhi, aniñjanaṭṭhena samādhi, vimuttaṭṭhena samādhi, ekattupaṭṭhānavasena cittassa ṭhitattā samādhi, samam̄ esatīti samādhi, visamam̄ nesatīti samādhi, samam̄ esitattā samādhi, visamam̄ nesitattā samādhi, samam̄ ādiyatīti samādhi, visamam̄ anādiyatīti samādhi, samam̄ ādinnattā samādhi, visamam̄ anādinnattā samādhi, samam̄ paṭipajjatīti samādhi, visamam̄ nappaṭipajjatīti samādhi, samam̄ paṭipannattā samādhi, visamam̄ nappaṭipannattā samādhi, samam̄ jhāyatīti samādhi, visamam̄ jhāpetīti samādhi, samam̄ jhātattā samādhi, visamam̄ jhāpitattā samādhi, samo ca hito ca sukho cāti samādhi. Ime pañcavīsatī samādhissa samādhiṭṭhā.

Tam nātaṭṭhena nāṇam̄, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati; “Samvaritvā samādahane paññā samādhībhāvanāmaye nāṇam̄.”

Samādhībhāvanāmayañāṇaniddeso.

4. Dhammaṭṭhitiñāṇam̄

Katham paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇam̄?

Avijjā saṅkhārānam̄ uppādaṭṭhiti ca, pavattaṭṭhiti ca, nimittaṭṭhiti ca, āyūhanaṭṭhiti ca, saññogaṭṭhiti ca, paṭibodhaṭṭhiti ca, samudayaṭṭhiti ca, hetuṭṭhiti ca, paccayaṭṭhiti ca. Imehi navahākārehi avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā. Ubhopete dhammā paccayasamuppannā’ti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhiti nāṇam̄.

Atītampi addhānaṁ anāgatampi addhānaṁ avijjā saṅkhārānaṁ uppādaṭṭhiti ca, pavattaṭṭhiti ca, nimittaṭṭhiti ca, āyūhanaṭṭhiti ca, saññogaṭṭhiti ca, paṭibodhaṭṭhiti ca, samudayaṭṭhiti ca, hetuṭṭhiti ca, paccayaṭṭhiti ca. Imehi navahākārehi avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā. Ubhopete dhammā paccayasamuppannā’ti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhiti nāṇam̄.

Hơn nữa, còn có hai mươi lăm ý nghĩa về định của định: định theo ý nghĩa gìn giữ, định theo ý nghĩa phụ trợ, định theo ý nghĩa hoàn bị, định theo ý nghĩa chuyên nhất, định theo ý nghĩa không tán mạn, định theo ý nghĩa ra sức, định theo ý nghĩa không tán loạn, định theo ý nghĩa không xao động, định theo ý nghĩa không loạn động, định theo ý nghĩa giải thoát, định có sự trụ vững của tâm do năng lực thiết lập tính nhất thể, ‘tâm cầu sự thuần chủng’ là định, ‘không tâm cầu sự không thuần chủng’ là định, trạng thái đã tâm cầu sự thuần chủng là định, trạng thái đã không tâm cầu sự không thuần chủng là định, ‘nắm giữ sự thuần chủng’ là định, ‘không nắm giữ sự không thuần chủng’ là định, trạng thái đã nắm giữ sự thuần chủng là định, trạng thái đã không nắm giữ sự không thuần chủng là định, ‘thực hành sự thuần chủng’ là định, ‘không thực hành sự không thuần chủng’ là định, trạng thái đã thực hành sự thuần chủng là định, trạng thái đã không thực hành sự không thuần chủng là định, ‘tham thiền sự thuần chủng’ là định, ‘làm cho thiêu đốt sự không thuần chủng’ là định, trạng thái đã tham thiền sự thuần chủng là định, trạng thái đã làm cho thiêu đốt sự không thuần chủng là định. Đây là hai mươi lăm ý nghĩa về định của định.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sau khi đã thu thúc, tuệ về sự tập trung là trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định.*”

Phân giải thích ‘Trí về yếu tố tạo thành việc tu tập định.’

4. Trí về sự hiện diện của các Pháp:

Tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Đối với các hành, vô minh là sự hiện diện của sự sanh lên, là sự hiện diện của sự vận hành, là sự hiện diện của hiện tướng, là sự hiện diện của (nghiệp) tích lũy, là sự hiện diện của sự ràng buộc, là sự hiện diện của sự vướng bận, là sự hiện diện của sự sanh khởi, là sự hiện diện của nhân, và là sự hiện diện của duyên. Do chín biểu hiện này, vô minh là duyên, các hành được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, đối với các hành, vô minh là sự hiện diện của sự sanh lên, là sự hiện diện của sự vận hành, là sự hiện diện của hiện tướng, là sự hiện diện của (nghiệp) tích lũy, là sự hiện diện của sự ràng buộc, là sự hiện diện của sự vướng bận, là sự hiện diện của sự sanh khởi, là sự hiện diện của nhân, và là sự hiện diện của duyên. Do chín biểu hiện này, vô minh là duyên, các hành được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

Saṅkhārā viññāṇassa —pe— viññāṇam nāmarūpassa —pe— nāmarūpam saṅyatanassa —pe— saṅyatanam phassassa —pe— phasso vedanāya —pe— vedanā taṇhāya —pe— taṇhā upādanassa —pe— upādānam bhavassa —pe— bhavo jātiyā —pe— jāti jarāmaraṇassa uppādatṭhitī ca, pavattatṭhitī ca, nimittatṭhitī ca, āyūhanatṭhitī ca, saññogatṭhitī ca, paṭibodhaṭṭhitī ca, samudayaṭṭhitī ca, hetuṭṭhitī ca, paccayaṭṭhitī ca, imehi navahākārehi jāti paccayo, jarāmaraṇam paccayasamuppannam, ubhopete dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggāhe paññā dhammatṭhitīñāṇam.

Atītampi addhānam anāgatampi addhānam jāti jarāmaraṇassa uppādatṭhitī ca, pavattatṭhitī ca, nimittatṭhitī ca, āyūhanatṭhitī ca, saññogatṭhitī ca, paṭibodhaṭṭhitī ca, samudayaṭṭhitī ca, hetuṭṭhitī ca, paccayaṭṭhitī ca, imehi navahākārehi jāti paccayo, jarāmaraṇam paccayasamuppannam, ubhopete dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggāhe paññā dhammatṭhitīñāṇam.

Avijjā hetu, saṅkhārā hetusamuppannā, ubhopete dhammā hetusamuppannāti paccayapariggāhe paññā dhammatṭhitīñāṇam. Atītampi addhānam anāgatampi addhānam avijjā hetu, saṅkhārā hetusamuppannā, ubhopete dhammā hetusamuppannāti paccaya-pariggāhe paññā dhammatṭhitīñāṇam.

Saṅkhārā hetu, viññāṇam hetusamuppannam —pe— viññāṇam hetu, nāmarūpam hetusamuppannam —pe— nāmarūpam hetu, saṅyatanam hetusamuppannam —pe— saṅyatanam hetu, phasso hetusamuppanno —pe— phasso hetu, vedanā hetusamuppannā —pe— vedanā hetu, taṇhā hetusamuppannā —pe— taṇhā hetu, upādānam hetusamuppannam —pe— upādānam hetu, bhavo hetusamuppanno —pe— bhavo hetu, jāti hetusamuppannā —pe— jāti hetu, jarāmaraṇam hetusamuppannam, ubhopete dhammā hetusamuppannāti paccayapariggāhe paññā dhammatṭhitīñāṇam. Atītampi addhānam anāgatampi addhānam jāti hetu, jarāmaraṇam hetusamuppannam, ubhopete dhammā hetusamuppannāti paccaya-pariggāhe paññā dhammatṭhitīñāṇam.

Avijjā paṭicca, saṅkhārā paṭiccasamuppannā, ubhopete dhammā paṭiccasamuppannāti paccayapariggāhe paññā dhammatṭhitīñāṇam. Atītampi addhānam anāgatampi addhānam avijjā paṭicca, saṅkhārā paṭiccasamuppannā, ubhopete dhammā paṭiccasamuppannāti paccayapariggāhe paññā dhammatṭhitīñāṇam.

‘Đối với thức, các hành ... (nt)... Đối với danh sắc, thức ... (nt)... Đối với sáu xứ, danh sắc ... (nt)... Đối với xúc, sáu xứ ... (nt)... Đối với thọ, xúc ... (nt)... Đối với ái, thọ ... (nt)... Đối với thủ, ái ... (nt)... Đối với hữu, thủ ... (nt)... Đối với sanh, hữu ... (nt)... Đối với lão tử, sanh là sự hiện diện của sự sanh lên, là sự hiện diện của sự vận hành, là sự hiện diện của hiện tướng, là sự hiện diện của (nghiệp) tích lũy, là sự hiện diện của sự ràng buộc, là sự hiện diện của sự vướng bận, là sự hiện diện của sự sanh khởi, là sự hiện diện của nhân, và là sự hiện diện của duyên. Do chín biểu hiện này, sanh là duyên, lão tử được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên,’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, đối với các hành, sanh là sự hiện diện của sự sanh lên, là sự hiện diện của sự vận hành, là sự hiện diện của hiện tướng, là sự hiện diện của (nghiệp) tích lũy, là sự hiện diện của sự ràng buộc, là sự hiện diện của sự vướng bận, là sự hiện diện của sự sanh khởi, là sự hiện diện của nhân, và là sự hiện diện của duyên. Do chín biểu hiện này, sanh là duyên, lão tử được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên,’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Vô minh là nhân, các hành được sanh lên do nhân, luôn cả hai pháp này được sanh lên do nhân,’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, vô minh là nhân, các hành được sanh lên do nhân, luôn cả hai pháp này được sanh lên do nhân,’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Các hành là nhân, thức được sanh lên do nhân, ... ‘Thức là nhân, danh sắc được sanh lên do nhân, ... ‘Danh sắc là nhân, sáu xứ được sanh lên do nhân, ... ‘Sáu xứ là nhân, xúc được sanh lên do nhân, ... ‘Xúc là nhân, thọ được sanh lên do nhân, ... ‘Thọ là nhân, ái được sanh lên do nhân, ... ‘Ái là nhân, thủ được sanh lên do nhân, ... ‘Thủ là nhân, hữu được sanh lên do nhân, ... ‘Hữu là nhân, sanh được sanh lên do nhân, ... ‘Sanh là nhân, lão tử được sanh lên do nhân, luôn cả hai pháp này được sanh lên do nhân,’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, sanh là nhân, lão tử được sanh lên do nhân, luôn cả hai pháp này được sanh lên do nhân,’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Tùy thuận vô minh, các hành được tùy thuận sanh lên, luôn cả hai pháp này được tùy thuận sanh lên,’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, tùy thuận vô minh, các hành được tùy thuận sanh lên, luôn cả hai pháp này được tùy thuận sanh lên,’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

Saṅkhārā paṭicca, viññāṇam paṭiccasamuppannam, —pe—
 Viññāṇam paṭicca, nāmarūpam paṭiccasamuppannam, —pe—
 Nāmarūpam paṭicca, saṅyatanam paṭiccasamuppannam, —pe—
 Saṅyatanam paṭicca, phasso paṭiccasamuppanno, —pe—
 Phasso paṭicca, vedanā paṭiccasamuppanā, —pe—
 Vedanā paṭicca, taṇhā paṭiccasamuppanā, —pe—
 Taṇhā paṭicca, upādānam paṭiccasamuppannam, —pe—
 Upādānam paṭicca, bhavo paṭiccasamuppanno, —pe—
 Bhavo paṭicca, jāti paṭiccasamuppanā, —pe—
 Jāti paṭicca, jarāmaraṇam paṭiccasamuppannam, ubhopete
 dhammā paṭiccasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭhitīñāṇam. Atītampi addhānam anāgatampi
 addhānam jāti paṭicca, jarāmaraṇam paṭiccasamuppannam,
 ubhopete dhammā paṭiccasamuppannāti paccayapariggahe
 paññā dhammaṭhitīñāṇam.

Avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppanā, ubhopete
 dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭhitīñāṇam. Atītampi addhānam anāgatampi addhānam
 avijjāya paccayo, saṅkhārā paccayasamuppanā, ubhopete
 dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭhitīñāṇam.

Saṅkhārā paccayo,¹ viññāṇam paccayasamuppannam, —pe—
 Viññāṇam paccayo, nāmarūpam paccayasamuppannam, —pe—
 Nāmarūpam paccayo, saṅyatanam paccayasamuppannam, —pe—
 Saṅyatanam paccayo, phasso paccayasamuppanno, —pe—
 Phasso paccayo, vedanā paccayasamuppanā, —pe—
 Vedanā paccayo, taṇhā paccayasamuppanā, —pe—
 Taṇhā paccayo, upādānam paccayasamuppannam, —pe—
 Upādānam paccayo, bhavo paccayasamuppanno, —pe—
 Bhavo paccayo, jāti paccayasamuppanā, —pe—
 Jāti paccayo, jarāmaraṇam paccayasamuppannam, ubhopete
 dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭhitīñāṇam. Atītampi addhānam anāgatampi addhānam
 jāti paccayo, jarāmaraṇam paccayasamuppannam, ubhopete
 dhammā paccayasamuppannāti paccayapariggahe paññā
 dhammaṭhitīñāṇam.

Purimakammabhavasmīm moho avijjā, āyūhanā saṅkhārā,
 nikanti taṇhā, upagamanam upādānam, cetanā bhavo, ime pañca
 dhammā purimakammabhavasmīm idha paṭisandhiyā paccayā.

Idha paṭisandhi viññāṇam, okkanti nāmarūpam, pasādo
 āyatanaṇam, phuṭṭho phasso, vedayitaṇam vedanā, ime pañca dhammā
 idhupapattibhavasmīm pure katassa kammassa paccayā.

¹ paccayā - Machasam, Vasi.

² āyuhāna - Syā, PTS.

‘Tùy thuận các hành, thức được tùy thuận sanh lên ... (như trên)...’
 ‘Tùy thuận thức, danh sắc được tùy thuận sanh lên, ... (như trên)...’
 ‘Tùy thuận danh sắc, sáu xứ được tùy thuận sanh lên, ... (như trên)...’
 ‘Tùy thuận sáu xứ, xúc được tùy thuận sanh lên, ... (như trên)...’
 ‘Tùy thuận xúc, thọ được tùy thuận sanh lên, ... (như trên)...’
 ‘Tùy thuận thọ, ái được tùy thuận sanh lên, ... (như trên)...’
 ‘Tùy thuận ái, thủ được tùy thuận sanh lên, ... (như trên)...’
 ‘Tùy thuận thủ, hữu được tùy thuận sanh lên, ... (như trên)...’
 ‘Tùy thuận hữu, sanh được tùy thuận sanh lên, ... (như trên)...’
 ‘Tùy thuận sanh, lão tử được tùy thuận sanh lên, luôn cả hai pháp này được tùy thuận sanh lên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, tùy thuận sanh, lão tử được tùy thuận sanh lên, luôn cả hai pháp này được tùy thuận sanh lên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Vô minh là duyên, các hành được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, vô minh là duyên, các hành được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

‘Các hành là duyên, thức được sanh lên do duyên. ... (như trên)...’
 ‘Thức là duyên, danh sắc được sanh lên do duyên. ... (như trên)...’
 ‘Danh sắc là duyên, sáu xứ được sanh lên do duyên. ... (như trên)...’
 ‘Sáu xứ là duyên, xúc được sanh lên do duyên. ... (như trên)...’
 ‘Xúc là duyên, thọ được sanh lên do duyên. ... (như trên)...’
 ‘Thọ là duyên, ái được sanh lên do duyên. ... (như trên)...’
 ‘Ái là duyên, thủ được sanh lên do duyên. ... (như trên)...’
 ‘Thủ là duyên, hữu được sanh lên do duyên. ... (như trên)...’
 ‘Hữu là duyên, sanh được sanh lên do duyên. ... (như trên)...’
 ‘Sanh là duyên, lão tử được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy. ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, sanh là duyên, lão tử được sanh lên do duyên, luôn cả hai pháp này được sanh lên do duyên;’ tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp là vậy.

Về sự hiện hữu ở nghiệp quá khứ, si là vô minh, (nghiệp) tích lũy là các hành, sự ham thích là ái, sự đạt đến là thủ, sự cố ý là hữu; nắm pháp này hiện diện ở nghiệp quá khứ (và) là duyên cho sự tái sanh ở thời hiện tại.

Trong thời hiện tại, sự tái sanh là thức, sự hạ sanh là danh sắc, sự hiển hiện là xứ, (hiện tượng) được chạm đến là xúc, (hiện tượng) được cảm nhận là thọ; nắm pháp này hiện hữu trong sự sanh lên ở thời hiện tại (và) do duyên của nghiệp đã tạo trong quá khứ.

Idha paripakkattā āyatanānam moho avijjā, āyūhanā saṅkhārā, nikanti taṇhā, upagamanam upādānam, cetanā bhavo, ime pañca dhammā idha kammabhavasmīm āyatim paṭisandhiyā paccayā.

Āyatim¹ paṭisandhi viññāṇam, okkanti nāmarūpam, pasādo āyatanaṁ, phuṭṭho phasso, vedayitam vedanā, ime pañca dhammā āyatim upapattibhavasmīm idha katassa kammassa paccayā.

Iti ime² catusaṅkhepe tayo addhe vīsatiyā ākārehi tisandhim paṭiccasamuppādaṁ jānāti, passati, aññāti, paṭivijjhati. Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitīñāṇam.”

Dhammaṭṭhitīñāṇaniddeso.

5. Sammasanañāṇam

Katham atītānāgatapaccuppannānam dhammānam saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇam?

Yam kiñci rūpam atītānāgatapaccuppannam ajjhattam vā bahiddhā vā olārikam vā sukhumam vā hinaṁ vā pañitam vā yam dūre vā santike vā, sabbam rūpam aniccato vavattheti, ekam sammasanam. Dukkhato vavattheti, ekam sammasanam. Anattato vavattheti, ekam sammasanam.

Yā kāci vedanā —pe— Yā kāci saññā —pe— Ye keci saṅkhārā —pe— Yam kiñci viññāṇam atītānāgatapaccuppannam ajjhattam vā bahiddhā vā olārikam vā sukhumam vā hinaṁ vā pañitam vā yam dūre santike vā, sabbam viññāṇam aniccato vavattheti, ekam sammasanam. Dukkhato vavattheti, ekam sammasanam. Anattato vavattheti, ekam sammasanam.

Cakkhum —pe— Jarāmaraṇam atītānāgatapaccuppannam aniccato vavattheti, ekam sammasanam. Dukkhato vavattheti, ekam sammasanam. Anattato vavattheti, ekam sammasanam.

¹ āyati - Syā, Vasi.

² itime - Syā.

Do trạng thái chín muồi của các xứ trong thời hiện tại, si là vô minh, (nghiệp) tích lũy là các hành, sự ham thích là ái, sự đạt đền là thủ, sự cố ý là hữu; năm pháp này hiện diện ở nghiệp hiện tại (và) là duyên cho sự tái sanh ở thời vị lai.

Trong thời vị lai, sự tái sanh là thức, sự hạ sanh là danh sắc, sự hiển hiện là xứ, (hiện tượng) được chạm đến là xúc, (hiện tượng) được cảm nhận là thọ; năm pháp này hiện hữu trong sự sanh lên ở thời vị lai (và) do duyên của nghiệp đã tạo trong hiện tại.

Như thế (hành giả) biết, thấy, nhận biết, thấu triệt bốn phần tổng hợp này,¹ ba thời kỳ,² ba sự tiếp nối^[*] là tùy thuận sanh khởi theo hai mươi biểu hiện.^[*] Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “Tuệ về việc nắm giữ duyên là trí về sự hiện diện của các pháp.”

Phần giải thích ‘Trí về sự hiện diện của các pháp.’

5. Trí về sự thấu hiểu:

Sau khi đã tổng hợp các pháp trong (ba thời) quá khứ hiện tại vị lai, tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu là (có ý nghĩa) thế nào?

Bất cứ sắc nào thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai, nội phần hoặc ngoại phần, thô hoặc tế, thấp kém hoặc cao quý, là ở xa hoặc ở gần, (hành giả) xác định toàn bộ sắc ấy là vô thường, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định toàn bộ sắc ấy là khổ não, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định toàn bộ sắc ấy là vô ngã, (đây là) một sự thấu hiểu.

Bất cứ thọ nào ... (như trên)... Bất cứ tưởng nào ... (như trên)... Bất cứ các hành nào ... (như trên)... Bất cứ thức nào thuộc quá khứ, hiện tại, hoặc vị lai, nội phần hoặc ngoại phần, thô hoặc tế, thấp kém hoặc cao quý, là ở xa hoặc gần, (hành giả) xác định toàn bộ thức ấy là vô thường, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định toàn bộ thức ấy là khổ não, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định toàn bộ thức ấy là vô ngã, (đây là) một sự thấu hiểu.

Mắt ... (như trên)... Lão tử thuộc quá khứ, hiện tại, hoặc vị lai, (hành giả) xác định là vô thường, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định là khổ não, (đây là) một sự thấu hiểu; (hành giả) xác định là vô ngã, (đây là) một sự thấu hiểu.

¹ Bốn phần tổng hợp (*catusanñkhepe*): là nhân quá khứ, quả hiện tại, nhân hiện tại, quả vị lai (PtôA. 1, 243).

² Ba thời kỳ (*tayo addhe*): là quá khứ, hiện tại, vị lai (*Sdd.*)

Rūpaṁ atītānāgatapaccuppannam aniccam khayaṭṭhena, dukkham bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenā’ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane nāṇam. Vedanā —pe— Saññā —pe— Saṅkhārā —pe— Viññāṇam —pe— Cakkhum —pe— Jarāmaraṇam atītānāgatapaccuppannam aniccam khayaṭṭhena, dukkham bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenā’ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane nāṇam.

Rūpaṁ atītānāgatapaccuppannam aniccam saṅkhataṁ paṭiccasamuppannam khayadhammadam vayadhammadam virāgadhammadam nirodhadhamman’ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane nāṇam. ‘Vedanā —pe— Saññā —pe— Saṅkhārā —pe— Viññāṇam —pe— Cakkhum —pe— Jarāmaraṇam atītānāgatapaccuppannam aniccam saṅkhataṁ paṭiccasamuppannam khayadhammadam vayadhammadam virāgadhammadam nirodhadhamman’ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane nāṇam.

Jātipaccayā jarāmaraṇam, asati jātiyā natthi jarāmaraṇan’ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane nāṇam. Atītampi addhānaṁ anāgatampi addhānaṁ jātipaccayā jarāmaraṇam, asati jātiyā natthi jarāmaraṇan’ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane nāṇam.

Bhavapaccayā jāti, asati —pe— Upādānapaccayā bhavo, asati —pe— Taṇhāpaccayā upādānam, asati —pe— Vedanāpaccayā taṇhā, asati —pe— Phassapaccayā vedanā, asati —pe— Saṭṭayatanapaccayā phasso, asati —pe— Nāmarūpapaccayā saṭṭayatanam, asati —pe— Viññāṇapaccayā nāmarūpaṁ, asati —pe— Saṅkhārapaccayā viññāṇam, asati saṅkhāresu —pe— Avijjāpaccayā saṅkhārā, asati avijjāya natthi saṅkhārā’ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane nāṇam.

‘Atītampi addhānaṁ anāgatampi addhānaṁ avijjāpaccayā saṅkhārā, asati avijjāya natthi saṅkhārā’ti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane nāṇam.

Tam nāṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Atītānāgatapaccuppannānam dhammānam saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane nāṇam.”

Sammasaṇāṇaniddeso.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Sắc thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai là vô thường theo ý nghĩa đoạn tận, là khổ não theo ý nghĩa kinh hãi, là vô ngã theo ý nghĩa không có cốt lõi,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu. Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Thọ ... (như trên)... ‘Tưởng ... (như trên)... ‘Các hành ... (như trên)... ‘Thức ... (như trên)... ‘Mắt ... (như trên)... Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Lão tử thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai là vô thường theo ý nghĩa đoạn tận, là khổ não theo ý nghĩa kinh hãi, là vô ngã theo ý nghĩa không có cốt lõi,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Sắc thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu. Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Thọ ... (như trên)... ‘Tưởng ... (như trên)... ‘Các hành ... (như trên)... ‘Thức ... (như trên)... ‘Mắt ... (như trên)... Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Lão tử thuộc quá khứ, hiện tại, vị lai là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Lão tử do duyên là sanh, nếu không có sự sanh thì không có lão tử,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu. Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Ngay cả trong thời quá khứ, ngay cả trong thời vị lai, lão tử do duyên là sanh, nếu không có sự sanh thì không có lão tử,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Sanh do duyên là hữu, nếu không có ... (như trên)... ‘Hữu do duyên là thủ, nếu không có ... (như trên)... ‘Thủ do duyên là ái, nếu không có ... (nt)... ‘Ái do duyên là thọ, nếu không có ... (nt)... ‘Thọ do duyên là xúc, nếu không có ... (nt)... ‘Xúc do duyên là sáu xứ, nếu không có ... (nt)... ‘Sáu xứ do duyên là danh sắc, nếu không có ... (nt)... ‘Danh sắc do duyên là thức, nếu không có ... (nt)... ‘Thức do duyên là các hành, nếu không có các hành ... (như trên)... ‘Các hành do duyên là vô minh, nếu không có vô minh thì không có các hành,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Sau khi đã tổng hợp rằng: ‘Ngay cả trong thời quá khứ xa xăm, ngay cả trong thời vị lai xa xăm, các hành do duyên là vô minh, nếu không có vô minh thì không có các hành,’ tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Sau khi đã tổng hợp các pháp trong quá khứ hiện tại vị lai, tuệ về sự xác định là trí về sự thấu hiểu.*”

Phần giải thích ‘Trí về sự thấu hiểu’ là phần thứ năm.

6. Udayabbayañāṇam

Katham paccuppannānaṁ dhammānaṁ vipariñāmānupassane paññā udayabbayānupassane nāṇam?

Jātam rūpaṁ paccuppannam, tassa nibbattilakkhaṇam udayo, vipariñāmalakkhaṇam vayo, anupassanā nāṇam.

Jātā vedanā —pe— Jātā saññā —pe— Jātā saṅkhārā —pe— Jātam viññāṇam —pe— Jātam cakkhu —pe— Jāto bhavo paccuppanno, tassa nibbattilakkhaṇam udayo, vipariñāmalakkhaṇam vayo, anupassanā nāṇam.

Pañcannam khandhānaṁ udayam passanto kati lakkhaṇāni passati, vayam passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayam passanto kati lakkhaṇāni passati?

Pañcannam khandhānaṁ udayam passanto pañcavīsatī lakkhaṇāni passati, vayam passanto pañcavīsatī lakkhaṇāni passati, udayabbayam passanto paññāsa lakkhaṇāni passati.

Rūpakkhandhassa udayam passanto kati lakkhaṇāni passati, vayam passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayam passanto kati lakkhaṇāni passati? Vedanākkhandhassa —pe— Saññākkhandhānam —pe— Saṅkhārakkhandhānam —pe— Viññāṇakkhandhānam udayam passanto kati lakkhaṇāni passati, vayam passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayam passanto kati lakkhaṇāni passati?

Rūpakkhandhassa udayam passanto pañca lakkhaṇāni passati, vayam passanto pañca lakkhaṇāni passati, udayabbayam passanto dasa lakkhaṇāni passati. Vedanākkhandhassa —pe— Saññākkhandhassa —pe— Saṅkhārakkhandhassa —pe— Viññāṇakkhandhassa udayam passanto pañca lakkhaṇāni passati, vayam passanto pañca lakkhaṇāni passati, udayabbayam passanto dasa lakkhaṇāni passati.

Rūpakkhandhassa udayam passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjāsamudayā rūpasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayam passati, ‘taṇhāsamudayā rūpasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayam passati, ‘kamasamudayā rūpasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayam passati, ‘āhārasamudayā rūpasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayam passati, nibbattilakkhaṇam passantopi rūpakkhandhassa udayam passati. Rūpakkhandhassa udayam passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

6. Trí về sự sanh diệt:

Tuệ về việc quán xét sự chuyển biến của các pháp đang hiện hữu là trí quán xét sự sanh diệt là (có ý nghĩa) thế nào?

Sắc được sanh lên là đang hiện hữu, hiện tướng tái tạo của pháp ấy là sự sanh, hiện tướng chuyển biến là sự diệt, sự quán xét là trí.

Thọ được sanh lên ... (như trên)... Tưởng được sanh lên ... (như trên)... Các hành được sanh lên ... (như trên)... Thức được sanh lên ... (như trên)... Mắt được sanh lên ... (như trên)... Hữu được sanh lên là đang hiện hữu, hiện tướng tái tạo của pháp ấy là sự sanh, hiện tướng chuyển biến là sự diệt, sự quán xét là trí.

Đối với năm uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng?

Đối với năm uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy hai mươi lăm hiện tướng, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy hai mươi lăm hiện tướng, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy năm mươi hiện tướng.

Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy bao nhiêu hiện tướng? Đối với thọ uẩn, ... (như trên)... Đối với tưởng uẩn, ... (như trên)... Đối với hành uẩn, ... (như trên)... Đối với thức uẩn, ... (như trên)...

Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tướng, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy mười hiện tướng. Đối với thọ uẩn, ... (như trên)... Đối với tưởng uẩn, ... (nt)... Đối với hành uẩn, ... (nt)... Đối với thức uẩn, ... (như trên)...

Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng gì? (Hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: 'Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của sắc,' (hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: 'Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của sắc,' (hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: 'Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của sắc,' (hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: 'Do sự sanh khởi của vật thực, có sự sanh khởi của sắc,' (hành giả) nhận thấy sự sanh của sắc uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tướng của sự tái tạo. Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tướng này.

Vayaṁ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjānirodhā rūpanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena rūpak-khandhassa vayaṁ passati, ‘taṇhānirodhā rūpanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṁ passati, ‘kamma-nirodhā rūpanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṁ passati, ‘āhāranirodhā rūpanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṁ passati, vipariṇāmalakkhaṇam passantopi rūpakkhandhassa vayaṁ passati, rūpakkhandhassa vayaṁ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Udayabbayaṁ passanto imāni dasa lakkhaṇāni passati.

Vedanākkhandhassa udayam passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjāsamudayā vedanāsamudayo’ti paccaya-samudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayam passati, ‘taṇhā-samudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayam passati, ‘kammasamudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayam passati, ‘phassasamudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayam passati, nibbattilakkhaṇam passantopi vedanākkhandhassa udayam passati. Vedanākkhandhassa udayam passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Vayaṁ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjānirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṁ passati, ‘taṇhānirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṁ passati, ‘kammanirodhaṭṭhena vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṁ passati, ‘phassanirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṁ passati, vipariṇāmalakkhaṇam passantopi vedanākkhandhassa vayaṁ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Udayabbayaṁ passanto imāni dasa lakkhaṇāni passati.

Saññākkhandhassa —pe— Saṅkhārakkhandhassa —pe— Viññāṇakkhandhassa udayam passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjāsamudayā viññāṇasamudayo’ti paccayasamu-dayaṭṭhena viññāṇakkhandhassa udayam passati, ‘taṇhāsamudayā viññāṇasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena viññāṇakkhandhassa udayam passati, ‘kammasamudayā viññāṇasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena viññāṇakkhandhassa udayam passati, ‘nāmarūpasamudayā viññāṇasamudayo’ti paccasamudayaṭṭhena viññāṇakkhandhassa udayam passati, nibbattilakkhaṇam passantopi viññāṇakkhandhassa udayam passati. Viññāṇakkhandhassa udayam passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

(Đối với sắc uẩn), (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tượng gì? (Hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của sắc,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của sắc,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của sắc,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của vật thực, có sự diệt tận của sắc,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của sắc uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tượng của sự chuyển biến. Đối với sắc uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tượng này.

(Đối với sắc uẩn), trong khi nhận thấy sự sanh diệt, (hành giả) nhận thấy mười hiện tượng này.

Đối với thọ uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tượng gì? (Hành giả) nhận thấy sự sanh của thọ uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của thọ,’ ... ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của thọ,’ ... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của thọ,’ ... ‘Do sự sanh khởi của xúc, có sự sanh khởi của thọ,’ (hành giả) nhận thấy sự sanh của thọ uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tượng của sự tái tạo. Đối với thọ uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tượng này.

(Đối với thọ uẩn), (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tượng gì? (Hành giả) nhận thấy sự diệt của thọ uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của thọ,’ ... ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của thọ,’ ... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của thọ,’ ... ‘Do sự diệt tận của vật thực, có sự diệt tận của thọ,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của thọ uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tượng của sự chuyển biến. Đối với thọ uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tượng này.

(Đối với thọ uẩn), trong khi nhận thấy sự sanh diệt, (hành giả) nhận thấy mười hiện tượng này.

Đối với tưởng uẩn, ... (như trên)... Đối với hành uẩn, ... (như trên)... Đối với thức uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tượng gì? (Hành giả) nhận thấy sự sanh của thức uẩn theo ý nghĩa của sự sanh khởi là do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của thức,’ ... ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của thức,’ ... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của thức,’ ... ‘Do sự sanh khởi của xúc, có sự sanh khởi của thức,’ (hành giả) nhận thấy sự sanh của thức uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tượng của sự tái tạo. Đối với thức uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy năm hiện tượng này.

Vayaṁ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? ‘Avijjānirodhā viññāṇanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṁ passati, ‘taṇhānirodhā viññāṇanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṁ passati, ‘kamma-nirodhā viññāṇanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṁ passati, ‘nāmarūpanirodhā viññāṇanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṁ passati, vipariṇāma-lakkhaṇam passantopi viññāṇakkhandhassa vayaṁ passati. Viññāṇakkhandhassa vayaṁ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Udayabbayaṁ passanto imāni dasa lakkhaṇāni passati.

Pañcannaṁ khandhānam udayaṁ passanto imāni pañcavīsatī lakkhaṇāni passati. Vayaṁ passanto imāni pañcavīsatī lakkhaṇāni passati. Udayabbayaṁ passanto imāni paññāsa¹ lakkhaṇāni passati.

Taṁ nātāṭṭhena nāṇam pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Paccuppannānam dhammānam vipariṇāmānupassane paññā udayabbayānupassane nāṇam.”

Rūpakkhandho āhārasamudayo,² vedanā saññā saṅkhārā³ tayo khandhā phassasamudayā, viññāṇakkhandho nāmarūpasamudayā.⁴

Udayabbayañāṇaniddeso.

7. Bhaṅgānupassanāñāṇam

Kathaṁ ārammaṇaṁ paṭisaṅkhā bhaṅgānupassane paññā vipassane nāṇam?

Rūpārammaṇatā cittam uppajjivtā bhijjati, taṁ ārammaṇaṁ paṭisaṅkhā tassa cittassa bhaṅgam anupassati.

Anupassatī kathaṁ anupassati? Aniccato anupassati, no niccato. Dukkhato anupassati, no sukhato. Anattato anupassati, no attato. Nibbindati, no nandati. Virajjati, no rajjati. Nirodheti, no samudeti. Paṭinissajjati, no ādiyati.

Aniccato anupassanto niccasaññam pajahati, dukkhato anupassanto sukhasaññam pajahati, anattato anupassanto attasaññam pajahati, nibbindanto nandim pajahati, virajjanto rāgam pajahati, nirodhento samudayaṁ pajahati, paṭinissajjanto ādānam pajahati.

¹ paññāsaṁ - Syā

² rūpakkhandhā āhārasamudayā - Syā.

³ ... saṅkhārāti sesā - Vasi, Syā.

⁴ viññāṇakkhandhā nāmarūpasamudayā - Vasi, Syā.

(Đối với thức uẩn), (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tượng gì? (hành giả) nhận thấy sự diệt của thức uẩn theo ý nghĩa của sự diệt tận là do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của thức,’ ... ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của thức,’ ... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của thức,’ ... ‘Do sự diệt tận của vật thực, có sự diệt tận của thức,’ (hành giả) nhận thấy sự diệt của thức uẩn ngay cả trong khi nhận thấy hiện tượng của sự chuyển biến. Đối với thức uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy năm hiện tượng này.

(Đối với thức uẩn), trong khi nhận thấy sự sanh diệt, (hành giả) nhận thấy mười hiện tượng này.

Đối với năm uẩn, (hành giả) trong khi nhận thấy sự sanh thì nhận thấy hai mươi lăm hiện tượng này, trong khi nhận thấy sự diệt thì nhận thấy hai mươi lăm hiện tượng này, trong khi nhận thấy sự sanh diệt thì nhận thấy năm mươi hiện tượng này.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc quán xét sự chuyển biến của các pháp đang hiện hữu là trí quán xét sự sanh diệt.*”

Sắc uẩn có sự sanh khởi là vật thực. Ba uẩn thọ, tưởng, hành có sự sanh khởi là xúc. Thức uẩn có sự sanh khởi là danh sắc.

Phần giải thích ‘Trí về sự sanh diệt.’

7. Trí quán xét về sự tan rã:

Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng, tuệ về việc quán xét sự tan rã là trí về minh sát là (có ý nghĩa) thế nào?

Với sắc là đối tượng, tâm sanh lên rồi bị phân hủy. Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng ấy, (hành giả) quán xét về sự tan rã của tâm ấy.

(Hành giả) quán xét: Quán xét là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường, không phải là thường. Quán xét là khổ não, không phải là lạc. Quán xét là vô ngã, không phải là ngã. (Hành giả) nhảm chán, không vui thích. (Hành giả) ly tham ái, không tham ái. (Hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi. (Hành giả) từ bỏ, không nắm giữ.

Trong khi quán xét là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi quán xét là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi quán xét là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhảm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ.

Vedanārammaṇatā —pe— Saññārammaṇatā —pe—
 Saṅkhārārammaṇatā —pe— Viññānārammaṇatā —pe—
 Cakkhārammaṇatā¹ —pe— Jarāmaraṇārammaṇatā cittam uppajjivā
 bhijjati, tam ārammaṇam paṭisaṅkhā tassa cittassa bhaṅgam
 anupassati.

Anupassatī kathaṁ anupassati? Aniccato anupassati, no
 niccato. Dukkhato anupassati, no sukhato. Anattato anupassati, no
 attato. Nibbindati, nonandati. Virajjati, no rajjati. Nirodheti, no
 samudeti. Paṭinissajjati, no ādiyati.

Aniccato anupassanto niccasaññam pajahati, dukkhato
 anupassanto sukhasaññam pajahati, anattato anupassanto
 attasaññam pajahati, nibbindanto nandim pajahati, virajjanto rāgam
 pajahati, nirodhento samudayaṁ pajahati, paṭinissajjanto ādānam
 pajahati.

1. Vatthusaṅkamanā ceva saññāya² ca vivaṭṭanā
 āvajjanābalam ceva paṭisaṅkhā vipassanā.
2. Ārammaṇam³ anvayena ubho ekavavatthanā
 nirodhe adhimuttatā⁴ vayalakkhaṇavipassanā.
3. Ārammaṇañca paṭisaṅkhā bhaṅgañca anupassati
 suññato ca upaṭṭhānam adhipaññāvipassanā.
4. Kusalo tīsu anupassanāsu catasso ca⁵ vipassanāsu
 tayo upaṭṭhānakusalatā nānāditthisu na kampati’ti.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati:
 “Ārammaṇam paṭisaṅkhā bhaṅgānupassane paññā vipassane
 ñāṇam.

Bhaṅgānupassanāñāṇaniddeso.

¹ cakkhu, cakkhum - sabbattha.

² paññāya - Machasam, Vimahi, PTS.

³ ārammaṇā - Vasi, PTS; ārammaṇavasenāpi - Vimū.

⁴ āvīmuttatā - PTS.

⁵ catusu ca - Syā; catūsu ca - PTS.

Với thọ là đối tượng, ... (như trên)... Với tưởng là đối tượng, ... (như trên)... Với các hành là đối tượng, ... (như trên)... Với thức là đối tượng, ... (như trên)... Với mắt là đối tượng, ... (như trên)... Với lão tử là đối tượng, tâm sanh lên rồi bị phân hủy. Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng ấy, (hành giả) quán xét sự tan rã của tâm ấy.

(Hành giả) quán xét, quán xét là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường, không phải là thường. Quán xét là khổ não, không phải là lạc. Quán xét là vô ngã, không phải là ngã. (Hành giả) nhảm chán, không vui thích. (Hành giả) ly tham ái, không tham ái. (Hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi. (Hành giả) từ bỏ, không nắm giữ.

Trong khi quán xét là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi quán xét là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi quán xét là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhảm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ.

1. Do tiếp cận sự việc, → và ly khai bằng tưởng, với lực do hướng tâm, phân rõ là minh sát.
2. VỚI sự tiếp nối cảnh, quyết đoán về diệt tận, xác định chung cả hai, minh sát tướng hoại diệt.
3. Do phân biệt rõ cảnh, và thiết lập không tánh, quán xét sự tan rã, thắng tuệ là minh sát.
4. Thiện xảo ba quán xét,¹ thiện xảo ba thiết lập,³ và về bốn minh sát,² không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “Sau khi đã phân biệt rõ đối tượng, tuệ về việc quán xét sự tan rã là trí về minh sát.”

Phần giải thích ‘Trí quán xét về sự tan rã.’

¹ Quán xét về vô thường, khổ não, và vô ngã (PtSA. 1, 260).

² Minh sát về nhảm chán, ly tham ái, làm cho diệt tận, và từ bỏ (Sđd.).

³ Thiện xảo về sự đoạn tận, sự biến hoại, và không tánh (Sđd.).

8. Ādīnavañāṇam

Kathaṁ bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam?

‘Uppādo bhayan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam.
 ‘Pavattam bhayan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam.
 Nimittam bhayan’ti —pe— ‘Āyuhanā¹ bhayan’ti —pe—
 ‘Paṭisandhi bhayan’ti —pe— ‘Gati bhayan’ti —pe—
 ‘Nibbatti bhayan’ti —pe— ‘Upapatti bhayan’ti —pe—
 ‘Jāti bhayan’ti —pe— ‘Jarā bhayan’ti —pe—
 ‘Vyādhi bhayan’ti —pe— ‘Maranam bhayan’ti —pe—
 ‘Soko bhayan’ti —pe— ‘Paridevo bhayan’ti —pe—
 ‘Upāyāso bhayan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam.

‘Anuppādo kheman’ti santipade nāṇam, ‘appavattam kheman’ti
 santipade nāṇam, —pe— ‘anupāyāso kheman’ti santipade nāṇam.

‘Uppādo bhayaṁ, anuppādo kheman’ti santipade nāṇam,
 ‘pavattam bhayaṁ, appavattam kheman’ti santipade nāṇam,
 —pe— ‘upāyāso bhayaṁ, anupāyāso kheman’ti santipade nāṇam.

‘Uppādo dukkhan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam,
 ‘pavattam dukkhan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam,
 —pe— ‘upāyāso dukkhan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam.

Anuppādo sukhan’ti santipade nāṇam, ‘appavattam sukhan’ti
 santipade nāṇam, —pe— ‘anupāyāso sukhan’ti santipade nāṇam.

‘Uppādo dukkhaṁ, anuppādo sukhan’ti santipade nāṇam,
 ‘pavattam dukkhaṁ, appavattam sukhan’ti santipade nāṇam,
 —pe— ‘upāyāso dukkhaṁ, anupāyāso sukhan’ti santipade nāṇam.

‘Uppādo sāmisan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam,
 ‘pavattam sāmisan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam,
 —pe— ‘upāyāso sāmisan’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam.

‘Anuppādo nirāmisan’ti santipade nāṇam, ‘appavattam
 nirāmisan’ti santipade nāṇam, —pe— ‘anupāyāso nirāmisan’ti
 santipade nāṇam.

Uppādo sāmisaṁ, anuppādo nirāmisan’ti santipade nāṇam,
 ‘pavattam sāmisaṁ, appavattam nirāmisan’ti santipade nāṇam,
 —pe— ‘upāyāso sāmisaṁ, anupāyāso nirāmisan’ti santipade nāṇam.

¹ Āyūhanā - Machasam, Syā.

8. Trí về điều tai hại:

Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí về điều tai hại là (có ý nghĩa) thế nào?

Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự tái sanh là kinh hãi’ là trí về điều tai hại. Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự vận hành là kinh hãi’ ... ‘Hiện tướng là kinh hãi’ ... ‘(Nghịệp) tích lũy là kinh hãi’ ... ‘Mâm tái sanh là kinh hãi’ ... ‘Cánh giới tái sanh là kinh hãi’ ... ‘Sự tái tạo là kinh hãi’ ... ‘Sự sanh lên là kinh hãi’ ... ‘Sự sanh (ra) là kinh hãi’ ... ‘Sự già là kinh hãi’ ... ‘Sự bệnh là kinh hãi’ ... ‘Sự chết là kinh hãi’ ... ‘Sự sầu muộn là kinh hãi’ ... ‘Sự than vãn là kinh hãi’ ... ‘Sự thất vọng là kinh hãi’ là trí về điều tai hại.

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không tái sanh là an ổn.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không vận hành là an ổn.’ ... (nt)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không thất vọng là an ổn.’

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự tái sanh là kinh hãi, sự không tái sanh là an ổn.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự vận hành là kinh hãi, sự không vận hành là an ổn.’ ... (nt)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự thất vọng là kinh hãi, sự không thất vọng là an ổn.’

Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự tái sanh là khổ’ là trí về điều tai hại. Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự vận hành là khổ’ ... (như trên)... ‘Sự thất vọng là khổ’ là trí về điều tai hại.

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không tái sanh là lạc.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không vận hành là lạc.’ ... (như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không thất vọng là lạc.’

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự tái sanh là khổ, sự không tái sanh là lạc.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự vận hành là khổ, sự không vận hành là lạc.’ ... (như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự thất vọng là khổ, sự không thất vọng là lạc.’

Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự tái sanh là hệ lụy vật chất’ là trí về điều tai hại. Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự vận hành là hệ lụy vật chất’ ... (như trên)... ‘Sự thất vọng là hệ lụy vật chất’ là trí về điều tai hại.

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không tái sanh là không hệ lụy vật chất.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không vận hành là không hệ lụy vật chất.’ ... (như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không thất vọng là không hệ lụy vật chất.’

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự tái sanh là hệ lụy vật chất, sự không tái sanh là không hệ lụy vật chất.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự vận hành là hệ lụy vật chất, sự không vận hành là không hệ lụy vật chất.’ ... (nt)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự thất vọng là hệ lụy vật chất, sự không thất vọng là không hệ lụy vật chất.’

‘Uppādo saṅkhārā’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam, ‘pavattam saṅkhārā’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam, —pe— ‘upāyāso saṅkhārā’ti bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam.

‘Anuppādo nibbānan’ti santipade nāṇam, ‘appavattam nibbānan’ti santipade nāṇam, —pe— ‘anupāyāso nibbānan’ti santipade nāṇam.

‘Uppādo saṅkhārā, anuppādo nibbānan’ti santipade nāṇam, ‘pavattam saṅkhārā appavattam nibbānan’ti santipade nāṇam, —pe— ‘upāyāso saṅkhārā, anupāyāso nibbānan’ti santipade nāṇam.

1. Uppādañca pavattañca nimittañ dukkhanti passati
āyūhanam paṭisandhim nāṇam ādīnave idam.
2. Anuppādam appavattam animittañ sukhanti ca
anāyūhanam appaṭisandhim¹ nāṇam santipade idam.
3. Idam ādīnave nāṇam pañcaṭṭhānesu jāyati
pañcaṭṭhāne santipade dasa nāne pajānāti.

Dvinnañ nāṇanam kusalātā nānādiṭṭhisu na kampati’ti.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave nāṇam.”

Ādīnavañāṇaniddeso.

9. Saṅkhārupekkhāñāṇam

Katham muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nāṇam?

Uppādam² muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nāṇam. Pavattam³ muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nāṇam, nimittañ muñcitukamyatā —pe— āyūhanam muñcitukamyatā —pe— paṭisandhim muñcitukamyatā —pe— gatiñ muñcitukamyatā —pe— nibbattiñ muñcitukamyatā —pe— upapattiñ muñcitukamyatā —pe— jātiñ muñcitukamyatā —pe— jaram muñcitukamyatā —pe— vyādhim muñcitukamyatā —pe— maraṇam muñcitukamyatā —pe— sokam muñcitukamyatā —pe— paridevam muñcitukamayatā —pe— upāyāsam muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nāṇam.

¹ anāyuhappaṭisandhi - Vima 2.

² uppādamuñci. . . - Syā.

³ pavattamuñci. . . (iccādi) - Syā.

Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự tái sanh là pháp hữu vi’ là trí về điều tai hại. Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự vận hành là pháp hữu vi’ ... (như trên)... Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi rằng: ‘Sự thất vọng là pháp hữu vi’ là trí về điều tai hại.

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không tái sanh là Niết Bàn.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không vận hành là Niết Bàn.’ ... (như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự không thất vọng là Niết Bàn.’

Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự tái sanh là pháp hữu vi, sự không tái sanh là Niết Bàn.’ Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự vận hành là pháp hữu vi, sự không vận hành là Niết Bàn.’ ... (như trên)... Trí về trạng thái bình yên rằng: ‘Sự thất vọng là pháp hữu vi, sự không thất vọng là Niết Bàn.’

1. Vị nhận thức tái sanh, → vận hành, tướng, tích nghiệp,
mầm tái sanh là ‘khổ,’ trí này là tai hại.
2. Không sanh, không vận hành, không tướng, không tích nghiệp,
không mầm sanh là ‘lạc,’ trí này là bình yên.
3. Đây trí về tai hại, sanh lên ở năm chốn,[*]
bình yên về năm nơi,[*] vị nhận ra mười trí.[*]
Người thiện xảo hai trí,[*] không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí về điều tai hại.*”

Phân giải thích ‘Trí về điều tai hại.’

9. Trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi:

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là (có ý nghĩa) thế nào?

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với sự tái sanh là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với sự vận hành ... (như trên)... đối với hiện tướng ... (như trên)... đối với (nghiệp) tích lũy ... (nt)... đối với mầm tái sanh ... (nt)... đối với cảnh giới tái sanh ... (nt)... đối với sự tái tạo ... (nt)... đối với sự sanh lên ... (nt)... đối với sự sanh (ra) ... (nt)... đối với sự già ... (nt)... đối với sự bệnh ... (nt)... đối với sự chết ... (nt)... đối với sự sầu muộn ... (nt)... đối với sự than vãn ... (như trên)... Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với sự thất vọng là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

‘Uppādo dukkhan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam. ‘Pavattam dukkhan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam —pe— ‘Upāyāso muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam.

‘Uppādo bhayan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam. ‘Pavattam bhayan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam —pe— ‘Upāyāso bhayan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam.

‘Uppādo sāmisan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam. ‘Pavattam sāmisan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam —pe— ‘Upāyāso sāmisan’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam.

‘Uppādo saṅkhārā’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam. ‘Pavattam saṅkhārā’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam —pe— ‘Upāyāso saṅkhārā’ti muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭthanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇam.

Uppādo saṅkhārā, te saṅkhāre ajjhupekkhatīti saṅkhārupekkhā. Ye ca saṅkhārā yā ca upekkhā ubhopete saṅkhārā, te saṅkhāre ajjhupekkhatīti saṅkhārupekkhā.

Pavattam saṅkhārā —pe— Nimittaṁ saṅkhārā —pe— Āyūhanā saṅkhārā —pe— Paṭisandhi saṅkhārā —pe— Gati saṅkhārā —pe— Nibbatti saṅkhārā —pe— Upapatti saṅkhārā —pe— Jāti saṅkhārā —pe— Jarā saṅkhārā —pe— Byādhi saṅkhārā —pe— Maraṇam saṅkhārā —pe— Soko saṅkhārā —pe— Paridevo saṅkhārā —pe— Upāyāso saṅkhārā, te saṅkhāre ajjhupekkhatīti saṅkhārupekkhā. Ye ca saṅkhārā yā ca upekkhā ubhopete saṅkhārā, te saṅkhāre ajjhupekkhatīti saṅkhārupekkhā.

Katīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Atṭhahākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti.

Puthujjanassa katīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti, sekkhassa katīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti, vītarāgassa katīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti?

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự tái sanh là khổ’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự vận hành là khổ’ ... (như trên)... ‘Sự thất vọng là khổ’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự tái sanh là kinh hãi’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự vận hành là kinh hãi’ ... (nt)... ‘Sự thất vọng là kinh hãi’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự tái sanh là hệ lụy vật chất’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự vận hành là hệ lụy vật chất’ ... (như trên)... ‘Sự thất vọng là hệ lụy vật chất’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự tái sanh là pháp hữu vi’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản đối với ‘Sự vận hành là pháp hữu vi’ ... (như trên)... ‘Sự thất vọng là pháp hữu vi’ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

‘Sự tái sanh là pháp hữu vi, (hành giả) dừng dừng đối với các pháp hữu vi ấy,’ như thế là trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. ‘Các pháp hữu vi và trạng thái xả, cả hai điều này đều là các pháp hữu vi, (hành giả) dừng dừng đối với các pháp hữu vi ấy,’ như thế là trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

‘Sự vận hành là pháp hữu vi, ... (nt)... ‘Hiện tướng là pháp hữu vi, ... ‘(Nghiệp) tích lũy ... ‘Mâm tái sanh ... ‘Cánh giới tái sanh ... ‘Sự tái tạo ... ‘Sự sanh lên ... ‘Sự sanh (ra) ... ‘Sự già ... ‘Sự bệnh ... ‘Sự chết ... ‘Sự sầu muộn ... ‘Sự than vãn ... ‘Sự thất vọng là pháp hữu vi, (hành giả) dừng dừng đối với các pháp hữu vi ấy,’ như thế là trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. ‘Các pháp hữu vi và trạng thái xả, cả hai điều này đều là các pháp hữu vi, (hành giả) dừng dừng đối với các pháp hữu vi ấy,’ như thế là trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.

Sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với bao nhiêu biểu hiện? Sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với tám biểu hiện.

Đối với phàm nhân, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với bao nhiêu biểu hiện? Đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với bao nhiêu biểu hiện? Đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với bao nhiêu biểu hiện?

Puthujjanassa dvīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti, sekkhassa tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti, vītarāgassa tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti.

Puthujjanassa katamehi dvīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Puthujjano saṅkhārupekkham abhinandati vā vipassati vā, puthujjanassa imehi dvīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti.

Sekkhassa katamehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Sekkho saṅkhārupekkham abhinandati vā vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasamāpattiṁ samāpajjati, sekkhassa imehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti.

Vītarāgassa katamehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Vītarāgo saṅkhārupekkhā vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasamāpattiṁ samāpajjati, tadajjhupekkhitvā suññatavihārena vā animittavihārena vā appaṇihitavihārena vā viharati; vītarāgassa imehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti.

Katham puthujjanassa ca sekkhassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro ekattam hoti? Puthujjanassa saṅkhārupekkham abhinandato cittam kilissati, bhāvanāya paripantho hoti, paṭivedhassa antarāyo hoti, āyatim paṭisandhiyā paccayo hoti, sekkhassapi saṅkhārupekkham abhinandato cittam kilissati, bhāvanāya paripantho hoti, uttariṁ paṭivedhassa antarāyo hoti, āyatim paṭisandhiyā paccayo hoti. Evam puthujjanassa ca sekkhassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro ekattam hoti abhinandanaṭṭhena.

Katham puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro ekattam hoti? Puthujjano saṅkhārupekkham aniccatopi dukkhatopi anattatopi vipassati, sekkhopi saṅkhārupekkham aniccatopi dukkhatopi anattatopi vipassati. Vītarāgopi saṅkhārupekkham aniccatopi dukkhatopi anattatopi vipassati evam puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro ekattam hoti abhinīhāratṭhena.

Katham puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti? Puthujjanassa saṅkhārupekkhā kusalā hoti, sekkhassa saṅkhārupekkhā kusalā hoti, vītarāgassa saṅkhārupekkhā abyākatā hoti. Evam puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti kusalabyākataṭṭhena.

Đối với phàm nhân, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với hai biểu hiện. Đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện. Đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với ba biểu hiện.

Đối với phàm nhân, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là với hai biểu hiện gì? Phàm nhân hoặc là thích thú trạng thái xả đối với các pháp hữu vi hoặc là minh sát (trạng thái ấy). Đối với phàm nhân, sự quả quyết của tâm ... là với hai biểu hiện này.

Đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện gì? Vị hữu học hoặc là thích thú, hoặc là minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, hoặc là phân biệt rõ rõi thể nhập thiền quả. Đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện này.

Đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện gì? Vị đã lìa tham ái hoặc là minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, hoặc là phân biệt rõ rõi thể nhập thiền quả, hoặc là dừng dừng với điều ấy rồi an trú với sự an trú không tánh, với sự an trú vô tướng, hoặc với sự an trú vô nguyện. Đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... là với ba biểu hiện này.

Đối với phàm nhân và đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi có cùng một bản chất là thế nào? Đối với phàm nhân, trong khi thích thú trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, tâm sẽ bị ô nhiễm, là sự ngăn trở cho việc tu tập, là chướng ngại cho sự thấu triệt, là duyên cho mầm tái sanh trong tương lai. Ngay cả đối với vị hữu học, trong khi thích thú trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, tâm bị sê ô nhiễm, là sự ngăn trở cho việc tu tập, ... là duyên cho mầm tái sanh trong tương lai. Đối với phàm nhân và đối với vị hữu học, sự quả quyết của tâm ... có cùng một bản chất theo ý nghĩa thích thú là như vậy.

Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có cùng một bản chất là thế nào? Phàm nhân minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là vô thường, là khổ não, là vô ngã. Vị hữu học cũng minh sát ... là vô thường, là khổ não, là vô ngã. Vị đã lìa tham ái cũng minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là vô thường, là khổ não, là vô ngã. Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có cùng một bản chất theo ý nghĩa quả quyết là như vậy.

Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là có bản chất khác biệt như thế nào? Đối với phàm nhân, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là thiện. Đối với vị hữu học, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là thiện. Đối với vị đã lìa tham ái, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là vô ký. Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... là có bản chất khác biệt theo ý nghĩa thiện và vô ký là như vậy.

Katham puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti? Puthujjanassa saṅkhārupekkhā kiñci kāle suviditā hoti, kiñci kāle na suviditā hoti, sekkhassapi saṅkhārupekkhā kiñci kāle suviditā hoti, kiñci kāle na suviditā hoti, vītarāgassa saṅkhārupekkhā accantam suviditā hoti. Evam puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti viditaṭṭhena ca aviditaṭṭhena ca.

Katham puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti? Puthujjano saṅkhārupekkham¹ atittattā vipassati, sekkhopi saṅkhārupekkham¹ atittattā vipassati, vītarāgo saṅkhārupekkham tittattā vipassati. Evam puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti tittaṭṭhena ca atittaṭṭhena ca.

Katham puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti? Puthujjano saṅkhārupekkham tiṇṇam samyojanānam pahānāya sotāpatti-maggam paṭilābhathāya vipassati, sekkho saṅkhārupekkham tiṇṇam samyojanānam pahīnattā uttaripaṭilābhathāya vipassati, vītarāgo saṅkhārupekkham sabbakilesānam pahīnattā diṭṭhadhammasukhavihāratthāya vipassati. Evam puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti pahīnaṭṭhena ca appahīnaṭṭhena ca.

Katham sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti? Sekkho saṅkhārupekkham abhinandati vā vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasamāpattim samāpajjati, vītarāgo saṅkhārupekkham vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phala-samāpattim samāpajjati tadajjhupekkhitvā suññatavihārena vā animittavihārena vā appanīhitavihārena vā viharati. Evam sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattam hoti vihārasamāpattaṭṭhena.

Kati saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti, kati saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti? Aṭṭha saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti, dasa saṅkhārupekkhā vipassanāvayena uppajjanti.

¹ saṅkhārupekkhā - Syā.

Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi có bản chất khác biệt là thế nào? Đối với phàm nhân, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi có lúc biết được rõ rệt có lúc không biết được rõ rệt. Luôn cả đối với vị hữu học, trạng thái xả ... Đối với vị đã lìa tham ái, trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là biết được hoàn toàn rõ rệt. Sự quả quyết của tâm ... của phàm nhân, của vị hữu học, và của vị đã lìa tham ái có bản chất khác biệt theo ý nghĩa đã được biết và theo ý nghĩa đã không được biết là như vậy.

Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có bản chất khác biệt là thế nào? Phàm nhân minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi không được toàn vẹn. Vị hữu học minh sát ... cũng không được toàn vẹn. Vị đã lìa tham ái minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi được toàn vẹn. Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có bản chất khác biệt theo ý nghĩa được toàn vẹn và theo ý nghĩa không được toàn vẹn là như vậy.

Đối với phàm nhân, đối với vị hữu học, và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có bản chất khác biệt là thế nào? Phàm nhân minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu để dứt bỏ ba sự ràng buộc.¹ Vị hữu học minh sát ... nhằm mục đích thành tựu cao hơn do trạng thái đã được dứt bỏ ba sự ràng buộc. Vị đã lìa tham ái minh sát ... nhằm mục đích lạc trú trong hiện tại do trạng thái đã được dứt bỏ toàn bộ phiền não. Sự quả quyết của tâm ... của phàm nhân, của vị hữu học, và của vị đã lìa tham ái là có bản chất khác biệt theo ý nghĩa đã được dứt bỏ và theo ý nghĩa chưa được dứt bỏ là như vậy.

Đối với vị hữu học và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ... có bản chất khác biệt là thế nào? Vị hữu học hoặc là thích thú, hoặc là minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, hoặc là phân biệt rõ rồi thể nhập thiền quả. Vị đã lìa tham ái hoặc là minh sát trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, hoặc là phân biệt rõ rồi thể nhập thiền quả, hoặc là dừng dung đối với điều ấy rồi an trú với sự an trú không tánh, với sự an trú vô tướng, hoặc với sự an trú vô nguyện. Đối với vị hữu học và đối với vị đã lìa tham ái, sự quả quyết của tâm ở trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là có bản chất khác biệt theo ý nghĩa an trú và thể nhập là như vậy.

Có bao nhiêu trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của chi tịnh? Có bao nhiêu trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của minh sát? Có tám trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của chi tịnh. Có mười trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của minh sát.

¹ Là sự nhận thức sai trái về thân, sự hoài nghi, sự cố chấp vào giới và nghi thức (PtṣA. 1, 272).

Katamā atṭha saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti? Paṭhamam jhānam¹ paṭilābhathāya nīvaraṇe paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam, dutiyam jhānam paṭilābhathāya vitakkavicāre paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam, tatiyam jhānam paṭilābhathāya pītim paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam, catuttham jhānam paṭilābhathāya sukhadukkhe paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam, ākāsānañcāyatanaśamāpattim paṭilābhathāya rūpasaññam paṭighasaññam nānattasaññam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam, viññānañcāyatanaśamāpattim paṭilābhathāya ākāsānañcāyatanaśaññam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam, ākiñcaññāyatanaśamāpattim paṭilābhathāya viññānañcāyatanaśaññam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam, nevasaññānasaññāyatanaśamāpattim paṭilābhathāya ākiñcaññāyatanaśaññam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam. Imā atṭha saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti.

Katamā dasa saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti? Sotāpattimaggam paṭilābhathāya uppādaṁ pavattam nimittam āyūhanam² paṭisandhiṁ gatiṁ nibbattiṁ upapattiṁ jātiṁ jaram vyādhiṁ maraṇam sokam paridevaṁ upāyāsam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam, sotāpattiphalaśamāpattatthāya uppādaṁ pavattam nimittam āyūhanam paṭisandhiṁ —pe— upāyāsam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam, sakadāgāmimaggam paṭilābhathāya —pe— sakadāgāmiphalaśamāpattatthāya —pe— anāgāmimaggam paṭilābhathāya —pe— anāgāmiphalaśamāpattatthāya —pe— arahattamaggam paṭilābhathāya —pe— arahattaphalaśamāpattatthāya —pe— suññatavihārasamāpattatthāya —pe— animittavihārasamāpattatthāya uppādaṁ pavattam nimittam āyūhanam paṭisandhiṁ gatiṁ nibbattiṁ upapattiṁ jātiṁ jaram vyādhiṁ maraṇam sokam paridevaṁ upāyāsam paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nīṇam. Imā dasa saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti.

Kati saṅkhārupekkhā kusalā, kati akusalā, kati abyākatā? Paññarasa saṅkhārupekkhā kusalā, tisso saṅkhārupekkhā abyākatā, natthi saṅkhārupekkhā akusalā.

1. “Paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā atṭha cittassa gocarā puthujjanassa dve honti tayo sekkhassa gocarā tayo ca vītarāgassa yehi cittam vivatṭati.

¹ paṭhamajjhānam - PTS.

² āyuhananam - Syā, PTS.

Tám trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của chỉ tịnh là gì? Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ các pháp ngăn che nhằm mục đích thành tựu sơ thiền là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ tâm tú nhằm mục đích thành tựu nhị thiền là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ hỷ nhằm mục đích thành tựu tam thiền là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ lạc và khố nhằm mục đích thành tựu tứ thiền là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về khác biệt nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt không vô biên xứ là trí về các trạng thái xả ... Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt thức vô biên xứ là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt với các pháp hữu vi. Đây là tám trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của chỉ tịnh.

Mười trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của minh sát là gì? Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự tái sanh, sự vận hành, hiện tướng, (nghiệp) tích lũy, mầm tái sanh, cảnh giới tái sanh, sự tái tạo, sự sanh lên, sự sanh (ra), sự già, sự bệnh, sự chết, sự sầu muộn, sự than vãn, sự thất vọng nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Tuệ do sự bình thản sau khi phân biệt rõ sự tái sanh, ... (như trên)... nhằm mục đích chứng đạt Quả Nhập Lưu ... nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhất Lai ... nhằm mục đích chứng đạt Quả Nhất Lai ... nhằm mục đích thành tựu Đạo Bất Lai ... nhằm mục đích chứng đạt Quả Bất Lai ... nhằm mục đích thành tựu Đạo A-la-hán ... nhằm mục đích chứng đạt Quả A-la-hán ... nhằm mục đích chứng đạt sự an trú không tánh ... nhằm mục đích chứng đạt sự an trú vô tướng là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi. Đây là mười trạng thái xả đối với các pháp hữu vi sanh lên do năng lực của minh sát.

Có bao nhiêu trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là thiện? Có bao nhiêu là bất thiện? Có bao nhiêu là vô ký? Có mười lăm trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là thiện. Có ba trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là vô ký. Không có trạng thái xả đối với các pháp hữu vi là bất thiện.

1. Tuệ phân biệt, bình thản,
hai thuộc về phàm nhân,
vị lìa ái có ba, | → tám hành xứ của tâm:
hữu học ba hành xứ,
tâm ly khai với chúng. |
|---|---|

2. Aṭṭha samādhissa paccayā dasa nāṇassa gocarā aṭṭhārasa saṅkhārupekkhā tiṇam vimokkhāna paccayā.
3. Ime aṭṭhārasākārā paññā yassa paricitā¹ kusalo saṅkhārupekkhāsu nānādiṭṭhisu na kampatī” ti.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu nāṇam.”

Saṅkhārupekkhānāṇaniddeso.

10. Gotrabhūnāṇam

Katham bahiddhā vuṭṭhānavivatṭane paññā gotrabhū nāṇam?

Uppādaṁ abhibhuyyatīti gotrabhū, pavattam abhibhuyyatīti gotrabhū, nimittam abhibhuyyatīti gotrabhū, āyūhanam abhibhuyyatīti gotrabhū, paṭisandhim abhibhuyyatīti gotrabhū, gatiṁ abhibhuyyatīti gotrabhū, nibbattim abhibhuyyatīti gotrabhū, upapattim abhibhuyyatīti gotrabhū, jātim abhibhuyyatīti gotrabhū, jarām abhibhuyyatīti gotrabhū, vyādhiṁ abhibhuyyatīti gotrabhū, maraṇam abhibhuyyatīti gotrabhū, sokam abhibhuyyatīti gotrabhū, paridevanam abhibhuyyatīti gotrabhū, upāyāsam abhibhuyyatīti gotrabhū, bahiddhā saṅkhāranimittam abhibhuyyatīti gotrabhū.

Anuppādaṁ pakkhandatīti gotrabhū, appavattam pakkhandatīti gotrabhū —pe— nirodham nibbānam pakkhandatīti gotrabhū.

Uppādaṁ abhibhuyyitvā anuppādaṁ pakkhandatīti gotrabhū, pavattam abhibhuyyitvā appavattam pakkhandatīti gotrabhū, nimittam abhibhuyyitvā animittam pakkhandatīti gotrabhū, —pe— bahiddhā saṅkhāranimittam abhibhuyyitvā nirodham nibbānam pakkhandatīti gotrabhū.

Uppādā vuṭṭhātīti gotrabhū, pavattā vuṭṭhātīti gotrabhū, nimittā vuṭṭhātīti gotrabhū, āyūhanā vuṭṭhātīti gotrabhū, paṭisandhiyā vuṭṭhātīti gotrabhū, gatiyā vuṭṭhātīti gotrabhū, nibbattiya vuṭṭhātīti gotrabhū, upapattiya vuṭṭhātīti gotrabhū, jātiyā vuṭṭhātīti gotrabhū, jarāyā vuṭṭhātīti gotrabhū byādhimhā vuṭṭhātīti gotrabhū, maraṇā vuṭṭhātīti gotrabhū, sokā vuṭṭhātīti gotrabhū, paridevā vuṭṭhātīti gotrabhū, upāyāsā vuṭṭhātīti gotrabhū, bahiddhā saṅkhāranimittā vuṭṭhātīti gotrabhū.

¹ paricittā - Machasam.

2. Tám do duyên của định, → mười hành xứ của trí,
mười tám xả các hành là duyên ba giải thoát.^[*]
3. Mười tám biểu hiện này, vị có tuệ hiểu rõ,
thiện xảo trong xả hành, không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự mong muốn giải thoát, về sự phân biệt rõ, và về sự bình thản là trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.*”

**Phân giải thích
'Trí về các trạng thái xả đối với các pháp hữu vi.'**

10. Trí chuyển tộc:

Tuệ về sự thoát ra và ly khai ngoại phần là trí chuyển tộc là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Vượt trên sự tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Vượt trên sự vận hành’ là chuyển tộc. ‘Vượt trên hiện tướng’ ... ‘Vượt trên (nghiệp) tích lũy’ ... ‘Vượt trên mầm tái sanh’ ... ‘Vượt trên cảnh giới tái sanh’ ... ‘Vượt trên sự tái tạo’ ... ‘Vượt trên sự sanh lên’ ... ‘Vượt trên sự sanh (ra)’ ... ‘Vượt trên sự già’ ... ‘Vượt trên sự bệnh’ ... ‘Vượt trên sự chết’ ... ‘Vượt trên sự sầu muộn’ ... ‘Vượt trên sự than vãn’ ... ‘Vượt trên sự thất vọng’ là chuyển tộc. ‘Vượt trên hiện tướng của các hành ở ngoại phần’ là chuyển tộc.

‘Dự phần vào¹ sự không tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Dự phần vào sự không vận hành’ là chuyển tộc. ... (như trên)... ‘Dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tộc.

‘Sau khi đã vượt trên sự tái sanh rồi dự phần vào sự không tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Sau khi đã vượt trên sự vận hành rồi dự phần vào sự không vận hành’ ... ‘Sau khi đã vượt trên hiện tướng rồi dự phần vào không hiện tướng’ là chuyển tộc. ... (như trên)... ‘Sau khi đã vượt trên hiện tướng của các hành ở ngoại phần rồi dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tộc.

‘Thoát ra khỏi sự tái sanh’ là chuyển tộc. ‘Thoát ra khỏi sự vận hành’ là chuyển tộc. ‘Thoát ra khỏi hiện tướng’ ... ‘Thoát ra khỏi (nghiệp) tích lũy’ ... ‘Thoát ra khỏi mầm tái sanh’ ... ‘Thoát ra khỏi cảnh giới tái sanh’ ... ‘Thoát ra khỏi sự tái tạo’ ... ‘Thoát ra khỏi sự sanh lên’ ... ‘Thoát ra khỏi sự sanh (ra)’ ... ‘Thoát ra khỏi sự già’ ... ‘Thoát ra khỏi sự bệnh’ ... ‘Thoát ra khỏi sự chết’ ... ‘Thoát ra khỏi sự sầu muộn’ ... ‘Thoát ra khỏi sự than vãn’ ... ‘Thoát ra khỏi sự thất vọng’ là chuyển tộc. ‘Thoát ra khỏi hiện tướng của các hành ở ngoại phần’ là chuyển tộc.

¹ Dự phần vào: được dịch từ *pakkhandati* hàm ý nhảy vào, lao vào, tiến vào (ND).

Anuppādaṁ pakkhandatīti gotrabhū, appavattam̄ pakkhandatīti gotrabhū, —pe— nirodham̄ nibbānam̄ pakkhandatīti gotrabhū.

Uppādā vuṭṭhahitvā anuppādaṁ pakkhandatīti gotrabhū, pavattā vuṭṭhahitvā appavattam̄ pakkhandatīti gotrabhū, nimittā vuṭṭhahitvā animittam̄ pakkhandatīti gotrabhū, āyūhanā vuṭṭhahitvā anāyūhanam̄ pakkhandatīti gotrabhū, paṭisandhiyā vuṭṭhahitvā appaṭisandhim̄ pakkhandatīti gotrabhū, gatiyā vuṭṭhahitvā agatim̄ pakkhandatīti gotrabhū, nibbattiya vuṭṭhahitvā anibbattiṁ pakkhandatīti gotrabhū, upapattiyā vuṭṭhahitvā anupapattim̄ pakkhandatīti gotrabhū, jātiyā vuṭṭhahitvā ajātim̄ pakkhandatīti gotrabhū, jarāya vuṭṭhahitvā ajaram̄ pakkhandatīti gotrabhū, byādhimhā vuṭṭhahitvā abyādhim̄ pakkhandatīti gotrabhū, maraṇā vuṭṭhahitvā amaraṇam̄ pakkhandatīti gotrabhū, sokā vuṭṭhahitvā asokam̄ pakkhandatīti gotrabhū, paridevā vuṭṭhahitvā aparidevam̄ pakkhandatīti gotrabhū, upāyāsā vuṭṭhahitvā anupāyāsam̄ pakkhandatīti gotrabhū, bahiddhāsaṅkhāranimittā vuṭṭhahitvā nirodham̄ nibbānam̄ pakkhandatīti gotrabhū.

Uppādā vivaṭṭatīti gotrabhū, pavattā vivaṭṭatīti gotrabhū, —pe— bahiddhā saṅkhāranimittā vivaṭṭatīti gotrabhū.

Anuppādaṁ pakkhandatīti gotrabhū, appavattam̄ pakkhandatīti gotrabhū, —pe— nirodham̄ nibbānam̄ pakkhandatīti gotrabhū,

Uppādā vivaṭṭitvā anuppādaṁ pakkhandatīti gotrabhū, pavattā vivaṭṭitvā appavattam̄ pakkhandatīti gotrabhū, —pe— bahiddhāsaṅkhāranimittā vivaṭṭitvā nirodham̄ nibbānam̄ pakkhandatīti gotrabhū.

Kati gotrabhūdhammā samathavasena uppajjanti, kati gotrabhūdhammā vipassanāvasena uppajjanti? Aṭṭha gotrabhūdhammā samathavasena uppajjanti, dasa gotrabhūdhammā vipassanāvasena uppajjanti.

Katame¹ aṭṭha gotrabhūdhammā samathavasena uppajjanti? Paṭhamam̄ jhānam̄ paṭilābhatthāya nīvaraṇe abhibhuyyatīti gotrabhū, dutiyam̄ jhānam̄ paṭilābhatthāya vitakkavicāre abhibhuyyatīti gotrabhū, tatiyam̄ jhānam̄ paṭilābhatthāya pītiṁ abhibhuyyatīti gotrabhū, catuttham̄ jhānam̄ paṭilābhatthāya sukhadukkhe abhibhuyyatīti gotrabhū, ākāsānañcāyatananasamāpattim̄ paṭilābhatthāya rūpasaññam̄ paṭighasaññam̄ nānattasaññam̄ abhibhuyyatīti gotrabhū, viññānañcāyatananasamāpattim̄ paṭilābhatthāya ākāsānañcāyatanasaññam̄ abhibhuyyatīti gotrabhū, ākiñcaññāyatananasamāpattim̄ paṭilābhatthāya viññānañcāyatanasaññam̄ abhibhuyyatīti gotrabhū, nevasaññānāsaññāyatananasamāpattim̄ paṭilābhatthāya ākiñcaññāyatanasaññam̄ abhibhuyyatīti gotrabhū. Ime aṭṭha gotrabhūdhammā samathavasena uppajjanti.

¹ katamā - Sī 1.

² paṭhamajjhānam̄ - PTS, Sī 1.

‘Dự phần vào sự không tái sanh’ là chuyển tôt. ‘Dự phần vào sự không vận hành’ là chuyển tôt. ... (như trên)... ‘Dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tôt.

‘Sau khi thoát ra khỏi sự tái sanh rồi dự phần vào sự không tái sanh’ là chuyển tôt. ‘Sau khi thoát ra khỏi sự vận hành rồi dự phần vào sự không vận hành’ là chuyển tôt. ‘Sau khi thoát ra khỏi hiện tướng ... không hiện tướng ... (nt)... (nghiệp) tích lũy ... không (nghiệp) tích lũy ... (nt)... mầm tái sanh ... không mầm tái sanh ... (nt)... cảnh giới tái sanh ... không cảnh giới tái sanh ... (nt)... sự tái tạo ... sự không tái tạo ... (nt)... sự sanh lên ... sự không sanh lên ... (nt)... sự sanh (ra) ... sự không sanh (ra) ... (nt)... sự già ... sự không già ... (nt)... sự bệnh ... sự không bệnh ... (nt)... sự chết ... sự không chết ... (nt)... sự sầu muộn ... sự không sầu muộn ... (nt)... sự than vãn ... sự không than vãn ... (nt)... sự thất vọng ... sự không thất vọng ... ‘Sau khi thoát ra khỏi hiện tướng của các hành ở ngoại phần rồi dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tôt.

‘Ly khai khỏi sự tái sanh’ là chuyển tôt. ‘Ly khai khỏi sự vận hành’ là chuyển tôt. ... (như trên)... ‘Ly khai khỏi hiện tướng của các hành ở ngoại phần’ là chuyển tôt.

‘Dự phần vào sự không tái sanh’ là chuyển tôt. ‘Dự phần vào sự không vận hành’ là chuyển tôt. ... (như trên)... ‘Dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tôt.

‘Sau khi đã ly khai khỏi sự tái sanh rồi dự phần vào sự không tái sanh’ là chuyển tôt. ‘Sau khi đã ly khai khỏi sự vận hành rồi dự phần vào sự không vận hành’ là chuyển tôt. ... (như trên)... ‘Sau khi đã ly khai khỏi hiện tướng của các hành ở ngoại phần rồi dự phần vào sự diệt tận Niết Bàn’ là chuyển tôt.

Có bao nhiêu sự chuyển tôt được sanh lên do năng lực của chỉ tịnh? Có bao nhiêu sự chuyển tôt được sanh lên do năng lực của minh sát? Có tám sự chuyển tôt được sanh lên do năng lực của chỉ tịnh. Có mười sự chuyển tôt được sanh lên do năng lực của minh sát.

Tám sự chuyển tôt được sanh lên do năng lực của chỉ tịnh là gì? ‘Vượt trên các pháp ngăn che nhằm mục đích thành tựu sơ thiền’ là chuyển tôt. ‘Vượt trên tầm tứ nhằm mục đích thành tựu nhị thiền’ ... ‘Vượt trên hỷ nhằm mục đích thành tựu tam thiền’ ... ‘Vượt trên lạc và khổ nhằm mục đích thành tựu tứ thiền’ ... ‘Vượt trên sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về khác biệt nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt không vô biên xứ’ ... ‘Vượt trên sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt thức vô biên xứ’ ... ‘Vượt trên sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt vô sở hữu xứ’ ... ‘Vượt trên sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ’ là chuyển tôt. Đây là tám sự chuyển tôt được sanh lên do năng lực của chỉ tịnh.

Katame dasa gotrabhūdhammā vipassanāvasena uppajjanti? Sotāpattimaggam paṭilābhatthāya uppādaṇ pavattam nimittam āyūhanaṃ paṭisandhiṃ gatiṃ nibbattiṃ upapattiṃ jātiṃ jaraṇ byādhiṃ maraṇam sokam paridevam upāyāsam bahiddhā-saṅkhāranimittam abhibhuyyatīti gotrabhū, sotāpattiphalasamā-pattatthāya uppādaṇ pavattam nimittam āyūhanaṃ paṭisandhiṃ —pe— abhibhuyyatīti gotrabhū, sakadāgāmimaggam paṭilābhatthāya —pe— sakadāgāmiphalasamāpattatthāya —pe— anāgāmimaggam paṭilābhatthāya —pe— anāgāmiphalasamāpattatthāya —pe— arahattamaggam paṭilābhatthāya uppādaṇ pavattam nimittam āyūhanaṃ paṭisandhiṃ gatiṃ nibbattiṃ upapattiṃ jātiṃ jaraṇ byādhiṃ maraṇam sokam paridevam upāyāsam bahiddhā-saṅkhāranimittam abhibhuyyatīti gotrabhū, arahattaphalasamā-pattatthāya —pe— suññatavihārasamāpattatthāya —pe— animitta-vihārasamāpattatthāya uppādaṇ pavattam nimittam āyūhanaṃ paṭisandhiṃ —pe— abhibhuyyatīti gotrabhū, ime dasa gotrabhū-dhammā vipassanāvasena uppajjanti.

Kati gotrabhūdhammā kusalā, kati akusalā, kati abyākatā? Pannarasa gotrabhūdhammā kusalā, tayo gotrabhūdhammā abyākatā, natthi gotrabhūdhammā akusalā.

1. “Sāmisañca nirāmisañ pañihitañca appañihitañ
Suññatañca visaññuttañ vuṭṭhitañca avuṭṭhitam.
2. Atṭha samādhissa paccayā dasa nāṇassa gocarā
atṭhārasa gotrabhūdhammā tiṇam vimokkhāna paccayā.
3. Ime atṭhārasākārā paññā yassa paricitā
kusalo vivaṭte vuṭṭhāne nānādiṭṭhisu na kampatī”ti.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Bahiddhāvuṭṭhānavivatṭane paññā gotrabhū nāṇam.”

Gotrabhūnāṇaniddeso.

11. Maggañāṇam

Kathaṇ dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge nāṇam?

Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchā-diṭṭhiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge nāṇam.”

Mười sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của minh sát là gì? ‘Vượt trên sự tái sanh, sự vận hành, hiện tướng, (nghiệp) tích lũy, mầm tái sanh, cảnh giới tái sanh, sự tái tạo, sự sanh lên, sự sanh (ra), sự già, sự bệnh, sự chết, sự sầu muộn, sự than vãn, sự thất vọng, hiện tướng của các hành ở ngoại phần nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu’ là chuyển tộc. ‘Vượt trên sự tái sanh, sự vận hành, hiện tướng, (nghiệp) tích lũy, mầm tái sanh, ... (như trên)... nhằm mục đích chứng đạt Quả Nhập Lưu’ ... (như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhất Lai ... (như trên)... nhằm mục đích chứng đạt Quả Nhất Lai ... (như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo Bất Lai ... (như trên)... nhằm mục đích chứng đạt Quả Bất Lai ... (như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo A-la-hán’ ... (như trên)... nhằm mục đích chứng đạt sự an trú không tánh ... (như trên)... ‘Vượt trên sự tái sanh, sự vận hành, hiện tướng, (nghiệp) tích lũy, mầm tái sanh, cảnh giới tái sanh, sự tái tạo, sự sanh lên, sự sanh (ra), sự già, sự bệnh, sự chết, sự sầu muộn, sự than vãn, sự thất vọng, hiện tướng của các hành ở ngoại phần nhằm mục đích chứng đạt sự an trú vô tướng’ là chuyển tộc. Đây là mười sự chuyển tộc được sanh lên do năng lực của minh sát.

Có bao nhiêu sự chuyển tộc là thiện? Có bao nhiêu là bất thiện? Có bao nhiêu là vô ký? Có mười lăm sự chuyển tộc là thiện. Có ba sự chuyển tộc là vô ký. Không có sự chuyển tộc là bất thiện.

1. Vật chất, không vật chất, →
ràng buộc, không ràng buộc,	có nguyện và vô nguyện,
thoát được và không thoát.
2. Tám do duyên của định,
mười tám sự chuyển tộc	mười hành xứ của trí,
là duyên ba giải thoát.
3. Mười tám biểu hiện này,
khéo ly khai, thoát khỏi,	vì có tuệ hiểu rõ,
không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “Tuệ về sự thoát ra và ly khai ngoại phần là trí chuyển tộc.”

Phản giải thích ‘Trí chuyển tộc.’

11. Trí về Đạo:

Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo là (có ý nghĩa) thế nào?

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, thoát ra khỏi tà kiến, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tướng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.”

Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo micchāsaṅkappā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.”

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.”

Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.”

Vodānaṭṭhena sammā-ājīvo micchā-ājīvā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.”

Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.”

Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.”

Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchāsamādhito vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.”

Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi olārikā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā olārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.”

Anāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi aṇusahagatā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā, aṇusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivatṭane paññā magge ñāṇam.”

Chánh tư duy, theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), thoát ra khỏi tà tư duy, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Chánh ngũ, theo ý nghĩa gìn giữ, thoát ra khỏi tà ngũ, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Chánh nghiệp, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, thoát ra khỏi tà nghiệp, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Chánh mạng, theo ý nghĩa trong sạch, thoát ra khỏi tà mạng, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy ...

Chánh tinh tấn, theo ý nghĩa ra sức, thoát ra khỏi tà tinh tấn, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy ...

Chánh niệm, theo ý nghĩa thiết lập, thoát ra khỏi tà niệm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi tà định, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Vào sát-na Đạo Nhất Lai: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ... (như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi ái dục ngù ngầm và bất bình ngù ngầm có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Vào sát-na Đạo Bất Lai: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ... (như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, thoát ra khỏi ái dục ngù ngầm và bất bình ngù ngầm có tính chất vi tế, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusaya bhavarāgānusaya avijjānusaya vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge nāṇam.”

1. “Ajātaṁ jhāpeti¹ jātena jhānaṁ² tena pavuccati jhānavimokkhe³ kusalatā nānādiṭṭhisu na kampati.⁴
2. Samādahitvā yathā cevipassati
vipassamāno tathā ce samādahe
vipassanā ca samatho tadā ahu
samānabhāgā yuganandhā vattare.
3. Dukkhā saṅkhārā sukho nirodhoti dassanaṁ
dubhato vuṭṭhitā paññā phasseti amataṁ padam.
4. Vimokkhacariyam jānāti nānattekatta⁵kovido
dvinnam nāṇānam kusalatā nānādiṭṭhisu na kampatī” ti.

Taṁ nātaṭṭhena nāṇam pajānanaṭṭhena paññā; tena vuccati: “Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge nāṇam.”

Maggañāṇaniddeso.

12. Phalañāṇam

Katham payogapaṭippassaddhipaññā phale nāṇam?

Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tappayoga⁶paṭippassaddhattā uppajjati sammādiṭṭhi, maggassetam phalam.

¹ nāpeti - PTS.

² nāṇam - PTS.

³ nāṇavimokkhe - PTS.

⁴ na kampatī - PTS, Syā.

⁵ nānattekatte - PTS.

⁶ tappayoga - Vima.

Vào sát-na Đạo A-la-hán: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ... (như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, vô minh, thoát ra khỏi ngã mạn ngủ ngầm, ái hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tướng ngoại phần; vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

1. Sanh thiêu đốt vô sanh, →	vì thế gọi tham thiền,
thiện xảo thiền, giải thoát,	không động vì tà kiến.
2. Như thế định rời quán,	cũng vậy quán ở định,
khi ấy quán và chỉ	hành bình đẳng tương hợp.
3. Thấy ‘Các hành là khô,’	<i>diệt tận là an lạc,’</i>
tuệ thoát khỏi cả hai	đạt được Đạo Bất Tử.
4. Vị biết hành giải thoát,	rành rẽ dị và đồng,
thiện xảo về hai trí,	không động vì tà kiến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phần) là trí về Đạo.*”

Phần giải thích ‘Trí về Đạo.’

12. Trí về Quả:

Tuệ về sự tịnh lặng của việc thực hành¹ là trí về Quả là (có ý nghĩa) thế nào?

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, thoát ra khỏi tà kiến, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tướng ngoại phần. Chánh kiến được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

¹ *ajjhattabahiddhā vuṭṭhānapayogassa*: của việc thực hành thoát ra khỏi nội ngoại phần (PtsA. 1, 284).

Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo micchāsaṅkappā vuṭṭhāti tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tam̄payoga¹paṭippassaddhattā uppajjati sammāsaṅkappo, maggassetam̄ phalam̄.

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tam̄payogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāvācā, maggassetam̄ phalam̄.

Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tam̄payogapaṭippassaddhattā uppajjati sammākammanto, maggassetam̄ phalam̄.

Vodānatṭhena sammā-ājīvo micchā-ājīvā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tam̄payogapaṭippassaddhattā uppajjati sammā-ājīvo, maggassetam̄ phalam̄.

Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tam̄payoga¹paṭippassaddhattā uppajjati sammāvāyāmo, maggassetam̄ phalam̄.

Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tam̄payogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsati, maggassetam̄ phalam̄.

Avikkhepatṭhena sammāsamādhi micchāsamādhito vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tam̄payogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi, maggassetam̄ phalam̄.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepatṭhena sammāsamādhi olārikā kāmarāgasamyojanā paṭighasamyojanā olārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tam̄payogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi, maggassetam̄ phalam̄.

¹ tappayoga... - Vima.

Chánh tư duy, theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), thoát ra khỏi tà tư duy, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh tư duy được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh ngữ, theo ý nghĩa gìn giữ, thoát ra khỏi tà ngữ, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh ngữ được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh nghiệp, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, thoát ra khỏi tà nghiệp, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh nghiệp được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh mạng, theo ý nghĩa trong sạch, thoát ra khỏi tà mạng, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh mạng được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh tinh tấn, theo ý nghĩa ra sức, thoát ra khỏi tà tinh tấn, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh tinh tấn được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh niệm, theo ý nghĩa thiết lập, thoát ra khỏi tà niệm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh niệm được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi tà định, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh định được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Vào sát-na Đạo Nhất Lai: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ... (như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh định được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Anāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi aṇusahagatā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā aṇusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tam̄payogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi, maggassetam̄ phalam̄.

Arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya, mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti, tam̄payogapaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi, maggassetam̄ phalam̄.

Tam̄ nātaṭṭhena nāṇam̄, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Payogapaṭippassaddhipaññā phale nāṇan” ti.

Phalañāpaniddeso.

13. Vimuttiñāṇam̄

Katham̄ chinnavaṭṭamanupassane¹ paññā vimuttiñāṇam̄?

Sotāpattimaggena sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso, diṭṭhānusayo vicikicchānusayo, attano cittassa upakkilesā sammāsamucchinnā honti, imehi pañcahi upakkilesehi sapariyuṭṭhānehi cittam̄ vimuttam̄ hoti suvimuttam̄. Tam̄vimutti nātaṭṭhena nāṇam̄, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Chinnavaṭṭamanupassane¹ paññā vimuttiñāṇam̄.”

Sakadāgāmimaggena olārikam̄ kāmarāgasaññojanam̄, paṭigha-saññojanam̄ olāriko kāmarāgānusayo paṭighānusayo attano cittassa upakkilesā sammā samucchinnā honti, imehi catūhi upakkilesehi sapariyuṭṭhānehi cittam̄ vimuttam̄ hoti suvimuttam̄. Tam̄vimutti nātaṭṭhena nāṇam̄, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Chinnavaṭṭamanupassane paññā vimuttiñāṇam̄.”

¹ chinnavaṭumānupassane - Machasam̄; chinnamanupassane - Syā, PTS.

Vào sát-na Đạo Bất Lai: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ... (như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, thoát ra khỏi ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất vi tế, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh định được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Vào sát-na Đạo A-la-hán: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, ... (như trên)... Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, thoát ra khỏi ái sắc, ái vô sắc, ngũ mạn, phóng dật, vô minh, thoát ra khỏi ngũ mạn ngủ ngầm, hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Chánh định được sanh lên từ trạng thái tịnh lặng của việc thực hành ấy; điều này là Quả của Đạo.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự tịnh lặng của việc thực hành là trí về Quả.*”

Phần giải thích ‘Trí về Quả.’

13. Trí về Giải Thoát:

Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào?

Nhờ vào Đạo Nhập Lưu, sự nhận thức sai trái về thân, sự hoài nghi, sự bám víu vào giới và nghi thức, tà kiến ngủ ngầm, hoài nghi ngủ ngầm là các tùy phiền não thuộc tâm của hành giả được đoạn trừ hoàn toàn. Tâm được giải thoát, được hoàn toàn giải thoát khỏi năm tùy phiền não này và các sự xâm nhập (của chúng). Việc giải thoát ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.*”

Nhờ vào Đạo Nhất Lai, sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm là các tùy phiền não có tính chất thô thiển thuộc tâm của hành giả được đoạn trừ hoàn toàn. Tâm được giải thoát, được hoàn toàn giải thoát khỏi bốn tùy phiền não này và các sự xâm nhập (của chúng). Việc giải thoát ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.*”

Anāgāmimaggena aṇusahagataṁ kāmarāgasāññojanam paṭighasaññojanam aṇusahagato kāmarāgānusayo paṭighānusayo attano cittassa upakkilesā sammā samucchinnā honti, imehi catūhi upakkilesehi sapariyutṭhānehi cittam vimuttam hoti suvimuttam. Tamvimutti nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Chinnavaṭṭamanupasane paññā vimuttiñāṇam.”

Arahattamaggena rūparāgo arūparāgo māno uddhaccam avijjā mānānusayo bhavarāgānusayo avijjānusayo attano cittassa upakkilesā sammā samucchinnā honti, imehi atṭhahi upakkilesehi sapariyutṭhānehi cittam vimuttam hoti suvimuttam, tamvimutti nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Chinnavaṭṭamanupassane paññā vimuttiñāṇam.”

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Chinnavaṭṭamanupassane paññā vimuttiñāṇam.”

Vimuttiñāṇaniddeso.

14. Paccavekkhanañāṇam

Katham tadā samudāgate¹ dhamme passane² paññā paccavekkhane nāṇam?

Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tadā samudāgatā.³ Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo tadā samudāgato, pariggahaṭṭhena sammāvācā tadā samudāgatā, samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto tadā samudāgato, vodānaṭṭhena sammā-ājīvo tadā samudāgato, paggahaṭṭhena sammāvāyāmo tadā samudāgato, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati tadā samudāgatā, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi tadā samudāgato.

Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgo tadā samudāgato, pavicayaṭṭhena dhammadhicayasambojjhaṅgo tadā samudāgato, paggahaṭṭhena viriyasambojjhaṅgo tadā samudāgato, pharaṇaṭṭhena pītisambojjhaṅgo tadā samudāgato, upasamaṭṭhena passaddhi-sambojjhaṅgo tadā samudāgato, avikkhepaṭṭhena samādhi-sambojjhaṅgo tadā samudāgato, paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhā-sambojjhaṅgo tadā samudāgato.

¹ samupāgate - Syā.

² vipassane - PTS.

³ samupāgatā - Syā.

Nhờ vào Đạo Bất Lai, sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất vi tế là các tùy phiền não thuộc tâm của hành giả được đoạn trừ hoàn toàn. Tâm được giải thoát, được hoàn toàn giải thoát khỏi bốn tùy phiền não này và các sự xâm nhập (của chúng). Việc giải thoát ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.*”

Nhờ vào Đạo A-la-hán, ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, vô minh, ngã mạn ngủ ngầm, hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm là các tùy phiền não thuộc tâm của hành giả được đoạn trừ hoàn toàn. Tâm được giải thoát, được hoàn toàn giải thoát khỏi tám tùy phiền não này và các sự xâm nhập (của chúng). Việc giải thoát ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.*”

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc quán xét phiền não đã được cắt lìa là trí về giải thoát.*”

Phân giải thích ‘Trí về giải thoát.’

14. Trí về việc quán xét lại:

Tuệ về việc nhìn thấy các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy là trí về việc quán xét lại là (có ý nghĩa) thế nào?

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh tư duy, theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh ngữ, theo ý nghĩa gìn giữ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh nghiệp, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh mạng, theo ý nghĩa trong sạch, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh tinh tấn, theo ý nghĩa ra sức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh niệm, theo ý nghĩa thiết lập, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh định, theo ý nghĩa không tản mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Niệm giác chi, theo ý nghĩa thiết lập, đã được sanh khởi vào khi ấy. Trạch pháp giác chi, theo ý nghĩa suy xét, đã được sanh khởi vào khi ấy. Cân giác chi, theo ý nghĩa ra sức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Hỷ giác chi, theo ý nghĩa lan tỏa, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tịnh giác chi, theo ý nghĩa an tịnh, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định giác chi, theo ý nghĩa không tản mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy. Xả giác chi, theo ý nghĩa phân biệt rõ, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Assaddhiye akampiyatthena saddhābalam tada samudāgatam, kosajje akampiyatthena viriyabalam tada samudāgatam, pamāde akampiyatthena satibalam tada samudāgata, uddhacce akampiyatthena samādhibalam tada samudāgata, avijjāya akampiyatthena paññābalam tada samudāgata.

Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam tada samudāgata, paggaṭṭhena viriyindriyam tada samudāgata, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyam tada samudāgata, avikkhepaṭṭhena samādhindriyam tada samudāgata, dassanaṭṭhena paññindriyam tada samudāgata.

Ādhipateyyaṭṭhena indriyā tada samudāgatā, akampiyatthena balā tada samudāgatā, niyyānaṭṭhena bojjhangā tada samudāgatā, hetutṭhena¹ maggo tada samudāgato, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā tada samudāgatā, padahanaṭṭhena sammappadhānā tada samudāgatā, ijjhanaṭṭhena iddhipādā tada samudāgatā, tathaṭṭhena saccā tada samudāgatā, avikkhepaṭṭhena samatho tada samudāgato, anupassanaṭṭhena vipassanā tada samudāgatā, ekarasatṭhena samathavipassanā tada samudāgatā, anativattanaṭṭhena yuganandham tada samudāgata, samvaratṭhena sīlavisuddhi tada samudāgatā, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi tada samudāgatā, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi tada samudāgata, vimuttaṭṭhena vimokkhā tada samudāgatā, paṭivedhaṭṭhena vijjā tada samudāgatā, pariccāgaṭṭhena vimutti tada samudāgatā, samucchedaṭṭhena khaye nāṇam tada samudāgata.

Chando mūlaṭṭhena tada samudāgato, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena tada samudāgato, phasso samodhānaṭṭhena tada samudāgato, vedanā samosaraṇaṭṭhena tada samudāgatā, samādhi pamukhaṭṭhena tada samudāgato, sati ādhipateyyaṭṭhena tada samudāgatā, paññā taduttaraṭṭhena tada samudāgatā, vimutti sāratṭhena tada samudāgatā, amatogadham nibbānam pariyośānaṭṭhena tada samudāgata, vuṭṭhahitvā paccavekkhati. Ime dhammā tada samudāgatā.

¹ hetaṭṭhena - Syā.

Tín lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tấn lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niệm lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự buông lung, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tuệ lực, theo ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Tín quyền, theo ý nghĩa cương quyết, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tấn quyền, theo ý nghĩa ra sức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niệm quyền, theo ý nghĩa thiết lập, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định quyền, theo ý nghĩa không tản mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tuệ quyền, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Các quyền, theo ý nghĩa pháp chủ đạo, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các lực, theo ý nghĩa không dao động, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các giác chi, theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi), đã được sanh khởi vào khi ấy. Đạo, theo ý nghĩa chủng tử, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các sự thiết lập niệm, theo ý nghĩa thiết lập, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các chánh căn, theo ý nghĩa nỗ lực, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các nền tảng của thần thông, theo ý nghĩa thành tựu, đã được sanh khởi vào khi ấy. Các chân lý, theo ý nghĩa của thực thể, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chỉ tịnh, theo ý nghĩa không tản mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy. Minh sát, theo ý nghĩa quán xét, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chỉ tịnh và minh sát, theo ý nghĩa nhất vị, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sự kết hợp chung, theo ý nghĩa không vượt trội, đã được sanh khởi vào khi ấy. Giới thanh tịnh, theo ý nghĩa thu thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tâm thanh tịnh, theo ý nghĩa không tản mạn, đã được sanh khởi vào khi ấy. Kiến thanh tịnh, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sự giải thoát, theo ý nghĩa được phóng thích, đã được sanh khởi vào khi ấy. Minh, theo ý nghĩa thấu triệt, đã được sanh khởi vào khi ấy. Giải thoát, theo ý nghĩa buông bỏ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Trí về sự đoạn tận, theo ý nghĩa đoạn trừ, đã được sanh khởi vào khi ấy.

Ước muốn, theo ý nghĩa nguồn cội, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tác ý, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Xúc, theo ý nghĩa liên kết, đã được sanh khởi vào khi ấy. Thọ, theo ý nghĩa hội tụ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định, theo ý nghĩa dẫn đầu, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niệm, theo ý nghĩa pháp chủ đạo, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tuệ, theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sự giải thoát, theo ý nghĩa cốt lõi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niết Bàn liên quan đến bất tử, theo ý nghĩa kết thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sau khi đã thoát ra vị ấy quán xét lại. Đây là các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy.

Sotāpattiphalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tadā samudāgatā. Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo tadā samudāgato, —pe— Paṭipassaddhaṭṭhena¹ anuppāde nāṇam tada samudāgataṁ. Chando mūlaṭṭhena tada samudāgato, manasikāro samutṭhānaṭṭhena tada samudāgato, phasso samodhānaṭṭhena tada samudāgato, vedanā samosaraṇaṭṭhena tada samudāgatā, samādhi pamukhaṭṭhena tada samudāgato, sati ādhipateyyaṭṭhena tada samudāgatā, paññā taduttaraṭṭhena tada samudāgatā, vimutti sāraṭṭhena tada samudāgatā, amatogadham nibbānam pariyośānaṭṭhena tada samudāgataṁ, vuṭṭhahitvā paccavekkhati. Ime dhammā tada samudāgatā.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe —pe— Sakadāgāmiphalakkhaṇe —pe— Anāgāmimaggakkhaṇe —pe— Anāgāmiphalakkhaṇe —pe— Arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tada samudāgatā. —pe— Samucchedaṭṭhena khaye nāṇam tada samudāgataṁ. Chando mūlaṭṭhena tada samudāgato, —pe— amatogadham nibbānam pariyośānaṭṭhena tada samudāgataṁ, vuṭṭhahitvā paccavekkhati. Ime dhammā tada samudāgatā.

Arahattaphalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tada samudāgatā. —pe— Paṭippassaddhaṭṭhena¹ anuppāde nāṇam tada samudāgataṁ. Chando mūlaṭṭhena tada samudāgato, —pe— amatogadham nibbānam pariyośānaṭṭhena tada samudāgataṁ, vuṭṭhahitvā paccavekkhati. Ime dhammā tada samudāgatā.

Taṁ nātaṭṭhena² nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati “Tada samudāgate dhamme passane³ paññā paccavekkhane nāṇam.”

Paccavekkhanañāṇaniddeso.

15. Vatthunānattañāṇam

Kathaṁ ajjhattavavatthāne paññā vatthunānatte nāṇam?

Kathaṁ ajjhattadhamme⁴ vavattheti?

Cakkhum ajjhattam vavattheti, sotam ajjhattam vavattheti, ghānam ajjhattam vavattheti, jivham ajjhattam vavattheti, kāyam ajjhattam vavattheti, manam ajjhattam vavattheti.

¹ paṭipassaddhaṭṭhena - PTS.

² tañ nātaṭṭhena - PTS.

³ vipassane - PTS.

⁴ ajjhattam dhamme - Syā, PTS.

Vào sát-na Quả Nhập Lưu: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. Chánh tư duy, theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Trí về sự vô sanh, theo ý nghĩa tĩnh lặng, đã được sanh khởi vào khi ấy. Ước muốn, theo ý nghĩa nguồn cội, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tác ý, theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Xúc, theo ý nghĩa liên kết, đã được sanh khởi vào khi ấy. Thọ, theo ý nghĩa hội tụ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Định, theo ý nghĩa dẫn đầu, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niệm, theo ý nghĩa pháp chủ đạo, đã được sanh khởi vào khi ấy. Tuệ, theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sự giải thoát, theo ý nghĩa cốt lõi, đã được sanh khởi vào khi ấy. Niết Bàn liên quan đến bất tử, theo ý nghĩa kết thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sau khi đã thoát ra vị ấy quán xét lại. Đây là các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy.

Vào sát-na Đạo Nhất Lai: ... (như trên)... Vào sát-na Quả Nhất Lai: ... (như trên)... Vào sát-na Đạo Bất Lai: ... (như trên)... Vào sát-na Quả Bất Lai: ... (như trên)... Vào sát-na Đạo A-la-hán: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Trí về sự đoạn tận, theo ý nghĩa đoạn trừ, đã được sanh khởi vào khi ấy. Ước muốn, theo ý nghĩa nguồn cội, đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Niết Bàn liên quan đến bất tử, theo ý nghĩa kết thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sau khi đã thoát ra vị ấy quán xét lại. Đây là các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy.

Vào sát-na Quả A-la-hán: Chánh kiến, theo ý nghĩa nhận thức, đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Trí về sự vô sanh, theo ý nghĩa tĩnh lặng, đã được sanh khởi vào khi ấy. Ước muốn với nguồn cội, đã được sanh khởi vào khi ấy. ... (như trên)... Niết Bàn liên quan đến bất tử, theo ý nghĩa kết thúc, đã được sanh khởi vào khi ấy. Sau khi đã thoát ra vị ấy quán xét lại. Đây là các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc nhìn thấy các pháp đã được sanh khởi vào khi ấy là trí về việc quán xét lại.*”

Phần giải thích ‘Trí về việc quán xét lại.’

15. Trí về tính chất khác biệt của các vật nương:

Tuệ về việc xác định nội phần là trí về tính chất khác biệt của các vật nương là (có ý nghĩa) thế nào?

Xác định các pháp thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào?

Xác định mắt thuộc nội phần, xác định tai thuộc nội phần, xác định mũi thuộc nội phần, xác định lưỡi thuộc nội phần, xác định thân thuộc nội phần, xác định ý thuộc nội phần.

Katham cakkhum ajjhattam vavattheti? Cakkhum avijjāsambhūtan’ti vavattheti, cakkhum taṇhāsambhūtan’ti vavattheti, cakkhum kammasambhūtan’ti vavattheti, cakkhum āhārasambhūtan’ti vavattheti, cakkhum catunnam mahābhūtānam upādāyā’ti vavattheti, ‘cakkhum uppānan’ti vavattheti, ‘cakkhum samudāgatanti vavattheti, ‘cakkhum ahutvā sambhūtam, hutvā na bhavissati’ti vavattheti, cakkhum antavantato vavattheti, cakkhum addhuvam asassataṁ vipariṇāmadhamman’ti vavattheti, ‘cakkhum aniccaṁ saṅkhatam paṭiccasamuppannam khayadhammam vaya-dhammam virāgadhammam nirodhadhamman’ti vavattheti.

Cakkhum aniccato vavattheti, no niccato, dukkhato vavattheti, no sukhato; anattato vavattheti, no attato, nibbindati, no nandati, virajjati, no rajjati, nirodheti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato vavathento niccasāññam pajahati, dukkhato vavathento sukhasāññam pajahati, anattato vavathento attasaññam pajahati, nibbindanto nandim pajahati, virajjanto rāgam pajahati, nirodhento samudayam pajahati, paṭinissajjanto ādānam pajahati. Evam cakkhum ajjhattam vavattheti.

Katham sotam ajjhattam vavattheti? ‘Sotam avijjāsambhūtan’ti vavattheti, —pe— evam sotam ajjhattam vavattheti.

Katham ghānam ajjhattam vavattheti? ‘Ghānam avijjāsambhūtan’ti vavattheti, —pe— evam ghānam ajjhattam vavattheti.

Katham jivham ajjhattam vavattheti? ‘Jivhā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, ‘jivhā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, jivhā kammasambhūtā’ti vavattheti, ‘jivhā āhārasambhūtā’ti vavattheti, ‘jivhā catunnam mahābhūtānam upādāyā’ti vavattheti, ‘jivhā uppānā’ti vavattheti, ‘jivhā samudāgatā’ti vavattheti, ‘jivhā ahutvā sambhūtā hutvā na bhavissati’ti vavattheti, ‘jivhā antavantato vavattheti, jivhā addhuvā asassatā vipariṇāmadhammā’ti vavattheti, jivhā anicca saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā’ti vavattheti.

Xác định mắt thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: 'Mắt được hiện hữu do vô minh,' xác định rằng: 'Mắt được hiện hữu do ái,' xác định rằng: 'Mắt được hiện hữu do nghiệp,' xác định rằng: 'Mắt được hiện hữu do vật thực,' xác định rằng: 'Mắt nương vào túc đại,' xác định rằng: 'Mắt được sanh lên,' xác định rằng: 'Mắt được hiện khởi,' xác định rằng: 'Mắt đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,' xác định mắt có sự hạn chế, xác định rằng: 'Mắt là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,' xác định rằng: 'Mắt là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.'

Đối với mắt, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; (hành giả) xác định là vô ngã, không phải là ngã; (hành giả) nhảm chán, không vui thích; (hành giả) ly tham ái, không tham ái; (hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi xác định là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhảm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định mắt thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định tai thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: 'Tai được hiện hữu do vô minh.' ...(như trên)... Xác định tai thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định mũi thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: 'Mũi được hiện hữu do vô minh.' ...(như trên)... Xác định mũi thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định lưỡi thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: 'Lưỡi được hiện hữu do vô minh,' xác định rằng: 'Lưỡi được hiện hữu do ái,' xác định rằng: 'Lưỡi được hiện hữu do nghiệp,' xác định rằng: 'Lưỡi được hiện hữu do vật thực,' xác định rằng: 'Lưỡi nương vào túc đại,' xác định rằng: 'Lưỡi được sanh lên,' xác định rằng: 'Lưỡi được hiện khởi,' xác định rằng: 'Lưỡi đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,' xác định lưỡi có sự hạn chế, xác định rằng: 'Lưỡi là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,' xác định rằng: 'Lưỡi là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.'

Jivham aniccato vavattheti no niccato, —pe— paṭinissajjati no ādiyati. Aniccato vavatthento niccasaññam pajahati, —pe— paṭinissajjanto ādānam pajahati, evam jivham ajjhattam vavattheti.

Katham kāyam ajjhattam vavattheti? ‘Kāyo avijjāsambhūto’ti vavattheti, ‘kāyo taṇhāsambhūto’ti vavattheti, ‘kāyo kammasambhūto’ti vavattheti, ‘kāyo āhārasambhūto’ti vavattheti, ‘kāyo catunnaṁ mahābhūtānam upādāyā’ti vavattheti, ‘kāyo uppanno’ti vavattheti, ‘kāyo samudāgato’ti vavattheti, ‘kāyo ahutvā sambhūto, hutvā na bhavissatī’ti vavattheti, kāyam antavantato vavattheti, ‘kāyo addhuvo assassato vipariññāmadhammo’ti vavattheti, ‘kāyo anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo nirodhadhammo’ti vavattheti, kāyam aniccato vavattheti, no niccato; dukkhato vavattheti, no sukhato —pe— paṭinissajjati, no ādiyati, aniccato vavatthento, niccasaññam pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññam pajahati —pe— paṭinissajjanto ādānam pajahati, evam kāyam ajjhattam vavattheti.

Katham manam ajjhattam vavattheti? ‘Mano avijjāsambhūto’ti vavattheti, ‘mano taṇhāsambhūto’ti vavattheti, ‘mano kammasambhūto’ti vavattheti, ‘mano āhārasambhūto’ti vavattheti, ‘mano uppanno’ti vavattheti, ‘mano samudāgato’ti vavattheti, ‘mano ahutvā sambhūto, hutvā na bhavissatī’ti vavattheti, manam antavantato vavattheti, ‘mano addhuvo assassato vipariññāmadhammo’ti vavattheti, ‘mano anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo’ti vavattheti, manam aniccato vavattheti no niccato; dukkhato vavattheti no sukhato; anattato vavattheti, no attato; nibbindati, no nandati; virajjati, no rājjati; nirodheti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato vavatthento niccasaññam pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññam pajahati, anattato vavatthento attasaññam pajahati, nibbindanto nandim pajahati, virajjanto rāgam pajahati, nirodhento samudayaṁ pajahati, paṭinissajjanto ādānam pajahati, evam manam ajjhattam vavattheti, evam ajjhattadhamme¹ vavattheti.

Tam ñātatṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Ajjhattavavatthāne paññā vatthunānatte ñāṇam.”

Vatthunānattañāṇaniddeso.

Đối với lưỡi, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; ... (như trên)... (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tướng; ... (như trên)... trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định lưỡi thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định thân thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: 'Thân được hiện hữu do vô minh,' xác định rằng: 'Thân được hiện hữu do ái,' xác định rằng: 'Thân được hiện hữu do nghiệp,' xác định rằng: 'Thân được hiện hữu do vật thực,' xác định rằng: 'Thân nương vào tứ đại,' xác định rằng: 'Thân được sanh lên,' ... (như trên)... Đối với thân, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; ... (như trên)... (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tướng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tướng; ... (như trên)... trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định thân thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định ý thuộc nội phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: 'Ý được hiện hữu do vô minh,' xác định rằng: 'Ý được hiện hữu do ái,' xác định rằng: 'Ý được hiện hữu do nghiệp,' xác định rằng: 'Ý được hiện hữu do vật thực,' xác định rằng: 'Ý được sanh lên,' xác định rằng: 'Ý được hiện khởi,' xác định rằng: 'Ý đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,' xác định ý có sự hạn chế, xác định rằng: 'Ý là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,' xác định rằng: 'Ý là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.' Đối với ý, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; (hành giả) xác định là vô ngã, không phải là ngã; (hành giả) nhảm chán, không vui thích; (hành giả) ly tham ái, không tham ái; (hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tướng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tướng; trong khi xác định là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tướng; trong khi nhảm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định ý thuộc nội phần là (có ý nghĩa) như thế.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: "Tuệ về việc xác định nội phần là trí về tính chất khác biệt của các vật nương."

Phản giải thích 'Trí về tính chất khác biệt của các vật nương.'

16. Gocaranānattañāṇam

Katham bahiddhā vavatthāne paññā gocaranānatte ñāṇam?

Katham bahiddhā dhamme vavattheti? Rūpe bahiddhā vavattheti, sadde bahiddhā vavattheti, gandhe bahiddhā vavattheti, rase bahiddhā vavattheti, photṭhabbe bahiddhā vavattheti, dhamme bahiddhā vavattheti.

Katham rūpe bahiddhā vavattheti? ‘Rūpā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, ‘rūpā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, ‘rūpā kamma-sambhūtā’ti vavattheti, ‘rūpā āhārasambhūtā’ti vavattheti, ‘rūpā catunnam mahābhūtānam upādāyā’ti vavattheti, ‘rūpā uppannā’ti vavattheti, ‘rūpā samudāgatā’ti vavattheti, ‘rūpā ahutvā sambhūtā huttā na bhavissanti’ti vavattheti, rūpe antavantato vavattheti, ‘rūpā addhuvā assatā vipariṇāmadhammā’ti vavattheti, ‘rūpā anicca saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā’ti vavattheti.

Rūpe aniccato vavattheti no niccato, dukkhato vavattheti no sukhato, anattato vavattheti no attato, nibbindati no nandati, virajjati no rajjati, nirodheti no samudeti, paṭinissajjati no ādiyati, aniccato vavathento niccasaññaṁ pajahati, dukkhato vavathento sukhasaññaṁ pajahati, dukkhato vavathento sukhasaññaṁ pajahati, anattato vavathento attasaññaṁ pajahati, nibbindanto nandim pajahati, virajjanto rāgam pajahati, nirodhento samudayaṁ pajahati, paṭinissajjanto ādānam pajahati. Evam rūpe bahiddhā vavattheti.

Katham sadde bahiddhā vavattheti? [¹] ‘Saddā catunnam mahābhūtānam upādāyāti vavattheti, ‘saddā uppannā’ti vavattheti, saddā samudāgatā’ti vavattheti ‘saddā ahutvā sambhūtā, hutvā na bhavissanti’ti vavattheti, sadde antavantato vavattheti, ‘saddā addhuvā assatā vipariṇāmadhammā’ti vavattheti, saddā anicca saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā’ti vavattheti.

Sadde aniccato vavattheti, no niccato, —pe— evam sadde bahiddhā vavattheti.

[¹] ‘saddā avijjāsambhūtā’ti vavattheti —pe— iti Machasamī, Syā, Sī, PTS. potthakesu dissati, tam pana pālisā na sameti, saddassa utucitta samuṭṭhānattā, atṭhakathāyapi avijjā sambhūtādi catukkam na vuttan’ti vuttam.

16. Trí về tính chất khác biệt của các hành xứ:

Tuệ về việc xác định ngoại phần là trí về tính chất khác biệt của các hành xứ là (có ý nghĩa) thế nào?

Xác định các pháp thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định các sắc thuộc ngoại phần, xác định các thinh thuộc ngoại phần, xác định các khí thuộc ngoại phần, xác định các vị thuộc ngoại phần, xác định các xúc thuộc ngoại phần, xác định các pháp thuộc ngoại phần.

Xác định các sắc thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các sắc được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Các sắc được hiện hữu do ái,’ xác định rằng: ‘Các sắc được hiện hữu do nghiệp,’ xác định rằng: ‘Các sắc được hiện hữu do vật thực,’ xác định rằng: ‘Các sắc nương vào tứ đại,’ xác định rằng: ‘Các sắc được sanh lên,’ xác định rằng: ‘Các sắc được hiện khởi,’ xác định rằng: ‘Các sắc đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,’ xác định các sắc có sự hạn chế, xác định rằng: ‘Các sắc là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,’ xác định rằng: ‘Các sắc là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.’

Đối với các sắc, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; (hành giả) xác định là vô ngã, không phải là ngã; (hành giả) nhảm chán, không vui thích; (hành giả) ly tham ái, không tham ái; (hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi xác định là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhảm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định các sắc thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định các thinh thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các thinh nương vào tứ đại,’ xác định rằng: ‘Các thinh được sanh lên,’ xác định rằng: ‘Các thinh được hiện khởi,’ xác định rằng: ‘Các thinh đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,’ xác định các thinh có sự hạn chế, xác định rằng: ‘Các thinh là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,’ xác định rằng: ‘Các thinh là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.’

Đối với các thinh, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; ... (như trên)... Xác định các thinh thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Katham gandhe bahiddhā vavattheti? ‘Gandhā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, ‘gandhā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, —pe— evam gandhe bahiddhā vavattheti.

Katham rase bahiddhā vavattheti? ‘Rasā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, ‘rasā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, —pe— evam rase bahiddhā vavattheti.

Katham phoṭṭhabbe bahiddhā vavattheti? ‘Phoṭṭhabbā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, phoṭṭhabbā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, phoṭṭhabbā kammasambhūtā’ti vavattheti, phoṭṭhabbā āhārasambhūtā’ti vavattheti, phoṭṭhabbā uppānā’ti vavattheti. phoṭṭhabbā samudāgatā’ti vavattheti —pe— evam phoṭṭhabbe bahiddhā vavattheti.

Katham dhamme bahiddhā vavattheti? ‘Dhammā avijjāsambhūtā’ti vavattheti, ‘dhammā taṇhāsambhūtā’ti vavattheti, dhammā kammasambhūtā’ti vavattheti, dhammā āhārasambhūtā’ti vavattheti, dhammā catunnam̄ mahābhūtānam̄ upādāyā’ti vavattheti, [¹] dhammā uppānā’ti vavattheti, dhammā samudāgatā’ti vavattheti, ‘dhammā ahutvā sambhūtāti, hutvā na bhavissanti’ti vavattheti, dhamme antavantato vavattheti, dhammā addhuvā assassatā vipariṇāmadhammā’ti vavattheti, dhammā anicca saṅkhatā paṭīccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā’ti vavattheti.

Dhamme aniccato vavattheti, no niccato, dukkhato vavattheti no sukhato, anattato vavattheti no attato, nibbindati no nandati, virajjati no rajjati, nirodheti no samudeti, paṭinissajjati no ādiyati, —pe— aniccato vavatthento niccasaññam̄ pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññam̄ pajahati, anattato vavatthento attasaññam̄ pajahati, nibbindanto nandim̄ pajahati, virajjanto rāgam̄ pajahati, nirodhento samudayan̄ pajahati, paṭinissajjanto ādānam̄ pajahati. Evam dhamme bahiddhā vavattheti.

Tam̄ nātaṭhena nāṇam̄, pajānanaṭhena paññā. Tena vuccati: “Bahiddhā vavatthāne paññā gocaranānatte nāṇam̄.”

Gocaranānattañānaniddeso.

[¹] catunnam̄ mahābhūtānam̄ upādāyāti padaṁ - Syā, Machasam̄ potthakesu ca kesuci Sihala potthakesu ca na gahitaṁ.

Xác định các khí thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các khí được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Các khí được hiện hữu do ái.’ ... (như trên)... Xác định các khí thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định các vị thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các vị được hiện hữu do vô minh.’ ... (như trên)... Xác định các vị thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định các xúc thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các xúc được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Các xúc được hiện hữu do ái,’ xác định rằng: ‘Các xúc được hiện hữu do nghiệp,’ xác định rằng: ‘Các xúc được hiện hữu do vật thực,’ xác định rằng: ‘Các xúc được sanh lên,’ xác định rằng: ‘Các xúc được hiện khởi.’ ... (như trên)... Xác định các xúc thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Xác định các pháp thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) thế nào? Xác định rằng: ‘Các pháp được hiện hữu do vô minh,’ xác định rằng: ‘Các pháp được hiện hữu do ái,’ xác định rằng: ‘Các pháp được hiện hữu do nghiệp,’ xác định rằng: ‘Các pháp được hiện hữu do vật thực,’ xác định rằng: ‘Các pháp nương vào tứ đại,’ xác định rằng: ‘Các pháp được sanh lên,’ xác định rằng: ‘Các pháp được hiện khởi,’ xác định rằng: ‘Các pháp đã là không hiện hữu, sau khi hiện hữu sẽ không tồn tại,’ xác định các pháp có sự hạn chế, xác định rằng: ‘Các pháp là pháp không vững chắc, không thường còn, có sự chuyển biến,’ xác định rằng: ‘Các pháp là vô thường, là pháp hữu vi, được tùy thuận sanh khởi, là pháp của sự đoạn tận, là pháp của sự biến hoại, là pháp của sự ly tham ái, là pháp của sự diệt tận.’

Đối với các pháp, (hành giả) xác định là vô thường, không phải là thường; (hành giả) xác định là khổ não, không phải là lạc; (hành giả) xác định là vô ngã, không phải là ngã; (hành giả) nhảm chán, không vui thích; (hành giả) ly tham ái, không tham ái; (hành giả) làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; (hành giả) từ bỏ, không nắm giữ. ... (như trên)... Trong khi xác định là vô thường, (hành giả) dứt bỏ thường tưởng; trong khi xác định là khổ não, (hành giả) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi xác định là vô ngã, (hành giả) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhảm chán, (hành giả) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (hành giả) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (hành giả) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (hành giả) dứt bỏ sự nắm giữ. Xác định các pháp thuộc ngoại phần là (có ý nghĩa) như thế.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc xác định ngoại phần là trí về tính chất khác biệt của các hành xứ.*”

Phần giải thích ‘Trí về tính chất khác biệt của các hành xứ.’

17. Cariyānānattañāṇam

Katham cariyāvavatthāne paññā cariyānānatte ñāṇam?

Cariyāti tisso cariyāyo: viññāṇacariyā, aññāṇacariyā, ñāṇacariyā.

Katamā viññāṇacariyā?¹

Rūpesu dassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, [*] rūpesu dassanattho cakkhuviññāṇam viññāṇacariyā, rūpesu ditthattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, rūpesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhadhātu viññāṇacariyā.

Saddesu savanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, saddesu savanattho sotaviññāṇam viññāṇacariyā, saddesu sutattā abhiniropanā² vipākamanodhātu viññāṇacariyā, saddesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhadhātu viññāṇacariyā.

Gandhesu ghāyanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, gandhesu ghāyanattho ghānaviññāṇam viññāṇacariyā, gandhesu ghāyatattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, gandhesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhadhātu viññāṇacariyā.

Rasesu sāyanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, rasesu sāyanattho jivhāviññāṇam viññāṇacariyā, rasesu sāyatattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, rasesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhadhātu viññāṇacariyā.

Phoṭṭhabbesu phusanatthāya³ āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, phoṭṭhabbesu phusanattho kāyaviññāṇam viññāṇacariyā, phoṭṭhabbesu phuṭṭhattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, phoṭṭhabbesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhadhātu viññāṇacariyā.

Dhammesu vijānanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, dhammesu vijānanattho manoviññāṇam viññāṇacariyā, dhammesu viññātattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā, dhammesu abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhadhātu viññāṇacariyā.

¹ katamam viññāṇacariyam - Sī 1.

² abhiropanā - Syā.

³ phussanatthāya - PTS.

[*] 'rūpesu' ādīni santamyattapadāni sabbattha vākyante payuttāni Machasam potthake.

17. Trí về tính chất khác biệt của các hành vi:

Tuệ về việc xác định hành vi là trí về tính chất khác biệt của các hành vi là (có ý nghĩa) thế nào?

Hành vi: Có ba hành vi: hành vi của thức, hành vi của vô trí, hành vi của trí.

Hành vi của thức là gì?

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích nhìn thấy các sắc là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc nhìn thấy các sắc, tức là nhận thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã nhìn thấy các sắc, tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các sắc, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích nghe các thính là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc nghe các thính, tức là nhĩ thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã nghe được các thính, tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các thính, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích ngủi các khí là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc ngủi các khí, tức là tỳ thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã ngủi được các khí tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các khí, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích nếm các vị là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc nếm các vị, tức là thiệt thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã nếm được các vị tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các vị, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích đụng chạm các xúc là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc đụng chạm các xúc, tức là thân thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã đụng chạm các xúc, tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các xúc, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích nhận biết các pháp là hành vi của thức. Ý nghĩa của việc nhận biết các pháp, tức là ý thức, là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được nhận biết các pháp, tức là ý giới tiếp thâu kết quả việc gắn chặt (tâm vào cảnh), là hành vi của thức. Bản thể của việc đã được gắn chặt vào các pháp, tức là ý thức giới quan sát kết quả, là hành vi của thức.

Viññāṇacariyāti kenaṭṭhena viññāṇacariyā?

Nirāgā¹ caratīti viññāṇacariyā, niddosā² caratīti viññāṇacariyā, nimmohā³ caratīti viññāṇacariyā, nimmānā⁴ caratīti viññāṇacariyā, niddiṭṭhi⁵ caratīti viññāṇacariyā, ni-uddhaccā⁶ caratīti viññāṇacariyā, nibbicikicchā⁷ caratīti viññāṇacariyā, nānusayā caratīti viññāṇa-cariyā, rāgavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, dosavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, mohavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, mānavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, diṭṭhivippayuttā caratīti viññāṇacariyā, uddhaccavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, vicikicchāvippayuttā caratīti viññāṇacariyā, anusayavippayuttā caratīti viññāṇacariyā, kusalehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, akusalehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, sāvajjehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, anavajjehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, kaṇhehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, sukkehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, sukhudrayehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, dukkhudrayehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, sukhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, dukkhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti viññāṇacariyā, viññātē⁸ caratīti viññāṇacariyā, viññāṇassa evarūpā cariyā hotīti viññāṇacariyā, pakatiparisuddhamidam cittam nikkilesaṭṭhenāti viññāṇacariyā, ayaṁ viññāṇacariyā.

Katamā aññāṇacariyā?⁹

Manāpiyesu¹⁰ rūpesu rāgassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, rāgassa javanā aññāṇacariyā amanāpiyesu rūpesu dosassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, dosassa javanā aññāṇacariyā, tadubhayena¹¹ asamapekhanasmim vatthu-smim mohassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, mohassa javanā aññāṇacariyā, vinibandhassa mānassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, mānassa javanā aññāṇacariyā, parāmaṭṭhāya¹² diṭṭhiyā javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, diṭṭhiyā javanā aññāṇacariyā, vikkhepagatassa uddhaccassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, uddhaccassa javanā aññāṇacariyā, aniṭṭhaṅgatāya¹³ vicikicchāya javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, vicikicchāya javanā aññāṇacariyā, thāmagatassa anusayassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, anusayassa javanā aññāṇacariyā.

¹ nirāgā - Pu, Machasam, Syā, PTS; nirāgam - Sī 1.

² nidosā - PTS; niddosam - Sī 1.

⁸ viññāne - PTS.

³ nimohā - PTS; nimoham - Sī 1.

⁹ aññāṇacariyā - Sī 1.

⁴ nimānā - PTS; nimānam - Sī 1.

¹⁰ manāpikesu - Sa.

⁵ nidiṭṭhi - PTS, Sī 1.

¹¹ tadubhaye - Sī 1, 2.

⁶ nimuddhaccā - Syā; ni uddhaccam - Sī 1.

¹² paramaṭṭhāya - PTS.

⁷ nivicikicchā - PTS, Sī 1.

¹³ aniṭṭhaṅgatāya - Syā.

Hành vi của thức: Hành vi của thức theo ý nghĩa gì?

‘Hành xử không có tham ái’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có sân’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có si’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có ngã mạn’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có tà kiến’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có phóng dật’ ... ‘Hành xử không có hoài nghi’ là hành vi của thức. ‘Hành xử không có (yếu tố) ngủ ngầm’ ... ‘Hành xử không có liên kết với tham ái’ ... ‘Hành xử không có liên kết với sân’ ... ‘Hành xử không có liên kết với si’ ... ‘Hành xử không có liên kết với ngã mạn’ ... ‘Hành xử không có liên kết với tà kiến’ ... ‘Hành xử không có liên kết với phóng dật’ ... ‘Hành xử không có liên kết với hoài nghi’ ... ‘Hành xử không có liên kết với (yếu tố) ngủ ngầm’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp thiện’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp bất thiện’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có tội’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp không có tội’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp đen’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp trắng’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp tăng trưởng lạc’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp tăng trưởng khổ’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có kết quả lạc’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có kết quả khổ’ ... ‘Hành xử khi đã biết (cảnh)’ là hành vi của thức. ‘Hành vi có hình thức như thế của thức’ là hành vi của thức. ‘Tâm này thanh tịnh ở trạng thái tự nhiên theo ý nghĩa xa lìa phiền não’ là hành vi của thức. Đây là hành vi của thức.

Hành vi của vô trí là gì?

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của tham ái đối với các sắc thích ý là hành vi của thức, do sự thôi thúc của tham ái là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của sân đối với các sắc không thích ý là hành vi của thức, do sự thôi thúc của sân là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của si đối với đối tượng không có sự quan tâm bởi một trong hai (tham ái hoặc sân) là hành vi của thức, do sự thôi thúc của si là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của ngã mạn cố chấp là hành vi của thức, do sự thôi thúc của ngã mạn là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của tà kiến đã tiêm nhiễm là hành vi của thức, do sự thôi thúc của tà kiến là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của phóng dật đưa đến sự tản mạn là hành vi của thức, do sự thôi thúc của phóng dật là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của hoài nghi đưa đến không quyết đoán là hành vi của thức, do sự thôi thúc của hoài nghi là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của ngủ ngầm đưa đến động lực là hành vi của thức, do sự thôi thúc của ngủ ngầm là hành vi của vô trí.

Manāpiyesu saddesu —pe— manāpiyesu gandhesu —pe— manāpiyesu rasesu —pe— manāpiyesu phoṭṭhabbesu —pe— manāpiyesu dhammesu rāgassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, rāgassa javanā aññāṇacariyā, amanāpiyesu dhammesu¹ dosassa javanatthāya āvajjanakiribyākatā viññāṇacariyā, dosassa javanā aññāṇacariyā, tadubhayena asamapekhanasmim vatthusmim mohassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā vaññāṇacariyā, mohassa javanā aññāṇacariyā, vinibandhanassa mānassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, mānassa javanā aññāṇacariyā, parāmaṭṭhāya diṭṭhiyā javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, diṭṭhiyā javanā aññāṇacariyā, vikkhepagatassa uddhaccassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, uddhaccassa javanā aññāṇacariyā, aniṭṭhaṅgatāya vicikicchāya javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, vicikicchāya javanā aññāṇacariyā, thāmagatassa anusayassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, anusayassa javanā aññāṇacariyā.

Aññāṇacariyāti Kenaṭṭhena aññāṇacariyā?

Sarāgā caratīti aññāṇacariyā, sadosā caratīti aññāṇacariyā, samohā caratīti aññāṇacariyā, samānā caratīti aññāṇacariyā, saḍiṭṭhi caratīti aññāṇacariyā, sa-uddhaccā caratīti aññāṇacariyā, savicikicchā caratīti aññāṇacariyā, sānusasā caratīti aññāṇacariyā, rāgasampayuttā caratīti aññāṇacariyā, dosasampayuttā caratīti aññāṇacariyā, mohasampayuttā aññāṇacariyā, manāsampayuttā caratīti aññāṇacariyā, diṭṭhisampayuttā caratīti aññāṇacariyā, uddhaccasampayuttā caratīti aññāṇacariyā, vicikicchāsampayuttā caratīti aññāṇacariyā, anusayasampayuttā caratīti aññāṇacariyā, kusalehi kammehi vippapayuttā caratīti aññāṇacariyā, akusalehi kammehi sampayuttā caratīti aññāṇacariyā, sāvajjehi kammehi sampayuttā² caratīti aññāṇacariyā, anavajjehi kammehi vippayuttā caratīti aññāṇacariyā, kaṇhehi kammehi sampayuttā² caratīti aññāṇacariyā, sukkehi kammehi vippayuttā caratīti aññāṇacariyā, sukhudrayehi kammehi vippayuttā² caratīti aññāṇacariyā, dukkhudrayehi kammehi sampayuttā² caratīti aññāṇacariyā, sukhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti aññāṇacariyā, dukkhavipākehi kammehi sampayuttā² aññāte³ caratīti aññāṇacariyā, aññāṇassa evarūpā cariyā hotīti aññāṇacariyā, ayaṁ aññāṇacariyā.

¹ rūpesu - PTS.

² vippayuttā - PTS.

³ aññāṇe - Sī 1, 2.

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của tham ái đối với các thính hợp ý ... (như trên)... đối với các khí hợp ý ... (như trên)... đối với các vị hợp ý ... (như trên)... đối với các xúc hợp ý ... (như trên)... đối với các pháp hợp ý là hành vi của thức, do sự thôi thúc của tham ái là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của sân đối với các pháp không hợp ý là hành vi của thức, do sự thôi thúc của sân là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của si đối với đối tượng không có sự quan tâm bởi một trong hai (tham ái hoặc sân) là hành vi của thức, do sự thôi thúc của si là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của ngã mạn cố chấp là hành vi của thức, do sự thôi thúc của ngã mạn là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của tà kiến đã tiêm nhiễm là hành vi của thức, do sự thôi thúc của tà kiến là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của phóng dật đưa đến sự tản mạn là hành vi của thức, do sự thôi thúc của phóng dật là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của hoài nghi đưa đến không quyết đoán là hành vi của thức, do sự thôi thúc của hoài nghi là hành vi của vô trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký bởi mục đích thôi thúc của ngủ ngầm đưa đến động lực là hành vi của thức, do sự thôi thúc của ngủ ngầm là hành vi của vô trí.

Hành vi của vô trí: Với ý nghĩa gì là hành vi của vô trí?

'Hành xử do tham ái' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do sân' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do si' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do ngã mạn' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do tà kiến' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do phóng dật' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do hoài nghi' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do (yếu tố) ngủ ngầm' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do liên kết với tham ái' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do liên kết với sân' ... 'Hành xử do liên kết với si' ... 'Hành xử do liên kết với ngã mạn' ... 'Hành xử do liên kết với tà kiến' ... 'Hành xử do liên kết với phóng dật' ... 'Hành xử do liên kết với hoài nghi' ... 'Hành xử do liên kết với (yếu tố) ngủ ngầm' ... 'Hành xử không có liên kết với các nghiệp thiện' ... 'Hành xử do liên kết với các nghiệp bất thiện' ... 'Hành xử do liên kết với các nghiệp có tội' ... 'Hành xử không có liên kết với các nghiệp không có tội' ... 'Hành xử do liên kết với các nghiệp đen' ... 'Hành xử không có liên kết với các nghiệp trắng' ... 'Hành xử không có liên kết với các nghiệp tăng trưởng lạc' ... 'Hành xử do liên kết với các nghiệp tăng trưởng khổ' là hành vi của vô trí. 'Hành xử không có liên kết với các nghiệp có kết quả lạc' là hành vi của vô trí. 'Hành xử do liên kết với các nghiệp có kết quả khổ' là hành vi của vô trí. 'Hành xử khi chưa biết (cảnh)' là hành vi của vô trí. 'Hành vi có hình thức như thế của vô trí' là hành vi của vô trí. Đây là hành vi của vô trí.

Katamā nāṇacariyā?

Aniccānupassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, aniccānupassanā nāṇacariyā, dukkhānupassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, dukkhānupassanā nāṇacariyā, anattānupassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, anattānupassanā nāṇacariyā, nibbidānupassanatthāya —pe— virāgānupassanathāya —pe— nirodhānupassanathāya —pe— paṭinissaggānupassanatthāya —pe— khayānupassanatthāya —pe— vayānupassanatthāya —pe— vipariṇāmānupassanatthāya —pe— animittānupassanatthāya —pe— appanihitānupassanatthāya —pe— suññatānupassanatthāya —pe— adhipaññādhammānupassanatthāya —pe— yathābhūtañāṇadassanatthāya —pe— ādīnavānupassanatthāya —pe— paṭisaṅkhānupassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā, paṭisaṅkhānupassanā nāṇacariyā, vivaṭānānupassanā nāṇacariyā, sotāpattimaggo nāṇacariyā, sotāpattiphalasamāpatti nāṇacariyā, sakadāgāmimaggo nāṇacariyā, sakadāgāmiphalasamāpatti nāṇacariyā, anāgāmimaggo nāṇacariyā, anāgāmiphalasamāpatti nāṇacariyā, arahattamaggo nāṇacariyā, arahattaphalasamāpatti nāṇacariyā.

Nāṇacariyāti Kenaṭṭhena nāṇacariyā.

Nirāgā caratīti nāṇacariyā, niddosā caratīti nāṇacariyā, nimmohā caratīti nāṇacariyā, nimmānā caratīti nāṇacariyā, niddiṭṭhi caratīti nāṇacariyā, ni-uddhaccā caratīti nāṇacariyā, nibbicikicchā caratīti nāṇacariyā, nānusayā caratīti nāṇacariyā, rāgavippayuttā caratīti nāṇacariyā, dosavippayuttā caratīti nāṇacariyā, mohavippayuttā caratīti nāṇacariyā, mānavippayuttā caratīti nāṇacariyā, diṭṭhivippayuttā caratīti nāṇacariyā, uddhaccavippayuttā caratīti nāṇacariyā, vicikicchāvippayuttā caratīti nāṇacariyā, anusayavippayuttā caratīti nāṇacariyā kusalehi kammehi sampayuttā¹ caratīti nāṇacariyā, akusalehi kammehi vippayuttā caratīti nāṇacariyā, sāvajjehi kammehi vippayuttā caratīti nāṇacariyā, anavajjehi kammehi sampayuttā caratīti nāṇacariyā, kaṇhehi kammehi vippayuttā caratīti nāṇacariyā, sukkehi kammehi sampayuttā¹ caratīti nāṇacariyā sukhudrayehi kammehi sampayuttā caratīti nāṇacariyā, dukkhudrayehi kammehi vippayuttā caratīti nāṇacariyā, sukha-vipākehi kammehi sampayuttā¹ caratīti nāṇacariyā, dukkhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti nāṇacariyā, nāte² caratīti nāṇacariyā, nāṇassa evarūpā cariyā hotīti nāṇacariyā, ayam nāṇacariyā.

Aññā viññāṇacariyā, aññā aññāṇacariyā, aññā nāṇacariyāti. Tam ñāṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Cariyāvavatthāne paññā cariyānānatte nāṇam.”

Cariyānānattañāṇaniddeso.

¹ vippayuttā - PTS.

² nāṇe - Sī 1, 2.

Hành vi của trí là gì?

Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích quán xét về vô thường là hành vi của thức, sự quán xét về vô thường là hành vi của trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích quán xét về khổ não là hành vi của thức, sự quán xét về khổ não là hành vi của trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích quán xét về vô ngã là hành vi của thức, sự quán xét về vô ngã là hành vi của trí. Hành động hướng tâm có tính chất vô ký nhằm mục đích quán xét về nhảm chán ..., nhảm mục đích quán xét về ly tham ái ..., nhảm mục đích quán xét về diệt tận ..., nhảm mục đích quán xét về từ bỏ ..., nhảm mục đích quán xét về đoạn tận ..., nhảm mục đích quán xét về biến hoại ..., nhảm mục đích quán xét về chuyển biến ..., nhảm mục đích quán xét về vô tướng ..., nhảm mục đích quán xét về vô nguyện ..., nhảm mục đích quán xét về không tánh ..., nhảm mục đích quán xét các pháp bằng thăng tuệ ..., nhảm mục đích của sự biết và thấy đúng theo thực thể ..., nhảm mục đích quán xét về sự tai hại ... nhảm mục đích quán xét về phân biệt rõ là hành vi của thức, sự quán xét về phân biệt rõ là hành vi của trí. Sự quán xét về ly khai là hành vi của trí. Đạo Nhập Lưu là hành vi của trí. Sự chứng đạt Quả Nhập Lưu là hành vi của trí. Đạo Nhất Lai ... Sự chứng đạt Quả Nhất Lai ... Đạo Bất Lai ... Sự chứng đạt Quả Bất Lai ... Đạo A-la-hán là hành vi của trí. Sự chứng đạt Quả A-la-hán là hành vi của trí.

Hành vi của trí: Với ý nghĩa gì là hành vi của trí?

‘Hành xử không có tham ái’ là hành vi của trí. ‘Hành xử không có sân’ là hành vi của trí. ‘Hành xử không có si’ là hành vi của trí. ‘Hành xử không có ngã mạn’ là hành vi của trí. ‘Hành xử không có tà kiến’ là hành vi của trí. ... (như trên)... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp thiện’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp bất thiện’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có tội’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp không có tội’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp đen’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp trắng’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp tăng trưởng lạc’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp tăng trưởng khổ’ ... ‘Hành xử do liên kết với các nghiệp có kết quả lạc’ ... ‘Hành xử không có liên kết với các nghiệp có kết quả khổ’ ... ‘Hành xử khi đã biết’ ... ‘Hành vi có hình thức như thế của trí’ là hành vi của trí. Đây là hành vi của trí.

Như thế, hành vi của thức là loại khác, hành vi của vô trí là loại khác, hành vi của trí là loại khác (nữa). Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc xác định hành vi là trí về tính chất khác biệt của các hành vi.*”

Phân giải thích
“Trí về tính chất khác biệt của các hành vi.”

18. Bhūminānattañāṇam

Katham catudhammadavatthāne paññā bhūminānatte nāṇam? Catasso bhūmiyo: kāmāvacarā bhūmi, rūpāvacarā bhūmi, arūpāvacarā bhūmi, apariyāpannā bhūmi.

Katamā kāmāvacarā bhūmi? Hetṭhato avīciranirayam pariyantam karitvā, uparito paranimmitavasavatti deve anto karitvā yam etasmim antare etthāvacarā ettha pariyāpannā khandhadhātuyatanā rūpā vedanā saññā saṅkhārā viññāṇam, ayaṁ kāmāvacarā bhūmi.

Katamā rūpāvacarā bhūmi? Hetṭhato brahmalokam pariyantam karitvā, uparito akaniṭṭhe deve anto karitvā, yam etasmim antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā uppānassa¹ vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā, ayaṁ rūpāvacarā bhūmi.

Katamā arūpāvacarā bhūmi? Hetṭhato ākāsānañcāyatanūpage deve pariyantam karitvā uparito nevasaññānāsaññāyatanūpage deve anto karitvā, yam etasmim antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā uppānassa¹ vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā, ayaṁ arūpāvacarā bhūmi.

Katamā apariyāpannā bhūmi? Apariyāpannā maggā ca maggaphalāni ca asaṅkhatā ca dhātu, ayaṁ apariyāpannā bhūmi. Imā catasso bhūmiyo.

Aparāpi catasso bhūmiyo? Cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, cattāri jhānāni, catasso appamaññāyo, catasso arūpasamāpattiyo, catasso paṭisambhidā, catasso paṭipadā, cattāri ārammaṇāni, cattāri ariyavaṇṇāni, cattāri saṅgahavatthūni, cattāri cakkāni, cattāri dhammapadāni, imā catasso bhūmiyo.

Tam nātāṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Catudhammadavatthāne paññā bhūminānatte nāṇam.”

Bhūminānattañāṇaniddeso.

¹ upapannassa - Machasam, Syā, PTS.

18. Trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực:

Tuệ về việc xác định bốn pháp là trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực là (có ý nghĩa) thế nào? Có bốn lãnh vực: lãnh vực dục giới, lãnh vực sắc giới, lãnh vực vô sắc giới, lãnh vực không bị lệ thuộc.

Lãnh vực dục giới là gì? Lấy ranh giới bên dưới là địa ngục Vô Gián và lấy giới hạn bên trên là chư thiên Tha Hóa Tự Tại, khoảng giữa này là nơi mà–các uẩn, các giới, các xứ, các sắc, các thọ, các tưởng, các hành, và thức–có sự sinh hoạt ở nơi ấy, bị giới hạn ở nơi ấy; đây là lãnh vực dục giới.

Lãnh vực sắc giới là gì? Lấy ranh giới bên dưới là thế giới Phạm Thiên và lấy giới hạn bên trên là chư thiên Sắc Cứu Cảnh, khoảng giữa này là nơi mà–các pháp về tâm và sở hữu tâm của vị đang thể nhập, hoặc của vị đã được sanh lên, hoặc của vị có sự an trú lạc trong hiện tại–có sự sinh hoạt ở nơi ấy, bị giới hạn ở nơi ấy; đây là lãnh vực sắc giới.

Lãnh vực vô sắc giới là gì? Lấy ranh giới bên dưới là chư thiên đạt đến Không Vô Biên Xứ và lấy giới hạn bên trên là chư thiên đạt đến Phi Tưởng Phi Phi Tưởng Xứ, khoảng giữa này là nơi mà–các pháp về tâm và sở hữu tâm của vị đang thể nhập, hoặc của vị đã được sanh lên, hoặc của vị có sự an trú lạc trong hiện tại–có sự sinh hoạt ở nơi ấy, bị giới hạn ở nơi ấy; đây là lãnh vực vô sắc giới.

Lãnh vực không bị lệ thuộc là gì? Các Đạo, các Quả của Đạo, và Niết Bàn là không bị lệ thuộc; đây là lãnh vực không bị lệ thuộc. Đây là bốn lãnh vực.

Còn có bốn lãnh vực khác nữa là bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn như ý túc, bốn thiền, bốn vô lượng (tâm), bốn sự chứng đạt vô sắc, bốn phân tích, bốn sự thực hành,¹ bốn cảnh,[*] bốn truyền thống của bậc Thánh,[*] bốn sự việc thâu phục, bốn bánh xe (đưa đến tiến hóa),[*] bốn nền tảng trong pháp;[*] đây là bốn lãnh vực.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc xác định bốn pháp là trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực.*”

Phản giải thích ‘Trí về tính chất khác biệt của các lãnh vực.’

¹ Bốn sự thực hành (*catasso patipadā*): hành khổ đắc chậm, hành khổ đắc nhanh, hành lạc đắc chậm, hành lạc đắc nhanh (PtśA. 1, 299). Các điều còn lại xin xem ở Phần Phụ Chú.

19. Dhammānānattañāṇam

Katham̄ navadhammadavatthāne paññā dhammanānatte ñāṇam̄?

Katham̄ dhamme vavattheti? Kāmāvacare dhamme kusalato vavattheti, akusalato vavattheti, abyākatato vavattheti, rūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti. Arūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti. Apariyāpanne dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti.

Katham̄ kāmāvacare dhamme kusalato vavattheti, akusalato vavattheti, abyākatato vavattheti? Dasa kusalakammapathe kusalato vavattheti, dasa akusalakammapathe akusalato vavattheti, rūpañca vipākañca kiriyāñca abyākatato vavattheti. Evam̄ kāmāvacare dhamme kusalato vavattheti, akusalato vavattheti, abyākatato vavattheti.

Katham̄ rūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti? Idhatthassa cattāri jhānāni kusalato vavattheti, tatrūpapannassa cattāri jhānāni abyākatato vavattheti. Evam̄ rūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti.

Katham̄ arūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti? Idhaṭṭhassa catasso arūpāvacarasamāpattiyo kusalato vavattheti, tatrūpapannassa catasso arūpāvacarasamāpattiyo abyākatato vavattheti. Evam̄ arūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti.

Katham̄ apariyāpanne dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti? Cattāro ariyamagge kusalato vavattheti, cattāri ca sāmaññaphalāni nibbānañca abyākatato vavattheti. Evam̄ apariyāpanno dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti. Evam̄ dhamme vavattheti.

Nava pāmojjamūlakā dharmā: Aniccato manasikaroto pāmojjam̄ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukham̄ vedeti, sukhino cittam̄ samādhiyati, samāhite citte yathābhūtam̄ jānāti¹ passati, yathābhūtam̄ jānam̄ passam̄ nibbindati, nibbindam̄ virajjati, virāgā vimuccati. Dukkhato manasikaroto pāmojjam̄ jāyati —pe— anattato manasikaroto pāmojjam̄ jāyati —pe—

¹ pajānāti - Machasam̄, Syā, PTS.

19. Trí về tính chất khác biệt của các pháp:

Tuệ về việc xác định chín pháp là trí về tính chất khác biệt của các pháp là (có ý nghĩa) thế nào?

Xác định các pháp là (có ý nghĩa) thế nào? Về các pháp dục giới, (hành giả) xác định thiện, xác định bất thiện, xác định vô ký. Về các pháp sắc giới, (hành giả) xác định thiện, xác định vô ký. Về các pháp vô sắc giới, (hành giả) xác định thiện, xác định vô ký. Về các pháp không bị lệ thuộc, (hành giả) xác định thiện, xác định vô ký.

Về các pháp dục giới, xác định thiện, xác định bất thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) thế nào? Về mười phương thức của nghiệp thiện, (hành giả) xác định là thiện. Về mười phương thức của nghiệp bất thiện, (hành giả) xác định là bất thiện. Về sắc, nghiệp quả, và duy túc, (hành giả) xác định là vô ký. Về các pháp dục giới, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) như thế.

Về các pháp sắc giới, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) thế nào? Về bốn thiền của vị hiện ở thế gian này, (hành giả) xác định là thiện. Về bốn thiền của vị đã tái sanh đến nơi ấy, (hành giả) xác định là vô ký. Về các pháp sắc giới, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) như thế.

Về các pháp vô sắc giới, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) thế nào? Về bốn sự chứng đạt vô sắc giới của vị hiện ở thế gian này, (hành giả) xác định là thiện. Về bốn sự chứng đạt vô sắc giới của vị đã tái sanh đến nơi ấy, (hành giả) xác định là vô ký. Về các pháp vô sắc giới, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) như thế.

Về các pháp không bị lệ thuộc, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) thế nào? Về bốn Thánh Đạo, (hành giả) xác định là thiện. Về bốn Quả tương ứng và Niết Bàn, (hành giả) xác định là vô ký. Về các pháp không bị lệ thuộc, xác định thiện, xác định vô ký là (có ý nghĩa) như thế. Như vậy là xác định các pháp.

Chín cội nguồn của sự hân hoan: Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về vô thường. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định. Khi tâm được định, (hành giả) nhận biết và thấy đúng theo thực thể. Khi nhận biết và thấy đúng theo thực thể, (hành giả) nhảm chán. Khi nhảm chán, (hành giả) ly tham ái. Do ly tham ái, (hành giả) được giải thoát. Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về khổ não, ... (như trên)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về vô ngã, ... (như trên)...

Rūpaṁ aniccato manasikaroto pāmojjam jāyati —pe— rūpaṁ dukkhato manasikaroto pāmojjam jāyati —pe— rūpaṁ anattato manasikaroto pāmojjam jāyati —pe— vedanam —pe— saññam —pe— saṅkhāre —pe— viññāṇam —pe— cakkhum —pe— jarāmaraṇam aniccato manasikaroto pāmojjam jāyati —pe— jarāmaraṇam dukkhato manasikaroto pāmojjam jāyati —pe— jarāmaraṇam anattato manasikaroto pāmojjam jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhiyati, samāhitē citte yathābhūtam jānāti passati, yathābhūtam jānam passam nibbindati, nibbindam virajjati, virāgā vimuccati. Ime nava pāmojjamūlakā dhammā.

Nava yonisomanasikāramūlakā dhammā: Aniccato yoniso manasikaroto pāmojjam jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhiyati, samāhitē cittena ‘idam dukkhan’ti yathābhūtam pajānāti, ‘ayam dukkhasamudayo’ti yathābhūtam pajānāti, ‘ayam dukkhanirodho’ti yathābhūtam pajānāti, ‘ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtam pajānāti.

Dukkhato yonisomanasikaroto pāmojjam jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhiyati, samāhitē cittena ‘idam dukkhan’ti yathābhūtam pajānāti, ‘ayam dukkhasamudayo’ti yathābhūtam pajānāti, ‘ayam dukkhanirodho’ti yathābhūtam pajānāti, ‘ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtam pajānāti.

Anattato yonisomanasikaroto pāmojjam jāyati —pe— rūpaṁ aniccato yonisomanasikaroto pāmojjam jāyati —pe— rūpaṁ dukkhato yonisomanasikaroto pāmojjam jāyati —pe— rūpaṁ anattato yonisomanasikaroto pāmojjam jāyati —pe— vedanam —pe— saññam —pe— saṅkhāre —pe— viññāṇam —pe— cakkhum —pe— jarāmaraṇam aniccato yonisomanasikaroto pāmojjam jāyati —pe— jarāmaraṇam dukkhato yonisomanasikaroto pāmojjam jāyati —pe— jarāmaraṇam anattato yonisomanasikaroto pāmojjam jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhiyati, samāhitē cittena ‘idam dukkhan’ti yathābhūtam pajānāti, ‘ayam dukkhasamudayo’ti yathābhūtam pajānāti, ‘ayam dukkhanirodho’ti yathābhūtam pajānāti, ‘ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtam pajānāti. Ime nava yonisomanasikaromūlakā dhammā.

Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về sắc là vô thường. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về sắc là khổ não. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về sắc là vô ngã. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về thọ ... tưởng ... các hành ... thức ... mắt ... lão tử là vô thường. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về lão tử là khổ não. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý về lão tử là vô ngã. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định. Khi tâm được định, (hành giả) nhận biết đúng theo thực thể. Khi nhận biết và thấy đúng theo thực thể. Khi nhận biết và thấy đúng theo thực thể, (hành giả) nhảm chán. Khi nhảm chán, (hành giả) ly tham ái. Do ly tham ái, (hành giả) được giải thoát. Đây là chín cội nguồn của sự hân hoan.

Chín cội nguồn của sự tác ý đúng đường lối: Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về vô thường. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định, do tâm được định, (hành giả) nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là nhân sanh Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.’

Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về khổ não. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định, do tâm được định, (hành giả) nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là Khổ,’ ... ‘Đây là nhân sanh Khổ,’ ... ‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.’

Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về vô ngã. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về sắc là vô thường. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về sắc là khổ não. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về thọ ... tưởng ... các hành ... thức ... mắt ... lão tử là vô thường. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về lão tử là khổ não. ... (nt)... Hân hoan sanh khởi đến (hành giả) đang tác ý đúng đường lối về lão tử là vô ngã. Khi (hành giả) được hân hoan, hỷ sanh khởi. Khi tâm có hỷ, thân trở nên tịnh. Khi thân được tịnh, (hành giả) nhận biết lạc. Khi có lạc, tâm được định. Khi tâm được định, (hành giả) nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là Khổ,’ ... ‘Đây là nhân sanh Khổ,’ ... ‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.’ Đây là 9 cội nguồn của sự tác ý đúng đường lối.

Nava nānattā: dhātunānattam paṭicca uppajjati phassanānattam, phassanānattam paṭicca uppajjati vedanānattam, vedanānānattam paṭicca uppajjati saññānānattam, saññānānattam paṭicca uppajjati saṅkappanānattam, saṅkappanānattam paṭicca uppajjati chandanānattam, chandanānattam paṭicca uppajjati parilāhanānattam, parilāhanānattam paṭicca uppajjati pariyesanānānattam, pariyesanānānattam paṭicca uppajjati lābhānānattam. Ime navanānattā.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Nava dhammavavatthāne paññā dhammanānatte ñāṇam.”

Dhammanānattañāṇaniddeso.

20 - 24. Nāṇapañcakam

Katham abhiññāpaññā ñātaṭṭhe¹ ñāṇam, pariññāpaññā tīraṇaṭṭhe² ñāṇam, pahānapaññā pariccāgaṭṭhe³ ñāṇam, bhāvanāpaññā ekarasaṭṭhe⁴ ñāṇam, sacchikiriyāpaññā phusanaṭṭhe⁵ ñāṇam?

Ye ye dhammā abhiññātā honti te te dhammā ñātā honti, ye ye dhammā pariññātā honti te te dhammā tīritā honti, ye ye dhammā pahīna honti te te dhammā pariccattā honti, ye ye dhammā bhāvitā honti te te dhammā ekarasā honti, ye ye dhammā sacchikatā honti te te dhammā phassitā⁶ honti.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Abhiññāpaññā ñātaṭṭhe ñāṇam, pariññāpaññā tīraṇaṭṭhe ñāṇam, pahānapaññā pariccāgaṭṭhe ñāṇam, bhāvanāpaññā ekarasaṭṭhe ñāṇam, sacchikiriyāpaññā phusanaṭṭhe ñāṇam.”

Nāṇapañcakaniddeso.

¹ ñātaṭṭhena - Sī 1, 2, 3, Syā.

² tīraṇaṭṭhena - Sī 1, 2, 3, Syā.

³ pariccāgaṭṭhena - Sī 1, 2, 3, Syā.

⁴ ekarasaṭṭhena - Sī 1, 2, 3, Syā.

⁵ phassanaṭṭhena - Sī 1, 2, 3, Syā.

⁶ phusitā - Syā.

Chín tính chất khác biệt: Tùy thuận vào tính chất khác biệt của giới (như mắt, tai, v.v...), tính chất khác biệt của xúc được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của xúc, tính chất khác biệt của thọ được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của thọ, tính chất khác biệt của tưởng được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của tưởng, tính chất khác biệt của tư được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của tư, tính chất khác biệt của ước muốn được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của ước muốn, tính chất khác biệt của trạng thái bực bội được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của trạng thái bực bội, tính chất khác biệt của tâm cầu được sanh lên. Tùy thuận vào tính chất khác biệt của tâm cầu, tính chất khác biệt của sự thành tựu được sanh lên. Đây là chín tính chất khác biệt.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về việc xác định chín pháp là trí về tính chất khác biệt của các pháp.*”

Phản giải thích ‘Trí về tính chất khác biệt của các pháp.’

20-24. Năm loại Trí:

Tuệ về sự biết rõ là trí về ý nghĩa của điều đã được biết, tuệ về sự biết toàn diện là trí về ý nghĩa của quyết đoán, tuệ về sự dứt bỏ là trí về ý nghĩa của buông bỏ, tuệ về sự tu tập là trí về ý nghĩa của nhất vị, tuệ về sự tác chứng là trí về ý nghĩa của sự chạm đến là (có ý nghĩa) thế nào?

Những pháp nào đã được biết rõ, những pháp ấy là đã được biết; những pháp nào đã được biết toàn diện, những pháp ấy là đã được quyết đoán; những pháp nào đã được dứt bỏ, những pháp ấy là đã được buông bỏ; những pháp nào đã được tu tập, những pháp ấy là có nhất vị; những pháp nào đã được tác chứng, những pháp ấy là đã được chạm đến.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự biết rõ là trí về ý nghĩa của điều đã được biết, tuệ về sự biết toàn diện là trí về ý nghĩa của quyết đoán, tuệ về sự dứt bỏ là trí về ý nghĩa của buông bỏ, tuệ về sự tu tập là trí về ý nghĩa của nhất vị, tuệ về sự tác chứng là trí về ý nghĩa của sự chạm đến.*”

Phản giải thích về ‘Năm loại Trí.’

25 - 28. Paṭisambhidāñāṇam

Katham atthanānatte paññā atthapaṭisambhide nāṇam, dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide nāṇam, niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide nāṇam, paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide nāṇam?

Saddhindriyam dhammo, viriyindriyam dhammo, satindriyam dhammo, samādhindriyam dhammo, paññindriyam dhammo, añño saddhindriyam dhammo¹ añño viriyindriyam dhammo, añño satindriyam dhammo, añño samādhindriyam dhammo, añño paññindriyam dhammo, yena nāṇena ime nānā dhammā nātā, teneva nāṇena ime nānā dhammā paṭividitāti. Tena vuccati: “Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide nāṇam.”

Adhimokkhattho attho paggahaṭṭho attho, upaṭṭhānattho attho, avikkhepaṭṭho attho, dassanattho attho, añño adhimokkhattho attho, añño paggahaṭṭho attho, añño upaṭṭhānattho attho, añño avikkhepaṭṭho attho, añño dassanattho attho yena nāṇena ime nānā atthā nātā, teneva nāṇena ime nānā atthā paṭividitāti. Tena vuccati: “Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide nāṇam.”

Pañca dhamme sandassetum byañjananiruttābhilāpā, pañcatthe sandassetum byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhamma-niruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena nāṇena imā nānā niruttiyo nātā, teneva nāṇena imā nānā niruttiyo paṭividitāti. Tena vuccati: “Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide nāṇam.”

Pañcasu dhammesu nāṇāni, pañcasu atthesu nāṇāni, dasasu niruttisu nāṇāni. Aññāni dhammesu nāṇāni, aññāni atthesu nāṇāni, aññāni niruttisu nāṇāni. Yena nāṇena ime nānā nāṇā nātā, teneva nāṇena ime nānā nāṇā paṭividitāti. Tena vuccati: “Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide nāṇam.”

Saddhābalam dhammo, viriyabalam dhammo, satibalam dhammo, samādhibalam dhammo, paññabalam dhammo. Añño saddhābalam dhammo, añño viriyabalam dhammo, añño satibalam dhammo, añño samādhibalam dhammo, añño paññabalam dhammo. Yena nāṇena ime nānā dhammā nātā, teneva nāṇena ime nānā dhammā paṭividitāti. Tena vuccati: “Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide nāṇam.”

¹ saddhindriya dhammo (iccādi) - Sī 1, 3.

25-28. Trí về sự phân tích:

Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa, tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp, tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ, tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải là (có ý nghĩa) thế nào?

Tín quyền là pháp, tấn quyền là pháp, niêm quyền là pháp, định quyền là pháp, tuệ quyền là pháp. Tín quyền là pháp khác, tấn quyền là pháp khác, niêm quyền là pháp khác (nữa), định quyền là pháp khác (nữa), tuệ quyền là pháp khác (nữa). Do trí nào các pháp khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các pháp khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.*”

Ý nghĩa của sự cương quyết là ý nghĩa, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa, ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa, ý nghĩa của sự không tản mạn là ý nghĩa, ý nghĩa của sự nhận thức là ý nghĩa. Ý nghĩa của sự cương quyết là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự không tản mạn là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự nhận thức là ý nghĩa khác (nữa). Do trí nào các ý nghĩa khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ý nghĩa khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.*”

Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ năm pháp. Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ năm ý nghĩa. Các ngôn từ của các pháp là khác, các ngôn từ của các ý nghĩa là khác. Do trí nào các ngôn từ khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ngôn từ khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.*”

Có các trí về năm pháp, có các trí về năm ý nghĩa, có các trí về mười ngôn từ. Các trí về các pháp là khác, các trí về các ý nghĩa là khác, các trí về ngôn từ là khác (nữa). Do trí nào các trí khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các trí khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.*”

Tín lực là pháp, tấn lực là pháp, niêm lực là pháp, định lực là pháp, tuệ lực là pháp. Tín lực là pháp khác, tấn lực là pháp khác, niêm lực là pháp khác (nữa), định lực là pháp khác (nữa), tuệ lực là pháp khác (nữa). Do trí nào các pháp khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các pháp khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.*”

Assaddhiye akampiyattho attho, kosajje akampiyattho attho, pamāde akampiyattho attho, uddhacce akampiyattho attho, avijjāya akampiyattho attho, añño assaddhiye akampiyattho attho, añño kosajje akampiyattho attho, añño pamāde akampiyattho attho, añño uddhacce akampiyattho attho, añño avijjāya akampiyattho attho. Yena ñāñena ime nānā atthā ñātā, teneva ñāñena ime nānā atthā paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāñam.”

Pañca dhamme sandassetum byañjananiruttābhilāpā, pañca atthe sandassetum byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena ñāñena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāñena imā nānā niruttiyo paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāñam.”

Pañcasu dhammesu ñāñāni, pañcasu atthesu ñāñāni, dasasu niruttisu ñāñāni. Aññāni dhammesu ñāñāni, aññāni atthesu ñāñāni, aññāni niruttisu ñāñāni. Yena ñāñena ime nānā ñāñā ñātā, teneva ñāñena ime nānā ñāñā paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāñam.”

Satisambojjhangō dhammo, dhammavicasambojjhangō dhammo, viriyasambojjhangō dhammo, pītisambojjhangō dhammo, passaddhisambojjhangō dhammo, samādhisambojjhangō dhammo, upekkhāsambojjhangō dhammo. Añño satisambojjhangō dhammo, añño dhammavicasambojjhangō dhammo, añño viriyasambojjhangō dhammo, añño pītisambojjhangō dhammo, añño passaddhisambojjhangō dhammo, añño samādhisambojjhangō dhammo, añño upekkhāsambojjhangō dhammo. Yena ñāñena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāñena ime nānādhammā paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāñam.”

Upaṭhānaṭtho attho, pavicayaṭtho attho, paggahaṭtho attho, pharaṇaṭtho attho, upasamaṭtho attho, avikkhepaṭtho attho, paṭisaṅkhānaṭtho attho, añño upaṭhānaṭtho attho, añño pavicayaṭtho attho, añño paggahaṭtho attho, añño pharaṇaṭtho attho, añño upasamaṭtho attho, añño avikkhepaṭtho attho, añño paṭisaṅkhānaṭtho attho. Yena ñāñena ime nānā atthā ñātā, teneva ñāñena ime nānā atthā paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāñam.”

Ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin là ý nghĩa, ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác là ý nghĩa, ý nghĩa không dao động ở sự buông lung là ý nghĩa, ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật là ý nghĩa, ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt là ý nghĩa. Ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin là ý nghĩa khác, ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác là ý nghĩa khác, ý nghĩa không dao động ở sự buông lung là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt là ý nghĩa khác (nữa). Do trí nào các ý nghĩa khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ý nghĩa khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.*”

Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ năm pháp. Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ năm ý nghĩa. Các ngôn từ của các pháp là khác, các ngôn từ của các ý nghĩa là khác (nữa). Do trí nào các ngôn từ khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ngôn từ khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.*”

Có các trí về năm pháp, có các trí về năm ý nghĩa, có các trí về mười ngôn từ. Các trí về các pháp là khác, các trí về các ý nghĩa là khác, các trí về ngôn từ là khác (nữa). Do trí nào các trí khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các trí khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.*”

Niệm giác chi là pháp, trạch pháp giác chi là pháp, cần giác chi là pháp, hỷ giác chi là pháp, tịnh giác chi là pháp, định giác chi là pháp, xả giác chi là pháp. Niệm giác chi là pháp khác, trạch pháp giác chi là pháp khác, cần giác chi là pháp khác (nữa), hỷ giác chi là pháp khác (nữa), tịnh giác chi là pháp khác (nữa), định giác chi là pháp khác (nữa), xả giác chi là pháp khác (nữa). Do trí nào các pháp khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các pháp khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.*”

Ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa, ý nghĩa của sự suy xét là ý nghĩa, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa, ý nghĩa của sự lan tỏa là ý nghĩa, ý nghĩa của sự an tịnh là ý nghĩa, ý nghĩa của sự không tản mạn là ý nghĩa, ý nghĩa của sự phân biệt rõ là ý nghĩa. Ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự suy xét là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự lan tỏa là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự an tịnh là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự không tản mạn là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự phân biệt rõ là ý nghĩa khác (nữa). Do trí nào các ý nghĩa khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ý nghĩa khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.*”

Satta dhamme sandassetum byañjananiruttābhilāpā, satta atthe sandassetum byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo, yena ñāñena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāñena imā nānā niruttiyo paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāñam.”

Sattasu dhammesu ñāñāni, sattasu atthesu ñāñāni, cuddasasu niruttīsu ñāñāni, aññāni dhammesu ñāñāni, aññāni niruttīsu ñāñāni, yena ñāñena ime nānā ñāñā ñātā, teneva ñāñena ime nānā ñāñā paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāñam.”

Sammādiṭṭhi dhammo, sammāsaṅkappo dhammo, sammāvācā dhammo, sammākammanto dhammo, sammā-ājīvo dhammo, sammāvāyāmo dhammo, sammāsati dhammo, sammāsamādhi dhammo, añño sammādiṭṭhi dhammo, añño sammāsaṅkappo dhammo, añño sammāvācā dhammo, añño sammākammanto dhammo, añño sammā-ājīvo dhammo, añño sammāvāyāmo dhammo, añño sammāsati dhammo, añño sammāsamādhi dhammo, yena ñāñena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāñena ime nānā dhammā paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāñam.”

Dassanaṭṭho attho, abhiniropanaṭṭho attho, pariggahaṭṭho attho, samuṭṭhānaṭṭho attho, vodānaṭṭho attho, paggahaṭṭho attho, upaṭṭhānaṭṭho attho, avikkhepaṭṭho attho, añño dassanaṭṭho attho, añño abhiniropanaṭṭho attho, añño pariggahaṭṭho attho, añño samuṭṭhānaṭṭho attho, añño vodānaṭṭho attho, añño paggahaṭṭho attho, añño upaṭṭhānaṭṭho attho, añño avikkhepaṭṭho attho, yena ñāñena ime nānā athā ñātā, teneva ñāñena ime nānā athā paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāñam.”

Aṭṭha dhamme sandassetum byañjananiruttābhilāpā, aṭṭha atthe sandassetu byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena ñāñena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāñena imā nānā niruttiyo paṭividitā’ti. Tena vuccati: “Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāñam.”

Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ bảy pháp. Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ bảy ý nghĩa. Các ngôn từ của pháp là khác, các ngôn từ của ý nghĩa là khác (nữa). Do trí nào các ngôn từ khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ngôn từ khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.*”

Có các trí về bảy pháp, có các trí về bảy ý nghĩa, có các trí về mười bốn ngôn từ. Các trí về các pháp là khác, các trí về các ý nghĩa là khác, các trí về ngôn từ là khác (nữa). Do trí nào các trí khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các trí khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.*”

Chánh kiến là pháp, chánh tư duy là pháp, chánh ngữ là pháp, chánh nghiệp là pháp, chánh mạng là pháp, chánh tinh tấn là pháp, chánh niệm là pháp, chánh định là pháp. Chánh kiến là pháp khác, chánh tư duy là pháp khác, chánh ngữ là pháp khác (nữa), chánh nghiệp là pháp khác (nữa), chánh mạng là pháp khác (nữa), chánh tinh tấn là pháp khác (nữa), chánh niệm là pháp khác (nữa), chánh định là pháp khác (nữa). Do trí nào các pháp khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các pháp khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp.*”

Ý nghĩa của sự nhận thức là ý nghĩa, ý nghĩa của sự gắn chặt (tâm vào cảnh) là ý nghĩa, ý nghĩa của sự gìn giữ là ý nghĩa, ý nghĩa của nguồn sanh khởi là ý nghĩa, ý nghĩa của sự trong sạch là ý nghĩa, ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa, ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa, ý nghĩa của sự không tản mạn là ý nghĩa. Ý nghĩa của sự nhận thức là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự gắn chặt (tâm vào cảnh) là ý nghĩa khác, ý nghĩa của sự gìn giữ là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của nguồn sanh khởi là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự trong sạch là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự ra sức là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự thiết lập là ý nghĩa khác (nữa), ý nghĩa của sự không tản mạn là ý nghĩa khác (nữa). Do trí nào các ý nghĩa khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ý nghĩa khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa.*”

Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ tám pháp. Nói lên văn tự và ngôn từ để chỉ rõ tám ý nghĩa. Các ngôn từ của pháp là khác, các ngôn từ của ý nghĩa là khác. Do trí nào các ngôn từ khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các ngôn từ khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ.*”

Aṭṭhasu dhammesu nāṇāni, aṭṭhasu atthesu nāṇāni, solasasu niruttisu nāṇāni. Aññāni dhammesu nāṇāni, aññāni atthesu nāṇāni, aññāni niruttisu nāṇāni. Yena nāṇena ime nānā nāṇā nātā, teneva nāṇena ime nānā nāṇā paṭividitāti. Tena vuccati: “Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide nāṇam.”

Tam ñātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide nāṇam, dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide nāṇam, niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide nāṇam, paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide nāṇam.”

Paṭisambhidāñāṇaniddeso.

29 - 31. Nāṇattayam

Katham vihāranānatte paññā vihāratthe nāṇam, samāpatti nānatte paññā samāpattatthe nāṇam, vihārasamāpattinānatte paññā vihārasamāpattaṭhe nāṇam?

Nimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayam passati animitto vihāro, pañidhiṁ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayam passati appaṇihito vihāro, abhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayam passati suññato vihāro.

Nimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam animittam āvajjivtā samāpajjati, animittā samāpatti. Pañidhiṁ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam appaṇihitam āvajjivtā samāpajjati, appaṇihitā samāpatti. Abhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam suññataṁ āvajjivtā samāpajjati, suññatā samāpatti.

Có các trí về tám pháp, có các trí về tám ý nghĩa, có các trí về mười sáu ngôn từ. Các trí về các pháp là khác, các trí về các ý nghĩa là khác, các trí về các ngôn từ là khác (nữa). Do trí nào các trí khác biệt này được biết, cũng do chính trí ấy các trí khác biệt này được thấu triệt. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.*”

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các ý nghĩa là trí về sự phân tích các ý nghĩa, tuệ về tính chất khác biệt của các pháp là trí về sự phân tích các pháp, tuệ về tính chất khác biệt của các ngôn từ là trí về sự phân tích các ngôn từ, tuệ về tính chất khác biệt của các phép biện giải là trí về sự phân tích các phép biện giải.*”

Phần giải thích ‘Trí về sự phân tích.’

29-31. Ba loại Trí:

Tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú là trí về ý nghĩa của các sự an trú, tuệ về tính chất khác biệt của các sự chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự chứng đạt, tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú và chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự an trú và chứng đạt là (có ý nghĩa) thế nào?

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô tướng là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ nguyên ước là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyên và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô nguyên là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ cõi chấp là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; không tánh là sự an trú.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng. Sau khi dừng dừng (có trạng thái xả) với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyên ước là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyên. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyên là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cõi chấp là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự chứng đạt.

Nimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayam passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam animittaṁ āvajjivtā samāpajjati, animittā vihārasamāpatti. Paṇidhiṁ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayam passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam appaṇihitaṁ āvajjivtā samāpajjati, appaṇihitā vihārasamāpatti. Abhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayam passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam suññataṁ āvajjivtā samāpajjati, suññatā vihārasamāpatti.

Rūpanimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayam passati, animitto vihāro. Rūpapaṇidhiṁ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayam passati, appaṇihito vihāro. Rūpābhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayam passati, suññato vihāro.

Rūpanimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam animittaṁ āvajjivtā samāpajjati, animittā samāpatti. Rūpapaṇidhiṁ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam appaṇihitaṁ āvajjivtā samāpajjati, appaṇihitā samāpatti. Rūpābhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam suññataṁ āvajjivtā samāpajjati, suññatā samāpatti.

Rūpanimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayam passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam animittaṁ āvajjivtā samāpajjati, animittā vihārasamāpatti. Rūpapaṇidhiṁ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayam passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam appaṇihitaṁ āvajjivtā samāpajjati, appaṇihitā vihārasamāpatti. Rūpābhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayam passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam suññataṁ āvajjivtā samāpajjati, suññatā vihārasamāpatti.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng (có trạng thái xả) với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyện là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cõi chấp là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự an trú và chứng đạt.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng của sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô tướng là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước về sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô nguyện là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ cõi chấp vào sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; không tánh là sự an trú.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng của sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng. Sau khi dừng dừng (có trạng thái xả) với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước về sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyện là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cõi chấp vào sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự chứng đạt.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng của sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng (có trạng thái xả) với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyện ước về sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyện và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyện là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cõi chấp vào sắc là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự an trú và chứng đạt.

Vedanānimittam —pe— saññānimittam —pe— saṅkhāranimittam —pe— viññāṇanimittam —pe— cakkhunimittam —pe— jarāmaraṇanimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayam passati, animitto vihāro. Jarāmaraṇapaṇidhim bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayam passati, appaṇihito vihāro. Jarāmaraṇābhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayam passati, suññato vihāro.

Jarāmaraṇanimittam adhimuttattā pavattam animittam āvajjitvā	bhayato sampassamāno ajjhupekkhitvā nirodham samāpajjati, animittā	animitte nibbānam samāpatti.
Jarāmaraṇapaṇidhim adhimuttattā pavattam appaṇihitam āvajjitvā	bhayato sampassamāno ajjhupekkhitvā nirodham samāpajjati, appaṇihitā	appaṇihite nibbānam samāpatti.
Jarāmaraṇābhinivesam adhimuttattā pavattam suññatam āvajjitvā	bhayato sampassamāno ajjhupekkhitvā nirodham samāpajjati suññatā	suññate nibbānam samāpatti.

Jarāmaraṇanimittam bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayam passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam animittam āvajjitvā samāpajjati, animittā vihārasamāpatti. Jarāmaraṇapaṇidhim bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayam passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam appaṇihitam āvajjitvā samāpajjati, appaṇihitā vihārasamāpatti. Jarāmaraṇābhinivesam bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayam passati, pavattam ajjhupekkhitvā nirodham nibbānam suññataṁ āvajjitvā samāpajjati, suññatā vihārasamāpatti.

Añño animitto vihāro, añño appaṇihito vihāro, añño suññato vihāro. Aññā animittā samāpatti. Aññā appaṇihitā samāpatti, aññā suññatā samāpatti. Aññā animittā vihārasamāpatti, aññā appaṇihitā vihārasamāpatti, aññā suññatā vihārasamāpatti.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Vihāranānatte paññā vihāratṭhe ñāṇam, samāpattinānatte paññā samāpattatthe ñāṇam, vihārasamāpattinānatte paññā vihārasamāpattatthe ñāṇam.”

Nāṇattayaniddeso.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng của thọ ... (như trên)... hiện tướng của tướng ... (nt)... hiện tướng của các hành ... (nt)... hiện tướng của thức ... (nt)... hiện tướng của mắt ... (nt)... hiện tướng của lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô tướng là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ nguyễn ước về lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyễn và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; vô nguyễn là sự an trú. Trong khi nhận thấy rõ cõi chấp vào lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến; không tánh là sự an trú.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng của lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyễn ước về lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyễn. Sau khi ... hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyễn là sự chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cõi chấp vào lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự chứng đạt.

Trong khi nhận thấy rõ hiện tướng của lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô tướng và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi dừng dừng với sự vận hành và hướng tâm đến vô tướng là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô tướng là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ nguyễn ước về lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến vô nguyễn và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi ... hướng tâm đến vô nguyễn là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; vô nguyễn là sự an trú và chứng đạt. Trong khi nhận thấy rõ cõi chấp về lão tử là kinh hãi, tự thân (hành giả) hướng đến không tánh và nhìn thấy sự biến hoại mỗi khi đạt đến. Sau khi ... hướng tâm đến không tánh là sự tịch diệt Niết Bàn, (hành giả) chứng đạt; không tánh là sự an trú và chứng đạt.

Vô tướng là sự an trú khác, vô nguyễn là sự an trú khác, không tánh là sự an trú khác (nữa). Sự chứng đạt vô tướng là khác, sự chứng đạt vô nguyễn là khác, sự chứng đạt không tánh là khác (nữa). Sự an trú và chứng đạt vô tướng là khác, sự an trú và chứng đạt vô nguyễn là khác, sự an trú và chứng đạt không tánh là khác (nữa).

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú là trí về ý nghĩa của các sự an trú, tuệ về tính chất khác biệt của các sự chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự chứng đạt, tuệ về tính chất khác biệt của các sự an trú và chứng đạt là trí về ý nghĩa của các sự an trú và chứng đạt.*”

Phần giải thích ‘Ba loại Trí.’

32. Āantarikasamādhīñāṇam

Katham avikkheparisuddhattā¹ āsavasamucchede paññā āantarikasamādhismim² nāṇam?

Nekkhammavasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi, tassa samādhissa vasena uppajjati nāṇam, tena nāṇena āsavā khīyanti, iti paṭhamam samatho, pacchā nāṇam, tena nāṇena āsavānaṁ khayo hoti. Tena vuccati: “Avikkheparisuddhattā āsavasamucchede paññā āantarikasamādhismim³ nāṇam.”

Āsavāti: Katame te āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, ditṭhāsavo, avijjāsavo.

Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattimaggena anavaseso ditṭhāsavo khīyati, apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, apāyagamanīyo avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Sakadāgāmimaggena olāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Anāgāmimaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Abyāpādavasena —pe— ālokasaññāvasena —pe— avikkhepavasena —pe— dhammadavatthānavasena —pe— nāṇavasena —pe— pāmojjavasena —pe— paṭhamajjhānavasena —pe— dutiyajjhānavasena —pe— tatiyajjhānavasena —pe— catutthajjhānavasena —pe— ākāsānañcāyatanaśamāpattivasena —pe— viññāṇañcāyatanaśamāpattivasena —pe— ākiñcaññāyatanaśamāpattivasena —pe— nevasaññānāsaññāyatanaśamāpattivasena —pe— paṭhavikasiṇavasena —pe— āpokasiṇavasena —pe— tejokasiṇavasena —pe— vāyokasiṇavasena —pe— nīlakasiṇavasena —pe— pītakasiṇavasena —pe— lohitakasiṇavasena —pe— odātakasiṇavasena —pe— ākāsakasiṇavasena —pe— viññāṇakasiṇavasena —pe— buddhānussativasena —pe— dhammadānussativasena —pe— saṅghānussativasena —pe— sīlānussativasena —pe— cāgānussativasena —pe— devatānussativasena —pe— ānāpānasati⁴vasena —pe— maraṇasati⁵vasena —pe— kāyagatāsativasena —pe— upasamānussativasena —pe— uddhumātakasaññāvasena —pe— vinīlakasaññāvasena —pe—

¹ pārisuddhattā - Sī.

² samādhimhi - Machasam̄.

³ āantarikasamādhismim - Sī 1, 2.

⁴ ānāpānasati - Machasam̄, PTS.

⁵ maraṇassati - Machasam̄, PTS.

32. Trí về định không gián đoạn:

Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tản mạn là trí về định không gián đoạn là (có ý nghĩa) thế nào?

Do tác động của sự thoát ly, có trạng thái chuyên nhất không tản mạn của tâm là định. Do tác động của định ấy, trí được sanh lên. Do trí ấy, các lậu hoặc được cạn kiệt. Như thế, trước tiên là chỉ tịnh, sau đó là trí. Do trí ấy, có sự đoạn tận của các lậu hoặc. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tản mạn là trí về định không gián đoạn.*”

Lậu hoặc: Các lậu hoặc ấy là gì? Là dục lậu, hữu lậu, (tà) kiến lậu, vô minh lậu.

Các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đâu? Do Đạo Nhập Lưu, toàn thể (tà) kiến lậu được cạn kiệt, dục lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, hữu lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, vô minh lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt; các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Nhất Lai, dục lậu thô thiển được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt; các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Bất Lai, toàn thể dục lậu được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt; các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo A-la-hán, toàn thể hữu lậu được cạn kiệt, toàn thể vô minh lậu được cạn kiệt; các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đây.

Do tác động của sự không sân độc, ... (như trên)... Do tác động của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, ... Do tác động của sự không tản mạn, ... Do tác động của của sự xác định pháp, ... Do tác động của trí, ... Do tác động của sự hân hoan Do tác động của sơ thiền, ... của nhị thiền, ... của tam thiền, ... của tứ thiền của sự chứng đạt không vô biên xứ, ... của sự chứng đạt thức vô biên xứ, ... của sự chứng đạt vô sở hữu xứ, ... của sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ, ... của đê mục đất, ... của đê mục nước, ... của đê mục lửa, ... của đê mục gió, ... của đê mục xanh, ... của đê mục vàng, ... của đê mục đỏ, ... của đê mục trắng, ... của đê mục hư không, ... của đê mục thức, ... của việc tưởng niệm đến (ân đức) Phật, ... của việc tưởng niệm đến (ân đức) Pháp, ... của việc tưởng niệm đến (ân đức) Tăng, ... của việc tưởng niệm đến (đức tính của) giới, ... của việc tưởng niệm đến (đức tính của) sự xả bỏ, ... của việc tưởng niệm đến (đức tính của) chư thiền ... của việc niệm hơi thở ra vào, ... Do tác động của việc niệm sự chết, ... Do tác động của việc niệm (32 thể trước của) thân, ... Do tác động của của việc niệm sự an tịnh, ... Do tác động của tưởng về sự sinh trưởng (của xác chết), ... Do tác động của tưởng về sự đổi màu xanh

vipubbakasaññāvasena —pe— vicchiddakasaññāvasena —pe— vikkhāyitakasaññāvasena —pe— vikkhittakasaññāvasena —pe— hatavikkhittasaññāvasena —pe— lohitakasaññāvasena —pe— puṭavakasaññāvasena —pe— aṭṭhikasaññāvasena —pe— dīgham assāsavasena —pe— dīgham passāsavasena —pe— rassam assāsavasena —pe— rassam passāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṁvedī assāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṁvedī passāsavasena —pe— passambhayam kāyasaṅkhāram assāsavasena —pe— passambhayam kāyasaṅkhāram passāsavasena —pe— pītipaṭisaṁvedī assāsavasena —pe— pītipaṭisaṁvedī passāsavasena —pe— sukhaṭaṭisaṁvedī assāsavasena —pe— sukhaṭaṭisaṁvedī passāsavasena —pe— cittasaṅkhārapaṭisaṁvedī assāsavasena —pe— cittasaṅkhārapaṭisaṁvedī passāsavasena —pe— passambhayam cittasaṅkhāram passāsavasena —pe— cittapaṭisaṁvedī assāsavasena —pe— cittapaṭisaṁvedī passāsavasena —pe— abhippamodayam cittam assāsavasena —pe— abhippamodayam cittam passāsavasena —pe— samādaham cittam —pe— vimocayam cittam —pe— aniccānupassī —pe— virāgānupassī —pe— nirodhānupassī —pe— paṭinissagānupassī assāsavasena —pe— paṭinissagānupassī passāsavasena cittassekaggatā avikkhepo samādhi. Tassa samādhissa vasena uppajjati ñāṇam, tena ñāṇena āsavā khīyanti. Iti paṭhamam samatho, pacchā ñāṇam, tena ñāṇena āsavānam khayo hoti. Tena vuccati: “Avikkhepaparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhismiñ ñāṇam.”

Āsavāti: Katame te āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, ditṭhāsavo avijjāsavo.

Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattamaggena anavaseso ditṭhāsavo khīyati, apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, apāyagamanīyo avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Sakadāgāmimaggena olāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsave khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Anāgāmimaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Avikkhepaparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhismiñ ñāṇam.”

Ānantarikasamādhīñāṇaniddeso.

(của xác chết), ... Do tác động của tưởng về sự chảy nước vàng (của xác chết), ... của tưởng về sự nứt nẻ (của xác chết), ... của tưởng về sự bị (thú) gặm nhám (của xác chết), ... của tưởng về sự bị hoại rã (của xác chết), ... của tưởng về sự bị cắt đứt lìa (của xác chết), ... của tưởng về máu me (của xác chết), ... của tưởng về giòi bọ (của xác chết), ... của tưởng về bộ xương khô (của xác chết), ... Do tác động của hơi thở vào dài, ... của hơi thở ra dài, ... của hơi thở vào ngắn, ... của hơi thở ra ngắn, ... Cảm giác toàn thân do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác toàn thân do tác động của hơi thở ra, ... Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân do tác động của hơi thở vào, ... Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân do tác động của hơi thở ra, ... Cảm giác hỷ do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác hỷ do tác động của hơi thở ra, ... Cảm giác lạc do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác lạc do tác động của hơi thở ra, ... Cảm giác sự tạo tác của tâm do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác sự tạo tác của tâm do tác động của hơi thở ra, ... Làm an tĩnh sự tạo tác của tâm do tác động của hơi thở vào, ... Làm an tĩnh sự tạo tác của tâm do tác động của hơi thở ra, ... Cảm giác tâm do tác động của hơi thở vào, ... Cảm giác tâm do tác động của hơi thở ra, Làm cho tâm được hân hoan do tác động của hơi thở vào, ... Làm cho tâm được hân hoan do tác động của hơi thở ra, ... Làm cho tâm được định tĩnh ... Làm cho tâm được giải thoát ... Quán xét về vô thường ... Quán xét về ly tham ái. ... Quán xét về diệt tận ... Quán xét về từ bỏ do tác động của hơi thở vào, ... Quán xét về từ bỏ do tác động của hơi thở ra, trạng thái chuyên nhất không tản mạn của tâm là định. Do tác động của định ấy, trí được sanh lên. Do trí ấy, các lậu hoặc được cạn kiệt. Như thế, trước tiên là chi tịnh, sau đó là trí. Do trí ấy, có sự đoạn tận của các lậu hoặc. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tản mạn là trí về định không gián đoạn.*”

Lậu hoặc: Các lậu hoặc ấy là gì? Là dục lậu, hữu lậu, (tà) kiến lậu, vô minh lậu.

Các lậu hoặc này được cạn kiệt tại đâu? Do Đạo Nhập Lưu, toàn thể (tà) kiến lậu được cạn kiệt, dục lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, hữu lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, vô minh lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt; các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Nhất Lai, dục lậu thô thiển được cạn kiệt, ... (như trên)...

Do Đạo Bất Lai, toàn thể dục lậu được cạn kiệt, ... (như trên)...

Do Đạo A-la-hán, toàn thể hữu lậu được cạn kiệt, toàn thể vô minh lậu được cạn kiệt; các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự đoạn trừ các lậu hoặc do tính chất hoàn toàn trong sạch của sự không tản mạn là trí về định không gián đoạn.*”

Phần giải thích ‘Trí về định không gián đoạn.’

33. Araṇavihārañāṇam

Kathām dassanādhipateyyam santo ca vihārādhigamo paṇītādhimuttatā paññā araṇavihāre nāṇam?

Dassanādhipateyyanti aniccānupassanā dassanādhipateyyam, dukkhānupassanā dassanādhipateyyam, anattānupassanā dassanādhipateyyam, rūpe aniccānupassanā dassanādhipateyyam, rūpe dukkhānupassanā dassanādhipateyyam, rūpe anattānupassanā dassanādhipateyyam, vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāne —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmaraṇe aniccānupassanā dassanādhipateyyam, jarāmaraṇe dukkhānupassanā dassanādhipateyyam, jarāmaraṇe anattānupassanā dassanādhipateyyam.

Santo ca vihārādhigamoti suññato vihāro santo vihārādhigamo, animitto vihāro santo vihārādhigamo, appaṇihito vihāro santo vihārādhigamo.

Paṇītādimuttatāti suññate adhimuttatā paṇītādhimuttatā, animitte adhimuttatā paṇītādhimuttatā, appaṇihite adhimuttatā paṇītādhimuttatā.

Araṇavihāroti paṭhamam jhānam¹ araṇavihāro, dutiyam jhānam araṇavihāro, tatiyam jhānam araṇavihāro. Catuttham jhānam araṇavihāro, ākāsānañcāyatanaśamāpatti araṇavihāro —pe— nevasaññānāsaññāyatanaśamāpatti araṇavihāro.

Araṇavihāroti kenaṭhena araṇavihāro? Paṭhamena jhānenā² nīvaraṇe haratīti araṇavihāro, dutiyena jhānenā vitakkavicāre haratīti araṇavihāro, tatiyena jhānenā pīṭim haratīti araṇavihāro, catutthena jhānenā sukhadukkhe haratīti araṇavihāro, ākāsānañcāyatanaśamāpattiyā rūpasaññam paṭighasaññam nānatta-saññam haratīti araṇavihāro, viññānañcāyatanaśamāpattiyā ākāsānañcāyatanaśaññam haratīti araṇavihāro, ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā viññānañcāyatanaśaññam haratīti araṇavihāro, nevasaññānāsaññāyatanaśamāpattiyā ākiñcaññāyatanaśaññam haratīti araṇavihāro. Ayaṃ araṇavihāro.

Tam nātaṭhena nāṇam, pajānanaṭhena paññā. Tena vuccati: “Dassanādhipateyyam santo ca vihārādhigamo paṇītādhimuttatā paññā araṇavihāre nāṇam.”

Araṇavihārañāṇaniddeso.

¹ paṭhamajjhānam - Syā, PTS.

² paṭhamajjhānenā - Syā, PTS.

33. Trí về sự an trú không uế nhiễm:

Là pháp chủ đạo trong việc nhận thức và có sự an trú đắc chứng thanh tịnh, tuệ có khuynh hướng cao quý là trí về sự an trú không uế nhiễm là (có ý nghĩa) thế nào?

Pháp chủ đạo trong việc nhận thức: Quán xét về vô thường là pháp chủ đạo trong việc nhận thức, quán xét về khổ não ..., quán xét về vô ngã ..., quán xét về vô thường ở sắc ..., quán xét về khổ não ở sắc ..., quán xét về vô ngã ở sắc ..., quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt là pháp chủ đạo trong việc nhận thức, quán xét về vô thường ở lão tử là pháp chủ đạo trong việc nhận thức, quán xét về khổ não ở lão tử ..., quán xét về vô ngã ở lão tử là pháp chủ đạo trong việc nhận thức.

Sự an trú đắc chứng thanh tịnh: An trú không tánh là sự an trú đắc chứng thanh tịnh, an trú vô tướng là sự an trú đắc chứng thanh tịnh, an trú vô nguyện là sự an trú đắc chứng thanh tịnh.

Khuynh hướng cao quý: Khuynh hướng về không tánh là khuynh hướng cao quý, khuynh hướng về vô tướng là khuynh hướng cao quý, khuynh hướng về vô nguyện là khuynh hướng cao quý.

Sự an trú không uế nhiễm: Sơ thiền là sự an trú không uế nhiễm, nhị thiền là sự an trú không uế nhiễm, tam thiền là sự an trú không uế nhiễm, tứ thiền là sự an trú không uế nhiễm, sự chứng đạt không vô biên xứ là sự an trú không uế nhiễm, ... (như trên)... sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ là sự an trú không uế nhiễm.

Sự an trú không uế nhiễm: Sự an trú không uế nhiễm theo ý nghĩa gì? 'Nhờ vào sơ thiền loại bỏ các pháp ngăn che' là sự an trú không uế nhiễm. 'Nhờ vào nhị thiền loại bỏ tâm và tú' là sự an trú không uế nhiễm. 'Nhờ vào tam thiền loại bỏ hý' là sự an trú không uế nhiễm. 'Nhờ vào tứ thiền loại bỏ lạc và khổ' là sự an trú không uế nhiễm. 'Nhờ vào sự chứng đạt không vô biên xứ loại bỏ sự nghĩ tưởng về sắc nghĩ tưởng về bất bình nghĩ tưởng về sự khác biệt' là sự an trú không uế nhiễm. 'Nhờ vào sự chứng đạt thức vô biên xứ loại bỏ sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ' là sự an trú không uế nhiễm. 'Nhờ vào sự chứng đạt vô sở hữu xứ loại bỏ sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ' là sự an trú không uế nhiễm. 'Nhờ vào sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ loại bỏ sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ' là sự an trú không uế nhiễm. Đây là sự an trú không uế nhiễm.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: "Là pháp chủ đạo trong việc nhận thức và có sự an trú đắc chứng thanh tịnh, tuệ có khuynh hướng cao quý là trí về sự an trú không uế nhiễm."

Phản giải thích 'Trí về sự an trú không uế nhiễm.'

34. Nirodhasamāpattiñāṇam

Kathaṁ dvīhi balehi samannāgatattā tayo ca saṅkhārānam
patippassaddhiyā solasahi nāṇacariyāhi navahi samādhicariyāhi
vasibhāvatā paññā nirodhasamāpattiyā nāṇam?

Dvīhi balehīti dve balāni: samathabalam, vipassanābalam.

Katamam samathabalam? Nekkhammavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalam, avyāpādavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalam, ālokasaññāvasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalam, —pe— paṭinissaggānupassī assāsavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalam, paṭinissaggānupassī passāsavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalam.

Samathabalanti kenaṭhenā samathabalam? Paṭhamena jhānena nīvaraṇe na kampatīti samathabalam, dutiyena jhānena vitakkavicāre na kampatīti samathabalam, tatiyena jhānena pītiyā na kampatīti samathabalam, catutthena jhānena sukhadukkhe na kampatīti samāthabalam, ākāsānañcāyatanaśamāpattiyā rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya na kampatīti samathabalam, viññānañcāyatanaśamāpattiyā ākāsānañcāyatanaśaññāya na kampatīti samathabalam, ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā viññānañcāyatanaśaññāya na kampatīti samathabalam, nevasaññānaśaññāyatanaśamāpattiyā ākiñcaññāyatanaśaññāya na kampatīti samathabalam, uddhacce ca uddhaccasahagatakilese ca khandhe ca na kampati, na calati, na vedhatīti samathabalam. Idam samathabalam.

Katamam vipassanābalam? Aniccānupassanā vipassanābalam, dukkhānupassanā vipassanābalam, anattānussanā vipassanābalam, nibbidānupassanā vipassanābalam, virāgānupassanā vipassanābalam, nirodhānupassanā vipassanābalam, paṭinissaggānupassanā vipassanābalam. Rūpe aniccānupassanā vipassanābalam, —pe— rūpe paṭinissaggānupassanā vipassanābalam, vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāne —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmaraṇe paṭinissaggānupassanā vipassanābalam.

34. Trí về sự chứng đạt thiền diệt:

Tuệ có tính chất hội đủ với hai lực và có ưu thế với sự tịnh lặng của ba hành, với mười sáu hành vi của trí, và với chín hành vi của định là trí về sự chứng đạt thiền diệt là (có ý nghĩa) thế nào?

Với hai lực: Hai lực: là lực của chỉ tịnh và lực của minh sát.

Lực của chỉ tịnh là gì? Do tác động của sự thoát ly, trạng thái chuyên nhất không tản mạn của tâm là lực của chỉ tịnh. Do tác động của sự không sân độc, trạng thái chuyên nhất không tản mạn của tâm là lực của chỉ tịnh. Do tác động của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng trạng thái chuyên nhất không tản mạn của tâm là lực của chỉ tịnh. ... (như trên)... Quán xét về từ bỏ do tác động của hơi thở vào, trạng thái chuyên nhất không tản mạn của tâm là lực của chỉ tịnh. Quán xét về từ bỏ do tác động của hơi thở ra, trạng thái chuyên nhất không tản mạn của tâm là lực của chỉ tịnh.

Lực của chỉ tịnh: Lực của chỉ tịnh theo ý nghĩa gì? ‘Nhờ vào sơ thiền, (hành giả) không rung động đối với các pháp ngăn che’ là lực của chỉ tịnh. ‘Nhờ vào nhị thiền, (hành giả) không rung động đối với tâm và tú’ là lực của chỉ tịnh. ‘Nhờ vào tam thiền, (hành giả) không rung động đối với hỷ’ là lực của chỉ tịnh. ‘Nhờ vào tứ thiền, (hành giả) không rung động đối với lạc và khổ’ là lực của chỉ tịnh. ‘Nhờ vào sự chứng đạt thức vô biên xứ, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ’ là lực của chỉ tịnh. ‘Nhờ vào sự chứng đạt vô sở hữu xứ, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ’ là lực của chỉ tịnh. ‘Nhờ vào sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ’ là lực của chỉ tịnh. ‘(Hành giả) không rung động không chuyển động không chao động đối với các sự phóng dật, đối với các phiền não và các uẩn đi cùng với phóng dật’ là lực của chỉ tịnh. Đây là lực của chỉ tịnh.

Lực của minh sát là gì? Quán xét về vô thường là lực của minh sát, quán xét về khổ não là lực của minh sát, quán xét về vô ngã là lực của minh sát, quán xét về nhảm chán là lực của minh sát, quán xét về ly tham ái là lực của minh sát, quán xét về diệt tận là lực của minh sát, quán xét về từ bỏ là lực của minh sát. Quán xét về vô thường ở sắc là lực của minh sát, ... (như trên)... quán xét về từ bỏ ở sắc là lực của minh sát, quán xét về từ bỏ ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử là lực của minh sát.

Vipassanābalanti kenaṭṭhena vipassanābalam? Aniccānupas-
sanāya niccasaññāya na kampatīti vipassanābalam, dukkhānupas-
sanāya sukhasaññāya na kampatīti vipassanābalam, anattānupas-
sanāya attasaññāya na kampatīti vipassanābalam, nibbidānupas-
sanāya nandiyā na kampatīti vipassanābalam, virāgānupassanāya
rāge na kampitīti vipassanābalam, nirodhānupassanāya samudaye
na kampatīti vipassanābalam, paṭinissaggānupassanāya ādāne na
kampatīti vipassanābalam, avijjāya ca avijjāsahagatakilese ca
khandhe ca na kampati, na calati, na vedhatīti vipassanābalam.
Idam vuccati vipassanābalam.

Tayo ca saṅkhārānam paṭippassaddhiyāti katamesam
tiṇṇannam saṅkhārānam paṭippassaddhiyā? Dutiyajjhānam
samāpannassa vitakkavicārā vacisaṅkhārā paṭippassaddhā honti,
catutthajjhānam samāpannassa assāsapassāsā kāyasaṅkhārā
paṭippassaddhā honti, saññāvedayitanirodhām samāpannassa saññā
ca vedanā ca cittasaṅkhārā paṭippassaddhā honti, imesam
tiṇṇannam saṅkhārānam paṭippassaddhiyā.

Soḷasahi nāṇacariyāhiti katamāhi soḷasahi nāṇacariyāhi?
Aniccānupassanā nāṇacariyā, dukkhānupassanā nāṇacariyā,
anattānupassanā nāṇacariyā, nibbidānupassanā nāṇacariyā,
virāgānupassanā nāṇacariyā, nirodhānupassanā nāṇacariyā,
paṭinissaggānupassanā nāṇacariyā, vivaṭṭānupassanā nāṇacariyā,
sotāpattimaggo nāṇacariyā, sotāpatti phalasamāpatti nāṇacariyā,
sakadāgāmimaggo nāṇacariyā, sakadāgāmiphalasamāpatti
nāṇacariyā, anāgāmimaggo nāṇacariyā, anāgāmimaggophala-
samāpatti nāṇacariyā, arahattamaggo nāṇacariyā, arahatta-
maggophalasamāpatti nāṇacariyā. Imāhi soḷasahi nāṇacariyāhi.

Navahi samādhicariyāhīti katamāhi navahi samādhicariyāhi?
Paṭhamam jhānam samādhicariyā, dutiyam jhānam samādhicariyā,
tatiyam jhānam samādhicariyā, catuttham jhānam samādhicariyā,
ākāsānañcāyatana samāpatti —pe— viññāṇañcāyatana samāpatti
—pe— ākiñcaññāyatana samāpatti —pe— neva saññāsaññāyatana
samāpatti samādhicariyā, paṭhamam jhānam paṭilābhathāya
vitakko ca vicāro ca pīti ca sukham ca cittekaggatā ca —pe— neva
saññāsaññāyatana samāpatti paṭilābhathāya vitakko ca vicāro
ca pīti ca sukham ca cittekaggatā ca. Imāhi navahi samādhicariyāhi.

Lực của minh sát: Lực của minh sát theo ý nghĩa gì? ‘Do quán xét về vô thường, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về thường’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về khổ não, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về lạc’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về vô ngã, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về ngã’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về nhảm chán, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về sự vui thích’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về ly tham ái, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về tham ái’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về diệt tận, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về nhân sanh khởi’ là lực của minh sát. ‘Do quán xét về từ bỏ, (hành giả) không rung động đối với sự nghĩ tưởng về nắm giữ’ là lực của minh sát. (Hành giả) không rung động không chuyển động không chao động đối với vô minh, đối với các phiền não đi cùng với vô minh, và đối với các uẩn’ là lực của minh sát. Điều này được gọi là lực của minh sát.

Với sự tịnh lặng của ba hành: Với sự tịnh lặng của ba hành nào? Đối với (hành giả) thể nhập nhị thiền, các hành của khẩu là tâm và tứ được tịnh lặng. Đối với (hành giả) thể nhập tứ thiền, các hành của thân là hơi thở ra và hơi thở vào được tịnh lặng. Đối với (hành giả) thể nhập sự diệt tận của thọ và tưởng, các hành của tâm là tưởng và thọ được tịnh lặng. Là với sự tịnh lặng của ba hành này.

Với mười sáu hành vi của trí: Với mười sáu hành vi gì của trí? Quán xét về vô thường là hành vi của trí, quán xét về khổ não là hành vi của trí, quán xét về vô ngã là hành vi của trí, quán xét về nhảm chán là hành vi của trí, quán xét về ly tham ái là hành vi của trí, quán xét về diệt tận là hành vi của trí, quán xét về từ bỏ là hành vi của trí, quán xét về ly khai là hành vi của trí, Đạo Nhập Lưu là hành vi của trí, sự chứng đạt Quả Nhập Lưu là hành vi của trí, Đạo Nhất Lai là hành vi của trí, sự chứng đạt Quả Nhất Lai là hành vi của trí, Đạo Bất Lai là hành vi của trí, sự chứng đạt Quả Bất Lai là hành vi của trí, Đạo A-la-hán là hành vi của trí, sự chứng đạt Quả A-la-hán là hành vi của trí. Là với mười sáu hành vi này của trí.

Với chín hành vi của định: Với chín hành vi gì của định? Sơ thiền là hành vi của định, nhị thiền là hành vi của định, tam thiền là hành vi của định, tứ thiền là hành vi của định, sự chứng đạt không vô biên xứ ..., sự chứng đạt thức vô biên xứ ..., sự chứng đạt vô sở hữu xứ ..., sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ là hành vi của định, tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sơ thiền ... (như trên)... tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ (là hành vi của định). Là với chín hành vi này của định.

Vasīti pañca vasiyo: āvajjana¹vasī, samāpajjanavasī, adhiṭṭhānavasī, vuṭṭhānavasī, paccavekkhana²vasī.

Paṭhamam jhānam yatthicchakam³ yadicchakam yāvaticchakam āvajjati, āvajjanāya dandhāyitattam natthīti āvajjanavasī, paṭhamam jhānam yatthicchakam yadicchakam yāvaticchakam samāpajjati, samāpajjanāya dandhāyitattam natthīti samāpajjanavasī, paṭhamam jhānam yatthicchakam yadicchakam yāvaticchakam adhiṭṭhāti. Adhiṭṭhāne dandhāyitattam natthīti adhiṭṭhānavasī, paṭhamam jhānam yatthicchakam yadicchakam yāvaticchakam vuṭṭhāti, vuṭṭhāne dandhāyitattam natthīti vuṭṭhānavasī, paṭhamam jhānam yatthicchakam yadicchakam yāvaticchakam paccavekkhati, paccavekkhanāya dandhāyitattam natthīti paccavekkhanavasī.

Dutiyam jhānam —pe— nevasaññānāsaññāyatana samāpattim yatthicchakam yadicchakam yāvaticchakam āvajjati, āvajjanāya dandhāyitattam natthīti āvajjanavasī, nevasaññānāsaññāyatana samāpattim yatthicchakam yadicchakam yāvaticchakam samāpajjati —pe— adhiṭṭhāti —pe— vuṭṭhāti —pe— paccavekkhati. Paccavekkhanāya dandhāyitattam natthīti paccavekkhanavasī. Imā pañca vasiyo.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Dvīhi balehi samannāgatattā tayo ca saṅkhārānam paṭipassaddhiyā solasahi ñāṇacariyāhi navahi samādhicariyāhi vasibhāvatā paññā nirodhasamāpattiyā ñāṇam.”

Nirodhasamāpattiñāṇaniddeso.

35. Parinibbānañāṇam

Katham sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇam?

Idha samāpajāno nekkhammena kāmacchandassa pavattam pariyādiyati, abyāpādena byāpādassa pavattam pariyādiyati, ālokasaññāya thīnamiddhassa pavattam pariyādiyati, avikkhepena uddhaccassa pavattam pariyādiyati, dhammadavatthānenā vicikicchāya —pe— ñāṇena avijjāya —pe— pāmojjena aratiyā —pe— paṭhamena jhānenā nīvaraṇānam pavattam pariyādiyati —pe— arahattamaggena sabbakilesānam pavattam pariyādiyati.

¹ āvajjanā ... samāpajjanā - PTS.

² paccavekkhaṇā - Machasam, Sī 1, PTS.

³ yathicchakam - PTS.

Sự thuần thực: Có năm sự thuần thực: Sự thuần thực về hướng tâm, sự thuần thực về thể nhập, sự thuần thực về chú nguyện, sự thuần thực về thoát ra, sự thuần thực về quán xét lại.

(Hành giả) hướng tâm đến sơ thiền ở bất cứ đâu theo ước muốn, bất cứ khi nào theo ước muốn, và kéo dài theo ước muốn, ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc hướng tâm’ là sự thuần thực về hướng tâm. (Hành giả) thể nhập sơ thiền ở bất cứ đâu ... ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc thể nhập’ là sự thuần thực về thể nhập. (Hành giả) chú nguyện sơ thiền ở bất cứ đâu ... ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc chú nguyện’ là sự thuần thực về chú nguyện. (Hành giả) thoát ra khỏi sơ thiền ở bất cứ đâu ... ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc thoát ra’ là sự thuần thực về thoát ra. (Hành giả) quán xét lại sơ thiền ở bất cứ đâu ... ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc quán xét lại’ là sự thuần thực về quán xét lại.

(Hành giả) hướng tâm đến nhị thiền ... (như trên)... đến sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ ở bất cứ đâu theo ước muốn, bất cứ khi nào theo ước muốn, và kéo dài theo ước muốn, ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc hướng tâm’ là sự thuần thực về hướng tâm. (Hành giả) thể nhập ... (như trên)... chú nguyện ... (như trên)... thoát ra ... (như trên)... quán xét lại sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ ở bất cứ đâu theo ước muốn, bất cứ khi nào theo ước muốn, và kéo dài theo ước muốn, ‘không có trạng thái bị trì trệ trong việc quán xét lại’ là sự thuần thực về quán xét lại. Đây là năm sự thuần thực.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ có tính chất hội đủ với hai lực và có ưu thế với sự tịnh lặng của ba hành, với mười sáu hành vi của trí, và với chín hành vi của định là trí về sự chứng đạt thiền diệt.*”

Phần giải thích ‘Trí về sự chứng đạt thiền diệt.’

35. Trí về sự viên tịch Niết Bàn:

Tuệ về sự chấm dứt vận hành của vị có sự nhận biết rõ rệt^[*] là trí về sự viên tịch Niết Bàn là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, (hành giả) có sự nhận biết rõ rệt rằng: Do sự thoát ly, sự vận hành của ước muốn trong các dục được chấm dứt. Do không sân độc, sự vận hành của sân độc được chấm dứt. Do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, sự vận hành của lờ đờ buồn ngủ được chấm dứt. Do không tản mạn, sự vận hành của phóng dật được chấm dứt. Do xác định pháp, sự vận hành của hoài nghi được chấm dứt. ... (như trên)... Do trí, sự vận hành của vô minh được chấm dứt. Do hân hoan, sự vận hành của không hứng thú được chấm dứt. Do sơ thiền, sự vận hành của các pháp ngăn che được chấm dứt. ... (như trên)... Do Đạo A-la-hán, sự vận hành của toàn bộ phiền não được chấm dứt.

Athavā pana sampajānassa anupādisesāya nibbānadhbātuyā pari-nibbāyantassa idañceva cakkhupavattam¹ pariyādiyati, aññañca cakkhupavattam na uppajjati, idañceva sotapavattam —pe— ghāna-pavattam —pe— jivhāpavattam —pe— kāyapavattam —pe— manopavattam pariyādiyati, aññañca manopavattam na uppajjati, idam sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇam.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: "Sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇam."

Parinibbānañāṇaniddeso.

36. Samasīsaṭṭhañāṇam

Katham sabbadhammānam sammāsamucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasīsaṭṭhe ñāṇam?

Sabbadhammānanti: pañcakkhandhā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasadhātuyo, kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā, kāmāvacarā dhammā, rūpāvacarā dhammā, arūpāvacarā dhammā, apariyāpannā dhammā.

Sammāsamucchedeti: nekkhammena kāmacchandham sammā samucchindati, abyāpādena byāpādam sammā samucchindati, ālokasaññāya thīnamiddham sammā samucchindati, avikkhepena uddhaccam sammā samucchindati, dhammavatthānenā vicikicchaṇam sammā samucchindati. Ñāṇena avijjam sammā samucchindati, pāmojjena aratiṇ sammā samucchindati, paṭhamena jhānena nīvaraṇe sammā samucchindati —pe— arahattamaggena sabbakilese sammā samucchindati.

Nirodheti: nekkhammena kāmacchandaṇam nirodheti, abyāpādena byāpādaṇam nirodheti, ālokasaññāya thīnamiddham nirodheti, avikkhepena uddhaccam nirodheti, dhammavatthānenā vicikicchaṇam nirodheti, ñāṇena avijjam nirodheti, pāmojjena aratiṇ nirodheti, paṭhamena jhānena nīvaraṇe nirodheti —pe— arahattamaggena sabbakilese nirodheti.

Anupatṭhānatāti: nekkhammam paṭiladdhassa kāmacchando na upaṭṭhāti, abyāpādaṇam paṭiladdhassa byāpādo na upaṭṭhāti, ālokasaññāṇam paṭiladdhassa thīnamiddham na upaṭṭhāti, avikkhepam paṭiladdhassa uddhaccam na upaṭṭhāti, dhammavatthānam paṭiladdhassa vicikicchā na upaṭṭhāti, ñāṇam paṭiladdhassa avijjā na upaṭṭhāti, pāmojjam paṭiladdhassa arati na upaṭṭhāti, paṭhamam jhānāṇam paṭiladdhassa nīvaraṇā na upaṭṭhāhanti² —pe— arahattamaggam paṭiladdhassa sabbakilesā na upaṭṭhāhanti.³

¹ cakkhusmiṇ pavattam - Sī 1, 2. ² nīvaraṇam na uppajjati - Sī 2; upaṭṭhānti - PTS, Syā. ³. sabbakilesa na uppajjati - Sī 1; uppajjati - Sī 2; upaṭṭhānti - PTS, Syā.

Và lại, đối với vị có sự nhận biết rõ rệt đang viên tịch Niết Bàn ở cảnh giới Niết Bàn không còn dư sót, chính sự vận hành này của mắt được chấm dứt và sự vận hành khác của mắt không sanh lên, chính sự vận hành này của tai ... của mũi ... của lưỡi ... của thân ... của ý được chấm dứt và sự vận hành khác của ý không được sanh lên, tuệ về sự chấm dứt vận hành của vị có sự nhận biết rõ rệt điều này là trí về sự viên tịch Niết Bàn.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự chấm dứt vận hành của vị có sự nhận biết rõ rệt là trí về sự viên tịch Niết Bàn.*”

Phần giải thích ‘Trí về sự viên tịch Niết Bàn.’

36. Trí về ý nghĩa của các pháp đứng đâu được tịnh lặng:

Tuệ có tính chất không thiết lập ở sự đoạn trừ hoàn toàn và ở sự diệt tận đối với tất cả các pháp là trí về ý nghĩa của các pháp đứng đâu được tịnh lặng là (có ý nghĩa) thế nào?

Đối với tất cả các pháp: là năm uẩn, mười hai xứ, mười tám giới, các pháp thiện, các pháp bất thiện, các pháp vô ký, các pháp dục giới, các pháp sắc giới, các pháp vô sắc giới, các pháp không bị lê thuộc.

Ở sự đoạn trừ hoàn toàn: Do sự thoát ly, (hành giả) đoạn trừ hoàn toàn ước muốn trong các dục. Do không sân độc, (hành giả) đoạn trừ hoàn toàn sân độc. Do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, ... sự lờ đờ buồn ngủ. Do không tản mạn, ... phóng dật. Do xác định pháp, ... hoài nghi. Do trí, ... vô minh. Do hân hoan, ... không hứng thú. Do sơ thiền, (hành giả) đoạn trừ hoàn toàn các pháp ngăn che. ... (nt)... Do Đạo A-la-hán, (hành giả) đoạn trừ hoàn toàn bộ phiền não.

Ở sự diệt tận: Do sự thoát ly, (hành giả) diệt tận ước muốn trong các dục. Do không sân độc, (hành giả) diệt tận sân độc. Do nghĩ tưởng ánh sáng, ... lờ đờ buồn ngủ. Do không tản mạn, ... phóng dật. Do xác định pháp, ... hoài nghi. Do trí, ... vô minh. Do hân hoan, ... không hứng thú. Do sơ thiền, (hành giả) diệt tận các pháp ngăn che. ... (nt)... Do Đạo A-la-hán, (hành giả) diệt tận toàn bộ phiền não.

Tính chất không thiết lập: Ở vị đã thành tựu sự thoát ly, ước muốn trong các dục không thiết lập. Ở vị đã thành tựu không sân độc, sân độc không thiết lập. Ở vị đã thành tựu sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, sự lờ đờ buồn ngủ ... Ở vị đã thành tựu sự không tản mạn, sự phóng dật ... Ở vị đã thành tựu sự xác định pháp, hoài nghi ... Ở vị đã thành tựu trí, vô minh không thiết lập. Ở vị đã thành tựu hân hoan, sự không hứng thú không thiết lập. Ở vị đã thành tựu sơ thiền, các pháp ngăn che không thiết lập. ... (như trên)... Ở vị đã thành tựu Đạo A-la-hán, toàn bộ phiền não không thiết lập.

Samanti kāmacchandassa pahīnattā nekkhammam̄ samam̄, byāpādassa pahīnattā abyāpādo samam̄, thīnamiddhassa pahīnattā ālokasaññā samam̄, uddhaccassa pahīnattā avikkhepo samam̄, vicikicchāya pahīnattā dhammadavatthānam̄ samam̄, avijjāya pahīnattā ñāṇam̄ samam̄ —pe— sabbakilesānam̄ pahīnattā arahattamaggo samam̄.

Sīsanti terasa sīsāni: paṭibodhasīsañca taṇhā, vinibandhana-sīsañca¹ māno, parāmāsasīsañca ditṭhi, vikkhepasīsañca uddhaccam̄, kilesasīsañca² avijjā, adhimokkhasīsañca saddhā, paggahasīsañca viriyam̄, upaṭṭhānasīsañca sati, avikkhepasīsañca samādhi, dassanasīsañca paññā, pavattasīsañca jīvitindriyam̄, gocarasīsañca vimokkho, saṅkhārasīsañca nirodho.

Tam̄ ñātaṭṭhena ñāṇam̄, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Sabbadhammānam̄ sammā samucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasisat̄he ñāṇam̄.”

Samasīsaṭṭhañāṇaniddeso.

37. Sallekhaṭṭhañāṇam

Katham̄ puthunānattekattatejapariyādāne paññā sallekhaṭṭhe ñāṇam̄?

Puthūti rāgo puthu, doso puthu, moho puthu, kodho —pe— upanāho —pe— makkho —pe— paṭāso —pe— issā —pe— macchariyam̄ —pe— māyā —pe— sāṭheyym̄ —pe— thambho —pe— sārambho —pe— māno —pe— atimāno —pe— mado —pe— pamādo —pe— sabbe kilesā —pe— sabbe duccaritā —pe— sabbe abhisainkhārā —pe— sabbe bhavagāmikammā puthu.

Nānattekattanti kāmacchando nānattam̄, nekkhammam̄ ekattam̄. Byāpādo nānattam̄, abyāpādo ekattam̄. Thīnamiddham̄ nānattam̄, ālokasaññā ekattam̄. Uddhaccam̄ nānattam̄, avikkhepo ekattam̄. Vicikicchā nānattam̄, dhammadavatthānam̄ ekattam̄. Avijjā nānattam̄, ñāṇam̄ ekattam̄. Arati nānattam̄, pāmojjam̄ ekattam̄. Nīvaraṇā nānattam̄, paṭhamam̄ jhānam̄ ekattam̄. —pe— Sabbe kilesā nānattam̄, arahattamaggo ekattam̄.

Tejoti pañca tejā: caraṇatejo, guṇatejo, paññātejo, puññātejo, dhammatejo, caraṇatejena tejitattā dussilyatejam̄ pariyādiyati, guṇatejena tejitattā aguṇatejam̄ pariyādiyati, paññātejena tejitattā duppaññatejam̄ pariyādiyati, puññātejena tejitattā apuññatejam̄ pariyādiyati, dhammatejena tejitattā adhammatejam̄ pariyādiyati.

¹ bandhanasīsañca - Syā, Sī.

² saṅkilesasīsañca - Machasam̄.

³ puthunānatteja - katthaci.

Được tịnh lặng: Do trạng thái dứt bỏ sự ước muối các dục, sự thoát ly được tịnh lặng. Do trạng thái dứt bỏ sân độc, không sân độc được tịnh lặng. ... sự lờ đờ buồn ngủ, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ... phóng dật, sự không tản mạn ... hoài nghi, sự xác định pháp ... vô minh, trí ... sự không hứng thú, hân hoan ... Do trạng thái dứt bỏ các pháp ngăn che, sơ thiền được tịnh lặng. ... (như trên)... Do trạng thái dứt bỏ toàn bộ phiền não, Đạo A-la-hán được tịnh lặng.

Pháp đứng đầu: Có mười ba pháp đứng đầu: Đứng đầu các sự vướng bận là ái, đứng đầu các sự trói buộc là ngã mạn, đứng đầu các pháp tiêm nhiễm là tà kiến, đứng đầu các sự tản mạn là phóng dật, đứng đầu các phiền não là vô minh, đứng đầu các sự cương quyết là tín, đứng đầu các sự ra sức là tấn, đứng đầu các sự thiết lập là niệm, đứng đầu các sự không tản mạn là định, đứng đầu các sự nhận thức là tuệ, đứng đầu các sự vận hành là mạng quyên, đứng đầu các hành xứ là giải thoát, đứng đầu các hành là sự diệt tận.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ có tính chất không thiết lập ở sự đoạn trừ hoàn toàn và ở sự diệt tận đ/v tất cả các pháp là trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng.*”

Phân giải thích

‘Trí về ý nghĩa của các pháp đứng đầu được tịnh lặng.’

37. Trí về ý nghĩa của việc dứt trừ:

Tuệ về sự chấm dứt các quyền lực riêng biệt có bản chất khác nhau hoặc giống nhau là trí về ý nghĩa của việc dứt trừ là (có ý nghĩa) thế nào?

Riêng biệt: Tham ái là riêng biệt, sân là riêng biệt, si ..., giận dữ ..., căm hận ..., gièm pha ..., thù oán ..., ganh ghét ..., bón xén ..., xảo trá ..., khoác lác ..., buồng bỉnh ..., kiêu căng ..., ngã mạn ..., tự cao ..., tự phụ ..., buông lung ..., tất cả phiền não ..., tất cả ác hạnh ..., tất cả các thăng hành^[*] ..., tất cả nghiệp đưa đến hữu là riêng biệt.

Có bản chất khác nhau hoặc giống nhau: Ước muốn trong các dục là khác nhau, sự thoát ly là giống nhau. Sân độc là khác nhau, sự không sân độc là giống nhau. Sự lờ đờ buồn ngủ là khác nhau, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là giống nhau. Phóng dật... sự không tản mạn ... Hoài nghi ... sự xác định pháp ... Vô minh ... trí ... Sự không hứng thú ... hân hoan ... Các pháp ngăn che ... sơ thiền ... Tất cả phiền não là khác nhau, Đạo A-la-hán là giống nhau.

Quyền lực: Có 5 quyền lực: quyền lực của hạnh kiểm, quyền lực của đức độ, quyền lực của tuệ, quyền lực của phước, quyền lực của chánh pháp. Quyền lực của ác giới được chấm dứt do bị thiêu đốt bởi quyền lực của hạnh kiểm. Quyền lực của không đức độ ... bởi quyền lực của đức độ. Quyền lực của ác tuệ ... bởi quyền lực của tuệ. Quyền lực của vô phước ... bởi quyền lực của phước. Quyền lực của phi pháp được chấm dứt do bị thiêu đốt bởi quyền lực của chánh pháp.

Sallekhoti kāmacchando asallekho, nekkhammam̄ sallerko, byāpādo asallekho, abyāpādo sallerko, thīnamiddham̄ asallekho, ālokasaññā sallerko, uddhaccam̄ asallekho, avikkhepo sallerko, vicikiechā asallekho, dhammadvatthānam̄ sallerko, avijjā asallekho, nīnam̄ sallerko, arati asallekho, pāmojjam̄ sallerko, nīvaraṇā asallekho, paṭhamam̄ jhānam̄ sallerko, —pe— sabbe kilesā asallekho, arahattamaggo sallerko.

Tam̄ nītatthena nīnam̄, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Puthunānattekattatejapariyādāne paññā sallerkaṭṭhe nīnam̄.”

Sallerkaṭṭhañāṇaniddeso.

38. Viriyārambhañāṇam̄

Katham̄ asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄?

Anuppannānam̄ pāpakānam̄ akusalānam̄ dhammānam̄ anuppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄, uppannānam̄ pāpakānam̄ akusalānam̄ dhammānam̄ pahānāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄, anuppannānam̄ kusalānam̄ dhammānam̄ uppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄, uppannānam̄ kusalānam̄ dhammānam̄ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄.

Anuppannassa kāmacchandassa anuppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄, uppannassa kāmacchandassa pahānāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄ anuppannassa nekkhammassa uppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄, uppannassa nekkhammassa ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄ —pe— anuppannānam̄ sabbakilesānam̄ anuppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄, uppannānam̄ sabbakilesānam̄ pahānāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄, anuppannassa arahattamaggassa uppādāya asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄. Uppannassa arahattamaggassa ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā asallīnattā pahitattā paggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄.

Tam̄ nītatthena nīnam̄, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā viriyārambhe nīnam̄.”

Viriyārambhañāṇaniddeso.

Dứt trừ: Ước muôn trong các dục là sự không dứt trừ, thoát ly là sự dứt trừ. Sân độc là sự không dứt trừ, không sân độc là sự dứt trừ. Lờ đờ buồn ngủ ... nghĩ tưởng đến ánh sáng ... Phóng dật... sự không tản mạn ... Hoài nghi ... sự xác định pháp ... Vô minh ... trí ... Sự không hứng thú ... hân hoan ... Các pháp ngăn che ... sơ thiền ... Tất cả phiền não là sự không dứt trừ, Đạo A-la-hán là sự dứt trừ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự chấm dứt các quyền lực riêng biệt có bản chất khác nhau hoặc giống nhau là trí về ý nghĩa của việc dứt trừ.*”

Phân giải thích ‘Trí về ý nghĩa của việc dứt trừ.’

38. Trí về việc khởi sự tinh tấn:

Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động là trí về việc khởi sự tinh tấn là (có ý nghĩa) thế nào?

Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động đưa đến việc không sanh khởi các pháp ác và bất thiện chưa được sanh khởi là trí về việc khởi sự tinh tấn. Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức ... đưa đến việc dứt bỏ các pháp ác và bất thiện đã được sanh khởi ... đưa đến việc sanh khởi các pháp thiện chưa được sanh khởi ... đưa đến việc duy trì, đưa đến sự không lẩn lộn, đưa đến trạng thái phát triển, đưa đến sự tiến triển, đưa đến sự tăng trưởng, đưa đến sự toàn vẹn của các pháp thiện đã được sanh khởi là trí về việc khởi sự tinh tấn.

Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động đưa đến việc không sanh khởi ước muôn trong các dục chưa được sanh khởi ... đưa đến việc dứt bỏ ước muôn trong các dục đã được sanh khởi ... đưa đến việc sanh khởi sự thoát ly chưa được sanh khởi ... đưa đến việc duy trì, đưa đến sự không lẩn lộn, đưa đến trạng thái phát triển, đưa đến sự tiến triển, đưa đến sự tăng trưởng, đưa đến sự toàn vẹn của sự thoát ly đã được sanh khởi là trí về việc khởi sự tinh tấn. ... (như trên)... Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động đưa đến việc không sanh khởi tất cả phiền não chưa được sanh khởi ... đưa đến việc dứt bỏ tất cả phiền não đã được sanh khởi ... đưa đến việc sanh khởi Đạo A-la-hán chưa được sanh khởi ... đưa đến việc duy trì, đưa đến sự không lẩn lộn, đưa đến trạng thái phát triển, đưa đến sự tiến triển, đưa đến sự tăng trưởng, đưa đến sự toàn vẹn của Đạo A-la-hán đã được sanh khởi là trí về việc khởi sự tinh tấn.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về ý nghĩa của việc ra sức có trạng thái không thối giảm và có tính năng động là trí về việc khởi sự tinh tấn.*”

Phân giải thích ‘Trí về việc khởi sự tinh tấn.’

39. Atthasandassanañāṇam

Katham nānādhammapakāsanatā paññā atthasandassane nāṇam?

Nānādhammāti pañcakkhandhā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa dhātuyo, kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā, kāmāvacarā dhammā, rūpāvacarā dhammā, arūpāvacarā dhammā, apariyāpannā dhammā.

Pakāsanatāti Rūpam aniccato pakāseti, rūpam dukkhato pakāseti, rūpam anattato pakāseti. Vedanām —pe— Saññām —pe— Saṅkhāre —pe— Viññāṇam —pe— Cakkhum —pe— Jarāmaraṇam aniccato pakāseti, jarāmaraṇam dukkhato pakāseti, jarāmaraṇam anattato pakāseti.

Atthasandassaneti kāmacchandam pajahanto nekkhammattham sandasseti, byāpādattham pajahanto abyāpādattham sandasseti, thīnamiddham pajahanto ālokasaññattham sandasseti, uddhaccam pajahanto avikkhepattham sandasseti, vicikiccham pajahanto dhammavavatthānattham sandasseti, avijjam pajahanto nāṇattham sandasseti, aratiṃ pajahanto pāmojjattham sandasseti, nīvaraṇe pajahanto paṭhamajjhānattham sandasseti, —pe— sabbakilese pajahanto arahattamaggattham sandasseti.

Tam nātāṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Nānādhammapakāsanatā paññā atthasandassane nāṇam.”

Atthasandassanañāṇaniddeso.

40. Dassanavisuddhiñāṇam

Katham sabbadhammānam ekasaṅgahatā¹nānattekattapaṭivedhe paññā dassanavisuddhiñāṇam?

Sabbadhammānanti pañcakkhandhā —pe— apariyāpannā dhammā.

Ekasaṅgahatā¹ dvādasahi ākārehi sabbe dhammā² ekasaṅgahitā tathaṭṭhena anattaṭṭhena saccaṭṭhena paṭivedhaṭṭhena abhijānanaṭṭhena parijānanaṭṭhena dhammatṭhena dhātuṭṭhena³ nātāṭṭhena sacchikiriyatṭhena phusanaṭṭhena abhisamayaṭṭhena imehi dvādasahi ākārehi sabbe dhammā ekasaṅgahitā.

¹ ekasaṅgahitā - Sī 1, 2.

² sabbadhammā - Sī 1, 2.

³ dhātaṭṭhena - Syā.

39. Trí về sự trực nhận ý nghĩa:

Tuệ làm sáng tỏ các pháp khác biệt là trí về sự trực nhận ý nghĩa là (có ý nghĩa) thế nào?

Các pháp khác biệt: là năm uẩn, mười hai xứ, mười tám giới, các pháp thiện, các pháp bất thiện, các pháp vô ký, các pháp dục giới, các pháp sắc giới, các pháp vô sắc giới, các pháp không bị lệ thuộc.

Sự làm sáng tỏ: (Hành giả) làm sáng tỏ sắc là vô thường, làm sáng tỏ sắc là khổ não, làm sáng tỏ sắc là vô ngã, làm sáng tỏ thọ ... (như trên)... tưởng ... (như trên)... các hành ... (như trên)... thức ... (như trên)... mắt ... (như trên)... làm sáng tỏ lão tử là vô thường, làm sáng tỏ lão tử là khổ não, làm sáng tỏ lão tử là vô ngã.

Việc trực nhận ý nghĩa: Trong khi dứt bỏ ước muốn trong các dục, hành giả trực nhận ý nghĩa của thoát ly; trong khi dứt bỏ sân độc, trực nhận ý nghĩa của không sân độc; trong khi dứt bỏ sự lờ đờ buồn ngủ, trực nhận ý nghĩa của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng; trong khi dứt bỏ phóng dật, trực nhận ý nghĩa của sự không tản mạn; trong khi dứt bỏ hoài nghi, trực nhận ý nghĩa của sự xác định pháp; trong khi dứt bỏ vô minh, trực nhận ý nghĩa của trí; trong khi dứt bỏ sự không hứng thú, trực nhận ý nghĩa của hân hoan; trong khi dứt bỏ các pháp ngăn che, trực nhận ý nghĩa của sơ thiền; trong khi dứt bỏ tất cả phiền não, trực nhận ý nghĩa của Đạo A-la-hán.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ làm sáng tỏ các pháp khác biệt là trí về sự trực nhận ý nghĩa.*”

Phần giải thích ‘Trí về sự trực nhận ý nghĩa.’

40. Trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức:

Tuệ về sự thấu triệt tính tổng hợp chung và về bản chất khác nhau hoặc giống nhau của tất cả các pháp là trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức là (có ý nghĩa) thế nào?

Tất cả các pháp: là năm uẩn, mười hai xứ, ... (như trên)..., các pháp không bị lệ thuộc.

Tính tổng hợp chung: Tất cả các pháp có tính tổng hợp chung là với mười hai biểu hiện: theo ý nghĩa của thực thể, theo ý nghĩa của vô ngã, theo ý nghĩa của sự thật, theo ý nghĩa của sự thấu triệt, theo ý nghĩa của sự biết rõ, theo ý nghĩa của sự biết toàn diện, theo ý nghĩa của pháp, theo ý nghĩa của sự việc, theo ý nghĩa đã được biết, theo ý nghĩa của sự tác chứng, theo ý nghĩa của sự chạm đến, theo ý nghĩa của sự lãnh hội. Tất cả các pháp có tính tổng hợp chung là với mười hai biểu hiện này.

Nānattekattanti kāmacchando nānattam, nekkhammam ekattam,—pe— sabbakilesā nānattam, arahattamaggo ekattam.

Paṭivedheti dukkhasaccam pariññāpaṭivedham paṭivijjhati, samudayasaccam pahānapaṭivedham paṭivijjhati, nirodhasaccam sacchikiriyāpaṭivedham paṭivijjhati, maggasaccam bhāvanā paṭivedham paṭivijjhati.

Dassanavisuddhīti sotāpattimaggakkhaṇe dassanam visujjhati, sotāpattiphalakkhaṇe dassanam visuddham, sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanam visujjhati, sakadāgāmiphalakkhaṇe dassanam visuddham, anāgāmimaggakkhaṇe dassanam visujjhati, anāgāmiphalakkhaṇe dassanam visuddham, arahattamaggakkhaṇe dassanam visujjhati, arahattaphalakkhaṇe dassanam visuddham.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Sabbadhammānam ekasaṅgahatānānattekattapaṭivedhe paññā dassanavisuddhiñāṇam.”

Dassanavisuddhiñāṇaniddeso.

41. Khantiñāṇam

Katham veditattā paññā khantiñāṇam?

Rūpaṇ aniccato veditam, rūpaṇ dukkhato veditam rūpaṇ anattato veditam, yam yam veditam tam tam khamatīti veditattā paññā khantiñāṇam. Vedanā —pe— Saññā —pe— Saṅkhārā —pe— Viññāṇam —pe— Cakkhum —pe— Jarāmaraṇam aniccato veditam, jarāmaraṇam dukkhato veditam, jarāmaraṇam anattato veditam, yam yam veditam tam tam khamatīti veditattā paññā khantiñāṇam.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Veditattā paññā khantiñāṇam.”

Khantiñāṇaniddeso.

Có bản chất khác nhau hoặc giống nhau: Ước muốn trong các dục là khác nhau, sự thoát ly là giống nhau. ... (như trên)... Tất cả phiền não là khác nhau, Đạo A-la-hán là giống nhau.

Sự thấu triệt: (Hành giả) thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt do biết toàn diện, (hành giả) thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt do dứt bỏ, (hành giả) thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt do tác chứng, (hành giả) thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt do tu tập.

Sự thanh tịnh trong việc nhận thức: Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Quả Nhập Lưu, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Đạo Nhất Lai, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Quả Nhất Lai, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Đạo Bất Lai, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Quả Bất Lai, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Đạo A-la-hán, sự nhận thức được thanh tịnh. Vào sát-na Quả A-la-hán, sự nhận thức được thanh tịnh.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thấu triệt tính tổng hợp chung và về bản chất khác nhau hoặc giống nhau của tất cả các pháp là trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức.*”

Phản giải thích ‘Trí về sự thanh tịnh trong việc nhận thức.’

41. Trí về việc chấp nhận:

Tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận là (có ý nghĩa) thế nào?

Sắc là vô thường là điều đã được biết, sắc là khổ não là điều đã được biết, sắc là vô ngã là điều đã được biết, điều nào là đã được biết (hành giả) chấp nhận điều ấy, tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận. Thọ ... Tưởng ... Các hành ... Thức ... Mắt ... Lão tử là vô thường là điều đã được biết, lão tử là khổ não là điều đã được biết, lão tử là vô ngã là điều đã được biết, ‘điều nào là đã được biết (hành giả) chấp nhận điều ấy,’ như thế tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ với trạng thái đã được biết là trí về việc chấp nhận.*”

Phản giải thích ‘Trí về việc chấp nhận.’

42. Pariyogāhanañāṇam

Katham phuṭṭhattā paññā pariyoḡahane nāṇam?

Rūpaṁ aniccato phusati, rūpaṁ dukkhato phusati, rūpaṁ anattato phusati, yam yam phusati tam tam pariyoḡahatī phuṭṭhattā paññā pariyoḡahane nāṇam. Vedanam —pe— Saññam —pe— Saṅkhāre —pe— Viññāṇam —pe— Cakkhum —pe— Jarāmaraṇam aniccato phusati, jarāmaraṇam dukkhato phusati, jarāmaraṇam anattato phusati, yam yam phusati tam tam pariyoḡahatī phuṭṭhattā paññā pariyoḡahane nāṇam.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Phuṭṭhattā paññā pariyoḡahane nāṇam.”

Pariyoḡahanañāṇaniddeso.

43. Padesavihārañāṇam

Katham samodahane¹ paññā padesavihāre nāṇam?

Micchādiṭṭhipaccayāpi vedayitam, micchādiṭṭhvūpasama-paccayāpi vedayitam, sammādiṭṭhvūpasamapaccayāpi vedayitam, micchāsaṅkappapaccayāpi vedayitam, micchāsaṅkappavūpasamapaccayāpi vedayitam, sammāsaṅkappapaccayāpi vedayitam, —pe— micchāvīmuttipaccayāpi vedayitam, micchāvīmuttvūpasamapaccayāpi vedayitam, sammāvīmuttvūpasamapaccayāpi vedayitam, chanda-paccayāpi vedayitam, chandavūpasamapaccayāpi vedayitam, vitakkapaccayāpi vedayitam, vitakkavūpasamapaccayāpi vedayitam, saññāpaccayāpi vedayitam, saññāvūpasamapaccayāpi vedayitam.

Chando ca avūpasanto hoti, vitakko ca avūpasanto hoti, saññā ca avūpasantā² hoti, tappaccayāpi vedayitam, chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca avūpasanto hoti, saññā va avūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitam, chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca vūpasanto hoti, saññā ca avūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitam, chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca vūpasanto hoti, saññā ca vūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitam, appattassa pattiya atthi āsavam³ tasmiṃpi ṭhāne anuppatte tappaccayāpi vedayitam.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Samodahane¹ paññā padesavihāre nāṇam.”

Padesavihārañāṇaniddeso.

¹ samodāhane - PTS.

² avūpasanto - Sī 1-2, PTS.

³ āsāvam - Pu; āsavam - Machasam, Sa.

42. Trí về sự thâm nhập:

Tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập là (có ý nghĩa) thế nào?

(Hành giả) chạm đến sắc là vô thường, chạm đến sắc là khổ não, chạm đến sắc là vô ngã, ‘điều nào chạm đến, (hành giả) thâm nhập điều ấy,’ như thế tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập. ... thọ ... tưởng ... các hành ... thức ... mắt ... (Hành giả) chạm đến lão tử là vô thường, chạm đến lão tử là khổ não, chạm đến lão tử là vô ngã, ‘điều nào chạm đến, (hành giả) thâm nhập điều ấy,’ như thế tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ với trạng thái đã được chạm đến là trí về sự thâm nhập.*”

Phản giải thích ‘Trí về sự thâm nhập.’

43. Trí về sự an trú vào các lãnh vực:

Tuệ về sự phối hợp lại là trí về sự an trú vào các lãnh vực là (có ý nghĩa) thế nào?

Do duyên tà kiến có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tà kiến có được cảm thọ. Do duyên chánh kiến có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của chánh kiến có được cảm thọ. Do duyên tà tư duy có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tà tư duy có được cảm thọ. Do duyên chánh tư duy có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của chánh tư duy có được cảm thọ. ... (như trên)... Do duyên tà giải thoát có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tà giải thoát có được cảm thọ. Do duyên chánh giải thoát có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của chánh giải thoát có được cảm thọ. Do duyên ước muôn có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của ước muôn có được cảm thọ. Do duyên tâm có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tâm có được cảm thọ. Do duyên tưởng có được cảm thọ, cũng do duyên vắng lặng của tưởng có được cảm thọ.

Ước muôn là không vắng lặng, tâm là không vắng lặng, tưởng là không vắng lặng, cũng do duyên của việc ấy, có được cảm thọ. Ước muôn được vắng lặng, tâm là không vắng lặng, tưởng là không vắng lặng, ... Ước muôn được vắng lặng, tâm được vắng lặng, tưởng là không vắng lặng, ... Ước muôn được vắng lặng, tâm được vắng lặng, tưởng được vắng lặng, ... Có sự nỗ lực nhằm đạt được điều chưa đạt được (Quả A-la-hán), khi vị trí ấy chưa được đạt đến, cũng do duyên của việc ấy có được cảm thọ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự phối hợp lại là trí về sự an trú vào các lãnh vực.*”

Phản giải thích ‘Trí về sự an trú vào các lãnh vực.’

44 - 49. Vivaṭṭañāṇachakkam

(44. Saññāvivaṭṭañāṇam)

Katham adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam?

Nekkhammādhipatattā¹ paññā kāmacchandato saññāya vivaṭṭatīti² adhipatattā³ paññā saññāvivaṭte⁴ nāṇam, abyāpādādhipatattā paññā byāpādato saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam, ālokasaññādhipatattā paññā thīnamiddhato saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam, avikkhepādhipatattā paññā uddhaccato saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam, dhammavavatthānādhipatattā paññā vicikicchāya saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam, nāṇādhipatattā paññā avijjāya saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam, pāmojjādhipatattā paññā aratiyā saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam, pathamajjhānādhipatattā paññā nīvaraṇehi saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam, —pe— arahattamaggattā paññā sabbakilesehi saññāya vivaṭṭatīti adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Adhipatattā paññā saññāvivaṭte nāṇam.”

(45. Cetovivaṭṭañāṇam)

Katham nānatte paññā cetovivaṭte nāṇam?

Kāmacchando nānattam, nekkhammam⁵ ekattam, nekkham-mekattam cetayato kāmacchandato cittam vivaṭṭatīti² nānatte paññā cetovivaṭte nāṇam. Byāpādo nānattam, abyāpādo ekattam, abyāpādekkattam cetayato byāpādato cittam vivaṭṭatīti nānatte paññā cetovivaṭte nāṇam. Thīnamiddham nānattam, ālokasaññā ekattam, ālokasaññekattam cetayato thīnamiddhato cittam vivaṭṭatīti nānatte paññā cetovivaṭte nāṇam. —pe— Sabbakilesā nānattam,⁶ arahattamaggo ekattam, arahattamaggekkattam cetayato sabbakilesehi cittam vivaṭṭatīti nānatte paññā cetovivaṭte nāṇam.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Nānatte paññā cetovivaṭte nāṇam.”

¹ nekkhammādhipavattā - Sa.

⁴ saññāvivatte - Sī 1, 2.

² vivattatīti - Sī 1, 2.

⁵ nikkhammaṇ - Sī 1, 2.

³ adhipavattā - Sa.

⁶ nānatte - Sī 2.

44-49. Nhóm sáu của Trí về sự ly khai:

(44. Trí về sự ly khai do tưởng):

Tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Tuệ với thoát ly là tính chất chủ đạo ly khai khỏi ước muôn trong các dục do tưởng,’ như thế tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng. ‘Tuệ với không sân độc là tính chất chủ đạo ly khai khỏi sân độc do tưởng,’ như thế tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng. ‘Tuệ với sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là tính chất chủ đạo ly khai khỏi sự lờ đờ buồn ngủ do tưởng,’ ... ‘Tuệ với sự không tản mạn là tính chất chủ đạo ly khai khỏi phóng dật do tưởng,’ ... ‘Tuệ với sự xác định pháp là tính chất chủ đạo ly khai khỏi hoài nghi do tưởng,’ ... ‘Tuệ với trí là tính chất chủ đạo ly khai khỏi vô minh do tưởng,’ ... ‘Tuệ với sự hân hoan là tính chất chủ đạo ly khai khỏi sự không hứng thú do tưởng,’ ... ‘Tuệ với sơ thiền là tính chất chủ đạo ly khai khỏi các pháp ngăn che do tưởng,’ như thế tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng. ... (như trên)... ‘Tuệ với tính chất Đạo A-la-hán ly khai khỏi toàn bộ phiền não do tưởng,’ như thế tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ với tính chất chủ đạo là trí về sự ly khai do tưởng.*”

(44. Trí về sự ly khai do suy nghĩ):

Tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Ước muôn trong các dục là khác nhau, sự thoát ly là giống nhau. Trong khi suy nghĩ về bản chất giống nhau của sự thoát ly, tâm ly khai khỏi ước muôn trong các dục,’ như thế tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ. ‘Sân độc là khác nhau, sự không sân độc là giống nhau. Trong khi suy nghĩ về bản chất giống nhau của không sân độc, tâm ly khai khỏi sân độc,’ như thế tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ. ‘Sự lờ đờ buồn ngủ là khác nhau, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là giống nhau. Trong khi suy nghĩ về bản chất giống nhau của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng, tâm ly khai khỏi sự lờ đờ buồn ngủ,’ như thế tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ. ... (như trên)... ‘Tất cả phiền não là khác nhau, Đạo A-la-hán là giống nhau. Trong khi suy nghĩ về bản chất giống nhau của Đạo A-la-hán, tâm ly khai khỏi tất cả phiền não,’ như thế tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về bản chất khác nhau là trí về sự ly khai do suy nghĩ.*”

(46. Cittavivatṭañāṇam)

Katham adhiṭṭhāne paññā cittavivatṭe nāṇam?

Kāmacchandaṁ pajahanto nekkhammavasena cittam adiṭṭhātīti adhiṭṭhāne paññā cittavivatṭe nāṇam. Byāpādaṁ pajahanto abyāpādavasena cittam adhiṭṭhātīti adhiṭṭhāne paññā cittavivatṭe nāṇam. Thīnamiddhaṁ pajahanto ālokasaññāvasena cittam adhiṭṭhātīti adhiṭṭhāne paññā cittavivatṭe nāṇam. —pe— sabbakilese pajahanto arahattamaggavasena cittam adhiṭṭhātīti adiṭṭhāne paññā cittavivatṭe nāṇam.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Adhiṭṭhāne paññā cittavivatṭe nāṇam.”

(47. Nāṇavivatṭañāṇam)

Katham suññate paññā nāṇavivatṭe nāṇam?

Cakkhum suññam¹ attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vāti yathābhūtam jānato² passato cakkhabhinivesato³ nāṇam vivatṭatīti suññate paññā nāṇavivatṭe nāṇam. ‘Sotam suññam —pe— Ghānam suññam —pe— Jivhā suññā —pe— Kāyo suñño —pe— Mano suñño attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vāti yathābhūtam jānato² passato manābhinivesato³ nāṇam vivatṭatīti suññate paññā nāṇavivatṭe nāṇam.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Suññate paññā nāṇavivatṭe nāṇam.”

(48. Vimokkhavivatṭañāṇam)

Katham vossagge paññā vimokkhavivatṭe nāṇam?

Nekkhammena kāmacchandaṁ vossajjatīti vossagge paññā vimokkhavivatṭe nāṇam, abyāpādena vyāpādaṁ vossajjatīti vossaggo paññā vimokkhavivatṭe nāṇam, ālokasaññāya thīnamiddhaṁ vossajjati⁴ti vossagge paññā vimokkhavivatṭe nāṇam. Avikkhepena uddhaccam vossajjatīti vossagge paññā vimokkhavivatṭe nāṇam, dhammavavatthānena vicikiccham vossajjatīti vossagge paññā vimokkhavivatṭe nāṇam —pe— arahattamaggena sabbakilese vossajjatīti vossagge paññā vimokkhavivatṭe nāṇam.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Vossagge paññā vimokkhavivatṭe nāṇam.”

¹ cakkhu suññam - Machasam, Sa.

² pajānato - Syā.

³ passato va kāmābhinivesato - Syā.

(46. Trí về sự ly khai do tâm):

Tuệ về sự khăng định là trí về sự ly khai do tâm là (có ý nghĩa) thế nào?

Trong khi dứt bỏ ước muôn trong các dục, do tác động của sự thoát ly tâm được khăng định,’ như thế tuệ về sự khăng định là trí về sự ly khai do tâm. ‘Trong khi dứt bỏ sân độc, do tác động của sự không sân độc tâm được khăng định,’ ... ‘Trong khi dứt bỏ sự lờ đờ buồn ngủ, do tác động của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng tâm được khăng định,’ như thế tuệ về sự khăng định là trí về sự ly khai do tâm. ... (như trên)... ‘Trong khi dứt bỏ tất cả phiền não, do tác động của Đạo A-la-hán tâm được khăng định,’ như thế tuệ về sự khăng định là trí về sự ly khai do tâm.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự khăng định là trí về sự ly khai do tâm.*”

(47. Trí về sự ly khai do trí):

Tuệ về không tánh là trí về sự ly khai do trí là (có ý nghĩa) thế nào? ‘Trong khi biết và thấy đúng theo thực thể rằng: ‘Mắt là rỗng không về bản ngã, về sở hữu của bản ngã, về thường còn, về vững chắc, về vĩnh viễn, hoặc về pháp không chuyển biến,’ trí ly khai khỏi sự cõ chấp về mắt,’ như thế tuệ về không tánh là trí về sự ly khai do trí. ‘Trong khi biết và thấy đúng theo thực thể rằng: ‘Tai là rỗng không ... ‘Mũi là rỗng không ... ‘Lưỡi là rỗng không ... ‘Thân là rỗng không ... ‘Ý là rỗng không về bản ngã, về sở hữu của bản ngã, về thường còn, về vững chắc, về vĩnh viễn, hoặc về pháp không chuyển biến,’ trí ly khai khỏi sự cõ chấp về ý,’ như thế tuệ về không tánh là trí về sự ly khai do trí.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về không tánh là trí về sự ly khai do trí.*”

(48. Trí về sự ly khai do giải thoát):

Tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Xả ly ước muôn trong các dục nhờ vào sự thoát ly,’ như thế tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát. ‘Xả ly sân độc nhờ vào sự không sân độc,’ ... ‘Xả ly sự lờ đờ buồn ngủ nhờ vào sự nghĩ tưởng đến ánh sáng,’ ... ‘Xả ly phóng dật nhờ vào sự không tản mạn,’ ... ‘Xả ly hoài nghi nhờ vào sự xác định pháp,’ như thế tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát. ... ‘Xả ly tất cả phiền não nhờ vào Đạo A-la-hán,’ như thế tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự xả ly là trí về sự ly khai do giải thoát.*”

(49. Saccavivatthañāṇam)

Katham tathaṭhe paññā saccavivatte nāṇam?

Dukkhassa pīlanaṭṭham saṅkhataṭṭham santāpaṭṭham vipari-nāmaṭṭham parijānanto vivaṭṭatīti tathaṭhe paññā saccavivatte nāṇam, samudayassa āyūhanaṭṭham nidānaṭṭham saññogatṭham paṭṭibodhaṭṭham pajahanto vivaṭṭatīti tathaṭhe paññā saccavivatte nāṇam, nirodhassa nissaraṇaṭṭham vivekaṭṭham asaṅkhataṭṭham amataṭṭham sacchikaronto vivaṭṭatīti tathaṭhe paññā saccavivatte nāṇam, maggassa niyyānaṭṭham hetuṭṭham¹ dassanaṭṭham ādhipateyyaṭṭham bhāvento vivaṭṭatīti tathaṭhe paññā saccavivatte nāṇam.

Saññāvivatṭo,² cetovivatṭo, cittavivatṭo, nāṇavivatṭo, vimokkhavivatṭo, saccavivatṭo. Sañjānanto vivaṭṭatīti saññāvivatṭo, cetayanto vivaṭṭatīti cetovivatṭo, vijānanto vivaṭṭatīti cittavivatṭo, nāṇam karonto vivaṭṭatīti nāṇavivatṭo, vossajjanto vivaṭṭatīti vimokkhavivatṭo, tathaṭhe vivaṭṭatīti saccavivatṭo.

Yattha saññāvivatṭo tattha cetovivatṭo, yattha cetovivatṭo tattha saññāvivatṭo, yattha saññāvivatṭo cetovivatṭo tattha cittavivatṭo, yattha cittavivatṭo tattha saññāvivatṭo cetovivatṭo, yattha saññāvivatṭo cetovivatṭo cittavivatṭo tattha nāṇavivatṭo, yattha nāṇavivatṭo tattha saññāvivatṭo cetovivatṭo cittavivatṭo, yattha saññāvivatṭo cetovivatṭo cittavivatṭo nāṇavivatṭo tattha vimokkhavivatṭo, yattha vimokkhavivatṭo tattha saññāvivatṭo cetovivatṭo cittavivatṭo nāṇavivatṭo, yattha saññāvivatṭo cetovivatṭo cittavivatṭo nāṇavivatṭo vimokkhavivatṭo tattha saccavivatṭo, yattha saccavivatṭo tattha saññāvivatṭo cetovivatṭo cittavivatṭo nāṇavivatṭo vimokkhavivatṭo.

Tam nāṭatṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Tathaṭhe paññā saccavivatte nāṇam.”

Vivatthañāṇachakkaniddeso.

¹ hetatṭham - Syā.

² saññāvivatṭo (iccādi) - Sī 1, 2.

(49. Trí về sự ly khai do sự thật):

Tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Trong khi biết toàn diện về ý nghĩa áp bức, ý nghĩa tạo tác, ý nghĩa nóng nảy, ý nghĩa chuyển biến của khổ, (hành giả) ly khai,’ như thế tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật. ‘Trong khi dứt bỏ ý nghĩa (nghiệp) tích lũy, ý nghĩa cẩn nguyên, ý nghĩa ràng buộc, ý nghĩa vướng bận của nhân sanh, (hành giả) ly khai,’ như thế tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật. ‘Trong khi tác chứng ý nghĩa xuất ly, ý nghĩa viễn ly, ý nghĩa không tạo tác, ý nghĩa bất tử của Niết Bàn, (hành giả) ly khai,’ như thế tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật. ‘Trong khi tu tập ý nghĩa dẫn xuất, ý nghĩa chủng tử, ý nghĩa nhận thức, ý nghĩa pháp chủ đạo của Đạo, (hành giả) ly khai, ‘như thế tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật.

Sự ly khai do tưởng, sự ly khai do suy nghĩ, sự ly khai do tâm, sự ly khai do trí, sự ly khai do giải thoát, sự ly khai do sự thật. ‘Trong khi suy tưởng, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do tưởng. ‘Trong khi suy nghĩ, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do suy nghĩ. ‘Trong khi nhận biết, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do tâm. ‘Trong khi sử dụng trí, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do trí. ‘Trong khi xả ly, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do giải thoát. ‘Theo ý nghĩa của thực thể, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do sự thật.

Nơi nào có sự ly khai do tưởng, nơi ấy có sự ly khai do suy nghĩ. Nơi nào có sự ly khai do suy nghĩ, nơi ấy có sự ly khai do tưởng. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, nơi ấy có sự ly khai do tâm. Nơi nào có sự ly khai do tâm, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, nơi ấy có sự ly khai do trí. Nơi nào có sự ly khai do trí, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm,, có sự ly khai do trí, nơi ấy có sự ly khai do giải thoát. Nơi nào có sự ly khai do giải thoát, có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí, có sự ly khai do giải thoát, nơi ấy có sự ly khai do sự thật. Nơi nào có sự ly khai do sự thật, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí, có sự ly khai do giải thoát.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về ý nghĩa của thực thể là trí về sự ly khai do sự thật.*”

Phân giải thích ‘Nhóm sáu của Trí về sự ly khai.’

50. Iddhividhañāṇam

Kathaṁ kāyampi cittampi ekavavatthānatā sukhasaññañca lahusaññañca adhiṭṭhānavasena ijjhanaṭhe paññā iddhividhe nāṇam?

Idha bhikkhu chandasamādhipadhadhānasaṅkhārasamannāgataṁ iddhapādaṁ bhāveti, viriyasamādhi —pe— cittasamādhi —pe— vīmamsāsamādhipadhadhānasaṅkhārasamannāgatasam iddhipādaṁ bhāveti, so imesu catusu iddhipādesu cittam paribhāveti, paridameti, mudum karoti kammaniyam. So imesu catusu iddhipādesu cittam paribhāvetvā paridametvā mudum karitvā kammaniyam kāyampi citte samodahati, cittampi kāye samodahati, kāyavasena cittam parināmeti, cittavasena kāyam parināmeti, kāyavasena cittam adhiṭṭhāti, cittavasena kāyam adhiṭṭhāti, kāyavasena cittam parināmetvā, cittavasena kāyam parināmetvā, kāyavasena cittam adhiṭṭhahitvā, cittavasena kāyam adhiṭṭhahitvā, sukhasaññañca lahusaññañca kāye okkamitvā viharati. So tathā bhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena iddhividhañāṇaya cittam abhinīharati abhininnāmeti.

So anekavihitam iddhividham paccanubhoti: ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti, āvībhāvam tirobhāvam tirokuḍḍam tiropākāram tiropabbatam asajjamāno gacchati seyyathāpi ākase. Paṭhaviyāpi¹ ummujjanimujjam karoti seyyathāpi udake. Udakepi abhijjamāne gacchati seyyathāpi paṭhaviyam. Akāsepi pallañkena kamati² seyyathāpi pakkhi sakuṇo. Imepi candimasuriye evam̄mahiddhike evam̄mahānubhāve pāṇīna parimasati parimajjati. Yāva brahmalokāpi kāyena vasam vatteti.

Tam nātaṭhenā nāṇam, pajānanaṭhenā paññā. Tena vuccati: “Kāyampi cittampi ekavavatthānatā sukhasaññañca lahusaññañca adhiṭṭhānavasena ijjhanaṭhe paññā iddhividhe nāṇam.”

Iddhividhañāṇaniddeso.

51. Sotadhātuvisuddhiñāṇam

Kathaṁ vitakkavippahāravasena nānattekattasaddanimittānam pariyogāhane paññā sotadhātuvisuddhiñāṇam?

¹ pathaviyāpi - Machasam.

² cañkamati - Syā.

³ sattānam - Sī 1.

50. Trí về các sự thành tựu:

Với sự xác định cả thân lân tâm là một, tuệ về ý nghĩa của sự thành tựu do năng lực của sự chú nguyện lạc tưởng và khinh tưởng là trí về thể loại của thần thông là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thần thông^[*] hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn và các tạo tác do nỗ lực,^[*] ... hội đủ (các yếu tố) định do tinh tấn và các tạo tác do nỗ lực,^[*] ... hội đủ (các yếu tố) định do nhận thức và các tạo tác do nỗ lực,^[*] tu tập về nền tảng của thần thông hội đủ (các yếu tố) định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực.^[*] Vị ấy làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này. Sau khi đã làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này, vị ấy kết hợp thân với tâm, kết hợp tâm với thân, uốn nắn tâm theo tác động của thân, uốn nắn thân theo tác động của tâm, chú nguyện tâm theo tác động của thân, chú nguyện thân theo tác động của tâm. Sau khi đã uốn nắn tâm theo tác động của thân, sau khi đã uốn nắn thân theo tác động của tâm, sau khi đã chú nguyện tâm theo tác động của thân, sau khi đã chú nguyện thân theo tác động của tâm, vị ấy nhập vào lạc tưởng và khinh tưởng ở thân rồi an trú. Với tâm được tu tập, được hoàn toàn trong sạch, được tinh khiết như thế, vị ấy quá quyết, hướng dẫn tâm vào trí thuộc về thần thông. Vị ấy kinh nghiệm nhiều thể loại thần thông: là một hóa thành nhiều, là nhiều hóa thành một, hiện ra, biến mất, đi xuyên qua vách nhà, qua tường thành, qua núi non không bị chướng ngại như là ở khoảng không, trồi lên và chìm xuống vào trong trái đất như ở trong nước, đi ở trên nước mà không làm chao động như ở trên đất, di chuyển với thế kiết già ở trên hư không như loài chim có cánh, bằng bàn tay sờ đến chạm vào ngay cả mặt trăng và mặt trời này (là những vật) có đại thần lực như thế có đại oai lực như thế. Bằng thân vị ấy thể hiện sự tác động đến tận cõi Phạm Thiên.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “Với sự xác định cả thân lân tâm là một, tuệ về ý nghĩa của sự thành tựu do năng lực của sự chú nguyện lạc tưởng và khinh tưởng là trí về thể loại của thần thông.”

Phản giải thích ‘Trí về các sự thành tựu.’

51. Trí thanh tịnh của nhĩ giới:

Tuệ về sự thâm nhập các hiện tượng âm thanh có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng cách triển khai tâm là trí thanh tịnh của nhĩ giới là (có ý nghĩa) thế nào?

Idha bhikkhu chandasamādhi —pe— viriyasamādhi —pe— cittasamādhi —pe— vīmaṇsāsamādhipadadhānasāṅkhārasamannāgataṁ iddhipādaṁ bhāveti. So imesu catusu iddhipādesu cittam paribhāveti, paridameti, mudum karoti kammaniyam so imesu catusu iddhipādesu cittam paribhāvetvā paridametvā mudum karitvā kammaniyam, dūrepi saddānam³ saddanimittam manasikaroti, santikepi saddānam saddanimittam manasikaroti, oḷārikānampi saddānam saddanimittam manasikaroti, sukhumānampi saddānam saddanimittam manasikaroti, sañhasaṅhānampi saddānam saddanimittam manasikaroti, puratthimāyapi disāya saddānam saddanimittam manasikaroti, pacchimāyapi disāya saddānam saddanimittam manasikaroti, uttarāyapi disāya saddānam saddanimittam manasikaroti, dakkhiṇāyapi disāya saddānam saddanimittam manasikaroti, puratthimāyapi anudisāya saddānam saddanimittam manasikaroti, pacchimāyapi anudisāya saddānam saddanimittam manasikaroti, uttarāyapi anudisāya saddānam saddanimittam manasikaroti, dakkhiṇāyapi anudisāya saddānam saddanimittam manasikaroti, hetṭhimāyapi disāya saddānam saddanimittam manasikaroti, uparimāyapi disāya saddānam saddanimittam manasikaroti.

So tathā bhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena sotadhātu¹ visuddhiñāṇāya cittam abhinīharati abhininnāmeti. So dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya² ubho sadde sunāti dibbe ca mānuse ca, ye dūre ca santike ca.

Tam nātātṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Vitakkavipphāravasena nānattekattasaddanimittānam pariyogāhane paññā sotudhātuvisuddhi nāṇam.”

Sotadhātuvisuddhiñāṇaniddeso.

52. Cetopariyañāṇam

Katham tiṇam cittānam vippahārattā indriyānam pasādavasena nānattekattaviññāṇacariyāpariyogāhane paññā cetopariyañāṇam?

Idha bhikkhu chandasamādhi —pe— viriyasamādhi —pe— cittasamādhi —pe— vīmaṇsāsamādhipadadhānasāṅkhārasamannāgataṁ iddhipādaṁ bhāveti. So imesu catusu iddhipādesu bhāvitesu cittam paribhāveti, paridameti, mudum karoti kammaniyam. So imesu catusu iddhipādesu cittam paribhāvetvā paridametvā mudum karitvā kammaniyam evam jānāti:³ ‘Idam rūpaṁ somanassindriyasamuṭṭhitam, idam rūpaṁ domanassindriyasamuṭṭhitam, idam rūpaṁ upekkhindriyasamuṭṭhitam’ti.

¹ sotadhātuyā - Syā.

² atikkantamānusikāya - Sa.

³ pajānāti - Machasam, PTS.

Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thần thông hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn ... định do tinh tấn ... định do nhận thức ... định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực. Vị ấy làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này. Sau khi đã làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này, vị ấy chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở xa, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở kề cận, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh thô tháo, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh êm dịu, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh nhỏ nhẹ, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng đông, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng tây, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng bắc, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng nam, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng đông nam, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng tây bắc, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng đông bắc, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng tây nam, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng dưới, chú ý đến hiện tướng âm thanh của các âm thanh ở hướng trên.

Với tâm được phát triển, hoàn toàn trong sạch, tinh khiết như thế, vị ấy quả quyết, hướng dẫn tâm vào trí thanh tịnh của nhĩ giới. Nhờ vào thiên nhĩ giới thanh tịnh vượt trội loài người, vị ấy nghe được cả hai loại âm thanh ở cõi trời và ở loài người, ở xa và ở kề cận.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thâm nhập các hiện tướng âm thanh có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng cách triển khai tâm là trí thanh tịnh của nhĩ giới.*”

Phần giải thích ‘Trí thanh tịnh của nhĩ giới.’

52. Trí biết được tâm:

Với tính chất triển khai của ba loại tâm, tuệ về sự thâm nhập các hành vi của thức có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng năng lực tự tin của các quyền là trí biết được tâm là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thần thông hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn ... định do tinh tấn ... định do nhận thức ... định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực. Vị ấy làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này. Sau khi đã làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn, có thể sử dụng được ở bốn nền tảng của thần thông này, vị ấy biết rõ như vậy: ‘Đây là sắc được sanh khởi do hỷ quyền, đây là sắc được sanh khởi do ưu quyền, đây là sắc được sanh khởi do xả quyền.’

So tathā bhāvitena cittena parisuddhena pariyođātena ceto-pariyañānāya cittam abhinīharati, abhininnāmeti. So parasattānam parapuggalānam cetasā ceto paricca pajānāti. Sarāgam vā cittam ‘sarāgam cittan’ti pajānāti, vītarāgam vā cittam ‘vītarāgam cittan’ti pajānāti, sadosam vā cittam —pe— vītadosam vā cittam —pe— samoham vā cittam —pe— vītamoham vā cittam —pe— sañ-khittam vā cittam —pe— vikkhittam vā citam —pe— mahaggataṁ vā cittam —pe— amahaggataṁ vā cittam —pe— sa-uttaram vā cittam —pe— anuttaram vā cittam —pe— samāhitam vā cittam —pe— asamāhitam vā cittam —pe— vimuttam vā cittam —pe— avimuttam vā cittam ‘avimuttam cittan’ti pajānāti.

Tam nātātthena nānaṁ, pajānanaatthena paññā. Tena vuccati: “Tinnaṁ cittānam vippahārattā indriyānam pasādavasena nānattekattaviññāṇacariyāpariyogāhane paññā cetopariyañānaṁ.”

Cetopariyañāṇaniddeso.

53. Pubbenivāsānussatiñānaṁ

Katham paccayapavattānam dhammānam nānattekattakamma-vippahāravasena pariyogāhane paññā pubbenivāsānussatiñānaṁ?

Idha bhikkhu chandasamādhi —pe— mudum karitvā kamma-niyam evam jānāti: ‘Imasmim sati idam hoti, imassuppādā idam uppajjati, yadidam avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññānaṁ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṁ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṁ, saḷāyatanaapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṁ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṁ, sokaparideva-dukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

So tathā bhāvitena cittena parisuddhena pariyođātena pubbenivāsānussatiñānāya cittam abhinīharati, abhininnāmeti: so anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidaṁ: ekampi jātiṁ, dvepi jātiyo, tissopi jātiyo, catassopi jātiyo, pañcapi jātiyo, dasapi jātiyo, visampi jātiyo, tiṁsampi jātiyo, cattālīsampi jātiyo, paññāsampi jātiyo, jātisatampi, jātisahassampi, jātisatasahassampi, anekepi samvatṭakappe, anekepi vivaṭṭakappe, anekepi samvatṭavivaṭṭakappe, ‘amutrāsim evannāmo evamgutto evamvaṇo evamāhāro evam̄sukhadukkha-paṭisaṁvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāram sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati.

Với tâm được phát triển, hoàn toàn trong sạch, tinh khiết như thế, vị ấy quả quyết, hướng dẫn tâm vào trí biết được tâm. Sau khi xem xét, vị ấy nhận biết tâm của các chúng sanh khác của các cá nhân khác bằng tâm. (Vị ấy) nhận biết tâm có tham ái là: 'Tâm có tham ái,' hoặc nhận biết tâm lìa khỏi tham ái là: 'Tâm lìa khỏi tham ái,' hoặc nhận biết tâm có sân, ... tâm lìa khỏi sân ... tâm có si ... tâm lìa khỏi si, ... tâm bị thâu hẹp ... tâm bị tán loạn ... tâm đại hành^[*] ... tâm không đại hành^[*] ... tâm vô thượng ... tâm không vô thượng ... tâm định tĩnh ... tâm không định tĩnh ... tâm giải thoát ..., hoặc nhận biết tâm không giải thoát là: 'Tâm không giải thoát.'

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: "Với tính chất triển khai của ba loại tâm, tuệ về sự thâm nhập các hành vi của thức có bản chất khác nhau hoặc giống nhau bằng năng lực tự tin của các quyền là trí biết được tâm."

Phân giải thích 'Trí biết được tâm.'

53. Trí nhớ về các kiếp sống trước:

Tuệ về sự thâm nhập bằng năng lực triển khai các nghiệp có bản chất khác nhau hoặc giống nhau đối với các pháp có sự vận hành do duyên là trí nhớ về các kiếp sống trước là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thần thông hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn ... (nt)... sau khi làm thành nhu nhuyễn có thể sử dụng được, vị ấy nhận biết như vậy: 'Khi điều này hiện hữu, điều kia hiện hữu, do sự sanh lên của điều này, điều kia sanh lên, tức là các hành do duyên vô minh, thức do duyên các hành, danh sắc do duyên thức, sáu xứ do duyên danh sắc, xúc do duyên sáu xứ, thọ do duyên xúc, ái do duyên thọ, thủ do duyên ái, hữu do duyên thủ, sanh do duyên hữu, lão tử do duyên sanh, sáu muộn-than vẫn-khổ đau-ưu phiền-thất vọng hiện khởi. Như thế là sự sanh khởi của toàn bộ khổ uẩn này.'

Với tâm được phát triển, hoàn toàn trong sạch, tinh khiết như thế, vị ấy quả quyết, hướng dẫn tâm đến trí nhớ về các kiếp sống trước. Vị ấy nhớ lại nhiều kiếp sống trước như là một lần sanh, hai lần sanh, ba lần sanh, bốn lần sanh, năm lần sanh, mười lần sanh, hai mươi lần sanh, ba mươi lần sanh, bốn mươi lần sanh, năm mươi lần sanh, một trăm lần sanh, một ngàn lần sanh, một trăm ngàn lần sanh, nhiều hoại kiếp, nhiều thành kiếp, nhiều hoại và thành kiếp: 'Vào kiếp sống ấy, ta đã có tên như vậy, dòng họ như vậy, giai cấp như vậy, thức ăn như vậy, kinh nghiệm lạc và khổ như vậy, có giới hạn tuổi thọ như vậy. Từ chỗ ấy, ta đây đã chết đi rồi đã sanh lên tại nơi này.' Như thế, vị ấy nhớ lại nhiều kiếp sống trước với các nét cá biệt và đại cương.

Tam ñātaṭhena ñāṇam, pajānanaṭhena paññā. Tena vuccati: “Paccayapavattānam dhammānam nānattekattakammavipphāravasena pariyogāhane paññā pubbenivāsānussatiñāṇam.”

Pubbenivāsānussatiñāṇaniddeso.

54. Dibbacakkhūñāṇam

Katham obhāsavasena nānattekattarūpanimittānam dassanaṭhe paññā dibbacakkhuñāṇam. ?

Idha bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṁ iddhipādaṁ bhāveti. —pe— viriyasamādhi —pe— cittasamādhi —pe— vīmamsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṁ iddhipādaṁ bhāveti. So imesu catusu iddhipādesu cittam paribhāveti, paridameti, mudum karoti kammaniyaṁ. So imesu catusu iddhipādesu cittam paribhāvetvā paridametvā mudum karitvā kammaniyaṁ ālokasaññaṁ manasikaroti, divāsaññaṁ adhiṭṭhāti, ‘yathā divā tathā ratti, yathā ratti tathā divā’ iti vivaṭena¹ cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṁ cittam bhāveti.

So tathā bhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena sattānam cutūpapātañāṇāya cittam abhinīharati, abhininnāmeti, so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne² hīne pañīte suvaṇṇe³ dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ‘Ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṁ duggatī vinipātam nirayaṁ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā sugatī saggam lokam upapannā’ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne² hīne pañīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathā kammūpage satte pajānāti.

Tam ñātaṭhena ñāṇam, pajānanaṭhena paññā. Tena vuccati: “Obhāsavasena nānattekattarūpanimittānam dassanaṭhe paññā dibbacakkhuñāṇam.”

Dibbacakkhuñāṇaniddeso.

¹ vivattena - Sī 2.

² upapajjamāne - Machasam, Syā, PTS.

³ savaṇṇe - PTS.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về sự thâm nhập bằng năng lực triển khai các nghiệp có bản chất khác nhau hoặc giống nhau đối với các pháp có sự vận hành do duyên là trí nhớ về các kiếp sống trước.*”

Phân giải thích ‘Trí nhớ về các kiếp sống trước.’

54. Trí về thiên nhã:

Tuệ về ý nghĩa của việc nhìn thấy các hiện tượng của sắc có bản chất khác nhau hoặc giống nhau nhờ vào năng lực của ánh sáng là trí về thiên nhã là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị tỳ khưu trong Giáo Pháp này tu tập về nền tảng của thần thông hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn ... định do tinh tấn ... định do nhận thức ... định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực. Vị ấy làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn có thể sử dụng ở bốn nền tảng của thần thông này. Sau khi làm cho tâm phát triển trọn vẹn, thuần hóa toàn diện, thành nhu nhuyễn có thể sử dụng ở bốn nền tảng của thần thông này, vị ấy chú ý đến tưởng về ánh sáng, chú nguyện tưởng về ban ngày: ‘Ban ngày thế nào, ban đêm thế ấy, ban đêm thế nào, ban ngày thế ấy.’ Với tâm được mở ra và không bị che lấp như thế, vị ấy phát triển tâm có ánh sáng.

Với tâm được phát triển, hoàn toàn trong sạch, tinh khiết như thế, vị ấy quả quyết, hướng dẫn tâm đến trí về sự sanh tử của chúng sanh. Bằng thiên nhã thanh tịnh vượt trội loài người, vị ấy nhìn thấy chúng sanh trong khi chết đi rồi sanh lại (trở thành) hạ tiện, cao quý, đẹp đẽ, xấu xí, và nhận biết rằng chúng sanh đều đi theo nghiệp tương ứng đến chốn an vui, (hay) đọa vào cõi khổ: ‘Quả vậy, những chúng sanh đang hiện hữu này có thân ác hạnh, có khẩu ác hạnh, có ý ác hạnh, vu khống các bậc Thánh, theo tà kiến, tán thành hành động do tà kiến, khi tan rã thân xác và chết đi, họ bị sanh vào bất hạnh, cõi khổ, đọa xứ, địa ngục. Trái lại, những chúng sanh đang hiện hữu này có thân thiện hạnh, có khẩu thiện hạnh, có ý thiện hạnh, không vu khống các bậc Thánh, theo chánh kiến, tán thành hành động do chánh kiến, khi tan rã thân xác và chết đi, họ được sanh vào chốn an vui, cõi trời, loài người.’ Như thế, bằng thiên nhã thuần tịnh vượt trội loài người, vị ấy nhìn thấy chúng sanh trong khi chết đi rồi sanh lại (trở thành) hạ tiện, cao quý, đẹp đẽ, xấu xí, và biết rõ rằng chúng sanh đều đi theo nghiệp tương ứng đến chốn an vui, (hay) đọa vào cõi khổ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về ý nghĩa của việc nhìn thấy các hiện tượng của sắc có bản chất khác nhau hoặc giống nhau nhờ vào năng lực của ánh sáng là trí về thiên nhã.*”

Phân giải thích ‘Trí về thiên nhã.’

55. Āsavakkhayañāṇam

Katham catusatthiyā ākārehi tiṇṇam¹ indriyānam vasībhāvatā paññā āsavānam khaye nāṇam?

Katamesam tiṇṇam¹ indriyānam? Anaññātaññassāmītindriyassa, aññindriyassa, aññatāvindriyassa.

Anaññātaññassāmītindriyam kati thānāni gacchatī, aññindriyam kati thānāni gacchatī, aññatāvindriyam kati thānāni gacchatī? Anaññātaññassāmītindriyam ekam thānam gacchatī: sotāpatti-maggam. Aññindriyam cha thānāni gacchatī: sotāpattiphalam, sakadāgāmimaggam, sakadāgāmiphalam anāgāmimaggam anāgāmiphalam, arahattamaggam. Aññatāvindriyam ekam thānam gacchatī: arahattaphalam.

Sotāpattimaggakkhaṇe anaññātaññassāmītindriyassa saddhindriyam adhimokkhaparivāram hoti, viriyindriyam paggaha-parivāram hoti, satindriyam upaṭṭhānaparivāram hoti, samādhindriyam avikkheparivāram hoti, paññindriyam dassanaparivāram hoti, manindriyam vijānanaparivāram hoti, somanassindriyam abhisandanaparivāram² hoti, jīvitindriyam pavattasantatādhipateyyaparivāram hoti, sotāpattimaggakkhaṇe jātā dhammā ṭhapetvā cittasamūṭhānam rūpam sabbeva kusalā honti, sabbeva anāsavā honti, sabbeva niyyānikā honti, sabbeva apacayagāmino honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti, sotāpattimaggakkhaṇe anaññātaññassamītindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, samsaṭṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca.

Sotāpattiphalakkhaṇe aññindriyassa saddhindriyam adhimokkhaparivāram hoti, viriyindriyam paggahaparivāram hoti, satindriyam upaṭṭhānaparivāram hoti, samādhindriyam avikkheparivāram hoti, paññindriyam dassanaparivāram hoti, manindriyam vijānanaparivāram hoti, somanassindriyam abhisandanaparivāram² hoti, jīvitindriyam pavattasantatādhipateyyaparivāram hoti, sotāpattiphalakkhaṇe jātā dhammā sabbeva abyākatā honti ṭhapetvā cittasamūṭhānam rūpam, sabbeva anāsavā honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti, sotāpattiphalakkhaṇe aññindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, samsaṭṭhā honti, sampayuttā honti, teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca.

¹ tiṇṇannam - Machasam, Syā, PTS.

² abhinandanaparivāram - Syā, PTS, Sī 1, 2.

55. Trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc:

Tuệ về chủ thể đối với ba quyền theo sáu mươi bốn biểu hiện là trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc là (có ý nghĩa) thế nào?

Của ba quyền nào? Của vị tri quyền, của dĩ tri quyền, của cù tri quyền.

Vị tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Dĩ tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Cù tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Vị tri quyền đi đến một vị thế là Đạo Nhập Lưu. Dĩ tri quyền đi đến sáu vị thế là Quả Nhập Lưu, Đạo Nhất Lai, Quả Nhất Lai, Đạo Bất Lai, Quả Bất Lai, Đạo A-la-hán. Cù tri quyền đi đến một vị thế là Quả A-la-hán.

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, đối với vị tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, tấn quyền có sự ra sức là phụ trợ, niêm quyền có sự thiết lập là phụ trợ, định quyền có sự không tản mạn là phụ trợ, tuệ quyền có sự nhận thức là phụ trợ, ý quyền có sự nhận biết là phụ trợ, hỷ quyền có sự tràn ngập là phụ trợ, mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là thiện, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều có tánh dẫn xuất, tất cả đều đưa đến sự không tích lũy, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, đối với vị tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, là các phụ trợ có sự (tác động) qua lại, là các phụ trợ có sự nương tựa, là các phụ trợ được liên kết, là đồng hành, là đồng sanh, là kết hợp, là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của vị tri quyền.

Vào sát-na Quả Nhập Lưu, đối với dĩ tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, tấn quyền có sự ra sức là phụ trợ, niêm quyền có sự thiết lập là phụ trợ, định quyền có sự không tản mạn là phụ trợ, tuệ quyền có sự nhận thức là phụ trợ, ý quyền có sự nhận biết là phụ trợ, hỷ quyền có sự tràn ngập là phụ trợ, mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Quả Nhập Lưu, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là vô ký, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Quả Nhập Lưu, đối với dĩ tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, là các phụ trợ có sự (tác động) qua lại, là các phụ trợ có sự nương tựa, là các phụ trợ được liên kết, là đồng hành, là đồng sanh, là kết hợp, là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của dĩ tri quyền.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe —pe— sakadāgāmiphalakkhaṇe —pe— anāgāmimaggakkhaṇe —pe— anāgāmiphalakkhaṇe —pe— arahattamaggakkhaṇe —pe— aññindriyassa saddhindriyam adhimokkharivāram hoti, —pe— jīvitindriyam pavattasantatādhipateyyaparivāram hoti.

Arahattamaggakkhaṇe jātā dhammā ṭhapetvā cittasamuṭṭhānam rūpaṁ sabbeva kusalā honti, sabbeva anāsavā honti, sabbeva niyyānikā honti, sabbeva apacayagāmino honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti aharattamaggakkhaṇe aññindriyassa imāni atṭhindriyāni sahajātāparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca.

Arahattaphalakkhaṇe aññatāvindriyassa saddhindriyam adhimokkharivāram hoti, viriyindriyam —pe— jīvitindriyam pavattasantatādhipateyyaparivāram hoti. Arahattaphalakkhaṇe jātā dhammā sabbeva abyākatā honti, ṭhapetvā cittasamuṭṭhānam rūpaṁ, sabbeva anāsavā honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Arahattaphalakkhaṇe aññatāvindriyassa imāni atṭhindriyāni sahajātāparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca. Iti imāni atṭhaṭṭhakāni catusaṭṭhi honti.

Āsavāti katame te āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo.

Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattimaggena anavaseso diṭṭhāsavo khīyati, apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, apāyagamanīyo avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Sakadāgāmimaggena olāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Anāgāmimaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati, etthete āsavā khīyanti.

Tam ñātaṭṭhena ñāṇam, pajānanāṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Catusaṭṭhiyā ākārehi tiṇṇam indriyānam vasibhāvatā paññā āsavānam khaye ñāṇam.”

Āsavakkhayañāṇaniddeso.

Vào sát-na Đạo Nhất Lai, ... (như trên)... Vào sát-na Quả Nhất Lai, ... (như trên)... Vào sát-na Đạo Bất Lai, ... (như trên)... Vào sát-na Quả Bất Lai, ... (như trên)... Vào sát-na Đạo A-la-hán, đối với dĩ tri quyền, tín quyền của có sự cương quyết là phụ trợ, ... (như trên)... mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ.

Vào sát-na Đạo A-la-hán, các pháp được sanh ra ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là thiện, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều có tánh dẫn xuất, tất cả đều đưa đến sự không tích lũy, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Đạo A-la-hán, đối với dĩ tri quyền, tám quyền này^[*] là các phụ trợ đồng sanh, là các phụ trợ có sự (tác động) qua lại, là các phụ trợ có sự nương tựa, là các phụ trợ được liên kết, là đồng hành, là đồng sanh, là kết hợp, là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của dĩ tri quyền.

Vào sát-na Quả A-la-hán, đối với cự tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, tấn quyền ... (nt)... mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Quả A-la-hán, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là vô ký, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Quả A-la-hán, đối với cự tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, ... (nt)... là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của cự tri quyền. Như thế, 8 lần 8 này^[*] là 64.

Lậu hoặc: Các lậu hoặc ấy là gì? Là dục lậu, hữu lậu, (tà) kiến lậu, vô minh lậu.

Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đâu? Do Đạo Nhập Lưu, toàn thể (tà) kiến lậu được cạn kiệt, dục lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, hữu lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, vô minh lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Nhất Lai, dục lậu thô thiển được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo Bất Lai, toàn thể dục lậu được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Do Đạo A-la-hán, toàn thể hữu lậu được cạn kiệt, toàn thể vô minh lậu được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “Tuệ về chủ thể đối với ba quyền theo sáu mươi bốn biểu hiện là trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc.”

Phân giải thích ‘Trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc.’

56 - 63. Saccañāṇacatukkadvayaṁ

Katham pariññaṭhe paññā dukkhe nāṇam, pahānaṭhe paññā samudaye nāṇam, sacchikiriyaṭhe paññā nirodhe nāṇam, bhāvanatthe paññā magge nāṇam?

Dukkhassa pīlanaṭṭho saṅkhataṭṭho santāpaṭṭho vipariñāmaṭṭho pariññaṭṭho.

Samudayassa āyūhanaṭṭho nidānaṭṭho saññogatṭho palibodhaṭṭho pahānaṭṭho.

Nirodhassa nissaraṇaṭṭho vivekaṭṭho asaṅkhataṭṭho amataṭṭho sacchikiriyaṭṭho.

Maggassa niyyānaṭṭho hetuṭṭho dassanaṭṭho ādhipateyyaṭṭho bhāvanaṭṭho.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati “Pariññaṭṭhe paññā dukkhe nāṇam, pahānaṭṭhe paññā samudaye nāṇam, sacchikiriyaṭṭhe paññā nirodhe nāṇam, bhāvanatthe paññā magge nāṇam.”

Katham dukkhe nāṇam, dukkhasamudaye nāṇam, dukkha-nirodhe nāṇam, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya nāṇam?

Maggasamaṅgissa nāṇam dukkhepetam nāṇam, dukkhasamudayepetam nāṇam, dukkhanirodhhepetam nāṇam, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapetam nāṇam.

Tattha katamam dukkhe nāṇam? Dukkham ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṇ kosallam nepuññam vebhavyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā parināyikā vipassanā sampajaññam patodo paññā paññindriyam paññābalaṇ paññāsattham paññāpāsādo paññā-āloko paññā-obhāso paññāpajjoto paññāratanaṇ amoho dhammavicayo sammāditthi, idam vuccati dukkhe nāṇam. Dukkhasamudayaṇ ārabbha —pe— Dukkhanirodhām ārabbha —pe— Dukkhanirodhagāminim paṭipadaṇ ārabbha —pe— Amoho dhammavicayo sammāditthi, idam vuccati dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya nāṇam.

Tam nātaṭṭhena nāṇam, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati: “Dukkhe nāṇam, dukkhasamudaye nāṇam, dukkhanirodhe nāṇam, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya nāṇam.”

Saccañāṇacatukkadvayaniddeso.

56-63. Hai nhóm bốn của trí về chân lý:

Tuệ về ý nghĩa biết toàn diện là trí về Khổ, tuệ về ý nghĩa dứt bỏ là trí về nhân sanh (Khổ), tuệ về ý nghĩa tác chứng là trí về sự diệt tận (Khổ), tuệ về ý nghĩa tu tập là trí về Đạo là (có ý nghĩa) thế nào?

Đối với Khổ là ý nghĩa áp bức, là ý nghĩa tạo tác, là ý nghĩa nóng nảy, là ý nghĩa chuyển biến, là ý nghĩa biết toàn diện.

Đối với nhân sanh (Khổ) là ý nghĩa (nghiệp) tích lũy, là ý nghĩa cắn nguyên, là ý nghĩa ràng buộc, là ý nghĩa vướng bận, là ý nghĩa dứt bỏ.

Đối với sự diệt tận (Khổ) là ý nghĩa xuất ly, là ý nghĩa viễn ly, là ý nghĩa vô vi, là ý nghĩa bất tử, là ý nghĩa tác chứng.

Đối với Đạo là ý nghĩa dẫn xuất, là ý nghĩa chủng tử, là ý nghĩa nhận thức, là ý nghĩa pháp chủ đạo, là ý nghĩa tu tập.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Tuệ về ý nghĩa biết toàn diện là trí về Khổ; Tuệ về ý nghĩa dứt bỏ là trí về nhân sanh (Khổ); Tuệ về ý nghĩa tác chứng là trí về sự diệt tận (Khổ); Tuệ về ý nghĩa tu tập là trí về Đạo.*”

Trí về Khổ, trí về nhân sanh Khổ, trí về sự diệt tận Khổ, trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ là (có ý nghĩa) thế nào?

Trí của vị có dự phần ở Đạo cũng là trí về Khổ, đây cũng là trí về nhân sanh Khổ, đây cũng là trí về sự diệt tận Khổ, đây cũng là trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.

Trong trường hợp ấy, trí về Khổ là gì? Điều gì sanh lên có liên quan đến Khổ: sự nhận biết (của trí), sự nhận biết (của tuệ), sự chọn lọc, sự tuyển lựa, sự chọn lọc pháp, sự suy xét, sự khảo cứu, sự khảo sát, sự thông thái, sự rành rẽ, sự khôn ngoan, sự sáng suốt, sự suy nghĩ, sự nghiên cứu, sự uyên thâm, sự mẫn tiệp, sự lãnh đạo, sự minh sát, sự tinh giác, sự sắc sảo, tuệ, tuệ quyền, tuệ lực, tuệ là vũ khí, tuệ là thành trì, tuệ là ánh sáng, tuệ là hào quang, tuệ là ngọn đèn, tuệ là báu vật, sự vô si, sự chọn lọc pháp, chánh kiến, (mỗi một) điều ấy được gọi là trí về Khổ. Điều gì sanh lên có liên quan đến nhân sanh Khổ: ... (nt)... Điều gì sanh lên có liên quan đến sự diệt tận Khổ: ... (nt)... Điều gì sanh lên có liên quan đến sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ: ... (nt)... sự vô si, sự chọn lọc pháp, chánh kiến, (mỗi một) điều ấy được gọi là trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Trí về Khổ, trí về nhân sanh Khổ, trí về sự diệt tận Khổ, trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.*”

Phần giải thích ‘Hai nhóm bốn của trí về chân lý.’

64 - 67 Suddhikapaṭisambhidāñāṇam

Katham atthapaṭisambhide ñāṇam, dhammapaṭisambhide ñāṇam, niruttipaṭisambhide ñāṇam, paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam?

Atthesu ñāṇam atthapaṭisambhidā, dhammesu ñāṇam dhammapaṭisambhidā, niruttīsu ñāṇam niruttipaṭisambhidā, paṭibhānesu ñāṇam paṭibhānapaṭisambhidā.

Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇam, dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇam, niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇam, paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.

Atthavavatthāne paññā atthapaṭisambhide ñāṇam, dhammavavatthāne paññā dhammapaṭisambhide ñāṇam, niruttivavatthāne paññā niruttipaṭisambhide ñāṇam, paṭibhānavavatthāne paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.

Atthasallakkhaṇe paññā atthapaṭisambhide ñāṇam, dhammasallakkhaṇe paññā dhammapaṭisambhide ñāṇam, niruttisallakkhaṇe paññā niruttipaṭisambhide ñāṇam, paṭibhānasallakkhaṇe paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.

Atthūpalakkhaṇe paññā atthapaṭisambhide ñāṇam, dhammūpalakkhaṇe paññā dhammapaṭisambhide ñāṇam, niruttūpalakkhaṇe paññā niruttipaṭisambhide ñāṇam, paṭibhānūpalakkhaṇe paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.

Atthappabhede paññā atthapaṭisambhide ñāṇam, dhammappabhede paññā dhammapaṭisambhide ñāṇam, niruttippabhede paññā niruttipaṭisambhide ñāṇam, paṭibhānappabhede paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.

Atthappabhāvane paññā atthapaṭisambhide ñāṇam, dhammappabhāvane paññā dhammapaṭisambhide ñāṇam, niruttippabhāvane paññā niruttipaṭisambhide ñāṇam, paṭibhānappabhāvane paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.

Atthajotane paññā atthapaṭisambhide ñāṇam, dhammajotane paññā dhammapaṭisambhide ñāṇam, niruttijotane paññā niruttipaṭisambhide ñāṇam, paṭibhānjotane paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.

Atthavirocane paññā atthapaṭisambhide ñāṇam, dhammavirocane paññā dhammapaṭisambhide ñāṇam, niruttivirocane paññā niruttipaṭisambhide ñāṇam, paṭibhānavirocane paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇam.

64-67. Trí về các sự phân tích thuận túy:

Trí về sự phân tích ý nghĩa, trí về sự phân tích pháp, trí về sự phân tích ngôn từ, trí về sự phân tích phép biện giải là (có ý nghĩa) thế nào?

Trí về các ý nghĩa là sự phân tích ý nghĩa, trí về các pháp là sự phân tích pháp, trí về các ngôn từ là sự phân tích ngôn từ, trí về các phép biện giải là sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về bản chất khác nhau của các ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về bản chất khác nhau của các pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về bản chất khác nhau của các ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về bản chất khác nhau của các phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự xác định ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự xác định pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự xác định ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự xác định phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự suy xét ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự suy xét pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự suy xét ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự suy xét phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự khảo cứu ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự khảo cứu pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự khảo cứu ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự khảo cứu phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự phân loại ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự phân loại pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự phân loại ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự phân loại phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự thể hiện ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự thể hiện pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự thể hiện ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự thể hiện phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự làm sáng tỏ ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự làm sáng tỏ pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự làm sáng tỏ ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự làm sáng tỏ phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Tuệ về sự làm rõ rệt ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự làm rõ rệt pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự làm rõ rệt ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự làm rõ rệt phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Atthappakāsane paññā atthapaṭisambhide nāṇam,
 dhammappakāsane paññā dhammapaṭisambhide nāṇam,
 niruttippakāsane paññā niruttipaṭisambhide nāṇam,
 paṭibhānappakāsane paññā paṭibhānapaṭisambhide nāṇam.

Tam ñātaṭhena nāṇam, pajānanaṭhena paññā. Tena vuccati: “Atthapaṭisambhide nāṇam, dhammapaṭisambhide nāṇam, niruttipaṭisambhide nāṇam, paṭibhānapaṭisambhide nāṇam.”

Suddhikapaṭisambhadāñāṇaniddeso.

68. Indriyaparopariyattañāṇam

Katamam tathāgatassa indriyaparopariyatta¹ñāṇam?

Idha tathāgato satte passati: apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino appekacce na paralokavajjabhayadassāvino.

Apparajakkhe mahārajakkheti saddho puggalo apparajakkho, assaddho² puggalo mahārajakkho; āraddhviriyo puggalo apparajakkho, kusīto puggalo mahārajakkho; upaṭṭhitassati puggalo apparajakkho, muṭṭhassati puggalo mahārajakkho; samāhito puggalo apparajakkho, asamāhito puggalo mahārajakkho; paññavā puggalo apparajakkho, duppañño puggalo mahārajakkho.

Tikkhindriye mudindriyeti saddho puggalo tikkhindriyo, assaddho puggalo mudindriyo; āraddhviriyo puggalo tikkhindriyo, kusīto puggalo mudindriyo; upaṭṭhitassati puggalo tikkhindriyo, muṭṭhassati puggalo mudindriyo; samāhito puggalo tikkhindriyo, asamāhito puggalo mudindriyo; paññavā puggalo tikkhindriyo, duppañño puggalo mudindriyo.

Svākāre dvākāreti saddho puggalo svākāro, assaddho puggalo dvākāro; āraddhviriyo puggalo svākāro, kusīto puggalo dvākāro; upaṭṭhitassati puggale svākāro, muṭṭhassati puggalo dvākāro; samāhito puggalo svākāro, asamāhito puggalo dvākāro; paññavā puggalo svākāro, duppañño puggalo dvākāro.

¹ indriyānam paropariyatte -Syā; indriyaparopariyatte -Machasam, PTS, Sī 1, 2, 3.

² asaddho - PTS.

Tuệ về sự công bố ý nghĩa là trí về sự phân tích ý nghĩa, tuệ về sự công bố pháp là trí về sự phân tích pháp, tuệ về sự công bố ngôn từ là trí về sự phân tích ngôn từ, tuệ về sự công bố phép biện giải là trí về sự phân tích phép biện giải.

Điều ấy, theo ý nghĩa đã được biết (thì gọi) là trí, theo ý nghĩa nhận biết (thì gọi) là tuệ. Vì thế, được nói rằng: “*Trí về sự phân tích ý nghĩa, trí về sự phân tích pháp, trí về sự phân tích ngôn từ, trí về sự phân tích phép biện giải.*”

Phần giải thích ‘Trí về các sự phân tích thuần túy.’

68. Trí biết được khả năng của người khác:

Trí biết được khả năng của người khác của đức Như Lai là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, đức Như Lai nhìn thấy các chúng sanh: có tầm nhìn bị vấy bụi ít, có tầm nhìn bị vấy bụi nhiều, có giác quan sắc sảo, có giác quan cùn lụt, có tánh khí tốt, có tánh khí tồi, dễ hướng dẫn, khó hướng dẫn, một số chúng sanh thấy được sự sơ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, một số chúng sanh không thấy được sự sơ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác.

Có tầm nhìn bị vấy bụi ít, có tầm nhìn bị vấy bụi nhiều: Người có đức tin là có tầm nhìn bị vấy bụi ít, người không có đức tin là có tầm nhìn bị vấy bụi nhiều. Người có sự cố gắng tinh tấn là có tầm nhìn bị vấy bụi ít, người biếng nhác là có tầm nhìn bị vấy bụi nhiều. Người có niệm được thiết lập là có tầm nhìn bị vấy bụi ít, người có niệm bị quên lãng là có tầm nhìn bị vấy bụi nhiều. Người được định tĩnh là có tầm nhìn bị vấy bụi ít, người không được định tĩnh là có tầm nhìn bị vấy bụi nhiều. Người có tuệ là có tầm nhìn bị vấy bụi ít, người có tuệ kém là có tầm nhìn bị vấy bụi nhiều.

Có giác quan sắc sảo, có giác quan cùn lụt: Người có đức tin là có giác quan sắc sảo, người không có đức tin là có giác quan cùn lụt. Người có sự cố gắng tinh tấn là có giác quan sắc sảo, người biếng nhác là có giác quan cùn lụt. Người có niệm được thiết lập là có giác quan sắc sảo, người có niệm bị quên lãng là có giác quan cùn lụt. Người được định tĩnh là có giác quan sắc sảo, người không được định tĩnh là có giác quan cùn lụt. Người có tuệ là có giác quan sắc sảo, người có tuệ kém là có giác quan cùn lụt.

Có tánh khí tốt, có tánh khí tồi: Người có đức tin là có tánh khí tốt, người không có đức tin là có tánh khí tồi. Người có sự cố gắng tinh tấn là có tánh khí tốt, người biếng nhác là có tánh khí tồi. Người có niệm được thiết lập là có tánh khí tốt, người có niệm bị quên lãng là có tánh khí tồi. Người được định tĩnh là có tánh khí tốt, người không được định tĩnh là có tánh khí tồi. Người có tuệ là có tánh khí tốt, người có tuệ kém là có tánh khí tồi.

Suviññāpaye duviññāpayeti saddho puggalo suviññāpayo, assaddho puggalo duviññāpayo; āraddhaviriyo puggalo suviññāpayo, kusito puggalo duviññāpayo; upaṭhitassati puggalo suviññāpayo, muṭṭhassati puggalo duviññāpayo; samāhito puggalo suviññāpayo, asamāhito puggalo duviññāpayo; paññavā puggalo suviññāpayo, dappañño puggalo duviññāpayo.

Appekacce paralokavajjabhayadassāvino appekacce na paralokavajjabhayadassāvinoti saddho puggalo paralokavajjabhayadassāvī, assaddho puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; āraddhaviriyo puggalo paralokavajjabhayadassāvī, kusito puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; upaṭhitassati puggalo paralokavajjabhayadassāvī, muṭṭhassati puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; samāhito puggalo paralokavajjabhayadassāvī; asamāhito puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; paññavā puggalo paralokavajjabhayadassāvī; dappañño puggalo na paralokavajjabhayadassāvī.

Lokoti khandhaloko, dhātuloko, āyatanaloko, vipattibhavaloko, vipattisambhavaloko, sampattibhavaloko, sampattisambhavaloko.

Eko loko: sabbesattā āhāraṭṭhitikā, dve lokā: nāmañca rūpañca, tayo lokā: tisso vedanā, cattāro lokā: cattāro āhārā, pañca lokā: pañcupādānakkhandhā, cha lokā: cha ajjhattikāni āyatanāni, satta lokā: satta viññāṇatṭhitayo, atṭha lokā: atṭha lokadhammā, nava lokā: nava sattavāsā, dasa lokā: dasāyatanāni, dvādasa lokā: dvādasāyatanāni, atṭhārasa lokā: atṭhārasa dhātuyo.

Vajjanti sabbe kilesā vajjā, sabbe duccaritā vajjā, sabbe abhisankhārā vajjā, sabbe bhavagāmī kammā vajjā.

Iti imasmiñca loke imasmiñca vajje tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti, seyyathāpi ukkhittāsike vadhave. Imehi paññāsāya ākārehi imāni pañcindriyāni jānāti, passati, aññāti, paṭivijjhati.

Idam tathāgatassa indriyaparopariyattaññānam.

Indriyaparopariyattaññāniddeso.

Dễ hướng dẫn, khó hướng dẫn: Người có đức tin là dễ hướng dẫn, người không có đức tin là khó hướng dẫn. Người có sự cố gắng tinh tấn là dễ hướng dẫn, người biếng nhác là khó hướng dẫn. Người có niệm được thiết lập là dễ hướng dẫn, người có niệm bị quên lăng là khó hướng dẫn. Người được định tĩnh là dễ hướng dẫn, người không được định tĩnh là khó hướng dẫn. Người có tuệ là dễ hướng dẫn, người có tuệ kém là khó hướng dẫn.

Một số chúng sanh thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, một số chúng sanh không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác: Người có đức tin là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người không có đức tin là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác. Người có sự cố gắng tinh tấn là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người biếng nhác là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác. Người có niệm được thiết lập là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người có niệm bị quên lăng là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác. Người được định tĩnh là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người không được định tĩnh là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác. Người có tuệ là thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người có tuệ kém là không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác.

Thế giới: Thế giới của các uẩn, thế giới của các giới, thế giới của các xứ, thế giới có sự bất hạnh, thế giới đem lại sự bất hạnh, thế giới có sự thuận lợi, thế giới đem lại sự thuận lợi.

Một thế giới là tất cả chúng sanh được tồn tại nhờ vật thực. Hai thế giới là danh và sắc. Ba thế giới là ba thọ. Bốn thế giới là bốn loại vật thực. Năm thế giới là năm thủ uẩn. Sáu thế giới là sáu nội xứ. Bảy thế giới là bảy trụ xứ của thức. Tám thế giới là tám pháp thế gian. Chín thế giới là chín nơi cư trú của chúng sanh. Mười thế giới là mười xứ.^[*] Mười hai thế giới là mười hai xứ.^[*] Mười tám thế giới là mười tám giới.

Tội lỗi: Tất cả ô nhiễm là tội lỗi, tất cả ác hạnh là tội lỗi, tất cả các thăng hành là tội lỗi, tất cả nghiệp đưa đến hữu là tội lỗi.

Tưởng đến sự kinh hãi sắc bén về thế giới này và về tội lỗi này đã được đề cập như thế, cũng giống như (tưởng đến sự kinh hãi) về cuộc chém giết có thanh gươm đã được vung lên. Đức Như Lai biết được, thấy được, hiểu được, thấu triệt năm quyển này thông qua năm mươi biểu hiện^[*] này.

Đây là trí biết được khả năng của người khác của đức Như Lai.

Phân giải thích ‘Trí biết được khả năng của người khác.’

69. Āsayānusayañāṇam

Katamam tathāgatassa sattānam āsayānusayañāṇam?

Idha tathāgato sattānam āsayam jānāti, anusayam jānāti, caritam jānāti, adhimuttīm jānāti, bhabbābhabbe satte jānāti.

Katamo ca sattānam āsayo? ‘Sassato loko’ti vā ‘asassato loko’ti vā ‘antavā loko’ti vā ‘anantavā loko’ti vā ‘tam jīvam tam sarīran’ti vā ‘aññam jīvam aññam sarīran’ti vā ‘hoti tathāgato parammarañā’ti vā ‘na hoti tathāgato parammarañā’ti vā ‘hoti ca na hoti ca¹ tathāgato parammarañā’ti vā ‘neva hoti na na hoti tathāgato parammarañā’ti vā. Iti bhavaditthisannissitā vā sattā honti vibhavadiitthisannissitā vā.

Ete vā pana ubho ante anupagamma idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu anulomikā khanti² paṭiladdhā hoti, yathābhūtanam vā ñāṇam.

Kāmañ sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo kāmagaruko kāmāsayo kāmādhimutto’ti, kāmañ³ sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo nekkhammagaruko nekkhammāsayo nekkhammādhimutto’ti, nekkhammāñ sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo nekkhammagaruko nekkhammāsayo nekkhammādimutto’ti, nekkhammāñ seṭantaññeva jānāti ‘ayam puggalo kāmagaruko kāmāsayo kāmādhimutto’ti.

Byāpādam sevantaññava jānāti ‘ayam puggalo byāpādagaruko byāpādāsayo byāpādādhimutto’ti, byābādam sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo abyāpādagaruko abyāpādāsayo abyāpādādhimutto’ti, abyāpādam sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo abyāpādagaruko abyāpādāsayo abyāpādādhimutto’ti, abyāpādam sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo byāpādagaruko byāpādāsayo byāpādādhimutto’ti.

Thīnamiddham sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo thīnamiddhagaruko thīnamiddhāsayo thīnamiddhādhimutto’ti, thīnamiddham sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo ālokasaññāgaruko ālokasaññāsayo ālokasaññādhimutto’ti, ālokasaññāñ sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo ālokasaññāgaruko ālokasaññāsayo ālokasaññādhimutto’ti, ālokasaññāñ sevantaññeva jānāti ‘ayam puggalo thīnamiddhagaruko thīnamiddhāsayo thīnamiddhādhimutto’ti.[*] Ayanam sattānam āsayo.

¹ hoti ca na ca hoti - Machasam, Syā. ² anulomikhanti - Sī 1. 2. ³ kāyam, PTS.

[*] ‘Kāman’ticcādi vākyappadeso - Syā, PTS potthakesu ca katthaci Sīhalakkhara potthakesu ca vyākulo visadiso ca dissate.

69. Trí về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm:

Trí của đức Như Lai về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm của chúng sanh là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, đức Như Lai biết thiên kiến của chúng sanh, biết xu hướng ngủ ngầm, biết sở hành, biết tánh khí, biết chúng sanh có khả năng hay không có khả năng.

Thiên kiến gì của chúng sanh? ‘Thế giới là thường còn,’ ‘Thế giới là không thường còn,’ ‘Thế giới là có giới hạn,’ ‘Thế giới là không có giới hạn,’ ‘Mạng sống là vật ấy thân thể là vật ấy,’ ‘Mạng sống là vật khác thân thể là vật khác,’ ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ hay ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ chúng sanh nương tựa vào hữu kiến hoặc nương tựa vào phi hữu kiến là như thế.

Trái lại, có những chúng sanh không tiếp cận hai thái cực này rồi thành tựu sự chấp nhận hợp theo các pháp được tùy thuận sanh lên do tính chất của duyên ấy, hoặc (đạt được) trí đúng theo thực thể.

Ngài biết về người đang theo đuổi (ngũ) dục rằng: ‘Người này nặng về dục, có thiên kiến về dục, có tánh khí về dục,’ biết về người đang theo đuổi (ngũ) dục rằng: ‘Người này nặng về thoát ly, có thiên kiến về thoát ly, có tánh khí về thoát ly,’ biết về người đang theo đuổi thoát ly rằng: ‘Người này nặng về thoát ly, có thiên kiến về thoát ly, có tánh khí về thoát ly,’ biết về người đang theo đuổi thoát ly rằng: ‘Người này nặng về dục, có thiên kiến về dục, có tánh khí về dục.’

Ngài biết về người đang theo đuổi sân độc rằng: ‘Người này nặng về sân độc, có thiên kiến về sân độc, có tánh khí về sân độc,’ biết về người đang theo đuổi sân độc rằng: ‘Người này nặng về không sân độc, có thiên kiến về không sân độc, có tánh khí về không sân độc,’ biết về người đang theo đuổi không sân độc rằng: ‘Người này nặng về không sân độc, có thiên kiến về không sân độc, có tánh khí về không sân độc,’ biết về người đang theo đuổi không sân độc rằng: ‘Người này nặng về sân độc, có thiên kiến về sân độc, có tánh khí về sân độc.’

Ngài biết về người đang theo đuổi sự lờ đờ và buồn ngủ rằng: ‘Người này nặng về lờ đờ và buồn ngủ, có thiên kiến về lờ đờ và buồn ngủ, có tánh khí về lờ đờ và buồn ngủ,’ biết về người đang theo đuổi sự lờ đờ và buồn ngủ rằng: ‘Người này nặng về quang tưởng, có thiên kiến về quang tưởng, có tánh khí về quang tưởng,’ biết về người đang theo đuổi quang tưởng rằng: ‘Người này nặng về quang tưởng, có thiên kiến về quang tưởng, có tánh khí về quang tưởng,’ biết về người đang theo đuổi quang tưởng rằng: ‘Người này nặng về lờ đờ và buồn ngủ, có thiên kiến về lờ đờ và buồn ngủ, có tánh khí về lờ đờ và buồn ngủ.’ Đây là thiên kiến của chúng sanh.

Katamo ca sattānam anusayo? Sattānusayā, kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, mānānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo.

Yam loke piyarūpam sātarūpam, ettha sattānam kāmarāgānusayo anuseti; Yam loke appiyarūpam¹ asātarūpam, ettha sattānam paṭighānusayo anuseti; iti imesu dvīsu dhammesu avijjā anupatitā tadekattho māno ca diṭṭhi ca vicikicchā ca datthabbā. Ayam sattānam anusayo.

Katamam ca sattānam caritam? Puññābhisaṅkhāro, apuññābhisaṅkhāro, āneñjābhisaṅkhāro parittabhūmako vā mahābhūmako vā, idam sattānam caritam.

Katamā ca sattānam adhimutti? Santi sattā hīnādhimuttikā, santi sattā pañītādhimuttikā, hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti, pañītādhimuttikā sattā pañītādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti. Atītampi addhānam hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte seviṁsu bhajiṁsu payirupāsiṁsu, pañītādhimuttikā sattā pañītādhimuttike satte seviṁsu bhajiṁsu payirupāsiṁsu, anāgatampi addhānam hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissanti, pañītādhimuttikā sattā pañītādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissanti. Ayam sattānam adhimutti.

Katame sattā abhabbā? Ye te sattā kammāvaraṇena samannāgatā, kilesāvaraṇena samannāgatā, vipākāvaraṇena samannāgatā, asaddhā acchandikā, dappaññā abhabbā niyāmaṇ okkamitum kusalesu dhammesu sammattam. Ime te sattā abhabbā.

Katame sattā bhabbā? Ye te sattā na kammāvaraṇena samannāgatā, na kilesāvaraṇena samannāgatā, na vipākāvaraṇena samannāgatā, saddhā chandikā, paññāvanto, bhabbā niyāmaṇ okkamitum kusalesu dhammesu sammattam. Ime te sattā bhabbā.

Idam tathāgatassa sattānam āsayānusaye nāṇam.

Āsayānusayañāṇaniddeso.

¹ apiyarūpam - PTS.

Xu hướng ngủ ngầm gì của chúng sanh? Có bảy xu hướng ngủ ngầm: Ái dục ngủ ngầm, bất bình ngủ ngầm, ngã mạn ngủ ngầm, tà kiến ngủ ngầm, hoài nghi ngủ ngầm, ái hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm.

Ở đời, có sắc gì đáng yêu đáng mến, ái dục ngủ ngầm của chúng sanh tiềm ẩn ở sắc ấy. Ở đời, có sắc gì không đáng yêu không đáng mến, bất bình ngủ ngầm của chúng sanh tiềm ẩn ở sắc ấy. Như thế vô minh khởi lên ở hai pháp này; ngã mạn, tà kiến, và hoài nghi có cùng ý nghĩa với điều ấy cần được nhìn thấy. Đây là xu hướng ngủ ngầm của chúng sanh.

Sở hành gì của chúng sanh? Sự tạo tác đem lại phước báu, sự tạo tác không đem lại phước báu, sự tạo tác có kết quả không thay đổi có nền tảng nhỏ bé hoặc có nền tảng to lớn. Đây là sở hành của chúng sanh.

Tánh khí gì của chúng sanh? Có các chúng sanh có tánh khí thấp kém, có các chúng sanh có tánh khí cao quý. Các chúng sanh có tánh khí thấp kém giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí thấp kém, các chúng sanh có tánh khí cao quý giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí cao quý. Vào thời quá khứ xa xăm, các chúng sanh có tánh khí thấp kém cũng đã giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí thấp kém, các chúng sanh có tánh khí cao quý cũng đã giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí cao quý. Vào thời tương lai xa xăm, các chúng sanh có tánh khí thấp kém cũng sẽ giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí thấp kém, các chúng sanh có tánh khí cao quý cũng sẽ giao thiệp, gần gũi, thân cận với các chúng sanh có tánh khí cao quý. Đây là tánh khí của chúng sanh.

Chúng sanh nào không có khả năng? Những chúng sanh nào có sự chướng ngại do nghiệp, có sự chướng ngại do phiền não, có sự chướng ngại do quả thành tựu (của nghiệp), không có đức tin, không có ước muốn, tuệ kém, không chắc chắn có khả năng nhập vào bản thể chơn chánh trong các thiện pháp, những chúng sanh này đây là không có khả năng.

Chúng sanh nào có khả năng? Những chúng sanh nào không có sự chướng ngại do nghiệp, không có sự chướng ngại do phiền não, không có sự chướng ngại do quả thành tựu, có đức tin, có ước muốn, có tuệ, chắc chắn có khả năng nhập vào bản thể chơn chánh trong các thiện pháp; những chúng sanh này đây là có khả năng.

Đây là trí của đức Như Lai về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm của chúng sanh.

Phân giải thích về ‘Trí về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm.’

70. Yamakapāṭihīrañāṇam

Katamam tathāgatassa yamakapāṭihīre nāṇam?

Idha tathāgato yamakapāṭihīram karoti asādhāranam sāvakehi. Uparimakāyato aggikkhandho pavattati, hetṭhimakāyato udakadhārā pavattati; hetṭhimakāyato aggikkhandho pavattati, uparimakāyato udakadhārā pavattati; puratthimakāyato aggikkhandho pavattati, pacchimakāyato udakadhārā pavattati; pacchimakāyato aggikkhandho pavattati, puratthimakāyato udakadhārā pavattati; dakkhiṇakkhito aggikkhandho pavattati, vāmakkhito udakadhārā pavattati; vāmakkhito aggikkhandho pavattati, dakkhiṇakkhito udakadhārā pavattati; dakkhiṇakanṇasotato aggikkhandho pavattati, vāmakanṇasotato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇakanṇasotato udakadhārā pavattati; dakkhiṇanāsikāsotato aggikkhandho pavattati; vāmanāsikāsotato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇanāsikāsotato udakadhārā pavattati; dakkhiṇamsakūṭato¹ aggikkhandho pavattati, vāmamsakūṭato² udakadhārā pavattati; vāmamsakūṭato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇamsakūṭato udakadhārā pavattati; dakkhiṇahatthato aggikkhandho pavattati, vāmahatthato udakadhārā pavattati; vāmahatthato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇahatthato udakadhārā pavattati; dakkhiṇapassato aggikkhandho pavattati, vāmapassato udakadhārā pavattati; vāmapassato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇapassato udakadhārā pavattati; dakkhiṇapādāto aggikkhandho pavattati, dakkhiṇapādāto udakadhārā pavattati; aṅgulaṅgulehi aggikkhandho pavattati, aṅgulantarikāhi udakadhārā pavattati; aṅgulantarikāhi aggikkhandho pavattati, aṅgulaṅgulehi udakadhārā pavattati; ekekalomato aggikkhandho pavattati, ekekalomato udakadhārā pavattati; lomakūpato lomakūpato aggikkhandho pavattati, lomakūpato lomakūpato udakadhārā pavattati, channam vanṇānam nīlānam pītakānam lohitakānam odātānam mañjiṭṭhānam³ pabhassarānam.

Bhagavā caṅkamati, [*] nimmito tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyam vā kappeti; bhagavā tiṭṭhati, nimmito caṅkamati vā nisīdati vā seyyam vā kappeti; bhagavā nisīdati, nimmito caṅkamati vā tiṭṭhati vā seyyam vā kappeti; bhagavā seyyam kappeti, nimmito caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vā; nimmito caṅkamati, bhagavā tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyam vā kappeti; nimmito tiṭṭhati, bhagavā caṅkamati vā nisīdati vā seyyam vā kappeti; nimmito nisīdati, bhagavā caṅkamati vā tiṭṭhati vā seyyam vā kappeti; nimmito seyyam kappeti, bhagavā caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vā.

Idam tathāgatassa yamakapāṭihīre nāṇam.

Yamakapaṭihīrañāṇaniddeso.

¹ dakkhiṇamsakūṭato - PTS; dakkhiṇa-amṣakūṭato - Machasam.

² vāmaṁsakūṭato - PTS; vāma-amṣa - Machasam. ³ mañjetṭhānam - PTS.

[*] Pālipadeso'tra - Syā makkharapotthake visadiso dissati.

70. Trí về Song Thông:

Trí về song thông của đức Như Lai là (có ý nghĩa) thế nào?

Ở đây, đức Như Lai thực hiện song thông không phô cập đến các Thinh Văn: Ngài phát ra khói lửa từ phần thân phía trên, phát ra nguồn nước từ phần thân phía dưới. Ngài phát ra khói lửa từ phần thân phía dưới, phát ra nguồn nước từ phần thân phía trên. Ngài phát ra khói lửa từ phần thân phía trước, phát ra nguồn nước từ phần thân phía sau. Ngài phát ra khói lửa từ phần thân phía sau, phát ra nguồn nước từ phần thân phía trước. Ngài phát ra khói lửa từ con mắt bên phải, phát ra nguồn nước từ con mắt bên trái. Ngài phát ra khói lửa từ con mắt bên trái, phát ra nguồn nước từ con mắt bên phải. Ngài phát ra khói lửa từ lỗ tai bên phải, phát ra nguồn nước từ lỗ tai bên trái. Ngài phát ra khói lửa từ lỗ tai bên trái, phát ra nguồn nước từ lỗ tai bên phải. Ngài phát ra khói lửa từ lỗ mũi bên phải, phát ra nguồn nước từ lỗ mũi bên trái. Ngài phát ra khói lửa từ lỗ mũi bên trái, phát ra nguồn nước từ lỗ mũi bên phải. Ngài phát ra khói lửa từ chót vai bên phải, phát ra nguồn nước từ chót vai bên trái. Ngài phát ra khói lửa từ chót vai bên trái, phát ra nguồn nước từ chót vai bên phải. Ngài phát ra khói lửa từ cánh tay phải, phát ra nguồn nước từ cánh tay trái. Ngài phát ra khói lửa từ cánh tay trái, phát ra nguồn nước từ cánh tay phải. Ngài phát ra khói lửa từ hông bên phải, phát ra nguồn nước từ hông bên trái. Ngài phát ra khói lửa từ hông bên trái, phát ra nguồn nước từ hông bên phải. Ngài phát ra khói lửa từ bàn chân phải, phát ra nguồn nước từ bàn chân trái. Ngài phát ra khói lửa từ bàn chân trái, phát ra nguồn nước từ bàn chân phải. Ngài phát ra khói lửa từ các ngón tay và ngón chân, phát ra nguồn nước từ các kẽ của các ngón tay và ngón chân. Ngài phát ra khói lửa từ các kẽ của các ngón tay và ngón chân, phát ra nguồn nước từ các ngón tay và ngón chân. Ngài phát ra khói lửa từ mỗi một sợi lông, phát ra nguồn nước từ mỗi một sợi lông. Ngài phát ra khói lửa từ từng lỗ chân lông, phát ra nguồn nước từ từng lỗ chân lông gồm có sáu màu sắc là xanh, vàng, đỏ, trắng, đỏ tía, màu ánh sáng.

Đức Thế Tôn đi kinh hành, còn hình biến hóa (của Ngài) đứng, hoặc ngồi, hoặc ở tư thế nằm; đức Thế Tôn đứng, còn hình biến hóa đi kinh hành, hoặc ngồi, hoặc ở tư thế nằm; đức Thế Tôn ngồi, còn hình biến hóa đi kinh hành, hoặc đứng, hoặc ở tư thế nằm; đức Thế Tôn ở tư thế nằm, còn hình biến hóa đi kinh hành, hoặc đứng, hoặc ngồi; hình biến hóa đi kinh hành, còn đức Thế Tôn đứng, hoặc ngồi, hoặc ở tư thế nằm; hình biến hóa đứng, còn đức Thế Tôn đi kinh hành, hoặc ngồi, hoặc ở tư thế nằm; hình biến hóa ngồi, còn đức Thế Tôn đi kinh hành, hoặc đứng, hoặc ở tư thế nằm; hình biến hóa ở tư thế nằm, còn đức Thế Tôn đứng, hoặc ngồi, hoặc đi kinh hành.

Đây là trí về song thông của đức Như Lai.

Phản giải thích ‘Trí về Song Thông.’

71. Mahākaruṇāsamāpattiñāṇam

Katamam tathāgatassa mahākaruṇāsamāttiyā nāṇam?

Bahukehi ākārehi passantānam buddhānam bhagavantānam sattesu mahākaruṇā okkamati: ‘Aditto lokasannivāso’ti passantānam buddhānam bhagavantānam sattesu mahākaruṇā okkamati. ‘Uyyutto lokasannivāso’ti passantānam buddhānam bhagavantānam sattesu mahākaruṇā okkamati. ‘Payāto lokasannivāso’ti passantānam buddhānam bhagavantānam sattesu mahākaruṇā okkamati. ‘Kummaggapatiipanno¹ lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Upanīyati loko addhuvo’ti passantānam —pe— ‘Atāṇo² loko anabhissaro’ti passantānam —pe— ‘Assako loko sabbam pahāya gamanīyan’ti passantānam —pe— ‘Ūno loko atitto taṇhādāso’ti passantānam —pe— ‘Atāyano³ lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Aleṇo lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Asaraṇo lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Asaraṇībhūto lokasannivāso’ti passantānam —pe—

‘Uddhato loko avūpasanto’ti passantānam —pe— ‘Sasallo lokasannivāso viddho puthusallehi, tassa natthañño koci sallānam uddhātā⁴ aññatra mayā’ti passantānam —pe— ‘Avijjandhakārāvaraṇo lokasannivāso⁵ kilesapañjarapakkhitto,⁶ tassa natthañño koci ālokam dassetā aññatra mayā’ti passantānam —pe— ‘Avijjāgato lokasannivāso aṇḍabhbhūto⁷ pariyonaddho⁸ tantākulakajāto⁹ guļaguṇa-ṭhikajāto¹⁰ muñjababbajabhūto¹¹ apāyam duggatim vinipātam saṃsāram nātivattati’ti passantānam —pe— ‘Avijjāvisadosasamlitto¹² lokasannivāso kilesakallībhūto’ti¹³ passantānam —pe—

‘Rāgadosamohajaṭājatito¹⁴ lokasannivāso, tassa natthañño koci jaṭam vijaṭetā¹⁵ aññatra mayā’ti passantānam —pe— ‘Taṇhāsaṅghāṭapatimukko¹⁶ lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Taṇhājālena otthaṭo¹⁷ lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Taṇhāsotena vuyhati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Taṇhāsamyojanena saññutto lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Taṇhānusayena anusaṭo¹⁸ lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Taṇhāsantāpena santappati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Taṇhāparilāhena pariḍayhati¹⁹ losannivāso’ti passantānam —pe—

¹ kumaggapaṭipanno - PTS.

¹¹ pabbabajbhūto - PTS.

² attāṇo - Syā.

¹² dosasallito - PTS.

³ atāṇo - PTS.

¹³ kilesakalibhūto - PTS.

⁴ uddhatā - Machasam; uddhato - PTS;
uddharako - Sī 2; uddhūtā - Syā.

¹⁴ mohajaṭito - PTS, Syā.

⁵ sannivāso aṇḍabhbhūto - Machasam.

¹⁵ vijaṭitā - Syā, PTS.

⁶ pañjaraṇam pakkhitto - Syā.

¹⁶ saṅghāṭapatimukko - Sī 1, 2.

⁷ andhabhbhūto - PTS.

¹⁷ ottato - PTS.

⁸ pariyonandho - PTS.

¹⁸ anusahagato - PTS, Sī 2.

⁹ tantākulajāto - Syā, PTS.

¹⁹ parilāyhati - PTS.

¹⁰ kulāguṇḍikajāto - Machasam; gulāguṇḍika - Syā.

71. Trí Thể Nhập Đại Bi:

Trí về sự thể nhập đại bi của đức Như Lai là (có ý nghĩa) thế nào?

Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét theo nhiều phương thức. Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị đốt cháy.’ Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị bận rộn.’ Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian diễn tiến.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian thực hành theo đạo lộ xấu xa.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian đưa đến (già chết) và không bền vững.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian là không có sự bảo vệ, không có chủ thể.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian là không có sở hữu chủ, mọi thứ sẽ dứt bỏ và ra đi.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian là thiếu thốn, không được thỏa mãn, là nô lệ của tham ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là không nơi bảo vệ.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là không nơi cư trú.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là không nơi nương tựa.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là tình trạng không có sự nương tựa.’ ...

... trong lúc xem xét rằng: ‘Thế gian là hỗn độn, không bình lặng.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian có mũi tên, bị xuyên thủng bởi những mũi tên to lớn,[*] ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người nhổ lên những mũi tên.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian có sự che phủ bởi bóng tối của vô minh, là ở trong quả trứng, là bị ném vào ngục tù của phiền não, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người chỉ cho thấy ánh sáng.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là đi đến vô minh, là ở trong quả trứng, bị che đậy, như là ố kén, như là tổ chim, được làm bằng các thứ cỏ dại, không vượt khỏi luân hồi là tình trạng gánh chịu đọa xứ, khổ cảnh.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là bị vây bắn bởi sự độc hại và xấu xa của vô minh, là vũng bùn của phiền não.’ ...

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị quấn vào cuộn rối của tham ái sân hận si mê, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người tháo gỡ cuộn rối.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị trói chặt vào sự kết nối của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị bao bọc bởi mạng lưới của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị cuốn trôi bởi giòng nước của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị ràng buộc bởi sự ràng buộc của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị tiêm ẩn bởi xu hướng ngủ ngầm của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị nung nóng bởi ngọn lửa của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị thiêu đốt bởi nguồn nhiệt của ái.’ ...

‘Ditthisaṅghāṭapatiṁukko lokasannivāso’ti passantānam —pe—
 ‘Ditthijālena otthaṭo lokasannivāso’ti passantānam —pe—
 ‘Ditthisotena vuyhati lokasannivāso’ti passantānam —pe—
 ‘Ditthisaṁyojanena saññutto lokasannivāso’ti passantānam —pe—
 ‘Ditthānusayena anusaṭo lokasannivāso’ti passantānam —pe—
 ‘Ditthisantāpena santappati lokasannivāso’ti passantānam —pe—
 Ditthipariḷāhena pariḍayhati lokasannivāso’ti passantānam —pe—

‘Jātiyā anugato lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Jarāya
 anusaṭo¹ lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Byādhinā abhibhūto
 lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Maraṇena abbhāhato²
 lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Dukkhe patiṭṭhito³
 lokasannivāso’ti passantānam —pe—

‘Taṇhāya udḍito lokasannivāso’ti passantānam —pe—
 ‘Jarāpākāraparikkhitto lokasannivāso’ti passantānam —pe—
 ‘Maccupāsena⁴ parikkhitto lokasannivāso’ti passantānam —pe—
 ‘Mahābandhanabaddho⁵ lokasannivāso rāgabandhanena
 dosabandhanena mohabandhanena mānabandhanena
 diṭṭhibandhanena kilesabandhanena duccaritabandhanena, tassa
 natthañño koci bandhanam mocetā aññatra mayā’ti passantānam —pe—
 ‘Mahāsambādhapaṭipanno lokasannivāso, tassa natthañño
 koci okāsam dassetā aññatra mayā’ti passantānam —pe—
 ‘Mahāpaṭipātā paṭipanno lokasannivāso, tassa natthañño koci
 paṭipodham chettā⁶ aññatra mayā’ti passantānam —pe—
 ‘Mahāpapātā patito lokasannivāso, tassa natthañño koci papātā
 uddhātā⁷ aññatra mayā’ti passantānam —pe—
 ‘Mahākantārapaṭipanno lokasannivāso, tassa natthañño koci
 kantāram tāretā aññatra mayā’ti passantānam —pe—
 ‘Mahāsaṁsārapaṭipanno lokasannivāso, tassa natthañño koci
 saṁsāramocetā⁸ aññatra mayā’ti passantānam —pe— ‘Mahāvidugge
 samparivattati lokasannivāso, tassa natthañño koci viduggā uddhātā⁷
 aññatra mayā’ti passantānam —pe— ‘Mahāpalipe paṭipanno
 lokasannivāso, tassa natthañño koci paṭipā uddhātā⁷ aññatra mayā’ti
 passantānam —pe—

‘Abbhāhato lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Āditto
 lokasannivāso rāgagginā dosagginā mohagginā jātiyā jarāmaraṇena⁹
 sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, tassa
 natthañño koci nibbāpetā aññatra mayā’ti passantānam —pe—
 ‘Unnitako¹⁰ lokasannivāso haññati niccamatāṇo¹¹ pattadaṇḍo
 takkarō’ti passantānam —pe—

¹ anusahagato - PTS.

⁷ uddhātā - Machasam; uddhātā - Syā.

² abhibhāto - Syā, PTS.

⁸ saṁsārā mocetā - Machasam, PTS.

³ dukkhapatito - Syā. PTS.

⁹ jarāya maraṇena - Machasam.

⁴ paccupāsena - PTS.

¹⁰ unnitako - Syā.

⁵ bandho - PTS.

¹¹ niccamantāṇo - Syā.

⁶ chetā - Machasam; chedetā - Syā, PTS.

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị trói chặt vào sự kết nối của tà kiến.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị bao bọc bởi mạng lưới tà kiến.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị cuốn trôi bởi giòng nước tà kiến.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị ràng buộc bởi sự ràng buộc của tà kiến.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị tiềm ẩn bởi xu hướng ngủ ngầm của tà kiến.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị nung nóng bởi ngọn lửa của tà kiến.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị thiêu đốt bởi nguồn nhiệt của tà kiến.’

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị tiếp nối bởi sự sanh.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị đeo đuổi bởi sự già.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị cai trị bởi bệnh tật.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị thống trị bởi sự chết.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị thiết lập ở trong đau khổ.’

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị chộp lấy bởi ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị vây quanh bởi hàng rào của sự già.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị vây quanh bởi bãy sập của tử thần.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị trói buộc bởi những sự trói buộc lớn là sự trói buộc của tham ái, sự trói buộc của sân, sự trói buộc của si, sự trói buộc của ngã mạn, sự trói buộc của tà kiến, sự trói buộc của phiền não, sự trói buộc của ác hạnh, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người mở ra sự trói buộc.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian đi vào sự chật chội đồng đúc, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người chỉ cho thấy khoáng trống.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị vướng bận bởi sự vướng bận lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người cắt đứt sự vướng bận.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị rơi vào vực thẳm lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người đưa lên khỏi vực thẳm.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là đi vào khu rừng lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người giúp cho vượt qua khu rừng.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là đi vào luân hồi vĩ đại, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người giúp cho giải thoát khỏi luân hồi.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị quay vòng trong pháo đài rộng lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người đưa lên khỏi pháo đài.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị chìm vào vũng lầy rộng lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người đưa lên khỏi vũng lầy.’

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là bị thống trị.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là bị thiêu đốt bởi lửa tham ái, bởi lửa sân, bởi lửa si, bởi sự sanh, bởi sự già, bởi sự chết, bởi sầu muộn, bởi than vãn, bởi khổ đau, bởi ưu phiền, bởi thất vọng, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người dập tắt.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là kẻ bị lôi kéo đi, bị giết chết, thường xuyên bị hành hạ, là kẻ trộm thọ lãnh hành phạt.’

‘Vajjabandhanabaddho lokasannivāso āghātanapaccupaṭṭhito, tassa natthañño koci mocetā¹ aññatra mayā’ti passantānam —pe— ‘Anātho lokasannivāso paramakāpaññappatto² tassa natthañño koci tāyetā³ aññatra mayā’ti passantānam —pe— ‘Dukkhābhitunno⁴ lokasannivāso cirarattapīlito’ti⁵ passantānam —pe— ‘Niccagadhitō⁶ lokasannivāso niccapipāsito’ti⁷ passantānam —pe—

‘Andho lokasannivāso acakkhuko’ti passantānam —pe— ‘Hatanetto lokasannivāso aparināyako’ti passantānam —pe— ‘Vipathapakkhanno⁸ lokasannivāso añjasāparaddho, tassa natthañño koci ariyapathaṁ ānetā aññatra mayā’ti passantānam —pe— ‘Mahoghapakkhanno lokasannivāso, tassa natthañño koci oghā uddhātā⁹ aññatra mayā’ti passantānam —pe—

‘Dvīhi dīṭṭhigatehi pariyuṭṭhito lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Tīhi duccaritehi vippaṭipanno lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Catūhi yogehi yutto¹⁰ lokasannivāso catuyogayojito’ti passantānam —pe— ‘Catūhi ganthehi ganthito¹¹ lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Catūhi upādānehi upādīyati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Pañcagatisamāruļho lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Pañcahi kāmaguṇehi raijati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Pañcahi nīvaraṇehi otthaṭo lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Chahi vivādamūlehi vivadati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Chahi taṇhākāyehi raijati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Chahi dīṭṭhigatehi pariyuṭṭhito lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Sattahi anusayehi anusaṭo lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Sattahi samyojanehi saññutto lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Sattahi mānehi unnato lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Aṭṭhahi lokadhammehi samparivattati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Aṭṭhahi micchattehi niyyāto lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Aṭṭhahi purisadosehi dussati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Navahi āghātavatthūhi āghātito lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Navavidhamānehi unnato lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Navahi taṇhāmūlakehi dhammehi raijati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Dasahi kilesavatthūhi kilissati lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Dasahi āghātavat-thūhi āghātito lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Dasahi akusa-lakammapatthehi samannāgato lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Dasahi saññojanehi saññutto lokasannivāso’ti passantānam —pe—

¹ bandhanam mocetā - Machasam.

² paramakāruññappatto - Machasam, Syā, PTS.

³ tāyitā - tāyitāti vā pāṭho sundaro - Sa. (Aṭṭhakathā).

⁴ dukkhābituṇṇo - PTS, Sa. ⁸ pakkhando - Machasam; pakkhanto - bahūsu.

⁵ cirarattam pīlito - Machasam. ⁹ uddhatā - Machasam, PTS; uddhatto - Syā.

⁶ gadhitō - Machasam. ¹⁰ pūrito - Syā.

⁷ niccam pipāsito - Machasam. ¹¹ gaṇṭhehi gaṇṭhito - Syā.

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là bị trói buộc bởi sự trói buộc của tội lỗi, được tồn tại ở sự hâm hại, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người làm cho giải thoát.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là không có người cai quản, đã đạt đến trạng thái vô cùng thảm hại, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người bảo hộ.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là tràn ngập khổ đau, đã bị hành hạ thời gian dài lâu.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là đòi hỏi, thường xuyên bị đói khát.’

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là tối tăm không có sự nhìn thấy.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian đã bị mất người hướng dẫn, không có người lãnh đạo.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian có sự rơi vào đạo lộ sai trái, đã đi sai đường, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người đem lại đạo lộ của các bậc Thánh.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian có sự rơi vào cơn lũ lớn, ngoại trừ ta không có kẻ khác ở thế gian là người nâng lên ra khỏi cơn lũ.’

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị xâm nhập bởi hai (tà) kiến.’^[*] ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian thực hành sai quấy theo ba ác hạnh.’^[*] ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị quàng vào bởi bốn ách, bị máng vào bởi bốn ách.’^[*] ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị bó buộc bởi bốn phược.’^[*] ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị chấp chặt bởi bốn thủ.’^[*] ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là bị đọa vào năm cảnh giới.’^[*] ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị nhiễm bởi năm phần dục lạc.’ ... ‘Đời sống ở thế gian bị bao bọc bởi năm sự ngăn che.’^[*] ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian tranh cãi với sáu nguồn gốc của tranh cãi.’^[*] ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị nhiễm bởi sáu nhóm ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị xâm nhập bởi sáu (tà) kiến.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị tiêm ẩn bởi bảy xu hướng ngủ ngầm.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị ràng buộc bởi bảy sự ràng buộc.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là kiêu hãnh với bảy ngã mạn.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị quay cuồng bởi tám pháp thế gian.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị dẫn dắt bởi tám sự sai trái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị hư hỏng bởi tám sự hư hỏng của con người.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị hâm hại bởi chín nền tảng của sự hâm hại.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian là kiêu hãnh với chín cách ngã mạn.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị ái nhiễm bởi chín nguồn gốc của ái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị ô nhiễm bởi mười nền tảng của phiền não.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị hâm hại bởi mười nền tảng của sự hâm hại.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian hội đủ mười phương thức của nghiệp bất thiện.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị ràng buộc bởi mười sự ràng buộc.’

‘Dasahi micchattehi niyyāto lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Dasavatthukāya micchādiṭṭhiyā samannāgato lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Dasavatthukāya antaggāhikāya¹ diṭṭhiyā samannāgato lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Atṭhasatatañhāpapañcasatehi papañcito lokasannivāso’ti passantānam —pe— ‘Dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatehi pariyoṭṭhito lokasannivāso’ti passantānam buddhānam bhagavantānam sattesu mahākaruṇā okkamati.

‘Ahañcamhi tiṇṇo, loko ca atiṇṇo; ahañcamhi mutto, loko ca amutto; ahañcamhi danto, loko ca adanto; ahañcamhi santo, loko ca asanto; ahañcamhi assattho, loko ca anassattho; ahañcamhi parinibbuto, loko ca aparinibbuto. Pahomi khvāham tiṇṇo tāretum, mutto mocetum, danto dametum, santo sametum, assattho assāsetum, parinibbuto parinibbāpetun’ti passantānam buddhānam bhagavantānam sattesu mahākaruṇā okkamati.

Idam tathāgatassa mahākaruṇāsamāpattiyañānam.

Mahākaruṇāsamāpattiñāṇaniddeso.

72 - 73. Sababaññuta - anāvaraṇañāṇāni

Katamañ sabbaññutañāṇam?

Sabbam saṅkhataṁasaṅkhatañānam² anavasesam jānātīti sabbaññutañāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇañāṇam.³

Atītañ sabbam jānātīti sabbaññutañāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇañāṇam.

Anāgatañ sabbam janātīti sabbaññutañāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇañāṇam.

Paccuppannam sabbam janātīti sabbaññutañāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇañāṇam.

Cakkhuñceva⁴ rūpā ca etam sabbam⁵ jānātīti sabbaññutañāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇañāṇam, sotañceva saddā ca —pe— ghānañceva gandhā ca —pe— jivhā ceva rasā ca —pe— kāyo ceva photṭhabbā ca —pe— mano ceva dhammā ca etam sabbam jānātīti sabbaññutañāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇañāṇam.

¹ antaggāhikadiṭṭhiyā - Sī 1.

² sabbasaṅkhataṁasaṅkatañānam - Syā, Sī 2.

³ anāvaraṇam nīḍānam - Syā.

⁴ cakkhu ceva - Machasam.

⁵ evam tam sabbam - Machasam.

... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị dấn dắt bởi mươi sự sai trái.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian hội đủ tà kiến theo mươi nền tảng¹.’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian hội đủ hữu biên kiến theo mươi nền tảng².’ ... trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị trì hoãn bởi sự trì hoãn của một trăm lẻ tám ái.’ Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Đời sống ở thế gian bị xâm nhập bởi sáu mươi hai tà kiến.’

Lòng đại bi đối với chúng sanh hiện khởi ở chư Phật Thế Tôn trong lúc xem xét rằng: ‘Ta đã vượt qua và thế gian là chưa vượt qua. Ta đã giải thoát và thế gian chưa giải thoát. Ta đã được rèn luyện và thế gian chưa được rèn luyện. Ta được an tĩnh và thế gian chưa được an tĩnh. Ta được tự tại và thế gian chưa được tự tại. Ta đã được hoàn toàn dập tắt và thế gian chưa được hoàn toàn dập tắt. Quả vậy, Ta đã vượt qua để làm cho vượt qua, đã giải thoát để làm cho giải thoát, đã được rèn luyện để làm cho được rèn luyện, đã được an tĩnh để làm cho được an tĩnh, đã được tự tại để làm cho tự tại, đã được hoàn toàn dập tắt để làm cho hoàn toàn dập tắt.’

Đây là trí về sự thể nhập đại bi của đức Như Lai.

Phân giải thích về ‘Trí Thể Nhập Đại Bi.’

72 - 73. Trí toàn giác - không bị ngăn che:

Trí Toàn Giác của đức Như Lai là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Biết tất cả (pháp) hữu vi và vô vi không có thiếu sót’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Biết tất cả việc đã qua’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Biết tất cả việc chưa đến’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Biết tất cả việc hiện tại’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Mắt và luôn cả các sắc, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Tai và luôn cả các thính, ... ‘Mũi và luôn cả các khí, ... ‘Lưỡi và luôn cả các vị, ... ‘Thân và luôn cả các xúc, ... ‘Ý và luôn cả các pháp, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

¹ Tà kiến theo mươi nền tảng: bối thí không có (quả báu), ..., ở trên thế gian không có các Sa-môn Bà-la-môn sống chân chánh, thực hành chân chánh, sau khi tự thân tác chứng nhờ vào thắng trí, sẽ công bố về đời này và đời sau. (Vbh. 392)

² Hữu biên kiến theo mươi nền tảng: Thế giới là thường cõi, ... có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết? (Sđd.)

Yāvatā aniccaṭṭham dukkhaṭṭham anattaṭṭham, tam sabbam jānātīti sabbaññutaññāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññāṇam. Yāvatā rūpassa aniccaṭṭham dukkhaṭṭham anattaṭṭham, tam sabbam jānātīti sabbaññutaññāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññāṇam. Yāvatā vedanāya —pe— Yāvatā saññāya —pe— Yāvatā saṅkhārāṇam —pe— Yāvatā viññāṇassa —pe— Yāvatā cakkhussa —pe— Yāvatā jarāmarañassa aniccaṭṭham dukkhaṭṭham anattaṭṭham, tam sabbam jānātīti sabbaññutaññāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññāṇam.

Yāvatā abhiññāya abhiññāṭṭham, tam sabbam jānātīti sabbaññutaññāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññāṇam. Yāvatā pariññāya pariññāṭṭham —pe— Yāvatā pahānassa¹ pahānatṭham —pe— Yāvatā bhāvanāya bhāvanaṭṭham —pe— Yāvatā sacchikiriyāya sacchikiriyaṭṭham —pe—

Yāvatā khandhāṇam khandhaṭṭham —pe— Yāvatā dhātūṇam dhātuṭṭham —pe— Yāvatā āyatanāṇam āyatanaṭṭham —pe— Yāvatā saṅkhatāṇam saṅkhataṭṭham —pe— Yāvatā asaṅkhatassa asaṅkhataṭṭham tam sabbam jānātīti sabbaññutaññāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññāṇam.

Yāvatā kusale dhamme sabbam [*] jānātīti saññubbataññāṇam, tattha āvaranam natthīti anāvaraṇaññāṇam. Yāvatā akusale dhamme —pe— Yāvatā abyākate dhamme —pe—

Yāvatā kāmāvacare dhamme —pe— Yāvatā rūpāvacare dhamme —pe— Yāvatā arūpāvacare dhamme —pe— Yāvatā apariyāpanne dhamme sabbam jānātīti sabbaññutaññāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññāṇam.

Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭham —pe— Yāvatā samudayassa samudayaṭṭham —pe— Yāvatā nirodhassa nirodhaṭṭham —pe— Yāvatā maggassa maggaṭṭham tam sabbam jānātīti sabbaññutaññāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññāṇam.

Yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidaṭṭham —pe— Yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidaṭṭham —pe— Yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidaṭṭham —pe— Yāvatā paṭibhānapaṭisambhidāya paṭibhānapaṭisambhidaṭṭham tam sabbam jānātīti sabbaññutaññāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññāṇam.

¹ pahānāya - Syā. [*] “Sabbe jānātīti bahuvacanapāṭho sundaro, ekvacana-sote panitattā pana potthakesu ekavacanena likhitam” yanu aṭuvāyi.

‘Cho đến ý nghĩa của vô thường, ý nghĩa của khổ não, ý nghĩa của vô ngã, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Cho đến ý nghĩa vô thường, ý nghĩa khổ não, ý nghĩa vô ngã của sắc, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Cho đến ý nghĩa vô thường, ý nghĩa khổ não, ý nghĩa vô ngã của thọ, ... của tưởng, ... của các hành, ... của thức, ... của mắt, ... của lão tử, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa của sự biết rõ đối với sự biết rõ, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Cho đến ý nghĩa của sự biết toàn diện đối với sự biết toàn diện... ‘Cho đến ý nghĩa của sự dứt bỏ đối với sự dứt bỏ ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự tu tập đối với sự tu tập ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự tác chứng đối với sự tác chứng, ...

‘Cho đến ý nghĩa của uẩn đối với các uẩn, ... ‘Cho đến ý nghĩa của giới đối với các giới ... ‘Cho đến ý nghĩa của xứ đối với các xứ ... ‘Cho đến ý nghĩa của pháp hữu vi đối với các pháp hữu vi ... ‘Cho đến ý nghĩa của pháp vô vi đối với pháp vô vi, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến các pháp thiện, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che. ‘Cho đến các pháp bất thiện ... ‘Cho đến các pháp vô kỵ, ...

‘Cho đến các pháp dục giới, ... ‘Cho đến các pháp sắc giới, ... ‘Cho đến các pháp vô sắc giới, ... ‘Cho đến các pháp không bị lệ thuộc, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa của Khổ đối với Khổ, ... ‘Cho đến ý nghĩa về nhân sanh (Khổ) đối với nhân sanh (Khổ), ... ‘Cho đến ý nghĩa về sự diệt tận (Khổ) đối với sự diệt tận (Khổ), ... ‘Cho đến ý nghĩa về Đạo của Đạo, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa về sự phân tích ý nghĩa đối với sự phân tích ý nghĩa, ... ‘Cho đến ý nghĩa về sự phân tích pháp đối với sự phân tích pháp, ... ‘Cho đến ý nghĩa về sự phân tích ngôn từ đối với sự phân tích ngôn từ, ... ‘Cho đến ý nghĩa về sự phân tích phép biện giải đối với sự phân tích phép biện giải, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

Yāvatā indriyaparopariyatte nāṇam —pe— Yāvatā sattānam āsayānusaye nāṇam —pe— Yāvatā yamakapāṭihire nāṇam —pe— Yāvatā mahākaruṇāsamāpattiya nāṇam, tam sabbam jānatīti sabbaññutaññam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññam.

Yāvatā sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya ditṭham sutam mutam viññātam pattaṇam pariyesitam anuvicaritam manasā, sabbam jānatīti sabbaññutaññam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññam.

1. ‘Na tassa additṭhamidhatthi kiñci
atho aviññātamajānitabbam,
sabbam abhiññāsi yadatthi neyyam
tathāgato tena samantacakkhū’ti.

Samantacakkhūti kenaṭhena samantacakkhu?

Cuddasa buddhaññāni: dukkhe nāṇam buddhaññam, dukkhasamudaye nāṇam buddhaññam, dukkhanirodhe nāṇam buddhaññam, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya nāṇam buddhaññam, atthapaṭisambhide nāṇam buddhaññam, dhammapaṭisambhide nāṇam buddhaññam, niruttipaṭisambhide nāṇam buddhaññam, paṭibhānapaṭisambhide nāṇam buddhaññam, indriyaparopariyatte nāṇam buddhaññam, sattānam āsayānusaye nāṇam buddhaññam, yamakapāṭihire nāṇam buddhaññam, mahākaruṇāsamāpattiya nāṇam buddhaññam, sabbaññutaññam buddhaññam, anāvaraṇaññam buddhaññam, imāni cuddasa buddhaññāni. Imesam cuddasannam buddhaññānam atṭha nāṇāni sāvaka-sādhāraṇāni, cha nāṇāni asādhāraṇāni sāvakehi.

Yāvatā dukkhassa dukkhaṭho sabbo nāto, aññāto dukkhaṭho natthīti sabbaññutaññam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññam.

Yāvatā dukkhassa dukkhaṭho sabbo ditṭho —pe— Sabbo vidito —pe— Sabbo sacchikato —pe— Sabbo phassito paññāya, aphassito paññāya dukkhaṭho natthīti sabbaññutaññam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññam.

Yāvatā samudayassa samudayaṭho —pe— Yāvatā nirodhassa nirodhaṭho —pe— Yāvatā maggassa maggaṭho —pe— Yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidatṭho —pe— Yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidatṭho —pe— Yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidatṭho —pe— Yāvatā paṭibhānapaṭisambhidāya paṭibhānapaṭisambhidatṭho sabbo nāto —pe— sabbo ditṭho —pe— sabbo vidito —pe— sabbo sacchikato —pe— sabbo phassito paññāya, aphassito paññāya paṭibhānapaṭisambhidatṭho natthīti sabbaññutaññam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇaññam.

‘Cho đến trí biết được khả năng của người khác, ... ‘Cho đến trí về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm của chúng sanh, ... ‘Cho đến trí về song thông, ... ‘Cho đến trí về sự thể nhập đại bi, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến điều đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, đã đạt đến, đã được tầm cầu, đã được đeo đuổi bởi tâm trí của thế gian tính luôn cõi chư thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư thiên và loài người, biết tất cả điều ấy’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

1. <i>Không gì ở nơi đây</i> →
<i>hoặc không nhận thức được,</i>
<i>Ngài biết rõ tất cả</i>
<i>vì thế đức Như Lai</i> | <i>không được thấy bởi Ngài,</i>
<i>hoặc không thể biết đến.</i>
<i>mọi điều có thể biết,</i>
<i>là vị có Toàn Nhã.</i> |
|--|--|

Toàn Nhã: Toàn Nhã theo ý nghĩa gì?

Mười bốn Phật trí: Trí về Khổ là Phật trí. Trí về nhân sanh Khổ là Phật trí. Trí về sự diệt tận Khổ là Phật trí. Trí về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ là Phật trí. Trí về sự phân tích ý nghĩa ... Trí về sự phân tích pháp ... Trí về sự phân tích ngôn từ ... Trí về sự phân tích phép biện giải ... Trí biết được khả năng của người khác ... Trí về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm của chúng sanh ... Trí về song thông ... Trí về sự thể nhập đại bi ... Trí Toàn Giác là Phật trí. Trí không bị ngăn che là Phật trí. Đây là mười bốn Phật trí. Trong số mười bốn Phật trí này, tám loại trí là phổ thông đến các vị Thinh Văn, sáu loại trí là không phổ thông đến các vị Thinh Văn.

‘Cho đến ý nghĩa về Khổ của Khổ, tất cả đã được biết. Không có ý nghĩa về Khổ là không được biết’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa về Khổ của Khổ, tất cả đã được thấy, ... đã được hiểu, ... đã được tác chứng, ... đã được chạm đến bởi tuệ. Không có ý nghĩa về Khổ là không được chạm đến bởi tuệ’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến ý nghĩa về nhân sanh của nhân sanh, ... ‘Cho đến ý nghĩa về diệt tận của diệt tận, ... ‘Cho đến ý nghĩa về đạo của Đạo, ... ‘Cho đến ý nghĩa về phân tích ý nghĩa của sự phân tích ý nghĩa, ... ‘Cho đến ý nghĩa về phân tích pháp của sự phân tích pháp, ... ‘Cho đến ý nghĩa về phân tích ngôn từ của sự phân tích ngôn từ, ... ‘Cho đến ý nghĩa về phân tích phép biện giải của sự phân tích phép biện giải, tất cả đã được biết, ... tất cả đã được thấy, ... tất cả đã được hiểu, ... tất cả đã được tác chứng, ... tất cả đã được chạm đến bởi tuệ. Không có ý nghĩa của sự phân tích phép biện giải là không được chạm đến bởi tuệ’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

Yāvatā indriyaparopariyatte nāṇam —pe— Yāvatā sattānam āsayānusaye nāṇam —pe— Yāvatā yamakapāṭihire nāṇam —pe— Yāvatā mahākaruṇāsamāpattiyyā nāṇam sabbam nātām —pe— sabbam diṭṭham —pe— sabbam vidiṭam —pe— sabbam sacchikatam —pe— sabbam phassitam paññāya, aphassitam paññāya mahākaruṇāsamāpattiyyā nāṇam natthīti sabbaññutañāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇañāṇam.

Yāvatā sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭham sutam mutam viññātām pattaṁ pariyesitam anuvicaritam manasā, sabbam nātām —pe— sabbam diṭṭham —pe— sabbam vidiṭam —pe— sabbam sacchikatam —pe— sabbam phassitam paññāya, aphassitam paññāya natthīti sabbaññuta-ñāṇam, tattha āvaraṇam natthīti anāvaraṇañāṇam.

Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci
atho aviññātāmajānitabbam,
sabbam abhiññāsi yadatthi neyyam
tathāgato tena samantacakkhū’ti

Sabbaññutañāṇaniddeso.

Nānakathā samattā.

--ooOoo--

‘Cho đến trí biết được khả năng của người khác, ... ‘Cho đến trí về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm của chúng sanh, ... ‘Cho đến trí về song thông, ... ‘Cho đến trí về sự thể nhập đại bi, tất cả đã được biết, ... tất cả đã được thấy, ... tất cả đã được hiểu, ... tất cả đã được tác chứng, ... tất cả đã được chạm đến bởi tuệ. Không có trí về sự thể nhập đại bi là không được chạm đến bởi tuệ’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

‘Cho đến điều đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, đã đạt, đã tầm câu, đã đeo đuổi bởi tâm trí của thế gian tính luôn cõi chư thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư thiên và loài người, tất cả đã được biết, ... tất cả đã được thấy, ... tất cả đã được hiểu, ... tất cả đã được tác chứng, ... tất cả đã được chạm đến bởi tuệ. Không có trí về sự thể nhập đại bi là không được chạm đến bởi tuệ’ là trí Toàn Giác, ‘không có sự ngăn che về điều ấy’ là trí không bị ngăn che.

*Không gì ở nơi đây → không được thấy bởi Ngài,
hoặc không nhận thức được, hoặc không thể biết đến.
Ngài biết rõ tất cả mọi điều có thể biết,
vì thế đức Như Lai là vị có Toàn Nhẫn.*

Phần giải thích ‘Trí Toàn Giác.’

Phần giảng về Trí được đầy đủ.

--ooOoo--

II. DITṬHIKATHĀ

Kā diṭṭhi,¹ kati diṭṭhitṭhānāni, kati diṭṭhipariyuṭṭhānāni, kati diṭṭhiyo, kati diṭṭhābhinivesā, katamo diṭṭhitṭhānasamugghātoti?

1. **Kā diṭṭhīti?** Abhinivesaparāmāso diṭṭhi.²
2. **Kati diṭṭhitṭhānānīti?** Aṭṭha diṭṭhitṭhānāni.
3. **Kati diṭṭhipariyuṭṭhānānīti?** Aṭṭhārasa diṭṭhipariyuṭṭhānāni.
4. **Kati diṭṭhiyoti?** Soṭasa diṭṭhiyo.
5. **Kati diṭṭhābhinivesāti?** Tīni sataṁ³ diṭṭhābhinivesā.
6. **Katamo diṭṭhitṭhānasamugghātoti?** Sotāpattimaggo diṭṭhitṭhānasamugghāto.

Katham⁴ abhinivesaparāmāso diṭṭhi?

Rūpaṁ ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Vedanaṁ ‘etam mama —pe— Saññāmaṁ etam mama —pe— Saṅkhāre ‘etam mama —pe— Viññāṇaṁ ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhum ‘etam mama —pe— Sotam ‘etam mama —pe— Ghānaṁ ‘etam mama —pe— Jivham ‘etam mama —pe— Kāyam ‘etam mama —pe— Manam ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Rūpe⁵ ‘etam mama —pe— Sadde ‘etam mama —pe— Gandhe ‘etam mama —pe— Rase ‘etam mama —pe— Phoṭṭhabbe ‘etam mama —pe— Dhamme ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkuviññāṇaṁ ‘etam mama —pe— Sotaviññāṇaṁ ‘etam mama —pe— Ghānaviññāṇaṁ ‘etam mama —pe— Jivhāviññāṇaṁ ‘etam mama —pe— Kāyaviññāṇaṁ ‘etam mama —pe— Manoviññāṇaṁ ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhusamphassam ‘etam mama —pe— Sotasamphassam ‘etam mama —pe— Ghānasamphassam ‘etam mama —pe— Jivhāsamphassam ‘etam mama —pe— Kāyasamphassam ‘etam mama —pe— Manosamphassam ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

¹ kā diṭṭhīti - Syā natthi.

² kati abhinivesaparāmāso diṭṭhi - Syā.

³ tīmsasatam - Syā.

⁴ kati - Syā.

⁵ rūpaṁ saddaṁ (iccā) - Syā, Sī 1, 2.

II. GIẢNG VỀ KIẾN:

Kiến là gì? Có bao nhiêu cơ sở của kiến? Có bao nhiêu cơ sở xâm nhập của kiến? Có bao nhiêu loại kiến? Có bao nhiêu sự cỗ chấp của kiến? Điều gì là sự tiêu diệt cơ sở của kiến?

1. Kiến là gì? Sự cỗ chấp và bám víu là kiến.
2. Có bao nhiêu cơ sở của kiến? Có tám cơ sở của kiến.
3. Có bao nhiêu cơ sở xâm nhập của kiến? Có mười tám cơ sở xâm nhập của kiến.
4. Có bao nhiêu loại kiến? Có mười sáu loại kiến.
5. Có bao nhiêu sự cỗ chấp của kiến? Có ba trăm sự cỗ chấp của kiến.
6. Điều gì là sự tiêu diệt cơ sở của kiến? Đạo Nhập Lưu là sự tiêu diệt cơ sở của kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu là kiến là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự cỗ chấp và bám víu về sắc rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến. Sự cỗ chấp và bám víu về thọ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tướng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về các hành rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thức rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu về mắt rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tai rằng: ‘Cái này là của tôi ... về mũi rằng: ‘Cái này là của tôi ... về lưỡi rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thân rằng: ‘Cái này là của tôi ... về ý rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến. Sự cỗ chấp và bám víu về cảnh sắc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh thính rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh khí rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh vị rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về cảnh pháp rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu về nhãn thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhĩ thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tỷ thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thiết thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thân thức rằng: ‘Cái này là của tôi ... về ý thức rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu về nhãn xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhĩ xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tỷ xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thiết xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thân xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về ý xúc rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Cakkhusamphassajam vedanam etam mama —pe— Sotasamphassajam vedanam —pe— Ghānasamphassajam vedanam —pe— Jivhāsamphassajam vedanam —pe— Kāyasamphassajam vedanam —pe— Manosamphassajam vedanam ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso ditṭhi.

Rūpasaññam etam mama —pe— Saddasaññam etam mama —pe— Gandhasaññam etam mama —pe— Rasasaññam etam mama —pe— Phoṭṭhabbasaññam etam mama —pe— Dhammasaññam ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso ditṭhi.

Rūpasañcetanam etam mama —pe— Saddasañcetanam etam mama —pe— Gandhasañcetanam etam mama —pe— Rasasañcetanam etam mama —pe— Phoṭṭhabbasañcetanam etam mama —pe— Dhammasañcetanam ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso ditṭhi.

Rūpataṇham etam mama —pe— Saddataṇham etam mama —pe— Gandhataṇham etam mama —pe— Rasataṇham etam mama —pe— Phoṭṭhabataṇham etam mama —pe— Dhammataṇham ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso ditṭhi.

Rūpavittakkam etam mama —pe— Saddavitakkam etam mama —pe— Gandhavitakkam etam mama —pe— Rasavitakkam etam mama —pe— Phoṭṭabbavitakkam etam mama —pe— Dhammaditakkam ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso ditṭhi.

Rūpavicāram etam mama —pe— Saddavicāram etam mama —pe— Gandhavicāram etam mama —pe— Rasavicāram etam mama —pe— Phoṭṭabbavicāram etam mama —pe— Dhammavicāram ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso ditṭhi.

Paṭhavīdhātum etam mama —pe— Āpodhātum etam mama —pe— Tejodhātum etam mama —pe— Vāyodhātum etam mama —pe— Ākāsadhadhātum etam mama —pe— Viññāṇadhātum ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso ditṭhi.

Paṭhavīkasiṇam etam mama —pe— Āpokasiṇam etam mama —pe— Tejokasiṇam etam mama —pe— Vāyokasiṇam etam mama —pe— Nīlakasiṇam etam mama —pe— Pītakasiṇam etam mama —pe— Lohitakasiṇam etam mama —pe— Odātakasiṇam etam mama —pe— Ākāsakasiṇam etam mama —pe— Viññāṇakasiṇam ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso ditṭhi.

Kesam etam mama —pe— Lomaṁ etam mama —pe— Nakham etam mama —pe— Dantam etam mama —pe— Tacam etam mama —pe— Maṁsaṁ etam mama —pe— Nahāruṁ etam mama —pe— Atṭhim etam mama —pe— Atṭhimiñjam etam mama —pe— Vakkam etam mama —pe— Hadayaṁ etam mama —pe— Yakanam etam

Sự cố chấp và bám víu về thọ sanh ra từ nhẫn xúc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thọ sanh ra từ nhĩ xúc ... về thọ sanh ra từ tỳ xúc ... về thọ sanh ra từ thiệt xúc ... về thọ sanh ra từ thân xúc ... về thọ sanh ra từ ý xúc rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc tưởng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thịnh tưởng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí tưởng ... về vị tưởng ... về xúc tưởng ... về pháp tưởng rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thịnh tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về xúc tư rằng: ‘Cái này là của tôi ... về pháp tư rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc ái rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thịnh ái rằng: ‘Cái này là của tôi... về khí ái rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị ái ... về xúc ái ... về pháp ái rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thịnh tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về xúc tâm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về pháp tâm rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sắc tứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thịnh tứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí tứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị tứ ... về xúc tứ ... về pháp tứ rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về địa giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thủy giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về hỏa giới ... về phong giới ... về hư không giới ... về thức giới rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về đê mục đất rằng: ‘Cái này là của tôi ... về đê mục nước rằng: ‘Cái này là của tôi ... về đê mục lửa ... về đê mục gió ... về đê mục xanh ... về đê mục vàng ... về đê mục đỏ ... về đê mục trắng ... về đê mục hư không rằng: ‘Cái này là của tôi ... về đê mục thức rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về tóc rằng: ‘Cái này là của tôi ... về lông rằng: ‘Cái này là của tôi ... về móng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về răng rằng: ‘Cái này là của tôi ... về da rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thịt răng: ‘Cái này là của tôi ... về gân ... về xương ... về tuy xương ... về thận ... về tim rằng: ‘Cái này là của tôi ... về gan rằng: ‘Cái này là

mama —pe— Kilomakam̄ etam̄ mama —pe— Pihakam̄ etam̄ mama —pe— Papphāsam̄ etam̄ mama —pe— Antam̄ etam̄ mama —pe— Antaguṇam̄ etam̄ mama —pe— Udariyam̄ etam̄ mama —pe— Karīsam̄ etam̄ mama —pe— Pittam̄ etam̄ mama —pe— Semham̄ etam̄ mama —pe— Pubbam̄ etam̄ mama —pe— Lohitam̄ etam̄ mama —pe— Sedam̄ etam̄ mama —pe— Medam̄ etam̄ mama —pe— Assum̄ etam̄ mama —pe— Vasam̄ etam̄ mama —pe— Khelam̄ etam̄ mama —pe— Siṅghānikam̄ etam̄ mama —pe— Lasikam̄ etam̄ mama —pe— Muttam̄ etam̄ mama —pe— Matthaluṅgam̄ ‘etam̄ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Rūpāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Sotāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Saddāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Ghānāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Ghandhāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Jivhāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Rasāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Kāyāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Phoṭṭhabbāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Manāyatanaṁ etam̄ mama —pe— Dhammāyatanaṁ ‘etam̄ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhudhātum̄ etam̄ mama —pe— Rūpadhātum̄ etam̄ mama —pe— Cakkhuviññāṇadhātum̄ etam̄ mama —pe— Sotadhātum̄ etam̄ mama —pe— Saddadhātum̄ —pe— Sotaviññāṇadhātum̄ —pe— Ghānadadhātum̄ —pe— Ghandhadhātum̄ —pe— Ghānaviññāṇadhātum̄ —pe— Jivhādhātum̄ —pe— Rasadhātum̄ —pe— Jivhāviññāṇadhātum̄ —pe— Kāyadhātum̄ —pe— Phoṭṭhabbadhātum̄ —pe— Kāyaviññāṇadhātum̄ —pe— Manodhātum̄ etam̄ mama —pe— Dhammadhātum̄ etam̄ mama —pe— Manoviññāṇadhātum̄ ‘etam̄ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhundriyam̄ etam̄ mama —pe— Sotindriyam̄ etam̄ mama —pe— Ghānindriyam̄ etam̄ mama —pe— Jivhindriyam̄ etam̄ mama —pe— Kāyindriyam̄ etam̄ mama —pe— Manindriyam̄ etam̄ mama —pe— Jivitindriyam̄ etam̄ mama —pe— Itthindriyam̄ etam̄ mama —pe— Purisindriyam̄ etam̄ mama —pe— Sukhindriyam̄ etam̄ mama —pe— Dukkhindriyam̄ etam̄ mama —pe— Somanassindriyam̄ etam̄ mama —pe— Domanassindriyam̄ etam̄ mama —pe— Upekkhindriyam̄ etam̄ mama —pe— Saddhindriyam̄ etam̄ mama —pe— Viriyindriyam̄ etam̄ mama —pe— Satindriyam̄ etam̄ mama —pe— Samādhindriyam̄ etam̄ mama —pe— Paññindriyam̄ ‘etam̄ mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Kāmadhātum̄ etam̄ mama —pe— Rūpadhātum̄ etam̄ mama —pe— Arūpadhātum̄ etam̄ mama —pe— Kāmabhavaṁ etam̄ mama —pe— Rūpabhavaṁ etam̄ mama —pe— Arūpabhavaṁ etam̄ mama —pe— Saññābhavaṁ etam̄ mama —pe— Asaññābhavaṁ etam̄ mama —pe— Nevasaññānāsaññābhavaṁ etam̄ mama —pe— Ekavokāra-bhavaṁ etam̄ mama —pe— Catuvokārabhavaṁ etam̄ mama —pe—

của tôi ... về cơ hoành rằng: ‘Cái này là của tôi ... về lá lách rằng: ‘Cái này là của tôi ... về phổi rằng: ‘Cái này là của tôi ... về ruột rằng: ‘Cái này là của tôi ... về màng ruột rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thực phẩm chưa tiêu rằng: ‘Cái này là của tôi ... về phân rằng: ‘Cái này là của tôi ... về mật rằng: ‘Cái này là của tôi ... về đàm rằng: ‘Cái này là của tôi ... về mủ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về máu rằng: ‘Cái này là của tôi ... về mồ hôi rằng: ‘Cái này là của tôi ... về mỡ ... về nước mắt ... về nước mỡ (huyết tương) ... về nước miếng ... về nước mũi ... về nước ở khớp xương ... về nước tiểu... về tủy não rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về nhãn xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sắc xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhĩ xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thính xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tỷ xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thiệt xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thân xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về xúc xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về ý xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về pháp xứ rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về nhãn giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sắc giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhãm thức giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhĩ giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thịnh giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhĩ thức giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tỷ giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về khí giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tỷ thức giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thiệt giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vị giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thiệt thức giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thân giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về xúc giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thân thức giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về ý giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về pháp giới rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về nhãn quyền rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhĩ quyền ... về tỷ quyền ... về thiệt quyền ... về thân quyền ... về ý quyền ... về mạng quyền ... về nữ quyền ... về nam quyền ... về lạc quyền ... về khổ quyền ... về hỷ quyền ... về ưu quyền ... về xá quyền ... về tín quyền ... về tấn quyền ... về niệm quyền ... về định quyền ... về tuệ quyền rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về dục giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sắc giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vô sắc giới rằng: ‘Cái này là của tôi ... về dục hữu rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sắc hữu rằng: ‘Cái này là của tôi ... về vô sắc hữu rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tưởng hữu rằng: ‘Cái này là của tôi ... về phi tưởng hữu rằng: ‘Cái này là của tôi ... về phi tưởng phi phi tưởng hữu rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhất uẩn hữu rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tứ uẩn hữu rằng: ‘Cái

mama —pe— Pañcavokārabhavam ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi.

Paṭhamam jhānam¹ etam mama —pe— Dutiyam jhānam etam mama —pe— Tatiyam jhānam etam mama —pe— Catuttham jhānam etam mama —pe— Mettam cetovimuttim² etam mama —pe— Karuṇam cetovimuttim etam mama —pe— Muditam cetovimuttim etam mama —pe— Upekkham cetovimuttim etam mama —pe— Ākāsañca-yatanasamāpattim etam mama —pe— Viññānañca-yatanasamāpattim etam mama —pe— Ākiñcaññayatanasamāpattim etam mama —pe— Nevasaññānāsaññayatanasamāpattim ‘etam mama esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi.

Avijjam etam mama —pe— Saṅkhāre etam mama —pe— Viññāṇam etam mama —pe— Nāmarūpam etam mama —pe— Saḷayatanam etam mama —pe— Phassam etam mama —pe— Vedanam etam mama —pe— Taṇham etam mama —pe— Upādānam etam mama —pe— Bhavam etam mama —pe— Jātiṁ etam mama —pe— Jarāmarañam ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi.

Evam abhinivesaparāmāso dīṭṭhi.

Katamāni atṭha dīṭṭhitthānāni?

Khandhāpi dīṭṭhitthānam, avijjāpi dīṭṭhitthānam, phassopi dīṭṭhitthānam, saññāpi dīṭṭhitthānam, vitakkopi³ dīṭṭhitthānam, ayonisomanasikāropi dīṭṭhitthānam, pāpamittopi dīṭṭhitthānam, paratopi ghoso⁴ dīṭṭhitthānam.

Khandhā hetu khandhā paccayo dīṭṭhinam⁵ uppādāya samuṭṭhānatṭhena, evam khandhāpi dīṭṭhitthānam.

Avijjā hetu avijjā paccayo dīṭṭhinam⁵ uppādāya⁶ samuṭṭhānatṭhena, evam avijjāpi dīṭṭhitthānam.

Phasso hetu phasso paccayo dīṭṭhinam⁵ uppādāya samuṭṭhānatṭhena, evam phassopi dīṭṭhitthānam.

Saññā hetu saññā paccayo dīṭṭhinam uppādāya samuṭṭhānatṭhena, evam saññāpi dīṭṭhitthānam.

Vitakko⁷ hetu vitakko paccayo dīṭṭhinam uppādāya samuṭṭhānatṭhena, evam vitakkopi dīṭṭhitthānam.

Ayonisomanasikāro hetu ayonisomanasikāro paccayo dīṭṭhinam uppādāya samuṭṭhānatṭhena, evam ayonisomanasikāropi dīṭṭhitthānam.

¹ paṭhamajjhānam - (iccādi) bahūsu. ⁵ dīṭṭhitthānam - Machasam, PTS, Syā, Sī 1 2.

² mettācetovimuttim - (iccādi) Syā, PTS, Sī 1, 2, 3.

³ vitakkapi - Syā.

⁴ paratoghosopi - Machasam, Syā, PTS. ⁷ vitakkā - Syā.

này là của tôi ... về ngũ uẩn hữu rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về sơ thiền rằng: ‘Cái này là của tôi ... về nhị thiền rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tam thiền rằng: ‘Cái này là của tôi ... về tứ thiền rằng: ‘Cái này là của tôi ... về từ tâm giải thoát rằng: ‘Cái này là của tôi ... về bi tâm giải thoát rằng: ‘Cái này là của tôi ... về hỷ tâm giải thoát rằng: ‘Cái này là của tôi ... về xả tâm giải thoát rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sự chứng đạt không vô biên xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sự chứng đạt thức vô biên xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sự chứng đạt vô sở hữu xứ rằng: ‘Cái này là của tôi ... về sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu về vô minh rằng: ‘Cái này là của tôi ... về các hành rằng: ‘Cái này là của tôi ... về thức ... về danh sắc ... về sáu xứ ... về xúc ... về thọ ... về ái ... về thủ ... về hữu ... về sanh rằng: ‘Cái này là của tôi ... về lão tử rằng: ‘Cái này là của tôi, cái này là tôi, cái này là tự ngã của tôi’ là kiến.

Sự cố chấp và bám víu là kiến là (có ý nghĩa) như thế.

Tâm cơ sở của kiến là gì?

Uẩn là cơ sở của kiến, vô minh cũng là cơ sở của kiến, xúc cũng là cơ sở của kiến, tưởng cũng là cơ sở của kiến, tâm cũng là cơ sở của kiến, tác ý không đúng đắn cũng là cơ sở của kiến, bạn xấu cũng là cơ sở của kiến, lời nói của kẻ khác cũng là cơ sở của kiến.

Các uẩn là nhân, các uẩn là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế các uẩn là cơ sở của kiến.

Vô minh là nhân, vô minh là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế vô minh cũng là cơ sở của kiến.

Xúc là nhân, xúc là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế xúc cũng là cơ sở của kiến.

Tưởng là nhân, tưởng là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế tưởng cũng là cơ sở của kiến.

Tâm là nhân, tâm là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế tâm cũng là cơ sở của kiến.

Tác ý không đúng đắn là nhân, tác ý không đúng đắn là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế tác ý không đúng đắn cũng là cơ sở của kiến.

Pāpamitto hetu pāpamitto paccayo diṭṭhinam uppādāya samutṭhānatṭhena, evam pāpamittopi diṭṭhiṭṭhānam.

Paratoghoso hetu paratoghoso paccayo diṭṭhinam uppādāya samutṭhānatṭhena, evam paratopi ghoso⁴ diṭṭhiṭṭhānam.

Imāni aṭṭha diṭṭhiṭṭhānāni.

Katamāni aṭṭhārasa diṭṭhipariyuṭṭhānāni?

Yā diṭṭhi diṭṭhigataṁ, diṭṭhigahanaṁ, diṭṭhikantāram, diṭṭhivisūkam,¹ diṭṭhivipphanditam, ditthisaññojanam, diṭṭhisallam, diṭṭhisambādho,² diṭṭhipalibodho,³ diṭṭhibandhanam, diṭṭhipapāto, diṭṭhanusayo, diṭṭhisantāpo, diṭṭhipariṭṭhāho, diṭṭhigantho, diṭṭhupādānam, diṭṭhābhiniveso, diṭṭhiparāmāso.

Imāni aṭṭhārasa diṭṭhipariyuṭṭhānāni.

Katamam sołasa diṭṭhiyo?

Assādadidiṭṭhi, attānudiṭṭhi, micchādiṭṭhi, sakkāyadiṭṭhi, sakkāyatthukā sassatadiṭṭhi, sakkāyavatthukā ucchedadiṭṭhi, antaggāhikādiṭṭhi, pubbantānudiṭṭhi, aparantānudiṭṭhi, saññojanikā diṭṭhi, ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi, ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi, attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi, lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi, bhavadiṭṭhi, vibhavadiṭṭhi.

Imā sołasa diṭṭhiyo.

Katame tīṇi satam diṭṭhābhinivesā? [*]

Assādadidiṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

Attānudiṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

Micchādiṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

Sakkāyadiṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

Antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

Pubbantānudiṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

Aparantānudiṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

Saññojanikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiviveso hoti?

¹ diṭṭhivisūkāyikam - Dhammasaṅgaṇī.

² diṭṭhisamanavo - Syā.

³ diṭṭhipalibodho - Machasam, Syā, PTS.

[*] “katakame tīṇi satam diṭṭhābhinivesā” ti pucchā Syā, PTS potthakesu na gahitā.

Bạn xấu là nhân, bạn xấu là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế bạn xấu cũng là cơ sở của kiến.

Lời nói của kẻ khác là nhân, lời nói của kẻ khác là duyên, có liên quan đến cơ sở của kiến theo ý nghĩa nguồn sanh khởi; như thế lời nói của kẻ khác cũng là cơ sở của kiến.

Đây là tám cơ sở của kiến.

Mười tám cơ sở xâm nhập của kiến là gì?

Kiến (tạo nên) thiên lệch, kiến (tạo nên) nắm giữ, kiến (tạo nên) hiềm độc, kiến (tạo nên) mâu thuẫn, kiến (tạo nên) dao động, kiến (tạo nên) ràng buộc, kiến (tạo nên) xuyên suốt, kiến (tạo nên) áp chế, kiến (tạo nên) vướng bận, kiến (tạo nên) trói buộc, kiến (tạo nên) sa đọa, kiến (tạo nên) ngủ ngầm, kiến (tạo nên) thiêu đốt, kiến (tạo nên) thống khổ, kiến (tạo nên) khúc mắc, kiến (tạo nên) chấp thủ, kiến (tạo nên) cố chấp, kiến (tạo nên) bám víu.

Đây là mười tám cơ sở xâm nhập của kiến.

Mười sáu loại kiến là gì?

Khoái lạc kiến, tùy ngã kiến, tà kiến, thân kiến, thường kiến lấy thân làm nền tảng, đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, hữu biên kiến, quá khứ hữu biên kiến, vị lai hữu biên kiến, kiến có sự ràng buộc, kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’ kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’ kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, hữu kiến, phi hữu kiến.

Đây là mười sáu loại kiến.

Ba trăm sự cố chấp của kiến là gì?

Do khoái lạc kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do tùy ngã kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do tà kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do thân kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do thường kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do hữu biên kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do quá khứ hữu biên kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do vị lai hữu biên kiến, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do kiến có sự ràng buộc, có sự cố chấp với bao nhiêu biểu hiện?

‘Ahan’ti mānavinibandhāya dīṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

‘Maman’ti mānavinibandhāya dīṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Attavādapaṭisaṃyuttāya dīṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Lokavādapaṭisaṃyuttāya dīṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Bhavadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Vibhavadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti.

Assādadiditṭhiyā pañcatiṃsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Attānudiṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Micchādiṭṭhiyā dasahākārehi abhiniveso hoti.

Sakkāyadiṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā pannarasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso hoti

Antaggāhikāya dīṭṭhiyā paññāsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Pubbantānudiṭṭhiyā atṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Aparantānudiṭṭhiyā catucattālīsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Saññojanikāya dīṭṭhiyā atṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

‘Ahan’ti mānavinibandhāya dīṭṭhiyā atṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

‘Maman’ti mānavinibandhāya dīṭṭhiyā atṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Attavādapaṭisaṃyuttāya dīṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Lokavādapaṭisaṃyuttāya dīṭṭhiyā atṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Bhavadiṭṭhiyā ekena ākārena¹ abhiniveso hoti.

Vibhavadiṭṭhiyā ekena ākārena¹ abhiniveso hoti.

¹ ekūnavīsatiyā ākārehi - Syā.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’ có sự cỗ chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’ có sự cỗ chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, có sự cỗ chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, có sự cỗ chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do hữu kiến, có sự cỗ chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do phi hữu kiến, có sự cỗ chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do khoái lạc kiến, có sự cỗ chấp với 35 biểu hiện.

Do tùy ngã kiến, có sự cỗ chấp với 20 biểu hiện.

Do tà kiến, có sự cỗ chấp với 10 biểu hiện.

Do thân kiến, có sự cỗ chấp với 20 biểu hiện.

Do thường kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cỗ chấp với 15 biểu hiện.

Do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện.

Do hữu biên kiến, có sự cỗ chấp với 50 biểu hiện.

Do quá khứ hữu biên kiến, có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện.

Do vị lai hữu biên kiến, có sự cỗ chấp với 44 biểu hiện.

Do kiến có sự ràng buộc, có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’ có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’ có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện.

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, có sự cỗ chấp với 20 biểu hiện.

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, có sự cỗ chấp với 8 biểu hiện.

Do hữu kiến, có sự cỗ chấp với 1 biểu hiện.

Do phi hữu kiến, có sự cỗ chấp với 1 biểu hiện.

1. Assādadiṭṭhi

Assādadiṭṭhiyā katamehi pañcatiṁsāya ākārehi abhiniveso hoti?

‘Yam rūpam paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam rūpassa assādo’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi. Dīṭṭhi na assādo, assādo na dīṭṭhi; aññadīṭṭhi, añño assādo; yā ca dīṭṭhi yo ca assādo, ayam vuccati assādadiṭṭhi.

Assādadiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi¹ dīṭṭhivipatti, tāya dīṭṭhi-vipattiyā samannāgato puggalo dīṭṭhivipanno, dīṭṭhivipanno puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitarabba. Tam kissa hetu? Dīṭṭhi hissa pāpikā. Yo dīṭṭhiyā rāgo,² so na dīṭṭhi, dīṭṭhi na rāgo, aññā dīṭṭhi, añño rāgo; yā ca dīṭṭhi yo ca rāgo, ayam vuccati dīṭṭhirāgo. Tāya ca dīṭṭhiyā tena ca rāgena samannāgato puggalo dīṭṭhirāgaratto³ dīṭṭhirāgaratte puggale dinnam dānam na mahapphalam hoti na mahānisamṣam. Tam kissa hetu? Dīṭṭhi hissa pāpikam.

Assādadiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo: nirayo vā tiracchānayoti vā. Micchādīṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṁ yathādīṭṭhi samattam⁴ samādinnam, yañca vacikammaṁ —pe— yañca manokammaṁ yathādīṭṭhi samattam samādinnam, yā ca cetanā, yā ca patthanā, yo ca pañidhi, ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya samvattanti. Tam kissa hetu? Dīṭṭhi hissa pāpikā. Seyyathāpi nimbabijam vā kosātakibijam vā tittakālābubijam⁵ vā allāya paṭhaviyā nikkhittam yañceva paṭhavirasam upādiyati, yañca āporasam upādiyati, sabbam tam tittakattāya⁶ kaṭukattāya⁷ asātattāya⁸ samvattati. Tam kissa hetu? Bijam hissa pāpakaṁ. Evameva micchādīṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṁ yathādīṭṭhi samattam samādinnam, yañca vacikammaṁ —pe— yañca manokammaṁ yathādīṭṭhi samattam samādinnam, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca pañidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya samvattanti. Tam kissa hetu? Dīṭṭhi hissa pāpikā.

Assādadiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi⁹ dīṭṭhigataṁ, dīṭṭhi-gahanam, dīṭṭhikantaram, dīṭṭhivisūkam, dīṭṭhivipphanditam, dīṭṭhisāñnojanam, dīṭṭhisallam, dīṭṭhisambādho, dīṭṭhipalibodho, dīṭṭhibandhanaṁ, dīṭṭhipapāto, dīṭṭhānusayo, dīṭṭhisantāpo dīṭṭhiparijlāho, dīṭṭhigantho, dīṭṭhūpādānam, dīṭṭhābhiniveso, dīṭṭhiparāmāso,¹⁰ imehi atṭhārasahi ākārehi pariyuṭṭhitacittassa saññogo.

¹ micchādīṭṭhi’ iti Syāma potthake natthi.

⁶ tittakatāya - Syā, PTS.

² yā dīṭṭhiyo rāgo - Syā, PTS.

⁷ kaṭukatāya - Syā, PTS.

³ dīṭṭhirāgarato - Syā.

⁸ asāratāya - Syā, PTS.

⁴ yathādīṭṭhisampannam - Sī 2.

⁹ yā dīṭṭhi - Syā.

⁵ tittakalābubijam - bahūsu.

¹⁰ dīṭṭhābhinivesaparāmāso hoti - Syā.

1. Khoái Lạc Kiến:

Do khoái lạc kiến, có sự cố chấp với 35 biểu hiện gì?

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Lạc và hỷ tâm sanh lên tùy thuộc vào sắc là sự khoái lạc đối với sắc’ là kiến. Kiến không phải là sự khoái lạc, sự khoái lạc không phải là kiến; kiến là điều khác, sự khoái lạc là điều khác; (cả hai) kiến và sự khoái lạc được gọi là Khoái Lạc Kiến.

Khoái lạc kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến, người có sự hư hỏng về kiến ấy là (người) bị hư hỏng về kiến. Không nên tiếp cận, không nên kết thân, không nên gần gũi người bị hư hỏng về kiến. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Ái nào do kiến, ái ấy không phải là kiến, kiến không phải là ái, kiến là điều khác, ái là điều khác, (cả hai) kiến và ái được gọi là ái do kiến. Người có kiến ấy và ái ấy là (người) bị nhiễm ái do kiến. Vật thí cho đến người bị nhiễm ái do kiến không có quả báu lớn, không có lợi ích lớn. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác.

Khoái lạc kiến là tà kiến. Có hai cảnh giới (tái sanh) đối với người có tà kiến là địa ngục hoặc loài súc sanh. Thân nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, khẩu nghiệp nào ..., ý nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, ý định nào, ước muốn nào, nguyện vọng nào, và các hành nào của người có tà kiến, tất cả các pháp ấy đều đưa đến điều không muốn, không thích, không vừa ý, không tốt đẹp, khổ đau. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Cũng giống như hạt giống cây *nimba* hoặc hạt giống cây *kosātakī*, hoặc hạt giống cây *tittakālābu* được gieo xuống đất ẩm. Vị nào của đất đã được tiếp thâu và vị nào của nước đã được tiếp thâu, tất cả (các) vị ấy đều đưa đến tính chất chát, tính chất cay, tính chất không dịu ngọt. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì hạt giống của cây ấy là ác. Tương tự như thế, thân nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, khẩu nghiệp nào ..., ý nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, ý định nào, ước muốn nào, nguyện vọng nào, và các hành nào của người có tà kiến, tất cả các pháp ấy đều đưa đến điều không muốn, không thích, không vừa ý, không tốt đẹp, khổ đau. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác.

Khoái lạc kiến là tà kiến, tà kiến là kiến (tạo nên) thiên lệch, kiến (tạo nên) nắm giữ, kiến (tạo nên) hiềm độc, kiến (tạo nên) mâu thuẫn, kiến (tạo nên) dao động, kiến (tạo nên) ràng buộc, kiến (tạo nên) xuyên suốt, kiến (tạo nên) áp đặt, kiến (tạo nên) vướng bận, kiến (tạo nên) trói buộc, kiến (tạo nên) sa đọa, kiến (tạo nên) ngủ ngầm, kiến (tạo nên) thiêu đốt, kiến (tạo nên) thống khổ, kiến (tạo nên) khúc mắc, kiến (tạo nên) chấp thủ, kiến (tạo nên) cố chấp, kiến (tạo nên) bám víu.

Atthi saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca, atthi saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Katamāni saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca? Sakkāyadiṭṭhi sīlabbataparāmāso, imāni saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca.

Katamāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo? Kāmarāgasaaññojanam paṭighasaaññojanam mānasañañjojanam vicikicchāsañañjojanam bhavarāgasaaññojanam issāsañañjojanam macchariyasañañjojanam anunayasañañjojanam avijjāsañañjojanam, imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.¹

Yam vedanam paṭicca —pe— Yam saññam paṭicca —pe— Yam saṅkhāre paṭicca —pe— Yam viññānam paṭicca —pe— Yam cakkhum paṭicca —pe— Yam sotam paṭicca —pe— Yam ghānam paṭicca —pe— Yam jivham paṭicca —pe— Yam kāyam paṭicca —pe— Yam manam paṭicca —pe— Yam rūpe paṭicca —pe— Yam sadde paṭicca —pe— Yam gandhe paṭicca —pe— Yam rase paṭicca —pe— Yam phoṭhabbe paṭicca —pe— Yam dhamme paṭicca —pe— Yam cakkhuviññānam paṭicca —pe— Yam sotaviññānam paṭicca —pe— Yam ghānaviññānam paṭicca —pe— Yam jivhāviññānam paṭicca —pe— Yam kāyaviññānam paṭicca —pe— Yam manoviññānam paṭicca —pe— Yam cakkhusamphassam paṭicca —pe— Yam sotasamphassam paṭicca —pe— Yam ghānasamphassam paṭicca —pe— Yam jivhāsamphassam paṭicca —pe— Yam kāyasamphassam paṭicca —pe— Yam manosamphassam paṭicca —pe— Yam cakkhusamphassajam vedanam paṭicca —pe— Yam sotasamphassajam vedanam paṭicca —pe— Yam jivhāsamphassajam vedanam paṭicca —pe— Yam kāyasamphassajam vedanam paṭicca —pe— Yam manosamphassajam vedanam paṭicca uppajjati sukkham somanassam, ayam manosamphassajāya vedanāya assādo’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na assādo, assādo na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, añño assādo; yā ca diṭṭhi yo ca assādo, ayam vuccati assādadiṭṭhi.

Assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti. Tāya diṭṭhivipattiyā samannāgato puggalo diṭṭhivipanno, diṭṭhivipanno puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Tam kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Yo diṭṭhi yā rāgo, so na diṭṭhi, diṭṭhi na rāgo, aññādiṭṭhi, añño rago; yā ca diṭṭhi yo ca rāgo, ayam vuccati diṭṭhirāgo. Tāya ca diṭṭhiyā tena ca rāgena samannāgato puggalo diṭṭhirāgaratto diṭṭhirāgaratte puggale dinnam dānam na mahapphalam hoti na mahānisamsam. Tam kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā.

¹ Imehi aṭṭhārasahi’ ādīm katvā yāva ‘na ca diṭṭhiyo’ti - Syā, PTS potthakesu ūnam.

Có những ràng buộc là kiến, và có những ràng buộc không phải là kiến.

Những ràng buộc nào là kiến? Thân kiến, sự cố chấp vào giới và nghi thức; những điều này vừa là sự ràng buộc vừa là kiến.

Những ràng buộc nào không phải là kiến? Sự ràng buộc với ái dục, sự ràng buộc với bất bình, sự ràng buộc với ngã mạn, sự ràng buộc với hoài nghi, sự ràng buộc với hữu ái, sự ràng buộc với ganh ty, sự ràng buộc với bón xén, sự ràng buộc với tình quyến luyến, sự ràng buộc với vô minh; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuộc vào thọ, ... (như trên)... tùy thuộc vào tưởng, ... (như trên)... tùy thuộc vào các hành, ... (như trên)... tùy thuộc vào thức, ... (như trên)... tùy thuộc vào mắt, ... (như trên)... tùy thuộc vào tai, ... (như trên)... tùy thuộc vào mũi, ... (như trên)... tùy thuộc vào lưỡi, ... (như trên)... tùy thuộc vào thân, ... (như trên)... tùy thuộc vào ý, ... (như trên)... tùy thuộc vào các sắc, ... (như trên)... tùy thuộc vào các thính, ... (như trên)... tùy thuộc vào các khí, ... (như trên)... tùy thuộc vào các vị, ... (như trên)... tùy thuộc vào các xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào các pháp, ... (như trên)... tùy thuộc vào nhãn thức, ... (như trên)... tùy thuộc vào nhĩ thức, ... (như trên)... tùy thuộc vào tỷ thức, ... (như trên)... tùy thuộc vào thiệt thức, ... (như trên)... tùy thuộc vào thân thức, ... (như trên)... tùy thuộc vào ý thức, ... (như trên)... tùy thuộc vào nhãn xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào nhĩ xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào tỷ xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào thiệt xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào thân xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào ý xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ nhãn xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ nhĩ xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ tỷ xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ thiệt xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ thân xúc, ... (như trên)... tùy thuộc vào thọ sanh ra từ ý xúc, điều ấy là sự khoái lạc đối với thọ sanh ra từ ý xúc’ là kiến. Kiến không phải là sự khoái lạc, sự khoái lạc không phải là kiến; kiến là điều khác, sự khoái lạc là điều khác; (cả hai) kiến và sự khoái lạc được gọi là Khoái Lạc Kiến.

Khoái lạc kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. Người có sự hư hỏng về kiến ấy là (người) bị hư hỏng về kiến. Không nên tiếp cận, không nên kết thân, không nên gần gũi người bị hư hỏng về kiến. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Ái nào do kiến, ái ấy không phải là kiến, kiến không phải là ái, kiến là điều khác, ái là điều khác; (cả hai) kiến và ái được gọi là ái do kiến. Người có kiến ấy và ái ấy là (người) bị nhiễm ái do kiến. Vật thí cho đến người bị nhiễm ái do kiến không có quả báu lớn, không có lợi ích lớn. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác.

Asasādadiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo: nirayo vā tiracchānayoni vā. Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammam yathādiṭṭhi samattam samādinnam, yañca vacīkammam —pe— yañca manokammam yathādiṭṭhi samattam samādinnam, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca pañidhi ye ca sañkhārā sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya samvattanti. Tam kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Seyyathāpi nimbabijam vā kosātakibijam vā tittakālābubijam vā allāya paṭhavyā nikkhittam yañceva paṭhavirasam upādiyati, yañca āporasam upādiyati, sabbam tam tittakattāya katukattāya asātattāya samvattati. Tam kissa hetu? Bijam hissa pāpakaṇam.¹ Evameva micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammam yathādiṭṭhi samattam samādinnam, yañca vacīkammam —pe— yañca manokammam yathādiṭṭhi samattam samādinnam, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca pañidhi ye ca sañkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya samvattanti. Tam kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhigatam diṭṭhigahanam —pe— diṭṭhābhiniveso diṭṭhiparāmāso. Imehi atṭhārasahi ākārehi pariyutṭhitacittassa saññogo.

Atthi saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca, atthi saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Katamāni saññojanāni ceva diṭṭhiye ca? Sakkāyadiṭṭhi, silabbataparāmāso,² imāni saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca.

Katamāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo? Kāmarāgasaññojanam, paṭīghasaññojanam, mānasaññojanam, vicikicchāsaññojanam, bhavarāgasaññojanam, issāsaññojanam, macchariyasaññojanam, anunayasaññojanam, avijjāsaññojanam, imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Assādadiṭṭhiyā imehi pañcatiṁsāya ākārehi abhiniveso hoti.

2. Attānudiṭṭhi

Attānudiṭṭhiyā katamehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī,³ sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpam attato samanupassati, rūpavantam vā attānam, attani vā rūpam, rūpasmiṁ vā attānam, vedanam —pe— saññam —pe— sañkhāre viññāṇam attato samanupassati, viññāṇavantam vā attānam, attani vā viññāṇam, viññāṇasmīm vā attānam.

¹ pāpikaṇam - Machasam.

² sakkāyadiṭṭhi parāmāso ceva sakkāyadiṭṭhi silabbataparāmāsā ca - Syā.

³ ‘sappurisānam adassāvī’ti - Syāma potthake natthi.

Khoái lạc kiến là tà kiến. Có hai cảnh giới (tái sanh) đối với người có tà kiến là địa ngục hoặc loài súc sanh. Thân nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, khẩu nghiệp nào ... (như trên)..., ý nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, ý định nào, ước muốn nào, nguyện vọng nào, và các hành nào của người có tà kiến, tất cả các pháp ấy đều đưa đến điều không muốn, không thích, không vừa ý, không tốt đẹp, khổ đau. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Cũng giống như hạt giống cây *nimba* hoặc hạt giống cây *kosātakī*, hoặc hạt giống cây *tittakālābu* được gieo xuống đất ẩm. Vị nào của đất đã được tiếp thâu và vị nào của nước đã được tiếp thâu, tất cả (các) vị ấy đều đưa đến tính chất chát, tính chất cay, tính chất không dịu ngọt. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì hạt giống của cây ấy là ác. Tương tự như thế, thân nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, khẩu nghiệp nào ... (như trên)..., ý nghiệp nào bị tác động toàn diện bởi kiến như thế ấy, ý định nào, ước muốn nào, nguyện vọng nào, và các hành nào của người có tà kiến, tất cả các pháp ấy đều đưa đến điều không muốn, không thích, không vừa ý, không tốt đẹp, khổ đau. Điều ấy có nguyên nhân thế nào? Bởi vì kiến của người này là ác. Khoái lạc kiến là tà kiến. Tà kiến là kiến (tạo nên) thiên lệch, kiến (tạo nên) nắm giữ, ... (như trên)..., kiến (tạo nên) cố chấp, kiến (tạo nên) bám víu. Có sự ràng buộc đối với tâm đã bị xâm nhập với 18 biểu hiện này.

Có những ràng buộc là kiến, và có những ràng buộc không phải là kiến. Những ràng buộc nào là kiến? Thân kiến, sự cố chấp vào giới và nghi thức; những điều này vừa là sự ràng buộc vừa là kiến.

Những ràng buộc nào không phải là kiến? Sự ràng buộc với ái dục, sự ràng buộc với bất bình, sự ràng buộc với ngã mạn, sự ràng buộc với hoài nghi, sự ràng buộc với hữu ái, sự ràng buộc với ganh ty, sự ràng buộc với bón xén, sự ràng buộc với tình quyến luyến, sự ràng buộc với vô minh; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do khoái lạc kiến, có sự cố chấp với 35 biểu hiện này.

2. Tùy Ngã Kiến:

Do tùy ngã kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy sắc là tự ngã, hoặc tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy thọ ... nhận thấy tưởng ... nhận thấy các hành ... nhận thấy thức là tự ngã, hoặc tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức.

Katham rūpam attato samanupassati? Idhekacco paṭhavī-kasiṇam¹ attato samanupassati, yam paṭhavīkasiṇam, so aham, yo aham, tam paṭhavīkasiṇan’ti paṭhavīkasiṇañca attañca advayam samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato ‘yā acci² so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī’ti acciñca vaṇṇañca advayam samanupassati. Evameva idhekacco paṭhavīkasiṇam attato samanupassati, ‘yam paṭhavīkasiṇam, so aham; yo aham tam paṭhavīkasiṇan’ti paṭhavīkasiṇañca attañca advayam samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo —pe— imāni saññojanāni, na ca dīṭṭhiyo.

Idhekacco āpokasiṇam —pe— tejokasiṇam —pe— vāyokasiṇam —pe— nīlakasiṇam —pe— pītakasiṇam —pe— lohitakasiṇam —pe— odātakasiṇam attato samanupassati ‘yam odātakasiṇam, so aham, yo aham, tam odātakasiṇan’ti odātakasiṇañca attañca advayam samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato ‘yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo, sā accī’ti acciñca vaṇṇañca advayam samanupassati. Evameva idhekacco —pe— odātakasiṇañca attañca advayam samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni, na ca dīṭṭhiyo. Evaṁ rūpam attato samanupassati.

Katham rūpavantam attānam samanupassati? Idhekacco vedanam saññam saṅkhāre viññāṇam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā iminā rūpena rūpavā’ti rūpavantam attānam samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena³ puriso evam vadeyya: ‘Ayam rukkho ayam chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyam rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantam rukkham samanupassati. Evameva idhekacco vedanam saññam saṅkhāre viññāṇam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana ayam attā iminā rūpena rūpavā’ti rūpavantam attānam samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam dutiyā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evaṁ rūpavantam attānam samanupassati.

¹ pathavīkasiṇam - Machasam.

² acchi - Syā.

³ tamenam - Syā, PTS.

Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy đề mục đất là tự ngã rằng: “Cái gì là đề mục đất, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đề mục đất,” (vị ấy) nhận thấy đề mục đất và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, có người nhận thấy đề mục đất là tự ngã rằng: “Cái gì là đề mục đất, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đề mục đất,” (vị ấy) nhận thấy đề mục đất và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)... Tùy ngã kiến là tà kiến. Đối với người có tùy ngã kiến, có hai cảnh giới (tái sanh) ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Ở đây, có người nhận thấy đề mục nước ... đề mục lửa ... đề mục gió ... đề mục xanh ... đề mục vàng ... đề mục đỏ ... đề mục trắng là tự ngã rằng: “Cái gì là đề mục trắng, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đề mục trắng,” (vị ấy) nhận thấy đề mục trắng và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, có người ... (như trên)... nhận thấy đề mục trắng và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã có sắc là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật có sắc bởi vì sắc này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có sắc. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây, cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vị ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật có sắc bởi vì sắc này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có sắc. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có sắc là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṁ attani rūpam̄ samanupassati? Idhekacco vedanam̄ saññam̄ saṅkhāre viññāṇam̄ attato samanupassati. Tassa evam̄ hoti: ‘Ayam̄ kho me attā imasmiṁ ca pana attani idam̄ rūpan’ti attani rūpam̄ samanupassati. Seyyathāpi puppham̄ gandhasampannam̄ assa, tamena puriso evam̄ vadeyya: ‘Idam̄ puppham̄ ayam̄ gandho, aññam̄ puppham̄ añño gandho, so kho panāyam̄ gandho imasmiṁ pupphe’ti pupphasmim̄ gandham̄ samanupassati. Evameva idhekacco vedanam̄ saññam̄ saṅkhāre viññāṇam̄ attato samanupassati. Tassa evam̄ hoti: ‘Ayam̄ kho me attā imasmiṁ ca pana attani idam̄ rūpan’ti attani rūpam̄ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam̄ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam̄ tatiyā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evam̄ attani rūpam̄ samanupassati.

Kathaṁ rūpasmiṁ attānam̄ samanupassati? Idhekacco vedanam̄ saññam̄ saṅkhāre viññāṇam̄ attato samanupassati. Tassa evam̄ hoti: ‘Ayam̄ kho me attā, so kho pana me ayam̄ attā imasmiṁ rūpe’ti rūpasmiṁ attānam̄ samanupassati. Seyyathāpi maṇikaraṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evam̄ vadeyya: ‘Ayam̄ maṇi ayam̄ karaṇḍako, añño maṇi añño karaṇḍako, so kho panāyam̄ maṇi imasmiṁ karaṇḍake’ti karaṇḍakasmiṁ maṇim̄ samanupassati. Evameva idhekacco vedanam̄ saññam̄ saṅkhāre viññāṇam̄ attato samanupassati. Tassa evam̄ hoti: ‘Ayam̄ kho me attā, so kho pana me ayam̄ attā imasmiṁ rūpe’ti rūpasmiṁ attānam̄ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam̄ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam̄ catutthā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evam̄ rūpasmiṁ attānam̄ samanupassati.

Kathaṁ vedanam̄ attato samanupassati? Idhekacco cakkhusamphassajam̄ vedanam̄ —pe— sotasamphassajam̄ vedanam̄ —pe— ghānasamphassajam̄ vedanam̄ —pe— jivhāsamphassajam̄ vedanam̄ —pe— kāyasamphassajam̄ vedanam̄ —pe— manosamphassajam̄ vedanam̄ attato samanupassati, ‘yā manosamphassajā vedanā so ahaṁ, yo ahaṁ sā manosamphassajā vedanāti manosamphassajam̄ vedanañca attañca advayaṁ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā acci’ti acciñca vaṇṇañca advayaṁ samanupassati. Evameva idhekacco manosamphassajam̄ vedanam̄ attato samanupassati ‘yā manosamphassajā vedanā so ahaṁ, yo ahaṁ sā manosamphassajā vedanāti manosamphassajam̄ vedanañca attañca advayaṁ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi aññam̄ vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam̄ paṭhamā vedanāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evam̄ vedanam̄ attato samanupassati.

Nhận thấy sắc ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, sắc này là ở trong tự ngã này;” (vì ấy) nhận thấy sắc ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác; hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vì ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vì ấy ... (nt)... nhận thấy sắc ở trong tự ngã. Sự cõ chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy sắc ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã ở trong sắc là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong sắc này;” (vì ấy) nhận thấy tự ngã ở trong sắc. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác; hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vì ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vì ấy ... (như trên)... nhận thấy tự ngã ở trong sắc. Sự cõ chấp và bám víu là kiến. ... (như trên)... (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có sắc là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong sắc là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy thọ là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ sanh ra từ nhẫn xúc ... thọ sanh ra từ nhĩ xúc ... thọ sanh ra từ tỷ xúc ... thọ sanh ra từ thiệt xúc ... thọ sanh ra từ thân xúc ... thọ sanh ra từ ý xúc là tự ngã rằng: “Cái gì là thọ sanh ra từ ý xúc, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là thọ sanh ra từ ý xúc,” (vì ấy) nhận thấy thọ sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vì ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ sanh ra từ ý xúc là tự ngã rằng: “Cái gì là thọ sanh ra từ ý xúc, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là thọ sanh ra từ ý xúc,” (vì ấy) nhận thấy thọ sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Sự cõ chấp và bám víu là kiến. ... (nt)... (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thọ là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy thọ là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṁ vedanāvantam attānam samanupassati? Idhekacco saññam saṅkhāre viññāṇam rūpam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imāya vedanāya vedanāvā’ti vedanāvantam attānam samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Ayam rukkho ayam chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyam rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantam rukkham samanupassati. Evameva idhekacco saññam saṅkhāre viññāṇam rūpam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imāya vedanāya vedanāvā’ti vedanāvantam attānam samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññam vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam dutiyā vedanāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evam vedanāvantam attānam samanupassati.

Kathaṁ attani vedanam samanupassati? Idhekacco saññam saṅkhāre viññāṇam rūpam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, imasmiñca pana attani ayam vedanā’ti attani vedanam samanupassati. Seyyathāpi puppham gandhasampannam assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Idam puppham ayam gandho, aññam puppham añño gandho, so kho panāyam gandho imasmiñ pupphe’ti pupphasmim gandham samanupassati. Evameva idhekacco saññam saṅkhāre viññāṇam rūpam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, imasmiñ ca pana attani ayam vedanā’ti attani vedanam samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññam vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam tatiyā vedanāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evam attani vedanam samanupassati.

Kathaṁ vedanāya attānam samanupassati? Idhekacco saññam saṅkhāre viññāṇam rūpam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imāya vedanāyā’ti vedanāya attānam samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Ayam maṇi ayam karaṇḍako, añño maṇi añño karaṇḍako, so kho panāyam maṇi imasmiñ karaṇḍake’ti karaṇḍakasmin maṇim samanupassati. Evameva idhekacco saññam saṅkhāre viññāṇam rūpam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imāya vedanāyā’ti vedanāya attānam samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññam vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam catutthā vedanā vatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evam vedanāya attānam samanupassati.

Nhận thấy tự ngã có thọ là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tưởng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là có thọ bởi vì thọ này;” (vì ấy) nhận thấy tự ngã có thọ. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vì ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy tưởng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vì ấy ... (như trên)... nhận thấy tự ngã có thọ. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thọ là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có thọ là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy thọ ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tưởng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, thọ này ở trong tự ngã này;” (vì ấy) nhận thấy thọ ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác. Hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vì ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy tưởng, các hành, thức, thọ là tự ngã. Vì ấy ... (nt)... nhận thấy thọ ở trong tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thọ là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (nt)... những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy thọ ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã ở trong thọ là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tưởng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong thọ này;” (vì ấy) nhận thấy tự ngã ở trong thọ. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác. Hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vì ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy tưởng, các hành, thức, sắc là tự ngã. Vì ấy ... (như trên)... nhận thấy tự ngã ở trong thọ. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thọ là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong thọ là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṁ saññām attato samanupassati? Idhekacco cakkhusamphassajam saññām —pe— sotasamphassajam saññām —pe— ghānasamphassajam saññām —pe— jivhāsamphassajam saññām —pe— kāyasamphassajam saññām —pe— mano samphassajam saññām attato samanupassati: ‘Yā manosamphassajā saññā so aham, yo aham sā manosamphassajā saññā’ti manosamphassajam saññañca attañca advayaṁ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato ‘yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī’ti accīñca vaṇṇañca advayaṁ samanupassati. Evameva idhekacco manosamphassajam saññām attato samanupassati: ‘Yā manosamphassajā saññā so aham, yo aham sā manosamphassajā saññā’ti manosamphassajam saññañca attañca advayaṁ samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evaṁ saññām attato samanupassati.

Kathaṁ saññāvantam attānam samanupassati? Idhekacco saṅkhāre viññāṇam rūpam vedanam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imāya saññāya saññāvā’ti saññāvantam attānam samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsัpanno assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Ayam rukkho ayam chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyam rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantam rukkham samanupassati. Evameva idhekacco saṅkhāre viññāṇam rūpam vedanam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imāya saññāya saññāvā’ti saññāvantam attānam samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam dutiyā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evaṁ saññāvantam attānam samanupassati.

Kathaṁ attani saññām samanupassati? Idhekacco saṅkhāre viññāṇam rūpam vedanam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, imasmiṁ ca pana attani ayam saññā’ti attani saññām samanupassati. Seyyathāpi puppham gandhasampannam assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Idam puppham ayam gandho, aññām puppham añño gandho, so kho panāyam gandho imasmiṁ pupphe’ti pupphasmiṁ gandham samanupassati. Evameva idhekacco saṅkhāre viññāṇam rūpam vedanam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, imasmiṁ ca pana attani ayam saññā’ti attani saññām samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam tatiyā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evaṁ attani saññām samanupassati.

Nhận thấy tưởng là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tưởng sanh ra từ nhẫn xú... tưởng sanh ra từ nhĩ xú... tưởng sanh ra từ tỳ xú... tưởng sanh ra từ thiệt xú... tưởng sanh ra từ thân xú... tưởng sanh ra từ ý xú là tự ngã rằng: “Cái gì là tưởng sanh ra từ ý xú, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là tưởng sanh ra từ ý xú,” (vì ấy) nhận thấy tưởng sanh ra từ ý xú và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vì ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... tưởng sanh ra từ ý xú và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có tưởng là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tưởng là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã có tưởng là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy các hành, thức, sắc, thọ là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta là có tưởng bởi vì tưởng này;” (vì ấy) nhận thấy tự ngã có tưởng. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vì ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... tự ngã có tưởng. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có tưởng là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có tưởng là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tưởng ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy các hành, thức, sắc, thọ là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tưởng này ở trong tự ngã này;” (vì ấy) nhận thấy tưởng ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác. Hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vì ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... tưởng ở trong tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có tưởng là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tưởng ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṁ saññāya attānam samanupassati? Idhekacco saṅkhāre viññāṇam rūpam vedanam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imāya saññāyā’ti saññāya attānam samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Ayam maṇi ayam karaṇḍako, añño maṇi añño karaṇḍako, so kho panāyam maṇi imasmiṁ karaṇḍake’ti karaṇḍakasmiṁ maṇī samanupassati. Evameva idhekacco saṅkhāre viññāṇam rūpam vedanam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imāya saññāyā’ti saññāya attānam samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññānam vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam catutthā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evam saññāya attānam samanupassati.

Kathaṁ saṅkhāre attato samanupassati? Idhekacco cakkhusamphassajaṁ cetanam —pe— sotasamphassajaṁ cetanam —pe— ghānasamphassajaṁ cetanam —pe— jīvhāsamphassajaṁ cetanam —pe— kāyasamphassajaṁ cetanam —pe— manosamphassajaṁ cetanam attato samanupassati: ‘Yā manosamphassajā cetanā so aham, yo aham sā manosamphassajā cetanā’ti manosamphassajaṁ cetanañca attañca advayam samanupassati. Seyyathāpi telapadīpassa jhāyato ‘yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī’ti acciñca vaṇṇañca advayam samanupassati. Evameva idhekacco mano-samphassajaṁ cetanam attato samanupassati: ‘Yā manosamphassajā cetanā so aham yo aham sā manosamphassajā cetanā’ti manosamphassaji cetanañca attañca advayam samanupassati. Abinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi aññānam vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evam saṅkhāre attato samanupassati.

Kathaṁ saṅkhāravantam attānam samanupassati? Idhekacco viññāṇam rūpam vedanam saññānam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imehi saṅkhārehi saṅkhāravā’ti saṅkhāravantam attānam samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Ayam rukkho ayam chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyam rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantam rukkham samanupassati. Evameva idhekacco viññāṇam rūpam vedanam saññānam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imehi saṅkhārehi saṅkhāravā’ti saṅkhāravantam attānam samanupassati. Abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññānam vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam dutiyā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādīṭṭhi, micchādīṭṭhi dīṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evam saṅkhāravantam attānam samanupassati.

Nhận thấy tự ngã ở trong tưởng là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy các hành, thức, sắc, thọ là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong tưởng này;” (vì ấy) nhận thấy tự ngã ở trong tưởng. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác. Hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vì ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy các hành, thức, sắc, thọ là tự ngã. Vì ấy ... (nt)... nhận thấy tự ngã ở trong tưởng. Sự cỗ chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có tưởng là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong tưởng là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy các hành là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy tư sanh ra từ nhẫn xúc ... tư sanh ra từ nhĩ xúc ... tư sanh ra từ tỷ xúc ... tư sanh ra từ thiệt xúc ... tư sanh ra từ thân xúc ... tư sanh ra từ ý xúc là tự ngã rằng: “Cái gì là tư sanh ra từ ý xúc, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là tư sanh ra từ ý xúc,” (vì ấy) nhận thấy tư sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vì ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... tư sanh ra từ ý xúc và tự ngã chỉ là một. Sự cỗ chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có hành là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy các hành là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã có hành là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thức, sắc, thọ, tưởng là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là có hành bởi vì các hành này;” (vì ấy) nhận thấy tự ngã có hành. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vì ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... tự ngã có hành. Sự cỗ chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có hành là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có hành là (có ý nghĩa) như thế.

Katham attani saṅkhāre samanupassati? Idhekacco viññāṇam rūpam vedanam saññam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, imasmiñca pana attani ime saṅkhārā’ti attani saṅkhāre samanupassati. Seyyathāpi puppham gandhasampannam assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Idam puppham ayam gandho, aññam puppham aññe gandho, so kho panāyam gandho imasmiñ pupphe’ti pupphasmiñ gandham samanupassati. Evameva idhekacco viññāṇam rūpam vedanam saññam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, imasmiñca pana attani ime saṅkhārā’ti attani saṅkhāre samanupassati. Abhivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam tatiyā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evam saṅkhāre attato samanupassati.

Katham saṅkhāresu attānam samanupassati? Idhekacco viññāṇam rūpam vedanam saññam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imesu saṅkhāresū’ti saṅkhāresu attānam samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Ayam maṇi ayam karaṇḍako, añño maṇi añño karaṇḍako, so kho panāyam maṇi imasmiñ karaṇḍake’ti karaṇḍakasmiñ maṇim samanupassati. Evameva idhekacco viññāṇam rūpam vedanam saññam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imesu saṅkhāresū’ti saṅkhāresu attānam samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam catutthā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evam saṅkhāresu attānam samanupassati.

Katham viññāṇam attato samanupassati? Idhekacco cakkhuviññāṇam —pe— sotaviññāṇam —pe— ghānaviññāṇam —pe— jivhāviññāṇam —pe— kāyaviññāṇam —pe— manoviññāṇam attato samanupassati: ‘Yam manoviññāṇam so ahaṁ, yo ahaṁ tam manoviññāṇan’ti manoviññāṇañca attañca advayam samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato ‘yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī’ti acciñca vaṇṇañca advayam samanupassati. Evameva idhekacco manoviññāṇam attato samanupassati: ‘Yam manoviññāṇañāṇam so ahaṁ, yo ahaṁ tam manoviññāṇan’ti manoviññāṇañca attañca advayam samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi aññam vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evam viññāṇam attato samanupassati.

Nhận thấy các hành ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thức, sắc, thọ, tưởng là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, các hành này là ở trong tự ngã này;” (vị ấy) nhận thấy các hành ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác. Hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vị ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... các hành ở trong tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có hành là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy các hành ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã ở trong các hành là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thức, sắc, thọ, tưởng là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong các hành này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã ở trong các hành. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác. Hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vị ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... tự ngã ở trong các hành. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có hành là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong các hành là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy thức là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy nhẫn thức ... nhĩ thức ... tỳ thức ... thiệt thức ... thân thức ... ý thức là tự ngã rằng: “Cái gì là ý thức, cái ấy là ta; cái gì là ta, cái ấy là ý thức,” (vị ấy) nhận thấy ý thức và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): “Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa,” (vị ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy nhẫn thức ... nhĩ thức ... tỳ thức ... thiệt thức ... thân thức ... ý thức là tự ngã rằng: “Cái gì là ý thức, cái ấy là ta. Cái gì là ta, cái ấy là ý thức,” (vị ấy) nhận thấy ý thức và tự ngã chỉ là một. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thức là nền tảng—thứ nhất. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy thức là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Katham viññāṇavantam attānam samanupassati? Idhekacco rūpam vedanam saññam saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā iminā viññāṇena viññāṇavā’ti viññāṇavantam attānam samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Ayam rukkho ayam chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyam rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantam rukkham samanupassati. Evameva idhekacco rūpam vedanam saññam saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā iminā viññāṇena viññāṇavā’ti viññāṇavantam attānam samanupassati. Abhinivesaparāmāso ditṭhi, ditṭhi na vatthu, vatthu nadiṭṭhi; aññā ditṭhi, aññam vatthu; yā ca ditṭhi yañca vatthu, ayam dutiyā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi ditṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca ditṭhiyo. Evam viññāṇavantam attānam samanupassati.

Katham attani viññāṇam samanapassati? Idhekacco rūpam vedanam saññam saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, imasmiṃ ca pana attani idam viññāṇan’ti attani viññāṇam samanupassati. Seyyathāpi puppham gandhasampannam assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Idam puppham ayam gandho, aññam puppham añño gandho, so kho panāyam gandho imasmiṃ pupphe’ti pupphasmim gandham samanupassati. Evameva idhekacco rūpam vedanam saññam saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, imasmiṃ ca pana attani idam viññāṇan’ti attani viññāṇam samanupassati. Abhinivesaparāmāso ditṭhi, ditṭhi na vatthu, vatthu na ditṭhi; aññā ditṭhi, aññam vatthu; yā ca ditṭhi yañca vatthu, ayam tatiyā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi ditṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca ditṭhiyo. Evam attani viññāṇam samanapassati.

Katham viññāṇasmiṃ attānam samanupassati? Idhekacco rūpam vedanam saññam saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imasmiṃ viññāṇe’ti viññāṇasmiṃ attānam samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Ayam maṇi ayam karaṇḍako, añño maṇi añño karaṇḍako, so kho panāyam maṇi imasmiṃ karaṇḍake’ti karaṇḍakasmiṃ maṇiṃ samanupassati. Evameva idhekacco rūpam vedanam saññam saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘Ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā imasmiṃ viññāṇe’ti viññāṇasmiṃ attānam samanupassati. Abhinivesaparāmāso ditṭhi, ditṭhi na vatthu, vatthu na ditṭhi; aññā ditṭhi, aññam vatthu; yā ca ditṭhi yañca vatthu, ayam catutthā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi ditṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca ditṭhiyo. Evam viññāṇasmiṃ attānam samanupassati.

Attānudiṭṭhiyā imehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Nhận thấy tự ngã có thức là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy sắc, thọ, tưởng, các hành là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là có thức bởi vì thức này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã có thức. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;” (vị ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... tự ngã có thức. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thức là nền tảng—thứ nhì. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có thức là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy thức ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy sắc, thọ, tưởng, các hành là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, thức này là ở trong tự ngã này;” (vị ấy) nhận thấy thức ở trong tự ngã. Cũng giống như bông hoa là có mùi thơm, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là bông hoa, cái này là mùi thơm; bông hoa là cái khác, mùi thơm là cái khác. Hơn nữa, mùi thơm này đây là ở trong bông hoa này;” (vị ấy) nhận thấy mùi thơm ở trong bông hoa. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... thức ở trong tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thức là nền tảng—thứ ba. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy thức ở trong tự ngã là (có ý nghĩa) như thế.

Nhận thấy tự ngã ở trong thức là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy sắc, thọ, tưởng, các hành là tự ngã. Vị ấy khởi ý như vậy: “Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật là ở trong thức này;” (vị ấy) nhận thấy tự ngã ở trong thức. Cũng giống như viên ngọc ma-ni được đặt trong cái hộp, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: “Cái này là viên ngọc ma-ni, cái này là cái hộp; viên ngọc ma-ni là cái khác, cái hộp là cái khác. Hơn nữa, viên ngọc ma-ni này đây quả thật là ở trong cái hộp này;” (vị ấy) nhận thấy viên ngọc ma-ni ở trong cái hộp. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy ... (như trên)... tự ngã ở trong thức. Sự cố chấp và bám víu là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tùy ngã kiến có thức là nền tảng—thứ tư. Tùy ngã kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã ở trong thức là (có ý nghĩa) như thế.

Do tùy ngã kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện này.

3. Micchādiṭṭhi

Micchādiṭṭhiyā katamehi dasahākārehi abhiniveso hoti?

‘Natthi dinnan’ti vatthu¹ evamvādo micchābhinivesaparāmāso² diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññām vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā micchāvatthukā micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Natthi yiṭṭhan’ti vatthu —pe— ‘Natthi hutan’ti vatthu —pe— ‘Natthi sukaṭadukkaṭānam kammānam phalam vipāko’ti vatthu —pe— ‘Natthi ayam loko’ti vatthu —pe— ‘Natthi paro loko’ti vatthu —pe— ‘Natthi mātā’ti vatthu —pe— ‘Natthi pitā’ti vatthu —pe— ‘Natthi sattā opapātikā’ti vatthu —pe— ‘Natthi loke samaṇabrahmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokam parañca lokam sayam abhiññā sacchikatvā paṭivedentī’ti vatthu evamvādo micchābhinivesaparāmāso diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññām vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam dasamā micchāvatthukā micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Micchādiṭṭhiyā imehi dasahākārehi abhiniveso hoti.

4. Sakkāyadiṭṭhi

Sakkāyadiṭṭhiyā katamehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpam attato samanupassati, rūpavantam vā attānam, attani vā rūpam, rūpasmiṁ vā attānam. Vedanam —pe— saññam —pe— saṅkhāre —pe— viññāṇam attato samanupassati, viññāṇavantam vā attānam, attani vā viññāṇam, viññāṇasmiṁ vā attānam.

Katham rūpam attato samanupassati? Idhekacco paṭhavīkasiṇam —pe— odātakasiṇam attato samanupassati: ‘Yam odātakasiṇam so aham, yo aham tam odātakasiṇan’ti odātakasiṇañca attañca advayaṁ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato —pe— Evameva idhekacco odātakasiṇam attato samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi —pe— ayam paṭhamā rūpavatthukā sakkāyadiṭṭhi. Sakkāyadiṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evam rūpam attato samanupassati. —pe— Sakkāyadiṭṭhiyā imehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

¹ vatthum - Syā, PTS, Sīhaṭakkharapotthakesu kathaci.

² micchādiṭṭhābhinivesaparāmāso - Syā, PTS.

3. Tà Kiến:

Do tà kiến, có sự cố chấp với 10 biểu hiện gì?

Nói rằng: “Không có bồ thí,” luận thuyết như thế có sự cố chấp và bám víu vào sai trái là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tà kiến có nền tảng sai trái—thứ nhất. Tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Nói rằng: “Không có cúng dường” ... (như trên)... Nói rằng: “Không có tế lễ,” ... (nt)... Nói rằng: “Không có quả thành tựu của các hành động được làm tốt hoặc được làm xấu,” ... (nt)... Nói rằng: “Không có đời này,” ... (nt)... Nói rằng: “Không có đời sau,” ... (nt)... Nói rằng: “Không có mẹ,” ... (nt)... Nói rằng: “Không có cha,” ... (nt)... Nói rằng: “Không có sự sanh ra từ nhân của nghiệp,” ... (nt)... Nói rằng: “Ở đời, không có các Sa-môn, Bà-la-môn sống chân chánh, thực hành chân chánh, sau khi tác chứng nhờ vào thắng trí của bản thân, sẽ công bố về đời này và đời sau,” luận thuyết như thế có sự cố chấp và bám víu vào sai trái là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—tà kiến có nền tảng sai trái—thứ mười. Tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (nt)... Đối với người có tà kiến, có hai cảnh giới (tái sanh) ... (nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Do tà kiến, có sự cố chấp với 10 biểu hiện này.

4. Thân Kiến:

Do thân kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy sắc là tự ngã, hoặc tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy thọ ... (nt)...; nhận thấy tưởng ... (nt)...; nhận thấy các hành ... (nt)...; nhận thấy thức là tự ngã, hoặc tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức.

Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy để mục đít ... (như trên)... để mục trăng là tự ngã rằng: “Cái gì là để mục trăng, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là để mục trăng,” (vì ấy) nhận thấy để mục trăng và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng ... (như trên)... Tương tự như thế, có người nhận thấy để mục trăng là tự ngã. Sự cố chấp và bám víu là kiến. ... (nt)... Đây là—thân kiến có sắc là nền tảng—thứ nhất. Thân kiến là tà kiến, ... (nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế. ... (nt)... Do thân kiến, có sự cố chấp với 20 biểu hiện này.

5. Sakkāyavatthukā Sassatadiṭṭhi

Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā katamehi pannarasahi ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī, sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpavantam vā attānam, attani vā rūpam, rūpasmiṃ vā attānam, vedanāvantam vā attānam —pe— saññāvantam vā attānam —pe— saṅkhāravantam vā attānam —pe— viññāṇavantam vā attānam, attani vā viññāṇam, viññāṇasmiṃ vā attānam.

Katham rūpavantam attānam samanupassati? Idhekacco vedanānam saññānam saṅkhāre viññāṇam attato samanupassati. Tassa evam hoti: ‘ayam kho me attā, so kho pana me ayam attā iminā rūpena rūpavā’ti rūpavantam attānam samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa, tamena puriso evam vadeyya: ‘Ayam rukkho ayam chāyā, añño rukkho aññā chāyā, so kho panāyam rukkho imāya chāyāya chāyāvā’ti chāyāvantam rukkham samanupassati. Evameva idhekacco vedanānam —pe— ayam paṭhamā sakkāyavatthukā sassatadiṭṭhi. Sassatadiṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evam rūpavantam attānam samanupassati —pe— sakkāyavatthukā sassatadiṭṭhiyā imehi pannarasahi ākārehi abhiniveso hoti.

6. Sakkāyavatthukā Ucchedadiṭṭhi

Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā katamehi pañcahi ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī, sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpam attano samanupassati, vedanānam attano samanupassati, saññānam attano samanupassati, saṅkhāre attano samanupassati, viññāṇam attato samanupassati.

Katham rūpam attato samanupassati? Idhekacco paṭhavīkasiṇam —pe— odātakasiṇam attato samanupassati: ‘Yam odātakasiṇam so aham, yo aham tam odātakasiṇan’ti odātakasiṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato —pe— ayam paṭhamā sakkāyavatthukā ucchedadiṭṭhi. Ucchedadiṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. Evam rūpam attato samanupassati. —pe— Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā imehi pañcahi ākārehi abhiniveso hoti.

5. Thường Kiến lấy Thân làm Nền Tảng:

Do thường kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 15 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy tự ngã có thọ ... (như trên)...; nhận thấy tự ngã có tưởng ... (nt)...; nhận thấy tự ngã có các hành ... (nt)...; nhận thấy tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức.

Nhận thấy tự ngã có sắc là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy thọ, tưởng, các hành, thức là tự ngã. Vì ấy khởi ý như vậy: "Cái này quả thật là tự ngã của ta. Hơn nữa, tự ngã này đây của ta quả thật có sắc bởi vì sắc này," (vì ấy) nhận thấy tự ngã có sắc. Cũng giống như cội cây là có bóng cây, vị này có thể nói về điều ấy như vậy: "Cái này là cội cây, cái này là bóng cây; cội cây là cái khác, bóng cây là cái khác. Hơn nữa, cội cây này đây quả thật là có bóng cây bởi vì bóng cây này;" (vì ấy) nhận thấy cội cây là có bóng cây. Tương tự như thế, ở đây có người nhận thấy thọ ... (như trên)... Đây là—thường kiến lấy thân làm nền tảng—thứ nhất. Thường kiến là tà kiến, ... (như trên)... những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy tự ngã có sắc là (có ý nghĩa) như thế. ... (như trên)... Do thường kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 15 biểu hiện này.

6. Đoạn Kiến lấy Thân làm Nền Tảng:

Do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy sắc là tự ngã, nhận thấy thọ là tự ngã, nhận thấy tưởng là tự ngã, nhận thấy các hành là tự ngã, nhận thấy thức là tự ngã.

Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy đề mục đất ... (như trên)... đề mục trắng là tự ngã rằng: "Cái gì là đề mục trắng, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đề mục trắng," (vì ấy) nhận thấy đề mục trắng và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng ... (nt)... Đây là—đoạn kiến lấy thân làm nền tảng—thứ nhất. Đoạn kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) như thế. ... (như trên)... Do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng, có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

7. Antaggāhikādiṭṭhi

Antaggāhikāyadiṭṭhiyā katamehi panññarasāya ākārehi
abhiniveso hoti?

‘Sassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? ‘Asassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? ‘Antavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā —pe— ‘Anantavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā —pe— ‘Tam jīvam tam sarīran’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā —pe— ‘Aññam jīvam aññam sarīran’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā —pe— ‘Hoti tathāgato param marañā’ti —pe— ‘Na hoti tathāgato param marañā’ti —pe— ‘Hoti ca na ca hoti tathāgato param marañā’ti —pe— ‘Neva hoti na na hoti tathāgato param marañā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

‘Sassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso hoti. —pe— ‘Neva hoti na na hoti tathāgato param marañā’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Sassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpam loko ceva sassatañcā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu. Ayam paṭhamā ‘sassato loko’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikādiṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

‘Vedanā loko ceva sassatā cā’ti —pe— ‘Saññā loko ceva sassatā cā’ti —pe— ‘Saṅkhārā loko ceva sassatā cā’ti —pe— ‘Viññāṇam loko ceva sassatañcā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam pañcamī ‘sassato loko’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. ‘Sassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Asassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpam loko ceva asassatañcā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi —pe— ayam paṭhamā ‘asassato loko’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

7. Hữu Biên Kiến:

Do hữu biên kiến, có sự cỗ chấp với 50 biểu hiện gì?

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là thường còn,’^[*] có sự cỗ chấp với bao nhiêu biểu hiện? Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không thường còn,’ ... ‘Thế giới là có giới hạn,’ ... ‘Thế giới là không có giới hạn,’ ... ‘Mạng sống ấy, thân thể ấy,’ ... ‘Mạng sống khác, thân thể khác,’ ... ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ... ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ... ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ ... ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với bao nhiêu biểu hiện?

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là thường còn,’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện. ... Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện.

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là thường còn,’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Sắc là thế giới và là thường còn’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là thường còn’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Thọ là thế giới và là thường còn’ ... (như trên)... ‘Tưởng là thế giới và là thường còn’ ... (như trên)... ‘Hành là thế giới và là thường còn’ ... (như trên)... ‘Thức là thế giới và là thường còn’ ... (như trên)... là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là thường còn’—thứ năm. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Do hữu biên kiến ‘Thế giới là thường còn,’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không thường còn,’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Sắc là thế giới và là không thường còn’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là không thường còn’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, tà kiến là sự hư hỏng về kiến. ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

‘Vedanā loko ceva asassatā cā’ti —pe— ‘Saññā loko ceva asassatā cā’ti —pe— ‘Saṅkhārā loko ceva asassatā cā’ti —pe— ‘Viññāṇam loko ceva asassatañcā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. ‘Asassato loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākāgehi abhiniveso hoti.

‘Antavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Idhekacco parittam okāsam nīlakato pharati. Tassa evam hoti: ‘Antavā ayam loko parivatūmo’ti antasaññī hoti. ‘Yam pharati tam vatthu ceva loko ca, yena pharati so attā ceva loko cā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘antavā loko’ti antaggāhikādiṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Idhekacco parittam okāsam pītakato pharati —pe— lohitakato pharati —pe— odātakato pharati —pe— obhāsakato pharati. Tassa evam hoti: ‘Antavā ayam loko parivatūmo’ti antasaññī hoti. ‘Yam pharati tam vatthu ceva loko ca, yena pharati, so attā ceva loko cā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti annaggāhikā diṭṭhi —pe— ‘Antavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārahi abhiniveso hoti.

‘Anantavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Idhekacco vipulam okāsam nīlakato pharati. Tassa evam hoti: ‘Anantavā ayam loko apariyanto’ti anantasaññī hoti. ‘Yam pharati, tam vatthu ceva loko ca, yena pharati, so attā ceva loko cā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘anantavā loko’ti attaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Idhekacco vipulam okāsam pītakato pharati —pe— lohitakato pharati —pe— odātakato pharati —pe— obhāsakato pharati. Tassa evam hoti: ‘Anantavā ayam loko apariyanto’ti anantasaññī hoti. ‘Yam pharati, tam vatthu ceva loko ca. Yena pharati, so attā ceva loko cā’ti abhinivesaparāmāso diṭṭhi, tāya diṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā diṭṭhi —pe— ‘anantavā loko’ti antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Thọ là thế giới và là không thường còn’ ... (như trên)... ‘Tưởng là thế giới và là không thường còn’ ... ‘Hành là thế giới và là không thường còn’ ... ‘Thức là thế giới và là không thường còn’ ... là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không thường còn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là có giới hạn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Ở đây, có người quan niệm bầu trời là hạn hẹp và có màu xanh. Vị ấy khởi ý như vậy: ‘Thế giới này là có giới hạn, được bao quanh’ là có suy tưởng về giới hạn. Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Quan niệm về vật gì, vật ấy vừa là nền tảng vừa là thế giới. Quan niệm nhờ vào vật gì, vật ấy vừa là tự ngã vừa là thế giới’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là có giới hạn’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Ở đây, có người quan niệm bầu trời là hạn hẹp và có màu vàng... ... có màu đỏ ... có màu trắng ... có màu ánh sáng. Vị ấy khởi ý như vậy: ‘Thế giới này là có giới hạn, được bao quanh’ là có suy tưởng về giới hạn. Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Quan niệm về vật gì, vật ấy vừa là nền tảng vừa là thế giới. Quan niệm nhờ vào vật gì, vật ấy vừa là tự ngã vừa là thế giới’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... Do hữu biên kiến ‘Thế giới là có giới hạn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không có giới hạn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện gì? Ở đây, có người quan niệm bầu trời là bao la và có màu xanh. Vị ấy khởi ý như vậy: ‘Thế giới này là không có giới hạn, không được bao quanh’ là có suy tưởng về không có giới hạn. Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Quan niệm về vật gì, vật ấy vừa là nền tảng vừa là thế giới’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... là—hữu biên kiến về ‘Thế giới là không có giới hạn’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Ở đây, có người quan niệm bầu trời là bao la và có màu vàng ... có màu đỏ ... có màu trắng ... có màu ánh sáng. Vị ấy khởi ý như vậy: ‘Thế giới này là không có giới hạn, không được bao quanh’ là có suy tưởng về không có giới hạn. Sự cố chấp và bám víu rằng: ‘Quan niệm về vật gì, vật ấy vừa là nền tảng vừa là thế giới. Quan niệm nhờ vào vật gì, vật ấy vừa là tự ngã vừa là thế giới’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (nt)... Do hữu biên kiến ‘Thế giới là không có giới hạn,’ có sự cố chấp với 5 biểu hiện này.

‘Tām jīvam tam sarīran’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā katamehi pañca hākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpam jīvañceva sarīrañca. Yam jīvam tam sarīram, yam sarīram tam jīvan’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘tām jīvam tam sarīran’ti antaggāhikā dīṭṭhi. Antaggāhikā dīṭṭhi micchādīṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo.

‘Vedanā jīvam¹ ceva sarīrañca —pe— ‘Saññā jīvam ceva sarīrañca —pe— ‘Saṅkhārā jīvam ceva sarīrañca —pe— ‘Viññāṇam jīvañceva sarīrañca, yam jīvam tam sarīram, yam sarīram tam jīvan’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi —pe— ‘tām jīvam tam sarīran’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Aññām jīvam aññām sarīran’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpam sarīram na jīvam, jīvam na sarīram. Aññām jīvam aññām sarīranti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi. Dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘aññām jīvam aññām sarīran’ti antaggāhikā dīṭṭhi. Antaggāhikā dīṭṭhi micchādīṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo.

‘Vedanā sarīram na jīvam —pe— ‘Saññā sarīram na jīvam —pe— ‘Saṅkhārā sarīram na jīvam —pe— ‘Viññāṇam sarīram na jīvam, jīvam na sarīram. Aññām jīvam, aññām sarīran’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi —pe— ‘aññām jīvam aññām sarīran’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpam idheva maraṇadhammam, tathāgato kāyassa bhedā hoti’pi titthatiipi uppajjatiipi nibbattatipī’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikā dīṭṭhi. Antaggāhikā dīṭṭhi micchādīṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo.

‘Vedanā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saññā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saṅkhārā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Viññāṇam idheva maraṇadhammam, tathāgato kāyassa bhedā hotipi titthatiipi uppajjatiipi nibbattatipī’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi —pe— ‘Hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

¹ jīvā - Machasam, Syā.

Do hữu biên kiến ‘Mạng sống ấy, thân thể ấy,’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Sắc vừa là mạng sống vừa là thân thể, cái gì là mạng sống cái ấy là thân thể, cái gì là thân thể cái ấy là mạng sống’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... là—hữu biên kiến về ‘Mạng sống ấy, thân thể ấy’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Sắc vừa là mạng sống vừa là thân thể. ... ‘Thọ vừa là mạng sống vừa là thân thể. ... ‘Tưởng vừa là mạng sống vừa là thân thể. ... ‘Các hành vừa là mạng sống vừa là thân thể. ... ‘Thức vừa là mạng sống vừa là thân thể, cái gì là mạng sống cái ấy là thân thể, cái gì là thân thể cái ấy là mạng sống’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... Do hữu biên kiến ‘Mạng sống ấy, thân thể ấy,’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Mạng sống khác, thân thể khác,’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Sắc là thân thể, không phải là mạng sống, mạng sống không phải là thân thể, Mạng sống khác, thân thể khác’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... là hữu biên kiến về ‘Mạng sống khác, thân thể khác’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Thọ là thân thể không là mạng sống. ... ‘Tưởng là thân thể không là mạng sống. ... ‘Các hành là thân thể không là mạng sống. ... ‘Thức là thân thể không là mạng sống, mạng sống không phải là thân thể, Mạng sống khác, thân thể khác’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... Do hữu biên kiến ‘Mạng sống khác, thân thể khác,’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, sắc là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai cũng còn hiện hữu, cũng còn tồn tại, cũng còn sanh lên, và cũng còn tái tạo’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, thọ là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, tưởng là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, các hành là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, thức là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai cũng còn hiện hữu, cũng còn tồn tại, cũng còn sanh lên, và cũng còn tái tạo’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện này.

‘Na hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpam idheva maraṇadhammam, tathāgatopi kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti tathāgato param maraṇā’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘na hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikā dīṭṭhi. Antaggāhikā dīṭṭhi micchādīṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo.

Vedanā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saññā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saṅkhārā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Viññāṇam idheva maraṇadhammam, tathāgatopi kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti tathāgato param maraṇā’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi —pe— ‘Na hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

‘Hoti ca na ca hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? ‘Rūpam idheva maraṇadhammam, tathāgato kāyassa bhedā hoti ca na ca hotī’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so antogahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘Hoti ca na ca hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikā dīṭṭhi. Antaggāhikā dīṭṭhi micchādīṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo.

Vedanā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saññā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saṅkhārā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Viññāṇam idheva maraṇadhammam, tathāgato kāyassa bhedā hoti ca na ca hotī’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi —pe— ‘Hoti ca na ca hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

Neva hoti na na hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. ‘Rūpam idheva maraṇadhammam, tathāgato kāyassa bhedā¹ param maraṇā neva hoti na na hotī’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññā dīṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘Neva hoti na na hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikā dīṭṭhi. Antaggāhikā dīṭṭhi micchādīṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo.

¹ kāyassabhedā parā maraṇā - Machasam.

Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, sắc là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai bị phân hoại, bị diệt vong’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, thọ là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, tướng là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, các hành là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, thức là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai bị phân hoại, bị diệt vong’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, sắc là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, thọ là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, tướng là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, các hành là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, thức là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. ... (như trên)... Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện gì? Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, sắc là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

‘Vedanā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saññā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Saṅkhārā idheva maraṇadhammā —pe— ‘Viññāṇam idheva maraṇadhammam, tathāgato kāyassa bhedā neva hoti na na hoti’ti abhinivesaparāmāso dīṭṭhi, tāya dīṭṭhiyā so anto gahito’ti antaggāhikā dīṭṭhi, dīṭṭhi na vatthu, vatthu na dīṭṭhi; aññādiṭṭhi, aññām vatthu; yā ca dīṭṭhi yañca vatthu, ayam pañcamī ‘Neva hoti na na hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikā dīṭṭhi. Antaggāhikā dīṭṭhi micchādīṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca dīṭṭhiyo. ‘Neva hoti na na hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya dīṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti.

Antaggāhikāya dīṭṭhiya imehi paññāsāya ākārehi abhiniveso hoti.

8. Pubbantānudiṭṭhi

Pubbantānudiṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti?

Cattāro sassatavādā, cattāro ekaccasassatikā, cattāro antānantikā, cattāro amarāvikkhepikā, dve adhiccasamuppannikā.

Pubbantānudiṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

9. Aparantānudiṭṭhi

Aparantānudiṭṭhiyā katamehi catucattālīsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Solasa saññivādā, atṭha asaññivādā, atṭha nevasaññī nāsaññivādā, satta ucchedavādā, pañca dīṭṭhadhammanibbānavādā.

Aparantānudiṭṭhiyā imehi catucattālīsāya ākārehi abhiniveso hoti.

10. Saññojanikā dīṭṭhi

Saññojanikāya dīṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti?

Yā dīṭṭhi dīṭṭhigatam dīṭṭhigahanam —pe— dīṭṭhābhiniveso dīṭṭhiparāmāso.

Saññojanikāya dīṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Chính ở đây, thọ là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, tướng là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, các hành là pháp tử. ... ‘Chính ở đây, thức là pháp tử. Từ sự tan rã của thân, đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết’ là kiến. Do kiến ấy, ‘giới hạn ấy được chấp nhận’ là hữu biên kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—hữu biên kiến về ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’—thứ nhất. Hữu biên kiến là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến. Do hữu biên kiến ‘Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?’ có sự cỗ chấp với 5 biểu hiện này.

Do hữu biên kiến, có sự cỗ chấp với 50 biểu hiện này.

8. Quá Khứ Hữu Biên Kiến:

Do quá khứ hữu biên kiến, có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện gì?

Có bốn luận thuyết về thường còn, bốn liên quan đến thường còn là phiến diện, bốn liên quan đến có giới hạn và không có giới hạn, bốn liên quan đến trườn uốn như lươn, hai liên quan đến ngẫu nhiên sanh lén.

Do quá khứ hữu biên kiến, có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện này.

9. Vị Lai Hữu Biên Kiến:

Do vị lai hữu biên kiến, có sự cỗ chấp với 44 biểu hiện gì?

Có mười sáu luận thuyết về tướng, tám luận thuyết về phi tướng, tám luận thuyết về phi tướng phi phi tướng, bảy luận thuyết về đoạn tận, năm luận thuyết về hiện tại Niết Bàn.

Do vị lai hữu biên kiến, có sự cỗ chấp với 44 biểu hiện này.

10. Kiến có sự Ràng Buộc:

Do kiến có sự ràng buộc, có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện gì?

Loại kiến nào là kiến (tạo nên) thiênlệch, kiến (tạo nên) nắm giữ, ... (như trên)..., kiến (tạo nên) cỗ chấp, kiến (tạo nên) bám víu.

Do kiến có sự ràng buộc, có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện này.

11. Ahantimānavinibandhā diṭṭhi

‘Ahan’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti?

‘Cakkhum ahan’ti abhinivesaparāmāso ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññām vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi, —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Sotam ahan’ti —pe— ‘Ghānam ahan’ti —pe— ‘Jivhā ahan’ti —pe— ‘Kāyo ahan’ti —pe— ‘Mano ahan’ti —pe— ‘Rūpā ahan’ti —pe— ‘Dhammā ahan’ti —pe— ‘Cakkhuviññāṇam ahan’ti —pe— ‘Manoviññāṇam ahan’ti abhinivesaparāmāso ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññām vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam aṭṭhārasamī ‘ahan’ti mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Ahan’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

12. Mamantimānavinibandhā diṭṭhi

‘Maman’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti?

‘Cakkhum maman’ti abhinivesaparāmāso ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññām vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Sotam maman’ti —pe— ‘Ghānam maman’ti —pe— ‘Jivhā maman’ti —pe— ‘Kāyo maman’ti —pe— ‘Mano maman’ti —pe— ‘Rūpā maman’ti —pe— ‘Dhammā maman’ti —pe— ‘Cakkhuviññāṇam maman’ti —pe— ‘Manoviññāṇam maman’ti abhinivesaparāmāso ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññām vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam aṭṭhārasamī ‘maman’ti mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Maman’ti mānavinibandhāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

11. Kiến có sự Tự Hào và Gắn Bó về ‘Tôi’:

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’ có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện gì?

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Mắt là tôi’ là kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi.’ Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi’—thứ nhất. Kiến có sự tự hào và gắn bó là tà kiến ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Tai là tôi.’ ... (như trên)... ‘Mũi là tôi.’ ... (như trên)... ‘Lưỡi là tôi.’ ... (như trên)... ‘Thân là tôi.’ ... (như trên)... ‘Ý là tôi.’ ... (như trên)... ‘Các sắc là tôi.’ ... (như trên)... ‘Các pháp là tôi.’ ... (như trên)... ‘Nhân thức là tôi.’ ... (như trên)... ‘Ý thức là tôi’ là kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi.’ Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi’—thứ mười tám. Kiến có tự hào và gắn bó là tà kiến ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘tôi,’ có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện này.

12. Kiến có sự Tự Hào và Gắn Bó về ‘Của Tôi’:

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’ có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện gì?

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Mắt là của tôi’ là kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi.’ Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi’—thứ nhất. Kiến có sự tự hào và gắn bó là tà kiến ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: ‘Tai là của tôi.’ ... (như trên)... ‘Mũi là của tôi.’ ... (như trên)... ‘Lưỡi là của tôi.’ ... (như trên)... ‘Thân là của tôi.’ ... (như trên)... ‘Ý là của tôi.’ ... (như trên)... ‘Các sắc là của tôi.’ ... (như trên)... ‘Các pháp là của tôi.’ ... (như trên)... ‘Nhân thức là của tôi.’ ... (như trên)... ‘Ý thức là của tôi’ là kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi.’ Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; kiến là điều khác, nền tảng là điều khác; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi’—thứ mười tám. Kiến có sự tự hào và gắn bó là tà kiến ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do kiến có sự tự hào và gắn bó về ‘của tôi,’ có sự cỗ chấp với 18 biểu hiện này.

13. Attavādapaṭisamyuttā diṭṭhi

Attavādapaṭisamyuttāya diṭṭhiyā katamehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti?

Idha assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, rūpam attato samanupassati, rūpavantaṁ vā attānam, attani vā rūpam, rūpasmiṁ vā attānam —pe— vedanam —pe— saññam —pe— saṅkhāre —pe— viññāṇam attato samanupassati, viññāṇavantaṁ vā attānam, attani vā viññāṇam, viññāṇasmiṁ vā attānam —pe—

Katham rūpam attato samanupassati?

Idhekacco paṭhavīkasiṇam —pe— odātakasiṇam attato samanupassati ‘yam odātakasiṇam so ahaṁ, yo ahaṁ tam odātakasiṇan’ti odātakasiṇañca attañca advayam samanupassati. Seyyathāpi ‘telappadipassa jhāyato yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī’ti acciñca vaṇṇañca advayam samanupassati. Evameva idhekacco odātakasiṇam attato samanupassati —pe— Ayam pathamā rūpavatthukā attavādapaṭisamyuttā diṭṭhi. Attavādapaṭisamyuttā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo, evam rūpam attato samanupassati —pe—

Attavādapaṭisamyuttāya diṭṭhiyā imehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

14. Lokavādapaṭisamyuttā diṭṭhi

Lokavādapaṭisamyuttāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhahi ākārehi abhiniveso hoti.

‘Sassato attāca loko cā’ti abhinivesaparāmāso lokavādapaṭisamyuttā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam paṭhamā lokavādapaṭisamyuttā diṭṭhi. Lokavādapaṭisamyuttā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

‘Asassato attā ca loko cā’ti —pe— ‘Sassato ca asassato ca attā ca loko cā’ti —pe— ‘Neva sassato nāsassato attā ca loko cā’ti —pe— ‘Antavā attā ca loko cā’ti —pe— ‘Anantavā attā ca loko cā’ti —pe— ‘Antavā ca anantavā ca attā ca loko cā’ti —pe— ‘Neva antavā na anantavā attā ca loko cā’ti abhinivesaparāmāso lokavādapaṭisamyuttā diṭṭhi, diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi; aññā diṭṭhi, aññam vatthu; yā ca diṭṭhi yañca vatthu, ayam aṭṭhamā lokavādapaṭisamyuttā diṭṭhi. Lokavādapaṭisamyuttā diṭṭhi micchādiṭṭhi —pe— imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Lokavādapaṭisamyuttāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhahi ākārehi abhiniveso hoti.

13. Kiến có liên hệ đến Luận Thuyết về Tự Ngã:

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, có sự cỗ chấp với 20 biểu hiện gì?

Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự nhận thức của các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự nhận thức của các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân nhận thấy sắc là tự ngã, hoặc tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy thọ ... (như trên)... tưởng ... (như trên)... các hành ... (như trên)... thức là tự ngã, hoặc tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức. ... (như trên)...

Nhận thấy sắc là tự ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, có người nhận thấy đê mục đất ... (như trên)... đê mục trắng là tự ngã rằng: "Cái gì là đê mục trắng, cái ấy là tôi; cái gì là tôi, cái ấy là đê mục trắng," (vì ấy) nhận thấy đê mục trắng và tự ngã chỉ là một. Cũng giống như đối với ngọn đèn dầu đang cháy sáng (nghĩ rằng): "Cái gì là ngọn lửa, cái ấy là ánh sáng; cái gì là ánh sáng, cái ấy là ngọn lửa," (vì ấy) nhận thấy ngọn lửa và ánh sáng chỉ là một. Tương tự như thế, có người nhận thấy đê mục trắng là tự ngã ... (như trên)... là—kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã có sắc là nền tảng—thứ nhất. Kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã, có sự cỗ chấp với 20 biểu hiện này.

14. Kiến có liên hệ đến Luận Thuyết về Thế Giới:

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, có sự cỗ chấp với 8 biểu hiện gì?

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: "Tự ngã và thế giới là thường còn" là kiến. Kiến không phải là nền tảng, nền tảng không phải là kiến; ... (nt)...; (cả hai) kiến và nền tảng là—kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới—thứ nhất. Kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới là tà kiến, ... (nt)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Sự cỗ chấp và bám víu rằng: "Tự ngã và thế giới là không thường còn" ... "Tự ngã và thế giới là thường còn và không thường còn" ... "Tự ngã và thế giới không phải là thường còn và không phải là không thường còn" ... "Tự ngã và thế giới là có giới hạn" ... "Tự ngã và thế giới là không có giới hạn" ... "Tự ngã và thế giới là có giới hạn và không có giới hạn" ... "Tự ngã và thế giới không phải là có giới hạn và không phải là không có giới hạn" là kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới. ... (như trên)... là—kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới—thứ tám. Kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới là tà kiến, ... (như trên)...; những điều này là sự ràng buộc, không phải là kiến.

Do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới, có sự cỗ chấp với 8 biểu hiện này.

15 - 16. Bhavadiṭṭhi - Vibhavadiṭṭhiyo

Oliyanābhiniveso¹ bhavadiṭṭhi, atidhāvanābhiniveso vibhavadiṭṭhi, assādaditṭhiyā pañcatiṁsāya akārehi abhiniveso kati bhavadiṭṭhiyo, kati vibhavadiṭṭhiyo? Attānudiṭṭhiyā vīsatiyā akārehi abhiniveso kati bhavadiṭṭhiyo, kati vibhavadiṭṭhiyo? —pe— Lokavādapatisaṁyuttāya ditṭhiyā aṭṭhahi akārehi abhiniveso kati bhavadiṭṭhiyo, kati vibhavadiṭṭhiyo?

Assādaditṭhiyā pañcatiṁsāya akārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Attānudiṭṭhiyā vīsatiyā akārehi abhiniveso pannarasa bhavadiṭṭhiyo, pañca vibhavadiṭṭhiyo, micchādiṭṭhiyā dasahi akārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. Sakkāyadiṭṭhiyā vīsatiyā akārehi abhiniveso pannarasa bhavadiṭṭhiyo, pañca vibhavadiṭṭhiyo. Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā pannarasahi akārehi abhiniveso sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā vibhadiṭṭhiyo.

Sassato loko’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. ‘Asassato loko’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. ‘Antavā loko’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. ‘Anantavā loko’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. ‘Taṁ jīvam taṁ sarīran’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. ‘Aññam jīvam aññam sarīran’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. ‘Hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. ‘Na hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. ‘Hoti ca na ca hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. ‘Neva hoti na na hoti tathāgato param maraṇā’ti antaggāhikāya ditṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo.

Pubbantānudiṭṭhiyā aṭṭhārasahi akārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Aparantānudiṭṭhiyā catucattalīsāya akārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Saññojanikāya ditṭhiyā aṭṭhārasahi akārehi abhiniveso, siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. ‘Ahan’ti mānavinibandhāya ditṭhiyā aṭṭhārasahi akārehi abhiniveso, sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. ‘Maman’ti mānavinibandhāya ditṭhiyā aṭṭhārasahi akārehi abhiniveso, sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo.

¹ oliyanābhiniveso - Syā, PTS.

15 - 16. Giải về Hữu Kiến & Phi Hữu Kiến:

Cố chấp vào sự nắm giữ lại là hữu kiến, cố chấp vào sự vượt quá là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 35 biểu hiện do khoái lạc kiến có bao nhiêu là hữu kiến, có bao nhiêu là phi hữu kiến? Sự cố chấp với 20 biểu hiện do tùy ngã kiến có bao nhiêu là hữu kiến, có bao nhiêu là phi hữu kiến? ...(như trên)... Sự cố chấp với 8 biểu hiện do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới có bao nhiêu là hữu kiến, có bao nhiêu là phi hữu kiến?

Sự cố chấp với 35 biểu hiện do khoái lạc kiến có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 20 biểu hiện do tùy ngã kiến có 15 là hữu kiến, có 5 là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 10 biểu hiện do tà kiến có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 20 biểu hiện do thân kiến có 15 là hữu kiến, có 5 là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 15 biểu hiện do thường kiến lấy thân làm nền tảng có tất cả đều là hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do đoạn kiến lấy thân làm nền tảng có tất cả đều là phi hữu kiến.

Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến 'Thế giới là thường còn' có tất cả đều là hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến 'Thế giới là không thường còn' có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến 'Thế giới là có giới hạn' có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do 'Thế giới là không có giới hạn' có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến 'Mạng sống ấy, thân thể ấy' có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến 'Mạng sống khác, thân thể khác' có tất cả đều là hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến 'Có phải đức Như Lai hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?' có tất cả đều là hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến 'Có phải đức Như Lai không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?' có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến 'Có phải đức Như Lai hiện hữu và không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?' có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 5 biểu hiện do hữu biên kiến 'Có phải đức Như Lai không hiện hữu và không phải là không hiện hữu ở nơi khác sau khi chết?' có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến.

Sự cố chấp với 18 biểu hiện do quá khứ hữu biên kiến có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 44 biểu hiện do vị lai hữu biên kiến có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 18 biểu hiện do kiến có sự ràng buộc có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 18 biểu hiện do kiến có sự tự hào và gắn bó về 'tôi' có tất cả đều là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 18 biểu hiện do kiến có sự tự hào và gắn bó về 'của tôi' có tất cả đều là hữu kiến.

Attavādapaṭisamyyuttāya diṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso, pannarasa bhavadiṭṭhiyo, pañca vibhavadiṭṭhiyo. Lokavāda-patiṣamyyuttāya diṭṭhiyā atṭhahi ākārehi abhiniveso, siyā bhava-diṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo.

Sabbāva tā diṭṭhiyo assādadiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo attānuditṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo micchādiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo sakkāyadiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo antaggāhikā diṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo saññojanikā diṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo antavādapaṭisamyyuttā diṭṭhiyo.

‘Bhavañca diṭṭhim vibhavañca diṭṭhim¹
etam dvayam takkikā nissitā se²
tesam nirodhamhi na hatthi³ ñāṇam
yatthāyan loko viparītasaññī’ti.

“Dvīhi bhikkhave diṭṭhigatehi pariyuṭhitā devamanussā olīyanti⁴ eke, atidhāvanti eke, cakkhumanto ca passanti.

Kathañca bhikkhave, olīyanti eke? Bhavārāmā bhikkhave, devamanussā bhavaratā bhavasammuditā, tesam bhavanirodhāya dhamme desiyamāne cittam na pakkhandati nappasīdati⁵ na santiṭṭhati nādhimuccati. Evaṁ kho bhikkhave olīyanti eke.

Kathañca bhikkhave, athidhāvanti eke? Bhaveneva⁶ kho paneke atṭiyamānā⁷ harāyamānā jīgucchamānā vibhavañ abhinandanti: ‘Yato kira bho ayam attā kāyassa bhedā⁸ ucchijjati vinassati na hoti param marañā, etam santam etam pañitam etam yāthāvan’ti.⁹ Evaṁ kho bhikkhave atidhāvanti eke.

Kathañca bhikkhave cakkhumanto ca passanti? Idha bhikkhave bhikkhu bhūtam bhūtato passati, bhūtam bhūtato disvā bhūtassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Evaṁ kho bhikkhave cakkhumanto ca passanti.

‘Yo bhūtam bhūtato disvā bhūtassa ca atikkamam,
yathābhūte’dhimuccati bhavatañhā parikkhayā.’ (1)

Sa ve⁶ bhūta pariññāto⁷ vītatañho bhavābhavē
bhūtassa vibhavā bhikkhu nāgacchati punabbhavan’ti (2)

¹ bhavadiṭṭhiyo vibhadiṭṭhiyo - Syā, PTS. ⁶ bhavena - Syā.

² nissitā ye - Syā, PTS.

⁷ atṭiyamānā - Syā, PTS.

³ natthi - Syā, PTS.

⁸ bhedā param marañā - Machasam.

⁴ olīyanti - Syā, PTS.

⁹ yathābhavanti - Syā, PTS.

⁵ na pasīdati - Machasam, PTS; na sampasīdati - Syā.

⁶ sace - Syā.

⁷ bhūtassa pariññā - PTS; bhūtassa pariññāto so - Syā.

Sự cố chấp với 20 biểu hiện do kiến có liên hệ đến luận thuyết về tự ngã có 15 là hữu kiến, có 5 là phi hữu kiến. Sự cố chấp với 8 biểu hiện do kiến có liên hệ đến luận thuyết về thế giới có thể là hữu kiến, có thể là phi hữu kiến.

Tất cả các kiến ấy là khoái lạc kiến. Tất cả các kiến ấy là tùy ngã kiến. Tất cả các kiến ấy là tà kiến. Tất cả các kiến ấy là thân kiến. Tất cả các kiến ấy là hữu biên kiến. Tất cả các kiến ấy là kiến có sự ràng buộc. Tất cả các kiến ấy là kiến có liên quan đến luận thuyết về tự ngã.

*Kiến về sự hiện hữu → và kiến về phi hữu,
luận lý đều nương tựa ở cả hai điều này,
ở tại thế giới này có tưởng bị sai lệch
không có trí biết được sự diệt tận của chúng.*

Này các tỳ khưu, chư thiên và nhân loại bị xâm nhập bởi hai loại thiền kiến (hữu và phi hữu), một số nắm giữ lại, một số vượt quá, và những người có mắt nhìn thấy.

Và này các tỳ khưu, một số nắm giữ lại là (có ý nghĩa) thế nào? Ngày các tỳ khưu, có chư thiên và nhân loại ưa thích hữu, khoái lạc trong hữu, hoan hỷ trong hữu. Khi Giáo Pháp về sự diệt tận của hữu đang được thuyết giảng đến họ, tâm của họ không tiếp thu, không đặt niềm tin, không an trú, không xác quyết. Ngày các tỳ khưu, một số nắm giữ lại là (có ý nghĩa) như vậy.

Và này các tỳ khưu, một số vượt quá là (có ý nghĩa) thế nào? Ngày các tỳ khưu, tuy nhiên có một số (chư thiên và nhân loại) trong khi chịu khổ sở, trong khi bị hổ thẹn, trong khi ghê tởm đối với hữu, họ thích thú phi hữu: “Này quý vị, nghe rằng tự ngã này, do sự tan rã của thân, bị phân hoại, bị diệt vong, không có đời sống khác sau khi chết; điều này là tịch tịnh, điều này là tuyệt vời, điều này là hiển nhiên.” Ngày các tỳ khưu, một số vượt quá là (có ý nghĩa) như thế.

Và này các tỳ khưu, những người có mắt nhìn thấy là (có ý nghĩa) thế nào? Ngày các tỳ khưu, ở đây vị tỳ khưu nhìn thấy hiện hữu là hiện hữu. Sau khi nhìn thấy hiện hữu là hiện hữu, vị ấy đạt đến sự nhảm chán, sự ly tham ái, sự tịch diệt đối với hữu. Ngày các tỳ khưu, những người có mắt nhìn thấy là (có ý nghĩa) như thế.

*Sau khi nhìn thấy được → hiện hữu là hiện hữu
cùng với sự vượt qua đối với điều hiện hữu,
người nào xác quyết được đúng theo bản thể thật
(người ấy) thời đoạn tận tham ái đối với hữu.*

*Vị ấy biết toàn diện → đối với điều hiện hữu
có ái được xa lìa khỏi hữu và phi hữu,
do phi hữu của hữu vị tỳ khưu (như thế)
thời không còn đi đến sự tái sanh lần nữa.*

Tayo puggalā vipannadiṭṭhī, tayo puggalā sampannadiṭṭhī.

Katame tayo puggalā vipannadiṭṭhī? Titthiyo ca titthiyasāvako ca yo ca micchādiṭṭhiko, ime tayo puggalā vipannadiṭṭhī.

Katame tayo puggalā sampannadiṭṭhī? Tathāgato ca tathāgatasāvako ca yo ca sammādiṭṭhiko, ime tayo puggalā sampannadiṭṭhī.

‘Kodhano upanāhī ca pāpamakkhī ca yo naro,
vipannadiṭṭhi māyāvī tam jaññā vasalo iti. (1)

Akkodhano anupanāhī visuddho¹ suddhatam gato,
sampannadiṭṭhi medhāvī tam jaññā ariyo iti’ti. (2)

Tisso vipannadiṭṭhiyo, tisso sampannadiṭṭhiyo.

Katamā tisso vipannadiṭṭhiyo? ‘Etam mamā’ti² vipannadiṭṭhī ‘Esohamasmī’ti vipannadiṭṭhi, ‘Eso me attā’ti vipannadiṭṭhi, imā tisso vipannadiṭṭhiyo.

Katamā tisso sampannadiṭṭhiyo? ‘Netam mamā’ti⁴ sampanna-
diṭṭhi, ‘Nesohamasmi’ti sampannadiṭṭhi, ‘Na meso attā’ti
sampannadiṭṭhi, imā tisso sampannadiṭṭhiyo.

‘Etam mamā’ti⁴ kā diṭṭhi, kati diṭṭhiyo, katamantānuggahitā tā diṭṭhiyo? ‘Eso hamasmī’ti kā diṭṭhi, kati diṭṭhiyo, katamantānug-
gahitā tā diṭṭhiyo? ‘Eso me attā’ti kā diṭṭhi, kati diṭṭhiyo,
katamantānuggahitā tā diṭṭhiyo?

‘Etam mamā’ti pubbantānudiṭṭhī, atṭhārasa diṭṭhiyo, pubban-
tānuggahitā tā diṭṭhiyo, ‘Esohamasmī’ti aparantānuditthī, catucattālisaṁ diṭṭhiyo, aparāntanuggahitā tā diṭṭhiyo, ‘Eso me attā’ti vīsativatthukā attānudiṭṭhi, vīsatī vatthukā sakkāyadiṭṭhi, sakkāyadiṭṭhappamukhāni³ dvāsatthi diṭṭhigatāni, pubbantāparantā-
nuggahitā tā diṭṭhiyo.

‘Ye keci bhikkhave, mayi niṭṭham gatā, sabbe te diṭṭhisampannā, tesam diṭṭhisampannānam pañcannam idha niṭṭhā, pañcannam idha vihāya niṭṭhā.

Katamesam pañcannam idha niṭṭhā? Sattakkhattuparamassa, kolamkolassa, ekabijissa, sakadāgāmissa, yo ca diṭṭheva dhamme arahā. Imesam pañcannam idha niṭṭhā.

¹ amakkhi - Syā, PTS.

² mamanti - Syā, PTS.

³ diṭṭhappamukhena - Syā.

Có 3 hạng người có kiến bị hư hỏng, có 3 hạng người có kiến được thành tựu.

Ba hạng người nào có kiến bị hư hỏng? Ngoại đạo, đệ tử của ngoại đạo, và người có tà kiến; 3 hạng người này có kiến bị hư hỏng.

Ba hạng người nào có kiến được thành tựu? Đức Như Lai, đệ tử của đức Như Lai, và người có chánh kiến.

*Người giận dữ, oán hận, → xấu xa, và quỷ quyết,
kiến hư hỏng, ngu muội, biết là kẻ hạ tiện.*

*Không giận dữ, không oán, thanh tịnh, hành Đạo Quả,
kiến thành tựu, sáng suốt, biết được là bậc Thánh.*

Có ba kiến bị hư hỏng, có ba kiến được thành tựu.

Ba kiến nào bị hư hỏng? ‘Cái này là của tôi’ là kiến bị hư hỏng, ‘Cái này là tôi’ là kiến bị hư hỏng, ‘Cái này là tự ngã của tôi’ là kiến bị hư hỏng. Đây là 3 kiến bị hư hỏng.

Ba kiến nào được thành tựu? ‘Cái này không phải là của tôi’ là kiến được thành tựu, ‘Cái này không phải là tôi’ là kiến được thành tựu, ‘Cái này không phải là tự ngã của tôi’ là kiến được thành tựu. Đây là 3 kiến được thành tựu.

‘Cái này là của tôi’ là kiến gì? Có bao nhiêu kiến? Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) nào? ‘Cái này là của tôi’ là kiến gì? Có bao nhiêu kiến? Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) nào? ‘Cái này là tự ngã của tôi’ là kiến gì? Có bao nhiêu kiến? Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) nào?

‘Cái này là của tôi’ là quá khứ hữu biên kiến. Có 18 kiến. Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) quá khứ. ‘Cái này là của tôi’ là vị lai hữu biên kiến. Có 44 kiến. Các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) vị lai. ‘Cái này là tự ngã của tôi’ là tùy ngã kiến với 20 nền tảng, là thân kiến với 20 nền tảng, là 62 thiên kiến có thân kiến đứng đầu, các kiến ấy liên đới với giới hạn (thời gian) quá khứ và vị lai.

Này các tỳ khưu, những người nào hướng đến sự thành toàn ở Ta những người ấy được thành tựu về kiến. Đối với những người được thành tựu về kiến ấy, có sự thành toàn¹ ở nơi đây² đối với năm hạng, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng.

Có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng nào? Đối với (vị tái sanh) tối đa bảy lần, đối với (vị tái sanh) trong các gia tộc danh giá, đối với vị có một chủng tử (chỉ còn một lần tái sanh),^[*] đối với vị Nhất Lai, và vị nào là A-la-hán ngay trong kiếp hiện tại này, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng này.

¹ Có sự thành toàn nghĩa là sự tịch diệt Niết Bàn (PtsA. 2, 465).

² Ở nơi đây nghĩa là ở dục giới này (Sdd. 465).

Katamesam pañcannam idha vihāya niṭṭhā? Antarāparinibbāyissa, upahaccaparinibbāyissa, asaṅkhāraparinibbāyissa, sasaṅkhāraparinibbāyissa, uddhamṣotassa akanīṭṭhagāmino, imesam pañcannam idha vihāya niṭṭhā.

Ye keci bhikkhave mayi niṭṭham gatā, sabbe te dīṭṭhisampannā, tesam dīṭṭhisampannānam imesam pañcannam idha niṭṭhā, imesam pañcannam idha vihāya niṭṭhā.

Ye keci bhikkhame mayi aveccappasannā, sabbe te sotāpannā, tesam sotāpannānam pañcannam idha niṭṭhā, pañcannam idha vihāya niṭṭhā.

Katamesam pañcannam idha niṭṭhā? Sattakkhattuparamassa, kolaṅkolassa, ekabījissa, sakadāgāmissa, yo ca dīṭṭheva dhamme arahā, imesam pañcannam idha niṭṭhā.

Katamesam pañcannam idha vihāya niṭṭhā? Antarāparinibbāyissa, upahaccaparinibbāyissa, asaṅkhāraparinibbāyissa, sasaṅkhāraparinibbāyissa, uddhamṣotassa akanīṭṭhagāmino, imesam pañcannam idha vihāya niṭṭhā.

Ye keci bhikkhave mayi aveccappasannā, sabbe te sotāpattā, tesam sotāpannānam imesam pañcannam idha niṭṭhā, imesam pañcannam idha vibhāya niṭṭhā.”

Dīṭṭhikathā samattā.

--ooOoo--

Có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng nào? Đối với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn đầu của đời kế tiếp, đối với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn cuối của đời kế tiếp, đối với vị Vô Hành viên tịch Niết Bàn, đối với vị Hữu Hành viên tịch Niết Bàn, đối với vị ngược giòng đi đến cõi Sắc Cứu Cánh, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng này.

Này các tỳ khưu, những người nào hướng đến sự thành toàn ở Ta những người ấy được thành tựu về kiến. Đối với những người được thành tựu về kiến ấy, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng này, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng này.

Này các tỳ khưu, những người nào đặt niềm tin hoàn toàn ở nơi Ta, những người ấy là các vị Nhập Lưu. Đối với các vị Nhập Lưu ấy, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng.

Có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng nào? Đối với (vị tái sanh) tối đa bảy lần, đối với (vị tái sanh) trong các gia tộc danh giá, đối với vị có một chủng tử (chỉ còn một lần tái sanh), đối với vị Nhất Lai, và vị nào là A-la-hán ngay trong kiếp hiện tại này, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng này.

Có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng nào? Đối với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn đầu của đời kế tiếp, đối với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn cuối của đời kế tiếp, đối với vị Vô Hành viên tịch Niết Bàn, đối với vị Hữu Hành viên tịch Niết Bàn, đối với vị ngược giòng đi đến cõi Sắc Cứu Cánh, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng này.

Này các tỳ khưu, những người nào đặt niềm tin hoàn toàn ở nơi Ta những người ấy là các vị Nhập Lưu. Đối với các vị Nhập Lưu ấy, có sự thành toàn ở nơi đây đối với năm hạng này, có sự thành toàn sau khi rời bỏ nơi đây đối với năm hạng này.

Phần giảng về Kiến được đầy đủ.

--ooOoo--

III. ĀNĀPĀNASATIKATHĀ

1. Gaṇanuddeso

Soḷasavatthukam ānāpānasati samādhiṃ¹ bhāvayato samadhi-kāni² dve nāṇasatāni uppajjanti: aṭṭha paripanthe nāṇāni, aṭṭha³ upakāre nāṇāni, aṭṭhārasa upakkilese nāṇāni, terasa vodāne nāṇāni, battimṣa⁴ satokārissa⁵ nāṇāni, catuvīsatī samādhivasena nāṇāni, dvesattati vipassanāvasena nāṇāni, aṭṭha nibbidānāṇāni, aṭṭha nibbidānulomañāṇāni, aṭṭha nibbidāpaṭippassaddhānāṇāni, ekavīsatī vimuttisukhe nāṇāni.

Gaṇanuddeso samatto.

2. Paripantha - Upakārasoḷasa nāṇāni

Katamāni aṭṭha paripanthe nāṇāni, aṭṭha ca upakāre nāṇāni?

Kāmacchando samādhissa paripantho, nekkhammam samādhissa upakāram; byāpādo samādhissa paripantho, abyāpādo samādhissa upakāram; thīnamiddham⁶ samādhissa paripantho, ālokasaññā samādhissa upakāram; uddhaccam sāmadhissa paripantho, avikkhepo samādhissa upakāram; vicikicchā samādhissa paripantho, dhammavavatthānam samādhissa upakāram; avijjā sāmadhissa paripantho, nāṇam samādhissa upakāram; arati samādhissa paripantho, pāmojjam samādhissa upakāram; sabbe pi akusalā dhammā samādhissa paripanthā, sabbe pi kusalā dhammā samādhissa upakārā. Imāni aṭṭha paripanthe nāṇāni, aṭṭha ca upakāre nāṇāni.

Imehi soḷasahi ākārehi uducitam cittam⁷ samuducitam⁸ ekatte santiṭṭhati, nīvaraṇehi visujjhati.

Katame te ekattā? Nekkhammam ekattam, abyāpādo ekattam, ālokasaññā ekattam, avikkhepo ekattam, dhammavavatthānam ekattam, nāṇam ekattam, pāmojjam ekattam, sabbe pi kusalā dhammā ekattā.

Katame⁹ te nīvaraṇā? Kāmacchando nīvaraṇam, byāpādo nīvaraṇam, thīnamiddham nīvaraṇam, uddhaccakukkuccam nīvaraṇam, vicikicchā nīvaraṇam, avijjā nīvaraṇam, arati nīvaraṇam, sabbe pi akusalā dhammā nīvaraṇā.

¹ ānāpānassatisamādhiṃ - Machasam, Syā.

² samādhikāni - Machasam, Syā, PTS. ⁸ samuducitam cittam - Machasam;

³ aṭṭha ca - Machasam.

samudupitacittam - Syā;

⁴ bāttimṣa - Machasam;

samuduccitam - PTS;

battiṁsañ - PTS, Syā.

udujitam cittam samuducitam - Pu;

⁵ satokārissa - Syā, PTS.

udājitatam cittam samudājitatam - Pu.

⁶ thīnamiddham - Machasam.

⁹ nīvaraṇāti katame - Machasam.

⁷ uddhatañ cittam - PTS; udupitacittam - Syā.

III. GIẢNG VỀ NIỆM HƠI THỞ VÀO HƠI THỞ RA:

1. Liệt Kê Số Lượng:

Đối với vị đang tu tập định của niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng, có hơn 200 pháp sanh lên (ở vị ấy): 8 trí về ngăn trở và 8 trí về hỗ trợ, 18 trí về tùy phiền não, 13 trí trong việc thanh lọc, 32 trí về việc thực hành niệm, 24 trí do năng lực của định, 72 trí do năng lực của minh sát, 8 trí về nhảm chán, 8 trí thuận theo nhảm chán, 8 trí về sự tịnh lặng của nhảm chán, 21 trí về sự an lạc của giải thoát.

Phần Liệt Kê Số Lượng được đầy đủ.

2. Mười Sáu Trí Ngăn Trở & Trí Hỗ Trợ:

8 trí về ngăn trở và 8 trí về hỗ trợ là gì?

Ước muốn trong các dục là sự ngăn trở của định, sự thoát ly là sự hỗ trợ của định. Sân độc là sự ngăn trở của định, không sân độc là sự hỗ trợ của định. Lờ đờ buồn ngủ là sự ngăn trở của định, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là sự hỗ trợ của định. Phóng dật là sự ngăn trở của định, không tản mạn là sự hỗ trợ của định. Hoài nghi là sự ngăn trở của định, sự xác định pháp là sự hỗ trợ của định. Vô minh là sự ngăn trở của định, trí là sự hỗ trợ của định. Sự không hứng thú là sự ngăn trở của định, sự hân hoan là sự hỗ trợ của định. Tất cả các pháp bất thiện cũng là các sự ngăn trở của định, tất cả các pháp thiện cũng là các sự hỗ trợ của định. Đây là 8 trí về ngăn trở và 8 trí về hỗ trợ.

Được tiếp cận, được quen thuộc với 16 biểu hiện này, tâm an trú ở nhất thể và được thanh tịnh đối các pháp ngăn che.

Các nhất thể ấy là gì? Sự thoát ly là nhất thể, sự không sân độc là nhất thể, sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là nhất thể, sự không tản mạn là nhất thể, sự xác định pháp là nhất thể, trí là nhất thể, sự hân hoan là nhất thể, tất cả các thiện pháp cũng là các nhất thể.

Các pháp ngăn che ấy là gì? Ước muốn trong các dục là pháp ngăn che, sân độc là pháp ngăn che, lờ đờ buồn ngủ là pháp ngăn che, phóng dật là pháp ngăn che, hoài nghi là pháp ngăn che, vô minh là pháp ngăn che, sự không hứng thú là pháp ngăn che, tất cả các bất thiện pháp cũng là các pháp ngăn che.

Nīvaraṇā'ti kenaṭṭhena¹ nīvaraṇā? Niyyānāvaraṇaṭṭhena² nīvaraṇā.

Katame te niyyānā? Nekkhammaṇi ariyānam niyyānā, tena ca nekkhammena ariyā nīyanti;³ kāmacchando niyyānāvaraṇā, tena ca kāmacchandena nivutattā nekkhammaṇi ariyānam niyyānā nam nappajānātīti⁴ kāmacchando niyyānāvaraṇā. Abyāpādo ariyānam niyyānā, tena ca abyāpādena ariyā nīyanti;³ byāpādo niyyānāvaraṇā, tena ca byāpādena nivutattā abyāpādaṇi ariyānam niyyānā nam nappajānātīti,⁴ byāpādo niyyānāvaraṇā. Ālokasaññā ariyānam niyyānā, tāya ca ālokasaññā ariyā nīyanti; thīnamiddhaṇi niyyānāvaraṇā, tena ca thīnamiddhena nivutattā ālokasaññānam ariyānam niyyānā nam nappajānātīti thīnamiddhaṇi niyyānāvaraṇā. Avikkhepo ariyānam niyyānā, tena ca avikkhepena ariyā nīyanti; uddhaccāṇi niyyānāvaraṇā, tena ca uddhaccena nivutattā avikkhepaṇi ariyānam niyyānā nam nappajānātīti uddhaccāṇi niyyānāvaraṇā. Dhammavavatthānam ariyānam niyyānā, tena ca dhammavavatthānena ariyā nīyanti; vicikicchā niyyānāvaraṇā, tāya ca vicikicchāya nivutattā dhammavavatthānam ariyānam niyyānā nam nappajānātīti vicikicchā niyyānāvaraṇā. Nāṇāṇi ariyānam niyyānā, tena ca nāṇena ariyā nīyanti; avijjā niyyānāvaraṇā, tāya ca avijjāya nivutattā nāṇāṇi ariyānam niyyānā nam nappajānātīti avijjā niyyānāvaraṇā. Pāmojjāṇi⁵ ariyānam niyyānā, tena ca pāmojjena ariyā nīyanti; arati niyyānāvaraṇā, tāya ca aratiyā nivutattā pāmojjāṇi ariyānam niyyānā nam nappajānātīti arati niyyānāvaraṇā. Sabbepi kusalā dharmā ariyānam niyyānā, tehi ca kusalehi dharmehi ariyā nīyanti; sabbepi akusalā dharmā niyyānāvaraṇā, tehi ca akusalehi dharmehi nivutattā kusale dharmme ariyānam niyyānā nam nappajānātīti sabbepi akusalā dharmā niyyānāvaraṇā.

Soḷasaññaniddeso samatto.

3. Upakkilesaññāni

Imehi ca pana nīvaraṇehi visuddhacittassa soḷasavatthukam⁶ ānāpānasatisamādhīm bhāvayato khaṇikasamodhānā katame atṭhārasa upakkilesā uppajjanti?

¹ kenatthena - Syā.

² niyyānāvaraṇaṭṭhena - Pu.

³ niyyanti - Machasāṇi, PTS.

⁴ na pajānātīti - PTS.

⁵ pāmujjāṇi - Syā.

⁶ soḷasakavatthukam - Sī 2.

Pháp ngăn che: Các pháp ngăn che theo ý nghĩa gì? Các pháp ngăn che với ý nghĩa che lấp lối ra.

Các lối ra ấy là gì? Sự thoát ly là lối ra của các bậc Thánh, và do sự thoát ly ấy các bậc Thánh thoát ra; ước muốn trong các dục là sự che lấp lối ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi ước muốn trong các dục ấy (hành giả) không nhận biết sự thoát ly là lối ra của các bậc Thánh; ước muốn trong các dục là sự che lấp lối ra. Sự không sân độc là lối ra của các bậc Thánh, và do sự không sân độc ấy các bậc Thánh thoát ra; sân độc là sự che lấp lối ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi sân độc ấy (hành giả) không nhận biết sự không sân độc là lối ra của các bậc Thánh; sân độc là sự che lấp lối ra. Sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là lối ra của các bậc Thánh, và do sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ấy các bậc Thánh thoát ra; lờ đờ buồn ngủ là sự che lấp lối ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi sự lờ đờ buồn ngủ ấy (hành giả) không nhận biết sự nghĩ tưởng đến ánh sáng là lối ra của các bậc Thánh; lờ đờ buồn ngủ là sự che lấp lối ra. Sự không tản mạn là lối ra của các bậc Thánh, và do sự không tản mạn ấy các bậc Thánh thoát ra; phóng dật là sự che lấp lối ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi phóng dật ấy (hành giả) không nhận biết sự không tản mạn là lối ra của các bậc Thánh; phóng dật là sự che lấp lối ra. Sự xác định pháp là lối ra của các bậc Thánh, và do sự xác định pháp ấy các bậc Thánh thoát ra; hoài nghi là sự che lấp lối ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi hoài nghi ấy (hành giả) không nhận biết sự xác định pháp là lối ra của các bậc Thánh; hoài nghi là sự che lấp lối ra. Trí là lối ra của các bậc Thánh, và do trí ấy các bậc Thánh thoát ra; vô minh là sự che lấp lối ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi vô minh ấy (hành giả) không nhận biết trí là lối ra của các bậc Thánh; vô minh là sự che lấp lối ra. Sự hân hoan là lối ra của các bậc Thánh, và do sự hân hoan ấy các bậc Thánh thoát ra; sự không hứng thú là sự che lấp lối ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi sự không hứng thú ấy (hành giả) không nhận biết sự hân hoan là lối ra của các bậc Thánh; không hứng thú là sự che lấp lối ra. Tất cả các thiện pháp cũng là lối ra của các bậc Thánh, và do các thiện pháp ấy các bậc Thánh thoát ra; tất cả các bất thiện pháp cũng là các sự che lấp lối ra, và do trạng thái bị bao trùm bởi các bất thiện pháp ấy (hành giả) không nhận biết các thiện pháp là lối ra của các bậc Thánh; tất cả các bất thiện pháp cũng các là sự che lấp lối ra.

Phần giải thích 16 trí được đầy đủ.

3. Các Trí về Tùy Phiên Não:

Hơn nữa, đối với vị đang tu tập định của niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng có tâm đã được thanh lọc khỏi các pháp ngăn che này, do sự tập trung ngăn hạn có 18 tùy phiền não gì sanh lên (ở vị ấy)?

Assāsādimajjhapariyosānaṁ satiyā anugacchato ajjhattavikkhe-pagataṁ cittaṁ samādhissa paripantho, passāsādimajjhapariyosānaṁ satiyā anugacchato bahiddhāvikkhepagataṁ cittaṁ samādhissa paripantho, assāsapatikañkhanā nikantitañhācariyā samādhissa paripantho, passāsapatikañkhanā nikantitañhācariyā samādhissa paripantho, assāsenābhitunnassa passāsapatiłabhe mucchanā samādhissa paripantho, passāsenābhitunnassa assāsa-patiłabhe mucchanā samādhissa paripantho.

‘Anugacchanā ca assāsam passāsam anugacchanā,
sati ajjhattavikkhepā kañkhanā bahiddhā vikkhepatthanā.¹ (1)

Assāsenābhitunnassa passāsapatiłabhe mucchanā,
passāsenābhitunnassa assāsapatiłabhe mucchanā.² (2)

Cha ete upakkilesā ānāpānasati³ samādhissa,
yehi vikkhippamānassa⁴ no ca⁵ cittaṁ vimuccati
vimokkhām appajānantā te honti parapattiyyā’ti. (3)

Paṭhamam chakkam.

Nimittam āvajjato assāse cittaṁ vikampati, samādhissa paripantho; assāsam āvajjato nimitte cittaṁ vikampati, samādhissa paripantho; nimittam āvajjato passāse cittaṁ vikampati, samādhissa paripantho; passāsam āvajjato nimitte cittaṁ vikampati, samādhissa paripantho; assāsam āvajjato passāse cittaṁ vikampati, samādhissa paripantho; passāsam āvajjato assāse cittaṁ vikampati, samādhissa paripantho.

‘Nimittam āvajjamānassa assāse vikkhippate⁶ mano
assāsam āvajjamānassa nimitte cittaṁ vikampati (4)

Nimittam āvajjamānassa passāse vikkhippate mano,
passāsam āvajjamānassa nimitte cittaṁ vikampati. (5)

Assāsam āvajjamānassa passāse vikkhippate mano,
passāsam āvajjamānassa assāse cittaṁ vikampati. (6)

Cha ete upakkilesā ānāpānasatisamādhissa,
yehi vikkhippamānassa no ca cittaṁ vimuccati,
vimokkhām appajānantā te honti parapattiyyā’ti. (7)

Dutiyam chakkam.

¹ vikkhepanthanā - Syā.

² ‘assāsenāti ayam gāthā Syāma potthake na dissate.

³ ānāpānassati - Machasam, Syā.

⁴ vikkhepamānassa - PTS, Syā; kampamānassa - Syā.

⁵ No ce - Syā.

⁶ vikkhippate - Machasam, PTS.

Tâm của vị đang theo dõi giai đoạn đầu-giữa-cuối của hơi thở vào bằng niệm đi đến tình trạng tản mạn ở nội phần là sự ngăn trở của định. Tâm của vị đang theo dõi giai đoạn đầu-giữa-cuối của hơi thở ra bằng niệm đi đến tình trạng tản mạn ở ngoại phần là sự ngăn trở của định. Do sự mong mỏi ở hơi thở vào, hành vi của ưa thích và tham ái là sự ngăn trở của định. Do sự mong mỏi ở hơi thở ra, hành vi của ưa thích và tham ái là sự ngăn trở của định. Đối với vị áp đặt hơi thở vào, do sự hứng thú trong việc đạt được hơi thở ra là sự ngăn trở của định. Đối với vị áp đặt hơi thở ra, do sự hứng thú trong việc đạt được hơi thở vào là sự ngăn trở của định.

Theo dõi hơi thở vào → theo dõi hơi thở ra,
tán nội phần, mong mỏi, tán ngoại phần, ước muốn, (1)

Sáu tùy phiên não này
người bị chúng xáo động
nhưng ai chưa giải thoát
định niệm hơi vào ra,
tâm không được giải thoát,
chúng thành tựu tái sanh. (3)

Nhóm sáu thứ nhất.

Đối với hành giả hướng tâm đến hiện tướng,[*] tâm (đặt) ở hơi thở vào bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hơi thở vào, tâm (đặt) ở hiện tướng bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hiện tướng, tâm (đặt) ở hơi thở ra bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hơi thở ra, tâm (đặt) ở hiện tướng bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hơi thở vào, tâm (đặt) ở hơi thở ra bị chao động là sự ngăn trở của định. Đối với hành giả hướng tâm đến hơi thở ra, tâm (đặt) ở hơi thở vào bị chao động là sự ngăn trở của định.

*Hướng tâm đến hiện tướng ý buông bỏ hơi ra,
hướng tâm đến hơi ra tâm chao động hiện tướng.* (5)

Hướng tâm hơi thở vào *tâm buông bỏ hơi ra,*
hướng tâm hơi thở ra *tâm chao động hơi vào.* (6)

Sáu tùy phiên não này
người bị chúng xáo động
nhưng ai chưa giải thoát
định niệm hơi vào ra,
tâm không được giải thoát,
chúng thành tựu tái sanh. (7)

Nhóm sáu thứ nhì

Atītānudhāvanam cittaṁ vikkhepānupatitam samādhissa paripantho, anāgatapaṭikaṅkhanam cittaṁ vikampitam¹ samādhissa paripantho, līnam cittaṁ kosajjānupatitam samādhissa paripantho, atipaggahitam cittaṁ uddhaccānupatitam samādhissa paripantho, abhinataṁ² cittaṁ rāgānupatitam samādhissa paripantho, apanataṁ³ cittaṁ byāpādānupatitam samādhissa paripantho.

‘Atītānudhāvanam cittaṁ - anāgatapaṭikaṅkhanam līnam, atipaggahitam abhinataṁ² - apanataṁ³ cittaṁ na samādhiyati. (8)

Cha ete upakkilesā - ānāpānasatisamādhissa, yehi upakkilisaṭṭhasaṅkappo - adhicittam nappajānāti’ti. (9)

Tatiyam chakkam.

Assāsādimajjhapariyosānam satiyā anugacchato ajjhattam vikkhepagatena cittena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsādimajjhapariyosānam satiyā anugacchato bahiddhā vikkhepagatena cittena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; assāsapaṭikaṅkhanāya nikantiyā taṇhācariyāya kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsapaṭikaṅkhanāya nikantiyā taṇhācariyāya kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; assāsenābhitunnassa passāsapaṭilābhe mucchitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsenābhitunnassa assāsapaṭilābhe mucchitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; nimittam āvajjato assāse cittaṁ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, assāsam āvajjato nimitte cittaṁ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; nimittam āvajjato passāse cittaṁ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsam āvajjato nimitte cittaṁ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; assāsam āvajjato passāse cittaṁ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, passāsam āvajjato assāse cittaṁ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā; ca atītānudhāvanena cittena vikkhepānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, anāgatapaṭikaṅkhanena cittena vikampitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, līnenā cittena kosajjānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, atipaggahitena cittena uddhaccānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca; abhinatena cittena rāgānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca, apanatena cittena byāpādānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca.

¹ vikkhambhitam - PTS.

² abhiññataṁ - PTS; abhiññātaṁ - Syā.

³ apaññātam - Syā, PTS.

Tâm có sự chạy theo quá khứ^[*] bị rơi vào tản mạn là sự ngăn trở của định. Tâm có sự mong mỏi ở vị lai^[*] bị chao động là sự ngăn trở của định. Tâm trì trệ bị rơi vào biếng nhác là sự ngăn trở của định. Tâm được ra sức quá mức bị rơi vào phóng dật là sự ngăn trở của định. Tâm quá chuyên chú bị rơi vào tham là sự ngăn trở của định. Tâm lợi là bị rơi vào sân là sự ngăn trở của định.

*Tâm chạy theo quá khứ, → vọng tương lai, trì trệ,
quá ra sức, chuyên chú, tâm lợi là, không định. (8)*

*Sáu tùy phiền não này định niệm thở vào ra
người ô nhiễm bởi chúng không biết được thắng tâm. (9)*

Nhóm sáu thứ ba.

Do tâm của vị đang theo dõi giai đoạn đầu-giữa-cuối của hơi thở vào bằng niêm đi đến tình trạng tản mạn ở nội phần, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Do tâm của vị đang theo dõi giai đoạn đầu-giữa-cuối của hơi thở ra bằng niêm đi đến tình trạng tản mạn ở ngoại phần, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Do mong mỏi ở hơi thở vào, do ưa thích, do hành vi của ái, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Do mong mỏi ở hơi thở ra, do ưa thích, do hành vi của ái, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Đối với vị áp đặt hơi thở vào, do sự hứng thú trong việc đạt được hơi thở ra, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Đối với vị áp đặt hơi thở ra, do sự hứng thú trong việc đạt được hơi thở vào, cả thân lỗn tâm ... (như trên)... Đối với vị hướng tâm đến hiện tượng có tâm (đặt) ở hơi thở vào, do trạng thái bị dao động cả thân lỗn tâm ... (như trên)... Đối với vị hướng tâm đến hơi thở vào có tâm (đặt) ở hiện tượng, do trạng thái bị dao động, cả thân lỗn tâm ... (như trên)... Đối với vị hướng tâm đến hiện tượng có tâm (đặt) ở hơi thở ra, do trạng thái bị dao động cả thân lỗn tâm ... (như trên)... Đối với vị hướng tâm đến hơi thở ra có tâm (đặt) ở hiện tượng, do trạng thái bị dao động cả thân lỗn tâm ... (như trên)... Đối với vị hướng tâm đến hơi thở ra có tâm (đặt) ở hơi thở vào, do trạng thái bị dao động cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Đối với vị hướng tâm đến hơi thở ra có tâm (đặt) ở hơi thở ra, do trạng thái bị dao động cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Đối với vị hướng tâm đến hơi thở ra có tâm (đặt) ở hơi thở vào, do trạng thái bị dao động cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Do có sự chạy theo quá khứ tâm bị rơi vào tản mạn, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Do có sự mong mỏi ở vị lai tâm bị dao động, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Do có sự trì trệ tâm bị rơi vào biếng nhác, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Do ra sức quá mức tâm bị rơi vào phóng dật, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Do quá chuyên chú tâm bị rơi vào tham, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động. Do lợi là tâm bị rơi vào sân, cả thân lỗn tâm trở nên xao động, loạn động, rúng động.

‘Ānāpānasati yassa paripuṇṇam¹ abhāvitā
kāyopi iñjito hoti cittampi hoti iñjitam
kāyopi phandito hoti cittampi hoti phanditam. (10)

Ānāpānasati yassa paripuṇṇā subhāvitā
kāyopi aniñjito hoti cittampi hoti aniñjitaṁ
kāyopi aphandito hoti cittampi hoti aphanditan’ti. (11)

Tehi ca pana nīvaraṇehi visuddhacittassa solasavatthukam
ānāpānasatisamādhīm bhāvayato khaṇikasamodhānā ime atṭhārasa
upakkilesā uppajjanti.

Uppakkilesañāṇaniddeso.

4. Vodānañāṇāni

Katamāni terasa vodāne ñāṇāni? Atītānudhāvanam cittam
vikkhepānupatitam, tam vivajjayitvā ekaṭhāne samādahati, evampi
cittam na vikkhepam gacchati. Anāgatapaṭikaṅkhanaṁ cittam
vikampitam,² tam vivajjayitvā tattheva adhimoceti, evampi cittam na
vikkhepam gacchati. Līnam cittam kosajānupatitam, tam
pagganhitvā kosajjam pajahati, evampi cittam na vikkhepam
gacchati. Atipaggahitam cittam uddhaccānupatitam, tam
niggaṇhitvā³ uddhaccam pajahati, evampi cittam na vikkhepam
gacchati. Abhinataṁ cittam rāgānupatitam, tam sampajāno hutvā
rāgam pajahati, evampi cittam na vikkhepam gacchati. Apanataṁ
cittam byāpādānupatitam, tam sampajāno hutvā, byāpādaṁ
pajahati, evampi cittam na vikkhepam gacchati. Imehi chahi ṭhānehi
parisuddham cittam pariyoḍānam ekattagataṁ hoti.

Katame te ekattā? Dānavossaggupaṭṭhānekattam,⁴ samatha-
nimittupaṭṭhānekattam, vayalakkhaṇupaṭṭhānekattam, nirodhupaṭ-
ṭhānekattam.

Dānavossaggupaṭṭhānekattam cāgādhimuttānam, samatha-
nimittupaṭṭhānekattañca adhicittamanuyuttānam, vayalakkhaṇu-
paṭṭhānekattañca vipassakānam, nirodhupaṭṭhānekattañca ariya-
puggalānam, imehi catūhi ṭhānehi ekaggagataṁ cittam paṭipadā-
visuddhipakkhantañceva⁵ hoti, upekkhānubrūhitañca ñāṇena ca
sampaḥamṣitam.

Paṭhamassa jhānassa ko ādi, kiṁ majjhe, kiṁ pariyośānam?
Paṭhamassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, upekkhānubrūhanā
majjhe, sampaḥamṣanā pariyośānam.

¹ ānāpānasati yassa paripuṇṇā - Machasam; yassa aparipuṇṇā - Syā, PTS.

² vikkhambhitaṁ - PTS, Sī 2.

³ viniggaphitvā - Machasam.

⁴ dānavosaggupaṭṭhānekattam - Machasam.

⁵ pakkhandañceva - Machasam; pasannañceva - Syā, PTS.

Đối với vị tu niệm không toàn vẹn, không tiến, tâm cũng bị loạn động, → hơi thở vào thở ra thời thân bị loạn động, thân tâm đều rúng động. (10)

Đối với vị tu niệm được toàn vẹn, tiến triển, tâm cũng không loạn động, hơi thở vào thở ra thời thân không loạn động, thân tâm không rúng động. (11)

Hơn nữa, đối với vị đang tu tập định của niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng có tâm đã được thanh lọc khỏi các pháp ngăn che ấy, thời có 18 tùy phiến não này sanh lên.

Phần giải thích trí về tùy phiến não.

4. Các Trí trong việc Thanh Lọc:

13 trí gì trong việc thanh lọc? Tâm có sự chạy theo quá khứ bị rơi vào tản mạn. Sau khi ngăn ngừa việc ấy, hành giả tập trung (tâm) vào một chỗ; như vậy tâm không đi đến tản mạn. Tâm có sự mong mỏi ở vị lai bị chao động. Sau khi ngăn ngừa việc ấy, ngay tại đây hành giả khẳng định lại; như thế tâm không đi đến tản mạn. Tâm trì trệ bị rơi vào biếng nhác. Sau khi nắm giữ điều ấy, hành giả dứt bỏ sự biếng nhác; như vậy tâm không đi đến tản mạn. Tâm ra sức quá mức bị rơi vào phóng dật. Sau khi hạn chế điều ấy, hành giả dứt bỏ phóng dật; như vậy tâm không đi đến tản mạn. Tâm quá chuyên chú bị rơi vào tham. Sau khi có sự nhận biết rõ rệt điều ấy, hành giả dứt bỏ tham; như vậy tâm không đi đến tản mạn. Tâm lơi là bị rơi vào sân. Sau khi có sự nhận biết rõ rệt điều ấy, hành giả dứt bỏ sân; như vậy tâm không đi đến tản mạn. Được hoàn toàn trong sạch với 6 trường hợp này, tâm được tinh khiết đi đến nhất thể.

Các nhất thể ấy là gì? Nhất thể trong việc thiết lập sự buông bỏ vật thí, nhất thể trong việc thiết lập hiện tướng của chỉ tịnh, nhất thể trong việc thiết lập tướng trạng của biến hoại, nhất thể trong việc thiết lập sự diệt tận.

Nhất thể trong việc thiết lập sự buông bỏ vật thí của những người đã quyết tâm xả bỏ, nhất thể trong việc thiết lập hiện tướng của chỉ tịnh của những người đã gắn bó với thắng tâm, nhất thể trong việc thiết lập tướng trạng biến hoại của những người thực hành minh sát, nhất thể trong việc thiết lập sự diệt tận của các bậc Thánh nhân. Tâm đạt đến nhất thể bằng bốn trường hợp này vừa có sự tiến đến tính chất thanh tịnh của việc thực hành, vừa được tăng cường trạng thái xả, và còn được hài lòng bởi trí nữa.

Đối với sơ thiền, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? Đối với sơ thiền, sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, sự tự hài lòng là phần cuối.

Paṭhamassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, ādissa kati lakkhaṇāni? Ādissa tīṇi lakkhaṇāni: yo tassa paripantho tato cittam visujjhati, visuddhattā cittam majjhimaṇ samathanimittam paṭipajjati, paṭipannattā tattha cittam pakkhandati; yañca paripanthato cittam visujjhati, yañca visuddhattā cittam majjhimaṇ samathanimittam paṭipajjati, yañca paṭipannattā tattha cittam pakkhandati, paṭhamassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, ādissa imāni tīṇi lakkhaṇāni, tena vuccati paṭhamam jhānam ādikalyāṇañceva hoti lakkhaṇasampannañca.

Paṭhamassa jhānassa upekkhānubrūhanā majhe, majjhassa kati lakkhaṇāni? Majjhassa tīṇi lakkhaṇāni: visuddham cittam ajjhupekkhati, samathapaṭipannam ajjhupekkhati, ekattupaṭṭhānam ajjhupekkhati; yañca visuddham cittam ajjhupekkhati, yañca samathapaṭipannam ajjhupekkhati, yañca ekattupaṭṭhānam ajjhupekkhati, paṭhamassa jhānassa upekkhānubrūhanā majhe, majjhassa imāni tīṇi lakkhaṇāni, tena vuccati paṭhamam jhānam majjhēkalyāṇañceva hoti lakkhaṇasampannañca.

Paṭhamassa jhānassa sampahamṣanā pariyośānam pariyośānassa kati lakkhaṇāni? Pariyośānassa cattāri lakkhaṇāni: tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena sampahamṣanā, indriyānam ekarasaṭṭhena sampahamṣanā, tadupagaviriya-vāhanaṭṭhena sampahamṣanā, āsevanaṭṭhena sampahamṣanā; paṭhamassa jhānassa sampahamsanā pariyośānam. Pariyośānassa imāni cattāri lakkhaṇāni, tena vuccati paṭhamam jhānam pariyośānakalyāṇañceva hoti lakkhaṇasampannañca.

Evaṁ tivattagataṁ cittam tividhakalyāṇakam dasalakkhaṇasampannam vitakkasampannañceva hoti vicārasampannañca pīti-sampannañceva sukhasampannañca cittassa adhiṭṭhāna-sampannañca saddhāsampannañca viriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Dutiyassa jhānassa ko ādi, kiṁ majhe, kiṁ pariyośānam? Dutiyassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, upekkhānubrūhanā majhe, sampahamṣanā pariyośānam —pe— Evaṁ tivattagataṁ cittam tividhakalyāṇakam dasalakkhaṇasampannam pīti-sampannañca hoti sukhasampannañca cittassa adhiṭṭhāna-sampannañca saddhāsampannañca viriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Tatiyassa jhānassa ko ādi, kiṁ majhe, kiṁ pariyośānam? —pe— Evaṁ tivattagataṁ cittam tividhakalyāṇakam dasalakkhaṇasampannam sukhasampannañceva hoti cittassa adhiṭṭhānasampannañca saddhāsampannañca viriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Đối với sơ thiền, sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần đầu? Có ba tướng trạng thuộc về phần đầu: Điều gì là sự ngăn trở của thiền ấy, do điều ấy tâm được thanh tịnh; do bản thể thanh tịnh, tâm đạt đến hiện tướng của chỉ tịnh ở trung tâm; do bản thể đã được đạt đến, tâm tiến vào nơi ấy. Việc tâm được thanh tịnh do sự ngăn trở, việc tâm đạt đến hiện tướng của chỉ tịnh ở trung tâm do bản thể thanh tịnh, việc tâm tiến vào nơi ấy do bản thể đã được đạt đến, đối với sơ thiền sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, ba tướng trạng này là thuộc về phần đầu, vì thế được nói rằng: “*Sơ thiền vừa là tốt đẹp ở phần đầu vừa được thành tựu về tướng trạng.*”

Đối với sơ thiền, sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần giữa? Có ba tướng trạng thuộc về phần giữa: Hành giả dừng dừng đối với tâm thanh tịnh, dừng dừng đối với việc đã đạt đến chỉ tịnh, dừng dừng đối với việc thiết lập nhất thể. Việc hành giả dừng dừng đối với tâm thanh tịnh, dừng dừng đối với việc đã đạt đến chỉ tịnh, dừng dừng đối với việc thiết lập nhất thể, đối với sơ thiền sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, ba tướng trạng này là thuộc về phần giữa, vì thế được nói rằng: “*Sơ thiền vừa là tốt đẹp ở phần giữa vừa được thành tựu về tướng trạng.*”

Đối với sơ thiền, sự tự hài lòng là phần cuối, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần cuối? Có bốn tướng trạng thuộc về phần cuối: có sự tự hài lòng đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, sự tự hài lòng đối với các quyền theo ý nghĩa nhất vị, sự tự hài lòng theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến Niết Bàn, sự tự hài lòng theo ý nghĩa rèn luyện. Đối với sơ thiền sự tự hài lòng là phần cuối, bốn tướng trạng này là thuộc về phần cuối, vì thế được nói rằng: “*Sơ thiền vừa là tốt đẹp ở phần cuối vừa được thành tựu về tướng trạng.*”

Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách,[*] được thành tựu mười tướng trạng,[*] và còn được thành tựu về tâm, thành tựu về tú, thành tựu về hỷ, thành tựu về lạc, thành tựu về sự khảng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tấn, thành tựu về niệm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

Đối với nhị thiền, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ... (như trên)... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu mười tướng trạng, và còn được thành tựu thành tựu về hỷ, thành tựu về lạc, thành tựu về sự khảng định tâm, ... (như trên)...., và thành tựu về tuệ.

Đối với tam thiền, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ... (nt)... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu 10 tướng trạng, và còn được thành tựu về lạc, thành tựu về sự khảng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tấn, thành tựu về niệm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

Catutthassa jhānassa ko ādi, kiṁ majhe, kiṁ pariyośānam? —pe— Evam tivattagataṁ cittam tividhakalyāṇakam dasalakkhaṇa-sampannam upekkhāsampannañceva hoti cittassa adhiṭṭhāna-sampannañca saddhāsampannañca viriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Ākāsānañcāyatanaśamāpattiyā —pe— Viññāṇañcāyatanaśamāpattiyā —pe— Ākiñcaññāyatanaśamāpattiyā —pe— Nevasaññā-nāsaññāyatanaśamāpattiyā ko ādi, kiṁ majhe, kiṁ pariyośānam? —pe— Evam tivattagataṁ cittam tividhakalyāṇakam dasalakkhaṇa-sampannam upekkhāsampannañceva hoti cittassa adhiṭṭhāna-sampannañca —pe— paññāsampannañca.

Aniccānupassanāya ko ādi, kiṁ majhe, kiṁ pariyośānam? —pe— Evañ tivattagataṁ cittam tividhakalyāṇakam dasalakkhaṇa-sampannam vitakkasampannañceva hoti vicārasampannañca pīti-sampannañca sukhasampannañca cittassa adhiṭṭhānasampannañca saddhāsampannañca viriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Dukkhānupassanāya —pe— Anattānupassanāya —pe— Nibbidā-nupassanāya —pe— Virāgānupassanāya —pe— Nirodhānupassanāya —pe— Paṭinissaggānupassanāya —pe— Khayānupassanāya —pe— Vayānupassanāya —pe— Vipariṇāmānupassanāya —pe— Animittā-nupassanāya —pe— Appaṇihitānupassanāya —pe— Suññatānupassanāya —pe— Adhipaññādhammavipassanāya —pe— Yathābhūta-ñāṇadassanāya —pe— Ādīnavānupassanāya —pe— Paṭisaṅkhānu-passanāya —pe— Vivaṭṭānānupassanāya —pe—

Sotāpattimaggassa —pe— Sakadāgāmimaggassa —pe— Anāgāmi-maggassa —pe— Arahattamaggassa ko ādi, kiṁ majhe, kiṁ pariyośānam? Arahattamaggassa paṭipadāvisuddhi ādi, upekkhā-nubrūhanā majhe, sampahaṁsanā pariyośānam. Arahattamaggassa paṭipadāvisuddhi ādi, ādissa kati lakkhaṇāni? Ādissa tīṇi lakkhaṇāni: yo tassa paripantho tato cittam visujjhati, visuddhattā cittam majjhimam samathanimittam paṭipajjati, paṭipannattā tattha cittam pakkhandati; yañca paripanthato cittam visujjhati, yañca visuddhattā cittam majjhimam samathanimittam paṭipajjati, yañca paṭipannattā tattha cittam pakkhandati, arahattamaggassa paṭipadāvisuddhi ādi, ādissa imāni tīṇi lakkhaṇāni, tena vuccati arahattamaggo ādikalyāṇo ceva hoti lakkhaṇasampananno ca.

Arahattamaggassa upekkhānubrūhanā majhe, majjhassa kati lakkhaṇāni? Majjhassa tīṇi lakkhaṇāni: visuddham cittam ajjhupekkhati, samathapaṭipannam ajjhupekkhati, ekattupaṭṭhānam ajjhupekkhati; yañca visuddham cittam ajjhupekkhati, yañca samathapaṭipannam ajjhupekkhati, yañca ekattupaṭṭhānam ajjhupekkhati, tena vuccati arahattamaggo majjhēkalyāṇo ceva hoti lakkhaṇasampanno ca.

Đối với tứ thiền, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ... (nt)... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu 10 tướng trạng, và còn được thành tựu về xả, thành tựu về sự khẳng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tấn, thành tựu về niêm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

Đối với sự chứng đạt không vô biên xứ ... (nt)... sự chứng đạt thức vô biên xứ ... sự chứng đạt vô sở hữu xứ ... sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu mười tướng trạng, và còn được thành tựu về xả, thành tựu về sự khẳng định tâm, ... (nt) ... , và thành tựu về tuệ.

Đối với sự quán xét về vô thường, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? ... Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu 10 tướng trạng, và còn được thành tựu về tâm, thành tựu về tú, thành tựu về hỷ, thành tựu về lạc, thành tựu về sự khẳng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tấn, thành tựu về niêm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

Đối với sự quán xét về khổ não ... (như trên)... Đối với sự quán xét về vô ngã ... (nt)... Đối với sự quán xét về sự nhảm chán ... (nt)... Đối với sự quán xét về ly tham ái ... Đối với sự quán xét về sự diệt tận ... Đối với sự quán xét về sự từ bỏ ... Đối với sự quán xét về sự đoạn tận ... Đối với sự quán xét về sự biến hoại ... Đối với sự quán xét về sự chuyển biến ... Đối với sự quán xét về vô tướng ... Đối với sự quán xét về vô nguyệt ... Đối với sự quán xét về không tánh ... Đối với sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ ... Đối với sự biết và thấy đúng theo thực thể ... Đối với sự quán xét về sự tai hại ... Đối với sự quán xét về sự phân biệt rõ ... Đối với sự quán xét về sự ly khai ... (như trên)...

Đối với Đạo Nhập Lưu, ... Đối với Đạo Nhất Lai, ... Đối với Đạo Bất Lai, ... Đối với Đạo A-la-hán, cái gì là phần đầu? cái gì là phần giữa? cái gì là phần cuối? Đối với Đạo A-la-hán, sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, sự tự hài lòng là phần cuối. Sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu của Đạo A-la-hán. Có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần đầu? Có ba tướng trạng thuộc về phần đầu: ... (như trên).... Đối với Đạo A-la-hán sự thanh tịnh của việc thực hành là phần đầu, ba tướng trạng này là thuộc về phần đầu, vì thế được nói rằng: “*Đạo A-la-hán vừa là tốt đẹp ở phần đầu vừa được thành tựu về tướng trạng.*”

Đối với Đạo A-la-hán, sự tăng cường trạng thái xả là phần giữa, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần giữa? Có ba tướng trạng thuộc về phần giữa: Hành giả dũng dung đối với tâm thanh tịnh, dũng dung đối với việc đã đạt đến chi tịnh, dũng dung đối với việc thiết lập nhất thể. Việc hành giả dũng dung đối với tâm thanh tịnh, dũng dung đối với việc đã đạt đến chi tịnh, dũng dung đối với việc thiết lập nhất thể, vì thế được nói rằng: “*Đạo A-la-hán vừa là tốt đẹp ở phần giữa vừa được thành tựu về tướng trạng.*”

Arahattamaggassa sampaham̄sanā pariyośānam pariyośānassa kati lakkhaṇāni? Pariyośānassa cattāri lakkhaṇāni: tattha jātānam dhammānam anativattanat̄thena sampaham̄sanā, indriyānam ekarasaṭṭhenā sampaham̄sanā, tadupagaviriya-vāhanaṭṭhenā sampaham̄sanā, āsevanaṭṭhenā sampaham̄sanā. Arahattamaggassa sampaham̄sanā pariyośānam. Pariyośānassa imāni cattāri lakkhaṇāni, tena vuccati arahattamaggo pariyośānakalyāṇo ceva hoti lakkhaṇasampanno ca. Evam tivattagatam cittam tividhakalyāṇakam dasalakkhaṇasampannam vitakkasampannañceva hoti vicārasampannañca pītisampannañca sukhasampannañca cittassa adhitthānam sampannañca saddhāsampannañca viriyasampannañca sati-sampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

‘Nimittam assāsapassāsā anārammaṇāmekacittassa,¹
ajānato ca tayo dhamme bhāvanā nūpalabbhati. (1)

Nimittam assāsapassāsā anārammaṇāmekacittassa,
jānato ca tayo dhamme bhāvanā upalabbhati’ti. (2)

Katham ime tayo dhammā ekacittassa ārammaṇā na honti, na cime tayo dhammā aviditā honti, na ca cittam vikkhepam gacchatī, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti, visesamadhgacchatī?

Seyyathāpi rukkho same bhūmibhāge nikkhitto,² tamenam puriso kakacena chindeyya, rukkhe phuṭṭhakakacadantānam vasena purisassa sati upaṭṭhitā hoti, na āgate vā gate vā kakacadante manasikaroti, na āgatā vā gatā vā kakacadantā aviditā honti, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti. Yathā rukkho same bhūmibhāge nikkhitto, evam upanibandhanā nimittam. Yathā kakacadantā, evam assāsapassāsā. Yathā rukkhe phuṭṭhakakacadantānam vasena purisassa sati upaṭṭhitā hoti na āgate vā gate vā kakacadante manasikaroti, na āgatā vā gatā vā kakacadantā aviditā honti, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti. Evameva bhikkhu nāsikagge vā mukhanimitte vā satiṁ upaṭṭhapetvā nisinno hoti, na āgate vā gate vā assāsapassāse manasikaroti, na āgatā vā gatā vā assāsapassāsā aviditā honti, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti, visesamadhgacchatī.

¹ anārammaṇamekassa cittassa - Sī 1, 2; anārammaṇamekavissatta - Machasam;

anārammaṇām ekacittassa - Pu.

² nikhipito - Sī 1, 2.

Đối với Đạo A-la-hán, sự tự hài lòng là phần cuối, có bao nhiêu tướng trạng thuộc về phần cuối? Có bốn tướng trạng thuộc về phần cuối: có sự tự hài lòng đối với các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, sự tự hài lòng đối với của các quyền theo ý nghĩa nhất vị, sự tự hài lòng theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến giải thoát Niết Bàn, sự tự hài lòng theo ý nghĩa rèn luyện. Đối với Đạo A-la-hán sự tự hài lòng là phần cuối, bốn tướng trạng này là thuộc về phần cuối, vì thế được nói rằng: “*Đạo A-la-hán vừa là tốt đẹp ở phần cuối vừa được thành tựu về tướng trạng.*” Như thế, tâm đã đạt đến ba phận sự là tốt đẹp theo ba cách, được thành tựu mười tướng trạng, và còn được thành tựu về tâm, thành tựu về tú, thành tựu về hỷ, thành tựu về lạc, thành tựu về sự khăng định tâm, thành tựu về tín, thành tựu về tâm, thành tựu về niệm, thành tựu về định, và thành tựu về tuệ.

Hiện tướng, hơi vào ra → *chẳng phải cảnh một tâm,
người không biết ba pháp*¹ *tu tập không thành đạt.* (1)

Hiện tướng, hơi vào ra *chẳng phải cảnh một tâm,
vị nhận biết ba pháp* *tu tập được thành công.* (2)

Ba pháp này không phải là đối tượng của một tâm, ba pháp này không phải là không được biết đến, tâm không đi đến tán mạn, sự nỗ lực được nhận biết, và (hành giả) hoàn tất việc thực hành, đạt đến sự chứng ngộ là (có ý nghĩa) thế nào?

Cũng giống như thân cây được đặt nằm ở trên mặt đất bằng, một người đàn ông có thể cắt chính nó bằng cái cưa. Niệm của người đàn ông được thiết lập theo tác động của các răng cưa chạm vào thân cây mà không chú ý ở các răng cưa tiến tới hoặc thụt lùi. Các răng cưa tiến tới hoặc thụt lùi không phải là không được biết đến, sự nỗ lực được nhận biết, và (người ấy) hoàn tất nhiệm vụ. Thân cây được đặt nằm ở trên mặt đất bằng như thế nào, hiện tướng do sự gắn liền (của niệm) là như thế ấy. Các răng cưa là như thế nào, hơi thở vào hơi thở ra là như vậy. Như thế niệm của người đàn ông được thiết lập theo tác động của các răng cưa chạm vào thân cây mà không chú ý ở các răng cưa tiến tới hoặc thụt lùi. Các răng cưa tiến tới hoặc thụt lùi không phải là không được biết đến, sự nỗ lực được nhận biết, và (người ấy) hoàn tất nhiệm vụ. Tương tự như thế, sau khi thiết lập niệm ở chót mũi hoặc ở môi trên, vị tỳ khuỷu đang ngồi, không chú ý ở hơi thở vào ra đến hoặc đi. Hơi thở vào ra đến hoặc đi không phải là không được biết đến, sự nỗ lực được nhận biết, và (hành giả) hoàn tất việc thực hành, đạt đến sự chứng ngộ.

¹ Ba pháp là hiện tướng, hơi thở vào, hơi thở ra (ND).

Padhānanti¹ katamam padhānam? Āraddhaviriyassa kāyopi cittampi kammaniyam hoti, idam padhānam. Katamo payogo? Āraddhaviriyassa upakkilesā pahīyanti, vitakkā vūpasamanti, ayam payogo. Katamo viseso? Āraddhaviriyassa saññojanā pahīyanti, anusayā byantihonti² ayam viseso.

Evam ime tayo dhammā ekacittassa ārammaṇā na honti, na cime³ tayo dhammā aviditā honti, na ca cittam vikkhepam gaccati, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti, visesamadhicchatati.

‘Ānāpānasati yassa paripuṇṇā subhāvitā,
anupubbam paricitā yathā buddhena desitā,
so imam lokam pabhāseti abbhā muttova candimā’ti. (3)

Ānanti assāso, no passāso. Apānanti passāso, no assāso. Assāsavasena upatthānam sati, passāsavasena upatthānam sati. Yo assasati, tassupaṭṭhāti; yo passasati, tassupaṭṭhāti.

Paripuṇṇāti pariggahaṭṭhena paripuṇṇā, parivāraṭṭhena paripuṇṇā, paripūraṭṭhena paripuṇṇā.

Subhāvitāti catasso bhāvanā: tattha jātānam dhammānam anativattanāṭṭhena bhāvanā, indriyānam ekarasatṭṭhena bhāvanā, tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā. Tassime cattāro bhāvanaṭṭhā yānikatā⁴ honti vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā.

Yānikatāti yattha yattha ākaṅkhati, tattha tattha vasippatto hoti balappatto vesārajjappatto. Tassa⁵ te dhammā āvajjanapaṭibaddhā⁶ honti ākaṅkhanapaṭibaddhā⁷ manasikārapaṭipaddhā cittuppāda-paṭibaddhā. Tena vuccati ‘yānikatā’ti.

Vatthukatāti yasmiṁ yasmiṁ vatthusmiṁ cittam svādhīṭhitam hoti tasmiṁ tasmiṁ vatthusmiṁ sati sūpaṭṭhitā⁸ hoti. Yasmiṁ yasmiṁ vā pana vatthusmiṁ sati sūpaṭṭhitā hoti, tasmiṁ tasmiṁ vatthusmiṁ cittam svādhīṭhitam hoti. Tena vuccati ‘vatthukatā’ti.

Anuṭṭhitāti⁹ yena yena cittam abhinīharati, tena tena sati anuparivattati. Yena yena vā pana sati anuparivattati, tena tena cittam abhinīharati. Tena vuccati ‘anuṭṭhitā’ti.

¹ visesamadhicchatati padhānañca - Machasam; ‘padhānanti’ padam Syā, PTS potthakesu na dissati.

² byāsanti - Syā; byanti honti - PTS.

³ na came - Pu.

⁴ yānikatā - PTS. ⁵ tassa me - Machasam.

⁶ āvajjanappaṭibandhā - PTS.

⁷ ākaṅkhaṭṭapāṭibaddhā - Machasam; ākaṅkhaṇappaṭibandhā - PTS; ākaṅkhanapaṭibaddhā Syā.

⁸ supaṭṭhitā - Machasam, supatiṭṭhitā - PTS.

⁹ anuṭṭhitāti vatthusmiṁ - Machasam.

Sự nỗ lực: Sự nỗ lực gì? Thân và tâm của vị khởi sự tinh tấn là thích hợp cho hành động; điều này là sự nỗ lực. Việc thực hành gì? Các tùy phiền não của vị khởi sự tinh tấn được dứt bỏ, các tâm được an tĩnh; điều này việc thực hành. Sự chứng ngộ gì? Các sự ràng buộc của vị khởi sự tinh tấn được dứt bỏ, các ngũ ngầm được chấm dứt; điều này là sự chứng ngộ.

Ba pháp này không phải là đối tượng của một tâm, ba pháp này không phải là không được biết đến, tâm không đi đến tản mạn, sự nỗ lực được nhận biết, và (hành giả) hoàn tất việc thực hành, đạt đến sự chứng ngộ là (có ý nghĩa) như thế.

Vị niệm hơi vào ra → tròn đủ, khéo tu tập,
tuần tự được tích lũy, theo như lời Phật dạy,
tỏa sáng thế giới này, tự trăng thoát mây che. (3)

Hơi thở vào: là hơi vào không phải hơi ra. **Hơi thở ra:** là hơi ra không phải hơi vào. Sự thiết lập qua phương tiện hơi thở vào là niệm, sự thiết lập qua phương tiện hơi thở ra là niệm. Niệm được thiết lập đến vị thở vào, niệm được thiết lập đến vị thở ra.

Tròn đủ: được tròn đủ theo ý nghĩa nắm giữ, được tròn đủ theo ý nghĩa phụ trợ, được tròn đủ theo ý nghĩa hoàn bị.

Khéo tu tập: Có bốn sự tu tập: là sự tu tập các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, là sự tu tập các quyền theo ý nghĩa nhất vị, là sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến Niết Bàn, là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Đối với vị ấy, bốn ý nghĩa tu tập này là con thuyền đã được tạo lập, là nền tảng đã được tạo lập, đã được thiết lập, đã được tích lũy, đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh.

Con thuyền đã được tạo lập: Vị ấy đạt được ưu thế, đạt được sức mạnh, đạt được sự tự tín ở bất cứ nơi đâu vị ấy mong muốn. Đối với vị ấy, các pháp ấy¹ là đã được gắn bó với sự hướng tâm, đã được gắn bó với lòng mong muốn, đã được gắn bó với tác ý, đã được gắn bó với sự sanh lên của tâm, vì thế được nói rằng: “Con thuyền đã được tạo lập.”

Nền tảng đã được tạo lập: Tâm đã được khẳng định chắc chắn ở nền tảng nào thì niệm được thiết lập tốt đẹp ở nền tảng ấy. Hơn nữa, niệm đã được thiết lập tốt đẹp ở nền tảng nào thì tâm được khẳng định chắn chắn ở nền tảng ấy, vì thế được nói rằng: “Nền tảng đã được tạo lập.”

Đã được thiết lập: Tâm hướng đến với điều nào thì niệm xoay vần với điều ấy, hoặc là niệm xoay vần với điều nào thì tâm hướng đến với điều ấy, vì thế được nói rằng: “Đã được thiết lập.”

¹ Các pháp ấy chỉ tịnh và minh sát (PtsA. 2, 480).

Paricitāti pariggahaṭṭhena paricitā, parivāraṭṭhena paricitā paripūraṭṭhena paricitā, satiyā parigaṇhanto jināti pāpake akusale dhamme. Tena vuccati ‘paricitā’ti.¹

Susamāraddhāti cattāro susamāraddhā: tattha jātānam dhammānam anativattanatṭhena susamāraddhā, indriyānam ekarasaṭṭhena susamāraddhā, tadupagaviriyavāhanaṭṭhena susamāraddhā, tappaccanīkānam kilesānam samugghātattā² ‘susamāraddhā.’

Susamanti atthi samām, atthi susamām. Katamām samām? Ye tattha jātā anavajjā kusalā bodhipakkhiyā,³ idam samām. Katamām susamām? Yam tesam̄ tesam̄ dhammānam̄ ārammaṇam̄ nirodho nibbānam̄, idam̄ susamām̄, iti idañca samām̄ idañca susamām̄ nātām hoti diṭṭham̄⁴ viditām̄ sacchikataṁ phassitām̄ paññāya, āraddham̄ hoti viriyām̄ asallīnam̄, upaṭṭhitā sati apamuṭṭhā,⁵ passaddho kāyo asāraddho, samāhitām̄ cittām̄ ekaggam̄. Tena vuccati ‘susamāraddhā’ti.

Anupubbaṁ paricitāti dīgham̄ assāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā, dīgham̄ passāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Rassam̄ assāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Rassam̄ passāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā —pe— Paṭinissaggānupassi assāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Paṭinissaggānupassi passāsavasena purimā purimā paricitā pacchimā pacchimā anuparicitā. Sabbāpi soḷasavatthukā ānāpānasatiyo aññamaññām paricitā ceva honti anuparicitā ca. Tena vuccati ‘anupubbaṁ paricitā’ti.

Yathāti dasa yathatthā: attadamathatṭho yathattho, attasamathatṭho yathattho, attaparinibbāpanaṭṭho yathattho, abhiññatṭho⁶ yathattho, pariññatṭho yathattho, pahānaṭṭho yathattho, bhāvanaṭṭho yathattho, sacchikiriyatṭho yathattho saccābhisaṁyatṭho yathattho, nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭho yathattho.

¹ dhamme paricitā - Machasam̄.

² susamūhatattā - Machasam̄; susamugghātattā - Syā, PTS.

³ byādhipakkhiyā - PTS.

⁴ iṭṭham̄ - PTS.

⁵ asammūlā Machasam̄; apamuṭṭhā - Syā, PTS.

⁶ abhiññattho - Machasam̄.

Đã được tích lũy: Đã được tích lũy theo ý nghĩa nắm giữ, đã được tích lũy theo ý nghĩa phụ trợ, đã được tròn đủ theo ý nghĩa hoàn bị. Trong khi nắm giữ nhờ vào niệm, vị ấy chiến thắng các pháp ác bất thiện; vì thế được nói rằng: “*Đã được tích lũy.*”

Đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh: Đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh có bốn: đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh theo ý nghĩa không vượt trội đối với các pháp đã sanh lên trong trường hợp ấy, đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh theo ý nghĩa nhất vị đối với các quyền, đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến Niết Bàn, tính chất loại trừ các phiền não đối nghịch với điều ấy là ‘đã được khởi sự vô cùng thanh tịnh.’

Vô cùng thanh tịnh: Có sự thanh tịnh, có sự vô cùng thanh tịnh. Sự thanh tịnh là gì? Là các pháp thiện, không sai trái, dự phần vào giác ngộ đã sanh tại nơi ấy; điều này là sự thanh tịnh. Sự vô cùng thanh tịnh gì? Là cảnh của chính các pháp ấy, tức là sự diệt tận Niết Bàn; điều này là sự vô cùng thanh tịnh. Như thế, sự thanh tịnh này và sự vô cùng thanh tịnh này đã được biết, đã được thấy, đã được biết đến, đã được tác chứng, đã được chạm đến bởi tuệ. Tinh tấn đã được khởi sự là không thối giảm, niệm đã được thiết lập là bị không hư hoại, thân đã được an tịnh không bị trạng thái bức bối, tâm đã được định tĩnh có sự chuyên nhất, vì thế được nói rằng: “*Vô cùng thanh tịnh.*”

Được tuần tự tích lũy: Được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở vào dài, được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở ra dài. Được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở vào ngắn, được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở ra ngắn. ... (như trên)... Được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở vào với việc quán xét về từ bỏ, được tích lũy từ trước đây và được tích lũy thêm về sau này do năng lực của hơi thở ra với việc quán xét về từ bỏ. Tất cả niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng không những đã được tích lũy qua lại lẫn nhau mà còn được tích lũy thêm nữa; vì thế được nói rằng: “*Được tuần tự tích lũy.*”

Theo như: Có mười ý nghĩa của ‘theo như’: ý nghĩa của việc thuần hóa bản thân là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc chỉ tịnh bản thân là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc làm cho bản thân viên tịch Niết Bàn là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc biết rõ là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc biết toàn diện là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc dứt bỏ là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc tu tập là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của việc tác chứng là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của sự lãnh hội chân lý là ý nghĩa của theo như, ý nghĩa của người đã trụ vững trong sự diệt tận là ý nghĩa của theo như.

Buddhoti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe¹ ananussutesu dhammesu sāmāñ saccāni abhisambujjhī,² tattha ca sabbaññutam patto balesu ca vasibhāvam.

Buddhoti kenaṭthena buddho? ‘Bujjhitā saccānī’ti buddho, ‘bodhetā³ pajāyā’ti buddho, sabbaññutāya buddho, sabbadassāvitāya buddho anaññaneyyatāya buddho, visavitāya⁴ buddho, khīñāsavasañkhātena buddho, nirupalepasañkhātena⁵ buddho, ‘ekanta-vītarāgo’ti buddho, ‘ekantavītadoso’ti buddho, ‘ekantavītamoho’ti buddho, ‘ekantanikkileso’ti buddho, ‘ekāyanamaggam gato’ti buddho, ‘eko anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho’ti buddho, abuddhivihatattā buddhipaṭilābhā buddho. ‘Buddho’ti netam nāmam mātarā katañ, na pitarā katañ, na bhātarā katañ, na bhaginiyā katañ, na mittāmaccehi katañ, na nātisālohitēhi katañ, na samanabrahmañehi katañ, na devatāhi katañ, vimokkhanti-kametam buddhānam bhagavantānam bodhiyā mūle saha sabbaññutaññassa paṭilābhā sacchikā paññatti, yadidam ‘buddho’ti.

Desitāti attadamathaṭṭho yathattho yathā buddhena desito, attasamathaṭṭho yathattho yathā buddhena desito, attaparinibbāpanaṭṭho yathattho yathā buddhena desito, —pe— nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭho yathattho yathā buddhena desito.

Soti⁶ gahaṭṭho vā hoti pabbajito vā.

Lokoti khandhaloko dhātuloko āyatanaloko vipattibhavaloko vipattisambhavaloko sampattibhavaloko sampattisambhavaloko. Eko loko: sabbe sattā āhāraṭṭhitikā, —pe— Atṭhārasa lokā: atṭhārasa dhātuyo.

Pabhāsetīti attadamathaṭṭham yathattham abhisambuddhattā so imam lokam obhāseti bhāseti pabhāseti, attasamathaṭṭham yathattham abhisambuddhattā so imam lokam obhāseti bhāseti pabhāseti, attaparinibbānaṭṭham yathattham abhisambuddhattā so imam lokam obhāseti bhāseti pabhāseti, —pe— nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭham yathattham abhisambuddhattā so imam lokam obhāseti bhāseti pabhāseti.

¹ buddhe - PTS.

² abhisambujjhati - PTS.

³ bodhetto - Syā.

⁴ visitatāya - Syā.

⁵ nirupakkilesasanikhātena - Syā;

nirupadhisankhātena - PTS.

⁶ hoti - Syā; sohi - PTS.

Phật: Chính vị ấy là đức Thế Tôn, vị chúa tể, vị không có thầy, đã tự mình chứng ngộ các sự thật về các pháp chưa từng được nghe, từ đó đã đạt được quả vị Toàn Giác và bản thể khả năng về các lực.

Phật: Phật theo ý nghĩa gì? ‘Vị đã giác ngộ các chân lý’ là Phật, ‘vị giác ngộ dòng dõi’ là Phật, bởi tính chất biết được tất cả là Phật, bởi tính chất thấy được tất cả là Phật, bởi tính chất không do người khác hướng dẫn là Phật, bởi sự rạng danh (về nhiều đức hạnh) là Phật, bởi đã được công nhận là có các lậu hoặc đã cạn kiệt là Phật, bởi đã được công nhận là thoát khỏi các tùy phiền não là Phật, hoàn toàn lìa khỏi tham ái là Phật, hoàn toàn lìa khỏi sân là Phật, hoàn toàn lìa khỏi si là Phật, hoàn toàn xa lìa phiền não là Phật, vị đã đi đạo lộ nhất thừa là Phật, một mình chứng ngộ quả vị Chánh Đẳng Giác tối thượng là Phật, bản thân đã trừ diệt sự không giác ngộ và thành đạt sự giác ngộ là Phật. Danh hiệu ‘Phật’ không được định đặt bởi mẹ, không được định đặt bởi cha, không được định đặt bởi anh em trai, không được định đặt bởi chị em gái, không được định đặt bởi bạn bè thân hữu, không được định đặt bởi thân quyến cùng huyết thống, không được định đặt bởi các Sa-môn và Bà-la-môn, không được định đặt bởi chư thiên, sự quy định này liên quan đến điểm tận cùng của giải thoát từ sự thành đạt, từ sự tác chứng trí Toàn Giác ở cội cây Bồ Đề của chư Phật Thế Tôn; điều ấy là ‘Phật.’

Đã được giảng dạy: Theo như đã được giảng dạy bởi đức Phật, ý nghĩa của việc thuần hóa bản thân là ý nghĩa của theo như. Theo như đã được giảng dạy bởi đức Phật, ý nghĩa của việc chỉ tịnh bản thân là ý nghĩa của theo như. Theo như đã được giảng dạy bởi đức Phật, ý nghĩa của sự viên tịch Niết Bàn của bản thân là ý nghĩa của theo như. ... (nt)... Theo như đã được giảng dạy bởi đức Phật, ý nghĩa của người đã trụ vững trong sự diệt tận là ý nghĩa của theo như.

Vị ấy: là người tại gia hoặc là vị đã xuất gia.

Thế giới: là thế giới của các uẩn, thế giới của các giới, thế giới của các xứ, thế giới có sự bất hạnh, thế giới đem lại sự bất hạnh, thế giới có sự thuận lợi, thế giới đem lại sự thuận lợi. Một thế giới là tất cả chúng sanh được tồn tại nhờ vật thực. ... (như trên)... Mười tám thế giới là mười tám giới.

Làm tỏa sáng: Do bản thân đã được chứng ngộ về ý nghĩa của việc thuần hóa bản thân là ý nghĩa của theo như; vị ấy làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng^[*] thế giới này. Do bản thân đã được chứng ngộ về ý nghĩa của việc chỉ tịnh bản thân là ý nghĩa của theo như; vị ấy làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng thế giới này. Do bản thân đã được chứng ngộ về ý nghĩa của sự viên tịch Niết Bàn của bản thân là ý nghĩa của theo như; vị ấy làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng thế giới này. ... Do bản thân đã được chứng ngộ về ý nghĩa của người đã trụ vững trong sự diệt tận là ý nghĩa của theo như; vị ấy làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng thế giới này.

Abbhā muttova candimāti yathā abbhā evam kilesā, yathā cando evam aryañāṇam, yathā candimā devaputto evam bhikkhu, yathā cando abbhā mutto mahikā mutto¹ dhūmarajā mutto² rāhugahañā³ vippamutto bhāsate⁴ ca tapate⁵ ca virocate⁶ ca, evameva bhikkhu sabbakilesehi vippamutto bhāsate ca tapate ca virocate ca. Tena vuccati ‘abbhā muttova candimā’ti. Imāni terasa vodāne ñāṇāni.

Vodānañāṇaniddeso.

5. Satokāriñāṇāni

Katamāni battiṁsa satokārissa⁷ ñāṇāni?

Idha bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññagāragato vā nisidati pallaṅkam ābhujitvā ujum kāyam paṇidhāya parimukham satim upatthapetvā, so satova assasati, sato passasati, dīgham vā assasanto ‘dīgham assasāmī’ti pajānāti, dīgham vā passasanto ‘dīgham passasāmī’ti pajānāti, rassam vā assasanto ‘rassam assasāmī’ti pajānāti, rassam vā passasanto ‘rassam passasāmī’ti pajānāti, ‘sabbakāyapaṭisamvedī assasissāmī’ti sikkhati, ‘sabbakāyapaṭisamvedī passasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayam kāyasaṅkhāram assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayam kāyasaṅkhāram passasissāmī’ti sikkhati, ‘pītipaṭisamvedī assasissāmī’ti —pe— ‘sukhapaṭisamvedī —pe— ‘cittasaṅkhāra paṭisamvedī —pe— ‘passambhayam cittasaṅkhāram —pe— ‘cittapaṭisamvedī —pe— ‘abhippamodayam cittam —pe— ‘samādaham cittam —pe— ‘vimocayam cittam —pe— ‘aniccānupassī —pe— ‘virāgānupassī —pe— nirodhānupassī —pe— ‘paṭinissaggānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘paṭinissaggānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

Idhāti imissā diṭṭhiyā, imissā khantiyā, imissā ruciyā, imasmim adāye, imasmim dhamme, imasmim vinaye, imasmim dhammadvinaye, imasmim pāvacane, imasmim brahmacariye, imasmim satthusāsane. Tena vuccati ‘idhā’ti.

Bhikkhūti puthujjanakalyāṇako vā hoti bhikkhu sekkho vā arahā vā akuppadhammo.

Araññanti nikkhhamitvā bahi indakhilā, sabbametam araññam.

¹ mahiyā mutto - Pu, PTS; mahiyā - Syā.

² dhūmarajamutto - Syā.

³ rāhupāṇā - Syā.

⁴ bhāsati - Syā, PTS.

⁵ tapati - Syā, PTS.

⁶ virocati - Syā, PTS.

⁷ satokārīsu - Syā, PTS.

Tợ trăng thoát mây che: Đám mây che như thế nào, các phiền não là như thế. Mặt trăng như thế nào, trí của các bậc Thánh là như thế. Vị thiền tử có được mặt trăng như thế nào, vị tỳ khưu là như thế. Giống như mặt trăng được thoát ra khỏi đám mây, được thoát ra khỏi sương mù, được thoát ra khỏi bụi khói, được hoàn toàn ra khỏi hiện tượng nguyệt thực thời chiểu sáng, rạng ngời, và rực rỡ, tương tự y như thế vị tỳ khưu được thoát ra khỏi toàn bộ phiền não thời chiểu sáng, rạng ngời, và rực rỡ; vì thế được nói rằng: “Tợ trăng thoát mây che.” Đây là mười ba trí trong việc thanh lọc.

Phản giải thích về trí trong việc thanh lọc.

5. Các Trí về việc Thực Hành Niệm

32 trí gì về việc thực hành niệm?

Ở đây, vị tỳ khưu đi đến khu rừng, hoặc đi đến gốc cây, hoặc đi đến nơi thanh vắng, ngồi xuống, xếp chân thế kiết già, giữ thân thẳng và thiết lập niệm luôn hiện diện. Có niệm vị ấy thở vào, có niệm vị ấy thở ra. Hoặc trong khi thở vào dài, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở vào dài,’ hoặc trong khi thở ra dài, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở ra dài.’ Hoặc trong khi thở vào ngắn, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở vào ngắn;’ hoặc trong khi thở ra ngắn, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở ra ngắn.’ Cảm giác toàn thân,¹ tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác toàn thân, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. ‘Làm cho an tịnh sự tạo tác của toàn thân, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘làm cho an tịnh sự tạo tác của toàn thân, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. ‘Cảm giác hỷ, ... (như trên)... ‘Cảm giác lạc, ... (như trên)... ‘Cảm giác sự tạo tác của tâm, ... (như trên)... ‘Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm, ... (như trên)... ‘Cảm giác tâm, ... (như trên)... ‘Làm cho tâm được hân hoan, ... (như trên)... ‘Làm cho tâm được định tĩnh, ... (như trên)... ‘Làm cho tâm được giải thoát, ... (như trên)... ‘Quán xét về vô thường, ... (như trên)... ‘Quán xét về ly tham, ... (như trên)... ‘Quán xét về diệt tận, ... (như trên)... ‘Quán xét về từ bỏ, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về từ bỏ, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Ở đây: ở quan điểm này, ở sự chấp nhận này, ở khuynh hướng này, ở sự chọn lọc này, ở Pháp này, ở Luật này, ở Pháp và Luật này, ở học thuyết này, ở Phạm hạnh này, ở lời dạy này của bậc Đạo Sư; vì thế được nói rằng: ‘Ở đây.’

Vị tỳ khưu: vị tỳ khưu là phàm nhân hoàn thiện, hoặc là Hữu Học, hoặc là A-la-hán có pháp không thể thay đổi.

Khu rừng: Sau khi đi ra khỏi bên ngoài cọc ranh, toàn bộ khoảng (đất) ấy là khu rừng.

¹ ‘Trong khi làm cho được biết rõ, trong khi làm cho rõ rệt phần đầu-giữa-cuối của toàn bộ hơi thở vào, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập (PtSA. 2, 491).

Rukkhamūlanti yattha bhikkhuno āsanam paññattam hoti, mañco vā pīṭham vā bhisi vā taṭikā vā cammakhaṇḍo¹ vā tiṇasanthāro² vā pañṇasanthāro² vā palālasanthāro³ vā tattha bhikkhu caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisidati vā seyyam vā kappeti.

Suññanti kenaci anākiṇṇam hoti gahaṭṭhehi vā pabbajitehi vā.

Agāranti⁴ vihāro adḍhayogo pāsādo hammiyam guhā.

Nisidati pallaṅkam ābhujitvāti nisinno hoti pallaṅkam ābhujitvā.

Ujum kāyam panidhāyāti ujuko hoti kāyo ṭhito⁵ panihito.⁶

Parimukham satim upaṭṭhapetvāti: parīti pariggahaṭṭho, mukhanti niyyānaṭṭho, satīti upaṭṭhānaṭṭho. Tena vuccati ‘parimukham satim upaṭṭhapetvā’ti.

Satova assasati sato passasatīti⁷ battiṁsāya⁸ ākārehi satokārī hoti:⁹ dīgham assāsavasena cittassa ekaggatam avikkhepam pajānato sati¹⁰ upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti, dīgham passāsavasena cittassa ekaggatam avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti, rassam assāsavasena cittassa ekaggatam avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti, rassam passāsavasena cittassa ekaggatam avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti —pe— paṭinissaggānupassī assāsavasena —pe— patinissaggānupassī passāsavasena cittassa ekaggatam avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena satokārī hoti.

Katham dīgham assasanto ‘dīgham assasāmī’ti pajānāti, dīgham passasanto ‘dīgham passasāmī’ti pajānāti? Dīgham assāsam addhānasaṅkhāte assasati, dīgham passāsam addhānasaṅkhāte passasati, dīgham assāsapassāsam addhānasaṅkhāte assasatipi passasatipi, dīgham assāsapassāsam addhānasaṅkhāte assasatopi passasatopi chando uppajjati.

¹ vammakaṇḍo - Sī 1.

² santharo - Machasam, Sa; saṇṭharo - Syā.

³ palāsasanṭharo - Syā.

⁴ āgāranti - PTS, Syā.

⁵ panidhito - Syā.

⁶ supañihito - Machasam, PTS, Syā.

⁷ ‘sato passasati’ - tāyipotthake natthi.

⁸ battiṁsāya - Machasam.

⁹ ‘hoti’ - Syā potthake natthi.

¹⁰ satim - Syā.

Gốc cây: Ở nơi nào chỗ ngồi của vị tỳ khưu được sắp xếp, là giường, hoặc ghế, hoặc nệm, hoặc tấm đệm ngồi, hoặc mảnh da thú, hoặc thảm cỏ, hoặc thảm lá, hoặc thảm rơm, và vị tỳ khưu đi kinh hành, hoặc đứng, hoặc ngồi, hoặc nằm xuống ở tại nơi ấy.

Thanh vắng: không bị lai vắng bởi bất cứ ai, bởi những người tại gia hoặc bởi các vị xuất gia.

Nơi: là trú xá, nhà một mái, tòa nhà dài, khu nhà lớn, hang động.

Ngồi xuống, xếp chân thế kiết già: là vị đã ngồi xuống, đã xếp chân thế kiết già.

Giữ thân thẳng: Thân được duy trì được bối trí ngay thẳng.

Thiết lập niệm luôn hiện diện: ‘Luôn’ theo ý nghĩa nắm giữ, ‘Hiện diện’ theo ý nghĩa dẫn xuất, ‘Niệm’ theo ý nghĩa thiết lập; vì thế được nói rằng: “*Thiết lập niệm luôn hiện diện.*”

Có niệm vị ấy thở vào, có niệm vị ấy thở ra: là người thực hành có niệm theo 32 phương thức: Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy là người thực hành có niệm. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy là người thực hành có niệm. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào ngắn, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy là người thực hành có niệm. ... (như trên)... Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm có sự quán xét về từ bỏ nhờ tác động của hơi thở vào, ... (như trên)... có sự quán xét về từ bỏ nhờ tác động của hơi thở ra, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy là người thực hành có niệm.

Trong khi thở vào dài, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở vào dài;’ hoặc trong khi thở ra dài, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở ra dài’ là (có ý nghĩa) thế nào? Vị ấy thở vào hơi thở vào dài trong thời gian được công nhận là lâu, vị ấy thở ra hơi thở ra dài trong thời gian được công nhận là lâu, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài trong thời gian được công nhận là lâu, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài trong thời gian được công nhận là lâu, có ước muốn sanh lên.

Chandavasena tato sukhumataram dīgham assāsam addhāna-saṅkhāte assasati, chandavasena tato sukhumataram dīgham passāsam addhānasaṅkhāte passasati, chandavasena tato sukhumataram dīgham assāsapassāsam addhānasaṅkhāte assasatipi passasatipi; chandavasena tato sukhumataram dīgham assāsapassāsam addhānasaṅkhāte assasatopi passasatopi pāmojjaṁ uppajjati.

Pāmojjavasena tato sukhumataram dīgham assāsam addhānasaṅkhāte assasati, pāmojjavasena tato sukhumataram dīgham passāsam addhānasaṅkhāte passasati, pāmojjavasena tato sukhumataram dīgham assāsapassāsam addhānasaṅkhāte assasatipi passasatipi, pāmojjavasena tato sukhumataram dīgham assāsapassāsam addhānasaṅkhāte assasatopi passasatopi dīgham assāsapassāsāpi cittam vivaṭṭati¹ upekkhā saṅthāti.

Imehi navahākārehi dīgham assāsapassāsā kāyo, upaṭṭhānam sati, anupassanā ñāṇam, kāyo upaṭṭhānam, no sati, sati upaṭṭhānañ-ceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena tam kāyam anupassati. Tena vuccati 'kāye kāyānupassanāsatipatṭhānabhāvanā'ti.

Anupassatī katham tam kāyam anupassati? Aniccato anupassati no niccato, dukkhatō anupassati no sukhato, anattato anupassati no attato, nibbindati no nandati, virajjati no rajjati, nirodheti no samudeti, paṭinissajjati no ādiyati, aniccato anupassanto niccasāññam pajahati, dukkhatō anupassanto sukhasaññam pajahati, anattato anupassanto attasaññam pajahati, nibbindanto nandim pajahati, virajjanto rāgam pajahati, nirodhento samudayam pajahati, paṭinissajjanto ādānam pajahati. Evaṁ tam kāyam anupassati.

Bhāvanātī catasso bhāvanā: tattha jātānam dhammānam anativattanaṭṭhena bhāvanā indriyānam ekarasatṭhena bhāvanā, tadupagaviriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Dīgham assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato vidiṭā vedanā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abbhattham gacchanti, vidiṭā saññā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abbhattham gacchanti, vidiṭā vitakkā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abbhattham gacchanti.

¹ vivattati - Machasam, Syā.

Do tác động của ước muốn, vị ấy thở vào hơi thở vào dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của ước muốn, vị ấy thở ra hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của ước muốn, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của ước muốn, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu, có hân hoan sanh lên.

Do tác động của hân hoan, vị ấy thở vào hơi thở vào dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của hân hoan, vị ấy thở ra hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của hân hoan, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu; do tác động của hân hoan, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra dài vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là lâu, tâm ly khai hơi thở vào hơi thở ra dài và trạng thái xả được thành lập.

Theo chín phương thức này, hơi thở vào hơi thở ra dài là thân, sự thiết lập là niêm, sự quán xét là trí, thân là sự thiết lập không phải là niêm, niêm vừa là sự thiết lập vừa là niêm; với niêm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thân ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niêm về quán xét thân trên thân.*”

Quán xét: Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét về vô thường, không phải về thường; quán xét về khổ não, không phải về lạc; quán xét về vô ngã, không phải về ngã; nhảm chán, không vui thích; ly tham ái, không tham ái; làm cho diệt tận, không làm cho sanh khởi; từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi quán xét về vô thường, (vị ấy) dứt bỏ thường tưởng; trong khi quán xét về khổ não, (vị ấy) dứt bỏ lạc tưởng; trong khi quán xét về vô ngã, (vị ấy) dứt bỏ ngã tưởng; trong khi nhảm chán, (vị ấy) dứt bỏ sự vui thích; trong khi ly tham ái, (vị ấy) dứt bỏ tham ái; trong khi làm cho diệt tận, (vị ấy) dứt bỏ sự sanh khởi; trong khi từ bỏ, (vị ấy) dứt bỏ sự nắm giữ; quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) như thế.

Sự tu tập: Có bốn sự tu tập: là sự tu tập các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, là sự tu tập các quyền theo ý nghĩa nhất vị, là sự tu tập theo ý nghĩa khởi động tinh tấn nhằm đạt đến Niết Bàn, là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra dài, các thọ sanh lên được biết đến, (các thọ) thiết lập được biết đến, (các thọ) đi đến biến hoại được biết đến, các tưởng sanh lên được biết đến, (các tưởng) thiết lập được biết đến, (các tưởng) đi đến biến hoại được biết đến, các tâm sanh lên được biết đến, (các tâm) thiết lập được biết đến, (các tâm) đi đến biến hoại được biết đến.

Kathaṁ vidiṭā vedanā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abbhathṭam gacchanti? Kathaṁ vedanāya uppādo vidito hoti? ‘Avijjāsamudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanāya uppādo vidito hoti. ‘Taṇhāsamudayā vedanāsamudayo’ti —pe— ‘Kammassamudayā vedanāsamudayo’ti —pe— ‘Phassasamudayā vedanāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vedanāya uppādo vidito hoti. Nibbattilakkhaṇam passatopi vedanāya uppādo vidito hoti. Evam vedanāya uppādo vidito hoti.

Kathaṁ vedanāya upaṭṭhānam vidiṭam hoti? Aniccato manasikaroto khayatupaṭṭhānam vidiṭam hoti, dukkhato manasikaroto bhayatupaṭṭhānam vidiṭam hoti, anattato manasikaroto suññatupaṭṭhānam vidiṭam hoti. Evam vedanāya upaṭṭhānam vidiṭam hoti.

Kathaṁ vedanāya atthaṅgamo vidito hoti? ‘Avijjānirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhāṭṭhena vedanāya atthaṅgamo vidito hoti. ‘Taṇhānirodhā vedanānirodho’ti —pe— ‘Kammanirodhā vedanānirodho’ti —pe— ‘Phassanirodhā vedanānirodho’ti paccayanirodhāṭṭhena vedanāya atthaṅgamo vidito hoti, vipariṇāmalakkhaṇam passatopi vedanāya atthaṅgamo vidito hoti. Evam vedanāya atthaṅgamo vidito hoti.

Evam vidiṭā vedanā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abbhathṭam gacchanti.

Kathaṁ vidiṭā saññā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abbhathṭam gacchanti? Kathaṁ saññāya uppādo vidito hoti? ‘Avijjāsamudayā saññāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena saññāya uppādo vidito hoti. ‘Taṇhāsamudayā saññāsamudayo’ti —pe— ‘Kammassamudayā saññāsamudayo’ti —pe— ‘Phassasamudayā saññāsamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena saññāya uppādo vidito hoti, nibbattilakkhaṇam passatopi saññāya uppādo vidito hoti. Evam saññāya uppādo vidito hoti.

Kathaṁ saññāya upaṭṭhānam vidiṭam hoti? Aniccato manasikaroto khayatupaṭṭhānam vidiṭam hoti, dukkhato manasikaroto bhayatupaṭṭhānam vidiṭam hoti, anattato manasikaroto suññatupaṭṭhānam vidiṭam hoti. Evam saññāya upaṭṭhānam vidiṭam hoti.

Các thọ sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của thọ được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của thọ.’ Sự sanh lên của thọ được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của thọ,’ ... (như trên)... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của thọ,’ ... (như trên)... ‘Do sự sanh khởi của xúc, có sự sanh khởi của thọ,’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự tái tạo, sự sanh lên của thọ được biết đến. Sự sanh lên của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự thiết lập của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang tác ý về vô thường, sự thiết lập của đoạn tận được biết đến; đối với vị đang tác ý về khổ não, sự thiết lập của kinh hãi được biết đến; đối với vị đang tác ý về vô ngã, sự thiết lập của không tánh được biết đến. Sự thiết lập của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự biến mất của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự biến mất của thọ được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của thọ.’ Sự biến mất của thọ được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của thọ,’ ... (như trên)... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của thọ,’ ... (như trên)... ‘Do sự diệt tận của xúc, có sự diệt tận của thọ,’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự chuyển biến, sự biến mất của thọ được biết đến. Sự biến mất của thọ được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các thọ sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các tướng sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của tướng được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của tướng.’ Sự sanh lên của tướng được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của tướng,’ ... (như trên)... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của tướng,’ ... (như trên)... ‘Do sự sanh khởi của xúc, có sự sanh khởi của tướng,’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự tái tạo, sự sanh lên của tướng được biết đến. Sự sanh lên của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự thiết lập của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang tác ý về vô thường, sự thiết lập của đoạn tận được biết đến; đối với vị đang tác ý về khổ não, sự thiết lập của kinh hãi được biết đến; đối với vị đang tác ý về vô ngã, sự thiết lập của không tánh được biết đến. Sự thiết lập của tướng được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Katham saññāya atthaṅgamo vidito hoti? ‘Avijjānirodhā saññānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena saññāya atthaṅgamo vidito hoti. Taṇhānirodhā saññānirodho’ti —pe— ‘Kammanirodhā saññānirodho’ti —pe— ‘Phassanirodhā saññānirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena saññāya atthaṅgamo vidito hoti, vipariṇāmalakkhaṇam passatopi saññāya atthaṅgamo vidito hoti. Evam saññāya atthaṅgamo vidito hoti.

Evam vidiṭā saññā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abbhathṭham gacchanti.

Katham vidiṭā vitakkā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abbhathṭham gacchanti? Katham vitakkānaṁ uppādo vidito hoti? ‘Avijjāsamudayā vitakkasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vitakkānaṁ uppādo vidito hoti, ‘Taṇhāsamudayā vitakkasamudayo’ti —pe— ‘Kammamasamudayā vitakkasamudayo’ti —pe— ‘Saññāsamudayā vitakkasamudayo’ti paccayasamudayaṭṭhena vitakkānaṁ uppādo vidito hoti, nibbattilakkhaṇa passatopi vitakkānaṁ uppādo vidito hoti. Evam vitakkānaṁ uppādo vidito hoti.

Katham vitakkānaṁ upaṭṭhānaṁ vidiṭam hoti? Aniccato manasikaroto khayatupaṭṭhānaṁ vidiṭam hoti, dukkhato manasikaroto bhayatupaṭṭhānaṁ vidiṭam hoti, anattato manasikaroto suññatupaṭṭhānaṁ vidiṭam hoti. Evam vitakkānaṁ upaṭṭhānaṁ vidiṭam hoti.

Katham vitakkānaṁ atthaṅgamo vidito hoti? ‘Avijjānirodhā vitakkanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vitakkānaṁ atthaṅgamo vidito hoti. Taṇhānirodhā vitakkanirodho’ti —pe— ‘Kammanirodhā vitakkanirodho’ti —pe— ‘Saññānirodhā vitakkanirodho’ti paccayanirodhaṭṭhena vitakkānaṁ atthaṅgamo vidito hoti, vipariṇāmalakkhaṇam passatopi vitakkānaṁ atthaṅgamo vidito hoti. Evam vitakkānaṁ atthaṅgamo vidito hoti.

Evam vidiṭā vitakkā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abbhathṭham gacchanti.

Dīgham assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānanto indriyāni samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati. [balāni —pe— bojjhaṅge —pe— maggam] —pe— dhamme samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati.

Sự biến mất của tưởng được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự biến mất của tưởng được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của tưởng.’ Sự biến mất của tưởng được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của tưởng,’ ... (như trên)... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của tưởng,’ ... (như trên)... ‘Do sự diệt tận của xúc, có sự diệt tận của tưởng;’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự chuyển biến, sự biến mất của tưởng được biết đến. Sự biến mất của tưởng được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các tưởng sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các tâm sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự sanh lên của các tâm được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của vô minh, có sự sanh khởi của tâm.’ Sự sanh lên của các tâm được biết đến theo ý nghĩa sanh khởi do duyên: ‘Do sự sanh khởi của ái, có sự sanh khởi của tâm,’ ... (như trên)... ‘Do sự sanh khởi của nghiệp, có sự sanh khởi của tâm,’ ... (như trên)... ‘Do sự sanh khởi của tưởng, có sự sanh khởi của tâm;’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự tái tạo, sự sanh lên của các tâm được biết đến. Sự sanh lên của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự thiết lập của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang tác ý về vô thường, sự thiết lập của đoạn tận được biết đến; đối với vị đang tác ý về khổ não, sự thiết lập của kinh hãi được biết đến; đối với vị đang tác ý về vô ngã, sự thiết lập của không tánh được biết đến. Sự thiết lập của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Sự biến mất của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) thế nào? Sự biến mất của các tâm được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của tâm.’ Sự biến mất của các tâm được biết đến theo ý nghĩa diệt tận do duyên: ‘Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của tâm,’ ... (nt)... ‘Do sự diệt tận của nghiệp, có sự diệt tận của tâm,’ ... (nt)... ‘Do sự diệt tận của xúc, có sự diệt tận của tâm;’ đối với vị nhìn thấy tướng trạng của sự chuyển biến, sự biến mất của các tâm được biết đến. Sự biến mất của các tâm được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Các tâm sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, đi đến biến hoại được biết đến là (có ý nghĩa) như thế.

Trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra dài, (vị ấy) liên kết các quyền, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh. ... (nt)... (vị ấy) liên kết các lực, ... (nt)... các giác chi ... (nt)... Đạo ... (nt)... các pháp, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.

Indriyāni samodhentīti kathaṁ indriyāni samodhenti? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam samodhāneti, paggahaṭṭhena viriyindriyam samodhāneti, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyam samodhāneti, avikkhepaṭṭhena samādhindriyam samodhāneti, dassanaṭṭhena paññindriyam samodhāneti. Ayaṁ puggalo imāni indriyāni imasmiṁ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘indriyāni samodhānetīti’.

Gocarañca pajānātīti yaṁ tassa ārammaṇam, tam tassa gocaram; yaṁ tassa gocaram, tam tassa ārammaṇam. **Pajānātīti** puggalo, pajānatā paññā.

Samanti ārammaṇassa upaṭṭhānam samam, cittassa avikkhepo samam, cittassa adhiṭṭhānam samam, cittassa vodānam samam. **Atthoti** anavajjaṭho nikkilesaṭṭho vodānaṭṭho paramaṭṭho.

Paṭivijjhātīti ārammaṇassa upaṭṭhānaṭṭham paṭivijjhati, cittassa avikkhepaṭṭham paṭivijjhati, cittassa adhiṭṭhānaṭṭham paṭivijjhati, cittassa vodānaṭṭham paṭivijjhati. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhātīti’.

Balāni samodhānetīti kathaṁ balāni samodhāneti? Assaddhiye akampiyatṭhena saddhābalam samodhāneti, kosanje akampiyatṭhena viriyabalam samodhāneti, pamāde akampiyatṭhena satibalam samodhāneti, uddhacce akampiyatṭhena samādhibalam samodhāneti, avijjāya akampiyatṭhena paññābalam samodhāneti. Ayaṁ puggalo imāni balāni imasmiṁ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘balāni samodhānetīti’. **Gocarañca pajānātīti** —pe— Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhātīti’.

Bojjhaṅge samodhānetīti kathaṁ bojjhaṅge samodhāneti? upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgam samodhāneti, pavicayaṭṭhena dhammadvicasambojjhaṅgam samodhāneti, paggahaṭṭhena viriyasambojjhaṅgam samodhāneti, pharaṇaṭṭhena pītisambojjhagam samodhāneti, upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgam samodhāneti, avikkhepaṭṭhena samādhisambojjhaṅgam samodhāneti paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgam samodhāneti, ayaṁ puggalo ime bojjhaṅge imasmiṁ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘bojjhaṅge samodhānetīti’. **Gocarañca pajānātīti** —pe— Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhātīti’.

Liên kết các quyền: Liên kết các quyền là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết tín quyền theo ý nghĩa cương quyết, liên kết tấn quyền theo ý nghĩa ra sức, liên kết niêm quyền theo ý nghĩa thiết lập, liên kết định quyền theo ý nghĩa không tản mạn, liên kết tuệ quyền theo ý nghĩa nhận thức; vì thế được nói rằng: “*Liên kết các quyền.*”

Nhận biết hành xứ: Điều nào là đối tượng của vị ấy, điều ấy là hành xứ của vị ấy; điều nào là hành xứ của vị ấy, điều ấy là đối tượng của vị ấy. **Nhận biết:** là người (nhận biết); sự nhận biết là tuệ.

Thanh tịnh: Sự thiết lập đối tượng là thanh tịnh, sự không tản mạn của tâm là thanh tịnh, sự khẳng định của tâm là thanh tịnh, sự thanh lọc của tâm là thanh tịnh. **Ý nghĩa:** Ý nghĩa không sai trái, ý nghĩa xa lìa phiền não, ý nghĩa thanh lọc, ý nghĩa tối thắng.

Thấu triệt: thấu triệt ý nghĩa thiết lập đối tượng, thấu triệt ý nghĩa không tản mạn của tâm, thấu triệt ý nghĩa khẳng định của tâm, thấu triệt ý nghĩa thanh lọc của tâm; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*”

Liên kết các lực: Liên kết các lực là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết tín lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không có đức tin, liên kết tấn lực theo ý nghĩa không dao động ở sự biếng nhác, liên kết niêm lực theo ý nghĩa không dao động ở sự buông lung, liên kết định lực theo ý nghĩa không dao động ở sự phóng dật, liên kết tuệ lực theo ý nghĩa không dao động ở sự không sáng suốt. Người này liên kết các lực này trong đối tượng này; vì thế được nói rằng: “*Liên kết các lực.*” **Nhận biết hành xứ:** ... (như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*”

Liên kết các giác chi: Liên kết các giác chi là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết niêm giác chi theo ý nghĩa thiết lập, liên kết trách pháp giác chi theo ý nghĩa suy xét, liên kết cần giác chi theo ý nghĩa ra sức, liên kết hỷ giác chi theo ý nghĩa lan tỏa, liên kết tịnh giác chi theo ý nghĩa an tĩnh, liên kết định giác chi theo ý nghĩa không tản mạn, liên kết xả giác chi theo ý nghĩa phân biệt rõ. Người này liên kết các giác chi này trong đối tượng này; vì thế được nói rằng: “*Liên kết các giác chi.*” **Nhận biết hành xứ:** ... (như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*”

Maggam samodhānetīti kathaṁ maggam samodhāneti? Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhim samodhāneti, abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappam samodhāneti, pariggahaṭṭhena sammāvācam samodhāneti, samutṭhānaṭṭhena sammākammantam samodhāneti, vodānaṭṭhena sammā-ājīvam samodhāneti, paggahaṭṭhena sammāvāyāmam samodhāneti, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsatim samodhāneti, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhiṁ samodhāneti. Ayaṁ puggalo imam maggam imasmiṁ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘maggam samodhāneti’ti. **Gocarañca pajānātīti** —pe— Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti.

Dhamme samodhānetīti kathaṁ dhamme samodhāneti? Ādhipateyyaṭṭhena¹ indriyāni samodhāneti, akampiyatṭhena balāni samodhāneti, niyyānaṭṭhena bojjhaṅge samodhāneti, hetuṭṭhena maggam samodhāneti, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānam samodhāneti, padahanaṭṭhena sammappadhānam samodhāneti, ijjhanaṭṭhena iddhipādaṁ samodhāneti, tathatṭhena saccam samodhāneti, avikkhepaṭṭhena samatham samodhāneti, anupassanaṭṭhena vipassanam samodhāneti, ekarasaṭṭhena samathavipassanam samodhāneti, anativattanaṭṭhena yuganaddham² samodhāneti, saṁvaraṭṭhena silavisuddhiṁ samodhāneti, avikkhepatṭhena cittavisuddhiṁ samodhāneti, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhiṁ samodhāneti, vimuttaṭṭhena³ vimokkham samodhāneti, paṭivedhatṭhena vijjam samodhāneti, pariccāgaṭṭhena vimuttim samodhāneti, samucchedaṭṭhena khaye nāṇam samodhāneti, paṭippassaddhaṭṭhena⁴ anuppāde nāṇam samodhāneti, chandaṁ mūlaṭṭhena samodhāneti, manasikāram samutṭhānaṭṭhena samodhāneti, phassam samodhānaṭṭhena samodhāneti, vedanam samosaraṇaṭṭhena samodhāneti, samādhiṁ pamukhaṭṭhena samodhāneti, satim ādhipateyyaṭṭhena¹ samodhāneti, paññam⁵ tatuttaraṭṭhena samodhāneti, vimuttim sāraṭṭhena samodhāneti, amatogadham nibbānam pariyośānaṭṭhena samodhāneti. Ayam puggalo ime dhamme imasmiṁ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati ‘dhamme samodhāneti’ti.

Gocarañca pajānātīti yam tassa ārammaṇam, tam tassa gocaram; yam tassa gocaram, tam tassa ārammaṇam. **Pajānātīti** puggalo, pajānatā paññā.

Samanti ārammaṇassa upaṭṭhānam samam, cittassa avikkhepo samam, cittassa adhiṭṭhānam samam, cittassa vodānam samam. **Atthoti** anavajjaṭho nikilesaṭṭho vodānaṭṭho paramaṭṭho. **Paṭivijjhati** ārammaṇassa upaṭṭhānaṭṭham paṭivijjhati, cittassa avikkhepaṭṭham paṭivijjhati, cittassa adhiṭṭhānaṭṭham paṭivijjhati, cittassa vodānaṭṭham paṭivijjhati. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (1)

¹ adhipateyyaṭṭhena - PTS. 3 muttaṭṭhena - Syā. 4 paṭipassaddhaṭṭhena - PTS.

² yuganandham - katthaci.

5 satisampajaññam - Syā.

Liên kết Đạo: Liên kết Đạo là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức, liên kết chánh tư duy theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh), liên kết chánh ngữ theo ý nghĩa gìn giữ, liên kết chánh nghiệp theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, liên kết chánh mạng theo ý nghĩa trong sạch, liên kết chánh tinh tấn theo ý nghĩa ra sức, liên kết chánh niệm theo ý nghĩa thiết lập, liên kết chánh định theo ý nghĩa không tản mạn; người này liên kết Đạo này trong đối tượng này; vì thế được nói rằng: “*Liên kết Đạo.*” **Nhận biết hành xứ:** ... (như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*”

Liên kết các pháp: Liên kết các pháp là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết các quyền theo ý nghĩa pháp chủ đạo, liên kết các lực theo ý nghĩa không dao động, liên kết các giác chi theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi), liên kết Đạo theo ý nghĩa chủng tử, liên kết sự thiết lập niệm theo ý nghĩa thiết lập, liên kết chánh cần theo ý nghĩa nỗ lực, liên kết nền tảng của thần thông theo ý nghĩa thành tựu, liên kết chân lý theo ý nghĩa của thực thể, liên kết chí tịnh theo ý nghĩa không tản mạn, liên kết minh sát theo ý nghĩa quán xét, liên kết chí tịnh và minh sát theo ý nghĩa nhất vị, liên kết sự kết hợp chung theo ý nghĩa không vượt trội, liên kết giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, liên kết tâm thanh tịnh theo ý nghĩa không tản mạn, liên kết kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức, liên kết sự phóng thích theo ý nghĩa được giải thoát, liên kết minh theo ý nghĩa thấu triệt, liên kết sự giải thoát theo ý nghĩa buông bỏ, liên kết trí về sự đoạn tận theo ý nghĩa đoạn trừ, liên kết trí về vô sanh theo ý nghĩa tinh lặng, liên kết ước muôn theo ý nghĩa nguồn cội, liên kết tác ý theo ý nghĩa nguồn sanh khởi, liên kết xúc theo ý nghĩa liên kết, liên kết thọ theo ý nghĩa hội tụ, liên kết định theo ý nghĩa dẫn đầu, liên kết niêm theo ý nghĩa pháp chủ đạo, liên kết tuệ theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện, liên kết sự giải thoát theo ý nghĩa cốt lõi, liên kết Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc; người này liên kết các pháp này trong đối tượng này; vì thế được nói rằng: “*Liên kết các pháp.*”

Nhận biết hành xứ: Điều gì là đối tượng của vị ấy, điều ấy là hành xứ của vị ấy; điều gì là hành xứ của vị ấy, điều ấy là đối tượng của vị ấy. **Nhận biết:** là người (nhận biết); sự nhận biết là tuệ.

Thanh tịnh: Sự thiết lập đối tượng là thanh tịnh, sự không tản mạn của tâm là thanh tịnh, sự khẳng định của tâm là thanh tịnh, sự thanh lọc của tâm là thanh tịnh. **Ý nghĩa:** Ý nghĩa không sai trái, ý nghĩa xa lìa phiền não, ý nghĩa thanh lọc, ý nghĩa tối thắng. **Thấu triệt:** thấu triệt ý nghĩa thiết lập đối tượng, thấu triệt ý nghĩa không tản mạn của tâm, thấu triệt ý nghĩa khẳng định của tâm, thấu triệt ý nghĩa thanh lọc của tâm; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (1)

Katham rassam assasanto ‘rassam assasāmī’ti pajānāti, rassam passasanto ‘rassam passasāmī’ti pajānāti?

Rassam assāsam ittarasañkhāte assasati, rassam passāsam ittarasañkhāte passasati, rassam assāsapassāsam ittarasañkhāte assasatipi passasatipi, rassam assāsapassāsam ittarasañkhāte assasatopi passasatopi chando uppajjati.

Chandavasena tato sukhumataram rassam assāsam ittarasañkhāte assasati, chandavasena tato sukhumutaram rassam passāsam ittarasañkhāte passasati, chandavasena tato sukhumataram rassam assāsapassāsam ittarasañkhāte assasatipi passasatipi chandavasena tato sukhumataram rassam assāsapassāsam ittarasañkhāte assasatopi passasatopi pāmojjam uppajjati.

Pāmojjavasena tato sukhumataram rassam assāsam ittarasañkhāte assasati, pāmojjavasena tato sukhumutaram rassam passāsam ittarasañkhāte passasati, pāmojjavasena tato sukhumataram rassam assāsapassāsam ittarasañkhāte assasatipi passasatipi. Pāmojjavasena tato sukhumataram rassam assāsapassāsam ittarasañkhāte assasatopi passasatopi rassā assāsapassāsa cittam vivat̄ati, upekkhā sañthāti.

Imehi navahākārehi rassā assāsapassāsa kāyo, upat̄hānam sati, anupassanā ñānam, kāyo upat̄hānam no sati, sati upat̄hānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñānenā tam kāyam anupassati. Tena vuccati ‘kāye kāyānupassanā satipat̄hānabhāvanā’ti.

Anupassatī katham tam kāyam anupassati? —pe— Evaṁ tam kāyam anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā: —pe— āsevanañthena bhāvanā. Rassam assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato viditā vedanā uppajjanti, —pe— Rassam assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānanto indriyāni samodhāneti —pe— Tena vuccati ‘samatthañca pativijjhati’ti. (2)

Trong khi thở vào ngắn, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở vào ngắn;’ trong khi thở ra ngắn, vị ấy nhận biết: ‘Tôi thở ra ngắn’ là (có ý nghĩa) thế nào?

Vị ấy thở vào hơi thở vào ngắn trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi. Vị ấy thở ra hơi thở ra ngắn trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi. Vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngắn trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi. Đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngắn trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi, có ước muốn sanh lên.

Do tác động của ước muốn, vị ấy thở vào hơi thở vào ngắn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi; do tác động của ước muốn, vị ấy thở ra hơi thở ra ngắn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi; do tác động của ước muốn, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngắn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi; do tác động của ước muốn, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngắn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi, có hân hoan sanh lên.

Do tác động của hân hoan, vị ấy thở vào hơi thở vào ngắn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi; do tác động của hân hoan, vị ấy thở ra hơi thở ra ngắn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi; do tác động của hân hoan, vị ấy thở vào cũng như thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngắn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi; do tác động của hân hoan, đối với vị đang thở vào cũng như đang thở ra hơi thở vào hơi thở ra ngắn vi tế hơn trước trong thời gian được công nhận là ngắn ngủi, tâm ly khai hơi thở vào hơi thở ra ngắn, có trạng thái xả được thành lập.

Theo chín phương thức này, hơi thở vào hơi thở ra ngắn là thân, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thân là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thân ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thân trên thân.*”

Quán xét: Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra ngắn, các thọ sanh lên được biết đến, ... (như trên)... Trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra ngắn, (vị ấy) liên kết các quyền, ... (như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (2)

Katham ‘sabbakāyapaṭisaṁvedī assasissāmī’ti sikkhati, ‘sabbakāyapaṭisaṁvedī passasissāmī’ti sikkhati?

Kāyoti dve kāyā: nāmakāyo ca rūpakāyo ca. Katamo nāma kāyo? vedanā saññā cetanā phasso manasikāro, nāmañca nāmakāyo ca, ye ca vuccanti cittasaṅkhārā, ayam nāmakāyo. Katamo rūpakāyo? Cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānam upādāya rūpam assāso ca passāso ca nimittañca upanibandhanā, ye ca vuccanti kāyasāṅkhārā, ayam rūpakāyo.

Katham te kāyā paṭividitā honti? Dīgham assāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāñena te kāyā paṭividitā honti, dīgham passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāñena te kāyā paṭividitā honti, rassam assāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāñena te kāyā paṭividitā honti, rassam passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāñena te kāyā paṭividitā honti.

Āvajjato te kāyā paṭividitā honti, pajānato te kāyā paṭividitā honti, passato te kāyā paṭividitā honti, paccavekkhato te kāyā paṭividitā honti, cittam adhitthahato te kāyā paṭividitā honti, saddhāya adhimuccato te kāyā paṭividitā honti, viriyam paggañhato te kāyā paṭividitā honti, satim upaṭṭhāpayato te kāyā paṭividitā honti, cittam samādahato te kāyā paṭividitā honti, paññāya pajānato te kāyā paṭividitā honti, abhiññeyam abhijānato te kāyā paṭividitā honti, pariññeyam pariñānato te kāyā paṭividitā honti, pahātabbam pajahato te kāyā paṭividitā honti, bhāvetabbam bhāvayato te kāyā paṭividitā honti, sacchikātabbam sacchikaroto te kāyā paṭividitā honti, evam te kāyā paṭividitā honti.

Sabbakāyapaṭisaṁvedī assāsapassāso kāyo, upaṭṭhānaṁ sati, anupassanā ñāñam, kāyo upaṭṭhānaṁ no sati, upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāñena tam kāyam anupassati. Tena vuccati ‘kāye kāyānupassanā satipatṭhānabhāvanā’ti.

‘Cảm giác toàn thân tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác toàn thân tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Thân: Có hai loại thân: thân của danh và thân của sắc. Thân của danh là gì? Thọ, tưởng, tư, xúc, tác ý, danh và thân của danh, và những gì được gọi là các sự tạo tác của tâm; đây là thân của danh. Thân của sắc là gì? Tứ đại^[*] và sắc nương vào tứ đại, hơi thở vào hơi thở ra và hiện tướng do sự gắn liền (của niệm), và những gì được gọi là các sự tạo tác của thân; đây là thân của sắc.

Các thân ấy được cảm nhận là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các thân ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các thân ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào ngắn, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các thân ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra ngắn, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các thân ấy được cảm nhận.

Đối với vị đang hướng tâm, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang nhận biết, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang nhận thức, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang quán xét lại, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang khẳng định tâm, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang có khuynh hướng về đức tin, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang nắm giữ tinh tấn, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang thiết lập niệm, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang tập trung tâm, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang nhận biết bằng tuệ, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang biết rõ các pháp cần được biết rõ, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang biết toàn diện các pháp cần được biết toàn diện, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang dứt bỏ các pháp cần được dứt bỏ, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang tu tập các pháp cần được tu tập, các thân ấy được cảm nhận; đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, các thân ấy được cảm nhận; các thân ấy được cảm nhận là như vậy.

Cảm giác toàn thân, hơi thở vào hơi thở ra là thân, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thân là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thân ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thân trên thân.”

Anupassatīti katham tam kāyam anupassati? —pe— Evam tam kāyam anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaatṭhena bhāvanā. Sabbakāyapaṭisaṁvedī assāsapassāsānam samvaratṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭhena cittavisuddhi, dassanaatṭhena diṭṭhivisuddhi, yo tattha samvaraṭho, ayam adhisilasikkhā, yo tattha avikkhepaṭho, ayam adhicittasikkhā, yo tattha dassanaatṭho, ayam adhipaññāsikkhā, imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati, passanto sikkhati paccavekkhanto sikkhati, cittam adhiṭṭhahanto sikkhati saddhāya adhimuccanto sikkhati, viriyam paggañhanto sikkhati, satim upatṭhapento sikkhati, cittam samādahanto sikkhati, paññāya pajānanto sikkhati, abhiññeyyam abhijānanto sikkhati, pariññeyyam parijānanto sikkhati, pahātabbam pajahanto sikkhati, bhāvetabbam bhāvento sikkhati, sacchikātabbam sacchikaronto sikkhati.

Sabbakāyapaṭisaṁvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato viditā vedanā uppajjanti —pe— Sabbakāyapaṭisaṁvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānanto indriyāni samodhāneti —pe— Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (3)

Katham ‘passambhayaṁ kāyasaṅkhāraṁ assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayaṁ kāyasaṅkhāraṁ passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo kāyasaṅkhāro? Dīgham assāsā kāyikā, ete dhammā kāyapaṭibaddhā kāyasaṅkhārā, te kāyasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati. Dīgham passāsā kāyikā, ete dhammā kāyapaṭibaddhā kāyasaṅkhārā, te kāyasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati. Rassam assāsā —pe— Rassam passāsā —pe— Sabbakāyapaṭisaṁvedī assāsā —pe— Sabbakāyapaṭisaṁvedī passāsā kāyikā, ete dhammā kāyapaṭibaddhā kāyasaṅkhārā, te kāyasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati.

Quán xét: Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Cảm giác toàn thân đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, là tâm thanh tịnh theo ý nghĩa không tản mạn, là kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức. Trong trường hợp ấy ý nghĩa thu thúc là sự học tập về thăng giới, trong trường hợp ấy ý nghĩa không tản mạn là sự học tập về thăng tâm, trong trường hợp ấy ý nghĩa nhận thức là sự học tập về thăng tuệ. Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này vị ấy tập, trong khi nhận biết vị ấy tập, trong khi nhận thức vị ấy tập, trong khi quán xét lại vị ấy tập, trong khi khẳng định tâm vị ấy tập, trong khi có khuynh hướng về đức tin vị ấy tập, trong khi nắm giữ tinh tấn vị ấy tập, trong khi thiết lập niệm vị ấy tập, trong khi tập trung tâm vị ấy tập, trong khi nhận biết bằng tuệ vị ấy tập, trong khi biết rõ các pháp cần được biết rõ vị ấy tập, trong khi biết toàn diện các pháp cần được biết toàn diện vị ấy tập, trong khi dứt bỏ các pháp cần được dứt bỏ vị ấy tập, trong khi tu tập các pháp cần được tu tập vị ấy tập, trong khi tác chứng các pháp cần được tác chứng vị ấy tập.

Cảm giác toàn thân, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, các thọ sanh lên được biết đến, ... (như trên)... Cảm giác toàn thân, trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, (vị ấy) liên kết các quyền, ... (như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (3)

‘Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập, là (có ý nghĩa) thế nào? Sự tạo tác của thân là (có ý nghĩa) thế nào?

Các hơi thở vào dài là thuộc về thân, các pháp này được gắn bó với thân, là các sự tạo tác của thân; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của thân ấy, vị ấy tập. Các hơi thở ra dài là thuộc về thân, các pháp này được gắn bó với thân, là các sự tạo tác của thân; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của thân ấy, vị ấy tập. Các hơi thở vào ngắn ... (như trên)... Các hơi thở vào dài ... (như trên)... Cảm giác toàn thân, các hơi thở vào là thuộc về thân ... Cảm giác toàn thân, các hơi thở ra là thuộc về thân ... (như trên)... các pháp này được gắn bó với thân, là các sự tạo tác của thân; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của thân ấy, vị ấy tập.

Yathārūpehi kāyasaṅkhārehi yā kāyāssa anāmanā vinamanā sannamanā panamanā iñjanā phandanā calanā pakampanā,¹ ‘passambhayam kāyasaṅkhāram assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayam kāyasaṅkhāram passasissāmī’ti sikkhati. Yathārūpehi kāyasaṅkhārehi yā kāyassa na ānamanā na vinamanā na sannamanā na panamanā,² aniñjanā aphandanā acalanā akampanā, santaṁ sukhumam ‘passambhayam kāyasaṅkhāram assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayam kāyasaṅkhāram passasissāmī’ti sikkhati. Iti kira passambhayam kāyasaṅkhāram assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayam kāyasaṅkhāram passasissāmī’ti sikkhati. Evam̄ sante vātūpaladdhiyā³ ca pabhāvanā na hoti, assāsapassānañca pabhāvanā na hoti, ānāpānasatiyā ca pabhāvanā na hoti, na ca nam̄ tam⁴ samāpattim paṇḍitā samāpajjantipi vuṭṭhahantipi. Iti kira ‘passambhayam kāyasaṅkhāram assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayam kāyasaṅkhāram passasissāmī’ti sikkhati. Evam̄ sante vātūpaladdhiyā³ ca pabhāvanā hoti, assāsapassānañca pabhāvanā hoti, ānāpānasatiyā ca pabhāvanā hoti, ānāpānasatisamādhissa ca pabhāvanā hoti, tañca nam̄ samāpattim paṇḍitā samāpajjantipi vuṭṭhahantipi.

Yathā kathaṁ viya? Seyyathāpi kamse ākoṭite paṭhamam olārikā saddā pavattanti, olārikānam saddānam nimittam suggahitattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi olārike sadde atha pacchā sukhumakā saddā pavattanti, sukhumakānam saddānam nimittam suggahitattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi sukhumake sadde atha pacchā sukhumasaddaonimittārammaṇakāpi⁵ cittam pavattati. Evameva paṭhamam olārikā assāsapassāsā pavattanti olārikānam assāsapassāsānam nimittam suggahitattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi olārike assāsapassāse atha pacchā sukhumakā assāsapassāsā pavattanti, sukhumakānam assāsapassāsānam nimittam suggahitattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi sukhumake assāsapassāse atha pacchā sukhumaka-assāsapassāsānam nimittārammaṇakāpi⁶ cittam na vikkhepam gacchatī.

Evam̄ sante vātūpaladdhiyā ca pabhāvanā hoti, assāsapassāsānañca pabhāvanā hoti, ānāpānasatiyā ca pabhāvanā hoti, ānāpānasatisamādhissa ca pabhāvanā hoti, tañca nam̄ samāpattim paṇḍitā samāpajjantipi vuṭṭhahantipi.

¹ kampanā - Syā, PTS.

⁶ nimittārammaṇattāpi - Syā, PTS.

² nappañamanā - Syā

³ vātupaladdhiyā - Syā.

⁴ na ca tam - Syā; tañ ca nam PTS.

⁵ sukhumanimittārammaṇatopi - Syā; sukhumasaddanimittārammaṇattāpi - PTS.

Với các sự tạo tác của thân có hình thức như là sự ngã lui, sự nghiêng hai bên, sự nghiêng ngã, sự ngã tối, sự loạn động, sự rúng động, sự chao động, sự chuyển động của thân, vị ấy tập như vậy: ‘Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập như vậy: ‘Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra.’ Với các sự tạo tác của thân có hình thức như là không có sự ngã lui, không có sự nghiêng hai bên, không có sự nghiêng ngã, không có sự ngã tối, sự không loạn động, sự không rúng động, sự không chao động, sự không chuyển động, sự an tĩnh, sự nhu thuận của thân, vị ấy tập như vậy: ‘Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập như vậy: ‘Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra.’ Như vậy là nói rằng: ‘Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. Khi an tĩnh như thế, không có sự tạo ra việc nhận biết làn hơi gió, không có sự tạo ra hơi thở vào hơi thở ra, không có sự tạo ra niệm về hơi thở vào hơi thở ra, không có sự tạo ra định của hơi thở vào hơi thở ra, và các bậc trí cũng không nhập vào và cũng không xuất ra khỏi chính sự chứng đạt ấy. Như vậy là nói rằng: ‘Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Làm cho an tĩnh sự tạo tác của thân, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. Khi an tĩnh như vậy, có sự tạo ra việc tiếp cận làn hơi gió, có sự tạo ra hơi thở vào hơi thở ra, có sự tạo ra định của hơi thở vào hơi thở ra, và các bậc trí cũng thể nhập vào và cũng xuất ra khỏi chính sự chứng đạt ấy.

Như thế là (có ý nghĩa) thế nào? Cũng giống như khi tiếng cồng được đánh lên, trước tiên có các âm thanh thô tháo vận hành; hiện tượng của các âm thanh thô tháo là có tình trạng được thâu nhận rõ ràng, có tình trạng được đặc biệt lưu ý, có tình trạng được lưu lại rõ rệt. Khi âm thanh thô tháo chấm dứt, tiếp theo đó có các âm thanh êm dịu vận hành; hiện tượng của các âm thanh êm dịu có tình trạng được thâu nhận rõ ràng, có tình trạng được đặc biệt lưu ý, có tình trạng được lưu lại rõ rệt. Khi âm thanh êm dịu chấm dứt, tiếp theo đó có tâm vận hành do có hiện tượng của âm thanh êm dịu là đối tượng. Tương tự như thế, trước tiên có các hơi thở vào hơi thở ra thô tháo vận hành; hiện tượng của các hơi thở vào hơi thở ra thô tháo là có tình trạng được thâu nhận rõ ràng, có tình trạng được đặc biệt lưu ý, có tình trạng được lưu lại rõ rệt. Khi các hơi thở vào hơi thở ra thô tháo chấm dứt, tiếp theo đó có các hơi thở vào hơi thở ra êm dịu vận hành; hiện tượng của các hơi thở vào hơi thở ra êm dịu là có tình trạng được thâu nhận rõ ràng, có tình trạng được đặc biệt lưu ý, có tình trạng được lưu lại rõ rệt. Khi các hơi thở vào hơi thở ra êm dịu chấm dứt, tiếp theo đó tâm không đi đến tản mạn do có hiện tượng hơi thở vào hơi thở ra êm dịu là đối tượng.

Khi an tĩnh như vậy, có sự tạo ra việc tiếp cận làn hơi gió, có sự tạo ra hơi thở vào hơi thở ra, có sự tạo thành niệm về hơi thở vào hơi thở ra, có sự tạo ra định của hơi thở vào hơi thở ra, và các bậc trí cũng thể nhập vào và cũng xuất ra khỏi chính sự chứng đạt ấy.

Passambhayam kāyasaṅkhāram assāsapassāsā kāyo, upaṭṭhānam sati, anupassanā ñāṇam, kāyo upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena tam kāyam anupassati. Tena vuccati ‘kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā’ti.

Anupassatīti katham tam kāyam anupassati? —pe— Evam tam kāyam anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā. Passambhayam kāyasaṅkhāram assāsapassāsānam¹ samvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi, yo tattha samvaraṭṭho, ayam adhisilasikkhā yo tattha avikkhepaṭṭho ayam adhicittasikkhā, yo tattha dassanaṭṭho ayam adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati —pe— sacchikātabbam sacchikaronto sikkhati.

Passambhayam kāyasaṅkhāram assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato viditā vedanā uppajjanti —pe— passambhayam kāyasaṅkhāram assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ, pajānanto indriyāni samodhāneti —pe— Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (4)

Aṭṭha anupassane² ñāṇāni, aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo,³ cattāri suttantikavatthūni kāye kāyānupassanāya.

Paṭhamacatukkam.

Katham ‘pītipaṭisamvedī assasissāmī’ti sikkhati, ‘pītipaṭisamvedī passasissāmī’ti sikkhati?

Katamā pīti? Dīgham assāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato uppajjati pīti pāmojjam, yā pīti pāmojjam āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti⁴ odagyam⁵ attamanatā cittassa dīgham passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato uppajjati pīti pāmojjam —pe— rassam assāsavasena —pe— rassam passāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisamvedī assāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisamvedī passāsavasena —pe— passambhayam kāyasaṅkhāram assāsavasena —pe— passambhayam kāyasaṅkhāram passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato uppajjati pīti pāmojjam, yā pīti pāmojjam āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti⁴ odagyam⁵ attamanatā cittassa ayam pīti.

¹ assāsapassāsa - Syā.

² anupassanā - Machasam.

³ aṭṭha cupaṭṭhānānussatiyo - Pu.

⁴ cittassa - Syā.

⁵ odaggam - Sa.

Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, các hơi thở vào hơi thở ra là thân, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thân là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thân ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thân trên thân.”

Quán xét: Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... Quán xét thân ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện. Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, là kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức. Trong trường hợp ấy ý nghĩa thu thúc là sự học tập về thẳng giới, trong trường hợp ấy ý nghĩa không tản mạn là sự học tập về thẳng tâm, trong trường hợp ấy ý nghĩa nhận thức là sự học tập về thẳng tuệ. Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này vị ấy tập, ... (như trên)...; trong khi tác chứng các pháp cần được tác chứng vị ấy tập.

Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, thọ sanh lén được biết đến, ... (như trên)... Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân, trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra (vị ấy) liên kết các quyền, ... (như trên)...; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (4)

Tâm trí về quán xét, tâm tùy niệm về sự thiết lập, và bốn nền tảng thuộc Kinh về việc quán xét thân trên thân.

Nhóm bốn thứ nhất.

‘Cảm giác hỷ, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác hỷ, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Hỷ là gì? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, hỷ và hân hoan sanh lên. Hỷ là sự hân hoan, là sự hoan hỷ, là sự thích thú, là sự vui mừng, là sự mừng rõ, là sự phấn khởi, là sự thỏa thích của tâm. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, ... (như trên)... nhờ tác động của hơi thở vào ngắn, ... (như trên)... nhờ tác động của hơi thở ra ngắn, ... (như trên)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở vào ... (nt)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở ra ... (nt)... Làm cho an tịnh sự tạo tác của thân nhờ tác động của hơi thở vào ... (như trên)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở ra, hỷ và hân hoan sanh lên. Hỷ là sự hân hoan, là sự hoan hỷ, là sự thích thú, là sự vui mừng, là sự mừng rõ, là sự phấn khởi, là sự thỏa thích của tâm, điều này là hỷ.

Katham sā pīti¹ paṭividitā hoti? Dīgham assāsavasena² cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato sati upaṭhitā hoti, tāya satiyā tena nāñena sā pīti paṭividitā hoti. Dīgham passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato sati upaṭhitā hoti, tāya satiyā tena nāñena sā pīti paṭividitā hoti. Rassam assāsavasena —pe— rassam passāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṁvedī assāsavasena —pe— sabbakāyapaṭisaṁvedī passāsavasena —pe— passambhayam kāyasaṅkhāram assāsavasena —pe— passambhayam kāyasaṅkhāram passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato sati upaṭhitā hoti, tāya satiyā tena nāñena sā pīti paṭividitā hoti, āvajjato sā pīti paṭividitā hoti, jānato —pe— passato —pe— paccavekkhato —pe— cittam adhiṭṭhahato —pe— saddhāya adhimuccato —pe— viriyam paggaṇhato —pe— satiṁ upaṭṭhāpayato —pe— cittam samādahato —pe— paññāya pajānato —pe— abhiññeyam abhijānato —pe— pariññeyam pariñānato —pe— pahātabbam pajahato —pe— bhāvetabbam bhāvayato —pe— sacchikātabbam sacchikaroto sā pīti paṭividitā hoti. Evam sā pīti paṭividitā hoti.

Pītipaṭisaṁvedī assāsapassāsavasena vedanā, upaṭṭhānam sati, anupassanā nāñam, vedanā upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena nāñena tam vedanam anupassati. Tena vuccati ‘vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā’ti.

Anupassatīti katham tam vedanam anupassati? Aniccato anupassati —pe— evam tam vedanam anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Pītipaṭisaṁvedī assāsapassāsānam³ samvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— pītipaṭisaṁvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (1)

Katham ‘sukhapaṭisaṁvedī assasissāmī’ti sikkhati,⁴ ‘sukhapaṭisaṁvedī passasissāmī’ti sikkhati?

Sukhanti dve sukhāni: kāyikañca sukhām, cetasikañca sukhām. Katamañ kāyikam sukhām? Yam kāyikam sātam kāyikam sukhām kāyasamphassajam sātam sukhām⁵ vedayitam kāyasamphassajā sātā sukhā vedanā, idam kāyikam sukhām. Katamañ cetasikam sukhām? Yam cetasikam sātam⁶ cetasikam sukhām cetosamphassajam sātam sukhām vedayitam, cetosamphassajā sātā sukhā vedanā, idam cetasikam sukhām.

¹ ‘katham sā pīti’ tāyi potthake na dissati.

² assāsapassāsavasena - Machasam.

³ assāsapassāsā - Syā; assāsapassāsasamvaraṭṭhena - Sī - 1.

⁴ ‘sukha —pe— sikkhati’ tāyi potthake natthi.

⁵ kāyasamphassajam sātam sukhām’ tāyi pottake natthi.

⁶ cetasikam sukhām’ tāyi potthake natthi.

Hỷ ấy được cảm nhận thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, hỷ ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài ... (như trên)... nhờ tác động của hơi thở vào ngắn ... (nt)... nhờ tác động của hơi thở ra ngắn ... (nt)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở vào ... (nt)... Cảm giác toàn thân nhờ tác động của hơi thở ra, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, hỷ ấy được cảm nhận. Đối với vị đang hướng tâm, hỷ ấy được cảm nhận; đối với vị đang nhận biết ... (nt)... đối với vị đang nhận thức ... (nt)... đối với vị đang quán xét lại ... (nt)... đối với vị đang khăng định tâm ... (nt)... đối với vị đang có khuynh hướng về đức tin ... (nt)... đối với vị đang nắm giữ tinh tấn ... (nt)... đối với vị đang thiết lập niệm ... (nt)... đối với vị đang tập trung tâm ... (nt)... đối với vị đang nhận biết bằng tuệ ... (nt)... đối với vị đang biết rõ các pháp cần được biết rõ ... (nt)... đối với vị đang biết toàn diện các pháp cần được biết toàn diện ... (nt)... đối với vị đang dứt bỏ các pháp cần được dứt bỏ ... (nt)... đối với vị đang tu tập các pháp cần được tu tập ... (như trên)... đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, hỷ ấy được cảm nhận. Hỷ ấy được cảm nhận là như vậy.

Cảm giác hỷ nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là thọ, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thọ là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thọ ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thọ trên các thọ.”

Quán xét: Quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Cảm giác hỷ đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Cảm giác hỷ, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (nt)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (1)

‘Cảm giác lạc, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác lạc, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Lạc: Có hai loại lạc: lạc thuộc thân và lạc thuộc tâm. Lạc gì thuộc thân? Điều gì thoái mái thuộc thân là lạc thuộc thân, sự thoái mái sanh ra từ xúc chạm của thân là lạc được cảm thọ, do sự thoái mái sanh ra từ xúc chạm của thân là lạc thọ; điều này là lạc thuộc thân. Lạc gì thuộc tâm? Điều gì thoái mái thuộc tâm là lạc thuộc tâm, sự thoái mái sanh ra từ xúc chạm của ý là lạc được cảm thọ, do sự thoái mái sanh ra từ xúc chạm của ý là lạc thọ; điều này là lạc thuộc tâm.

Katham te sukhe paṭividitā honti? Dīgham assāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato sati upaṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te sukhe paṭividitā honti, dīgham passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato sati upaṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te sukhe paṭividitā honti —pe— sacchikātabbam sacchikaroto te sukhe paṭividitā honti, evam te sukhe paṭividitā honti.

Sukhapaṭisaṁvedī assāsapassāsavasena vedanā, upaṭhānam sati, anupassanā ñāṇam. Vedanā upaṭhānam no sati, sati-upaṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena tam vedanam anupassati. Tena vuccati ‘vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭhānbhāvanā’ti.

Anupassatī katham tam vedanam anupassati? Aniccato anupassati —pe— evam tam vedanam anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Sukhapaṭisaṁvedī assāsapassāsānam samvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— sukhapaṭisaṁvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samathañca paṭivijjhati’ti. (2)

Katham ‘cittasaṅkhārapaṭisaṁvedī assasissāmī’ti sikkhati, ‘cittasaṅkhārapaṭisaṁvedī passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo cittasaṅkhāro? Dīgham assāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā; dīgham passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā —pe— sukhapaṭisaṁvedī assāsavasena —pe— sukhapaṭisaṁvedī passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā. Ayam cittasaṅkhāro.

Katham te cittasaṅkhārā paṭividitā honti? Dīgham assāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato sati upaṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te cittasaṅkhārā paṭividitā honti; dīgham passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato sati upaṭhitā hoti, tāya satiyā tena ñāṇena te cittasaṅkhārā paṭividitā honti. —pe— sacchikātabbam sacchikaroto te cittasaṅkhārā paṭividitā honti. Evam te cittasaṅkhārā paṭividitā honti.

Các lạc ấy được cảm nhận thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các lạc ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các lạc ấy được cảm nhận. ...(như trên)...; đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, các lạc ấy được cảm nhận. Các lạc ấy được cảm nhận là như vậy.

Cảm giác lạc nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là thọ, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, thọ là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thọ ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét thọ trên các thọ.*”

Quán xét: Quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường ... (như trên)... quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Cảm giác lạc đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Cảm giác lạc, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (nt)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (2)

‘Cảm giác sự tạo tác của tâm, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác sự tạo tác của tâm, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự tạo tác của tâm là gì? Nhờ tác động của hơi thở vào dài, (có) tưởng và thọ thuộc tâm; các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm. Nhờ tác động của hơi thở ra dài, (có) tưởng và thọ thuộc tâm; các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm. ... (như trên).... Cảm giác lạc nhờ tác động của hơi thở vào ... (như trên)... Cảm giác lạc nhờ tác động của hơi thở ra là tưởng và thọ thuộc tâm; các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm. Đây là sự tạo tác của tâm.

Các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niệm được thiết lập; với niệm ấy với trí ấy, các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận. ... (như trên)...; đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận. Các sự tạo tác của tâm ấy được cảm nhận là như vậy.

Cittasaṅkhārapaṭisaṁvedī assāsapassāsavasena vedanā, upaṭṭhānam sati, anupassanā nāṇam, vedanā upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena nāṇena tam vedanām anupassati. Tena vuccati ‘vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānbhāvanā’ti.

Anupassatī katham tam vedanām anupassati? Aniccato anupassati, —pe— evam tam vedanām anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Cittasaṅkhārapaṭisaṁvedī assāsapassāsānam saṁvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— cittasaṅkhārapaṭisaṁvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (3)

Katham passambhayam cittasaṅkhāram assasissāmī’ti sikkhati, ‘passambhayam cittasaṅkhāram passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo cittasaṅkhāro? Dīgham assāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā. Te cittasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati, dīgham passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā, te cittasaṅkāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati, cittasaṅkhārapaṭisaṁvedī assāsavasena —pe— cittasaṅkhārapaṭisaṁvedī passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā, ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā, te cittasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati.

Passambhayam cittasaṅkhāram assāsapassāsavasena vedanā, upaṭṭhānam sati, anupassanā nāṇam, vedanā upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena nāṇena tam vedanām anupassati. Tena vuccati ‘vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānbhāvanā’ti.

Anupassatī katham tam vedanām anupassati? Aniccato anupassati —pe— evam tam vedanām anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Passambhayam cittasaṅkhāram assāsapassāsānam saṁvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— passambhayam cittasaṅkhāram assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (4)

Aṭṭha anupassane nāṇāni, aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo, cattāri suttantikavatthūni vedanāsu vedanānupassanāya.

Dutiyacatukkam.

Cảm giác sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là thọ, sự thiết lập là niêm, sự quán xét là trí, thọ là sự thiết lập không phải là niêm, niêm vừa là sự thiết lập vừa là niêm; với niêm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thọ ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niêm về quán xét thọ trên các thọ.”

Quán xét: Quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường ... (nt)... quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (nt)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Cảm giác sự tạo tác của tâm đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Cảm giác sự tạo tác của tâm, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (3)

‘Làm an tịnh sự tạo tác của tâm, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘làm an tịnh sự tạo tác của tâm, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự tạo tác của tâm là gì? Nhờ tác động của hơi thở vào dài, (có) tưởng và thọ thuộc tâm, ... (như trên)... Nhờ tác động của hơi thở ra dài, (có) tưởng và thọ thuộc tâm, các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của tâm ấy, vị ấy tập. Cảm giác sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở vào ... (như trên)... Cảm giác sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở ra là tưởng và thọ thuộc tâm; các pháp này được gắn bó với tâm, là các sự tạo tác của tâm; trong khi làm cho an tịnh, làm cho diệt tận, làm cho bình lặng các sự tạo tác của tâm ấy, vị ấy tập.

Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là thọ, sự thiết lập là niêm, sự quán xét là trí, thọ là sự thiết lập không phải là niêm, niêm vừa là sự thiết lập vừa là niêm; với niêm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét thọ ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niêm về quán xét thọ trên các thọ.”

Quán xét: Quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét là vô thường ... (nt)... quán xét thọ ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (nt)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Làm cho an tịnh sự tạo tác của tâm, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (4)

Tâm trí về quán xét, tâm tùy niệm về sự thiết lập, và bốn nền tảng thuộc Kinh về việc quán xét thọ trên các thọ.

Nhóm bốn thứ nhì.

Katham ‘cittapaṭisamvedī assasissāmī’ti sikkhati, cittapaṭisamvedī passasissāmī’ti sikkhati?

Katamam tam cittam? Dīgham assāsavasena viññānam cittam,¹ yam cittam mano mānasam hadayam pañdaram mano² manāyatanaṁ manindriyam viññāṇam viññāṇakkhandho tajjā mano³viññāṇadhātu.⁴ Dīgham passāsavasena —pe— passambhayam cittasaṅkhāram assāsavasena —pe— passambhayam cittasaṅkhāram passāsavasena viññāṇam cittam¹ yam cittam mano mānasam hadayam pañdaram mano manāyatanaṁ manindriyam viññāṇam viññāṇakkhandho tajjā mano³viññāṇadhātu⁴ idam cittam.

Katham tam cittam paṭividitam hoti? Dīgham assāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena nāṇena tam cittam paṭividitam hoti, dīgham passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato sati upaṭṭhitā hoti, tāya satiyā tena nāṇena tam cittam paṭividitam hoti —pe— sacchikātabbam sacchikaroto tam cittam paṭividitam hoti, evam tam cittam paṭividitam hoti.

Cittapaṭisamvedī assāsapassāsavasena viññānam cittam¹ upaṭṭhānam sati, anupassanā nāṇam, cittam upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena nāṇena tam cittam anupassati. Tena vuccati ‘citte cittānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā’ti.

Anupassatī katham tam cittam anupassati? Aniccato anupassati —pe— evam tam cittam anupassati. **Bhāvanātī** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Cittapaṭisamvedī assāsapassāsānam samvaratṭhena sīlavisuddhi. —pe— cittapaṭisamvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samathañca paṭivijjhati’ti. (1)

Katham ‘abhippamodayam cittam assasissāmī’ti sikkhati, ‘abhippamodayam cittam passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo⁵ cittassa abhippamodo? Dīgham assāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato uppajjati cittassa abhippamodo. Yā cittassa āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti⁶ odagyam attamanatā cittassa. Dīgham passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato uppajjati cittassa abhippamodo, yā cittassa āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyam attamanatā cittassa —pe— cittapaṭisamvedī assāsavasena —pe— cittapaṭisamvedī passāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato uppajjati cittassa abhippamodo, yā cittassa āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyam attamanatā cittassa, ayam cittassa abhippamodo.

¹ viññāṇacittam - Syā, PTS.

³ tajjamāno - PTS.

⁵ katamo ca - Syā.

² ‘mano’ tāyi potthake natthi.

⁴ viññāṇadhātu - PTS.

⁶ cittassa - Syā.

‘Cảm giác tâm, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘cảm giác tâm, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Tâm ấy là gì? Nhờ tác động của hơi thở vào dài, có sự nhận thức là tâm. Tâm tức là ý, là tinh thần, là tim, là sắc trắng, là ý xú, là ý quyển, là thức, là thức uẩn, là ý thức giới sanh ra từ điều ấy. Nhờ tác động của hơi thở ra dài, ... (nt)... Làm cho an tĩnh sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở vào, ... (nt)... Làm cho an tĩnh sự tạo tác của tâm nhờ tác động của hơi thở ra có sự nhận thức là tâm. Tâm tức là ý, là tinh thần, là tim, là sắc trắng, là ý xú, là ý quyển, là thức, là thức uẩn, là ý thức giới sanh ra từ điều ấy; điều này là tâm.

Tâm ấy được cảm nhận thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, niêm được thiết lập; với niêm ấy với trí ấy, tâm ấy được cảm nhận. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, niêm được thiết lập; với niêm ấy với trí ấy, tâm ấy được cảm nhận. ... (như trên)...; đối với vị đang tác chứng các pháp cần được tác chứng, tâm ấy được cảm nhận. Tâm ấy được cảm nhận là như vậy.

Cảm giác tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, có sự nhận thức là tâm, sự thiết lập là niêm, ... (nt)...; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niêm về quán xét tâm trên tâm.”

Quán xét: Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Cảm giác tâm đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (nt)... Cảm giác tâm, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (nt)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyển; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (1)

‘Làm cho tâm được hân hoan, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Làm cho tâm được hân hoan, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sự hân hoan của tâm là (có ý nghĩa) thế nào? Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào dài, sự hân hoan của tâm sanh lên; điều nào là sự hoan hỷ, sự thích thú, sự vui mừng, sự mừng rõ, sự phấn khởi của tâm là sự thỏa thích của tâm. Đối với vị đang nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở ra dài, sự hân hoan của tâm sanh lên; điều nào là sự hoan hỷ, sự thích thú, sự vui mừng, sự mừng rõ, sự phấn khởi của tâm là sự thỏa thích của tâm. ... (như trên)... Cảm giác tâm nhờ tác động của hơi thở vào ... (như trên)... Cảm giác tâm nhờ tác động của hơi thở ra, sự hân hoan của tâm sanh lên; điều nào là sự hoan hỷ, sự thích thú, sự vui mừng, sự mừng rõ, sự phấn khởi của tâm là sự thỏa thích của tâm; điều này là sự hân hoan của tâm.

Abhippamodayam cittam assāsapassāsavasena viññāṇam cittam, upaṭṭhānam sati, anupassanā ñāṇam. Cittam upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena tam cittam anupassati. Tena vuccati ‘citte cittānupassanāsatipaṭṭhānbhāvanā’ti.

Anupassatīti katham tam cittam anupassati? —pe— Evam tam cittam anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Abhippamodayam cittam assāsapassāsānam samvaraṭṭhena silavisuddhi —pe— abhippamodayam cittam assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca pativijjhati’ti. (2)

Katham ‘samādaham cittam assasissāmī’ti sikkhati, ‘samādaham cittam passasissāmī’ti sikkhati?

Katamo samādhi?¹ Dīgham assāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, yā cittassa ṭhiti saṇṭhitī avaṭṭhitī² avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā³ samatho samādhindriyam samādhibalam sammāsamādhi. Dīgham passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi —pe— samādaham cittam assāsavasena —pe— samādaham cittam passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, yā cittassa ṭhiti saṇṭhitī avaṭṭhitī avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyam samādhibalam sammāsamādhi, ayam samādhi.

Samādaham cittam assāsapassāsavasena viññāṇam cittam, upaṭṭhānam sati, anupassanā ñāṇam, cittam upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena tam cittam anupassati. Tena vuccati ‘citte cittānupassanāsatipaṭṭhānbhāvanā’ti.

Anupassatīti katham tam cittam anupassati? —pe— evam tam cittam anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Samādaham cittam assāsapassāsānam samvaraṭṭhena silavisuddhi —pe— samādaham cittam assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca pativijjhati’ti. (3)

¹ katamañca samādhindriyam - Syā.

² adhitṭhitī —pe— Syā.

³ avisāhaṭamānasatā - Syā.

Làm cho tâm được hân hoan nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, có sự nhận thức là tâm, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, tâm là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét tâm ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét tâm trên tâm.”

Quán xét: Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Làm cho tâm được hân hoan đối với các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Làm cho tâm được hân hoan, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (2)

‘Làm cho tâm được định tĩnh, tôi sẽ thở vào vị ấy tập, ‘Làm cho tâm được định tĩnh, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Định là gì? Nhờ tác động của hơi thở vào dài sự chuyên nhất không tản mạn của tâm là định; điều nào là sự đứng vững, sự an trụ, sự vững vàng, sự không tán loạn, sự không tản mạn của tâm, trạng thái của ý không bị tán loạn, sự chỉ tịnh, định quyền, định lực, chánh định. Nhờ tác động của hơi thở ra dài sự chuyên nhất không tản mạn của tâm là định, ... (như trên)... Làm cho tâm được định tĩnh nhờ tác động của hơi thở vào ... (như trên)... Làm cho tâm được định tĩnh, nhờ tác động của hơi thở ra sự chuyên nhất không tản mạn của tâm là định; điều nào là sự đứng vững, sự an trụ, sự vững vàng, sự không tán loạn, sự không tản mạn của tâm, trạng thái của ý không bị tán loạn, sự chỉ tịnh, định quyền, định lực, chánh định; điều ấy là định.

Làm cho tâm được định tĩnh nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, sự nhận thức là tâm, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, tâm là sự thiết lập không phải là niệm; niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét tâm ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét tâm trên tâm.”

Quán xét: Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Làm cho tâm được định tĩnh của các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Làm cho tâm được định tĩnh, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (3)

Kathaṁ ‘vimocayaṁ cittam̄ assasissāmī’ti sikkhati, vimocayaṁ cittam̄ passasissāmī’ti sikkhati?

‘Rāgato vimocayaṁ cittam̄ assasissāmī’ti, sikkhati, ‘rāgato vimocayaṁ cittam̄ passasissāmī’ti sikkhati, ‘dosato vimocayaṁ cittam̄ assasissāmī’ti sikkhati, ‘dosato vimocayaṁ cittam̄ passasissāmī’ti sikkhati, ‘mohato vimocayaṁ cittam̄ assasissāmī’ti sikkhati, —pe— mānato vimocayaṁ cittam̄ —pe— diṭṭhiyā vimocayaṁ cittam̄ —pe— vicikicchāya vimocayaṁ cittam̄ —pe— thīnato¹ vimocayaṁ cittam̄ —pe— uddhaccato vimocayaṁ cittam̄ —pe— ahirikato vimocayaṁ cittam̄ —pe— ’anottappato vimocayaṁ cittam̄ assasissāmī’ti sikkhati, ‘anottappato vimocayaṁ cittam̄ passasissāmī’ti sikkhati, vimocayaṁ cittam̄ assāsapassāsavasena viññāṇam̄ cittam̄, upaṭṭhānaṁ sati —pe—

Anupassati kathaṁ tam̄ cittam̄ anupassati. —pe— evam̄ tam̄ cittam̄ anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Vimocayaṁ cittam̄ assāsapassāsānaṁ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— vimocayaṁ cittam̄ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepaṁ pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samathañca paṭivijjhati’ti. (4)

Atṭha anupassane ñāṇāni, atṭha ca upaṭṭhānānussatiyo, cattāri suttantikavatthūni citte cittānupassanāyā.

Tatiyacatukkam̄.

Kathaṁ ‘aniccānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘aniccānupassī passasissāmī’ti sikkhati? **Aniccanti** kim aniccam? Pañcakkhandhā anicca. Kenaṭṭhena anicca? Uppādavayatṭhena anicca. Pañcannam̄ khandhānam̄ udayaṁ passanto kati lakkhaṇāni passati, vayaṁ passanto kati lakkhaṇāni passati, udabbayaṁ passanto kati lakkhaṇāni passati? Pañcannam̄ khandhānam̄ udayaṁ passanto pañcavīsatī lakkhaṇāni passati, vayaṁ passanto pañcavīsatī lakkhaṇāni passati, pañcannam̄ khandhānam̄ udabbayaṁ passanto imāni paññāsa lakkhaṇāni passati.

‘Rūpe aniccānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘rūpe aniccānupassī passasissāmī’ti sikkhati, vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṁ —pe— ‘jarāmarañe aniccānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘jarāmarañe aniccānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

Aniccānupassī assāsapassāsavasena dhammā, upaṭṭhānaṁ sati, anupassanā ñāṇam̄, dhammā upaṭṭhānaṁ no sati, sati upaṭṭhānañ-ceva sati ca, tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati ‘dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā’ti.

¹ thinato - Machasam; thīnamiddhato - Syā, PTS.

‘Làm cho tâm được giải thoát, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Làm cho tâm được giải thoát, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi tham ái, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi tham ái, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi sân hận, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi sân hận, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi si mê ... khỏi ngã mạn ... khỏi kiến ... khỏi hoài nghi ... khỏi sự lờ đờ ... khỏi sự phóng dật ... khỏi sự hổ thiện (tội lỗi) ... ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi sự ghê sợ (tội lỗi), tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập; ‘Làm cho tâm được giải thoát khỏi sự ghê sợ (tội lỗi), tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. Làm cho tâm được giải thoát nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, có sự nhận thức là tâm, sự thiết lập là niệm, ... (như trên)...

Quán xét: Quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... quán xét tâm ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Làm cho tâm được giải thoát đối với các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Làm cho tâm được giải thoát, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản漫 của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (4)

Tám trí về quán xét, tám tùy niệm về sự thiết lập, và bốn nền tảng thuộc Kinh về việc quán xét tâm trên tâm.

Nhóm bốn thứ ba.

‘Quán xét về vô thường, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về vô thường, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào? **Vô thường:** Cái gì là vô thường? Năm uẩn là vô thường. Vô thường theo ý nghĩa gì? Vô thường với ý nghĩa sanh diệt. Đối với 5 uẩn, trong khi nhìn thấy sự sanh (hành giả) nhìn thấy bao nhiêu tướng trạng, trong khi nhìn thấy sự diệt nhìn thấy bao nhiêu tướng trạng, trong khi nhìn thấy sự sanh diệt, nhìn thấy bao nhiêu tướng trạng? Đối với 5 uẩn, trong khi nhìn thấy sự sanh (hành giả) nhìn thấy 25 tướng trạng, trong khi nhìn thấy sự diệt nhìn thấy 25 tướng trạng; đối với năm uẩn, trong khi nhìn thấy sự sanh diệt nhìn thấy 50 tướng trạng này.

‘Quán xét về vô thường ở sắc, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về vô thường ở sắc, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. ‘Quán xét về vô thường ở thọ, ... ở tướng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về vô thường ở lão tử, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Quán xét về vô thường nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là các pháp, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, các pháp là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét các pháp ấy; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét pháp trên các pháp.*”

Anupassatīti kathaṁ te dhamme anupassati? —pe— Evaṁ te dhamme anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Aniccānupassī assāsapassāsānam saṁvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— aniccānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (1)

Katham ‘virāgānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘virāgānupassī passasissāmī’ti sikkhati?

Rūpe ādīnavam disvā rūpavirāge chandajāto hoti saddhādhimutto cittañcassa svādhiṭṭhitam ‘rūpe virāgānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘rūpe virāgānupassī passasissāmī’ti sikkhati, vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāne —pe— cakkhusmiṁ —pe— jarāmaraṇe ādīnavam disvā jarāmaraṇavirāge chandajāto hoti saddhādhimutto cittañcassa svādhiṭṭhitam ‘jarāmaraṇe virāgānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘jarāmaraṇe virāgānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

Virāgānupassī assāsapassāsavasena dhammā, upaṭṭhānam sati, anupassanā nānam, dhammā upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena nānena te dhamme anupassati. Tena vuccati ‘dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā’ti.

Anupassatīti kathaṁ te dhamme anupassati? —pe— Evaṁ te dhamme anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Virāgānupassī assāsapassāsānam saṁvaraṭṭhena sīlavisuddhi —pe— virāgānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (2)

Katham ‘nirodhānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘nirodhānupassī passasissāmī’ti sikkhati?

Rūpe ādīnavam disvā rūpanirodhe chandajāto hoti saddhādhimutto¹ cittañcassa svādhiṭṭhitam ‘rūpe nirodhānupassī assasissāmī’ti sikkhati. ‘Rūpe nirodhānupassī passasissāmī’ti sikkhati, vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāne —pe— cakkhusmiṁ —pe— jarāmaraṇe ādīnavam disvā jarāmaraṇanirodhe chandajāto hoti saddhādhimutto¹ cittañcassa svādhiṭṭhitam, ‘jarāmaraṇe nirodhānupassī assasissāmī’ti sikkhati jarāmaraṇe nirodhānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

¹ saddhāvimutto - Sī - 1.

Quán xét: Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Quán xét về vô thường của các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Quán xét về vô thường, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyển; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (1)

‘Quán xét về ly tham, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về ly tham, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở sắc, có ước muốn sanh lên về ly tham ở sắc, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khăng định chắc chắn: ‘Quán xét về ly tham ở sắc, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về ly tham ở sắc, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở sắc, có ước muốn sanh lên về việc ly tham khỏi sắc, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khăng định chắc chắn: ‘Quán xét về ly tham ở thọ, ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về ly tham ở lão tử, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Quán xét về ly tham nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là các pháp, sự thiết lập là niệm, ... (như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét pháp trên các pháp.*”

Quán xét: Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Quán xét về ly tham của các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Quán xét về ly tham, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyển; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (2)

‘Quán xét về diệt tận, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về diệt tận, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở sắc, có ước muốn sanh lên về sự diệt tận ở sắc, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khăng định chắc chắn: ‘Quán xét về diệt tận ở sắc, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về diệt tận ở sắc, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở sắc, có ước muốn sanh lên về sự diệt tận ở sắc, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khăng định chắc chắn: ‘Quán xét về diệt tận ở thọ, ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về diệt tận ở lão tử, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Katihākārehi avijjāya ādīnavo hoti, katihākārehi avijjā nirujjhati? Pañcahākārehi avijjāya ādīnavo hoti, aṭṭhahākārehi avijjā nirujjhati.

Katamehi pañcahākārehi avijjāya ādīnavo hoti? Aniccaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, anattaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, santāpaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, viparināmaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, imehi pañcahākārehi avijjāya ādīnavo hoti.

Katamehi aṭṭhahākārehi avijjā nirujjhati? Nidānanirodhena avijjā nirujjhati, samudayanirodhena avijjā nirujjhati, jātinirodhena avijjā nirujjhati, pabhavanirodhena¹ avijjā nirujjhati, hetunirodhena avijjā nirujjhati, paccayanirodhena avijjā nirujjhati, nānūppādena avijjā nirujjhati, nirodhupaṭṭhānena avijjā nirujjhati, imehi aṭṭhahākārehi avijjā nirujjhati.

Imehi pañcahākārehi avijjāya ādīnavam disvā imehi avijjāya ādīnavam disvā imehi aṭṭhahākārehi avijjānirodhe² chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhīṭhitam ‘avijjāya nirodhānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘avijjāya nirodhānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

Katihākārehi saṅkhāresu ādīnavo hoti, katihākārehi saṅkhārā nirujjhanti? —pe— Katihākārehi viññāne ādīnavo hoti, katihākārehi viññāṇam nirujjhati? —pe— Katihākārehi nāmarūpe ādīnavo hoti, katihākārehi nāmarūpam nirujjhati? —pe— Katihākārehi saṭṭayatane ādīnavo hoti, katihākārehi saṭṭayatanam nirujjhati? —pe— Katihākārehi phasse ādīnavo hoti, katihākārehi phasso nirujjhati? —pe— Katihākārehi vedanāya ādīnavo hoti, katihākārehi vedanā nirujjhati? —pe— Katihākārehi taṇhāya ādīnavo hoti, katihākārehi taṇhā nirujjhati? —pe— Katihākārehi upādāne ādīnavo hoti, katihākārehi upādānam nirujjhati? —pe— Katihākārehi bhave ādīnavo hoti, katihākārehi bhavo nirujjhati? —pe— Katihākārehi jātiyā ādīnavo hoti, katihākārehi jāti nirujjhati? —pe— Katihākārehi jarāmaraṇe ādīnavo hoti, katihākārehi jarāmaraṇam nirujjhati? Pañcahākārehi jarāmaraṇe ādīnavo hoti, aṭṭhahākārehi jarāmaraṇam nirujjhati.

Katamehi pañcahākārehi jarāmaraṇe ādīnavo hoti? Aniccaṭṭhena jarāmaraṇe ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena —pe— anattaṭṭhena —pe— santāpaṭṭhena —pe— viparināmaṭṭhena jarāmaraṇe ādīnavo hoti, imehi pañcahākārehi jarāmaraṇe ādīnavo hoti.

¹ āhāranirodhena - Syā.

² avijjānirodhena - Syā.

Tai hại ở vô minh là với bao nhiêu biểu hiện? Vô minh được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? Tai hại ở vô minh là với năm biểu hiện. Vô minh được diệt tận với tám biểu hiện.

Tai hại ở vô minh là với năm biểu hiện gì? Tai hại ở vô minh theo ý nghĩa vô thường, tai hại ở vô minh theo ý nghĩa khổ não, tai hại ở vô minh theo ý nghĩa vô ngã, tai hại ở vô minh theo ý nghĩa thiêu đốt, tai hại ở vô minh theo ý nghĩa chuyển biến; tai hại ở vô minh là với năm biểu hiện này.

Vô minh được diệt tận với tám biểu hiện gì? Với sự diệt tận của căn nguyên, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của nguồn gốc sanh khởi, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của sanh, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của phát khởi, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của nhân, vô minh được diệt tận; với sự diệt tận của duyên, vô minh được diệt tận; với sự sanh khởi của trí, vô minh được diệt tận; với sự thiết lập của diệt tận, vô minh được diệt tận; vô minh được diệt tận với tám biểu hiện này.

Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở vô minh với năm biểu hiện này, có ước muốn sanh lên về sự diệt tận ở vô minh với tám biểu hiện này, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khẳng định chắc chắn: ‘Quán xét về diệt tận ở vô minh, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về diệt tận ở vô minh, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Tai hại ở các hành là với bao nhiêu biểu hiện? Các hành được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở thức là với bao nhiêu biểu hiện? Thức được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở danh sắc là với bao nhiêu biểu hiện? Danh sắc được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở sáu xứ là với bao nhiêu biểu hiện? Sáu xứ được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở xúc là với bao nhiêu biểu hiện? Xúc được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở thọ là với bao nhiêu biểu hiện? Thọ được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở ái là với bao nhiêu biểu hiện? Ái được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở thủ là với bao nhiêu biểu hiện? Thủ được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở hữu là với bao nhiêu biểu hiện? Hữu được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở sanh là với bao nhiêu biểu hiện? Sanh được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? ... (như trên)... Tai hại ở lão tử là với bao nhiêu biểu hiện? Lão tử được diệt tận với bao nhiêu biểu hiện? Tai hại ở lão tử là với năm biểu hiện. Lão tử được diệt tận với tám biểu hiện.

Tai hại ở lão tử là với năm biểu hiện gì? Tai hại ở lão tử theo ý nghĩa vô thường, ... (như trên)... theo ý nghĩa khổ não, ... (như trên)... theo ý nghĩa vô ngã, ... (nt)... theo ý nghĩa thiêu đốt, ... (như trên)... theo ý nghĩa chuyển biến; tai hại ở lão tử là với năm biểu hiện này.

Katamehi aṭṭhahākārehi jarāmaraṇam nirujjhati? Nidānanirodhena jarāmaraṇam nirujjhati, samudayanirodhena —pe— jātinirodhena —pe— pabhavanirodhena¹ —pe— hetunirodhena —pe— paccayanirodhena —pe— nāṇuppādena —pe— nirodhupatṭhānena jarāmaraṇam nirujjhati. Imehi aṭṭhahākārehi jarāmaraṇam nirujjhati.

Imehi pañcahākārehi jarāmaraṇe ādīnavam disvā imehi aṭṭhahākārehi jarāmaraṇanirodhe chandajāto hoti saddhādhimutto,² cittañcassa svādhitthitam ‘jarāmaraṇe nirodhānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘jarāmaraṇe nirodhānupassī passasissāmī’ti sikkhati.

Nirodhānupassī assāsapassāsavasena dhammā, upaṭṭhānam sati, anupassanā nāṇam, dhammā upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca, tāya satiyā tena nāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati ‘dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā’ti.

Anupassatī kathaṁ te dhamme anupassati? —pe— Evam te dhamme anupassati. **Bhāvanātī** catasso bhāvanā: —pe— āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Nirodhānupassī assāsapassāsānaṁ samvaratṭhena sīlavisuddhi —pe— nirodhānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato —pe— pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (3)

Kathaṁ ‘paṭinissaggānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘paṭinissaggānupassī passasissāmī’ti sikkhati?

Paṭinissaggātī dve paṭinissaggā: pariccāgapaṭinissaggo ca, pakkhandanapaṭinissaggo ca. ‘Rūpam pariccajati’ti pariccāgapaṭinissaggo ‘rūpanirodhe nibbāne cittam pakkhandatīti pakkhandanapaṭinissaggo, ‘rūpe paṭinissaggānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘rūpe paṭinissaggānupassī passasissāmī’ti sikkhati. Vedanam —pe— saññam —pe— saṅkhāre —pe— viñññam —pe— cakkhum —pe— ‘jarāmaraṇam pariccajati’ti pariccāgapaṭinissaggo, ‘jarāmaraṇanirodhe nibbāne cittam pakkhandatīti pakkhandanapaṭinissaggo.

‘Jarāmaraṇe paṭinissaggānupassī assasissāmī’ti sikkhati, ‘jarāmaraṇe paṭinissaggānupassī passasissāmī’ti sikkhati. Paṭinissaggānupassī assāsapassāsavasena dhammā, upaṭṭhānam sati, anupassanā nāṇam, dhammā upaṭṭhānam no sati, sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena nāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati ‘dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā’ti.

¹ bhavanirodhena - Syā, Sī 1.

² saddhāvimutto - Sī 1.

Lão tử được diệt tận với tám biểu hiện gì? Với sự diệt tận của căn nguyên, lão tử được diệt tận; với sự diệt tận của nguồn gốc sanh khởi, ... (như trên)... với sự diệt tận của sanh, ... (như trên)... với sự diệt tận của phát khởi, ... (như trên)... với sự diệt tận của nhân, ... (như trên)... với sự diệt tận của duyên, ... (như trên)... với sự sanh khởi của trí, ... với sự thiết lập của diệt tận, lão tử được diệt tận; lão tử được diệt tận với tám biểu hiện này.

Sau khi nhìn thấy sự tai hại ở lão tử với năm biểu hiện này, có ước muốn sanh lên về sự diệt tận ở lão tử với tám biểu hiện này, đức tin được hướng đến, và tâm của vị ấy được khẳng định chắc chắn: ‘Quán xét về diệt tận ở lão tử, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về diệt tận ở lão tử, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Quán xét về diệt tận nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là các pháp, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, các pháp là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét các pháp ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét pháp trên các pháp.” (3)

Quán xét: Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) thế nào? ... (như trên)... Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: ... (như trên)... là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Quán xét về diệt tận của các hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, ... (như trên)... Quán xét về diệt tận, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tân mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, ... (như trên)... trong khi nhận biết (vị ấy) liên kết các quyền; vì thế được nói rằng: “Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.” (3)

‘Quán xét về từ bỏ, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘quán xét về từ bỏ, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập là (có ý nghĩa) thế nào?

Từ bỏ: Có hai sự từ bỏ: Sự từ bỏ do buông bỏ và sự từ bỏ do tiến vào. ‘Buông bỏ sắc’ là sự từ bỏ do buông bỏ. ‘Tâm tiến vào sự diệt tận của sắc Niết Bàn’ là sự từ bỏ do tiến vào: ‘Quán xét về từ bỏ các sắc, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về từ bỏ các sắc, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập. ‘Buông bỏ thọ’ ... (như trên)... tưởng ... (như trên)... các hành ... (như trên)... thức ... (như trên)... mắt ... (như trên)... ‘Buông bỏ lão tử’ là sự từ bỏ do buông bỏ. ‘Tâm tiến vào sự diệt tận của lão tử Niết Bàn’ là sự từ bỏ do tiến vào: ‘Quán xét về từ bỏ lão tử, tôi sẽ thở vào’ vị ấy tập, ‘Quán xét về từ bỏ lão tử, tôi sẽ thở ra’ vị ấy tập.

Quán xét về sự từ bỏ nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra là các pháp, sự thiết lập là niệm, sự quán xét là trí, các pháp là sự thiết lập không phải là niệm, niệm vừa là sự thiết lập vừa là niệm; với niệm ấy với trí ấy, vị ấy quán xét các pháp ấy; vì thế được nói rằng: “Việc tu tập sự thiết lập niệm về quán xét pháp trên các pháp.”

Anupassatīti kathaṁ te dhamme anupassati? Aniccato anupassati no niccato, —pe— paṭinissajjati no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasāññam pajahati —pe— paṭinissajjanto ādānam pajahati. Evam te dhamme anupassati. **Bhāvanāti** catasso bhāvanā: tattha jātānam dhammānam anativattanatthena bhāvanā —pe— āsevanaatthena bhāvanā.

Paṭinissaggānupassī assāsapassāsānam samvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi, yo tattha samvaraṭṭho, ayaṁ adhisilasikkhā. Yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṁ adhicittasikkhā, yo tattha dassanaṭṭho, ayaṁ adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jananto sikkhati —pe— sacchikātabbam sacchikaronto sikkhati.

Paṭinissaggānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānato vidiṭā vedanā uppajjanti, vidiṭā upaṭṭhahanti, vidiṭā abhatthaṁ gacchanti —pe— paṭinissaggānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṁ avikkhepam pajānanto indriyāni samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati, balāni samodhāneti, bojjhaṅge samodhāneti, maggam samodhāneti, dhamme samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati.

Indriyāni samodhānetīti kathaṁ indriyāni samodhāneti? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam samodhāneti —pe— Tena vuccati ‘samatthañca paṭivijjhati’ti. (4)

Atṭha anupassane nānāni, atṭha ca upaṭṭhānānussatiyo, cattāri suvantikavatthūni dhammesu dhammānupassanāya.

Imāni battimṣa satokārissa nānāni.

Catuttha catukkam.

Satokāriñāṇaniddeso.

Quán xét: Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) thế nào? Quán xét về vô thường, không phải về thường. ... (như trên)... (Vị ấy) từ bỏ, không nắm giữ. Trong khi quán xét về vô thường, (vị ấy) dứt bỏ thường tưởng. ... (như trên)... trong khi từ bỏ, (vị ấy) dứt bỏ sự nắm giữ. Quán xét các pháp ấy là (có ý nghĩa) như thế. **Sự tu tập:** Có bốn sự tu tập: là sự tu tập các pháp đã được sanh lên trong trường hợp ấy theo ý nghĩa không vượt trội, ... (như trên)..., là sự tu tập theo ý nghĩa rèn luyện.

Quán xét về từ bỏ đối với hơi thở vào hơi thở ra là giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc, là tâm thanh tịnh theo ý nghĩa không tản mạn, là kiến thanh tịnh theo ý nghĩa nhận thức. Trong trường hợp ấy ý nghĩa thu thúc là sự học tập về thăng giới, trong trường hợp ấy ý nghĩa theo ý nghĩa không tản mạn là sự học tập về thăng tâm, trong trường hợp ấy ý nghĩa nhận thức là sự học tập về thăng tuệ. Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này vị ấy tập; trong khi nhận biết, ... (nt)... trong khi tác chứng các pháp cần được tác chứng vị ấy tập.

Có sự quán xét về từ bỏ, đối với vị nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, các thọ sanh lên được biết đến, thiết lập được biết đến, biến mất được biết đến ... (như trên)... Có sự quán xét về từ bỏ, trong khi nhận biết sự chuyên nhất không tản mạn của tâm nhờ tác động của hơi thở vào hơi thở ra, (vị ấy) liên kết các quyền, nhận biết hành xứ, thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh, (vị ấy) liên kết các lực, liên kết các giác chi, liên kết Đạo, liên kết các pháp, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.

Liên kết các quyền: Liên kết các quyền là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết tín quyền theo ý nghĩa cương quyết. ... (như trên)...; vì thế được nói rằng: “*Và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.*” (4)

Tám trí về quán xét, tám tùy niệm về sự thiết lập, và bốn nền tảng thuộc Kinh về việc quán xét pháp trên các pháp.

Đây là 32 trí về việc thực hành niệm.

Nhóm bốn thứ tư.

Phân giải thích trí về việc thực hành niệm.

6 - 11. Ōṇarāśichakkam

(6) Katamāni catuvīsatī samādhivasena ūnāñāni?

Dīgham̄ assāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, dīgham̄ passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi —pe— vimocayam̄ cittam̄ assāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, vimocayam̄ cittam̄ passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi.

Imāni catuvīsatī samādhivasena ūnāñāni.

(7) Katamāni dvesattati vipassanāvasena ūnāñāni?

Dīgham̄ assāsam̄ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhatō anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā. Dīgham̄ passāsam̄ aniccato anupasasanaṭṭhena vipassanā, dukkhatō anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā —pe— vimocayam̄ cittam̄ assāsam̄ —pe— vimocayam̄ cittam̄ passāsam̄ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhatō anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā.

Imāni dvesattati vipassanāvasena ūnāñāni.

(8) Katamāni aṭṭha nibbidāñāñāni?

Aniccānupassī assāsam̄ yathābhūtam̄ jānāti passatī nibbidāñāñām̄, aniccānupassī passāsam̄ yathābhūtam̄ jānāti passatī nibbidāñāñām̄ —pe— paṭinissaggānupassī assāsam̄ yathābhūtam̄ jānāti passatī nibbidāñāñām̄, paṭinissaggānupassī passāsam̄ yathābhūtam̄ jānāti passatī nibbidāñāñām̄.

Imāni aṭṭha nibbidāñāñāni.

(9) Katamāni aṭṭha nibbidānulome ūnāñāni?

Aniccānupassī assāsam̄ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ūnāñām̄, aniccānupassī passāsam̄ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ūnāñām̄ —pe— paṭinissaggānupassī assāsam̄ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ūnāñām̄, paṭinissaggānupassī passāsam̄ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ūnāñām̄.

Imāni aṭṭha nibbidānulome ūnāñāni.

6-11. Nhóm Sáu về Trí:

(6) 24 trí gì do năng lực của định?

Nhờ tác động của hơi thở vào dài sự chuyên nhất không tản mạn của tâm là định, nhờ tác động của hơi thở ra dài sự chuyên nhất không tản mạn của tâm là định, ... (như trên)... Làm cho tâm được giải thoát, nhờ tác động của hơi thở vào sự chuyên nhất không tản mạn của tâm là định, làm cho tâm được giải thoát, nhờ tác động của hơi thở ra sự chuyên nhất không tản mạn của tâm là định.

Đây là 24 trí do năng lực của định.

(7) 72 trí gì do năng lực của minh sát?

Hơi thở vào dài, theo ý nghĩa quán xét là vô thường là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là khổ não là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là vô ngã là minh sát. Hơi thở ra dài, theo ý nghĩa quán xét là vô thường là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là khổ não là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là vô ngã là minh sát. ... (như trên)... Làm cho tâm được giải thoát trong khi thở vào, làm cho tâm được giải thoát trong khi thở ra, theo ý nghĩa quán xét là vô thường là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là khổ não là minh sát, theo ý nghĩa quán xét là vô ngã là minh sát.

Đây là 72 trí do năng lực của minh sát.

(8) 8 trí về nhảm chán là gì?

'Quán xét về vô thường, (vị ấy) biết và thấy hơi thở vào đúng theo bản thể' là trí về nhảm chán, 'Quán xét về vô thường, (vị ấy) biết và thấy hơi thở ra đúng theo bản thể' là trí về nhảm chán, ... (như trên)..., 'Quán xét về từ bỏ, (vị ấy) biết và thấy hơi thở vào đúng theo bản thể' là trí về nhảm chán, 'Quán xét về từ bỏ, (vị ấy) biết và thấy hơi thở ra đúng theo bản thể' là trí về nhảm chán.

Đây là 8 trí về nhảm chán.

(9) 8 trí thuận theo nhảm chán là gì?

Quán xét về vô thường trong khi thở vào, tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí thuận theo nhảm chán; quán xét về vô thường trong khi thở ra, tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí thuận theo nhảm chán; ... (như trên)...; quán xét về từ bỏ trong khi thở vào, tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí thuận theo nhảm chán; quán xét về từ bỏ trong khi thở ra, tuệ về sự thiết lập của kinh hãi là trí thuận theo nhảm chán.

Đây là 8 trí thuận theo nhảm chán.

(10) Katamāni atṭha nibbidāpaṭippassaddhiñāṇāni?

Aniccānupassī assāsam paṭisaṅkhā santiṭthanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiñāṇam, aniccānupassī passāsam paṭisaṅkhā santiṭthanā paññā nibbidāpaṭipapassaddhiñāṇam —pe— paṭinissaggānupassī assāsam paṭisaṅkhā santiṭthanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiñāṇam, paṭinissaggānupassī passāsam paṭisaṅkhā santiṭthanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiñāṇam.

Imāni atṭha nibbidāpaṭippassaddhiñāṇāni.

(11) Katamāni ekavīsatī vimuttisukhe ñāṇāni?

Sotāpattimaggena sakkāyadiṭṭhiyā pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇam, vicikicchāya pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇam, sīlabbataparāmāsassa —pe— diṭṭhānusayassa —pe— vicikicchānusayassa pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇam, sakadāgāmimaggena olārikassa kāmarāgasaññojanassa —pe— paṭighasaññojanassa —pe— olārikassa kāmarāgānusayassa, paṭighānusayassa pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇam, anāgāmimaggena anusahagatassa kāmarāgasaññojanassa —pe— paṭighasaññojanassa, anusahagatassa kāmarāgānusayassa, paṭighānusayassa pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇam, arahattamaggena rūparāgassa —pe— arūparāgassa, mānassa, uddhaccassa, avijjāya mānānusayassa, bhavarāgānusayassa, avijjānusayassa pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇam.

Imāni ekavīsatī vimuttisukhe ñāṇāni.

Soləsavatthukām ānāpānasatisamādhīm bhāvayato samadhikāni imāni dve ñāṇasatāni uppajjanti.

Ānāpānasatikathā samattā.

(10) 8 trí gì về sự tịnh lặng của nhảm chán?

Quán xét về vô thường trong khi thở vào, tuệ về sự phân biệt rõ và về sự trụ vững là trí về sự tịnh lặng của nhảm chán; quán xét về vô thường trong khi thở ra, tuệ về sự phân biệt rõ và về sự trụ vững là trí về sự tịnh lặng của nhảm chán; ... (nt)...; quán xét về từ bỏ trong khi thở vào, tuệ về sự phân biệt rõ và về sự trụ vững là trí về sự tịnh lặng của nhảm chán; quán xét về từ bỏ trong khi thở ra, tuệ về sự phân biệt rõ và về sự trụ vững là trí về sự tịnh lặng của nhảm chán.

Đây là 8 trí về sự tịnh lặng của nhảm chán.

(11) 21 trí gì về sự an lạc của giải thoát?

Do Đạo Nhập Lưu, trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với thân kiến sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát; trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với hoài nghi sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát; trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với sự cố chấp vào giới và nghi thức, ... đối với kiến ngủ ngầm, ... đối với hoài nghi ngủ ngầm sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát. Do Đạo Nhất Lai, trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với sự ràng buộc của ái dục, đối với sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, ... đối với ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất thô thiển sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát. Do Đạo Bất Lai, trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, ... đối với ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất vi tế sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát. Do Đạo A-la-hán, trạng thái dứt bỏ, trạng thái đoạn trừ hoàn toàn đối với ái sắc, ... đối với ái vô sắc, đối với ngã mạn, đối với phóng dật, đối với vô minh, đối với ngã mạn ngủ ngầm, đối với ái hữu ngủ ngầm, đối với vô minh ngủ ngầm sanh lên là trí về sự an lạc của giải thoát.

Đây là 21 trí về sự an lạc của giải thoát.

Đối với vị đang tu tập định của niệm hơi thở vào hơi thở ra theo 16 nền tảng, có hơn 200 pháp sanh lên (ở vị ấy).

**Phản Giảng về
Niệm Hơi Thở Vào Hơi Thở Ra
được hoàn tất.**

IV. INDRIYA KATHĀ

1. Pañthamasuttam

Evam me sutam: Ekam samayaṁ bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi ‘bhikkhavo’ti. ‘Bhadante’ti te bhikkhū bhagavato paccassosum. Bhagavā etadavoca:

Pañcimāni bhikkhave, indriyāni, katamāni pañca? Saddhindriyam viriyindriyam¹ satindriyam samādhindhriyam paññindriyam. Imāni kho bhikkhave pañcindriyāni.

Imāni pañcindriyāni katihākārehi visujjhanti? Imāni pañcindriyāni pannarasahi ākārehi visujjhanti. Assaddhe puggale parivajjayato, saddhe puggale sevato bhajato payirupāsato, pasādanīye suttante paccavekkhato, imehi tīhākārehi saddhindriyam visujjhati.

Kusīte puggale parivajjayato, āraddhaviriye puggale sevato bhajato payirupāsato, sammappadhāne paccavekkhato, imehi tīhākārehi viriyindriyam visujjhati.

Muṭṭhassatī puggale parivajjayato, upaṭṭhitasati² puggale sevato bhajato payirupāsato, satipaṭṭhāne paccavekkhato, imehi tīhākārehi satindriyam visujjhati.

Asamāhite puggale parivajjayato, samāhite puggale sevato bhajato payirupāsato, jhānavimokkhe paccavekkhato, imehi tīhākārehi samādhindhriyam visujjhati.

Duppaññe puggale parivajjayato, paññavante puggale sevato bhajato payirupāsato, gambhīrañāṇacariyam paccavekkhato, imehi tīhākārehi paññindriyam visujjhati.

Iti ime pañca puggale parivajjayato, pañca puggale sevato bhājato payirupāsato, pasādanīye suttante³ paccavekkhato, imehi pannarasahi ākārehi imāni pañcindriyāni visujjhanti.

Katihākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti,⁴ katihākārehi pañcannam indriyānam bhāvanā hoti? Dasahākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti,⁴ dasahākārehi pañcannam indriyānam bhāvanā hoti.

¹ viriyindriyam - Machasam.

² upaṭṭhitasati - Machasam, Syā.

³ pañcasuttantakkhandhe - Machasam, Syā.

⁴ bhāvīyanti - Machasam, Syā.

IV. GIẢNG VỀ QUYỀN:

1. Bài Kinh thứ nhất:

Tôi đã được nghe như vậy: Một thời đức Thế Tôn ngự tại tu viện của ông Anāthapiṇḍika, trong khu rừng (của thái tử) Jeta, ở thành Sāvatthī. Chính ở tại nơi ấy, đức Thế Tôn đã bảo các vị tỳ khưu rằng: “Này các tỳ khưu.” “Thưa ngài,” các vị tỳ khưu ấy đã đáp lại đức Thế Tôn. Đức Thế Tôn đã nói điều này:

- Nay các tỳ khưu, đây là năm quyền. Những gì là năm? Tín quyền, tấn quyền, niệm quyền, định quyền, tuệ quyền. Nay các tỳ khưu, đây là năm quyền.

Năm quyền này được thanh tịnh theo bao nhiêu cách? Năm quyền này được thanh tịnh theo 15 cách: Đối với vị đang xa lánh các kẻ không có đức tin, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người có đức tin, đang quán xét lại các bài kinh khơi dậy đức tin; tín quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Đối với vị đang xa lánh các kẻ biếng nhác, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người có sự ra sức tinh tấn, đang quán xét lại các sự nỗ lực đúng đắn; tấn quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Đối với vị đang xa lánh các kẻ có niệm bị quên lãng, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người có niệm được thiết lập, đang quán xét lại các sự thiết lập niệm; niệm quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Đối với vị đang xa lánh các kẻ không định tĩnh, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người định tĩnh, đang quán xét lại các định và giải thoát; định quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Đối với vị đang xa lánh các kẻ có tuệ kém, đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi những người có tuệ, đang quán xét lại hành vi của trí thâm sâu; tuệ quyền được thanh tịnh bằng ba cách này.

Như thế, đối với vị đang xa lánh năm hạng người này, đối với vị đang xu hướng theo tiếp cận gần gũi năm hạng người (kia), đối với vị đang quán xét lại các bài kinh khơi dậy đức tin, các quyền này được thanh tịnh theo 15 cách này.

Năm quyền được phát triển bằng bao nhiêu cách? Bằng bao nhiêu cách có được sự phát triển của năm quyền?^[*] Năm quyền được phát triển bằng mười cách, bằng mười cách có được sự phát triển của năm quyền.

Assaddhiyam pajahanto saddhindriyam bhāveti, saddhindriyam bhāvento assaddhiyam pajahati, kosajjam pajahanto viriyindriyam bhāveti, viriyindriyam bhāvento kosajjam pajahati, pamādaṁ pajahanto satindriyam bhāveti, satindriyam bhāvento pamādaṁ pajahati, uddhaccam pajahanto samādhindriyam bhāveti, samādhindriyam bhāvento uddhaccam pajahati, avijjam pajahanto paññindriyam bhāveti, paññindriyam bhāvento avijjam pajahati.

Imehi dasahākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti, imehi dasahākārehi pañcannaṁ indriyānam bhāvanā hoti.

Katihākārehi pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni? Dasahākārehi pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni.

Assaddhiyassa pahīnattā suppahīnattā saddhindriyam bhāvitam hoti subhāvitam, saddhindriyassa bhāvitattā subhāvitattā assaddhiyam pahīnam hoti suppahīnam, kosajjassa pahīnattā suppahīnattā viriyindriyam bhāvitam hoti subhāvitam, viriyindriyassa bhāvitattā subhāvitattā kosajjam pahīnam hoti suppahīnam, pamādassa pahīnattā suppahīnattā satindriyam bhāvitam hoti subhāvitam, satindriyassa bhāvitattā subhāvitattā pamādo pahīno hoti suppahīno, uddhaccassa pahīnatā suppahīnattā samādhindriyam bhāvitam hoti subhāvitam, samādhindriyassa bhāvitattā subhāvitattā uddhaccam pahīnam hoti suppahīnam, avijjāya pahīnattā suppahīnattā paññindriyam bhāvitam hoti subhāvitam, paññindriyassa bhāvitattā subhāvitattā avijjā pahīnā hoti suppahīnā.

Imehi dasahākārehi pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni.

Katihākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti,¹ katihākārehi pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca? Catūhākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti, catūhākārehi pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca.

Sotāpattimaggakkhaṇe pañcindriyāni bhāvīyanti, sotāpatti-phalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca,² paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca, sakadāgāmimaggakkhaṇe pañcindriyāni bhāvīyanti, sakadāgāmiphalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca, anāgāmimaggakkhanē pañcindriyāni bhāvīyanti, anāgāmiphalakkhanē pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca, arahattamaggakkhaṇe pañcindriyāni bhāvīyanti, arahattaphalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca.

¹ bhāvīyanti - Machasam, Syā.

² subhāvitāni - Sī 1, 2.

Trong khi dứt bỏ sự không có đức tin là phát triển tín quyền, trong khi phát triển tín quyền là dứt bỏ sự không có đức tin; trong khi dứt bỏ sự biếng nhác là phát triển tấn quyền, trong khi phát triển tấn quyền là dứt bỏ sự biếng nhác; trong khi dứt bỏ sự buông lung là phát triển niêm quyền, trong khi phát triển niêm quyền là dứt bỏ sự buông lung; trong khi dứt bỏ sự phóng dật là phát triển định quyền, trong khi phát triển định quyền là dứt bỏ sự phóng dật; trong khi dứt bỏ vô minh là phát triển tuệ quyền, trong khi phát triển tuệ quyền là dứt bỏ vô minh.

Năm quyền được phát triển bằng mười cách này, bằng mười cách này có được sự phát triển của năm quyền.

Năm quyền (là) được phát triển,[*] (là) được phát triển tốt đẹp bằng bao nhiêu cách? Năm quyền (là) được phát triển, (là) được phát triển tốt đẹp bằng mười cách.

Do trạng thái dứt bỏ, do trạng thái dứt bỏ tốt đẹp của sự không có đức tin, tín quyền được phát triển được phát triển tốt đẹp; do trạng thái đã được phát triển, do trạng thái đã được phát triển tốt đẹp của tín quyền, có sự từ bỏ, có sự từ bỏ tốt đẹp của sự không có đức tin. Do trạng thái dứt bỏ ... của sự biếng nhác, tấn quyền được phát triển ...; do trạng thái đã được phát triển ... của tấn quyền, có sự từ bỏ ... của sự biếng nhác. Do trạng thái dứt bỏ ... của sự buông lung, niêm quyền được phát triển ...; do trạng thái đã được phát triển ... của niêm quyền, có sự từ bỏ ... của sự buông lung. Do trạng thái dứt bỏ ... của phóng dật, định quyền được phát triển ...; do trạng thái đã được phát triển... của định quyền, có sự từ bỏ ... của phóng dật. Do trạng thái dứt bỏ, do trạng thái dứt bỏ tốt đẹp của vô minh, tuệ quyền được phát triển được phát triển tốt đẹp; do trạng thái đã được phát triển, do trạng thái đã được phát triển tốt đẹp của tuệ quyền, có sự từ bỏ, có sự từ bỏ tốt đẹp của vô minh.

Năm quyền (là) được phát triển, (là) được phát triển tốt đẹp bằng mười cách này.

Năm quyền được phát triển bằng bao nhiêu cách? Năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp bằng bao nhiêu cách? Năm quyền được phát triển bằng bốn cách; năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp bằng bốn cách.

Ở sát-na Đạo Nhập Lưu, năm quyền được phát triển; ở sát-na Quả Nhập Lưu, năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp. Ở sát-na Đạo Nhất Lai, ... ở sát-na Quả Nhất Lai, ... Ở sát-na Đạo Bất Lai, ... ở sát-na Quả Bất Lai, ... Ở sát-na Đạo A-la-hán, năm quyền được phát triển; ở sát-na Quả A-la-hán, năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp.

Iti catasso maggavisuddhiyo, catasso phalavisuddhiyo, catasso samucchedavisuddhiyo, catasso paṭippassaddhivisuddhiyo. Imehi catūhākārehi pañcindriyāni bhāvīyanti, imehi catūhākārehi pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca, paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca.

Katinnam¹ puggalānam indriyabhāvanā, kati puggalā bhāvitindriyā? Aṭṭhannam puggalānam indriyabhāvanā, tayo puggalā bhāvitindriyā.

Katamesam aṭṭhannam puggalānam indriyabhāvanā? Sattannañca sekkhānam puthujjanakalyāṇakassa ca,² imesam aṭṭhannam puggalānam indriyabhāvanā. Katame tayo puggalā bhāvitindriyā? Savanena buddho³ tathāgatassa sāvako⁴ khīṇāsavo bhāvitindriyo, sayam bhūtaṭṭhena⁵ pacceka-buddho⁶ bhāvitindriyo, appameyyaṭṭhena tathāgato araham sammāsambuddho bhāvitindriyo. Ime tayo puggalā bhāvitindriyā.

Iti imesam aṭṭhannam puggalānam indriyabhāvanā, ime tayo puggalā bhāvitindriyā.

Paṭhamasuttaniddeso.

2. Dutiyasuttam

[Sāvatthinidānam]

Pañcimāni bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyam viriyindriyam satindriyam samādhindriyam paññindriyam.

Ye hi keci⁷ bhikkhave samañā vā brāhmañā vā imesam pañcannam indriyānam samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtam nappajānanti, na me te bhikkhave, samañā vā brāhmañā vā samañesu vā samañasammata, brāhmañesu vā brāhmañasammata, na ca pana te⁸ āyasmanto sāmaññattham vā⁹ brahmaññattham vā dīṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci¹⁰ bhikkhave, samañā vā brāhmañā vā imesam pañcannam indriyānam samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtam pajānanti, te kho me¹¹ bhikkhave samañā vā brāhmañā vā samañesu vā samañasammata, brāhmañesuvā brāhmañasammata, te ca panāyasmanto¹² sāmaññattham vā¹³ brahmaññattham vā dīṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti’ti.

¹ katinam - Machasam, Syā.

⁹ sāmaññattam - Sī 1.

² puthujjanassa ca kalyāṇakassa - Sī 1.

¹⁰ ye keci kho - Syā.

³ bhāvitindriyavasena buddhoti - Syā, Sī 1, 2.

¹¹ te kho - Sī 1.

⁴ tathāgatasāvako - Syā.

¹² panāyasmantā - Machasam, Syā.

⁵ sayambhūñāṇena - Sī 1.

¹³ sāmaññatthañca - Machasam, Syā.

⁶ pacceka-sambuddho - Machasam; pacceka-buddhā - Sī 1, 2.

⁷ yo hi koci - Sī 2.

⁸ na ca panete - Machasam.

Như thế, có bốn sự thanh tịnh của Đạo, có bốn sự thanh tịnh của Quả, có bốn sự thanh tịnh của đoạn trù, có bốn sự thanh tịnh của tịnh lặng. Bằng bốn cách này, năm quyền được phát triển; bằng bốn cách này, năm quyền không những (là) được phát triển, mà (là) còn được phát triển tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp.

Có sự phát triển quyền ở bao nhiêu hạng người? Bao nhiêu hạng người có quyền được phát triển? Có sự phát triển quyền ở tám hạng người, ba hạng người có quyền được phát triển.

Có sự phát triển quyền ở tám hạng người nào? Ở bảy hạng Hữu Học và phàm nhân hoàn thiện; có sự phát triển quyền ở tám hạng người này. Ba hạng người nào có quyền được phát triển? Vị Phật Thinh Văn, đệ tử của đức Như Lai, là bậc Lậu Tận có quyền được phát triển; đức Phật Độc Giác với ý nghĩa tự mình chứng ngộ có quyền được phát triển; đức Như Lai với ý nghĩa vô lượng, là bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác có quyền được phát triển; ba hạng người này có quyền được phát triển.

Như thế, có sự phát triển quyền ở tám hạng người này; ba hạng người này có quyền được phát triển.

Phần giải thích về bài Kinh thứ nhất.

2. Bài Kinh thứ nhì:

[Duyên khởi ở Sāvatthī]

Này các tỳ khưu, đây là năm quyền. Những gì là năm? Tín quyền, tấn quyền, niệm quyền, định quyền, tuệ quyền.

Này các tỳ khưu, chính các vị Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào không nhận biết đúng theo thực thể về sự sanh khởi, về sự biến mất, về sự khoái lạc, về sự tai hại, và về sự xuất ly của năm quyền này, này các tỳ khưu, đối với ta các Sa-môn hoặc Bà-la-môn ấy không được xem là Sa-môn trong số các Sa-môn, hoặc không được xem là Bà-la-môn trong số các Bà-la-môn; hơn nữa các vị tôn túc ấy ngay trong thời hiện tại không tự mình tác chứng bằng thắng trí, đạt đến và an trú vào mục đích của Sa-môn hạnh hoặc mục đích của Bà-la-môn hạnh.

Này các tỳ khưu, chính các vị Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào nhận biết đúng theo thực thể về sự sanh khởi, về sự biến mất, về sự khoái lạc, về sự tai hại, và về sự xuất ly của năm quyền này, này các tỳ khưu, đối với ta các Sa-môn hoặc Bà-la-môn ấy được xem là Sa-môn trong số các Sa-môn, hoặc được xem là Bà-la-môn trong số các Bà-la-môn; hơn nữa các vị tôn túc ấy ngay trong thời hiện tại tự mình tác chứng bằng thắng trí, đạt đến và an trú vào mục đích của Sa-môn hạnh hoặc mục đích của Bà-la-môn hạnh.

Katihākārehi pañcannam indriyānam samudayo hoti, katihākārehi pañcannam indriyānam samudayam pajānāti? Katihākārehi pañcannam indriyānam atthaṅgamo hoti, katihākārehi pañcannam indriyānam atthaṅgamam pajānāti? Katihākārehi pañcannam indriyānam assādo hoti, katihākārehi pañcannam indriyānam assādam pajānāti? Katihākārehi pañcannam indriyānam ādīnavo hoti, katihākārehi pañcannam indriyānam ādīnavam pajānāti? Katihākārehi pañcannam indriyānam nissaraṇam hoti, katihākārehi pañcannam indriyānam nissaraṇam pajānāti?

Cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam samudayo hoti, cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam samudayam pajānāti. Cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam atthaṅgamo hoti, cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam atthaṅgamam pajānāti. Pañcavīsāya ākārehi pañcannam indriyānam assādo hoti, pañcavīsāya ākārehi pañcannam indriyānam assādam pajānāti. Pañcavīsāya ākārehi pañcannam indriyānam ādīnavo hoti, pañcavīsāya ākārehi pañcannam indriyānam ādīnavam pajānāti. Asītisataṁ ākārehi¹ pañcannam indriyānam nissaraṇam hoti, asītisataṁ ākārehi³ pañcannam indriyānam nissaraṇam pajānāti.

Katamehi cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam samudayo hoti, katamehi cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam samudayam pajānāti?

Adhimokkhathāya āvajjanāya samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, adhimokkhavasena chandassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, adhimokkhavasena manasikārassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, saddhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānam saddhindriyassa samudayo hoti. Paggahatthāya āvajjanāya samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, paggahavasena chandassa samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, paggahavasena manasikārassa samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, viriyindriyassa vasena ekattupaṭṭhānam viriyindriyassasamudayo hoti. Upatṭhānatthāya āvajjanāya samudayo satindriyassa samudayo hoti, upatṭhānavasena chandassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, upatṭhānavasena manasikārassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, satindriyassa vasena ekattupaṭṭhānam satindriyassa samudayo hoti. Avikkhepatthāya āvajjanāya samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena chandassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena manasikārassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, samādhindriyassa vassena ekattupaṭṭhānam samādhindriyassa samudayo hoti. Dassanathāya āvajjanāya samudayo paññindriyassa samudayo hoti, dassanavasena chandassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti, dassanavasena manasikārassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti, paññindriyassa vasena ekattupaṭṭhānam paññindriyassa samudayo hoti.

¹ asītisatākārehi - Syā; asītisata-ākārehi - Sī 1.

Sự sanh khởi của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự sanh khởi của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện? Sự biến mất của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự biến mất của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện? Sự khoái lạc của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự khoái lạc của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện? Sự tai hại của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự tai hại của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện? Sự xuất ly của năm quyền là với bao nhiêu biểu hiện? Nhận biết sự xuất ly của năm quyền bằng bao nhiêu biểu hiện?

Sự sanh khởi của năm quyền là với 40 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự sanh khởi của năm quyền bằng 40 biểu hiện. Sự biến mất của năm quyền là với 40 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự biến mất của năm quyền bằng 40 biểu hiện. Sự khoái lạc của năm quyền là với 25 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự khoái lạc của năm quyền bằng 25 biểu hiện. Sự tai hại của năm quyền là với 25 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự tai hại của năm quyền bằng 25 biểu hiện. Sự xuất ly của năm quyền là với 180 biểu hiện, (hành giả) nhận biết sự xuất ly của năm quyền bằng 180 biểu hiện.

Sự sanh khởi của năm quyền là với 40 biểu hiện gì? Nhận biết sự sanh khởi của năm quyền bằng 40 biểu hiện gì?

Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tín quyền là sự sanh khởi của tín quyền. Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tấn quyền là sự sanh khởi của tấn quyền. Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa thiết lập là sự sanh khởi của niêm quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự thiết lập là sự sanh khởi của niêm quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự thiết lập là sự sanh khởi của niêm quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của niêm quyền là sự sanh khởi của niêm quyền. Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa không tản mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự không tản mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự không tản mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của định quyền là sự sanh khởi của định quyền. Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tuệ quyền là sự sanh khởi của tuệ quyền.

Adhimokkhatthāya āvajjanāya samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, paggahatthāya āvajjanāya samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānatthāya āvajjanāya samudayo satindriyassa samudayo hoti, avikkhepatthāya āvajjanāya samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, dassanatthāya āvajjanāya samudayo paññindriyassa samudayo hoti. Adhimokkhavasena chandassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, paggahavasena chandassa samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena chandassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, dassanavasena chandassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti.

Adhimokkhavasena manasikārassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, paggahavasena manasikārassa samudayo viriyindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena manasikārassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, dassanavasena manasikārassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti. Saddhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānam saddhindriyassa samudayo hoti, viriyindriyassa vasena ekattupaṭṭhānam viriyindriyassa samudayo hoti, satindriyassa vasena ekattupaṭṭhānam satindriyassa samudayo hoti, samādhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānam samādhindriyassa samudayo hoti, paññindriyassa vasena ekattupaṭṭhānam paññindriyassa samudayo hoti.

Imehi cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam samudayo hoti, imehi cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam samudayam pajānāti.

Katamehi cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam atthaṅgamo hoti, katamehi cattālīsāya ākārehi pañcannam indriyānam atthaṅgamam pajānāti?

Adhimokkhatthāya āvajjanāya atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, adhimokkhavasena chandassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, adhimokkhavasena manasikārassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, saddhindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānam¹ saddhindriyassa atthaṅgamo hoti.

Paggahatthāya āvajjanāya atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena chandassa atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena manasikārassa atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, viriyindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānam viriyindriyassa atthaṅgamo hoti.

¹ ekattam anupaṭṭhānam - Syā, PTS.

Sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa thiết lập là sự sanh khởi của niêm quyền, sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa không tản mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của hướng tâm theo ý nghĩa nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền. Sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự thiết lập là sự sanh khởi của niêm quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự không tản mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của ước muốn do tác động của sự nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền.

Sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự cương quyết là sự sanh khởi của tín quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự ra sức là sự sanh khởi của tấn quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự thiết lập là sự sanh khởi của niêm quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự không tản mạn là sự sanh khởi của định quyền, sự sanh khởi của tác ý do tác động của sự nhận thức là sự sanh khởi của tuệ quyền. Sự thiết lập của nhất thể do tác động của tín quyền là sự sanh khởi của tín quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tấn quyền là sự sanh khởi của tấn quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của niêm quyền là sự sanh khởi của niêm quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của định quyền là sự sanh khởi của định quyền, sự thiết lập của nhất thể do tác động của tuệ quyền là sự sanh khởi của tuệ quyền.

Sự sanh khởi của năm quyền là với 40 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự sanh khởi của năm quyền bằng 40 biểu hiện này.

Sự biến mất của năm quyền là với 40 biểu hiện gì? Nhận biết sự biến mất của năm quyền bằng 40 biểu hiện gì?

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tín quyền là sự biến mất của tín quyền.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tấn quyền là sự biến mất của tấn quyền.

Upaṭṭhanatthāya āvajjanāya atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, satindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānam satindriyassa atthaṅgamo hoti.

Avikkhepatthāya āvajjanāya atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena chandassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena manasikārassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, samādhindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānam samādhindriyassa atthaṅgamo hoti.

Dassanatthāya āvajjanāya atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena chandassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena manasikārassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti, paññindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānam paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Adhimokkhatthāya āvajjanāya atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahatthāya āvajjanāya atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānatthāya āvajjanāya atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepatthāya āvajjanāya atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanatthāya āvajjanāya atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Adhimokkhavasena chandassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena chandassa atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena chandassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena chandassa atthaṅgamo paññiyandrissa atthaṅgamo hoti.

Adhimokkhavasena manasikārassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena manasikārassa atthaṅgamo viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena manasikārassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena manasikārassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa thiết lập là sự biến mất của niêm quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự thiết lập là sự biến mất của niêm quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự thiết lập là sự biến mất của niêm quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của niêm quyền là sự biến mất của niêm quyền.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa không tản mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự không tản mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự không tản mạn là sự biến mất của định quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của định quyền là sự biến mất của định quyền.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tuệ quyền là sự biến mất của tuệ quyền.

Sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa thiết lập là sự biến mất của niêm quyền, sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa không tản mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của sự hướng tâm theo ý nghĩa nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền.

Sự biến mất của ước muốn do tác động của sự cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự thiết lập là sự biến mất của niêm quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự không tản mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của ước muốn do tác động của sự nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền.

Sự biến mất của tác ý do tác động của sự cương quyết là sự biến mất của tín quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự ra sức là sự biến mất của tấn quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự thiết lập là sự biến mất của niêm quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự không tản mạn là sự biến mất của định quyền, sự biến mất của tác ý do tác động của sự nhận thức là sự biến mất của tuệ quyền.

Saddhindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānam saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, viriyindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānam viriyindriyassa atthaṅgamo hoti, satindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānam satindriyassa atthaṅgamo hoti, samādhindriyassa vasena ekatta-anupaṭṭhānam samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, paññindriyassa vasena ekatta anupaṭṭhānam paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Imehi cattālisāya ākārehi pañcannam indriyānam atthaṅgamo hoti, imehi cattālisāya ākārehi pañcannam indriyānam atthaṅgamam pajānāti.

Katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam assādo hoti, katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam assādam pajānāti?

Assaddhiyassa anupaṭṭhānam saddhindriyassa assādo hoti, assaddhiyapariłāhassa anupaṭṭhānam saddhindriyassa assādo hoti, adhimokkhacariyāya vesārajjam saddhindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo saddhindriyassa assādo hoti, yaṁ saddhindriyam paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam saddhindriyassa assādo.

Kosajjassa anupaṭṭhānam viriyindriyassa assādo hoti, kosajjapariłāhassa anupaṭṭhānam viriyindriyassa assādo hoti, pagghacariyāya vesārajjam viriyindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo viriyindriyassa assādo hoti, yaṁ viriyindriyam paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam viriyindriyassa assādo.

Pamādassa anupaṭṭhānam satindriyassa assādo hoti, pamādapariłāhassa anupaṭṭhānam satindriyassa assādo hoti, upaṭṭhānacariyāya vesārajjam satindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo satindriyassa assādo hoti, yaṁ satindriyam paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam satindriyassa assādo.

Uddhaccassa anupaṭṭhānam samādhindriyassa assādo hoti, uddhaccapariłāhassa anupaṭṭhānam samādhindriyassa assādo hoti, avikkhepacariyāya vesārajjam samādhindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo samādhindriyassa assādo hoti, yaṁ samādhindriyam paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam samādhindriyassa assādo.

Avijjāya anupaṭṭhānam paññindriyassa assādo hoti, avijjāpariłāhassa anupaṭṭhānam paññindriyassa assādo hoti, dassanacariyāya vesārajjam paññindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo paññindriyassa assādo hoti, yaṁ paññindriyam paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam paññindriyassa assādo.

Imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam assādo hoti, imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam assādam pajānāti.

Sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tín quyền là sự biến mất của tín quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tấn quyền là sự biến mất của tấn quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của niêm quyền là sự biến mất của niêm quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của định quyền là sự biến mất của định quyền, sự không thiết lập của nhất thể do tác động của tuệ quyền là sự biến mất của tuệ quyền.

Sự biến mất của năm quyền là với 40 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự biến mất của năm quyền bằng 40 biểu hiện này.

Sự khoái lạc của năm quyền là với 25 biểu hiện gì? Nhận biết sự khoái lạc của năm quyền bằng 25 biểu hiện gì?

Sự không thiết lập của sự không có đức tin là sự khoái lạc của tín quyền, sự không thiết lập của trạng thái bức bối do không có đức tin là sự khoái lạc của tín quyền, sự tự tín của hành vi cương quyết là sự khoái lạc của tín quyền, sự an trú và đắc chứng thanh tịnh^[*] là sự khoái lạc của tín quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào tín quyền thì điều ấy là sự khoái lạc của tín quyền.

Sự không thiết lập của biếng nhác là sự khoái lạc của tấn quyền, sự không thiết lập của trạng thái bức bối do biếng nhác là sự khoái lạc của tấn quyền, sự tự tín của hành vi ra sức là sự khoái lạc của tấn quyền, sự an trú và đắc chứng thanh tịnh là sự khoái lạc của tấn quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào tấn quyền thì điều ấy là sự khoái lạc của tấn quyền.

Sự không thiết lập của buông lung là sự khoái lạc của niêm quyền, sự không thiết lập của trạng thái bức bối do buông lung là sự khoái lạc của niêm quyền, sự tự tín của hành vi thiết lập là sự khoái lạc của niêm quyền, sự an trú và đắc chứng thanh tịnh là sự khoái lạc của niêm quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào niêm quyền thì điều ấy là sự khoái lạc của niêm quyền.

Sự không thiết lập của phóng dật là sự khoái lạc của định quyền, sự không thiết lập của trạng thái bức bối do phóng dật là sự khoái lạc của định quyền, sự tự tín của hành vi không tản mạn là sự khoái lạc của định quyền, sự an trú và đắc chứng thanh tịnh là sự khoái lạc của định quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào định quyền thì điều ấy là sự khoái lạc của định quyền.

Sự không thiết lập của vô minh là sự khoái lạc của tuệ quyền, sự không thiết lập của trạng thái bức bối do vô minh là sự khoái lạc của tuệ quyền, sự tự tín của hành vi nhận thức là sự khoái lạc của tuệ quyền, sự an trú và đắc chứng thanh tịnh là sự khoái lạc của tuệ quyền, lạc và hỷ tâm nào sanh lên tùy thuận vào tuệ quyền thì điều ấy là sự khoái lạc của tuệ quyền.

Sự khoái lạc của năm quyền là với 25 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự khoái lạc của năm quyền bằng 25 biểu hiện này.

Katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam ādīnavo hoti, katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam ādīnavam pajānāti?

Assaddhiyassa upaṭṭhānam saddhindriyassa ādīnavo hoti, assaddhiyapariṭṭhāhassa upaṭṭhānam saddhindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena saddhindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena saddhindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena saddhindriyassa ādīnavo hoti.

Kosajjassa upaṭṭhānam virindriyassa ādīnavo hoti, kosajjapariṭṭhāhassa upaṭṭhānam viriyindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena viriyindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena viriyindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena viriyindriyassa ādīnavo hoti.

Pamādassa upaṭṭhānam satindriyassa ādīnavo hoti, pamāda-pariṭṭhāhassa upaṭṭhānam satindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena satindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena satindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena satindriyassa ādīnavo hoti.

Uddhaccassa upaṭṭhānam samādhindriyassa ādīnavo hoti, uddhaccapariṭṭhāhassa upaṭṭhānam samādhindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena samādhindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena samādhindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena samādhindriyassa ādīnavo hoti.

Avijjāya upaṭṭhānam paññindriyassa ādīnavo hoti, avijjapariṭṭhāhassa upaṭṭhānam paññindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena paññindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena paññindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena paññindriyassa ādīnavo hoti.

Imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam ādīnavo hoti, imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam ādīnavam pajānāti.

Katamehi asītisatam ākārehi¹ pañcannam indriyānam nissaraṇam hoti, katamehi asītisatam ākārehi pañcannam indriyānam nissaraṇam pajānāti?

Adhimokkhāṭṭhena saddhindriyam assaddhiyā nissaṭam² hoti, assaddhiyapariṭṭhā nissaṭam² hoti tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭam hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭam hoti, tato pañitatarasaddhindriyassa paṭilābhā purimatarasad-dhindriyā nissaṭam hoti.

Paggahaṭṭhena viriyindriyam kosajjā nissaṭam hoti, kossajjapariṭṭhā nissaṭam hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭam hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭam hoti, tato pañitataraviriyindriyassa paṭilābhā purimataraviriyindriyā nissaṭam hoti.

¹ asītisatāhākārehi - Syā.

² nissaṭam - Sī 1.

Sự tai hại của năm quyền là với 25 biểu hiện gì? Nhận biết sự tai hại của năm quyền bằng 25 biểu hiện gì?

Sự thiết lập của sự không có đức tin là sự tai hại của tín quyền, sự thiết lập của trạng thái bức bối do không có đức tin là sự tai hại của tín quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của tín quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của tín quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của tín quyền.

Sự thiết lập của sự biếng nhác là sự tai hại của tấn quyền, sự thiết lập của trạng thái bức bối do biếng nhác là sự tai hại của tấn quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của tấn quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của tấn quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của tấn quyền.

Sự thiết lập của sự buông lung là sự tai hại của niệm quyền, sự thiết lập của trạng thái bức bối do buông lung là sự tai hại của niệm quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của niệm quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của niệm quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của niệm quyền.

Sự thiết lập của phóng dật là sự tai hại của định quyền, sự thiết lập của trạng thái bức bối do phóng dật là sự tai hại của định quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của định quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của định quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của định quyền.

Sự thiết lập của vô minh là sự tai hại của tuệ quyền, sự thiết lập của trạng thái bức bối do vô minh là sự tai hại của tuệ quyền, theo ý nghĩa vô thường là sự tai hại của tuệ quyền, theo ý nghĩa khổ não là sự tai hại của tuệ quyền, theo ý nghĩa vô ngã là sự tai hại của tuệ quyền.

Sự tai hại của năm quyền là với 25 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự tai hại của năm quyền bằng 25 biểu hiện này.

Sự xuất ly của năm quyền là với 180 biểu hiện gì? Nhận biết sự xuất ly của năm quyền bằng 180 biểu hiện gì?

Với ý nghĩa cương quyết, tín quyền được xuất ly khỏi sự không có đức tin, được xuất ly khỏi trạng thái bức bối do không có đức tin, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tướng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi tín quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu tín quyền thù thắng hơn.

Với ý nghĩa ra sức, tấn quyền được xuất ly khỏi sự biếng nhác, được xuất ly khỏi trạng thái bức bối do biếng nhác, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tướng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi tấn quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu tấn quyền thù thắng hơn.

Upaṭṭhānaṭṭhena satindriyā pamādā nissaṭam hoti. pamādapariṭṭhā nissaṭam hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭam hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭam hoti, tato pañṭitatarasatindriyassa paṭilābhā purimatarasatindriyā nissaṭam hoti.

Avikkhepaṭṭhena samādhindriyam uddhaccā nissaṭam hoti, uddhacapariṭṭhā nissaṭam hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭam hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭam hoti, tato pañṭitatarasamādhindriyassa paṭilābhā purimatarasamādhindriyā nissaṭam hoti.

Dassanaṭṭhena paññindriyam avijjāya nissaṭam hoti, avijjāpariṭṭhā nissaṭam hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭam hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭam hoti, tato pañṭitatarapaññindriyassa paṭilābhā purimatarapaññindriyā nissaṭam hoti.

Pubbabhāge pañcahi indriyehi paṭhamajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, paṭhame jhāne¹ pañcahi indriyehi² dutiyajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, dutiye jhāne³ pañcahi indriyehi² tatiyajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, tatiye jhāne pañcahi indriyehi catutthājjjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, catutthe jhāne pañcahi indriyehi ākāsānañcāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, ākāsānañcāyatanasamāpattivasena⁴ pañcahi indriyehi viññānañcāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, viññānañcāyatanasamāpattiya pañcahi indriyehi ākiñcaññāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, ākiñcaññāyatanasamāpattiya pañcahi indriyehi nevasaññānāsaññāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiya pañcahi indriyehi aniccānupassanāvasena pañcandriyāni nissaṭāni honti.

¹ paṭhamajjhāne - Syā, Sī 1.

² pañcahindriyehi - Machasam, Syā; pañcindriyehi - Sī 1.

³ dutiyajjhāne - Syā, Sī 1.

⁴ samāpattiya vasena - Sī 1.

Với ý nghĩa thiết lập, niêm quyền được xuất ly khỏi sự buông lung, được xuất ly khỏi trạng thái bức bối do buông lung, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tượng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi niêm quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu của niêm quyền thù thắng hơn.

Với ý nghĩa không tản mạn, định quyền được xuất ly khỏi sự phóng dật, được xuất ly khỏi trạng thái bức bối do phóng dật, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tượng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi định quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu của định quyền thù thắng hơn.

Với ý nghĩa nhận thức, tuệ quyền được xuất ly khỏi vô minh, được xuất ly khỏi trạng thái bức bối do vô minh, được xuất ly khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và khỏi các uẩn, được xuất ly khỏi tất cả các hiện tượng ở ngoại phần, từ đó được xuất ly khỏi tuệ quyền (thuộc thời điểm) liền trước đây nhờ sự thành tựu của tuệ quyền thù thắng hơn.

Do nhờ năng lực của sơ thiền, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở giai đoạn trước đây. Do nhờ năng lực của nhị thiền, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sơ thiền. Do nhờ năng lực của tam thiền, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở nhị thiền. Do nhờ năng lực của tứ thiền, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở tam thiền. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt không vô biên xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở tam thiền. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt không vô biên xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở tứ thiền. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt thúc vô biên xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt không vô biên xứ. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt vô sở hữu xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt không vô biên xứ. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt vô sở hữu xứ. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt phi phi tưởng xứ.

Aniccānupassanāya pañcahi indriyehi dukkhānupassanā-
 vasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, dukkhānupassanāya
 pañcahi indriyehi anattānupassanāvasena pañcindriyāni
 nissaṭāni honti, anattānupassanāya pañcahi indriyehi
 nibbidānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti,
 nibbidānupassanāya pañcahi indriyehi virāgānupassanāvasena
 pañcindriyāni nissaṭāni honti, virāgānupassanāya pañcahi
 indriyehi nirodhānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni
 honti, nirodhānupassanāya pañcahi indriyehi
 paṭinissaggānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni
 honti, paṭinissaggānupassanāya pañcahi indriyehi
 khayānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti,
 khayānupassanāya pañcahi indriyehi vayānupassanāvasena
 pañcindriyāni nissaṭāni honti, vayānupassanāya pañcahi
 indriyehi vipariṇāmānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni
 honti, vipariṇāmānupassanāya pañcahi indriyehi
 animittānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti,
 animittānupassanāya pañcahi indriyehi
 appaṇihitānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti,
 appaṇihitānupassanāya pañcahi indriyehi suññatānupassanā-
 vasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, suññatānupassanāya
 pañcahi indriyehi adhipaññādhammavipassanāvasena
 pañcindriyāni nissaṭāni honti adhipaññādhamma-
 vipassanāya pañcahi indriyehi yathābhūtañāṇadassana-
 vasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, yathābhūtañāṇa-
 dassane pañcahi indriyehi ādīnavānupassanāvasena
 pañcindriyāni nissaṭāni honti, ādīnavānupassanāya
 pañcahi indriyehi paṭisaṅkhānupassanāvasena pañcindriyāni
 nissaṭāni honti, paṭisaṅkhānupassanāya pañcahi indriyehi
 vivatṭanānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti,
 vivatṭanānupassanāya pañcahi indriyehi sotāpattimagga-
 vasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, sotāpattimagge
 pañcahi indriyehi sotāpattiphalasamāpattivasena
 pañcindriyāni nissaṭāni honti, sotāpattiphalasamāpattiya
 pañcahi indriyehi sakadāgāmimaggavasena pañcindriyāni
 nissaṭāni honti, sakadāgāmimagine pañcahi indriyehi
 sakadāgāmiphalasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni
 honti, sakadāgāmiphalasamāpattiya pañcahi indriyehi
 anāgāmimaggavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti,
 anāgāmimagine pañcahi indriyehi anāgāmiphala-
 samāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, anāgāmiphala-
 samāpattiya pañcahi indriyehi arahattamaggavasena
 pañcindriyāni nissaṭāni honti, arahattamagine pañcahi
 indriyehi arahattaphalasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni
 honti.

Do nhờ năng lực của sự quán xét về khổ não, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về vô thường. Do nhờ năng lực của sự quán xét về vô ngã, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về khổ não. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự nhảm chán, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về vô ngã. Do nhờ năng lực của sự quán xét về ly tham ái, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự nhảm chán. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự diệt tận, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về ly tham ái. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự từ bỏ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự diệt tận. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự đoạn tận, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự từ bỏ. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự biến hoại, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự đoạn tận. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự chuyển biến, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự biến hoại. Do nhờ năng lực của sự quán xét về vô tướng, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự chuyển biến. Do nhờ năng lực của sự quán xét về vô nguyên, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về vô tướng. Do nhờ năng lực của sự quán xét về không tánh, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về vô nguyên. Do nhờ năng lực của sự minh sát các pháp bằng thẳng tuệ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về không tánh. Do nhờ năng lực của sự biết và thấy đúng theo thực thể, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự minh sát các pháp bằng thẳng tuệ. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự tai hại, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự biết và thấy đúng theo thực thể. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự phân biệt rõ, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự tai hại. Do nhờ năng lực của sự quán xét về sự ly khai, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự phân biệt rõ. Do nhờ năng lực của Đạo Nhập Lưu, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự quán xét về sự ly khai. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt Quả Nhập Lưu, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở Đạo Nhập Lưu. Do nhờ năng lực của Đạo Nhất Lai, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt Quả Nhập Lưu. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt Quả Nhập Lưu, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở Đạo Nhất Lai. Do nhờ năng lực của Đạo Bất Lai, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt Quả Nhập Lưu. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt Quả Bất Lai, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở Đạo Bất Lai. Do nhờ năng lực của Đạo A-la-hán, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở sự chứng đạt Quả Bất Lai. Do nhờ năng lực của sự chứng đạt Quả A-la-hán, năm quyền được xuất ly khỏi năm quyền ở Đạo A-la-hán.

Nekkhamme¹ pañcindriyāni kāmacchandato nissaṭāni honti, abyāpāde pañcindriyāni byāpādato nissaṭāni honti, ālokasaññāya pañcindriyāni thīnamiddhato nissaṭāni honti, avikkhepe pañcindriyāni uddhaccato nissaṭāni honti, dhammadavatthāne pañcindriyāni vicikicchāya nissaṭāni honti, nāne pañcindriyāni avijjāya nissaṭāni honti, pāmojje pañcindriyāni aratiyā nissaṭāni honti.

Paṭhame jhāne pañcindriyāni nīvaraṇehi nissaṭāni honti, dutiye jhāne pañcindriyāni vitakkavicārehi nissaṭāni honti, tatiye jhāne pañcindriyāni pitiyā nissaṭāni honti, catutthe jhāne pañcindriyāni sukhadukkkhehi nissaṭāni honti, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā pañcindriyāni rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya nissaṭāni honti, viññānañcāyatanasamāpattiyā pañcindriyāni ākāsānañcāyatanaññāya nissaṭāni honti, ākiñcaññāyatana samāpattiyā pañcindriyāni viññānañcāyatanaññāya nissaṭāni honti, nevasaññānasaññāyatanasamāpattiyā pañcindriyāni ākiñcaññāyatanaññāya nissāñāni honti.

Aniccānupassanāya pañcindriyāni niccasāññāya nissaṭāni honti, dukkhānupassanāya pañcindriyāni sukhasaññāya nissaṭāni honti, anattānupassanāya pañcindriyāni attasaññāya nissaṭāni honti, nibbidānupassanāya pañcindriyāni nandiyā nissaṭāni honti, virāgānupassanāya pañcindriyāni rāgato nissaṭāni honti, nirodhānupassanāya pañcindriyāni samudayato nissaṭāni honti, paṭinissaggānupassanāya pañcindriyāni ādīnavato nissaṭāni honti, khayānupassanāya pañcindriyāni ghanasaññāya nissaṭāni honti, vayānupassanāya pañcindriyāni āyūhanato nissaṭāni honti, vipariññāmānupassanāya pañcindriyāni dhuvasaññāya nissaṭāni honti, animittānupassanāya pañcindriyāni nimittato nissaṭāni honti, appañihitānupassanāya pañcindriyāni panidhiyā nissaṭāni honti, suññatānupassanāya pañcindriyāni abhinivesato nissaṭāni honti, adhipaññādhammavipassanāya pañcindriyāni sārādānābhinivesato nissaṭāni honti, yathābhūtaññādadassane pañcindriyāni sammohābhinivesato nissaṭāni honti ādīnavānupassanāya pañcindriyāni ālayābhinivesato nissaṭāni honti, paṭisaṅkhānupassanāya pañcindriyāni appaṭisaṅkhāya nissaṭāni honti, vivatṭānānupassanāya pañcindriyāni saññogābhinivesato nissaṭāni honti.

¹ nikhamme - Syā, Sī 1.

Năm quyền ở sự thoát ly được xuất ly khỏi ước muôn trong các dục. Năm quyền ở sự không sân độc được xuất ly khỏi sự sân độc. Năm quyền ở sự nghĩ tưởng đến ánh sáng được xuất ly khỏi sự lờ đờ buồn ngủ. Năm quyền ở sự không tản mạn được xuất ly khỏi sự phóng dật. Năm quyền ở sự xác định pháp được xuất ly khỏi sự hoài nghi. Năm quyền ở trí được xuất ly khỏi vô minh. Năm quyền ở sự hân hoan được xuất ly khỏi sự không hứng thú.

Năm quyền ở sơ thiền được xuất ly khỏi các pháp ngăn che. Năm quyền ở nhị thiền được xuất ly khỏi tâm và tú. Năm quyền ở tam thiền được xuất ly khỏi hỷ. Năm quyền ở tứ thiền được xuất ly khỏi lạc và khổ. Năm quyền ở sự chứng đạt không vô biên xứ được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về trạng thái khác biệt. Năm quyền ở sự chứng đạt thức vô biên xứ được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ. Năm quyền ở sự chứng đạt vô sở hữu xứ được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ. Năm quyền ở sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ.

Năm quyền ở sự quán xét về vô thường được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về thường còn. Năm quyền ở sự quán xét về khổ não được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về lạc. Năm quyền ở sự quán xét về vô ngã được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về ngã. Năm quyền ở sự quán xét về sự nhảm chán được xuất ly khỏi sự vui thích. Năm quyền ở sự quán xét về ly tham ái được xuất ly khỏi tham ái. Năm quyền ở sự quán xét về sự diệt tận được xuất ly khỏi nhân sanh khởi. Năm quyền ở sự quán xét về sự từ bỏ được xuất ly khỏi sự tai hại. Năm quyền ở sự quán xét về sự đoạn tận được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về tiếp diễn. Năm quyền ở sự quán xét về sự biến hoại được xuất ly khỏi (nghiệp) tích lũy. Năm quyền ở sự quán xét về sự chuyển biến được xuất ly khỏi sự nghĩ tưởng về bền vững. Năm quyền ở sự quán xét về vô tướng được xuất ly khỏi hiện tướng. Năm quyền ở sự quán xét về vô nguyện được xuất ly khỏi sự nguyện ước. Năm quyền ở sự quán xét về không tánh được xuất ly khỏi sự cố chấp. Năm quyền ở sự minh sát các pháp bằng thăng tuệ được xuất ly khỏi sự cố chấp về thực chất (của thường còn, của tự ngã). Năm quyền ở sự biết và thấy đúng theo thực thể được xuất ly khỏi cố chấp vào sự lầm lẫn. Năm quyền ở sự quán xét về sự tai hại được xuất ly khỏi sự cố chấp vào sự lệ thuộc. Năm quyền ở sự quán xét về sự phân biệt rõ được xuất ly khỏi sự không phân biệt rõ. Năm quyền ở sự quán xét về sự ly khai được xuất ly khỏi sự cố chấp vào sự ràng buộc.

Sotāpattimagge pañcindriyāni diṭṭhekaṭṭhehi kilesehi nissaṭāni honti, sakadāgāmimagine pañcindriyāni oḷārikehi kilesehi nissaṭāni honti, anāgāmimagine pañcindriyānā aṇusahagatehi kilesehi nissaṭāni honti, arahattamagine pañcindriyāni sabbakilesehi nissaṭāni honti, sabbesaññeva khīṇāsavānam tattha tattha pañcindriyāni nissaṭāni ceva honti sunissaṭāni ca paṭipassaddhāni ca suppaṭipassaddhāni ca.

Imehi asītisataṁ ākārehi pañcannam indriyānam nissaranam hoti. Imehi asītisataṁ ākārehi pañcannam indriyānam nissaranam pajānāti.

Dutiyasuttaniddeso.

Bhānavāro paṭhamo.

3. Tatiyasuttam

[Sāvatthinidānam]

“Pañcimāni bhikkhave, indriyāni, katamāni pañca? Saddhindriyam viriyindriyam satindriyam samādhindriyam paññindriyam.

Kattha ca bhikkhave, saddhindriyam daṭṭhabbam? Catusu sotāpattiyaṅgesu, ettha saddhindriyam daṭṭhabbam. Kattha ca bhikkhave, viriyindriyam daṭṭhabbam? Catusu sammappadhānesu, ettha viriyindriyam daṭṭhabbam. Kattha ca bhikkhave, satindriyam daṭṭhabbam? Catusu satipaṭṭhānesu, ettha satindriyam daṭṭhabbam. Kattha ca bhikkhave, samādhindriyam daṭṭhabbam? Catusu jhānesu, ettha samādhindriyam daṭṭhabbam. Kattha ca bhikkhave, paññindriyam daṭṭhabbam? Catusu ariyasaccesu, ettha paññindriyam daṭṭhabbam. [1]

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu jhānesu samādhindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu jhānesu samādhindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni, catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

[1] Indriyasaṃyutta -Suddhikavagge.

Năm quyền ở Đạo Nhập Lưu được xuất ly khỏi các phiền não thuần về tà kiến, năm quyền ở Đạo Nhất Lai được xuất ly khỏi các phiền não thô thiển, năm quyền ở Đạo Bất Lai được xuất ly khỏi các phiền não có tính chất vi tế, năm quyền ở Đạo A-la-hán được xuất ly khỏi toàn bộ phiền não; trong mọi trường hợp, năm quyền của chính tất cả các bậc Lậu Tận không những là được xuất ly, mà còn được xuất ly tốt đẹp, được tịnh lặng, và được tịnh lặng tốt đẹp.

Sự xuất ly của năm quyền là với 180 biểu hiện này, (hành giả) nhận biết sự xuất ly của năm quyền bằng 180 biểu hiện này.

Phản giải thích về bài Kinh thứ nhì.

Tụng Phẩm thứ nhất.

3. Bài Kinh thứ ba:

[Duyên khởi ở Sāvatthī]

Này các tỳ khưu, đây là năm quyền. Những gì là năm? Tín quyền, tấn quyền, niệm quyền, định quyền, tuệ quyền.

Và này các tỳ khưu, tín quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn chi phần của Nhập Lưu, tín quyền nên được quan sát ở đây. Và này các tỳ khưu, tấn quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn chánh cần, tấn quyền nên được quan sát ở đây. Và này các tỳ khưu, niệm quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn sự thiết lập niệm, niệm quyền nên được quan sát ở đây. Và này các tỳ khưu, định quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn thiền, định quyền nên được quan sát ở đây. Và này các tỳ khưu, tuệ quyền nên được quan sát ở đâu? Ở bốn chân lý cao thượng, tuệ quyền nên được quan sát ở đây.

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện?

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni datṭhabbāni?

Sappurisasaṁseve sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyam datṭhabbam, saddhindriyassa vasena paggahatthena viriyindriyam datṭhabbam, upaṭṭhānatthena satindriyam datṭhabbam, avikkhepatthena samādhindriyam datṭhabbam, dassanatthena paññindriyam datṭhabbam, saddhammasavane sotāpattiyaṅge —pe— yonisomanasikāre sotāpattiyaṅge —pe— dhammānudhammapaṭipattiyā sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyam datṭhabbam, saddhindriyassa vasena paggahatthena viriyindriyam datṭhabbam, upaṭṭhānatthena satindriyam datṭhabbam, avikkhepatthena samādhindriyam datṭhabbam, dassanatthena paññindriyam datṭhabbam.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni datṭhabbāni.

Catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni datṭhabbāni?

Anuppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam anupāpādāya sammappadhāne paggahādhipateyyaṭṭhena viriyindriyam datṭhabbam, viriyindriyassa vasena upaṭṭhānatthena satindriyam datṭhabbam, avikkhepatthena samādhindriyam datṭhabbam, dassanatthena paññindriyam datṭhabbam, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam datṭhabbam, uppānānam pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya sammappadhāne —pe— anuppannānam kusalānam dhammānam uppādāya sammappadhāne —pe— uppānānam kusalānam dhammānam ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā sammappadhāne paggahādhipateyyaṭṭhena viriyindriyam datṭhabbam, viriyindriyassa vasena upaṭṭhānatthena satindriyam datṭhabbam, avikkhepatthena samādhindriyam datṭhabbam, dassanatthena paññindriyam datṭhabbam, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam datṭhabbam.

Catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni datṭhabbāni.

Catusu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni datṭhabbāni?

Kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhāne upaṭṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyam datṭhabbam, satindriyassa vasena avikkhepatthena samādhindriyam datṭhabbam, dassanatthena paññindriyam datṭhabbam, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam datṭhabbam, paggahatthena viriyindriyam datṭhabbam, vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhāne —pe— citte cittānupassanāsatipaṭṭhāne —pe— dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhāne upaṭṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyam datṭhabbam, satindriyassa vasena avikkhepatthena

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở bốn chi phần của Nhập Lưu về sự thân cận bậc chân nhân, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức. Ở bốn chi phần của Nhập Lưu về sự lắng nghe Chánh Pháp, ... (như trên)... về sự tác ý đúng đường lối, ... (như trên)... về sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, ... (như trên)... tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức.

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở chánh cần nhằm không làm sanh khởi các pháp ác bất thiện chưa được sanh khởi, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết. Ở chánh cần nhằm dứt bỏ các pháp ác bất thiện chưa được sanh khởi, ... (nt)... Ở chánh cần nhằm làm sanh khởi các pháp thiện chưa được sanh khởi, ... (nt)... Ở chánh cần nhằm đến sự duy trì, sự không bị lẩn lộn, sự tăng trưởng, sự dồi dào, sự phát triển, sự làm tròn đủ các pháp thiện đã được sanh khởi, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, ... tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết.

Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của niêm quyền ở bốn sự thiết lập niêm, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở sự thiết lập niêm về quán xét thân trên thân, niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niêm quyền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức. Ở sự thiết lập niêm về quán xét thọ trên các thọ, ... (như trên)... Ở sự thiết lập niêm về quán xét tâm trên tâm, ... (như trên)... Ở sự thiết lập niêm về quán xét pháp trên các pháp, niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niêm quyền,

samādhindriyam daṭṭhabbam, dassanaṭṭhena paññindriyam daṭṭhabbam, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam daṭṭhabbam, paggahaṭṭhena viriyindriyam daṭṭhabbam.

Catusu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catusu jhānesu samādhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Paṭhame jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyam daṭṭhabbam, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyam daṭṭhabbam, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam daṭṭhabbam, paggahaṭṭhena viriyindriyam daṭṭhabbam, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyam daṭṭhabbam, dutiye jhāne —pe— tatiye jhāne —pe— catutthe jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyam daṭṭhabbam, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyam daṭṭhabbam, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam daṭṭhabbam, paggahaṭṭhena viriyindriyam daṭṭhabbam, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyam daṭṭhabbam.

Catusu jhānesu samādhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Dukkhe ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyam daṭṭhabbam, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena daṭṭhabbam. Paggahaṭṭhena viriyindriyam daṭṭhabbam, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyam daṭṭhabbam, avikkhepaṭṭhena samādhindriyam daṭṭhabbam, dukkhasamudaye ariyasacce —pe— dukkhanirodhe ariyasacce —pe— dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyam daṭṭhabbam, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam daṭṭhabbam, paggahaṭṭhena viriyindriyam daṭṭhabbam, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyam daṭṭhabbam, avikkhepaṭṭhena samādhindriyam daṭṭhabbam.

Catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katihākārehi pañcannam indriyānam cariyā daṭṭhabbā, catusu sammappadhānesu —pe— catusu satipaṭṭhānesu —pe— catusu jhānesu —pe— catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katihākārehi pañcannam indriyānam cariyā daṭṭhabbā? Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā daṭṭhabbā, catusu sammappadhānesu —pe— catusu satipaṭṭhānesu —pe— catusu jhānesu —pe— catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā daṭṭhabbā.

định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn, ... (như trên)... tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức.

Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở sơ thiền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập. Ở nhị thiền, ... (như trên)... Ở tam thiền, ... (như trên)... Ở tứ thiền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, ... (như trên)... niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập.

Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở chân lý cao thượng về Khổ, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn. Ở chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ, ... (như trên)... Ở chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ, ... (như trên)... Ở chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, ... (như trên)... định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn.

Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chánh cần ... (như trên)... ở bốn sự thiết lập niệm ... (như trên)... ở bốn thiền ... (như trên)... ở bốn chân lý cao thượng, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo bao nhiêu biểu hiện? Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện. Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chánh cần ... (như trên)... ở bốn sự thiết lập niệm ... (như trên)... ở bốn thiền ... (như trên)... ở bốn chân lý cao thượng, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā datthabbā?

Sappurisasaṁseve sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyassa cariyā datthabbā, saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena viriyindriyassa cariyā datthabbā, upatṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā datthabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā datthabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā datthabbā. Saddhammasavane sotāpattiyaṅge —pe— Yonisomanasikāre sotāpattiyaṅge —pe— Dhammānudhammapaṭipattiyā sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyassa cariyā datthabbā, saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena viriyindriyassa cariyā datthabbā, upatṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā datthabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā datthabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā datthabbā.

Catusu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā datthabbā.

Catusu sammappadhānesu viriyindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannam cariyā datthabbā?

Anuppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam anuppādāya sammappadhāne paggahādhipateyyaṭṭhena viriyindriyassa cariyā datthabbā, viriyindriyassa vasena upatṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā datthabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā datthabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā datthabbā, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā datthabbā, uppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya sammappadhāne —pe— anuppannānam kusalānam dhammānam uppādāya sammappadhāne —pe— uppannānam kusalānam dhammānam ṭhitiyā asammosāya bhīyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā sammappadhāne paggahādhipateyyaṭṭhena viriyindriyassa cariyā datthabbā —pe—

Catusu sammappadhānesu viriyindrissa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā datthabbā.

Catusu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā datthabbā?

Kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhāne upatṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyassa cariyā datthabbā, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā datthabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā datthabbā, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā datthabbā, paggahaṭṭhena viriyindriyassa cariyā datthabbā, vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhāne —pe— citte cittānupassanāsatipaṭṭhāne —pe— dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhāne upatṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyassa cariyā datthabbā, —pe—

Do nhờ năng lực của tín quyền ở bốn chi phần của Nhập Lưu, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở bốn chi phần của Nhập Lưu về sự thân cận bậc chân nhân, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, hành vi của niêm quyền ... theo ý nghĩa thiết lập, hành vi của định quyền ... theo ý nghĩa không tản mạn, hành vi của tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức. Ở bốn chi phần của Nhập Lưu về sự lắng nghe Chánh Pháp, ... (như trên)... về sự tác ý đúng đường lối, ... (như trên)... về sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, ... (nt)... hành vi của tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức.

Ở bốn chi phần của Nhập Lưu, do nhờ năng lực của tín quyền hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở chánh cần nhằm không làm sanh khởi các pháp ác bất thiện chưa được sanh khởi, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, hành vi của niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, hành vi của định quyền ... theo ý nghĩa không tản mạn, hành vi của tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết. Ở chánh cần nhằm dứt bỏ các pháp ác bất thiện chưa được sanh khởi, ... (như trên)... nhằm làm sanh khởi các pháp thiện chưa được sanh khởi, ... (như trên)... nhằm đến sự duy trì, sự không bị lấn lộn, sự tăng trưởng, sự dõi dào, sự phát triển, sự làm tròn đủ các pháp thiện đã được sanh khởi, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền ... (như trên)... hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết.

Do nhờ năng lực của tấn quyền ở bốn chánh cần, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của niêm quyền ở bốn sự thiết lập niêm, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở sự thiết lập niêm về quán xét thân trên thân, hành vi của niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niêm quyền, hành vi của định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn, hành vi của tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, hành vi của tín quyền ... theo ý nghĩa cương quyết, hành vi của tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức. Ở sự thiết lập niêm về quán xét thọ trên các thọ, ... (nt)... về quán xét tâm trên tâm, ... (nt)... về quán xét pháp trên các pháp, hành vi của niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; ... (nt)...

Catusu satipatṭhānesu satindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā datṭhabbā.

Catusu jhānesu samādhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā datṭhabbā?

Paṭhame jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyassa cariyā datṭhabbā, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā datṭhabbā, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā datṭhabbā, paggahaṭṭhena viriyindriyassa cariyā datṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā datṭhabbā. Dutiye jhāne —pe— Tatiye jhāne —pe— Catutthe jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyassa cariyā datṭhabbā, —pe—

Catusu jhānesu samādhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā datṭhabbā?

Catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā datṭhabbā.

Dukkhe ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyassa cariyā datṭhabbā, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā datṭhabbā, paggahaṭṭhena viriyindriyassa cariyā datṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā datṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā datṭhabbā, dukkhasamudaye ariyasacce —pe— dukkhanirodhe ariyasacce —pe— dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyassa cariyā datṭhabbā, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā datṭhabbā, paggahaṭṭhena viriyindriyassa cariyā datṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā datṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā datṭhabbā.

Catusu ariyasaccesu paññindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannam indriyānam cariyā datṭhabbā.

Cāro ca vihāro ca anubuddho hoti paṭividdho, yathācarantam yathāviharantam viññū sabrahmacārī gambhiresu ṭhānesu okappeyyum: addhā ayamāyasmā patto vā pāpuṇissati vā.

Cariyāti attha cariyāyo: iriyāpathacariyā, āyatanačariyā, saticariyā, samādhicariyā, nāṇacariyā, maggacariyā, paticariyā, lokatthacariyā¹.

Iriyāpathacariyāti catusu² iriyāpathesu.

Āyatanačariyāti chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu.

Saticariyāti catusu satipatṭhānesu.

Samādhicariyāti catusu jhānesu.

¹ lokatthacariyā - Syā.

² catūsu - Machasam, Syā.

Do nhờ năng lực của niệm quyền ở bốn sự thiết lập niệm, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở sơ thiền, hành vi của định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, hành vi của tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, hành vi của niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập. Ở nhị thiền, ... (như trên)... Ở tam thiền, ... (như trên)... Ở tứ thiền, hành vi của định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, ... (như trên)...

Do nhờ năng lực của định quyền ở bốn thiền, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện nào?

Ở chân lý cao thượng về Khổ, hành vi của tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, hành vi của tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, hành vi của tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, hành vi của niệm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, hành vi của định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn. Ở chân lý cao thượng về nhân sanh Khổ, ... (như trên)... Ở chân lý cao thượng về sự diệt tận Khổ, ... (như trên)... Ở chân lý cao thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, hành vi của tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, ... (như trên)...

Do nhờ năng lực của tuệ quyền ở bốn chân lý cao thượng, hành vi của năm quyền nên được quan sát theo 20 biểu hiện này.

Hành vi và sự an trú là được phát hiện và được thấu triệt. Các bậc trí hành Phạm hạnh có thể xác nhận về những lãnh vực thăm sâu cho người đang hành động như thế ấy, đang an trú như thế ấy rằng: 'Chắc chắn vị tôn túc này đã đạt đến hoặc sẽ thành tựu.'

Hành vi: Có tám hành vi: hành vi của oai nghi, hành vi của xứ, hành vi của niệm, hành vi của định, hành vi của trí, hành vi của Đạo, hành vi của sự đạt đến, và hành vi vì lợi ích của thế gian.

Hành vi của oai nghi: liên quan đến bốn oai nghi.

Hành vi của xứ: liên quan đến sáu nội ngoại xứ.

Hành vi của niệm: liên quan đến bốn sự thiết lập niệm.

Hành vi của định: liên quan đến bốn thiền.

Ñāṇacariyāti catusu ariyasaccesu.

Maggacariyāti catusu ariyamaggesu.

Patticariyāti catusu sāmaññaphalesu.

Lokatthacariyāti tathāgatesu arahantesu sammāsam-buddhesu, padese¹ paccekabuddhesu, padese² sāvakesu.

Iriyāpathacariyā ca pañidhisampannānam, āyatanañacariyā ca indriyesu guttadvārānam, staticariyā ca appamādavihārīnam, samādhicariyā ca adhicittamanuyuttānam, ñāṇacariyā ca buddhisampannānam, maggacariyā ca sammāpaṭipannānam,³ patticariyā ca adhigataphalānam, lokatthacariyā ca tathāgatānam arahantānam sammāsambuddhānam, padese¹ paccekabuddhānam, padese² sāvakānam, imā atṭha cariyāyo.

Aparāpi atṭha cariyāyo: adhimuccanto saddhāya carati, paggañhanto viriyena carati, upaṭṭhāpento satiyā carati, avikkhepam karonto samādhinā carati, pajānanto paññāya carati, vijānanto viññāṇacariyāya⁴ carati, evam paṭipannassa kusalā dhammā āyāpentīti⁵ āyatanañacariyāya carati, evam paṭipanno visesamadhibigacchatīti visesacariyāya carati, imā atṭha cariyāyo.

Aparāpi atṭha cariyāyo: dassanacariyā ca sammādiṭṭhiyā, abhiniropanacariyā ca sammāsaṅkappassa, pariggahacariyā ca sammāvācāya, samutṭhānacariyā ca sammākammantassa, vodānacariyā ca sammā-ājīvassa, paggahacariyā ca sammāvāyāmassa, upaṭṭhānacariyā ca sammāsatiyā, avikkhepacariyā ca sammāsamādhissa, imā atṭha cariyāyo.

Vihāroti adhimuccanto saddhāya viharati, paggañhanto viriyena viharati, upaṭṭhāpento satiyā viharati, avikkhepam karonto samādhinā viharati, pajānanto paññāya viharati.

Anubuddhoti saddhindriyassa adhimokkhāttho anubuddho hoti, viriyindriyassa paggahaṭṭho anubuddho hoti, satindriyassa upaṭṭhānattho anubuddho hoti, samādhindriyassa avikkhepattho anubuddho hoti, paññindriyasa dassanattho anubuddho hoti.

Paṭividdhoti saddhindriyassa adhimokkhāttho paṭividdho hoti, viriyindriyassa paggahaṭṭho paṭividdho hoti, satindriyassa upaṭṭhānattho paṭividdho hoti, samādhindriyassa avikkhepattho paṭividdho hoti, paññindriyassa dassanattho paṭividdho hoti.

¹ padeso - Syā; sappadeso - Sī 1.

² padeso - Syā; sappadesu - Sī 1.

³ samāpattisampannānam - Sī 1.

⁴ viññāṇepa - Syā; viññāṇacariyā - Sī.

⁵ abhāpentīti - Sī 1.

Hành vi của trí: liên quan đến bốn chân lý cao thượng.

Hành vi của Đạo: liên quan đến bốn Thánh Đạo.

Hành vi của sự đạt đến: liên quan đến bốn Quả vị Sa-môn.

Hành vi vì lợi ích của thế gian: liên quan đến các đức Như Lai, bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác, liên quan một phần đến các vị Phật Độc Giác, liên quan một phần đến các vị Thinh Văn.

Hành vi của oai nghi là của các vị đã thành tựu nguyện vọng, hành vi của xứ là của các vị có sự hộ trì các căn,[*] hành vi của niệm là của các vị an trú vào sự không buông lung, hành vi của định là của các vị gắn bó vào thắng tâm, hành vi của trí là của các vị đã thành tựu sự giác ngộ, hành vi của Đạo là của các vị thực hành đúng đắn, hành vi của sự đạt đến là của các Quả vị đã được chứng đạt, hành vi vì lợi ích của thế gian là của các đức Như Lai, bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác, là một phần đối với các vị Phật Độc Giác, là một phần đối với các vị Thinh Văn; đây là tám hành vi.

Có tám hành vi khác nữa: Trong khi cương quyết là hành xử với tín, trong khi ra sức là hành xử với tấn, trong khi thiết lập là hành xử với niệm, trong khi không tản mạn là hành xử với định, trong khi nhận biết là hành xử với tuệ, trong khi nhận thức là hành xử với hành vi của thức, ‘ở vị thực hành như thế, các thiện pháp được thể hiện’ là hành xử với hành vi của xứ, ‘vị thực hành như thế chứng đắc đặc biệt’ là hành xử với hành vi của chứng đắc; đây là tám hành vi.

Có tám hành vi khác nữa: Hành vi nhận thức của chánh kiến, hành vi gắn chặt (tâm vào cảnh) của chánh tư duy, hành vi gìn giữ của chánh ngữ, hành vi nguồn sanh khởi của chánh nghiệp, hành vi trong sạch của chánh mạng, hành vi ra sức của chánh tinh tấn, hành vi thiết lập của chánh niệm, hành vi không tản mạn của chánh định; đây là tám hành vi.

Sự an trú: Trong khi cương quyết là an trú với tín, trong khi ra sức là an trú với tấn, trong khi thiết lập là an trú với niệm, trong khi hành động không tản mạn là an trú với định, trong khi là nhận biết là an trú với tuệ.

Được phát hiện: Ý nghĩa cương quyết của tín quyền là được phát hiện, ý nghĩa ra sức của tấn quyền là được phát hiện, ý nghĩa thiết lập của niệm quyền là được phát hiện, ý nghĩa không tản mạn của định quyền là được phát hiện, ý nghĩa nhận thức của tuệ quyền là được phát hiện.

Được thấu triệt: Ý nghĩa cương quyết của tín quyền là được thấu triệt, ý nghĩa ra sức của tấn quyền là được thấu triệt, ý nghĩa thiết lập của niệm quyền là được thấu triệt, ý nghĩa không tản mạn của định quyền là được thấu triệt, ý nghĩa nhận thức của tuệ quyền là được thấu triệt.

Yathācarantanti¹ evam saddhāya carantam, evam viriyena carantam, evam satiyā carantam, evam samādhinā carantam, evam paññāya carantam.

Yathāviharantanti evam saddhāya viharantam, evam viriyena viharantam, evam satiyā viharantam, evam samādhinā viharantam, evam paññāya viharantam.

Viññūti viññū vibhāvī medhāvī paṇḍitā buddhisampannā.

Sabrahmacārīti ekakammam,² ekuddeso samasikkhatā.³

Gambhiresu ṭhānesūti gambhīrāni ṭhānāni vuccanti: jhānā⁴ ca vimokkhā ca samādhi⁵ ca samāpattiyo ca maggā ca phalāni ca abhiññāyo ca paṭisambhidā ca.

Okappeyyunti saddaheyyum adhimucceyyum.

Addhāti ekam̄savacanametam, nissam̄sayavacanametam, nikkaṅkhavacanametam,⁶ advejjhavacanametam, adveḥhakavacanametam, niyogavacanametam,⁷ apaṇṇakavacanametam, avatthāpanavacanametam ‘addhā’ti.

Āyasmāti piyavacanametam, garuvacanametam, sagārava-sappatissādhivacana⁸metam ‘āyasmā’ti.

Patto vāti adhigato vā.⁹ **Pāpuṇissati vāti** adhigamissati vā.¹⁰

Tatiyasuttaniddeso.

4. Catutthasuttam

[Sāvatthinidānam¹¹]

Pañcimāni bhikkhave, indriyāni, katamāni pañca? Saddhindriyam, viriyindriyam, satindriyam, samādhindriyam, paññindriyam, imāni kho bhikkhave, pañcindriyāni.

Imāni pañcindriyāni katihākārehi kenaṭṭhena¹² daṭṭhabbāni? Imāni pañcindriyāni chahākārehi tenaṭṭhena¹³ daṭṭhabbāni: ādhipateyyaṭṭhena, ādivisodhanaṭṭhena, adhimattaṭṭhena, adhitṭhānaṭṭhena, pariyādānaṭṭhena, patiṭṭhāpakaṭṭhena.

Katham ādhipateyyaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni?

Assaddhiyam pajahato adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyam daṭṭhabbam, saddhiniyassa vasena paggahaṭṭhena viriyindriyam daṭṭhabbam, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyam daṭṭhabbam, avikkhepatṭhena samādhindriyam daṭṭhabbam, dassanaṭṭhena paññindriyam daṭṭhabbam.

¹ yathācaranti - Sī 1.

⁷ niyyānikavacanametam - Syā.

² ekam kammaṇi - Sī.

⁸ sappaṭissādhivacanam - Syā.

⁹ adhigato - Syā, PTS.

³ samasikkhatā - Syā.

¹⁰ adhigamissati - Syā, PTS.

⁴ jhānāni - Syā, PTS.

¹¹ paripuṇṇanidānam - Syā, Sī, PTS.

⁵ samādhi - Syā, Sī 1.

¹² katihākārehi - Syā, PTS.

⁶ nikkaṅkhāvacaṇametam - Syā, Sī 1.

¹³ chahākārehi - Syā.

Đang hành động như thế ấy: đang hành động với tín như thế, đang hành động với tấn như thế, đang hành động với niêm như thế, đang hành động với định như thế, đang hành động với tuệ như thế.

Đang an trú như thế ấy: đang an trú với tín như thế, đang an trú với tấn như thế, đang an trú với niêm như thế, đang an trú với định như thế, đang an trú với tuệ như thế.

Các bậc trí: Các bậc có trí, hiểu biết, nhạy bén, khôn ngoan, đã thành tựu sự giác ngộ.

Có Phạm hạnh: có chung hành sự, có chung việc đọc tụng (giới borden Pātimokkha), có sự học tập giống nhau.

Về những lãnh vực thâm sâu: các tầng thiền, các sự giải thoát, các tầng định, các sự chứng đạt, các Đạo, các Quả, các thắng trí, các (trí) phân tích được gọi là những lãnh vực thâm sâu.

Có thể xác nhận: có thể tin tưởng, có thể khẳng định.

Chắc chắn: Đây là lời nói một chiều, đây là lời nói không nghi ngờ, đây là lời nói không hoài nghi, đây là lời nói không có hai nghĩa, đây là lời nói không có hai ý, đây là lời nói quá quyết, đây là lời nói không lập lò, đây là lời nói xác định: ‘Chắc chắn.’

Vị tôn túc: Đây là lời nói quý mến, đây là lời nói tôn trọng, đây là lời nói văn hoa có sự tôn kính và quy thuận: ‘Vị tôn túc.’

Đã đạt đến: đã chứng đắc. **Hoặc sẽ thành tựu:** hoặc sẽ chứng đắc.

Phân giải thích về bài Kinh thứ ba.

4. Bài Kinh thứ tư:

[Duyên khởi ở Sāvatthī]

Này các tỳ khưu, đây là năm quyền. Năm (quyền) là gì? Tín quyền, tấn quyền, niêm quyền, định quyền, tuệ quyền. Nay các tỳ khưu, đây là năm quyền.

Năm quyền này nên được quan sát theo ý nghĩa gì với bao nhiêu biểu hiện? Năm quyền này nên được quan sát theo ý nghĩa ấy với sáu biểu hiện: theo ý nghĩa của pháp chủ đạo, theo ý nghĩa của việc làm trong sạch phần đầu, theo ý nghĩa vượt trội, theo ý nghĩa khẳng định, theo ý nghĩa chấm dứt, theo ý nghĩa tạo lập.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa của pháp chủ đạo là (có ý nghĩa) thế nào?

Đối với vị đang dứt bỏ sự không có đức tin, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức.

Kosajam pajahato paggahādhipateyyatthena viriyindriyam datthabbam, viriyindriyassa vasena upatthānatthena satindriyam datthabbam, avikkhepatthena samādhindriyam datthabbam, dassanaatthena paññindriyam datthabbam, adhimokkhatthena saddhindriyam datthabbam.

Pamādaṁ pajahato upatthānādhipateyyatthena satindriyam datthabbam, satindriyassa vasena avikkhepatthena samādhindriyam datthabbam, dassanaatthena paññindriyam datthabbam, adhimokkhatthena saddhindriyam datthabbam, paggahaatthena viriyindriyam datthabbam.

Uddhaccaṁ pajahato avikkhepādhipateyyatthena samādhindriyam datthabbam, samādhindriyassa vasena dassanaatthena paññindriyam ..., adhimokkhatthena saddhindriyam ..., paggahaatthena viriyindriyam ..., upatthānatthena satindriyam datthabbam.

Avijjam pajahato dassanādhipateyyatthena paññindriyam datthabbam, paññindriyassa vasena adhimokkhatthena saddhindriyam ..., paggahaatthena viriyindriyam ..., upatthānatthena satindriyam ..., avikkhepatthena samādhindriyam datthabbam.

Kāmacchandam pajahato nekkhammavasena adhimokkhādhipateyyatthena saddhindriyam datthabbam, saddhindriyassa vasena paggahaatthena viriyindriyam datthabbam, upatthānatthena satindriyam datthabbam, avikkhepatthena samādhindriyam datthabbam, dassanaatthena paññindriyam datthabbam.

Kāmacchandam pajahato nekkhammavasena paggahādhipateyyatthena viriyindriyam datthabbam, viriyindriyassa vasena upatthānatthena satindriyam datthabbam, avikkhekapaatthena samādhindriyam datthabbam, dassanaatthena paññindriyam datthabbam, adhimokkhatthena saddhindriyam datthabbam.

Kāmacchandam pajahato nekkhammavasena upatthānādhipateyyatthena satindriyam datthabbam, satindriyassa vasena avikkhepatthena samādhindriyam datthabbam, dassanaatthena paññindriyam datthabbam, adhimokkhatthena saddhindriyam datthabbam, paggahaatthena viriyindriyam datthabbam.

Kāmacchandam pajahato nekkhammavasena avikkhepādhipateyyatthena samādhindriyam datthabbam, samādhindriyassa vasena dassanaatthena paññindriyam datthabbam, adhimokkhatthena saddhindriyam datthabbam, paggahaatthena viriyindriyam datthabbam, upatthānatthena satindriyam datthabbam.

Kāmacchandam pajahato nekkhammavasena dassanādhipateyyatthena paññindriyam datthabbam, paññindriyassa vasena adhimokkhatthena saddhindriyam datthabbam, paggahaatthena viriyindriyam datthabbam, upatthānatthena satindriyam datthabbam, avikkhepatthena samādhindriyam datthabbam.

Đối với vị đang dứt bỏ sự biếng nhác, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền ... theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết.

Đối với vị đang dứt bỏ sự buông lung, niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niêm quyền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền ... theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức.

Đối với vị đang dứt bỏ phóng dật, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền ... cương quyết, tấn quyền ... ra sức, niêm quyền ... thiết lập.

Đối với vị đang dứt bỏ vô minh, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức, niêm quyền ... theo ý nghĩa thiết lập, định quyền ... theo ý nghĩa không tản mạn.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muỗn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo, tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức, niêm quyền ... thiết lập, định quyền ... không tản mạn, tuệ quyền ... nhận thức.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muỗn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tấn quyền, niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập, định quyền ... theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền ... nhận thức, tín quyền ... cương quyết.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muỗn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, niêm quyền nên được quan sát theo ý nghĩa thiết lập là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của niêm quyền, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền ... cương quyết, tấn quyền ... ra sức.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muỗn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, định quyền nên được quan sát theo ý nghĩa không tản mạn là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của định quyền, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức, tín quyền ... theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền ... ra sức, niêm quyền ... thiết lập.

Đối với vị đang dứt bỏ ước muỗn trong các dục, do nhờ năng lực của sự thoát ly, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa nhận thức là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức, niêm quyền ... thiết lập, định quyền ... không tản mạn.

Byāpādaṁ pajahato abyāpādavasena —pe— Thīnamiddham pajahato ālokasaññāvasena —pe— Sabbakilese pajahato arahattamaggavasena adhimokkhādhipateyyatthena saddhindriyam daṭṭhabbam, saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena viriyindriyam daṭṭhabbam, upatṭhānaṭṭhena satindriyam daṭṭhabbam, avikkhepaṭṭhena samādhindriyam daṭṭhabbam, dassanatṭhena paññindriyam daṭṭhabbam. —pe— Sabbakilese pajahato arahattamaggavasena dassanādhipateyyatthena paññindriyam daṭṭhabbam, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam daṭṭhabbam, paggahaṭṭhena viriyindriyam daṭṭhabbam, upatṭhānaṭṭhena satin-driyam daṭṭhabbam, avikkhepaṭṭhena samādhindriyam daṭṭhabbam.

Evam adhipateyyatthena indriyāni daṭṭhabbāni.

Katham ādivisodhanatṭhena indriyāni daṭṭhabbāni?

Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam assaddhiya¹samvaraṭṭhena sīlavisuddhi saddhindriyassa ādivisodhanā, paggahaṭṭhena viriyindriyam kosajja²samvaraṭṭhena sīlavisuddhi viriyindriyassa ādivisodhanā, upatṭhānaṭṭhena satindriyam pamāda³samvaraṭṭhena sīlavisuddhisatindriyassa ādivisodhanā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyam uddhacca⁴samvaraṭṭhena sīlavisuddhi samādhindriyassa ādivisodhanā dassanatṭhena paññindriyam avijjā⁵samvaraṭṭhena sīlavisuddhi paññindriyassa ādivisodhanā.

Nekkhamme pañcindriyāni kāmacchanda⁶samvaraṭṭhena sīlavisuddhi pañcannaṇam indriyānam ādivisodhanā, abyāpāde pañcindriyāni byāpāda⁷samvaraṭṭhena sīlavisuddhi pañcannaṇam indriyānam ādivisodhanā, ālokasaññāya pañcindriyāni thīnamiddha⁸samvaraṭṭhena sīlavisuddhi pañcannaṇam indriyānam ādivisodhanā, —pe— arahattamagge pañcindriyāni sabbakilesa⁹samvaraṭṭhena sīlavisuddhi pañcannaṇam indriyānam ādivisodhanā.

Evam ādivisodhanaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni.

Katham adhimattatṭhena indriyāni daṭṭhabbāni?

Saddhindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, [*] chandavasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, chandavasena pāmojjam uppajjati, pāmojjavasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, pāmojjavasena pīti uppajjati, pītivasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, pītivasena passaddhi uppajjati, passaddhivasesa saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, passaddhivasesa sukham uppajjati, sukhavasesa

¹ assaddhiyam - Syā, Sī 1, PTS.

⁶ kāmacchandam - Syā, Sī 1, PTS.

² kosajjam - Syā, Sī 1, PTS.

⁷ byāpādaṁ - Syā, Sī 1, PTS.

³ pamādaṁ - Syā, Sī 1, 2, PTS.

⁸ thīnamiddham - Syā, Sī 1, 2, PTS;

⁴ uddhaccam - Syā, Sī 1, 2, PTS.

thinamiddha - Machasampi.

⁵ avijjā - Syā, PTS; avijjāya Sī 2.

⁹ sabbakilese - Syā, Sī 1, PTS.

[*] ‘chandavasenā’ti ādim katvā yāva ‘assaddhiyassā’ti padam Syā, PTS potthakesu na dissati.

Đối với vị đang dứt bỏ sân độc, do nhờ năng lực của sự không sân độc, ... (nt)... Đối với vị đang dứt bỏ sự lờ đờ buồn ngủ, do nhờ năng lực của sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ... (nt)... Đối với vị đang dứt bỏ toàn bộ phiền não, do nhờ năng lực của Đạo A-la-hán, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tín quyền, tấn quyền nên được quan sát theo ý nghĩa ra sức, niêm quyền ... theo ý nghĩa thiết lập, định quyền ... theo ý nghĩa không tản mạn, tuệ quyền ... theo ý nghĩa nhận thức. ... (nt)... Đối với vị đang dứt bỏ toàn bộ phiền não, do nhờ năng lực của Đạo A-la-hán, tuệ quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết là pháp chủ đạo; do nhờ năng lực của tuệ quyền, tín quyền nên được quan sát theo ý nghĩa cương quyết, tấn quyền ... theo ý nghĩa ra sức, niêm quyền ... thiết lập, định quyền ... không tản mạn. Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa của pháp chủ đạo là (có ý nghĩa) như thế.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa của việc làm trong sạch phần đầu là (có ý nghĩa) thế nào?

Tín quyền theo ý nghĩa cương quyết, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sự không có đức tin là việc làm trong sạch phần đầu của tín quyền. Tấn quyền theo ý nghĩa ra sức, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sự không biếng nhác là việc làm trong sạch phần đầu của tấn quyền. Niêm quyền theo ý nghĩa thiết lập, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sự không buông lung là việc làm trong sạch phần đầu của niêm quyền. Định quyền theo ý nghĩa không tản mạn, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sự không phóng dật là việc làm trong sạch phần đầu của định quyền. Tuệ quyền theo ý nghĩa nhận thức, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với vô minh là việc làm trong sạch phần đầu của tuệ quyền.

Năm quyền ở sự thoát ly, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với ước muôn trong các dục là việc làm trong sạch phần đầu của năm quyền. Năm quyền ở sự không sân độc, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với sân độc là việc làm trong sạch phần đầu của năm quyền. ... (nt)... Năm quyền ở Đạo A-la-hán, giới thanh tịnh theo ý nghĩa thu thúc đối với toàn bộ phiền não là việc làm trong sạch phần đầu của năm quyền. Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa của việc làm trong sạch phần đầu là (có ý nghĩa) như thế.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa vượt trội là (có ý nghĩa) thế nào?

Do sự phát triển của tín quyền, ước muôn sanh lên; do tác động của ước muôn, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của ước muôn, hân hoan sanh lên; do tác động của hân hoan, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của hân hoan, hỷ sanh lên; do tác động của hỷ, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của hỷ, tịnh sanh lên; do tác động của tịnh, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của tịnh, lạc sanh lên; do tác động của lạc, do tác động của đức tin,

saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, sukhavasena obhāso uppajjati, obhāsavasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, obhāsavasena samvego uppajjati, samvegavasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, samvejetvā cittam samādahati, samādhivasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti. Tathā samāhitam cittam sādhukam paggañhāti, pagghavasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, tathāpaggahitam cittam sādhukam ajjhupekkhati. Upekkhāvasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, upekkhāvasena nānattakilesehi cittam vimuccati, vimokkhavasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, vimuttattā te dhammā ekarasā honti, ekarasatthena bhāvanāvasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, bhāvitattā tato pañitatare vivaṭṭanti, vivaṭṭanāvasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, vivaṭṭitattā tato vossajati.¹ Vossaggavasena² saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, vossajjitattā³ tato nirujjhanti, nirodhavasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, nirodhavasena dve vossaggā: pariccāgavossaggo ca pakkhandanavossaggo ca, kilesa ca khandhe ca pariccajatīti pariccāgavossaggo, nirohanibbānadhātuyā cittam pakkhandatīti pakkhandanavossaggo, nirodhavasena ime dve vossaggā.

Assaddhiyassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Assaddhiyapariļāhassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Ditṭhekaṭṭhānam kilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe— Olārikānam kilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe— Anusahagatānam kilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe— Sabbakilesānam pahānāya chando uppajjati, chandavasena saddhāvasena saddhindriyam adhimattam hoti, —pe—

Viriyindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, —pe— Kosajjassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Kosajjapariļāhassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Ditṭhekaṭṭhānam kilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe— Sabba kilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe—

Satindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, —pe— Pamādassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Pamādapariļāhassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Sabbakilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe—

Samādhindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, —pe— Uddhaccassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Uddhaccapariļāhassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Sabbakilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe—

¹ vosajjati - Machasam. ² vosaggavasena - Machasam. ³ vosajjitattā - Machasan.

tín quyền là vượt trội. Do tác động của lạc, ánh sáng sanh lên; do tác động của ánh sáng, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của ánh sáng, sự động tâm sanh lên; do tác động của sự động tâm, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Sau khi động tâm, (hành giả) tập trung tâm; do tác động của định, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. (Vì ấy) khéo léo ra sức tâm đã được định tĩnh như vậy; do tác động của sự ra sức, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. (Vì ấy) hoàn toàn bình thản (xả) đối với tâm đã được ra sức như vậy; do tác động của sự bình thản, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do tác động của sự bình thản, tâm được phóng thích khỏi các phiền não có bản chất khác biệt; do tác động của sự phóng thích, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được phóng thích, các pháp ấy^[*] là có nhất vị; do tác động của sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được tu tập, chúng ly khai (hướng) đến pháp thù thắng hơn thế nữa; do tác động của sự ly khai, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được ly khai, từ đó (vì ấy) xả ly; do tác động của sự xả ly, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được xả ly, từ đó chúng được diệt tận; do tác động của sự diệt tận, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. Do nhờ năng lực của sự diệt tận, có hai sự xả ly: sự xả ly do buông bỏ và sự xả ly do tiến vào. ‘Buông bỏ các phiền não và các uẩn’ là sự xả ly do buông bỏ, ‘Tâm tiến vào sự diệt tận, cảnh giới Niết Bàn’ là sự từ bỏ do tiến vào; do nhờ năng lực của sự diệt tận, có hai sự xả ly này.

Do sự dứt bỏ không có đức tin, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ trạng thái bực bội do không có đức tin, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não thuần về tà kiến, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não thô thiển, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não phiền não có tính chất vi tế, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; do tác động của ước muốn, do tác động của đức tin, tín quyền là vượt trội. ...

Do sự phát triển tinh quyền, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ biếng nhác, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ trạng thái bực bội do biếng nhác, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ các phiền não thuần về tà kiến, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; ... (nt)...

Do sự phát triển niệm quyền, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ buông lung, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ trạng thái bực bội do buông lung, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; ... (nt)...

Do sự phát triển của định quyền, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ phóng dật, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ trạng thái bực bội do phóng dật, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; ... (nt)...

Paññindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, —pe— Avijjāya pahānāya chando uppajjati, —pe— Avijjāparilāhassa pahānāya chando uppajjati, —pe— Diṭṭhekaṭṭhānam kilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe— Olārikānam kilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe— Anusahagatānam kilesānam pahānāya chando uppajjati, —pe—

Sabbakilesānam pahānāya chando uppajjati, chandavasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, chandavasena pāmojjam uppajjati, pāmojjavasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, pāmojjavasena pīti uppajjati, pītivasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, pītivasena passaddhi uppajjati, passaddhivasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti. Passaddhivasena sukham uppajjati, sukhavasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, sukhavasena obhāso uppajjati, obhāsavasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, obhāsavasena samvego uppajjati, samvegavasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, samvejetv¹ cittam samādahati, samādhivasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, tathā samāhitam cittam sādhukam paggaṇhāti, paggahavasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, tathā paggahitam cittam sādhukam ajjhukekkhati, upekkhāvasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti. Upekkhāvasena nānattakilesehi cittam vimuccati, vimokkhavasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, vimuttattā te dhammā ekarasā honti, ekarasatṭhena² bhāvanāvasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, bhāvitattā tato pañitatare vivatṭanti.³ Vivatṭanāvasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, vivatṭitattā tato vossajati⁴ vossaggavasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, vossajitattā tato nirujjhanti, nirodhavasena paññāvasena paññindriyam adhimattam hoti, nirodhavasena dve vossaggā: pariccāgavossaggo ca, pakkhandanavossaggo ca, ‘kilese ca khandhe ca pariccajati’ti pariccāgavossaggo, ‘nirodhanibbānadhātuyā cittam pakkhandatīti pakkhandanavossaggo, nirodhavasena ime dve vossaggā.

Evam adhimattatṭhena indriyāni datṭhabbāni.

Bhāṇavāro dutiyo.⁵

Katham adhiṭṭhānatṭhena indriyāni datṭhabbāni?

Saddhindriyassa bhāvanāya chando uppajjati, chandavasena saddhāvasena saddhindriyam adhiṭṭhāti, chandavasena pāmojjam uppajjati, pāmojjavasena saddhāvasena saddhindriyam adhiṭṭhāti. —pe—

Evam adhiṭṭhānatṭhena indriyāni datṭhabbāni.

¹ saṃvejetvā - PTS.

³ vivattanti - Sī 1.

⁴ vosajjatī - Machasam.

² ekarasatṭhena-Machasam potthake natthi. ⁵ bhāṇavāram niṭṭhitam - Syā, Sī, PTS.

Do sự phát triển của tuệ quyền, ước muốn sanh lên; ... (nt)... Do sự dứt bỏ vô minh, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ trạng thái bức bối do vô minh, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não thuần về tà kiến, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não thô thiển, ước muốn sanh lên; ... Do sự dứt bỏ các phiền não có tính chất vi tế, ước muốn sanh lên; ... (nt)...

Do sự dứt bỏ toàn bộ phiền não, ước muốn sanh lên; do tác động của ước muốn, do tác động của tuệ, tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của ước muốn, hân hoan sanh lên; do tác động của hân hoan, do tác động của tuệ, tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của hân hoan, hỷ sanh lên; do tác động của hỷ, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của hỷ, tịnh sanh lên; do tác động của tịnh, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của tịnh, lạc sanh lên; do tác động của lạc, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của lạc, ánh sáng sanh lên; do tác động của ánh sáng, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của ánh sáng, sự động tâm sanh lên; do tác động của sự động tâm, ... tuệ quyền là vượt trội. Sau khi động tâm, (hành giả) tập trung tâm; do tác động của định, ... tuệ quyền là vượt trội. (Vì ấy) khéo léo nắm giữ tâm đã được định tĩnh như vậy; do tác động của sự nắm giữ, ... tuệ quyền là vượt trội. (Vì ấy) hoàn toàn bình thản (xả) đối với tâm đã được nắm giữ như vậy; do tác động của sự bình thản, ... tuệ quyền là vượt trội. Do tác động của sự bình thản, tâm được phóng thích khỏi các phiền não có bản chất khác biệt; do tác động của sự phóng thích, ... tuệ quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được phóng thích, các pháp ấy là có nhất vị; do tác động của sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị, ... tuệ quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được tu tập, chúng ly khai (hướng) đến các pháp thù thắng hơn thế nữa; do tác động của sự ly khai, ... tuệ quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được ly khai, từ đó (vì ấy) xả ly; do tác động của sự xả ly, ... tuệ quyền là vượt trội. Do trạng thái đã được xả ly, từ đó chúng được diệt tận; do tác động của sự diệt tận, do tác động của tuệ, tuệ quyền là vượt trội. Do nhờ năng lực của sự diệt tận, có hai sự xả ly: sự xả ly do buông bỏ và sự xả ly do tiến vào. 'Buông bỏ các phiền não và các uẩn' là sự xả ly do buông bỏ. 'Tâm tiến vào sự diệt tận, cảnh giới Niết Bàn' là sự từ bỏ do tiến vào. Do nhờ năng lực của sự diệt tận, có hai sự xả ly này.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa vượt trội là (có ý nghĩa) như thế.

Tụng Phẩm thứ nhì.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa khẳng định là (có ý nghĩa) thế nào?

Do sự phát triển của tín quyền, ước muốn sanh lên; do tác động của ước muốn, do tác động của đức tin, tín quyền được khẳng định. Do tác động của ước muốn, hân hoan sanh lên; do tác động của hân hoan, do tác động của đức tin, tín quyền được khẳng định. ... (nt)...

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa khẳng định là (có ý nghĩa) như thế.

Katham pariyādānaṭṭhena indriyāni datṭhabbāni?

Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam assaddhiyam pariyyādiyati. Assaddhiyapariṭṭham pariyyādiyati. Paggahaṭṭhena viriyindriyam kosajjam pariyyādiyati, kosajjapariṭṭham pariyyādiyati. Upaṭṭhānaṭṭhena satindriyam pamādam pariyyādiyati, pamādapariṭṭham pariyyādiyati. Avikkhepaṭṭhena samādhindriyam uddhaccam pariyyādiyati, uddhaccapariṭṭham pariyyādiyati. Dassanatṭṭhena paññindriyam avijjam pariyyādiyati, avijjāpariṭṭham pariyyādiyati.

Nekkhamme pañcindriyāni kāmacchandaṭṭham pariyyādiyanti, abyāpāde pañcindriyāni byāpādaṭṭham pariyyādiyanti. Ālokasaññāya pañcindriyāni thīnamiddham pariyyādiyanti. Avikkhepe pañcindriyāni uddhaccam pariyyādiyanti. —pe— Arahattamagge pañcindriyāni sabbakilese pariyyādiyanti.

Evam pariyyādānaṭṭhena indriyāni datṭhabbāni.

Katham patiṭṭhāpanaṭṭhena indriyāni datṭhabbāni?

Saddho saddhindriyam adhimokkhe patiṭṭhāpeti, saddhassa saddhindriyam adhimokkhe patiṭṭhāpeti. Viriyavā viriyindriyam paggahe patiṭṭhāpeti, viriyavato viriyindriyam paggahe patiṭṭhāpeti. Satimā satindriyam upaṭṭhāne patiṭṭhāpeti, satimato satindriyam upaṭṭhāne patiṭṭhāpeti. Samāhito samādhindriyam avikkhepe patiṭṭhāpeti, samāhitassa samādhindriyam avikkhepe patiṭṭhāpeti. Paññavā paññindriyam dassane patiṭṭhāpeti, paññavato paññindriyam dassane patiṭṭhāpeti.

Yogāvacaro pañcindriyāni nekkhamme patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni nekkhamme patiṭṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni abyāpāde patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni abyāpāde patiṭṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni ālokasaññāya patiṭṭhāpeti. Yogāvacarassa pañcindriyāni ālokasaññāya patiṭṭhāpeti. Yogāvacarassa pañcindriyāni avikkhepe patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni avikkhepe patiṭṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni dassane patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni dassane patiṭṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni arahatte patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni arahatte patiṭṭhāpeti.

Evam patiṭṭhāpakaṭṭhena indriyāni datṭhabbāni.

Catutthasuttaniddeso.

Puthujano samādhiṃ bhāvento¹ katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, sekkho samādhiṃ bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, vītarāgo samādhiṃ bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti?

Puthujano samādhiṃ bhāvento sattahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho samādhiṃ bhāvento atṭhahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti. Vītarāgo samādhiṃ bhāvento dasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

¹ bhāvayanto - PTS.

² sekho - PTS, Sī.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa chấm dứt là (có ý nghĩa) thế nào?

Tín quyền theo ý nghĩa cương quyết chấm dứt sự không có đức tin, chấm dứt trạng thái bực bội do không có đức tin. Tấn quyền theo ý nghĩa ra sức chấm dứt sự biếng nhác, chấm dứt trạng thái bực bội do biếng nhác. Niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập chấm dứt sự buông lung, chấm dứt trạng thái bực bội do buông lung. Định quyền theo ý nghĩa không tản mạn chấm dứt sự phóng dật, chấm dứt trạng thái bực bội do phóng dật. Tuệ quyền theo ý nghĩa nhận thức chấm dứt vô minh, chấm dứt trạng thái bực bội do vô minh.

Năm quyền ở sự thoát ly chấm dứt ước muốn trong các dục. Năm quyền ở sự không sân độc chấm dứt sân độc. Năm quyền ở sự nghĩ tưởng đến ánh sáng chấm dứt sự lờ đờ buồn ngủ. Năm quyền ở sự không tản mạn chấm dứt sự phóng dật. ... (như trên)... Năm quyền ở Đạo A-la-hán chấm dứt toàn bộ phiền não.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa chấm dứt là (có ý nghĩa) như thế.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa tạo lập là (có ý nghĩa) thế nào?

Người có đức tin tạo lập tín quyền ở sự cương quyết, tín quyền của người có đức tin được tạo lập ở sự cương quyết. Người có sự tinh tấn tạo lập tấn quyền ở sự ra sức, tấn quyền của người có sự tinh tấn được tạo lập ở sự ra sức. Người có niệm tạo lập niệm quyền ở sự thiết lập, niệm quyền của người có niệm được tạo lập ở sự thiết lập. Người định tĩnh tạo lập định quyền ở sự không tản mạn, định quyền của người định tĩnh được tạo lập ở sự không tản mạn. Người có trí tuệ tạo lập tuệ quyền ở sự nhận thức, tuệ quyền của người có trí tuệ được tạo lập ở sự nhận thức.

Hành giả tạo lập năm quyền ở sự thoát ly, năm quyền của hành giả được tạo lập ở sự thoát ly. Hành giả tạo lập năm quyền ở sự không sân độc, ... (như trên)... ở sự tưởng về ánh sáng, ... (như trên)... ở sự không tản mạn, ... (như trên)... ở sự nhận thức ... (như trên)... Hành giả tạo lập năm quyền ở Đạo A-la-hán, năm quyền của hành giả được tạo lập ở Đạo A-la-hán.

Các quyền nên được quan sát theo ý nghĩa tạo lập là (có ý nghĩa) như thế.

Phần giải thích về bài Kinh thứ tư.

Phàm nhân trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? Vị Hữu Học trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? Vị lìa tham ái trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện?

Phàm nhân trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với bảy biểu hiện. Vị Hữu Học trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với tám biểu hiện. Vị lìa tham ái trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với mười biểu hiện.

Puthujjano samādhiṃ bhāvento¹ katamehi sattahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti?

Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalo hoti, samathanimittūpaṭṭhānakusalo hoti, paggahanimittūpaṭṭhānakusalo hoti, avikkhepūpaṭṭhānakusalo hoti, obhāsūpaṭṭhānakusalo hoti, sampahamṣanūpaṭṭhānakusalo hoti, upekkhūpaṭṭhānakusalo hoti. Puthujjano samādhiṃ bhāvento imehi sattahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Sekkho² samādhiṃ bhāvento katamehi aṭṭhahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti?

Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalo hoti, —pe— upekkhūpaṭṭhānakusalo hoti, ekattūpaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho samādhiṃ bhāvento imehi aṭṭhahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Vitarāgo samādhiṃ bhāvento katamehi dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti?

Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalo hoti, —pe— ekattūpaṭṭhānakusalo hoti, nānūpaṭṭhānakusalo hoti, vimuttūpaṭṭhānakusalo³ hoti. Vitarāgo samādhiṃ bhāvento imehi dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Puthujjano vipassanam bhāvento¹ katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katihākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti? Sekkho² vipassanam bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katihākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti? Vitarāgo vipassanam bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katihākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti?

Puthujjano vipassanam bhāvento navahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, navahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho vipassanam bhāvento dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, dasahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti. Vitarāgo vipassanam bhāvento dvādasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, dvādasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Puthujjano vipassanam bhāvento¹ katamehi navahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katamehi navahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti?

Aniccato upaṭṭhānakusalo hoti, niccato anupaṭṭhānakusalo hoti, dukkhato upaṭṭhānakusalo hoti, sukhato anupaṭṭhānakusalo hoti, anattato upaṭṭhānakusalo hoti, attato anupaṭṭhānakusalo hoti, khayato upaṭṭhānakusalo hoti, ghanato anupaṭṭhānakusalo hoti, vayato upaṭṭhānakusalo hoti, āyūhanānupaṭṭhānakusalo hoti. Viparināmupaṭṭhānakusalo hoti, dhuvato anupaṭṭhānakusalo hoti, animittupaṭṭhānakusalo hoti, nimittānupaṭṭhānakusalo hoti. Appañihitupaṭṭhānakusalo hoti, pañidhānupaṭṭhānakusalo hoti, suññatūpaṭṭhānakusalo hoti, abhinivesānupaṭṭhānakusalo hoti. Puthujjano vipassanam bhāvento imehi navahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, imehi navahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

¹ bhāvayanto - PTS.

² sekho - PTS, Sī.

³ cittūpaṭṭhānakusalo - Syā.

Phàm nhân trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 7 biểu hiện gì? Do bản thể của việc đã được hướng tâm,[*] (phàm nhân) là thiện xảo về việc thiết lập đối tượng, ... thiết lập hiện tượng của chỉ tịnh, ... thiết lập hiện tượng của sự ra sức, ... thiết lập sự không tản mạn, ... thiết lập ánh sáng, ... thiết lập sự hài lòng, ... thiết lập sự bình thán (xả). Phàm nhân trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 7 biểu hiện này.

Vị Hữu Học trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 8 biểu hiện gì? Do bản thể của việc đã được hướng tâm, (vị Hữu Học) là thiện xảo về việc thiết lập đối tượng, ... thiện xảo về việc thiết lập sự bình thán, thiện xảo về việc thiết lập nhất thế. Vị Hữu Học trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 8 biểu hiện này.

Vị lìa tham ái trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện gì? Do bản thể của việc đã được hướng tâm, (vị lìa tham ái) là thiện xảo về việc thiết lập đối tượng, ... (như trên)..., thiện xảo về việc thiết lập nhất thế, thiện xảo về việc thiết lập trí, thiện xảo về việc thiết lập sự giải thoát. Vị lìa tham ái trong lúc tu tập định là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện này.

Phàm nhân trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? là thiện xảo về việc không thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? Vị Hữu Học trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? là thiện xảo về việc không thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? Vị lìa tham ái trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với bao nhiêu biểu hiện? là thiện xảo về việc không thiết lập với bao nhiêu biểu hiện?

Phàm nhân trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 9 biểu hiện, là thiện xảo về việc không thiết lập với 9 biểu hiện. Vị Hữu Học trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện, là thiện xảo về việc không thiết lập với 10 biểu hiện. Vị lìa tham ái trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 12 biểu hiện, là thiện xảo về việc không thiết lập với 12 biểu hiện.

Phàm nhân trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 9 biểu hiện gì? là thiện xảo về việc không thiết lập với 9 biểu hiện gì? Là thiện xảo về việc thiết lập (sắc, thọ, ...) là vô thường, là thiện xảo về việc không thiết lập là thường còn; ... việc thiết lập là khổ não ... việc không thiết lập là lạc; ... việc thiết lập là vô ngã, ... việc không thiết lập là ngã; ... việc thiết lập là đoạn tận, ... việc không thiết lập là tiếp diễn; ... việc thiết lập là biến hoại, ... việc không thiết lập sự tích lũy (nghiệp); ... việc thiết lập sự chuyển biến, ... việc không thiết lập là vững bền; ... việc thiết lập vô tướng, ... việc không thiết lập hiện tượng; ... việc thiết lập vô nguyên, ... việc không thiết lập nguyên ước; ... việc thiết lập không tánh, ... việc không thiết lập sự cố chấp. Phàm nhân trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 9 biểu hiện này, là thiện xảo về việc không thiết lập với 9 biểu hiện này.

Sekkho vipassanām bhāvento katamehi dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katamehi dasahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti?

Aniccato upaṭṭhānakusalo hoti, niccato anupaṭṭhānakusalo hoti, —pe— suñnatūpaṭṭhānakusalo hoti, abhinivesānupaṭṭhānakusalo hoti. Nāṇūpaṭṭhānakusalo hoti, aññāṇānupaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho vipassanām bhāvento imehi dasahākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, imehi dasahākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Vitarāgo vipassanām bhāvento katamehi dvādasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katamehi dvādasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti?

Aniccato upaṭṭhānakusalo hoti, niccato anupaṭṭhānakusalo hoti, —pe— nāṇūpaṭṭhānakusalo hoti, aññāṇānupaṭṭhānakusalo hoti, visaññogūpaṭṭhānakusalo hoti, saññogānupaṭṭhānakusalo hoti. Nirodhūpaṭṭhānakusalo hoti, saṅkhārānupaṭṭhānakusalo hoti. Vitarāgo vipassanām bhāvento imehi dvādasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, imehi dvādasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalavasena indriyāni samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati, —pe— dhamme samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati.

Indriyāni samodhānetīti kathaṁ indriyāni samodhāneti? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyam samodhāneti, —pe— samatha-nimittūpaṭṭhānakusalavasena —pe— paggahanimittūpaṭṭhānakusalavasena —pe— avikkhepūpaṭṭhānakusalavasena —pe— obhāsūpaṭṭhānakusalavasena —pe— sampahaṁsanūpaṭṭhānakusalavasena —pe— upekkhupaṭṭhānakusalavasena —pe— ekattupaṭṭhānakusalavasena —pe— Nāṇūpaṭṭhānakusalavasena —pe— vimuttupaṭṭhāna¹kusalavasena —pe—.

Aniccato upaṭṭhānakusalavasena —pe— niccato anupaṭṭhānakusalavasena —pe— Dukkhato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Sukhato anupaṭṭhānakusalavasena —pe— Anattato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Attato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Khayato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Ghanato anupaṭṭhānakusalavasena —pe— Vayato upaṭṭhānakusalavasena —pe— Āyūhanānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Vipariṇāmūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Dhuvato anupaṭṭhānakusalavasena —pe— Animittūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Nimittānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Appaṇihitūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Paṇidhānūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Suñnatūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Abhinivesānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Nāṇūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Aññāṇānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Visaññogūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Saññogānupaṭṭhānakusalavasena —pe— Nirodhūpaṭṭhānakusalavasena —pe— Saṅkhārānupaṭṭhānakusalavasena indriyāni samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati.

¹ cittūpaṭṭhāna - Syā.

² paṇidhi-anupaṭṭhāna - Machasam.

Vị Hữu Học trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện gì? là thiện xảo về việc không thiết lập với 10 biểu hiện gì? Là thiện xảo về việc thiết lập là vô thường, là thiện xảo về việc không thiết lập là thường còn; ... (như trên)...; là thiện xảo về việc thiết lập không tánh, là thiện xảo về việc không thiết lập sự cố chấp; là thiện xảo về việc thiết lập trí, là thiện xảo về việc không thiết lập vô trí. Vị Hữu Học trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 10 biểu hiện này, là thiện xảo về việc không thiết lập với 10 biểu hiện này.

Vì lìa tham ái trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 12 biểu hiện gì? là thiện xảo về việc không thiết lập với 12 biểu hiện gì?

Là thiện xảo về việc thiết lập là vô thường, là thiện xảo về việc không thiết lập là thường còn; ... (như trên)...; là thiện xảo về việc thiết lập trí, là thiện xảo về việc không thiết lập vô trí; ... việc thiết lập sự không ràng buộc, ... việc không thiết lập sự ràng buộc; ... việc thiết lập sự diệt tận, ... việc không thiết lập các hành. Vì lìa tham ái trong lúc tu tập minh sát là thiện xảo về việc thiết lập với 12 biểu hiện này, là thiện xảo về việc không thiết lập với 12 biểu hiện này.

Do bản thể của việc đã được hướng tâm, nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc thiết lập đối tượng, (vị ấy) liên kết các quyền, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh. ... (vị ấy) liên kết các pháp, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.

Liên kết các quyền: Liên kết các quyền là (có ý nghĩa) thế nào? Liên kết tín quyền theo ý nghĩa cương quyết ... nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc thiết lập hiện tướng của chỉ tịnh, ... việc thiết lập hiện tướng của sự ra sức, ... việc thiết lập sự không tản mạn, ... việc thiết lập ánh sáng, ... việc thiết lập sự hài lòng, ... việc thiết lập sự bình thản, ... việc thiết lập nhất thể, ... việc thiết lập trí, ... nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc thiết lập sự giải thoát, ...

Nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc thiết lập là vô thường, ... nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc không thiết lập là thường còn, ... việc thiết lập là khổ não, ... việc không thiết lập là lạc, ... việc thiết lập là vô ngã, ... việc không thiết lập là ngã, ... việc thiết lập là đoạn tận, ... việc không thiết lập là tiếp diễn, ... việc thiết lập là biến hoại, ... việc không thiết lập sự tích lũy (nghiệp), ... việc thiết lập sự chuyển biến, ... việc không thiết lập là vững bền, ... việc thiết lập vô tướng ... việc không thiết lập hiện tướng, ... việc thiết lập vô nguyện, ... việc không thiết lập nguyện ước, ... việc thiết lập không tánh, ... việc không thiết lập sự cố chấp, ... việc thiết lập trí, ... việc không thiết lập vô trí, ... việc thiết lập sự không ràng buộc, ... việc không thiết lập sự ràng buộc, ... việc thiết lập sự diệt tận, nhờ vào tác động của sự thiện xảo về việc không thiết lập các hành, (vị ấy) liên kết các quyền, nhận biết hành xứ, và thấu triệt ý nghĩa của thanh tịnh.

Catusatṭhiyā ākārehi tiṇṇannam indriyānam vasibhāvatā paññā āsavānam khaye nānam, katamesam tiṇṇannam indriyānam? Anaññātaññassāmītindriyassa aññindriyassa aññatāvindriyassa.

Anaññātaññassāmītindriyam kati ṭhanāni gacchati, aññindriyam kati ṭhanāni gacchati, aññatāvindriyam kati ṭhanāni gacchati?

Anaññātaññassāmītindriyam ekaṁ ṭhanānam gacchati, sotāpatti-maggam. Aññindriyam cha ṭhanāni gacchati, sotāpattiphalam. Sakadāgāmimaggam sakadāgāmiphalam anāgāmimaggam anāgāmiphalam arahattamaggam, aññatāvindriyam ekaṁ ṭhanānam gacchati, arahattaphalam.

Sotāpattimaggakkhaṇe anaññātaññassāmītindriyassa saddhindriyam adhimokkhaparivāram hoti, viriyindriyam paggaha-parivāram hoti, satindriyam upaṭṭhānaparivāram hoti, samādhindriyam avikkhepaparivāram hoti, paññindriyam dassanaparivāram hoti, manindriyam vijānanaparivāram hoti, somanassindriyam abhisandanaparivāram¹ hoti, jīvitindriyam pavattasantatādhipateyyaparivāram hoti. Sotāpattimaggakkhaṇe jātā dhammā ṭhapetvā cittasamuṭṭhānam rūpam, sabbeva kusalā honti, sabbeva anāsavā honti, sabbeva niyyānikā honti, sabbeva apacayagāmino honti, sabbeva lokuttaram honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Sotāpattimaggakkhaṇe anaññātaññassāmītindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātaraparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, samsatṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca.

Sotāpattiphalakkhaṇe —pe— Arahattaphalakkhaṇe aññatāvindriyassa saddhindriyam adhimokkhaparivāram hoti. —pe— jīvitindriyam pavattasantatādhipateyyaparivāram hoti. Arahattaphalakkhaṇe jātā dhammā sabbeva abyākatā honti ṭhapetvā cittasamuṭṭhānam rūpam, sabbeva anāsavā honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Arahattaphalakkhaṇe aññatāvindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātaraparivārā honti, —pe— Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca. Iti imāni aṭṭhatṭhakāni catusatṭhi honti.

Āsavāti katame te āsavā? Kāmāsavo bhavāsavo diṭṭhāsavo avijjāsavo.

Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattimaggena anavaseso diṭṭhāsavo khīyati, apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, apāyagamanīyo avijjāsavo khīyati; eth'ete āsavā khīyanti. Sakadāgāmimaggena olāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etth'ete āsavā khīyanti.

¹ abhinandanaparivāram - Syā, PTS. ² parivārā - Sī 1.

³ aṭṭhakāni - PTS; aṭṭha-aṭṭhakāni - Machasam; aṭṭhādhikāni - Sī 1.

Tuệ về chủ thể đối với ba quyền theo sáu mươi bốn biểu hiện là trí về sự đoạn tận của các lậu hoặc. Của 3 quyền nào? Của vị tri quyền, của dĩ tri quyền, của cù tri quyền.

Vị tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Dĩ tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế? Cù tri quyền đi đến bao nhiêu vị thế?

Vị tri quyền đi đến một vị thế là Đạo Nhập Lưu. Dĩ tri quyền đi đến sáu vị thế là Quả Nhập Lưu, Đạo Nhất Lai, Quả Nhất Lai, Đạo Bất Lai, Quả Bất Lai, Đạo A-la-hán. Cù tri quyền đi đến một vị thế là Quả A-la-hán.

Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, đối với vị tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, tấn quyền có sự ra sức là phụ trợ, niệm quyền có sự thiết lập là phụ trợ, định quyền có sự không tản mạn là phụ trợ, tuệ quyền có sự nhận thức là phụ trợ, ý quyền có sự nhận biết là phụ trợ, hỷ quyền có sự tràn ngập là phụ trợ, mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là thiện, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều có tánh dẫn xuất, tất cả đều đưa đến sự không tích lũy, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, đối với vị tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, là các phụ trợ có sự (tác động) qua lại, là các phụ trợ có sự nương tựa, là các phụ trợ được liên kết, là đồng hành, là đồng sanh, là kết hợp, là liên kết. Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của vị tri quyền.

Vào sát-na Quả Nhập Lưu, ... (như trên)... Vào sát-na Quả A-la-hán, đối với cù tri quyền, tín quyền có sự cương quyết là phụ trợ, ... (như trên)... mạng quyền có pháp chủ đạo trong việc duy trì sự vận hành là phụ trợ. Vào sát-na Quả A-la-hán, các pháp được sanh ra, ngoại trừ sắc có nguồn phát sanh là tâm, tất cả (các pháp còn lại) đều là vô ký, tất cả đều không có lậu hoặc, tất cả đều là vượt trên thế gian, tất cả đều có cảnh là Niết Bàn. Vào sát-na Quả A-la-hán, đối với cù tri quyền, tám quyền này là các phụ trợ đồng sanh, ... (như trên)... Chính tám quyền này vừa là biểu hiện vừa là phụ trợ của cù tri quyền. Như thế, tám lần tám này là sáu mươi bốn.

Lậu hoặc: Các lậu hoặc ấy là gì? Là dục lậu, hữu lậu, tà kiến lậu, vô minh lậu.

Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đâu? Nhờ vào Đạo Nhập Lưu, toàn thể tà kiến lậu được cạn kiệt, dục lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, hữu lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt, vô minh lậu đưa đến khổ cảnh được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây. Nhờ vào Đạo Nhất Lai, dục lậu thô thiển được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

Anāgāmimaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etth'ete āsavā khīyanti. Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati. Etth'ete āsavā khīyanti.

Na tassa addiṭṭham¹'idhatthi kiñci
atho aviññātamajānitabbam,
sabbam abhiññāsi yadatthi neyyam
tathāgato tena samantacakkhū'ti.

Samantacakkhūti kenaṭṭhenā samantacakkhu? Cuddasa buddhañāṇāni: dukkhe ñāṇam buddhañāṇam, dukkhasamudaye ñāṇam buddhañāṇam, —pe— sabbaññutaññam buddha ñāṇam, anāvaraṇaññam buddhañāṇam, imāni cuddasa buddhañāṇāni. Imesam cuddasannam buddhañāṇam attha ñāṇāni sāvakasādhāraṇāni, cha ñāṇāni asādhāraṇāni sāvakehi.

Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭho ñāto, aññāto dukkhaṭṭho natthī'ti samantacakkhu. Yaṁ samantacakkhu, tam paññindriyam, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhenā saddhindriyam, paggahaṭṭhenā viriyindriyam, upaṭṭhānaṭṭhenā satindriyam, avikkhepaṭṭhenā samādhindriyam.

Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭho diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya, aphassito paññāya dukkhaṭṭho natthī'ti samantacakkhu. Yaṁ samantacakkhu, tam paññindriyam, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhenā saddhindriyam, paggahaṭṭhenā viriyindriyam, upaṭṭhānaṭṭhenā satindriyam, avikkhepaṭṭhenā samādhindriyam.

Yāvatā samudayassa samudayaṭṭho —pe— Yāvatā nirodhassa nirodhaṭṭho —pe— Yāvatā maggassa maggaṭṭho —pe— Yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidāṭṭho —pe— Yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidāṭṭho —pe— Yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidāṭṭho —pe— Yāvatā patibhānapaṭisambhidāya patibhānapaṭisambhidāṭṭho —pe— Yāvatā indriyaparopariyatte ñāṇam —pe— Yāvatā sattānam āsayānusaye ñāṇam —pe— Yāvatā yamakapāṭihire ñāṇam —pe— Yāvatā mahākaruṇāsamāpatti�ā ñāṇam —pe— Yāvatā sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭham sutam mutam viññātam pattaṁ pariyesitam anuvicaritam manasā, tam² ñātam diṭṭham viditam sacchikataṁ phassitam paññāya, aphassitam paññāya natthī'ti samantacakkhu. Yaṁ samantacakkhu, tam paññindriyam, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhenā saddhindriyam, paggahaṭṭhenā viriyindriyam, upaṭṭhānaṭṭhenā satindriyam, avikkhepaṭṭhenā samādhindriyam.

¹ adiṭṭham - Syā, PTS.

² 'tam' iti - Syā, PTS potthakesu natthi.

Nhờ vào Đạo Bất Lai, toàn thể dục lậu được cạn kiệt, hữu lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt, vô minh lậu có cùng ý nghĩa với điều ấy được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây. Nhờ vào Đạo A-la-hán, toàn thể hữu lậu được cạn kiệt, toàn thể vô minh lậu được cạn kiệt. Các lậu hoặc ấy được cạn kiệt tại đây.

*Không gì ở nơi đây → không được thấy bởi Ngài,
hoặc không nhận thức được, hoặc không thể biết đến,
Ngài biết rõ tất cả mọi điều có thể biết,
vì thế đức Như Lai là vị có Toàn Nhẫn.*

Toàn Nhẫn: Toàn Nhẫn theo ý nghĩa gì? Mười bốn Phật trí: Trí về Khổ là Phật trí. Trí về nhân sanh Khổ là Phật trí. ... (nt)... Trí Toàn Giác là Phật trí. Trí không bị ngăn che là Phật trí. Đây là 14 Phật trí. Trong số 14 Phật trí, có 8 loại trí là phổ thông đến các vị Thinh Văn, 6 loại trí (sau cùng) là không phổ thông đến các vị Thinh Văn.

‘Cho đến ý nghĩa của Khổ đối với Khổ là đã được biết, không có ý nghĩa (nào) của Khổ là không được biết’ là Toàn Nhẫn. Điều gì là Toàn Nhẫn, điều ấy là tuệ quyền. Do nhờ năng lực của tuệ quyền, có tín quyền theo ý nghĩa cương quyết, có tấn quyền theo ý nghĩa ra sức, có niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập, có định quyền theo ý nghĩa không tản mạn.

‘Cho đến ý nghĩa của Khổ đối với Khổ là đã được thấy, đã được biết đến, đã được tác chứng, đã được chạm đến bởi tuệ, không có ý nghĩa (nào) của Khổ là không được chạm đến bởi tuệ’ là Toàn Nhẫn. Điều gì là Toàn Nhẫn, điều ấy là tuệ quyền. ... (như trên)...

‘Cho đến ý nghĩa của nhân sanh (Khổ) đối với nhân sanh (Khổ) ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự diệt tận (Khổ) đối với sự diệt tận (Khổ) ... ‘Cho đến ý nghĩa của Đạo đối với Đạo ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự phân tích ý nghĩa đối với sự phân tích ý nghĩa ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự phân tích pháp đối với sự phân tích pháp ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự phân tích ngôn từ đối với sự phân tích ngôn từ ... ‘Cho đến ý nghĩa của sự phân tích phép biện giải đối với sự phân tích phép biện giải ... ‘Cho đến trí biết được khả năng của người khác ... ‘Cho đến trí về thiên kiến và xu hướng ngủ ngầm của chúng sanh ... ‘Cho đến trí song thông ... ‘Cho đến trí về sự thể nhập đại bi ... ‘Cho đến điều đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, đã đạt đến, đã được tầm cầu, đã được đeo đuổi bởi tâm trí của thế gian tinh luân cõi chư thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư thiên và loài người, điều ấy là được biết, đã được thấy, đã được biết đến, đã được tác chứng, đã được chạm đến bởi tuệ, không gì là không được chạm đến bởi tuệ’ là Toàn Nhẫn. Điều gì là Toàn Nhẫn, điều ấy là tuệ quyền. Do nhờ năng lực của tuệ quyền, có tín quyền theo ý nghĩa cương quyết, có tấn quyền theo ý nghĩa ra sức, có niệm quyền theo ý nghĩa thiết lập, có định quyền theo ý nghĩa không tản mạn.

Saddahanto paggañhāti, paggañhanto saddahati. Saddahanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento saddahati. Saddahanto samādahati, samādahanto saddahati saddahanto pajānāti, pajānanto saddahati. Paggāñhanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento paggañhāti. Paggāñhanto samādahati, samādahanto paggañhāti. Paggāñhanto pajānāti, pajānanto paggañhāti. Paggāñhanto saddahati, saddahanto paggañhāti. Upaṭṭhāpento samādahati, samādahanto upaṭṭhāpeti. Upaṭṭhāpento pajānāti, pajānanto upaṭṭhāpeti. Upaṭṭhāpento saddahati, saddahanto upaṭṭhāpeti. Upaṭṭhāpento paggañhāti, paggañhanto upaṭṭhāpeti. Samādahanto pajānāti, pajānanto samādahati. Samādahanto saddahati, saddahanto samādahati. Samādahanto paggañhāti, paggañhanto samādahati. Samādahanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento samādahati. Pajānanto saddahati, saddahanto pajānāti. Pajānanto paggañhāti. Paggāñhanto pajānāti. Pajānanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento pajānāti. Pajānanto samādahati, samādahanto pajānāti.

Saddahitattā paggahitam, paggahitattā saddahitam; saddahitattā upaṭṭhāpitam, upaṭṭhāpitattā saddahitam; saddahitattā samādahitam, samādahitattā saddahitam; saddahitattā pajānitam, pajānitattā saddahitam; paggahitattā upaṭṭhāpitam, upaṭṭhāpitattā paggahitam; paggahitattā samādahitam, samādahitattā paggahitam; paggahitattā pajānitam, pajānitattā paggahitam; paggahitattā saddahitam, saddahitattā upaṭṭhāpitam, upaṭṭhāpitattā samādahitam, samādahitattā upaṭṭhāpitam; upaṭṭhāpitattā pajānitam, pajānitattā samādahitam; samādahitattā saddahitam, saddahitattā samādahitam; samādahitattā pajānitam, pajānitattā samādahitam; samādahitattā saddahitam, saddahitattā samādahitam; samādahitattā pajānitam, pajānitattā saddahitam, saddahitattā pajānitam; pajānitattā upaṭṭhāpitam, upaṭṭhāpitattā pajānitam, pajānitattā samādahitam, samādahitattā pajānitam.

Yam buddhacakkhu, tam buddhañānam; yam buddhañānam, tam buddhacakkhu, yena cakkhunā tathāgato satte passati apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino¹ appekacce na paralokavajjabhayadassāvino.

¹ bhayadassāvina - Syā.

Trong khi có đức tin vị ấy ra sức, trong khi ra sức vị ấy có đức tin; trong khi có đức tin vị ấy thiết lập, trong khi thiết lập vị ấy có đức tin; trong khi có đức tin vị ấy tập trung (tâm), trong khi tập trung (tâm) vị ấy có đức tin; trong khi có đức tin vị ấy nhận biết, trong khi nhận biết vị ấy có đức tin. Trong khi ra sức vị ấy thiết lập, trong khi thiết lập vị ấy ra sức; trong khi ra sức vị ấy tập trung (tâm) ...; trong khi ra sức vị ấy nhận biết ...; trong khi ra sức vị ấy có đức tin, trong khi có đức tin vị ấy ra sức. Trong khi thiết lập vị ấy tập trung (tâm), trong khi tập trung (tâm) vị ấy thiết lập; trong khi thiết lập vị ấy nhận biết, ...; trong khi thiết lập vị ấy có đức tin, ...; trong khi thiết lập vị ấy ra sức, trong khi ra sức vị ấy thiết lập. Trong khi tập trung (tâm) vị ấy nhận biết, trong khi nhận biết vị ấy tập trung (tâm); trong khi tập trung (tâm) vị ấy có đức tin ...; trong khi tập trung (tâm) vị ấy ra sức, ...; trong khi tập trung (tâm) vị ấy thiết lập, trong khi thiết lập vị ấy tập trung (tâm). Trong khi nhận biết vị ấy có đức tin, trong khi có đức tin vị ấy nhận biết; trong khi nhận biết vị ấy ra sức ...; trong khi nhận biết vị ấy thiết lập ...; trong khi nhận biết vị ấy tập trung (tâm), trong khi tập trung (tâm) vị ấy nhận biết.

Ra sức nhờ bản thân có đức tin, có đức tin nhờ bản thân ra sức; được thiết lập nhờ bản thân có đức tin, có đức tin nhờ bản thân được thiết lập; được định tĩnh nhờ bản thân có đức tin, có đức tin nhờ bản thân được định tĩnh; nhận biết nhờ bản thân có đức tin, có đức tin nhờ bản thân nhận biết. Được thiết lập nhờ bản thân ra sức, ra sức nhờ bản thân được thiết lập; được định tĩnh nhờ bản thân ra sức ...; nhận biết nhờ bản thân ra sức ...; có đức tin nhờ bản thân ra sức, ra sức nhờ bản thân có đức tin. Được định tĩnh nhờ bản thân được thiết lập, được thiết lập nhờ bản thân được định tĩnh; nhận biết nhờ bản thân được thiết lập ...; có đức tin nhờ bản thân được thiết lập ...; ra sức nhờ bản thân được thiết lập, được thiết lập nhờ bản thân ra sức. Nhận biết nhờ bản thân được định tĩnh, được định tĩnh nhờ bản thân nhận biết; có đức tin nhờ bản thân được định tĩnh ...; ra sức nhờ bản thân được định tĩnh ...; được thiết lập nhờ bản thân được định tĩnh, được định tĩnh nhờ bản thân được thiết lập. Có đức tin nhờ bản thân nhận biết, nhận biết nhờ bản thân có đức tin; ra sức nhờ bản thân nhận biết, nhận biết nhờ bản thân ra sức; được thiết lập nhờ bản thân nhận biết, nhận biết nhờ bản thân được thiết lập; được định tĩnh nhờ bản thân nhận biết, nhận biết nhờ bản thân được định tĩnh.

Điều gì là Phật Nhãm, điều ấy là Phật Trí. Điều gì là Phật Trí, điều ấy là Phật Nhãm. Nhờ vào nhãm ấy, đức Như Lai nhìn thấy các chúng sanh có mắt bị vẩy bụi ít và có mắt bị vẩy bụi nhiều, có giác quan sắc sảo và có giác quan cùn lụt, có tánh khí tốt và có tánh khí tồi, dễ hướng dẫn và khó hướng dẫn, một số chúng sanh thấy được sự sơ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, một số chúng sanh không thấy được sự sơ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác.

Apparajakkhe mahārajakkheti saddho puggalo apparajakkho, assaddho puggalo mahārajakkho; āraddhviriyo puggalo apparajakkho, kusīto puggalo mahārajakkho; upaṭṭhitassati¹ puggalo apparajakkho, muṭṭhassati puggalo mahārajakkho; samāhito puggalo apparajakkho; asamāhito puggalo mahārajakkho; paññavā puggalo apparajakkho, dappañño puggalo mahārajakkho.

Tikkhindriye mudindriyeti saddho puggalo tikkhindriyo, assaddho puggalo mudindriyo, —pe— paññavā puggalo tikkhindriyo, dappañño puggalo mudindriyo.

Svākāre dvākāreti saddho puggalo svākāro, assaddho puggalo dvākāro; —pe— paññavā puggalo svākāro, dappañño puggalo dvākāro.

Suviññāpaye duviññāpayeti saddho puggalo suviññāpayo, assaddho puggalo duviññāpayo; —pe— paññavā puggalo suviññāpayo, dappañño puggalo duviññāpayo.

Appekacce paralokavajjabhayadassāvino appekacce na paralokavajjabhayadassāvinoti saddho puggalo paralokavajjabhayadassāvī, assaddho puggalo na paralokavajjabhayadassāvī; —pe— paññavā puggalo paralokavajjabhayadassāvī, dappañño puggalo na paralokavajjabhayadassāvī.

Lokoti khandhaloko dhātuloko āyatanaloko vipattibhavaloko vipattisambhavaloko sampattibhavaloko sampattisambhavaloko.

Eko loko: sabbe sattā āhāraṭṭhitikā, dve lokā: nāmañca rūpañca, tayo lokā: tisso vedanā, cattāro lokā: cattāro āhārā, pañca lokā: pañcupādānakkhandhā, cha lokā: cha ajjhattikāni āyatanañi, satta lokā: satta viññānaṭṭhitayo, aṭṭha lokā: aṭṭha lokadhammā, nava lokā: nava sattāvāsā, dasa lokā: dasāyatanāni, dvādasa lokā: dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa lokā: aṭṭhārasa dhātuyo.

Vajjanti sabbe kilesā vajjā, sabbe duccaritā vajjā, sabbe abhisāñkhārā vajjā, sabbe bhavagāmikammā vajjā. Iti imasmiñca loke imasmiñca vajje tibbā bhayasaññā paccūpaṭṭhitā honti, seyyathāpi ukkhittāsike vadake.

Imehi paññāsāya ākārehi imāni pañcindriyāni jānāti passati aññāti paṭivijjhati’ti.

**Tatiyo bhāṇavāro.
Indriyakathā samattā.**

¹ upaṭṭhitassati - Machasam.

Có mắt bị vấy bụi ít và có mắt bị vấy bụi nhiều: Người có đức tin là có mắt bị vấy bụi ít, người không có đức tin là có mắt bị vấy bụi nhiều. Người có sự cố gắng tinh tấn ... bị vấy bụi ít, người biếng nhác ... bị vấy bụi nhiều. Người có niêm được thiết lập ... bị vấy bụi ít, người có niêm bị quên lãng ... bị vấy bụi nhiều. Người định tĩnh ... bị vấy bụi ít, người được định tĩnh ... bị vấy bụi nhiều. Người có tuệ là có mắt bị vấy bụi ít, người có tuệ kém là có mắt bị vấy bụi nhiều.

Có giác quan sắc sảo và có giác quan cùn lụt: Người có đức tin là có giác quan sắc sảo, người không có đức tin là có giác quan cùn lụt. ... (như trên)... Người có tuệ là có giác quan sắc sảo, người có tuệ kém là có giác quan cùn lụt.

Có tánh khí tốt và có tánh khí tồi: Người có đức tin là có tánh khí tốt, người không có đức tin là có tánh khí tồi. ... (như trên)... Người có tuệ là có tánh khí tốt, người có tuệ kém là có tánh khí tồi.

Dễ hướng dẫn và khó hướng dẫn: Người có đức tin là dễ hướng dẫn, người không có đức tin là khó hướng dẫn. ... (như trên)... Người có tuệ là dễ hướng dẫn, người có tuệ kém là khó hướng dẫn.

Một số chúng sanh thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, một số chúng sanh không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác: Người có đức tin thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người không có đức tin không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác ... (nt)... Người có tuệ thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác, người có tuệ kém không thấy được sự sợ hãi ở tội lỗi và sự (tái sanh) vào thế giới khác.

Thế giới: Thế giới của các uẩn, thế giới của các giới, thế giới của các xứ, thế giới có sự bất hạnh, thế giới đem lại sự bất hạnh, thế giới có sự thuận lợi, thế giới đem lại sự thuận lợi.

Một thế giới là tất cả chúng sanh được tồn tại nhờ vật thực. Hai thế giới là danh và sắc. Ba thế giới là 3 thọ. Bốn thế giới là 4 loại vật thực. Năm thế giới là 5 thủ uẩn. Sáu thế giới là 6 nội xứ. Bảy thế giới là 7 trú xứ của thức. Tám thế giới là 8 pháp thế gian. Chín thế giới là 9 nơi cư trú của chúng sanh. Mười thế giới là 10 xứ. Mười hai thế giới là 12 xứ. Mười tám thế giới là 18 giới.

Tội lỗi: Tất cả phiền não là tội lỗi, tất cả ác hạnh là tội lỗi, tất cả các hành là tội lỗi, tất cả nghiệp đưa đến hữu là tội lỗi. Như thế, tưởng đến sự kinh hãi sắc bén về thế giới này và về tội lỗi này đã được đề cập, cũng giống như (tưởng đến sự kinh hãi) về cuộc chém giết có thanh gươm đã được vung lên.

(Vì ấy) biết được, thấy được, hiểu được, thấu triệt năm quyền này thông qua 50 biểu hiện này.

**Tụng Phẩm thứ ba.
Phần Giảng về Quyền được đầy đủ.**

V. VIMOKKHA KATHĀ

[Sāvatthinidānam]¹

“Tayome bhikkhave, vimokkhā, katame tayo? Suññato vimokkho, animitto vimokkho, appañihito vimokkho. Ime kho bhikkhave, tayo vimokkhā.”

Apica- atthasatthi vimokkhā: suññato vimokkho, animitto vimokkho, appañihito vimokkho, ajjhattavuṭṭhāno vimokkho, bahiddhāvuṭṭhāno vimokkho, dubhatovuṭṭhāno vimokkho, ajjhattavuṭṭhānā cattāro vimokkhā, bahiddhāvuṭṭhānā cattāro vimokkhā, dubhatovuṭṭhānā cattāro vimokkhā, ajjhattavuṭṭhānānaṁ anulomā cattāro vimokkhā, bahiddhāvuṭṭhānānaṁ anulomā cattāro vimokkhā, dubhatovuṭṭhānānaṁ anulomā cattāro vimokkhā, ajjhattavuṭṭhānapaṭippassaddhī² cattāro vimokkhā, bahiddhāvuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā, dubhatovuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā. ‘Rūpī rūpāni passati’ti vimokkho, ‘ajjhattam arūpasaññī bahiddhārūpāni passati’ti vimokkho, ‘subhant’eva adhimutto hoti’ti vimokkho. Ākāsanañcāyatana-samāpattivimokkho, viññāṇañcāyatana-samāpattivimokkho, ākiñ-caññāyatana-samāpattivimokkho, nevasaññānasaññāyatana-samā-pattivimokkho, saññāvedayitanirodhasamāpattivimokkho. Samaya-vimokkho, asamayavimokkho, sāmayiko³ vimokkho, asāmayiko vimokkho. Kuppo vimokkho akuppo vimokkho. Lokiyo vimokkho, lokuttaro vimokkho, sāsavo vimokkho, anāsavo vimokkho. Sāmiso vimokkho, nirāmiso vimokkho, nirāmissā⁴ nirāmisataro vimokkho, pañihito vimokkho, appañihito vimokkho, pañihitapaṭippassaddhi vimokkho. Saññutto vimokkho, visaññutto vimokkho, ekattavimokkho, nānattavimokkho, saññāvivimokkho, nāñavivimokkho, sītisiyāvivimokkho,⁵ jhānavivimokkho, anupādā cittassa vimokkho.

Vimokkhuddeso.

Katamo suññato vimokkho? “Idha bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: ‘Suññamidaññi attena vā attaniyena vā’ti. ‘So tattha abhinivesam na karoti’ti suññato vimokkho. Ayam suññato vimokkho.

¹ paripuṇṇanidānā - Syā, Sī, PTS; puramanidānānaṁ - Machasam.

² ajjhattavuṭṭhānā paṭippassaddhī - Syā, PTS, Sī.

³ sāmayiko - Pu. ⁴ ‘nirāmissā’ti tāyi potthake natthi. ⁵ sītisitāvivimokkho - Pu.

V. GIẢNG VỀ GIẢI THOÁT:

[**Duyên khởi ở Sāvatthī**]

Này các tỳ khưu, đây là ba giải thoát. Ba là gì? Không tánh giải thoát, vô tướng giải thoát, vô nguyện giải thoát. Nay các tỳ khưu, đây là ba giải thoát.

Và còn có 68 giải thoát: không tánh giải thoát, vô tướng giải thoát, vô nguyện giải thoát, giải thoát có sự ly khai nội phần, giải thoát có sự ly khai ngoại phần, giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần), bốn giải thoát có sự ly khai nội phần, bốn giải thoát có sự ly khai ngoại phần, bốn giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần), bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai nội phần, bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai ngoại phần, bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai cả hai (nội ngoại phần), bốn giải thoát tịnh do sự ly khai nội phần, bốn giải thoát tịnh do sự ly khai ngoại phần, bốn giải thoát tịnh do sự ly khai cả hai (nội ngoại phần), ‘Có sắc, (vị ấy) thấy các sắc’ là giải thoát, ‘Có tướng vô sắc ở nội phần, (hành giả) thấy các sắc thuộc ngoại phần’ là giải thoát, ‘Khuynh hướng thuần về điều tốt đẹp’ là giải thoát, sự chứng đạt không vô biên xứ là giải thoát, sự chứng đạt thức vô biên xứ là giải thoát, sự chứng đạt vô sở hữu xứ là giải thoát, sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ là giải thoát, sự chứng đạt sự diệt tận thọ tưởng là giải thoát, giải thoát có thời hạn, giải thoát vô thời hạn, giải thoát phụ thuộc thời hạn, giải thoát không phụ thuộc thời hạn, giải thoát có thể chuyển đổi, giải thoát không thể chuyển đổi, giải thoát thuộc thế gian, giải thoát vượt trên thế gian, giải thoát còn lâu hoặc, giải thoát không còn lâu hoặc, giải thoát còn hệ lụy vật chất, giải thoát không còn hệ lụy vật chất, giải thoát không còn hệ lụy vật chất và vượt trên không còn hệ lụy vật chất, ước nguyện giải thoát, vô nguyện giải thoát, an tịnh ước nguyện giải thoát, giải thoát bị ràng buộc, giải thoát không bị ràng buộc, giải thoát có bản chất giống nhau, giải thoát có bản chất khác nhau, giải thoát do tưởng, giải thoát do trí, giải thoát có sự bình lặng, giải thoát do thiền, giải thoát của tâm không chấp thủ.

Phần giải thích về Giải Thoát.

Không tánh giải thoát là gì? Ở đây, vị tỳ khưu đi đến khu rừng, hoặc đi đến gốc cây, hoặc đi đến nơi thanh vắng suy nghiệm rằng: “Điều này là không đối với tự ngã hoặc đối với vật phụ thuộc vào tự ngã.” ‘Vị ấy không cố chấp vào điều ấy’ là không tánh giải thoát. Đây là không tánh giải thoát.

Katamo animitto vimokkho? Idha bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: ‘suññamidam attena vā attaniyena vā’ti. So tattha nimittam na karotī’ti animitto vimokkho. Ayañ animitto vimokkho.

Katamo appañihito vimokkho? Idha bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: ‘Suññamidam attena vā attaniyena vā’ti. So tattha pañidhim na karotī’ti appañihito vimokkho. Ayañ appañihito vimokkho.

Katamo ajjhattavuṭṭhāno vimokkho? Cattāri jhānāni. Ayañ ajjhattavuṭṭhāno vimokkho.

Katamo bahiddhāvuṭṭhāno vimokkho: catasso arūpasamāpattiyo, ayañ bahiddhāvuṭṭhāno vimokkho.

Katamo dubhatovuṭṭhāno vimokkho? Cattāro ariyamaggā. Ayañ dubhatovuṭṭhāno vimokkho.

Katame ajjhattavuṭṭhānā cattāro vimokkhā? Pathamam jhānam¹ nīvaraṇehi vuṭṭhāti, dutiyam jhānam vitakkavicārehi vuṭṭhāti, tatiyam jhānam pītiyā vuṭṭhāti, catuttham jhānam sukhadukkhehi vuṭṭhāti. Ime ajjhattavuṭṭhānā cattāro vimokkhā.

Katame bahiddhāvuṭṭhānā cattāro vimokkhā? Ākāsānañcāyatana samāpatti rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya vuṭṭhāti, viññāṇañcāyatana samāpatti ākāsānañcāyatana saññāya vuṭṭhāti, ākiñcaññāyatana samāpatti viññāṇañcāyatana saññāya vuṭṭhāti, nevasaññānāsaññāyatana samāpatti ākiñcaññāyatana saññāya vuṭṭhāti. Ime bahiddhāvuṭṭhānā cattāro vimokkhā.

Katame dubhatovuṭṭhānā cattāro vimokkhā? Sotāpattimaggo sakkāyadiṭṭhivicikicchāsilabbataparāmāsā ditṭhānusayā vicikicchānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; sakadāgāmimaggo olārikā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā olārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti; anāgāmimaggo aṇusahagatā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā aṇusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti;

¹ paṭhamajjhānam - Syā, PTS.

Vô tướng giải thoát là gì? Ở đây, vị tỳ khưu đi đến khu rừng, hoặc đi đến gốc cây, hoặc đi đến nơi thanh vắng suy nghiệm rằng: “Điều này là không đối với tự ngã hoặc đối với vật phụ thuộc vào tự ngã.” ‘Vì ấy không tạo ra hiện tướng’ là vô tướng giải thoát. Đây là vô tướng giải thoát.

Vô nguyện giải thoát là gì? Ở đây, vị tỳ khưu đi đến khu rừng, hoặc đi đến gốc cây, hoặc đi đến nơi thanh vắng suy nghiệm rằng: “Điều này là không đối với tự ngã hoặc đối với vật phụ thuộc vào tự ngã.” ‘Vì ấy không ước nguyện điều ấy’ là vô nguyện giải thoát. Đây là vô nguyện giải thoát.

Giải thoát có sự ly khai nội phần là gì? Là bốn thiền. Đây là giải thoát có sự ly khai nội phần.

Giải thoát có sự ly khai ngoại phần là gì? Là bốn sự chứng đạt (thiền) vô sắc. Đây là giải thoát có sự ly khai ngoại phần.

Giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần) là gì? Là bốn Thánh Đạo. Đây là giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần).

Bốn giải thoát có sự ly khai nội phần là gì? Sơ thiền thoát ra khỏi các pháp ngăn che, nhị thiền thoát ra khỏi tâm và tú, tam thiền thoát ra khỏi hỷ, tứ thiền thoát ra khỏi lạc và khổ. Đây là bốn giải thoát có sự ly khai nội phần.

Bốn giải thoát có sự ly khai ngoại phần là gì? Sự chứng đạt không vô biên xứ thoát ra khỏi sự nghĩ tưởng về sắc, sự nghĩ tưởng về bất bình, sự nghĩ tưởng về khác biệt; sự chứng đạt thức vô biên xứ thoát ra khỏi sự nghĩ tưởng về không vô biên xứ; sự chứng đạt vô sở hữu xứ thoát ra khỏi sự nghĩ tưởng về thức vô biên xứ; sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ thoát ra khỏi sự nghĩ tưởng về vô sở hữu xứ. Đây là bốn giải thoát có sự ly khai ngoại phần.

Bốn giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần) là gì? Đạo Nhập Lưu thoát ra khỏi sự nhận thức sai trái về thân, sự hoài nghi, sự bám víu vào giới và nghi thức, tà kiến ngủ ngầm, hoài nghi ngủ ngầm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Đạo Nhất Lai thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, ái dục ngủ ngầm, bất bình ngủ ngầm có tính chất thô thiển, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Đạo Bất Lai thoát ra khỏi sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần.

Arahattamaggo rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Ime dubhatovuṭṭhānā cattāro vimokkhā.

Katame ajjhattavuṭṭhānānaṁ anulomā cattāro vimokkhā? Paṭhamam jhānam paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca, dutiyam jhānam paṭilābhatthāya —pe— tatiyam jhānam paṭilābhatthāya —pe— catuttham jhānam paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca. Ime ajjhattavuṭṭhānānaṁ anulomā cattāro vimokkhā.

Katame bahiddhāvuṭṭhānānaṁ anulomā cattāro vimokkhā? Ākāsānañcāyatanasamāpattim paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca, viññāṇañcāyatanasamāpattim —pe— ākiñcaññāyatanasamāpattim —pe— nevasaññānāsaññāyatanasamāpattim paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca. Ime bahiddhāvuṭṭhānānaṁ anulomā cattāro vimokkhā.

Katame dubhatovuṭṭhānānaṁ anulomā cattāro vimokkhā? Sotāpattimaggam paṭilābhatthāya aniccānupassanā dukkhānupassanā anattānupassanā, sakadāgāmimaggam paṭilābhatthāya —pe— anāgāmimaggam paṭilābhatthāya —pe— arahattamaggam paṭilābhatthāya aniccānupassanā dukkhānupassanā anattānupassanā. Ime dubhatovuṭṭhānānaṁ anulomā cattāro vimokkhā.

Katame ajjhattavuṭṭhāna¹paṭippassaddhī cattāro vimokkhā? Paṭhamassa jhānassa² paṭilābho vā vipāko vā, dutiyassa jhānassa —pe— tatiyassa jhānassa —pe— catutthassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā. Ime ajjhattavuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā.

Katame bahiddhāvuṭṭhāna³paṭippassaddhī cattāro vimokkhā? Ākāsānañcāyatanasamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā —pe— ākiñcaññāyatanasamāpattiyā —pe— nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā. Ime bahiddhāvuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā.

Katame dubhatovuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā? Sotāpattimaggassa sotāpattiphalam, sakadāgāmimaggassa sakadāgāmiphalam, anāgāmimaggassa anāgāmiphalam, arahattamaggassa arahattaphalam. Ime dubhatovuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā.

¹ ajjhattavuṭṭhānā - Syā, PTS.

² paṭhamajjhānassa - Syā, PTS.

³ bahiddhāvuṭṭhānā - Syā, PTS.

Đạo A-la-hán thoát ra khỏi ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, vô minh, ngã mạn ngủ ngầm, ái hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm, thoát ra khỏi các phiền não xu hướng theo điều ấy và (ra khỏi) các uẩn, thoát ra khỏi tất cả các hiện tượng ngoại phần. Đây là bốn giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần).

Bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai nội phần là gì? Tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sơ thiền, ... (như trên)... nhằm mục đích thành tựu nhị thiền, ... (như trên)... nhằm mục đích thành tựu tam thiền, tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu tứ thiền. Đây là bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai nội phần.

Bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai ngoại phần là gì? Tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt không vô biên xứ, ... (như trên)... nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt thức vô biên xứ, ... (như trên)... nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt vô sở hữu xứ, tâm tứ hỷ lạc và sự chuyên nhất của tâm nhằm mục đích thành tựu sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ. Đây là bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai ngoại phần.

Bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai cả hai (nội ngoại phần) là gì? Quán xét về vô thường, quán xét về khổ não, quán xét về vô ngã nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhập Lưu, ... (như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo Nhất Lai, ... (như trên)... nhằm mục đích thành tựu Đạo Bất Lai, quán xét về vô thường, quán xét về khổ não, quán xét về vô ngã nhằm mục đích thành tựu Đạo A-la-hán. Đây là bốn giải thoát thuận theo các sự ly khai cả hai (nội ngoại phần).

Bốn giải thoát tịnh do sự ly khai nội phần là gì? Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sơ thiền, ... (như trên)... của nhị thiền, ... (như trên)... của tam thiền, sự thành tựu hoặc nghiệp quả của tứ thiền. Đây là bốn giải thoát tịnh do sự ly khai nội phần.

Bốn giải thoát tịnh do sự giải thoát có sự ly khai ngoại phần là gì? Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sự chứng đạt không vô biên xứ, ... (như trên)... của sự chứng đạt thức vô biên xứ, ... (như trên)... của sự chứng đạt vô sở hữu xứ, sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ. Đây là bốn giải thoát tịnh do sự giải thoát có sự ly khai ngoại phần.

Bốn giải thoát tịnh do sự giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần) là gì? Quả Nhập Lưu của Đạo Nhập Lưu, Quả Nhất Lai của Đạo Nhất Lai, Quả Bất Lai của Đạo Bất Lai, Quả A-la-hán của Đạo A-la-hán. Đây là bốn giải thoát tịnh do sự giải thoát có sự ly khai cả hai (nội ngoại phần).

Katham ‘rūpī rūpāni passatī’ti vimokkho? Idhekacco ajjhattam paccattam nīlanimittam manasikaroti, nīlasaññam paṭilabhati, so tam nimittam suggahitam karoti, sūpadhāritaṁ upadhāreti, svāvatthitam avatthāpeti¹ so tam nimittam suggahitam katvā sūpadhāritam upadhāretvā svāvatthitam avatthāpetvā bahiddhā nīlanimitte cittam upasam̄harati, nīlasaññam paṭilabhati. So tam nimittam suggahitam karoti, sūpadhāritam upadhāreti, svāvatthitam avatthāpeti,¹ so tam nimittam suggahitam katvā sūpadhāritam upadhāretvā svāvatthitam² avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulikaroti. Tassa evam hoti: ‘Ajjhattañca bahiddhā ca ubhayamidam rūpan’ti rūpasaññī hoti.

Idhekacco ajjhattam paccattam pītanimittam —pe— lohitanimittam —pe— odātanimittam manasikaroti, odātanimittam paṭilabhati; so tam nimittam suggahitam karoti, sūpadhāritam upadhāreti, svāvatthitam avatthāpeti;¹ so tam nimittam suggahitam katvā sūpadhāritam upadhāretvā svāvatthitam avatthāpetvā bahiddhā odātanimitte cittam upasam̄harati, odātasaññam paṭilabhati; so tam nimittam suggahitam karoti, sūpadhāritam upadhāreti, svāvatthitam avatthāpeti, so tam nimittam suggahitam katvā sūpadhāritam upadhāretvā svāvatthitam avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulikaroti. Tassa evam hoti: ‘Ajjhattañca bahiddhā ca ubhayamidam rūpan’ti rūpasaññī hoti. Evam ‘rūpī rūpāni passatī’ti vimokkho.

Katham ‘ajjhattam arūpasaññī³ bahiddhā rūpāni passatī’ti vimokkho? Idhekacco ajjhattam paccattam nīlanimittam na manasikaroti, nīlasaññam na paṭilabhati, bahiddhā nīlanimitte cittam upasam̄harati, nīlasaññam paṭilabhati; so tam nimittam suggahitam karoti, sūpadhāritam upadhāreti, svāvatthitam avatthāpeti. So tam nimittam suggahitam katvā sūpadhāritam upadhāretvā svāvatthitam avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulikaroti. Tassa evam hoti: ‘Ajjhattam arūpaṁ bahiddhā rūpamidan’ti rūpasaññī hoti.

Idhekacco ajjhattam paccattam pītanimittam —pe— lohitanimittam —pe— odātanimittam na manasikaroti, odātasaññam na paṭilabhati, bahiddhā odātanimitte cittam upasam̄harati, odātatasaññam paṭilabhati; so tam nimittam suggahitam karoti, sūpadhāritam upadhāreti, svāvatthitam avatthāpeti; so tam nimittam suggahitam katvā sūpadhāritam upadhāretvā svāvatthitam avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulikaroti. Tassa evam hoti: ‘Ajjhattam arūpaṁ bahiddhā rūpamidan’ti rūpasaññī hoti. Evam ‘ajjhattam arūpasaññī bahiddhā rūpāni passatī’ti vimokkho.

¹ vavatthāpeti - Pu.

² sāvatthitam - Sī 2.

³ arūpasaññī - Syā, Sī 1, 2.

‘Có sắc, (vì ấy) thấy các sắc’ là giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây có người tác ý về hiện tướng màu xanh ở nội phần thuộc bản thân và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu xanh. Vì ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, lưu lại hiện tướng đã khéo được lưu lại, nhận định hiện tướng đã khéo được nhận định. Sau khi làm cho hiện tướng ấy đã khéo được nắm giữ, lưu lại hiện tướng đã khéo được nhận định, vị ấy chuyên chú tâm vào hiện tướng màu xanh ở ngoại phần và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu xanh. Vì ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, lưu lại hiện tướng đã khéo được lưu lại, nhận định hiện tướng đã khéo được nhận định. Sau khi đã làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, lưu lại hiện tướng đã khéo được lưu lại, nhận định hiện tướng đã khéo được nhận định, vị ấy rèn luyện, tu tập, làm cho sung mãn. Vì ấy khởi ý như vậy: “Sắc này thuộc cả hai nội phần và ngoại phần” là có sự nghĩ tưởng về sắc.

Ở đây có người tác ý về hiện tướng màu vàng ... (nt)... hiện tướng màu đỏ ... (nt)... hiện tướng màu trắng ở nội phần thuộc bản thân và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu trắng. Vì ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ... (nt)... Sau khi làm cho hiện tướng ấy đã khéo được nắm giữ, ... (nt)... vị ấy chuyên chú tâm vào hiện tướng màu trắng thuộc ngoại phần và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu trắng. Vì ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ... (nt)... Sau khi đã làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ... (nt)... vị ấy rèn luyện, tu tập, làm cho sung mãn hiện tướng ấy. Vì ấy khởi ý như vậy: “Sắc này thuộc cả hai nội phần và ngoại phần” là có sự nghĩ tưởng về sắc. ‘Có sắc, (vì ấy) thấy các sắc’ là giải thoát là (có ý nghĩa) như thế.

‘Có tướng vô sắc ở nội phần, (hành giả) thấy các sắc thuộc ngoại phần’ là giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây có người không tác ý về hiện tướng màu xanh ở nội phần thuộc bản thân và không thành tựu sự nghĩ tưởng về màu xanh. Vì ấy chuyên chú tâm vào hiện tướng màu xanh thuộc ngoại phần và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu xanh. Vì ấy làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ... (nt)... Sau khi đã làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ... (nt)... vị ấy rèn luyện, tu tập, làm cho sung mãn hiện tướng ấy. Vì ấy khởi ý như vậy: “Vô sắc thuộc nội phần, sắc này thuộc ngoại phần” là có sự nghĩ tưởng về sắc.

Ở đây có người không tác ý về hiện tướng màu vàng ... (nt)... hiện tướng màu đỏ ... (nt)... hiện tướng màu trắng ở nội phần thuộc bản thân và không thành tựu sự nghĩ tưởng về màu trắng. Vì ấy chuyên chú tâm vào hiện tướng màu trắng thuộc ngoại phần và thành tựu sự nghĩ tưởng về màu trắng. Vì ấy làm cho hiện tướng khéo được nắm giữ, ... (nt)... Sau khi đã làm cho hiện tướng ấy khéo được nắm giữ, ... (nt)... vị ấy rèn luyện, tu tập, làm cho sung mãn hiện tướng ấy. Vì ấy khởi ý như vậy: “Vô sắc thuộc nội phần, sắc này thuộc ngoại phần.” ‘Có tướng vô sắc ở nội phần, (hành giả) thấy các sắc thuộc ngoại phần’ là giải thoát là (có ý nghĩa) như thế.

Kathaṁ subhant'eva adhimutto¹ hotīti vimokkho? Idha bhikkhu mettā sahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim.² Iti uddhamadho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena³ pharitvā viharati, mettāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā⁴ honti. Karuṇā-sahagatena cetasā ekam disam —pe— karuṇāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Muditāsahagatena cetasā ekam disam —pe— muditāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Upekkhāsahagatena cetasā ekam disam —pe— upekkhāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Evaṁ ‘subhant’eva adhimutto hotīti vimokkho.

Katamo ākāsānañcāyatanaśamāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭighasaññānam atthaṅgamā nānattasaññānam amanasikārā ‘ananto ākāso’ti ākāsānañcāyatanaṁ upasampajja viharati. Ayam ākāsānañcāyatanaśamāpattivimokkho.

Katamo viññāṇañcāyatanaśamāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma ‘anantaṁ viññānan’ti viññāṇañcāyatanaṁ upasampajja viharati. Ayam viññāṇañcāyatanaśamāpattivimokkho.

Katamo ākiñcaññāyatanaśamāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṁ samatikkamma ‘natthi kiñci’ti ākiñcaññāyatanaṁ upasampajja viharati. Ayam ākiñcaññāyatanaśamāpattivimokkho.

Katamo nevasaññānāsaññāyatanaśamāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṁ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṁ upasampajja viharati. Ayam nevasaññānāsaññāyatanaśamāpattivimokkho.

Katamo saññāvedayitanirodhasamāpattivimokkho? Idha bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṁ samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. Ayam saññāvedayita-nirodhasamāpattivimokkho.

Katamo samayavimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayam samayavimokkho.

Katamo asamayavimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayam asamayavimokkho.

Katamo sāmayiko vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayam sāmayiko vimokkho.

¹ adhimatto - PTS; adhimokkho - Sī 1, 2.

² catuttham - Machasam, Syā, Sī 1, PTS.

³ abyāpajjhena - Syā, Sī 1, PTS.

⁴ appatikūlā - Sī 1, 2.

‘Khuynh hướng thuần về điều tốt đẹp’ là giải thoát là (có ý nghĩa) thế nào? Ở đây, vị tỳ khưu lan tỏa một phương với tâm từ ái rồi an trú, như vậy phương thứ nhì, như vậy phương thứ ba, như vậy phương thứ tư. Như thế vị ấy lan tỏa với tâm từ ái, bao la, lớn mạnh, vô lượng, không thù nghịch, không sân độc ở phía trên, ở phía dưới, ở phương ngang, ở khắp các nơi, khắp cả thế gian một cách trọn vẹn rồi an trú. Nhờ trạng thái phát triển của tâm từ ái, chúng sanh không có chống báng nhau. Ở đây, vị tỳ khưu lan tỏa một phương với tâm bi mẫn ... (như trên)... Nhờ trạng thái phát triển của tâm bi mẫn, chúng sanh không có chống báng nhau. Ở đây, vị tỳ khưu lan tỏa một phương với tâm hỷ ... (như trên)... Nhờ trạng thái phát triển của tâm hỷ, chúng sanh không có chống báng nhau. Ở đây, vị tỳ khưu lan tỏa một phương với tâm xả rồi an trú, ... (như trên)... Nhờ trạng thái phát triển của tâm xả, chúng sanh không có chống báng nhau. ‘Khuynh hướng thuần về điều tốt đẹp’ là giải thoát là (có ý nghĩa) như thế.

Sự chứng đạt không vô biên xứ là giải thoát gì? Ở đây, do sự hoàn toàn vượt qua các tưởng về sắc, do sự biến mất của các tưởng về bất bình, do không tác ý đến các tưởng về khác biệt một cách trọn vẹn, vị tỳ khưu chứng đạt không vô biên xứ ‘Không gian là không có giới hạn’ rồi an trú. Sự chứng đạt không vô biên xứ là giải thoát này.

Sự chứng đạt thức vô biên xứ là giải thoát gì? Ở đây, sau khi hoàn toàn vượt qua không vô biên xứ một cách trọn vẹn, vị tỳ khưu chứng đạt thức vô biên xứ ‘Thức là không có giới hạn’ rồi an trú. Sự chứng đạt thức vô biên xứ là giải thoát này.

Sự chứng đạt vô sở hữu xứ là giải thoát gì? Ở đây, sau khi hoàn toàn vượt qua thức vô biên xứ một cách trọn vẹn, vị tỳ khưu chứng đạt thức vô biên xứ ‘Không có bất cứ gì’ rồi an trú. Sự chứng đạt vô sở hữu xứ là giải thoát này.

Sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ là giải thoát gì? Ở đây, sau khi hoàn toàn vượt qua phi tưởng phi phi tưởng xứ một cách trọn vẹn, vị tỳ khưu chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ rồi an trú. Sự chứng đạt phi tưởng phi phi tưởng xứ là giải thoát này.

Sự chứng đạt sự diệt tận thọ tưởng là giải thoát gì? Ở đây, sau khi hoàn toàn vượt qua phi tưởng phi phi tưởng xứ một cách trọn vẹn, vị tỳ khưu chứng đạt sự diệt tận thọ tưởng rồi an trú. Sự chứng đạt diệt tận thọ tưởng là giải thoát này.

Giải thoát có thời hạn là gì? Bốn thiền và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát có thời hạn.

Giải thoát vô thời hạn là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát vô thời hạn.

Giải thoát phụ thuộc thời hạn là gì? Bốn thiền và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát phụ thuộc thời hạn.

Katamo asāmayiko vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṁ asāmayiko vimokkho.

Katamo kutto vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṁ kutto vimokkho.

Katamo akutto vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṁ akutto vimokkho.

Katamo lokiyo vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṁ lokiyo vimokkho.

Katamo lokuttaro vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṁ lokuttaro vimokkho.

Katamo sāsavo vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṁ sāsavo vimokkho.

Katamo anāsavo vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṁ anāsavo vimokkho.

Katamo sāmiso vimokkho? Rūpapaṭisaññutto¹ vimokkho. Ayaṁ sāmiso vimokkho.

Katamo nirāmiso vimokkho? Arūpapaṭiññutto² vimokkho. Ayaṁ nirāmiso vimokkho.

Katamo nirāmisā³ nirāmisataro vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṁ nirāmisā nirāmisataro vimokkho.

Katamo pañihito vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṁ pañihito vimokkho.

Katamo appañihito vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṁ appañihito vimokkho.

Katamo pañihitapaṭippassaddhi⁴ vimokkho? Paṭhamassa jhānassa⁵ paṭilābho vā vipāko vā —pe— Nevasaññā-nāsaññāyatanañasamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā. Ayaṁ pañihitapaṭippassaddhivimokkho.

Katamo saññutto vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayaṁ saññutto vimokkho.

Katamo visaññutto vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayaṁ visaññutto vimokkho.

¹ rūpapaṭisaññutto - Machasam, Syā, PTS.

² arūpapaṭisaññutto - Machasam, Syā, PTS.

³ nirāmisā'ti tāyi potthake natthi.

⁴ pañihitappaṭippassaddha - Machasam, Syā, PTS.

⁵ paṭhamajjhānassa - Syā, Sī 1, 2, PTS.

Giải thoát không phụ thuộc thời hạn là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không phụ thuộc thời hạn.

Giải thoát có thể chuyển đổi là gì? Bốn thiền và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát có thể chuyển đổi.

Giải thoát không thể chuyển đổi là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không thể chuyển đổi.

Giải thoát thuộc thế gian là gì? Bốn thiền và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát thuộc thế gian.

Giải thoát vượt trên thế gian là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát vượt trên thế gian.

Giải thoát còn lậu hoặc là gì? Bốn thiền và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát còn lậu hoặc.

Giải thoát không còn lậu hoặc là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không còn lậu hoặc.

Giải thoát còn hệ lụy vật chất là gì? Giải thoát gắn liền với (đề mục) sắc; đây là giải thoát còn hệ lụy vật chất.

Giải thoát không còn hệ lụy vật chất là gì? Giải thoát gắn liền với (đề mục) vô sắc; đây là giải thoát không còn hệ lụy vật chất.

Giải thoát không còn hệ lụy vật chất và vượt trên không còn hệ lụy vật chất là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không còn hệ lụy vật chất và vượt trên không còn hệ lụy vật chất.

Ước nguyện giải thoát là gì? Bốn thiền và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là ước nguyện giải thoát.

Vô nguyện giải thoát là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là vô nguyện giải thoát.

An tịnh ước nguyện giải thoát là gì? Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sơ thiền, ... (như trên)... Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ; đây là an tịnh ước nguyện giải thoát.

Giải thoát bị ràng buộc là gì? Bốn thiền và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát bị ràng buộc.

Giải thoát không bị ràng buộc là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát không bị ràng buộc.

Katamo ekattavimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca. Ayañ ekattavimokkho.

Katamo nānattavimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo. Ayañ nānattavimokkho,

Katamo saññāvimokkho? Siyā eko saññāvimokkho dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.¹

Siyāti kathañca siyā? Aniccānupassanā ñāṇam² niccato saññāya muccatī³ saññāvimokkho, dukkhānupassanā ñāṇam sukhato saññāya muccatī³ saññāvimokkho, anattānupassanā ñāṇam attato saññāya muccatī saññāvimokkho, nibbidānupassanā ñāṇam nandiyā saññāya muccatī saññāvimokkho, virāgānupassanā ñāṇam rāgato saññāya muccatī saññāvimokkho, nirodhānupassanā ñāṇam samudayato saññāya muccatī saññāvimokkho, paṭinissaggānupassanā ñāṇam ādānato saññāya muccatī saññāvimokkho, animittānupassanā ñāṇam nimittato saññāya muccatī saññāvimokkho appaṇihitānupassanā ñāṇam paṇidhiyā saññāya muccatī saññāvimokkho, suññatānupassanā ñāṇam abhinivesato saññāya muccatī saññāvimokkho.

Evañ siyā eko saññāvimokkho dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimomokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanā ñāṇam niccato saññāya muccatī saññā vimokkho —pe— rūpe suññatānupassanā ñāṇam abhinivesato saññāya muccatī saññāvimokkho. Evañ siyā eko saññāvimokkho dasasaññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāne —pe— cakkhusmiṁ —pe— jarāmaraṇe aniccānupassanā ñāṇam niccato saññāya muccatī saññāvimokkho —pe— jarāmaraṇe suññatānupassanā ñāṇam abhinivesato saññāya muccatī saññāvimokkho, evañ siyā eko saññāvimokkho dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena. Ayañ saññāvimokkho.

Katamo ñāṇavimokkho? Siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.¹

¹ pariyāyena siyāti - Machasam.

² aniccānupassanañāṇantī samāsapadam, aniccānupassanā ñāṇanti vā pāṭho tathā sesesupi aṭṭhakathā.

³ vimuccatī - Sī 2.

Giải thoát có bản chất giống nhau là gì? Bốn Thánh Đạo, bốn Quả vị của Sa-môn, và Niết Bàn; đây là giải thoát có bản chất giống nhau.

Giải thoát có bản chất khác nhau là gì? Bốn thiền và bốn sự chứng đạt vô sắc; đây là giải thoát có bản chất khác nhau.

Giải thoát do tưởng là gì? Có thể có 1 giải thoát do tưởng thì (sẽ) có 10 giải thoát do tưởng, có 10 giải thoát do tưởng thì (sẽ) có 1 giải thoát do tưởng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Có thể có: Có thể có là thế nào? ‘Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi nghĩ tưởng về thường’ là giải thoát do tưởng. ‘Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi nghĩ tưởng về lạc’ là giải thoát do tưởng. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi nghĩ tưởng về ngã’ là giải thoát do tưởng. ‘Trí do sự quán xét về nhảm chán giải thoát khỏi nghĩ tưởng về vui thích’ là giải thoát do tưởng. ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi nghĩ tưởng về tham ái’ là giải thoát do tưởng. ‘Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi nghĩ tưởng về nhân sanh khởi’ là giải thoát do tưởng. ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi nghĩ tưởng về sự nắm giữ’ là giải thoát do tưởng. ‘Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi nghĩ tưởng về hiện tướng’ là giải thoát do tưởng. ‘Trí do sự quán xét về vô nguyên giải thoát khỏi nghĩ tưởng về nguyên ước’ là giải thoát do tưởng. ‘Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi nghĩ tưởng về cõ chấp’ là giải thoát do tưởng.

Có thể có 1 giải thoát do tưởng thì (sẽ) có 10 giải thoát do tưởng, có 10 giải thoát do tưởng thì (sẽ) có 1 giải thoát do tưởng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi nghĩ tưởng về thường’ là giải thoát do tưởng. ... (như trên)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi nghĩ tưởng về cõ chấp’ là giải thoát do tưởng. Có thể có một giải thoát do tưởng thì (sẽ) có mười giải thoát do tưởng, có mười giải thoát do tưởng thì (sẽ) có một giải thoát do tưởng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi nghĩ tưởng về thường’ là giải thoát do tưởng. ... (như trên)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử giải thoát khỏi nghĩ tưởng về cõ chấp’ là giải thoát do tưởng. Có thể có một giải thoát do tưởng thì (sẽ) có mười giải thoát do tưởng, có mười giải thoát do tưởng thì (sẽ) có một giải thoát do tưởng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế. Đây là giải thoát do tưởng.

Giải thoát do trí là gì? Có thể có một giải thoát do trí thì (sẽ) có mười giải thoát do trí, có mười giải thoát do trí thì (sẽ) có một giải thoát do trí bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Siyāti kathañca siyā? Aniccānupassanā yathābhūtam ñāṇam niccato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, dukkhānupassanā yathābhūtam ñāṇam sukhato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, anattānupassanā yathābhūtam ñāṇam attano sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, nibbidānupassanā yathābhūtam ñāṇam nandiyā sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, virāgānupassanā yathābhūtam ñāṇam rāgato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, nirodhānupassanā yathābhūtam ñāṇam samudayato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, paṭinissaggānupassanā yathābhūtam ñāṇam ādānato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, animittānupassanā yathābhūtam ñāṇam nimittato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, appaṇihitānupassanā yathābhūtam ñāṇam paṇidhiyā sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho, suññatānupassanā yathābhūtam ñāṇam abhinivesato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho.

Evaṁ siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanā yathābhūtam ñāṇam niccato sammohā aññāṇā muccatīti, ñāṇavimokkho —pe— rūpe suññatānupassanā yathābhūtam ñāṇam abhinivesato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho. Evaṁ siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkho eko ñāṇavimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusmiṁ —pe— jarāmaraṇe aniccānupassanā yathābhūtam ñāṇam niccato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho —pe— jarāmaraṇe suññatānupassanā yathābhūtam ñāṇam abhinivesato sammohā aññāṇā muccatīti ñāṇavimokkho. Evaṁ siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena, ayaṁ ñāṇavimokkho.

Katamo sītisiyāvimokkhā? Siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Có thể có: Có thể có là thế nào? ‘Trí do sự quán xét về vô thường đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về thường’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về khổ não đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về lạc’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về ngã’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về nhảm chán đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về vui thích’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về tham ái’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về diệt tận đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về nhân sanh khởi’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về sự nắm giữ’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về vô tướng đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về hiện tướng’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về vô nguyện đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về nguyện ước’ là giải thoát do trí. ‘Trí do sự quán xét về không tánh đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về cõ chấp’ là giải thoát do trí.

Có thể có một giải thoát do trí thì (sẽ) có mười giải thoát do trí, có mười giải thoát do trí thì (sẽ) có một giải thoát do trí bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về thường’ là giải thoát do trí. ... (như trên)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về cõ chấp’ là giải thoát do trí. Có thể có một giải thoát do trí thì (sẽ) có mười giải thoát do trí, có mười giải thoát do trí thì (sẽ) có một giải thoát do trí bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tướng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về thường’ là giải thoát do trí. ... (như trên)... ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử đúng theo thực thể giải thoát khỏi sự lầm lẫn vô trí về cõ chấp’ là giải thoát do trí. Có thể có một giải thoát do trí thì (sẽ) có mười giải thoát do trí, có mười giải thoát do trí thì (sẽ) có một giải thoát do trí bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế. Đây là giải thoát do trí.

Giải thoát có sự bình lặng là gì? Có thể có một giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có mười giải thoát có sự bình lặng, có mười giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có một giải thoát có sự bình lặng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Siyāti kathañca siyā? Aniccānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam¹ niccato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Dukkhānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam sukhato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Anattānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam attato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyā vimokkho. Nibbidānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam nandiyā santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho, virāgānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam rāgato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Nirodhānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam samudayato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Paṭinissaggānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam ādānato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Animittānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam nimittato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Appaṇihitānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam pañidhiyā santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Suññatānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam abhinivesato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyā vimokkho.

Evam siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam niccato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho, —pe— rūpe suññatānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam abhinivesato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho. Evam siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇa —pe— cakkhusmiṃ —pe— jarāmaraṇe aniccānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam niccato santāpapariłāhadarathā vuccatīti sītisiyāvimokkho —pe— jarāmaraṇe suññatānupassanā anuttaram sītibhāvam ūñānam abhinivesato santāpapariłāhadarathā muccatīti sītisiyāvimokkho.

Evam siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena. Ayam sītisiyāvimokkho.

¹ sītibhāvañānam - Sī 1, 2.

Có thể có: Có thể có là thế nào? ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô thường, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về thường’ là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về khổ não, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về lạc’ là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô ngã, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về ngã’ là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về nhảm chán, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về vui thích’ là ... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về ly tham ái, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về tham ái’ là ... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về diệt tận, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về nhân sanh khởi’ là ... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về từ bỏ, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về sự nắm giữ’ là ... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô tướng, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về hiện tướng’ là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô nguyện, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về nguyện ước’ là giải thoát có sự bình lặng. ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về không tánh, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về cố chấp’ là giải thoát có sự bình lặng.

Có thể có một giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có mười giải thoát có sự bình lặng, có mười giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có một giải thoát có sự bình lặng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô thường ở sắc, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về thường’ là giải thoát có sự bình lặng. ... (như trên)... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về không tánh ở sắc, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về cố chấp’ là giải thoát có sự bình lặng. Có thể có một giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có mười giải thoát có sự bình lặng, có mười giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có một giải thoát có sự bình lặng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về thường’ là giải thoát có sự bình lặng. ... (như trên)... ‘Trí có trạng thái bình lặng tối thượng, do quán xét về không tánh ở lão tử, giải thoát khỏi sự bồn chồn, bức bối, nóng nảy về cố chấp’ là giải thoát có sự bình lặng.

Có thể có một giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có 10 giải thoát có sự bình lặng, có 10 giải thoát có sự bình lặng thì (sẽ) có một giải thoát có sự bình lặng bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế. Đây là giải thoát có sự bình lặng.

Katamo jhānavimokkho? Nekkhammaṁ jhāyatīti¹ jhānam kāmacchandaṁ jhāpetīti jhānam, jhāyanto² muccatīti jhānavimokkho, jhāpento muccatīti jhānavimokkho jhāyantīti³ dhammā, jhāpetīti kilese, jhāte⁴ jhāpe ca jānātīti jhānavimokkho. Abyāpādo jhāyatīti¹ jhānam, byāpādam jhāpetīti jhānam, jhāyanto² muccatīti jhānavimokkho, jhāpento muccatīti jhānavimokkho. Jhāyantīti³ dhammā jhāpetīti kilese, jhāte⁴ ca jhāpe ca jānātīti jhānavimokkho ālokasaññā jhāyatīti jhānam, thīnimiddham jhāpetīti jhānam —pe— avikkhepo jhāyatīti jhānam, uddhaccam jhāpetīti jhānam —pe— dhammadavatthānam jhāyatīti jhānam, vicikiccham jhāpetīti jhānam —pe— nīṇam jhāyatīti jhānam, avijjam jhāpetīti jhānam, —pe— pāmojjam jhāyatīti jhānam, aratiṁ jhāpetīti jhānam —pe— paṭhamam jhānam, jhāyatīti jhānam, nīvaraṇe⁵ jhāpetīti jhānam —pe— arahattamaggo jhāyatīti jhānam, sabbakilese jhāpetīti jhānam, jhāyanto muccatīti jhānavimokkho, jhāpento muccatīti jhānavimokkho jhāyantīti dhammā, jhāpetīti kilese, jhāte ca jhāpe ca jānātīti jhānavimokkho. Ayaṁ jhānavimokkho.

Katamo anupādācittassa vimokkho? Siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Siyāti kathañca siyā? Aniccānupassanā nīṇam niccato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Dukkhānupassanā nīṇam sukhato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Anattānupassanā nīṇam attato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Nibbidānupassanā nīṇam nandiyā upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Virāgānupassanā nīṇam rāgato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Nirodhānupassanā nīṇam samudayato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Paṭinissaggānupassanā nīṇam ādānato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Animittānupassanā nīṇam nimittato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Appaṇihitānupassanā nīṇam paṇadhiyā upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho. Suññatānupassanā nīṇam abhinivesato upādānā muccatīti anupādācittassa vimokkho.

Evaṁ siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

¹ jāyatīti - Syā, Pu.

⁴ jāte - Syā.

² jāyanto - Syā.

⁵ nīvaraṇam - Syā.

³

Giải thoát do thiền là gì? ‘Sự thoát ly được nung nấu là thiền, ‘thiêu đốt ước muối trong các dục’ là thiền, ‘trong khi nung nấu, được giải thoát’ là giải thoát do thiền, ‘trong khi thiêu đốt, được giải thoát’ là giải thoát do thiền, ‘nung nấu’ là các pháp, ‘thiêu đốt’ là các phiền não, ‘biết điều được nung nấu và điều được thiêu đốt’ là giải thoát do thiền. ‘Sự không sân độc được nung nấu’ là thiền, ‘thiêu đốt sân độc’ là thiền ‘trong khi nung nấu, được giải thoát’ là giải thoát do thiền, ‘trong khi thiêu đốt, được giải thoát’ là giải thoát do thiền. ‘nung nấu’ là các pháp, ‘thiêu đốt’ là các phiền não, ‘biết điều được nung nấu và điều được thiêu đốt’ là giải thoát do thiền. ‘Sự nghĩ tưởng về ánh sáng được nung nấu’ là thiền, ‘thiêu đốt sự lờ đờ buồn ngủ’ là thiền ... (nt)... ‘Sự không tản mạn được nung nấu’ là thiền, ‘thiêu đốt phóng dật’ là thiền ... (nt)... ‘Sự xác định pháp được nung nấu’ là thiền, ‘thiêu đốt hoài nghi’ là thiền ... (nt)... ‘Trí được nung nấu’ là thiền, ‘thiêu đốt vô minh’ là thiền ... (nt)... ‘Sự hân hoan được nung nấu’ là thiền, ‘thiêu đốt sự không hứng thú’ là thiền ... (nt)... ‘Sơ thiền được nung nấu’ là thiền, ‘thiêu đốt các pháp ngăn che’ là thiền ... (nt)... ‘Đạo A-la-hán được nung nấu’ là thiền, ‘thiêu đốt toàn bộ phiền não’ là thiền, ‘trong khi nung nấu, được giải thoát’ là giải thoát do thiền, ‘trong khi thiêu đốt, được giải thoát’ là giải thoát do thiền. ‘nung nấu’ là các pháp, ‘thiêu đốt’ là các phiền não, ‘biết điều được nung nấu và điều được thiêu đốt’ là giải thoát do thiền. Đây là giải thoát do thiền.

Giải thoát của tâm không chấp thủ là gì? Có thể có một giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có mười giải thoát của tâm không chấp thủ, có mười giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có một giải thoát của tâm không chấp thủ bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Có thể có: Có thể có là thế nào? ‘Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi chấp thủ về thường’ là giải thoát của tâm không chấp thủ. ‘Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi chấp thủ về lạc’ là giải thoát của tâm không chấp thủ. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi chấp thủ về ngã’ là giải thoát của tâm không chấp thủ. ‘Trí do sự quán xét về nhảm chán giải thoát khỏi chấp thủ về vui thích’ là ... ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi chấp thủ về tham ái’ là ... ‘Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi chấp thủ về nhân sanh khởi’ là ... ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi chấp thủ về sự nắm giữ’ là ... ‘Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi chấp thủ về hiện tướng’ là ... ‘Trí do sự quán xét về vô nguyên giải thoát khỏi chấp thủ về nguyên ước’ là giải thoát của tâm không chấp thủ. ‘Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi chấp thủ về cõ chấp’ là giải thoát của tâm không chấp thủ.

Có thể có một giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có mười giải thoát của tâm không chấp thủ, có mười giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có một giải thoát của tâm không chấp thủ bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

Rūpe aniccānupassanā ñāṇam niccato upādānā muccatī anupādācittassa vimokkho. —pe— rūpe suññatānupassanā ñāṇam abhinivesato upādānā muccatī anupādācittassa vimokkho. Evam siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Vedanāya —pe— saññāya —pe— saṅkhāresu —pe— viññāṇe —pe— cakkhusimī —pe— jarāmaraṇe suññatānupassanā ñāṇam abhinivesato upādānā muccatī anupādācittassa vimokkho. Evam siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Aniccānupassanā ñāṇam katīhupādānehi¹ muccati, dukkhānupassanā ñāṇam katīhupādānehi muccati, anattānupassanā ñāṇam katīhupādānehi muccati, nibbidānupassanā ñāṇam —pe— virāgānupassanā ñāṇam —pe— nirodhānupassanā ñāṇam —pe— paṭinissaggānupassanā ñāṇam —pe— animittānupassanā ñāṇam —pe— appaṇihitānupassanā ñāṇam —pe— suññatānupassanā ñāṇam katīhupādānehi muccatī?

Aniccānupassanā ñāṇam tīhupādānehi muccati, dukkhānupassanā ñāṇam ekūpādānā² muccati, anattānupassanā ñāṇam tīhupādānehi muccati, nibbidānupassanā ñāṇam ekūpādānā muccati, virāgānupassanā ñāṇam ekūpādānā muccati, nirodhānupassanā ñāṇam catūhupādānehi muccati, paṭinissaggānupassanā ñāṇam catūhupādānehi, animittānupassanā ñāṇam tīhupādānehi muccati, appaṇihitānupassanā ñāṇam ekūpādānā muccati, suññatānupassanā ñāṇam tīhupādānehi muccati.

Aniccānupassanā ñāṇam katamehi tīhupādānehi muccati? Dīṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā³ attavādūpādānā. Aniccānupassanā ñāṇam imehi tīhupādānehi muccati.

Dukkhānupassanā ñāṇam katamā ekūpādānā muccati? Kāmupādānā dukkhānupassanā ñāṇam idam ekūpādānā⁴ muccati.

Anattānupassanā ñāṇam katamehi tīhupādānehi muccati? Dīṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Anattānupassanā ñāṇam imehi tīhupādānehi muccati.

Nibbidānupassanā ñāṇam katamā ekūpādānā muccati? Kāmupādānā nibbidānupassanā ñāṇam idam ekūpādānā muccati.

Virāgānupassanā ñāṇam katamā ekūpādānā muccati? Kāmupādānā virāgānupassanā ñāṇam idam ekūpādānā muccati.

¹ katīhupādānehi - Machasam̄, Syā.

² ekūpādānā - Machasam̄, Syā.

³ sīlabbatūpādānā - Machasam̄, Syā.

⁴ Itopādānā - Syā; imā ekupādanā - Sī 1; imā ekūpādānaṁ - PTS.

'Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi chấp thủ về thường' là giải thoát của tâm không chấp thủ. ... (như trên)... 'Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi chấp thủ về cõ chấp' là giải thoát của tâm không chấp thủ. Có thể có một giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có mười giải thoát của tâm không chấp thủ, có mười giải thoát của tâm không chấp thủ thì (sẽ) có một giải thoát của tâm không chấp thủ bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

'Trí do sự quán xét về không tánh ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi chấp thủ về cõ chấp' là giải thoát của tâm không chấp thủ. Có thể có một ... thì (sẽ) có mười ..., có mười ... thì (sẽ) có 1 giải thoát của tâm không chấp thủ bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi bao nhiêu chấp thủ? Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi bao nhiêu chấp thủ? Trí do sự quán xét về vô ngã ...? Trí do sự quán xét về nhảm chán ...? Trí do sự quán xét về ly tham ái ...? Trí do sự quán xét về diệt tận ...? Trí do sự quán xét về từ bỏ ...? Trí do sự quán xét về vô tưởng ...? Trí do sự quán xét về vô nguyện ...? Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi bao nhiêu chấp thủ?

Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi ba chấp thủ. Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi một chấp thủ. Trí do sự quán xét về nhảm chán giải thoát khỏi một chấp thủ. Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi một chấp thủ. Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi bốn chấp thủ. Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi bốn chấp thủ. Trí do sự quán xét về vô tưởng giải thoát khỏi ba chấp thủ. Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi một chấp thủ. Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi ba chấp thủ.

Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi ba chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi ba chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi một chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục; trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi một chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi ba chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi ba chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về nhảm chán giải thoát khỏi một chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục; trí do sự quán xét về nhảm chán giải thoát khỏi một chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi một chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục; trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi một chấp thủ này.

Nirodhānupassanā ñāṇam̄ katamehi catūhupādānehi muccati? Kāmupādānā diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā nirodhānupassanā ñāṇam̄ imehi catūhupādānehi muccati.

Paṭinissaggānupassanā ñāṇam̄ katamehi catūhupādānehi muccati? Kāmupādānā diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Paṭinissaggānupassanā ñāṇam̄ imehi catūhupādānehi muccati.

Animittānupassanā ñāṇam̄ katamehi tīhupādānehi muccati? Diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Animittānupassanā ñāṇam̄ imehi tīhupādānehi muccati.

Appaṇihitānupassanā ñāṇam̄ katamā ekūpādānā muccati? Kāmupādānā appaṇihitānupassanāñāṇam̄ idam̄ ekūpādānā muccati.

Suññatānupassanā ñāṇam̄ katamehi tīhupādānehi muccati? Diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Suññatānupassanā ñāṇam̄ imehi tīhupādānehi muccati.

Yañca aniccānupassanā ñāṇam̄, yañca anattānupassanā ñāṇam̄, yañca animittānupassanā ñāṇam̄, yañca suññatānupassanā ñāṇam̄, imāni cattāri ñāṇāni tīhupādānehi muccanti: diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Yañca dukkhānupassanā ñāṇam̄, yañca nibbidānupassanā ñāṇam̄, yañca virāgānupassanā ñāṇam̄, yañca appaṇihitānupassanā ñāṇam̄, yañca virāgānupassanā ñāṇam̄, yañca appaṇihitānupassanā ñāṇam̄, imāni cattāri ñāṇāni ekūpādānā muccanti: kāmūpādānā. Yañca nirodhānupassanā ñāṇam̄, yañca paṭinissaggānupassanā ñāṇam̄, imāni dve ñāṇāni catūhupādānehi muccanti: kāmūpādānā diṭṭhupādānā sīlabbatūpādānā attavādūpādānā. Ayañ anupādā¹ cittassa vimokkho.

Vimokkhakathāya Paṭhamabhbhāṇavāram.²

Tīṇi panimāni vimokkhamukhāni, lokaniyyānāya samvattanti: Sabbasaṅkhāre paricchedaparivātumato³ samanupassanatāya animittāya ca dhātuyā cittasampakkhandanatāya, sabbasaṅkhāresu manosamuttejanatāya appaṇihitāya ca dhātuyā cittasampakkhandanatāya, sabbadhamme parato samanupassanatāya, suññatāya ca dhātuyā cittasampakkhandanatāya imāni tīṇi vimokkhamukhāni lokaniyyānāya samvattanti.

Aniccato manasikaroto katham̄ saṅkhārā upaṭṭhahanti,⁴ dukkhatō manasikaroto katham̄ saṅkhārā upaṭṭhahanti, anattato manasikaroto katham̄ saṅkhārā upaṭṭhahanti, aniccato manasikaroto khayato saṅkhārā upaṭṭhahanti, dukkhatō manasikaroto bhayato saṅkhārā upaṭṭhahanti, anattato manasikaroto suññato saṅkhārā upaṭṭhahanti.

¹ anupādāya - Sī 1.

² paṭhamabhbhāṇavāro - Machasam̄; pathamabhbhāṇavāram - Syā, PTS.

³ parivāṭhumato - Syā; parivāṭtato - PTS. ⁴ upaṭṭhanti - Machasam̄, Syā.

Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi bốn chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục, khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi bốn chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi bốn chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục, khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi bốn chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi ba chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi ba chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về vô nguyên giải thoát khỏi một chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (ngũ) dục; trí do sự quán xét về vô nguyên giải thoát khỏi một chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi ba chấp thủ nào? Khỏi sự chấp thủ về (tà) kiến, khỏi sự chấp thủ vào giới và nghi thức, khỏi sự chấp thủ về ngã luận thuyết; trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi ba chấp thủ này.

Trí do sự quán xét về vô thường, trí do sự quán xét về vô ngã, trí do sự quán xét về vô tướng, trí do sự quán xét về không tánh, bốn trí này giải thoát khỏi ba chấp thủ là sự chấp thủ về (tà) kiến, sự chấp thủ vào giới và nghi thức, sự chấp thủ về ngã luận thuyết. Trí do sự quán xét về khổ não, trí do sự quán xét về nhảm chán, trí do sự quán xét về ly tham ái, trí do sự quán xét về vô nguyên, bốn trí này giải thoát khỏi một chấp thủ là sự chấp thủ về (ngũ) dục. Trí do sự quán xét về diệt tận, trí do sự quán xét về từ bỏ, hai trí này giải thoát khỏi bốn chấp thủ là sự chấp thủ về (ngũ) dục, sự chấp thủ về (tà) kiến, sự chấp thủ vào giới và nghi thức, sự chấp thủ về ngã luận thuyết. Đây là sự giải thoát của tâm không chấp thủ.

Phần giảng về Giải Thoát là tụng phẩm thứ nhất .

Hơn nữa, đây là ba cánh cửa giải thoát dẫn đến lối ra khỏi thế giới. Do tính chất quán xét của vị đang phân định giới hạn các hành và do tính chất tiến vào của tâm ở trong bản thể vô tướng, do sự giao động của ý ở các hành và do tính chất tiến vào của tâm trong bản thể vô nguyên, do tính chất quán xét tất cả các pháp là sai khác và do tính chất tiến vào của tâm ở trong bản thể không tánh; đây là ba cánh cửa giải thoát dẫn đến lối ra khỏi thế giới.

Đối với vị đang tác ý vô thường, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý khổ não, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý vô ngã, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý vô thường, các hành hiện diện như là sự đoạn tận. Đối với vị đang tác ý khổ não, các hành hiện diện như là sự kinh hãi. Đối với vị đang tác ý vô ngã, các hành hiện diện như là không.

Aniccato manasikaroto kiṁbahulam cittam hoti, dukkhato manasikaroto kiṁbahulam cittam hoti, anattato manasikaroto kiṁbahulam cittam hoti? Aniccato manasikaroto adhimokkha bahulam cittam hoti, dukkhato manasikaroto passaddhibahulam cittam hoti, anattato manasikaroto vedabahulam cittam hoti.

Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo katamindriyam paṭilabhati, dukkhato manasikaronto passaddhibahulo katamindriyam paṭilabhati, anattato manasikaronto vedabahulo katamindriyam paṭilabhati? Aniccato manasikaronto adhimokkhebahulo saddhindriyam paṭilabhati, dukkhato manasikaronto passaddhibahulo samādhindhriyam paṭilabhati, anattato manasikaronto vedabahulo paññindriyam paṭilabhati.

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni¹ honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti?

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa katamindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti?

Anattato manasikaroto vedabahulassa katamindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti?

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa saddhindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchā-paṭipannassa indriyahāvanā.

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa samādhindhriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchā-paṭipannassa indriyahāvanā.

¹ tadanvayā - Machasam, Sa.

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm được dõi dào về điều gì? Đối với vị đang tác ý khổ não, tâm được dõi dào về điều gì? Đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm được dõi dào về điều gì? Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm được dõi dào về cương quyết. Đối với vị đang tác ý khổ não, tâm được dõi dào về tịnh. Đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm được dõi dào về hiểu biết.

Trong khi tác ý vô thường, vị dõi dào về cương quyết thành đạt quyến gì? Trong khi tác ý khổ não, vị dõi dào về tịnh thành đạt quyến gì? Trong khi tác ý vô ngã, vị dõi dào về hiểu biết thành đạt quyến gì? Trong khi tác ý vô thường, vị dõi dào về cương quyết thành đạt tín quyến. Trong khi tác ý khổ não, vị dõi dào về tịnh thành đạt định quyến. Trong khi tác ý vô ngã, vị dõi dào về hiểu biết thành đạt tuệ quyến.

Đối với vị dõi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, quyến nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyến là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập?

Đối với vị dõi dào về tịnh đang tác ý khổ não, quyến nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyến là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập?

Đối với vị dõi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, quyến nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyến là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập?

Đối với vị dõi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, tín quyến là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyến là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập quyến ở người thực hành sai trái.

Đối với vị dõi dào về tịnh đang tác ý khổ não, định quyến là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyến là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập quyến ở người thực hành sai trái.

Anattato manasikaroto vedabahulassa paññindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchā-paṭipannassa indriyabhāvanā.

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭivedhakāle katamindriyam ādhipateyyam hoti, paṭivedhāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, kenaṭṭhena paṭivedho?

Dukkhato masikaroto passaddhibahulassa katamindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttatapaccayā honti, paṭivedhakāle katamindriyam ādhipateyyam hoti, paṭivedhāya katindriyāni tadaṭāvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, kenaṭṭhena paṭivedho?

Anattato manasikaroto vedabahulassa katamindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭivedhakāle katamindriyam ādhipateyyam hoti, paṭivedhāya katindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, kenaṭṭhena paṭivedho?

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa saddhindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭivedhakāle paññindriyam ādhipateyyam hoti, paṭivedhāya cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, dassanatṭhena paṭivedho. Evam paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventoppi paṭivijjhati.

Đối với vị dồi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập quyền ở người thực hành sai trái.

Đối với vị dồi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, quyền nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, quyền nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì?

Đối với vị dồi dào về tịnh đang tác ý khổ não, quyền nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, quyền nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì?

Đối với vị dồi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, quyền nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, quyền nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì?

Đối với vị dồi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, tín quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt.

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa samādhindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayāhonti, aññamaññapaccayā hoti, nissayapaccayā hoti, sampayuttapaccayā hoti, paṭivedhakale paññindriyam ādhipateyyam hoti, paṭivedhāya cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā hoti aññamaññapaccayā hoti, nissayapaccayā hoti, sampayuttapaccayā hoti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, dassanatṭhena paṭivedho, evam paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati.

Anattato manasikaroto vedabahulasasa paññindriyam ādhipateyyam hoti, bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā hoti aññamaññapaccayā hoti, nissayapaccayā hoti, sampayuttapaccayā hoti, paṭivedhakale,¹ paññindriyam ādhipateyyam hoti, paṭivedhāya cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā hoti, aññamaññapaccayā hoti, nissayapaccayā hoti, sampayuttapaccayā hoti, ekarasā honti ekarasaṭṭhena bhāvanā, dassanatṭhena paṭivedho, evam paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati.

Aniccato manasikaroto katamindriyam adhimattam hoti, katamindriyassa adhimattattā saddhāvimutto² hoti? Dukkhato manasikaroto katamindriyam adhimattam hoti, katamindriyassa adhimattattā kāyasakkhī³ hoti? Anattato manasikaroto katamindriyam adhimattam hoti, katamindriyassa adhimattattā diṭṭhipatto hoti?

Aniccato manasikaroto saddhindriyam adhimattam hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto² hoti, dukkhato manasikaroto samādhindriyam adhimattam hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, anattato manasikaroto paññindriyam adhimattam hoti, paññindriyassa adhimattattā diṭṭhipatto hoti.

Saddahanto vimutto'ti⁴ saddhāvimutto,² phuṭṭhattā sacchikato'ti⁵ kāyasakkhī, diṭṭhattā patto'ti diṭṭhipatto, saddahanto vimuccatīti⁶ saddhāvimutto,² jhānaphassam paṭhamam phusati pacchā nirodham nibbānam sacchikarotīti kāyasakkhī, dukkhā saṅkhārā sukho nirodho'ti ñātam⁷ hoti diṭṭham veditam sacchikataṁ phassitam paññāyā'ti diṭṭhipatto.

Yo cāyam puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhipatto, siyā ime tayo puggalā saddhāvimuttāpi kāyasakkhīpi diṭṭhipattāpi vatthuvasena pariyyāyena.⁸

¹ paṭivedhakalepi - Machasam.

⁵ sacchikarotīti - Syā, PTS.

² saddhādhimutto - Syā.

⁶ adhimuccatīti - Syā.

³ kāsasakkhi - Syā.

⁷ ñāṇam - Syā.

⁴ adhimuttesāti - Syā.

⁸ pariyyāyena siyāti - Machasam.

Đối với vị dồi dào về tịnh đang tác ý khổ não, định quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt.

Đối với vị dồi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự tu tập, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, tuệ quyền là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt.

Đối với vị đang tác ý vô thường, quyền nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của quyền nào, là được giải thoát do đức tin? Đối với vị đang tác ý khổ não, quyền nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của quyền nào, là có thân chứng? Đối với vị đang tác ý vô ngã, quyền nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của quyền nào, là đạt được do kiến?

Đối với vị đang tác ý vô thường, tín quyền là nổi bật; do trạng thái nổi bật của tín quyền, là được giải thoát do đức tin. Đối với vị đang tác ý khổ não, định quyền là nổi bật; do trạng thái nổi bật của định quyền, là có thân chứng. Đối với vị đang tác ý vô ngã, tuệ quyền là nổi bật; do trạng thái nổi bật của tuệ quyền, là đạt được do kiến.

‘Trong khi có đức tin, được giải thoát’ là được giải thoát do đức tin. ‘Do trạng thái chạm đến, được tác chứng’ là có thân chứng. ‘Do trạng thái đã được thấy, đã đạt được’ là đạt được do kiến. ‘Trong khi có đức tin, được giải thoát’ là được giải thoát do đức tin. ‘Trước tiên xúc chạm với sự xúc chạm của thiền, sau đó tác chứng sự tịch diệt Niết Bàn’ là có thân chứng. ‘‘Các hành là khổ, tịch diệt là lạc’ là điều đã được biết, được hiểu, được tác chứng, được chạm đến bởi tuệ’ là đạt được do kiến.

Đây là người được giải thoát do đức tin, là người có thân chứng, và là người đạt được do kiến, có thể ba người này vừa được giải thoát do đức tin, vừa có thân chứng, vừa đạt được do kiến bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức.

Siyāti kathañca siyā? Aniccato manasikaroto saddhindriyam adhimattam hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti, dukkhato manasikaroto saddhindriyam adhimattam hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti, anattato manasikaroto sadadhindriyam adhimattam hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti. Evaṁ ime tayo puggalā saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā.

Dukkhato manasikaroto samādhindriyam adhimattam hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, anattato manasikaroto samādhindriyam adhimattam hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, aniccato manasikaroto samādhindriyam adhimattam hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti. Evaṁ ime tayo puggalā samādhindriyassa vasena kāyasakkhī.

Anattato manasikaroto paññindriyam adhimattam hoti, paññindriyassa adhimattattā diṭṭhipatto hoti. Aniccato manasikaroto paññindriyam adhimattam hoti, paññindriyassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti, dukkhato manasikaroto paññindriyam adhimattam hoti, paññindriyassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti. Evaṁ ime tayo puggalā paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Yo cāyam puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhippatto. Evaṁ siyā ime tayo puggalā saddhāvimuttāpi kāyasakkhīpi diṭṭhippattāpi vatthuvasena pariyāyena.

Yo cāyam puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhippetto, siyā ime tayo puggalā añño yeva saddhāvimutto, añño kāyasakkhī, añño diṭṭhippatto.

Siyāti kathañca siyā? Aniccato manasikaroto saddhindriyam adhimattam hoti, saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti, dukkhato manasikaroto samādhindriyam adhimattam hoti, samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, anattato manasikaroto paññindriyam adhimattam hoti, paññindriyassa adhimittattā diṭṭhippatto hoti.

Yo cāyam puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhippatto. Evaṁ siyā ime tayo puggalā saddhāvimuttāpi kāyasakkhīpi diṭṭhippattāpi vatthuvasena pariyāyena, añño yeva saddhāvimutto, añño kāyasakkhī, añño diṭṭhippatto.

Aniccato manasikaroto saddhindriyam adhimattam hoti, saddhindriyassa adhimattattā sotāpattimaggam paṭilabhati, tena vuccati saddhānusārī. Cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttpaccayā honti, saddhindriyassa vasena catunnam indriyānam bhāvanā hoti. Ye hi keci saddhindriyassa vasena sotāpattimaggam paṭilabhati, sabbe te saddhānusārino.

Có thể có: Có thể có là thế nào? Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền là được giải thoát do đức tin; đối với vị đang tác ý khổ não có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền là được giải thoát do đức tin; đối với vị đang tác ý vô ngã có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền là được giải thoát do đức tin. Như vậy, ba người này được giải thoát do đức tin nhờ vào tác động của tín quyền.

Đối với vị đang tác ý khổ não có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền là có thân chứng; đối với vị đang tác ý vô ngã có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền là có thân chứng; đối với vị đang tác ý vô thường có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền là có thân chứng. Như vậy, ba người này là có thân chứng nhờ vào tác động của định quyền.

Đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền là đạt được do kiến; đối với vị đang tác ý vô thường có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền là đạt được do kiến; đối với vị đang tác ý khổ não có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền là đạt được do kiến. Như vậy, ba người này là đạt được do kiến nhờ vào tác động của tuệ quyền.

Đây là người được giải thoát do đức tin, là người có thân chứng, và là người đạt được do kiến, có thể ba người này vừa được giải thoát do đức tin, vừa có thân chứng, vừa đạt được do kiến bởi tác động của nền tảng và tùy theo phương thức là (có ý nghĩa) như thế.

Đây là người được giải thoát do đức tin, là người có thân chứng, và là người đạt được do kiến, có thể ba người này một người được giải thoát do đức tin, người khác có thân chứng, và người khác nữa đạt được do kiến.

Có thể có: Có thể có là thế nào? Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền là được giải thoát do đức tin; đối với vị đang tác ý khổ não có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền là có thân chứng; đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền là được giải thoát do kiến.

Và đây là người được giải thoát do đức tin, là người có thân chứng, và là người đạt được do kiến. Có thể ba người này, một người được giải thoát do đức tin, người khác có thân chứng, và người khác nữa đạt được do kiến là (có ý nghĩa) như thế.

Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhập Lưu; vì thế được nói rằng: “*Vì tùy tín hành.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Nhờ vào tác động của tín quyền, có sự tu tập của bốn quyền. Chính các vị nào thành đạt Đạo Nhập Lưu nhờ vào tác động của tín quyền, tất cả các vị ấy là các vị tùy tín hành.

Aniccato manasikaroto saddhindriyam adhimattam hoti, saddhindriyassa adhimattattā sotāpattiphalam sacchikataṁ hoti, tena vuccati saddhāvimutto; cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, saddhindriyassa vasena cattārindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni, ye hi keci saddhindriyassa vasena sotāpattiphalam sacchikatā, sabbe te saddhāvimuttā.

Aniccato manasikaroto saddhindriyam adhimattam hoti, saddhindriyasasa adhimattattā sakadāgāmimaggam paṭilabhati —pe— sakadāgāmiphalam sacchikataṁ hoti —pe— anāgāmimaggam paṭilabhati —pe— anāgāmiphalam sacchikataṁ hoti —pe— arahattamaggam paṭilabhati —pe— arahattam¹ sacchikataṁ hoti, tena vuccati saddhāvimutto, cattārindriyāni tadanvayāni honti —pe— sampayuttapaccayā honti, ye hi keci saddhindriyassa vasena arahattam sacchikatā,² sabbe te saddhāvimuttā.

Dukkhato manasikaroto samādhindriyam adhimattam hoti, samādhindriyassa adhimattattā sotāpattimaggam paṭilabhati, tena vuccati kāyasakkhī; cattārindriyāni tadanvayāni honti. Sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, samādhindriyassa catunnam indriyānam bhāvanā hoti, ye hi keci samādhindriyassa vasena sotāpattimaggam paṭilabhanti, sabbe te kāyasakkhī.

Dukkhato manasikaroto samādhindriyam adhimattam hoti, samādhindriyasasa adhimattantā sotāpattiphalam sacchikataṁ hoti —pe— sakadāgāmaggam paṭilabhati —pe— sakadāgāmiphalam sacchikataṁ hoti —pe— anāgāmimaggam paṭilabhati —pe— anāgāmiphalam sacchikataṁ hoti —pe— arahattamaggam paṭilabhati —pe— arahattam sacchikataṁ hoti, tena vuccati kāyasakkhī; cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā samādhindriyassa vasena cattārindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni, yehi keci samādhindriyassa vasena arahattam sacchikatā, sabbe te kāyasakkhī.

Anattato manasikaroto paññindriyam adhimattam hoti, paññindriyassasa adhimattā sotāpatti maggam paṭilabhati, tena vuccati dhammānusārī; cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paññindriyassa vasena catunnam indriyānam bhāvanā hoti, ye hi keci paññindriyassa vasena sotāpattimaggam paṭilabhanti sabbe te dhammānusārino.

¹ arahattaphalam - Syā, PTS.

² sacchikataṁ - Machasam.

Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền Quả Nhập Lưu được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Được giải thoát do đức tin.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Nhờ vào tác động của tín quyền, bốn quyền là được tu tập, là được tu tập tốt đẹp. Chính các vị nào tác chứng Quả Nhập Lưu nhờ vào tác động của tín quyền, tất cả các vị ấy là các vị được giải thoát do đức tin.

Đối với vị đang tác ý vô thường có tín quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tín quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhất Lai; ... (như trên)... Quả Nhất Lai được tác chứng; ... (như trên)... thành đạt Đạo Bất Lai; ... (như trên)... Quả Bất Lai được tác chứng; ... (như trên)... thành đạt Đạo A-la-hán; ... (như trên)... Quả A-la-hán được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Được giải thoát do đức tin.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, ... (như trên)...., là các tương ứng duyên. Chính các vị nào thành đạt Đạo Nhập Lưu nhờ vào tác động của tín quyền, tất cả các vị ấy là các vị được giải thoát do đức tin.

Đối với vị đang tác ý khổ não có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhập Lưu; vì thế được nói rằng: “*Vị có thân chứng.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Nhờ vào tác động của định quyền, có sự tu tập của bốn quyền. Chính các vị nào thành đạt Đạo Nhập Lưu nhờ vào tác động của định quyền, tất cả các vị ấy là các vị có thân chứng.

Đối với vị đang tác ý khổ não có định quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của định quyền Quả Nhập Lưu được tác chứng; ... (như trên)... thành đạt Đạo Nhất Lai; ... (như trên)... Quả Nhất Lai được tác chứng; ... (như trên)... thành đạt Đạo Bất Lai; ... (như trên)... Quả Bất Lai được tác chứng; ... (như trên)... thành đạt Đạo A-la-hán; ... (như trên)... Quả A-la-hán được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Vị có thân chứng.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Nhờ vào tác động của định quyền, bốn quyền là được tu tập, là được tu tập tốt đẹp. Chính các vị nào tác chứng phẩm vị A-la-hán nhờ vào tác động của định quyền, tất cả các vị ấy là các vị có thân chứng.

Đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhập Lưu; vì thế được nói rằng: “*Vị tùy Pháp hành.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Nhờ vào tác động của tuệ quyền, có sự tu tập của bốn quyền. Chính các vị nào thành đạt Đạo Nhập Lưu nhờ vào tác động của tuệ quyền, tất cả các vị ấy là các vị tùy Pháp hành.

Anattato manasikaroto paññindriyam adhimattam hoti, paññindriyassa adhimattattā sotāpattiphalam sacchikataṁ hoti; tena vuccati diṭṭhippatto. Cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātā-paccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paññindriyassa vasena cattārindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni, ye hi keci paññindriyassa vasena sotāpattiphalam sacchikataṁ, sabbe te diṭṭhippattā.

Anattato manasikaroto paññindriyam adhimattam hoti, paññindriyassa adhimattattā sakadāgāmimaggam paṭilabhati —pe— sakadāgāmiphalaṁ sacchikataṁ hoti —pe— anāgāmimaggam paṭilabhati —pe— anāgāmiphalaṁ sacchikataṁ hoti —pe— arahattamaggam paṭilabhati —pe— arahattam sacchikataṁ hoti; tena vuccati diṭṭhippatto. Cattārindriyāni tadanvayāni honti, sahajātāpaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paññindriyassa vasena cattārindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni, ye hi keci paññindriyassa vasena arahattam sacchikatā, sabbe te diṭṭhippattā.

Ye hi keci nekkhammaṁ¹ bhāvitā vā bhāventi vā bhāvissanti vā, adhigatā vā adhigacchanti vā adhigamissanti vā, pattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, paṭiladdhā vā paṭilabhanti vā paṭilabhissanti vā paṭividdhā vā paṭivijjhanti vā paṭivijjhissanti vā, sacchikatā vā sacchikaronti vā sacchikarissanti vā, phassitā vā phassanti vā phassissanti vā, vasippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, pāramippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, vesārajjappattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā,² samādhindriyassa vasena kāyasakkhi, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci abyāpādam -pe- ālokasaññam -pe- avikkhepam -pe- dhammadavavatthānam ... ñānam ... pāmojjam³ ... paṭhamam jhānam⁴ ... dutiyam jhānam ... tatiyam jhānam ... catuttham jhānam ... ākāsā-nañcāyatanaśamāpattim ... viññānañcāyatanaśamāpattim ākiñcañ-nāyatanasamāpattim ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattim ... aniccañupassanam ... dukkhānupassanam ... anattānupassanam ... nibbidānupassanam ... virāgānupassanam ... nirodhānupassanam ... paṭinissaggānupassanam ... khayānupassanam ... vayānupassanam ... vipariñāmānupassanam ... animittānupassanam ... appañihitā-nupassanam ... suññatānupassanam ... adhipaññādhammavipas-sanam ... yathābhūtaññadassanam ... ādīnavānupassanam —pe— paṭisaṅkhānupassanam ... vivatṭānānupassanam ... sotāpattimaggam ... sakadāgāmimaggam ... anāgāmimaggam —pe— arahattamaggam —pe— ye hi keci cattāro satipaṭṭhāne —pe— cattāro sammappadhāne —pe— cattāro iddhipāde —pe— pañcindriyāni —pe— pañca balāni —pe— satta bojjhaṅge —pe— ariyam atṭhaṅgikam maggam —pe—

¹ nikhammaṁ - Sī 1.

² saddhādhimuttā - Syā.

³ pāmuujjam - Syā.

⁴ paṭhamajjhānam - Syā, PTS.

Đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền Quả Nhập Lưu được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Vị đạt được do kiến.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Nhờ vào tác động của tuệ quyền, bốn quyền là được tu tập, là được tu tập tốt đẹp. Chính các vị nào tác chứng Quả Nhập Lưu nhờ vào tác động của tuệ quyền, tất cả các vị ấy là các vị đạt được do kiến.

Đối với vị đang tác ý vô ngã có tuệ quyền là nổi bật, do trạng thái nổi bật của tuệ quyền (vị ấy) thành đạt Đạo Nhất Lai; ... (nt)... Quả Nhập Lưu được tác chứng; ... (nt)... thành đạt Đạo Bất Lai; ... (nt)... Quả Bất Lai được tác chứng; ... (nt)... thành đạt Đạo A-la-hán; ... (nt)... Quả A-la-hán được tác chứng; vì thế được nói rằng: “*Vị tùy Pháp hành.*” Bốn quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hổ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Nhờ vào tác động của tuệ quyền, bốn quyền là được tu tập, là được tu tập tốt đẹp. Chính các vị nào tác chứng phẩm vị A-la-hán nhờ vào tác động của tuệ quyền, tất cả các vị ấy là các vị đạt được do kiến.

Chính các vị nào đã tu tập, đang tu tập, hoặc sẽ tu tập, đã đắc chứng, đang đắc chứng, hoặc sẽ đắc chứng, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được, đã thành đạt, đang thành đạt, hoặc sẽ thành đạt, đã thấu triệt, đang thấu triệt, hoặc sẽ thấu triệt, đã tác chứng, đang tác chứng, hoặc sẽ tác chứng, đã chạm đến, đang chạm đến, hoặc sẽ chạm đến, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được ưu thế, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự toàn hảo, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự tự tín về thoát ly, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào đã tu tập, ... (nt)... sẽ đạt được sự tự tín về không sân độc ... về sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ... về không tản mạn ... về sự xác định pháp ... về trí ... về sự hân hoan ... về sơ thiền ... về nhị thiền ... về tam thiền ... về tứ thiền ... về sự chứng đạt không vô biên xứ ... về sự chứng đạt thức vô biên xứ ... về sự chứng đạt vô sở hữu xứ ... về sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ ... về sự quán xét vô thường ... về sự quán xét khổ não ... về sự quán xét vô ngã ... về sự quán xét về nhảm chán ... về sự quán xét về ly tham ái ... về sự quán xét về diệt tận ... về sự quán xét về từ bỏ ... về sự quán xét về đoạn tận ... về sự quán xét về biến hoại ... về sự quán xét về chuyển biến ... về sự quán xét vô tướng ... về sự quán xét vô nguyên ... về sự quán xét không tánh ... về sự minh sát các pháp bằng thắng tuệ ... về sự biết và thấy đúng theo thực thể ... về sự quán xét về tai hại ... về sự quán xét về phân biệt rõ ... về sự quán xét về ly khai ... về Đạo Nhập Lưu ... về Đạo Nhất Lai ... về Đạo Bất Lai ... về Đạo A-la-hán ... về bốn sự thiết lập niệm ... về bốn Chánh Cần ... về bốn nền tảng của thần thông ... về năm Quyền ... về bảy Giác Chi ... về Thánh Đạo tám chi phần ...

ye hi keci atṭha vimokkhe bhāvitā vā bhāventi vā bhāvissanti vā, adhigatā vā adhigacchanti vā adhigamissanti vā, pattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, paṭiladdhā vā paṭilabhamti vā paṭilabhissanti vā, paṭividdhā vā paṭivijjhanti vā paṭivijjhissanti vā, sacchikatā vā sacchikaronti vā sacchikarissanti vā, phassitā vā phassanti vā phassissanti vā, vasippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā pāramippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, vesārajjappattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena ditṭhippattā.

Ye hi keci catasso paṭisambhidā pattā vā pāpuṇanti pāpuṇissanti vā, —pe— sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena ditṭhippattā.

Ye hi keci tisso vijjā paṭividdhā vā paṭivijjhatti vā paṭivijjhissanti vā, —pe— sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena ditṭhippattā.

Ye hi keci tisso sikkhā sikkhitā vā sikkhanti vā sikkhissanti vā sacchikatā vā sacchikaronti vā sacchikarissanti vā, phassitā vā phassanti vā phassissanti vā, vasippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, pāramippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, vesārajjappattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena ditṭhippattā.

Ye hi keci dukkham parijānanti, —pe— samudayam pajahanti, —pe— nirodham sacchikaronti, —pe— maggam bhāventi, sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena ditṭhippattā.

Katihākārehi saccapaṭivedho hoti, katihākārehi saccāni paṭivijjhati? Catūhākārehi saccapaṭivedho hoti, catūhākārehi saccāni paṭivijjhati. Dukkhasaccam pariññāpaṭivedham paṭivijjhati, samudayasaccam pahānapaṭivedham paṭivijjhati, nirodhasaccam sacchikiriyāpaṭivedham paṭivijjhati, maggasaccam bhāvanā-paṭivedham paṭivijjhati. Imehi catūhākārehi saccapaṭivedho hoti, imehi catūhākārehi saccāni paṭivijjhanto saddhindriyassa vasena saddhāvimutto, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena ditṭhippato.

Chính các vị nào đã tu tập, đang tu tập, hoặc sẽ tu tập, đã đắc chứng, đang đắc chứng, hoặc sẽ đắc chứng, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được, đã thành đạt, đang thành đạt, hoặc sẽ thành đạt, đã thấu triệt, đang thấu triệt, hoặc sẽ thấu triệt, đã tác chứng, đang tác chứng, hoặc sẽ tác chứng, đã chạm đến, đang chạm đến, hoặc sẽ chạm đến, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được ưu thế, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự toàn hảo, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự tự tin về tám giải thoát, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhở vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được bốn phân tích ...(như trên)... tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhở vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào đã thấu triệt, đang thấu triệt, hoặc sẽ thấu triệt ... (nt)... về ba minh, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhở vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào đã học tập, đang học tập, hoặc sẽ học tập, đã tác chứng, đang tác chứng, hoặc sẽ tác chứng, đã chạm đến, đang chạm đến, hoặc sẽ chạm đến, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được ưu thế, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự toàn hảo, đã đạt được, đang đạt được, hoặc sẽ đạt được sự tự tin về ba sự học tập, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhở vào năng lực của tuệ quyền.

Chính các vị nào biết toàn diện về Khổ, ... (nt)... từ bỏ nhân sanh (Khổ), ... (nt)... tác chứng sự diệt tận (Khổ), ... (nt)... tu tập về Đạo, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhở vào năng lực của tuệ quyền.

Sự thấu triệt chân lý là với bao nhiêu biểu hiện? Hành giả thấu triệt các chân lý với bao nhiêu biểu hiện? Sự thấu triệt chân lý là với bốn biểu hiện, hành giả thấu triệt các chân lý với bốn biểu hiện: Thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của sự dứt bỏ, thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của sự tác chứng, thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của sự tu tập. Sự thấu triệt chân lý là với bốn biểu hiện này, trong khi thấu triệt bốn chân lý với bốn biểu hiện này, (hành giả) được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhở vào năng lực của tuệ quyền.

Katihākārehi saccapaṭivedho hoti, katihākārehi saccāni paṭivijjhati? Navahākārehi saccapaṭivedho hoti, navahākārehi saccāni paṭivijjhati: dukkhasaccam pariññāpaṭivedham paṭivijjhati, samudayasaccam pahānapaṭivedham paṭivijjhati, nirodhasaccam sacchikiriyāpaṭivedham paṭivijjhati, maggasaccam bhāvanāpaṭivedham paṭivijjhati, abhiññāpaṭivedho ca sabbadhammānam, pariññāpaṭivedho ca sabbasaṅkhārānam, pahānapaṭivedho ca sabbākusalañānam, bhāvanāpaṭivedho ca catunnam maggānam, sacchikiriyāpaṭivedho ca nirodhassa. Imehi navahākārehi saccapaṭivedho hoti, imehi navahākārehi saccāni paṭivijjhanto saddhindriyassa vasena saddhāvimutto, samādhindriyassa vasena kāyasakkhi, paññindriyassa vasena diṭṭhippatto.

Dutiyaka bhāṇavāram.

Aniccato manasikaroto katham saṅkhārā upaṭṭhahanti,¹ dukkhati manasikaroto kathaṁ saṅkhārā upaṭṭhahanti, anattato manasikaroto kathaṁ saṅkhārā upaṭṭhahanti? (1)

Aniccato manasikaroto khayato saṅkhārā upaṭṭhahanti, dukkhati manasikaroto bhayato saṅkhārā upaṭṭhahanti, anattato manasikaroto suññato saṅkhārā upaṭṭhahanti. (2)

Aniccato manasikaroto kiṁbahulam cittam hoti, dukkhati manasikaroto kiṁbahulam cittam hoti, anattato manasikaroto kiṁbahulam cittam hoti? (1)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulam cittam hoti, dukkhati manasikaroto passaddhibahulam cittam hoti, anattato manasikaroto vedabahulam cittam hoti. (2)

Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo katamam vimokkham paṭilabhati, dukkhati manasikaronto passaddhibahulo katamam vimokkham paṭilabhati, anattato manasikaronto vedabahulo katamam vimokkham paṭilabhati? (1)

Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo animittam vimokkham paṭilabhati, dukkhati manasikaronto passaddhibahulo appañihitam vimokkham paṭilabhati, anattato manasikaronto vedabahulo suññataṁ vimokkham paṭilabhati. (2)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti? (1)

¹ upaṭṭhanti - Machasam, Syā.

Sự thấu triệt chân lý là với bao nhiêu biểu hiện? Hành giả thấu triệt các chân lý với bao nhiêu biểu hiện? Sự thấu triệt chân lý là với chín biểu hiện, hành giả thấu triệt các chân lý với chín biểu hiện: Thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của sự dứt bỏ, thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của sự tác chứng, thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của sự tu tập. Và có sự thấu triệt bằng thăng trí đối với tất cả các pháp, có sự thấu triệt do biết toàn diện đối với tất cả các hành, có sự thấu triệt do từ bỏ đối với tất cả bất thiện, có sự thấu triệt do tu tập đối với bốn Đạo, và có sự thấu triệt do tác chứng đối với sự diệt tận. Sự thấu triệt chân lý là với chín biểu hiện này, trong khi thấu triệt bốn chân lý với chín biểu hiện này, (hành giả) được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của tín quyền, là có thân chứng nhờ vào năng lực của định quyền, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của tuệ quyền.

Tụng Phẩm thứ nhì.

Đối với vị đang tác ý vô thường, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý khổ não, các hành hiện diện như thế nào? Đối với vị đang tác ý vô ngã, các hành hiện diện như thế nào? (1)

Đối với vị đang tác ý vô thường, các hành hiện diện như là sự đoạn tận; đối với vị đang tác ý khổ não, các hành hiện diện như là sự kinh hãi; đối với vị đang tác ý vô ngã, các hành hiện diện như là không. (2)

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm được dõi dào về điều gì? Đối với vị đang tác ý khổ não, tâm được dõi dào về điều gì? Đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm được dõi dào về điều gì? (1)

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm được dõi dào về cương quyết; đối với vị đang tác ý khổ não, tâm được dõi dào về tịnh; đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm được dõi dào về hiểu biết. (2)

Trong khi tác ý vô thường, vị dõi dào về cương quyết thành đạt giải thoát gì? Trong khi tác ý khổ não, vị dõi dào về tịnh thành đạt giải thoát gì? Trong khi tác ý vô ngã, vị có sự hiểu biết dõi dào thành đạt giải thoát gì? (1)

Trong khi tác ý vô thường, vị dõi dào về cương quyết thành đạt vô tướng giải thoát. Trong khi tác ý khổ não, vị dõi dào về tịnh thành đạt vô nguyễn giải thoát. Trong khi tác ý vô ngã, vị có sự hiểu biết dõi dào thành đạt không tánh giải thoát. (2)

Đối với vị dõi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập? (1)

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti? (2)

Anattato manasikaroto vedabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti? (3)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchāpaṭipannassa vimokkhabhāvanā. (1)

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchāpaṭipannassa vimokkhabhāvanā. (2)

Anattato manasikaroto vedabahulassa suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, yo sammāpaṭipanno so bhāveti, natthi micchāpaṭipannassa vimokkhabhāvanā. (3)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, kenatṭhena paṭivedho? (1)

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, kenatṭhena paṭivedho? (2)

Đối với vị dồi dào về tịnh đang tác ý khổ não, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hố tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập? (2)

Đối với vị dồi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hố tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Ai tu tập? (3)

Đối với vị dồi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, vô tướng giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hố tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập giải thoát ở người thực hành sai trái. (1)

Đối với vị dồi dào về tịnh đang tác ý khổ não, vô nguyễn giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hố tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập giải thoát ở người thực hành sai trái. (2)

Đối với vị dồi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hố tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Vị nào thực hành đúng đắn, vị ấy tu tập; không có sự tu tập giải thoát ở người thực hành sai trái. (3)

Đối với vị dồi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hố tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hố tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì? (1)

Đối với vị dồi dào về tịnh đang tác ý khổ não, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hố tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hố tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì? (2)

Anattato manasikaroto vedabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttpaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttpaccayā honti, ekarasā honti, kenatthena bhāvanā, kenatthena paṭivedho? (3)

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttpaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle¹ animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttpaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatthena bhāvanā, dassanaatthena paṭivedho, evam paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. (1)

Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttpaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle¹ appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttpaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatthena bhāvanā, dassanaatthena paṭivedho, evam paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. (2)

Anattato manasikaroto vedabahulassa suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttpaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle¹ suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttpaccayā honti, ekarasā honti, ekarasatthena bhāvanā, dassanaatthena paṭivedho, evam paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. (3)

Aniccato manasikaroto katamo vimokkho adhimatto hoti, katamavimokkhassa adhimattattā saddhāvimutto² hoti? Dukkhato manasikaroto katamo vimokkho adhimatto hoti, katamavimokkhassa adhimattattā kāyasakkhī hoti? Anattato manasikaroto katamo vimokkho adhimatto hoti, katamavimokkhassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti? (1)

¹ paṭivedhakālepi - Machasam.

² saddhādhimutto - Syā.

Đối với vị dồi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự tu tập, có bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên? Vào thời điểm thấu triệt, giải thoát nào là chủ đạo? Trong sự thấu triệt, bao nhiêu giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị? Sự tu tập theo ý nghĩa gì? Sự thấu triệt theo ý nghĩa gì? (3)

Đối với vị dồi dào về cương quyết đang tác ý vô thường, vô tướng giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, vô tướng giải thoát là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt. (1)

Đối với vị dồi dào về tịnh đang tác ý khổ não, vô nguyện giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, vô nguyện giải thoát là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có hai giải thoát là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt. (2)

Đối với vị dồi dào về hiểu biết đang tác ý vô ngã, không tánh giải thoát là chủ đạo. Trong sự tu tập, có hai quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên. Vào thời điểm thấu triệt, không tánh giải thoát là chủ đạo. Trong sự thấu triệt, có hai quyền là tiếp nối việc ấy, là các đồng sanh duyên, là các hỗ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ưng duyên, là có nhất vị. Sự tu tập theo ý nghĩa nhất vị. Sự thấu triệt theo ý nghĩa nhận thức. Như vậy, ngay trong khi đang thấu triệt, (hành giả) tu tập; ngay trong khi đang tu tập, (hành giả) thấu triệt. (3)

Đối với vị đang tác ý vô thường, giải thoát nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của giải thoát nào là được giải thoát do đức tin? Đối với vị đang tác ý khổ não, giải thoát nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của giải thoát nào là có thân chứng? Đối với vị đang tác ý vô ngã, giải thoát nào là nổi bật? Do trạng thái nổi bật của giải thoát nào là đạt được do kiến? (1)

Aniccato manasikaroto animitto vimokkho adhimatto hoti, animittavimokkhassa adhimattattā saddhāvimutto¹ hoti, dukkhato manasikaroto appaṇihito vimokkho adhimatto hoti, appaṇihitavimokkhassa adhimattattā kāyasakkhī hoti, anattato manasikaroto suññato vimokkho adhimatto hoti, suññatavimokkhassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti. (2)

‘Saddahanto vimutto’ti² saddhāvimutto,¹ ‘phuṭṭhattā sacchikato’ti³ kāyasakkhī, ‘diṭṭhattā patto’ti diṭṭhippatto, ‘saddahanto vimuccatī’ti⁴ saddhāvimutto, ‘jhānaphassam paṭhamam phusati, pacchā nirodham nibbānam sacchikaroti’ti kāyasakkhī, ‘dukkhā saṅkhārā sukho nirodho’ti nātām⁵ hoti diṭṭham viditaṁ sacchikataṁ phassitam paññāyā’ti diṭṭhippatto. —pe— [*]

Ye hi keci nekkhammaṁ bhāvitā vā bhāventi vā bhāvissanti vā —pe— sabbe te animittavimokkhassa vasena saddhāvimuttā, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭippattā.

Ye hi keci abyāpādaṁ —pe— ālokasaññam —pe— avikkhepaṁ —pe— Ye hi keci dukkhaṁ parijānanti, —pe— samudayaṁ pajahanti, —pe— nirodhaṁ sacchikaronti, —pe— maggam bhāventi, sabbe te animittavimokkhassa vasena saddhāvimuttā, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭippattā.

Katihākārehi saccapaṭivedho⁶ hoti, katihākārehi saccāni paṭivijjhati? Catūhākārehi saccapaṭivedho hoti, catūhākārehi saccāni paṭivijjhati.

Dukkhasaccam pariññāpaṭivedham paṭivijjhati, samudayasaccam pahānapaṭivedham paṭivijjhati, nirodhasaccam sacchikiriyāpaṭivedham paṭivijjhati, maggasaccam bhāvanāpaṭivedham paṭivijjhati. Imehi catūhākārehi saccapaṭivedho hoti, imehi catūhākārehi saccāni paṭivijjhanto animittavimokkhassa vasena saddhāvimutto, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhippatto.

Katihākārehi saccapaṭivedho hoti, katihākārehi saccāni paṭivijjhati? Navahākārehi saccapaṭivedho hoti, navahākārehi saccāni paṭivijjhati: dukkhasaccam pariññāpaṭivedham paṭivijjhati, —pe— abhiññāpaṭivedho ca sabbadhammānam, pariññāpaṭivedho ca sabbasaṅkhārānam, pahānapaṭivedho ca sabbakusalānam, bhāvanāpaṭivedho ca catunnām maggānam, sacchikiriyāpaṭivedho ca nirodhassa.

¹ saddhādhimutto - Syā.

⁴ adhimuccatī - Syā.

² adhimuttoti - Syā.

⁵ viññātām - Machasam; nānām - Syā.

³ sacchikarotī - Syā, PTS.

⁶ saccapaṭivedho - Machasam, Syā.

[*] ‘yo cāyam puggalo saddhāvimutto’ti ādikā tayo vārā samkhittā.

Đối với vị đang tác ý vô thường, vô tướng giải thoát là nổi bật, do trạng thái nổi bật của vô tướng giải thoát là được giải thoát do đức tin; đối với vị đang tác ý khổ não, vô nguyện giải thoát là nổi bật, do trạng thái nổi bật của vô nguyện giải thoát là có thân chứng; đối với vị đang tác ý vô ngã, không tánh giải thoát là nổi bật, do trạng thái nổi bật của không tánh giải thoát là đạt được do kiến. (2)

'Trong khi có đức tin, (hành giả) giải thoát' là được giải thoát do đức tin. 'Do trạng thái đã chạm đến, (hành giả) tác chứng' là có thân chứng. 'Do trạng thái đã được thấy, (hành giả) đạt được' là đạt được do kiến. 'Trong khi có đức tin, (hành giả) giải thoát' là được giải thoát do đức tin. '(Hành giả) xúc chạm với sự xúc chạm của thiền trước, sau đó tác chứng sự tịch diệt Niết Bàn' là có thân chứng. " 'Các hành là khổ, tịch diệt là lạc' là điều đã được biết, được hiểu, được tác chứng, được chạm đến bởi tuệ" là đạt được do kiến. ... (như trên)...

Chính các vị nào đã tu tập, đang tu tập, hoặc sẽ tu tập, ... (như trên)... tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, là có thân chứng nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát.

Chính các vị nào đã tu tập, ... (nt)... về sự không sân độc ... (nt)... về sự nghĩ tưởng đến ánh sáng ... (nt)... về sự không tản mạn ... (nt)... Chính các vị nào biết toàn diện về Khổ, ... từ bỏ nhân sanh (Khổ), ... tác chứng sự diệt tận (Khổ), ... tu tập về Đạo, tất cả các vị ấy là được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, là có thân chứng nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát.

Sự thấu triệt chân lý là với bao nhiêu biểu hiện? Hành giả thấu triệt các chân lý với bao nhiêu biểu hiện? Sự thấu triệt chân lý là với bốn biểu hiện, hành giả thấu triệt các chân lý với bốn biểu hiện.

(Hành giả) thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, thấu triệt chân lý về nhân sanh (Khổ) với sự thấu triệt của sự dứt bỏ, thấu triệt chân lý về sự diệt tận (Khổ) với sự thấu triệt của sự tác chứng, thấu triệt chân lý về Đạo với sự thấu triệt của sự tu tập. Sự thấu triệt chân lý là với bốn biểu hiện này, trong khi thấu triệt bốn chân lý với bốn biểu hiện này, (hành giả) được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, là có thân chứng nhờ vào năng lực của vô nguyện giải thoát, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát.

Sự thấu triệt chân lý là với bao nhiêu biểu hiện? Hành giả thấu triệt các chân lý với bao nhiêu biểu hiện? Sự thấu triệt chân lý là với chín biểu hiện. Hành giả thấu triệt các chân lý với chín biểu hiện: Thấu triệt chân lý về Khổ với sự thấu triệt của sự biết toàn diện, ... (nt)... Và có sự thấu triệt bằng thắng trí đối với tất cả các pháp, ... (nt)... và có sự thấu triệt do tác chứng đối với sự diệt tận.

Imehi navahākārehi saccapaṭivedho hoti, imehi navahākārehi saccāni paṭivijjhanto animittavimokkhassa vasena saddhāvimutto, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhippatto.

Aniccato manasikaronto katame dhamme yathābhūtam jānāti¹ passati, katham sammādassanam hoti, katham tadanvayena sabbe saṅkhārā aniccato sudiṭṭhā honti, kattha kaṅkhā pahiyati? (1)

Dukkhato manasikaronto katame dhamme yathābhūtam jānāti passati, katham sammādassanam hoti, katham tadanvayena sabbe saṅkhārā dukkhato sudiṭṭhā honti, kattha kaṅkhā pahiyati? (2)

Anattato manasikaronto katame dhamme yathābhūtam jānāti passati, katham sammādassanam hoti, katham tadanvayena sabbe dhammā anattato sudiṭṭhā honti, kattha kaṅkhā pahiyati? (3)

Aniccato manasikaronto nimittam yathābhūtam jānāti passati, tena vuccati sammādassanam. Evam tadanvayena sabbe saṅkhārā aniccato sudiṭṭhā honti, ettha kaṅkhā pahiyati. (1)

Dukkhato manasikaronto pavattam yathābhūtam jānāti passati, tena vuccati sammādassanam. Evam tadanvayena sabbe saṅkhārā dukkhato sudiṭṭhā honti, ettha kaṅkhā pahiyati. (2)

Anattato manasikaronto nimittañca pavattañca yathābhūtam jānāti passati, tena vuccati sammādassanam. Evam tadanvayena sabbe dhammā anattato sudiṭṭhā honti, ettha kaṅkhā pahiyati. (3)

Yañca yathābhūtam nāñam, yañca sammādassanam, yā ca kaṅkhāvitaranā, ime dhammā nānatthā² ceva nānābyañjanā ca; udāhu ekatthā byañjanameva nānanti? Yañca yathābhūtam nāñam, yañca sammādassanam, yā ca kaṅkhāvitaranā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānam.

Aniccato manasikaroto kiṁ bhayato upaṭṭhāti, dukkhato manasikaroto kiṁ bhayato upaṭṭhāti, anattato manasikaroto kiṁ bhayato upaṭṭhāti?

Aniccato manasikaroto nimittam bhayato upaṭṭhāti, dukkhato manasikaroto pavattam bhayato upaṭṭhāti, anattato manasikaroto nimittañca pavattañca bhayato upaṭṭhāti.

¹ pajānāti - Syā.

² nānattā - Sī 1.

Sự thấu triệt chân lý là với chín biểu hiện này, trong khi thấu triệt bốn chân lý với chín biểu hiện này, (hành giả) được giải thoát do đức tin nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, là có thân chứng nhờ vào năng lực của vô nguyệt giải thoát, là đạt được do kiến nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát.

Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể các pháp nào? Sự thấy đúng đắn là (có ý nghĩa) thế nào? Do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là vô thường là (có ý nghĩa) thế nào? Hoài nghi được dứt bỏ ở đâu? (1)

Trong khi tác ý khổ não, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể các pháp nào? Sự thấy đúng đắn là (có ý nghĩa) thế nào? Do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là khổ não là (có ý nghĩa) thế nào? Hoài nghi được dứt bỏ ở đâu? (2)

Trong khi tác ý vô ngã, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể các pháp nào? Sự thấy đúng đắn là (có ý nghĩa) thế nào? Do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là vô ngã là (có ý nghĩa) thế nào? Hoài nghi được dứt bỏ ở đâu? (3)

Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) nhận biết, nhận thấy đúng theo thực thể về hiện tướng; vì thế được gọi là sự thấy đúng đắn. Như vậy, do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là vô thường. Hoài nghi được dứt bỏ ở đây. (1)

Trong khi tác ý khổ não, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể về sự vận hành; vì thế được gọi là sự thấy đúng đắn. Như vậy, do tiếp nối việc ấy, các hành được thấy rõ là khổ não. Hoài nghi được dứt bỏ ở đây. (2)

Trong khi tác ý vô ngã, (hành giả) biết, thấy đúng theo thực thể về hiện tướng và sự vận hành; vì thế được gọi là sự thấy đúng đắn. Như vậy, do tiếp nối việc ấy, tất cả các pháp được thấy rõ là vô ngã. Hoài nghi được dứt bỏ ở đây. (3)

Trí đúng theo thực thể, sự thấy đúng đắn, sự vượt qua hoài nghi, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Trí đúng theo thực thể, sự thấy đúng đắn, sự vượt qua hoài nghi, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác.

Đối với vị đang tác ý vô thường, điều gì hiện diện là kinh hãi? Đối với vị đang tác ý khổ não, điều gì hiện diện là kinh hãi? Đối với vị đang tác ý vô ngã, điều gì hiện diện là kinh hãi?

Đối với vị đang tác ý vô thường, hiện tướng hiện diện là kinh hãi? Đối với vị đang tác ý khổ não, sự vận hành hiện diện là kinh hãi? Đối với vị đang tác ý vô ngã, hiện tướng và sự vận hành hiện diện là kinh hãi.

Yā ca bhayatupatṭhāne paññā, yañca ādīnave nāṇam, yā ca nibbidā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekaṭṭhā byañjanameva nānanti? Yā ca bhayatupatṭhāne paññā, yañca ādīnave nāṇam, yā ca nibbidā, ime dhammā ekaṭṭhā, byañjanameva nāṇam.

Yā ca anattānupassanā, yā ca suññatānupassanā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekaṭṭhā, byañjanameva nānanti? Yā ca anattānupassanā, yā ca suññatānupassanā, ime dhammā ekaṭṭhā, byañjanameva nāṇam.

Aniccato manasikaroto, kiṁ paṭisaṅkhā nāṇam uppajjati, dukkhatō manasikaroto kiṁ paṭisaṅkhā nāṇam uppajjati, anattato manasikaroto kiṁ paṭisaṅkhā nāṇam uppajjati?

Aniccato manasikaroto nimittam paṭisaṅkhā nāṇam uppajjati, dukkhatō manasikaroto pavattam paṭisaṅkhā nāṇam uppajjati, anattato manasikaroto nimittañca pavattañca paṭisaṅkhā nāṇam uppajjati. (1)

Yā ca muñcitukamyatā¹ yā ca paṭisaṅkhānupassanā yā ca saṅkhārupekkhā ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekaṭṭhā byañjanameva nānanti? Yā ca muñcitukamyatā, yā ca paṭisaṅkhānupassanā, yā ca saṅkhārupekkhā, ime dhammā ekaṭṭhā, byañjanameva nāṇam. (2)

Aniccato manasikaroto kuto cittam vuṭṭhāti, kattha cittam pakkhandati? Dukkhatō manasikaroto kuto cittam vuṭṭhāti, kattha cittam pakkhandati? Anattato manasikaroto kuto cittam vuṭṭhāti, kattha cittam pakkhandati?

Aniccato manasikaroto nimittā cittam vuṭṭhāti, animitte cittam pakkhandati. Dukkhatō manasikaroto pavattā cittam vuṭṭhāti, appavatte cittam pakkhandati. Anattato manasikaroto nimittā ca pavattā ca cittam vuṭṭhāti, animitte appavatte nirodhā²-nibbānadhadhātuyā cittam pakkhandati. (3)

Yā ca bahiddhāvuṭṭhānavivatṭane paññā ye ca gotrabhū-dhammā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekaṭṭhā byañjanameva nānanti? Yā ca bahiddhāvuṭṭhānavivatṭane paññā, ye ca gotrabhūdhammā, ime dhammā ekaṭṭhā, byañjanameva nāṇam. (4)

¹ muccitukamyatā - Machasam.

² nirodhe - Pu, Machasam.

Tuệ liên quan đến sự hiện diện của kinh hãi, trí liên quan đến điều tai hại, và sự nhảm chán, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Tuệ liên quan đến sự hiện diện của kinh hãi, trí liên quan đến điều tai hại, và sự nhảm chán, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác.

Quán xét về vô ngã và quán xét về không tánh, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Quán xét về vô ngã và quán xét về không tánh, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác.

Đối với vị đang tác ý vô thường, do sự phân biệt rõ điều gì khiến trí được sanh lên? Đối với vị đang tác ý khổ não, do sự phân biệt rõ điều gì khiến trí được sanh lên? Đối với vị đang tác ý vô ngã, do sự phân biệt rõ điều gì khiến trí được sanh lên?

Đối với vị đang tác ý vô thường, do sự phân biệt rõ hiện tướng khiến trí được sanh lên; đối với vị đang tác ý khổ não, do sự phân biệt rõ sự vận hành khiến trí được sanh lên; đối với vị đang tác ý vô ngã, do sự phân biệt rõ hiện tướng và sự vận hành khiến trí được sanh lên. (1)

Sự mong muốn giải thoát, sự quán xét do phân biệt rõ, và trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Sự mong muốn giải thoát, sự quán xét do phân biệt rõ, và trạng thái xả đối với các pháp hữu vi, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác. (2)

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm thoát ra khỏi nơi nào? tâm tiến vào nơi nào? Đối với vị đang tác ý khổ não, tâm thoát ra khỏi nơi nào? tâm tiến vào nơi nào? Đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm thoát ra khỏi nơi nào? tâm tiến vào nơi nào?

Đối với vị đang tác ý vô thường, tâm thoát ra khỏi hiện tướng, tâm tiến vào vô tướng; đối với vị đang tác ý khổ não, tâm thoát ra khỏi sự vận hành, tâm tiến vào sự không vận hành; đối với vị đang tác ý vô ngã, tâm thoát ra khỏi hiện tướng và sự vận hành, tâm tiến vào vô tướng, vào sự không vận hành, vào sự diệt tận là cảnh giới Niết Bàn. (3)

Tuệ liên quan đến sự thoát ra và ly khai ngoại phần, và các sự chuyển tộc, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Tuệ liên quan đến sự thoát ra và ly khai ngoại phần, và các sự chuyển tộc, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác. (4)

Aniccato manasikaronto katamena vimokkhena vimuccati, dukkhatō manasikaronto katamena vimokkhena vimuccati, anattato manasikaronto katamena vimokkhena vimuccati?

Aniccato manasikaronto animittavimokkhena vimuccati, dukkhatō manasikaronto appaṇihitavimokkhena vimuccati, anattato manasikaronto suññatavimokkhena vimuccati. (5)

Yā ca dubhatovuṭṭhānavivatṭane paññā yañca magge nāṇam, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekaṭṭhā, byañjanameva nānanti? Yā ca dubhatovuṭṭhānavivatṭane paññā yañca magge nāṇam, ime dhammā ekaṭṭhā, byañjanameva nānam. (6)

Katihākārehi tayo vimokkhā nānākhaṇe¹ honti, katihākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti? Catūhākārehi tayo vimokkhā nānākhaṇe honti, sattahākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti.

Katamehi catūhākārehi tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Ādhipateyyaṭṭhena adhiṭṭhānaṭṭhena abhinīhāraṭṭhena niyyānaṭṭhena.

Katham ādhipateyyaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Aniccato manasikaroto animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, dukkhatō manasikaroto appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, anattato manasikaroto suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, evam ādhipateyyaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti, (1)

Katham adhiṭṭhānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Aniccato manasikaronto animittavimokkhassa vasena cittam adhiṭṭhāti, dukkhatō manasikaronto appaṇihitavimokkhassa vasena cittam adhiṭṭhāti anattato manasikaronto suññatavimokkhassa vasena cittam adhiṭṭhāti, evam adhiṭṭhānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti. (2)

Katham abhinīhāraṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Aniccato manasikaronto animittavimokkhassa vasena cittam abhinīharati, dukkhatō manasikaronto appaṇihitavimokkhassa vasena cittam abhinīharati, anattato manasikaronto suññatavimokkhassa vasena cittam abhinīharati, evam abhinīhāraṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti. (3)

Katham niyyānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti? Aniccato manasikaronto animittavimokkhassa vasena nirodham nibbānam niyyāti, dukkhatō manasikaronto appaṇihitavimokkhassa vasena nirodham nibbānam niyyāti, anattato manasikaronto suññatavimokkhassa vasena nirodham nibbānam niyyāti, evam niyyānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākhaṇe honti. (4)

¹ nānākkhaṇe - Machasam.

Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) giải thoát bằng sự giải thoát nào; trong khi tác ý khổ não, giải thoát bằng sự giải thoát nào; trong khi tác ý vô ngã, giải thoát bằng sự giải thoát nào? Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) giải thoát bằng vô tướng giải thoát; trong khi tác ý khổ não, giải thoát bằng vô nguyên giải thoát; trong khi tác ý vô ngã, giải thoát bằng không tánh giải thoát. (5)

Tuệ liên quan đến sự thoát ra và ly khai cả hai (nội ngoại phẫn), và trí liên quan đến Đạo, các pháp này là có ý nghĩa khác biệt và văn tự khác biệt? Hay là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác? Tuệ liên quan đến sự thoát ra và ly khai cả hai, và trí liên quan đến Đạo, các pháp này là có cùng một ý nghĩa và chỉ có văn tự là khác. (6)

Ba loại giải thoát ở vào sát-na khác nhau là với bao nhiêu biểu hiện, ba loại giải thoát ở vào cùng một sát-na là với bao nhiêu biểu hiện? Ba loại giải thoát ở vào sát-na khác nhau là với bốn biểu hiện, ba loại giải thoát ở vào cùng một sát-na là với bảy biểu hiện.

Ba loại giải thoát ở vào sát-na khác nhau là với bốn biểu hiện nào? Với ý nghĩa pháp chủ đạo, với ý nghĩa khẳng định, với ý nghĩa quả quyết, với ý nghĩa dẫn xuất.

Ba loại giải thoát với ý nghĩa pháp chủ đạo ở vào sát-na khác nhau là thế nào? Đối với vị đang tác ý vô thường vô tướng giải thoát là pháp chủ đạo, tác ý khổ não vô nguyên giải thoát là pháp chủ đạo, tác ý vô ngã không tánh giải thoát là pháp chủ đạo. Ba loại giải thoát với ý nghĩa pháp chủ đạo ở vào sát-na khác nhau là thế ấy. (1)

Ba loại giải thoát với ý nghĩa khẳng định ở vào sát-na khác nhau là thế nào? Trong khi tác ý vô thường, nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, (hành giả) khẳng định tâm; trong khi tác ý khổ não, nhờ vào năng lực của vô nguyên giải thoát, (hành giả) khẳng định tâm; trong khi tác ý vô ngã, nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát, (hành giả) khẳng định tâm. Ba loại giải thoát với ý nghĩa khẳng định ở vào sát-na khác nhau là thế ấy. (2)

Ba loại giải thoát với ý nghĩa quả quyết ở vào sát-na khác nhau là thế nào? Trong khi tác ý vô thường, nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, (hành giả) quả quyết tâm, trong khi tác ý khổ não, nhờ vào năng lực của vô nguyên giải thoát, (hành giả) quả quyết tâm, trong khi tác ý vô ngã, nhờ vào năng lực của không tánh giải thoát, (hành giả) quả quyết tâm. Ba loại giải thoát với ý nghĩa quả quyết ở vào sát-na khác nhau là thế ấy. (3)

Ba loại giải thoát với ý nghĩa dẫn xuất ở vào sát-na khác nhau là thế nào? Trong khi tác ý vô thường, nhờ vào năng lực của vô tướng giải thoát, (hành giả) dẫn xuất đến sự diệt tận Niết Bàn, trong khi tác ý khổ não, nhờ năng lực của vô nguyên giải thoát, dẫn xuất đến sự diệt tận Niết Bàn, trong khi tác ý vô ngã, nhờ năng lực của không tánh giải thoát, dẫn xuất đến sự diệt tận Niết Bàn. Ba loại giải thoát với ý nghĩa dẫn xuất ở vào sát-na khác nhau là thế ấy. (4)

Imehi catūhākārehi tayo vimokkhā nānākhaṇe honti.

Katamehi sattahākārehi tayo vimokakhā ekakkhaṇe honti?
 Samodhānaṭṭhena adhigamanatṭhena¹ paṭilābhāṭṭhena
 paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyatṭhena phassanaṭṭhena
 abhisamayaṭṭhena.

Kathaṁ samodhānaṭṭhena adhigamanatṭhena paṭilābhāṭṭhena
 paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyatṭhena phassanaṭṭhena
 abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti?

Aniccato manasikaronto nimittā muccatī animitto vimokkho;
 yato muccati tattha na pañidahatī appaṇihito vimokkho; yattha na
 pañidahati tena suññoti suññato vimokkho; yena suññō tena
 nimittena animittoti animitto vimokkho, evam̄ samodhānaṭṭhena
 adhigamanatṭhena paṭilābhāṭṭhena paṭivedhaṭṭhena
 sacchikiriyatṭhena phassanaṭṭhena abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā
 ekakkhaṇe honti. (1)

Dukkhato manasikaronto pañidhiyā muccatī appaṇihito
 vimokkho; yattha na pañidahati tena suññoti suññato vimokkho;
 yena suññō tena nimittena animittoti animitto vimokkho, yena
 nimittena animitto tattha na pañidahatī appaṇihito vimokkho,
 evam̄ samodhānaṭṭhena adhigamanatṭhena paṭilābhāṭṭhena
 paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyatṭhena phassanaṭṭhena
 abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti. (2)

Anattato manasikaronto abhinivesā muccatī suññato vimokkho;
 yena suññō tena nimittena animittoti animitto vimokkho; yena
 nimittena animitto tattha na pañidahatī appaṇihito vimokkho;
 yattha na pañidahati tena suññoti suññato vimokkho, evam̄
 samodhānaṭṭhena adhigamanatṭhena paṭilābhāṭṭhena
 paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyatṭhena phassanaṭṭhena
 abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti. (3)

Imehi sattahākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti.

Atthi vimokkho, atthi mukham, atthi vimokkhamukham, atthi
 vimokhapaccanikam, atthi vimokkhānuloman, atthi
 vimokkhavivatṭo, atthi vimokkhabhāvanā, atthi
 vimokkhaṭipassaddhi.

Katamo vimokkho? Suññato vimokkho, animitto vimokkho,
 appaṇihito vimokkho.

Katamo suññato vimokkho? Aniccānupassanāñāṇam niccato
 abhinivesā muccatī suññato vimokkho, dukkhānupassanāñāṇam
 sukhatō abhinivesā muccatī suññato vimokkho, anattā-
 nupassanāñāṇam attato abhinivesā muccatī suññato vimokkho,

¹ adhigamaṭṭhena - Syā.

Ba loại giải thoát ở vào sát-na khác nhau là với bốn biểu hiện này.

Ba loại giải thoát ở vào cùng một sát-na là với bảy biểu hiện nào? Với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đắc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với ý nghĩa chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội.

Ba loại giải thoát với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đắc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với ý nghĩa chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội ở vào cùng một sát-na là thế nào?

'Trong khi tác ý vô thường, (hành giả) giải thoát khỏi hiện tướng' là vô tướng giải thoát, 'giải thoát khỏi điều nào thì không còn nguyện ước điều ấy' là vô nguyện giải thoát, 'điều ấy không nguyện ước thì với điều ấy là không' là không tánh giải thoát, 'với điều nào là không, là vô tướng với hiện tướng ấy' là vô tướng giải thoát. Ba loại giải thoát với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đắc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với ý nghĩa chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội ở vào cùng một sát-na là thế ấy. (1)

'Trong khi tác ý khổ não, (hành giả) giải thoát khỏi nguyện ước' là vô nguyện giải thoát, 'điều ấy không nguyện ước thì với điều ấy là không' là không tánh giải thoát, 'với điều nào là không, là vô tướng với hiện tướng ấy' là vô tướng giải thoát, 'vô tướng với hiện tướng nào thì không còn mong mỏi điều ấy' là vô nguyện giải thoát. Ba loại giải thoát với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đắc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với sự chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội ở vào cùng một sát-na là thế ấy. (2)

'Trong khi tác ý vô ngã, (hành giả) giải thoát khỏi cõi chấp' là không tánh giải thoát, 'với điều nào là không, là vô tướng với hiện tướng ấy' là vô tướng giải thoát, 'vô tướng với hiện tướng nào thì không còn mong mỏi điều ấy' là vô nguyện giải thoát, 'điều ấy không nguyện ước thì với điều ấy là không' là không tánh giải thoát. Ba loại giải thoát với ý nghĩa liên kết, với ý nghĩa đắc chứng, với ý nghĩa thành đạt, với ý nghĩa thấu triệt, với ý nghĩa tác chứng, với ý nghĩa chạm đến, với ý nghĩa lãnh hội ở vào cùng một sát-na là thế ấy. (3)

Ba loại giải thoát ở vào cùng một sát-na là với bảy biểu hiện này.

Có sự giải thoát, có cánh cửa, có cánh cửa của giải thoát, có đối nghịch của giải thoát, có (pháp) phù hợp với giải thoát, có sự ly khai do giải thoát, có sự tu tập giải thoát, có sự tịnh lặng của giải thoát.

Giải thoát là gì? Không tánh giải thoát, vô tướng giải thoát, vô nguyện giải thoát.

Không tánh giải thoát là gì? 'Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi cõi chấp về thường' là không tánh giải thoát. 'Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi cõi chấp về lạc' là không tánh giải thoát. 'Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi cõi chấp về ngã' là

nibbidānupassanāñāṇam nandiyā abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, virāgānupassanāñāṇam rāgato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, nirodhānupassanāñāṇam samudayato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, paṭinissaggānupassanāñāṇam ādānato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, animittānupassanāñāṇam nimittato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, appaṇihitānupassanāñāṇam paṇidhiyā abhinivesā muccatīti suññato vimokkho, suññatānupassanāñāṇam sabbābhinivesehi muccatīti suññato vimokkho.

Rūpe aniccānupassanāñāṇam niccato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho —pe— rūpe suññatānupassanāñāṇam sabbābhinivesehi muccatīti suññato vimokkho. Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhāresu —pe— Viññāṇe —pe— Cakkhusimiṁ —pe— Jarāmaraṇe aniccānupassanāñāṇam niccato abhinivesā muccatīti suññato vimokkho —pe— jarāmaraṇe suññatānupassanāñāṇam sabbābhinivesehi muccatīti suññato vimokkho, ayam suññato vimokkho. (1)

Katamo animitto vimokkho? Aniccānupassanāñāṇam niccato nimittā muccatīti animitto vimokkho, dukkhānupassanāñāṇam sukhatō nimittā muccatīti animitto vimokkho, anattānupassanāñāṇam attato nimittā muccatīti animitto vimokkho, nibbidānupassanāñāṇam nandiyā nimittā muccatīti animitto vimokkho, virāgānupassanāñāṇam rāgato nimittā muccatīti animitto vimokkho, nirodhānupassanāñāṇam samudayato nimittā muccatīti animitto vimokkho, paṭinissaggānupassanāñāṇam ādānato nimittā muccatīti animitto vimokkho, animittānupassanāñāṇam sabbanimittehi muccatīti animitto vimokkho, appaṇihitānupassanāñāṇam paṇidhiyā nimittā muccatīti animitto vimokkho, suññatānupassanāñāṇam abhinivesato nimittā muccatīti animitto vimokkho.

Rūpe aniccānupassanāñāṇam niccato nimittā muccatīti animitto vimokkho, —pe— rūpe animittānupassanāñāṇam sabbanimittehi muccatīti animitto vimokkho, rūpe appaṇihitānupassanāñāṇam paṇidhiyā nimittā muccatīti animitto vimokkho, rūpe suññatānupassanāñāṇam abhinivesato nimittā muccatīti animitto vimokkho. Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhāresu —pe— Viññāṇe —pe— Cakkhusimiṁ —pe— Jarāmaraṇe aniccānupassanāñāṇam niccato nimittā muccatīti animitto vimokkho, —pe— jarāmaraṇe animittānupassanāñāṇam sabbanimittehi muccatīti animitto vimokkho, jarāmaraṇe appaṇihitānupassanāñāṇam paṇidhiyā nimittā muccatīti animitto vimokkho, jarāmaraṇe suññatānupassanāñāṇam abhinivesato nimittā muccatīti animitto vimokkho, ayam animitto vimokkho. (2)

không tánh giải thoát.'Trí do sự quán xét về nhảm chán giải thoát khỏi cõ chấp về vui thích' là không tánh giải thoát. 'Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi cõ chấp về tham ái' là không tánh giải thoát. 'Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi cõ chấp về nhân sanh khởi' là không tánh giải thoát. 'Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi cõ chấp về nắm giữ' là không tánh giải thoát. 'Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi cõ chấp về hiện tướng' là không tánh giải thoát. 'Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi cõ chấp về nguyện ước' là không tánh giải thoát. 'Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi tất cả các cõ chấp' là không tánh giải thoát.

'Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi cõ chấp về thường' là không tánh giải thoát. ...(nt)... 'Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi tất cả các cõ chấp' là không tánh giải thoát. 'Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi cõ chấp về thường' là không tánh giải thoát. ...(nt)... 'Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử giải thoát khỏi tất cả các cõ chấp' là không tánh giải thoát. Đây là không tánh giải thoát. (1)

Vô tướng giải thoát là gì? 'Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi hiện tướng về thường' là vô tướng giải thoát. 'Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi hiện tướng về lạc' là vô tướng giải thoát. 'Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi hiện tướng về ngã' là ... 'Trí do sự quán xét về nhảm chán giải thoát khỏi hiện tướng về vui thích' là ... 'Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi hiện tướng về tham ái' là ... 'Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi hiện tướng về nhân sanh khởi' là ... 'Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi hiện tướng về nắm giữ' là ... 'Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi tất cả các hiện tướng' là ... 'Trí do sự quán xét về vô nguyện giải thoát khỏi hiện tướng về nguyện ước' là vô tướng giải thoát. 'Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi hiện tướng về cõ chấp' là vô tướng giải thoát.

'Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi hiện tướng về thường' là vô tướng giải thoát. ...(nt)... 'Trí do sự quán xét về vô tướng ở sắc giải thoát khỏi tất cả các hiện tướng' là vô tướng giải thoát. 'Trí do sự quán xét về vô nguyện ở sắc giải thoát khỏi hiện tướng về nguyện ước' là vô tướng giải thoát. 'Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi hiện tướng về cõ chấp' là vô tướng giải thoát. 'Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi hiện tướng về thường' là vô tướng giải thoát. ...(nt)... 'Trí do sự quán xét về vô tướng ở lão tử giải thoát khỏi tất cả các hiện tướng' là vô tướng giải thoát. 'Trí do sự quán xét về vô nguyện ở lão tử giải thoát khỏi hiện tướng về nguyện ước' là vô tướng giải thoát. 'Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử giải thoát khỏi hiện tướng về cõ chấp' là vô tướng giải thoát. Đây là vô tướng giải thoát. (2)

Katamo appaṇihito vimokkho? Aniccānupassanāñāṇam niccato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, dukkhānupassanāñāṇam sukhato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, anattānupassanāñāṇam attato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, virāgānupassanāñāṇam rāgato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, nirodhānupassanāñāṇam samudayato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, paṭinissaggānupassanāñāṇam ādānato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, animittānupassanāñāṇam nimittato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, appaṇihitānupassanāñāṇam sabbapaṇidhīhi muccatīti appaṇihito vimokkho, suññatānupassanāñāṇam abhinivesato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho.

Rūpe aniccānupassanāñāṇam niccato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, —pe— rūpe animittānupassanāñāṇam nimittato muccatīti appaṇihito vimokkho, rūpe appaṇihitānupassanāñāṇam sabbapaṇidhīhi muccatīti appaṇihito vimokkho, rūpe suññatānupassanāñāṇam abhinivesato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho. Vedanāya —pe— Saññāya —pe— Saṅkhāresu —pe— Viññāne —pe— Cakkhusmiṃ —pe— Jarāmaraṇe aniccānupassanāñāṇam niccato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, —pe— jarāmaraṇe animittānupassanāñāṇam nimittato muccatīti appaṇihito vimokkho, jarāmaraṇe appaṇihitānupassanāñāṇam sabbapaṇidhīhi muccatīti appaṇihito vimokkho, jarāmaraṇe suññatānupassanāñāṇam abhinivesato paṇidhiyā muccatīti appaṇihito vimokkho, ayam appaṇihito vimokkho, (3) ayam vimokkho. (1)

Katamañ mukhañ? Ye tattha jātā anavajjā kusalā bodhipakkhiyā dhammā, idam mukhañ. (2)

Katamañ vimokkhamukhañ? Yañ tesam¹ dhammānam ārammaṇam nirodho nibbānam, idam vimokkhamukhañ, vimokkhañca mukhañca vimokkhamukhañ,² idam vimokkha-mukhañ. (3)

Katamañ vimokkhapaccanīkam? Tīṇi akusalamūlāni vimokkhapaccanīkāni, tīṇi duccaritāni vimokkhapaccanīkāni, sabbepi akusalā dhammā vimokkhapaccanīkā, idam vimokkhapaccanīkañ. (4)

Katamañ vimokkhānulomam? Tīṇi kusalamūlāni vimokkhānulomāni, tīṇi sucaritāni vimokkhānulomāni, sabbepi kusalā dhammā vimokkhānulomā, idam vimokkhānulomam. (5)

Katamo vimokkhavivat̄o? Saññāvivat̄o, cetovivat̄o, cittavivat̄o, ñāṇavivat̄o, vimokkhavivat̄o, saccavivat̄o.

¹ tesam̄ tesam - Syā.

² vimokkhañca mukhañca vimokkhamukhan'ti Syā, PTS potthakesu natthi.

Vô nguyễn giải thoát là gì? ‘Trí do sự quán xét về vô thường giải thoát khỏi nguyễn ước về thường’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về khổ não giải thoát khỏi nguyễn ước về lạc’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô ngã giải thoát khỏi nguyễn ước về ngã’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về ly tham ái giải thoát khỏi nguyễn ước về tham ái’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về diệt tận giải thoát khỏi nguyễn ước về nhân sanh khởi’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về từ bỏ giải thoát khỏi nguyễn ước về nắm giữ’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô tướng giải thoát khỏi nguyễn ước về hiện tướng’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô nguyễn giải thoát khỏi tất cả các nguyễn ước’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh giải thoát khỏi nguyễn ước về cõ chấp’ là vô nguyễn giải thoát.

‘Trí do sự quán xét về vô thường ở sắc giải thoát khỏi nguyễn ước về thường’ là vô nguyễn giải thoát. ... (nt)... ‘Trí do sự quán xét về vô nguyễn ở sắc giải thoát khỏi tất cả các nguyễn ước’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở sắc giải thoát khỏi nguyễn ước về cõ chấp’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về vô thường ở thọ ... ở tưởng ... ở các hành ... ở thức ... ở mắt ... ở lão tử giải thoát khỏi tất cả các nguyễn ước’ là vô nguyễn giải thoát. ‘Trí do sự quán xét về không tánh ở lão tử giải thoát khỏi nguyễn ước về cõ chấp’ là vô nguyễn giải thoát. Đây là vô nguyễn giải thoát. (3) Đây là giải thoát. (1)

Cánh cửa là gì? Những gì là không sai trái, là thiện, là các pháp dự phần giác ngộ được sanh ra ở trường hợp ấy, điều ấy là cánh cửa. (2)

Cánh cửa của giải thoát là gì? Đối tượng nào của các pháp ấy là sự diệt tận Niết Bàn, (đối tượng) ấy là cánh cửa của giải thoát, đây là cánh cửa của giải thoát. Giải thoát và cánh cửa, là cánh cửa của giải thoát, điều ấy là cánh cửa của giải thoát. (3)

(Pháp) đối nghịch của giải thoát là gì? Ba bất thiện căn là các (pháp) đối nghịch của giải thoát, ba ác hạnh là các (pháp) đối nghịch của giải thoát, tất cả các pháp bất thiện cũng là các (pháp) đối nghịch của giải thoát; điều ấy là (pháp) đối nghịch của giải thoát. (4)

(Pháp) phù hợp với giải thoát là gì? Ba thiện căn là các (pháp) phù hợp với giải thoát, ba thiện hạnh là các (pháp) phù hợp với giải thoát, tất cả các pháp thiện cũng là các (pháp) phù hợp với giải thoát; điều ấy là (pháp) phù hợp với giải thoát. (5)

Sự ly khai do giải thoát là gì? Là sự ly khai do tưởng, là sự ly khai do suy nghĩ, là sự ly khai do tâm, là sự ly khai do trí, là sự ly khai do giải thoát, là sự ly khai do chân lý.

Sañjānanto vivaṭṭatīti saññāvivaṭṭo, cetayanto vivaṭṭatīti cetovivaṭṭo, vijānanto vivaṭṭatīti cittavivaṭṭo, nāṇam karonto vivaṭṭatīti nāṇavivaṭṭo vossajjanto¹ vivaṭṭatīti vimokkhavivaṭṭo, tathaṭṭhe² vivaṭṭatīti saccavivaṭṭo.

Yattha saññāvivaṭṭo, tattha cetovivaṭṭo; yattha cetovivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo; yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo, tattha cittavivaṭṭo; yattha cittavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo; yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo, tattha nāṇavivaṭṭo; yattha nāṇavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo; yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo nāṇavivaṭṭo, tattha vimokkhavivaṭṭo; yattha vimokkhavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo nāṇavivaṭṭo; yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo nāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo, tattha saccavivaṭṭo; yattha saccavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo nāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo, ayam vimokkhavivaṭṭo. (6)

Katamā vimokkhabhāvanā? Paṭhamassa jhānassa³ āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, dutiyassa jhānassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, tatiyassa jhānassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, catutthassa jhānassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, ākāsānañcāyatanaśamāpattiya āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, viññānañcāyatanaśamāpattiya —pe— ākiñcaññāyatanaśamāpattiya —pe— nevasaññāsaññāyatanaśamāpattiya āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, sotāpattimaggassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, sakadāgāmimaggassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, anāgāmimaggassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, arahattamaggassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṁ, ayam vimokkhabhāvanā. (7)

Katamā vimokkhapatipassaddhi? Paṭhamassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā, dutiyassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā, tatiyassa jhānassa —pe— catutthassa jhānassa —pe— ākāsānañcāyatanaśamāpattiya —pe— viññānañcāyatanaśamāpattiya —pe— ākiñcaññāyatanaśamāpattiya —pe— nevasaññānāsaññāyatanaśamāpattiya paṭilābho vā vipāko vā, sotāpattimaggassa sotāpattiphalaṁ, sakadāgāmimaggassa sakadāgāmiphalaṁ, anāgāmimaggassa anāgāmiphalaṁ, arahattamaggassa arahattaphalaṁ, ayam vimokkhapatipassaddhi.⁴ (8)

Tatiyaka bhāṇavāram.⁵ Vimokkhakathā samattā.

¹ vosajjanto - Machasam.

² tathaṭṭhena - Machasam, Syā.

³ paṭhamajjhānassa - Syā, Sī 2.

⁴ vimokkhapatipassaddhi - Machasam; vimokkhapatipassaddhi - Sī 2.

⁵ tatiyabhāṇavāro - Machasam; tatiyabhāṇavāram - Syā, PTS.

‘Trong khi suy tưởng, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do tưởng. ‘Trong khi suy nghĩ, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do suy nghĩ. ‘Trong khi nhận biết, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do tâm. ‘Trong khi sử dụng trí, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do trí. ‘Trong khi xả ly, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do giải thoát. Theo ý nghĩa của thực thể, (hành giả) ly khai’ là sự ly khai do chân lý.

Nơi nào có sự ly khai do tưởng, nơi ấy có sự ly khai do suy nghĩ. Nơi nào có sự ly khai do suy nghĩ, nơi ấy có sự ly khai do tưởng. Nơi nào có sự ly khai do tưởng (và) có sự ly khai do suy nghĩ, nơi ấy có sự ly khai do tâm. Nơi nào có sự ly khai do tâm, nơi ấy có sự ly khai do tưởng (và) có sự ly khai do suy nghĩ. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, (và) có sự ly khai do tâm, nơi ấy có sự ly khai do trí. Nơi nào có sự ly khai do trí, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, (và) có sự ly khai do tâm. Nơi nào có sự ly khai do giải thoát, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, (và) có sự ly khai do trí. Nơi nào có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí, (và) có sự ly khai do giải thoát, nơi ấy có sự ly khai do sự thật. Nơi nào có sự ly khai do sự thật, nơi ấy có sự ly khai do tưởng, có sự ly khai do suy nghĩ, có sự ly khai do tâm, có sự ly khai do trí, có sự ly khai do giải thoát. Đây là sự ly khai do giải thoát. (6)

Sự tu tập giải thoát là gì? Sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn sơ thiền; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn nhị thiền; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn tam thiền; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn tứ thiền; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn sự chứng đạt không vô biên xứ; ... sự chứng đạt thức vô biên xứ; ... sự chứng đạt vô sở hữu xứ; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn Đạo Nhập Lưu; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn Đạo Nhất Lai; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn Đạo Bất Lai; sự rèn luyện, sự tu tập, sự làm cho sung mãn Đạo A-la-hán; điều này là sự tu tập giải thoát. (7)

Sự tịnh lặng của giải thoát là gì? Sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sơ thiền, sự thành tựu hoặc nghiệp quả của nhị thiền, ... của tam thiền, ... của tứ thiền, ... của sự chứng đạt không vô biên xứ, ... của sự chứng đạt thức vô biên xứ, ... của sự chứng đạt vô sở hữu xứ, sự thành tựu hoặc nghiệp quả của sự chứng đạt phi tưởng phi tưởng xứ, Quả Nhập Lưu của Đạo Nhập Lưu, Quả Nhất Lai của Đạo Nhất Lai, Quả Bất Lai của Đạo Bất Lai, Quả A-la-hán của Đạo A-la-hán; điều này là sự tịnh lặng của giải thoát.

**Tụng phẩm thứ ba.
Phản giảng về Giải Thoát được đầy đủ.**

VI. GATIKATHĀ

Gatisampattiyañ nāṇasampayutte katinnañ¹ hetūnam paccayā upapatti hoti? Khattiyamahāsālānam brāhmaṇamahāsālānam gahapatimahāsālānam kāmāvacarānam devānam nāṇasampayutte katinnañ hetūnam paccayā upapatti hoti. Rūpāvacarānam devānam katinnañ hetūnam paccayā upapatti hoti? Arūpāvacarānam devānam katinnañ hetūnam paccayā upapatti hoti?

Gatisampattiyañ nāṇasampayutte aṭṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti. Khattiyamahāsālānam brāhmaṇamahāsālānam gahapatimahāsālānam kāmāvacarānam devānam nāṇasampayutte aṭṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti. Rūpāvacarānam devānam aṭṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti. Arūpāvacarānam devānam aṭṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti.

Gatisampattiyañ nāṇasampayutte katamesam aṭṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā tasmiñ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā, nikantikkhaṇe dve hetū akusalā tasmiñ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā, paṭisandhikkhaṇe tayo hetū abyākatā tasmiñ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati nāmarūpapaccayāpi viññāṇam, viññāṇapaccayāpi nāmarūpam.

Paṭisandhikkhaṇe pañcakkhandhā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe cattāro mahābhūtā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo jīvitasaṅkhārā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca rūpañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayutta-paccayā honti; paṭisandhikkhaṇe pañcindriyāni sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayutta-paccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo hetū sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayutta-paccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayutta-paccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajāta-paccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayutta-paccayā honti.

¹ katinam - Machasam, Syā, PTS; katinam - Sa.

⁴ uppatti - Sī 1, 2.

VI. GIẢNG VỀ CÕI TÁI SANH:

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh,[*] khi được liên kết với trí thì sự sanh lén là do duyên của bao nhiêu nhân? Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, các gia tộc giàu sang của gia chủ, và chư thiên dục giới, khi được liên kết với trí thì sự sanh lén là do duyên của bao nhiêu nhân? Đối với chư thiên sắc giới thì sự sanh lén là do duyên của bao nhiêu nhân? Đối với chư thiên vô sắc giới thì sự sanh lén là do duyên của bao nhiêu nhân?

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi được liên kết với trí thì sự sanh lén là do duyên của tám nhân. Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, các gia tộc giàu sang của gia chủ, và chư thiên dục giới, khi được liên kết với trí thì sự sanh lén là do duyên của tám nhân. Đối với chư thiên sắc giới thì sự sanh lén là do duyên của tám nhân. Đối với chư thiên vô sắc giới thì sự sanh lén là do duyên của tám nhân.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi được liên kết với trí thì sự sanh lén là do duyên của 8 nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, ba nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lén vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: ‘*Do duyên các căn thiện, các hành (sanh khởi)*.’ Vào sát-na cận tử, hai nhân bất thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lén vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: ‘*Do duyên các căn bất thiện, các hành (sanh khởi)*.’ Vào sát-na tục sinh, ba nhân vô ký là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lén vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên danh sắc, thức (sanh khởi), do duyên thức, danh sắc (sanh khởi)*.”

Vào sát-na tục sinh, năm uẩn là các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, bốn đại hiền là các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên. Vào sát-na tục sinh, ba sự tạo tác mạng sống[*] là các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và sắc là các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Vào sát-na tục sinh, bốn uẩn vô sắc là các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, năm quyền các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, ba nhân là các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và thức là các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hõ tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên.

Paṭisandhikkhaṇe ime atṭhavīsatī dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Gatisampattiyaññānasampayutte imesam atṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti. (1)

Khattiyamahāsālānam brāhmaṇamahāsālānam gahapatimahāsālānam kāmāvacarānam devānam ñāṇasampayutte katamesam atṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā tasmiṁ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā. Nikantikkhaṇe dve hetū akusalā tasmiṁ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā. Paṭisandhikkhaṇe tayo hetū abyākatā tasmiṁ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati ‘nāmarūpapaccayāpi viññāṇam, viññāṇapaccayāpi nāmarūpaṁ.’

Paṭisandhikkhaṇe pañcakkhandhā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe cattāro mahābhūtā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo jīvitasaṅkhārā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca rūpañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe pañcindriyāni sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo hetū sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe ime atṭhavīsatī dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Khattiyamahāsālānam brāhmaṇamahāsālānam gahapatimahāsālānam kāmāvacarānam devānam ñāṇasampayutte imesam atṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti. (2)

Vào sát-na tục sinh, hai mươi tám pháp này là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của tâm nhân này. (1)

Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của tâm nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, ba nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các căn thiện, các hành (sanh khởi)*.” Vào sát-na cận tử, hai nhân bất thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các căn bất thiện, các hành (sanh khởi)*.” Vào sát-na tục sinh, ba nhân vô ký là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên danh sắc, thức (sanh khởi), do duyên thức, danh sắc (sanh khởi)*.”

Vào sát-na tục sinh, năm uẩn là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, bốn đại hiền là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên. Vào sát-na tục sinh, ba sự tạo tác mạng sống là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và sắc là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Vào sát-na tục sinh, bốn uẩn vô sắc là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, năm quyền các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, ba nhân là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và thức là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên.

Vào sát-na tục sinh, hai mươi tám pháp này là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của tâm nhân này. (2)

Rūpāvacarānam devānam katamesam aṭṭhannam hetūnam paccayā upapatti honti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā —pe— rūpāvacarānam devānam imesam aṭṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti. (3)

Arūpāvacarānam devānam katamesam aṭṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā; nikantikkhaṇe dve hetū akusalā tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā; paṭisandhikkhaṇe tayo hetū abyākatā tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati nāmapaccayāpi viññāṇam viññāṇapaccayāpi nāmam.

Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe pañcindriyāni sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe tayo hetū sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti; paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, arūpāvacarānam devānam imesam aṭṭhannam hetūnam paccayā upapatti hoti. (4)

Gatisampatti�ā ñāṇavippayutte katinnam hetūnam paccayā upapatti hoti? Khattiyamahāsālānam brāhmaṇamahāsālānam gahapatimahāsālānam kāmāvacarānam devānam ñāṇavippayutte katinnam hetūnam paccayā upapatti hoti.¹

Gatisampatti�ā ñāṇavippayutte channam hetūnam paccayā upapatti hoti, khattiyamahāsālānam brāhmaṇamahāsālānam gahapatimahāsālānam kāmāvacarānam devānam ñāṇavippayutte channam hetūnam paccayā upapatti hoti.

Gatisampatti�ā ñāṇavippayutte katamesam channam hetūnam paccayā upapatti hoti: kusalakammassa javanakkhaṇe dve hetū kusalā tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā, nikantikkhaṇe dve hetū akusalā tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā.

¹ rūpāvacarānam ... arūpāvacarānam devānam channam hetūnam paccayā upapatti hoti - PTS (adhikam).

Đối với chư thiên sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, ba nhân thiện ... (như trên)... Đối với chư thiên sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân này. (3)

Đối với chư thiên vô sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, ba nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: "*Do duyên các căn thiện, các hành (sanh khởi).*" Vào sát-na cận tử, hai nhân bất thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: "*Do duyên các căn bất thiện, các hành (sanh khởi).*" Vào sát-na tục sinh, ba nhân vô ký là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: "*Do duyên danh sắc, thức (sanh khởi), do duyên thức, danh sắc (sanh khởi).*"

Vào sát-na tục sinh, bốn uẩn vô sắc là các đồng sanh duyên, là các hô tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, năm quyền là các đồng sanh duyên, là các hô tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, ba nhân là các đồng sanh duyên, là các hô tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và thức là các đồng sanh duyên, là các hô tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, 14 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hô tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Đối với chư thiên vô sắc giới thì sự sanh lên là do duyên của tám nhân này.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của bao nhiêu nhân? Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của bao nhiêu nhân?

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân. Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi không liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, hai nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: "*Do duyên các căn thiện, các hành (sanh khởi).*" Vào sát-na cận tử, hai nhân bất thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đã được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: "*Do duyên các căn bất thiện, các hành (sanh khởi).*"

Paṭisandhikkhaṇe dve hetū abyākatā tasmiṁ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati nāmarūpapaccayāpi viññāṇam viññāṇapaccayāpi nāmarūpam.

Paṭisandhikkhaṇe pañcakkhandhā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe cattāro mahābhūtā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe tayo jīvitasaṅkhārā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti, patisandhikkhaṇe nāmañca rūpañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā¹ arūpino sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe cattāri-indriyāni sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe dve hetū sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, paṭisandhikkhaṇe ime dvādasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti.

Paṭisandhikkhaṇe ime chabbisati dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti.

Gatisampatti�ā ñāṇavippayutte imesam channam hetūnam paccayā upapatti hoti. (1)

Khattiyamahāsālānam brāhmaṇamahāsālānam gahapatimahā-sālānam kāmāvacarānam devānam ñāṇavippayutte katamesam channam hetūnam paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe dve hetū kusalā tasmiṁ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti, tena vuccati kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā, —pe— ‘Khattiyamahāsālānam brāhmaṇamahāsālānam gahapati-mahāsālānam kāmāvacarānam devānam ñāṇavippayutte imesam channam hetūnam paccayā upapatti hoti.

Gatikathā samattā.

¹ dhammā - PTS.

Vào sát-na tục sinh, hai nhân vô ký là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đĩa được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên danh sắc, thức (sanh khởi), do duyên thức, danh sắc (sanh khởi)*.”

Vào sát-na tục sinh, năm uẩn là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, bốn đại hiền là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên. Vào sát-na tục sinh, ba sự tạo tác mạng sống là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và sắc là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên. Vào sát-na tục sinh, mười bốn pháp này là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Vào sát-na tục sinh, bốn uẩn vô sắc là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, bốn quyền các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, hai nhân là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, danh và thức là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên. Vào sát-na tục sinh, 12 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các tương ứng duyên.

Vào sát-na tục sinh, 26 pháp này là các đồng sanh duyên, là các hõi tương duyên, là các y chỉ duyên, là các bất hợp duyên.

Đối với sự thành tựu cõi tái sanh, khi không được liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân này. (1)

Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi không liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân nào? Vào sát-na đồng lực của nghiệp thiện, hai nhân thiện là các đồng sanh duyên của sở hữu tư đĩa được sanh lên vào sát-na ấy; vì thế được gọi là: “*Do duyên các cẩn thiện, các hành (sanh khởi)*.” ... (nt)... Đối với các gia tộc giàu sang dòng Sát-đế-ly, đối với các gia tộc giàu sang dòng Bà-la-môn, đối với các gia tộc giàu sang của gia chủ, đối với chư thiên dục giới, khi không liên kết với trí thì sự sanh lên là do duyên của sáu nhân này.

Phần giảng về Cõi Tái Sanh được đây đủ.

VII. KAMMAKATHĀ

Ahosi kammaṁ ahosi kammavipāko, ahosi kammaṁ nāhosī kammavipāko, ahosi kammaṁ atthi kammavipāko, ahosi kammaṁ natthi kammavipāko, ahosi kammaṁ bhavissati kammavipāko, ahosi kammaṁ nabhvissati kammavipāko, atthi kammaṁ atthi kammavipāko, atthi kammaṁ natthi kammavipāko, atthi kammaṁ bhavissati kammavipāko, atthi kammaṁ nabhvissati kammavipāko, bhavissati kammaṁ bhavissati kammavipāko, bhavissati kammaṁ nabhvissati kammavipāko.

Ahosi kusalam kammaṁ ahosi kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalam kammaṁ nāhosī kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalam kammaṁ atthi kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalam kammaṁ natthi kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalam kammaṁ bhavissati kusalassa kammassa vipāko, ahosi kusalam kammaṁ na bhavissati kusalassa kammassa vipāko. Atthi kusalam kammaṁ atthi kusalassa kammassa vipāko, atthi kusalam kammaṁ natthi kusalassa kammassa vipāko, atthi kusalam kammaṁ bhavissati kusalassa kammassa vipāko, atthi kusalam kammaṁ na bhavissati kusalassa kammassa vipāko. Bhavissati kusalam kammaṁ bhavissati kusalassa kammassa vipāko, bhavissati kusalam kammaṁ na bhavissati kusalassa kammassa vipāko.

Ahosi akusalam kammaṁ ahosi akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalam kammaṁ nāhosī akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalam kammaṁ atthi akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalam kammaṁ natthi akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalam kammaṁ bhavissati akusalassa kammassa vipāko, ahosi akusalam kammaṁ na bhavissati akusalassa kammassa vipāko. Atthi akusalam kammaṁ atthi akusalassa kammassa vipāko, atthi akusalam kammaṁ natthi akusalassa kammassa vipāko, atthi akusalam kammaṁ bhavissati akusalassa kammasa vipāko, atthi akusalam kammaṁ na bhavissati akusalassa kammassa vipāko. Bhavissati akusalam kammaṁ bhavissati akusalassa kammassa vipāko, bhavissati akusalam kammaṁ na bhavissati akusalassa kammassa vipāko.

Ahosi sāvajjaṁ kammaṁ —pe— ahosi anavajjaṁ kammaṁ—pe— ahosi kañhaṁ kammaṁ —pe— ahosi sukkam kammaṁ —pe— ahosi sukhudriyam kammaṁ —pe— ahosi dukkhudriyam¹ kammaṁ —pe— ahosi dukkhavipākam kammaṁ ahosi dukkhavipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākam kammaṁ nāhosī dukkhavipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākam kammaṁ atthi dukkha-vipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākam kammaṁ natthi dukkhavipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākam kammaṁ

¹ dukkhudrayam - Machasam.

VII. GIẢNG VỀ NGHIỆP:

Có nghiệp (qk) có kết quả của nghiệp (qk), có nghiệp (qk) không có kết quả của nghiệp (qk), có nghiệp (qk) có kết quả của nghiệp (ht), có nghiệp (qk) không có kết quả của nghiệp (ht), có nghiệp (qk) có kết quả của nghiệp (vl), có nghiệp (qk) không có kết quả của nghiệp (vl).¹ Có nghiệp (ht) có kết quả của nghiệp (ht), có nghiệp (ht) không có kết quả của nghiệp (ht), có nghiệp (ht) có kết quả của nghiệp (vl), có nghiệp (ht) không có kết quả của nghiệp (vl). Có nghiệp (vl) có kết quả của nghiệp (vl), có nghiệp (vl) không có kết quả của nghiệp (vl).^[*]

Có nghiệp thiện (qk) có kết quả của nghiệp thiện (qk), có nghiệp thiện (qk) không có kết quả của nghiệp thiện (qk), có nghiệp thiện (qk) có kết quả của nghiệp thiện (ht), có nghiệp thiện (qk) không có kết quả của nghiệp thiện (ht), có nghiệp thiện (qk) có kết quả của nghiệp thiện (vl), có nghiệp thiện (qk) không có kết quả của nghiệp thiện (vl). Có nghiệp thiện (ht) có kết quả của nghiệp thiện (ht), có nghiệp thiện (ht) không có kết quả của nghiệp thiện (ht), có nghiệp thiện (ht) có kết quả của nghiệp thiện (vl), có nghiệp thiện (ht) không có kết quả của nghiệp thiện (vl). Có nghiệp thiện (vl) có kết quả của nghiệp thiện (vl), có nghiệp thiện (vl) không có kết quả của nghiệp thiện (vl).

Có nghiệp bất thiện (qk) có kết quả của nghiệp bất thiện (qk), có nghiệp bất thiện (qk) không có kết quả của nghiệp bất thiện (qk), có nghiệp bất thiện (qk) có kết quả của nghiệp bất thiện (ht), có nghiệp bất thiện (qk) không có kết quả của nghiệp bất thiện (ht), có nghiệp bất thiện (qk) có kết quả của nghiệp bất thiện (vl), có nghiệp bất thiện (qk) không có kết quả của nghiệp bất thiện (vl). Có nghiệp bất thiện (ht) có kết quả của nghiệp bất thiện (ht), có nghiệp bất thiện (ht) không có kết quả của nghiệp bất thiện (ht), có nghiệp bất thiện (ht) có kết quả của nghiệp bất thiện (vl), có nghiệp bất thiện (ht) không có kết quả của nghiệp bất thiện (vl). Có nghiệp bất thiện (vl) có kết quả của nghiệp bất thiện (vl), có nghiệp bất thiện (vl) không có kết quả của nghiệp bất thiện (vl).

Có nghiệp sai trái (qk) ... Có nghiệp không sai trái (qk) ... Có nghiệp đen (qk) ... Có nghiệp trắng (qk) ... Có nghiệp tăng trưởng lạc (qk) ... Có nghiệp tăng trưởng khổ (qk) ... Có nghiệp kết quả lạc (qk) ... Có nghiệp kết quả khổ (qk) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (qk), có nghiệp kết quả khổ (qk) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (qk), có nghiệp kết quả khổ (qk) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (ht), có nghiệp kết quả khổ (qk) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (ht), có nghiệp kết quả khổ (qk) có kết quả của nghiệp kết

¹ Các chữ viết tắt qk (quá khứ), ht (hiện tại), vl (vị lai) căn cứ theo các động từ *ahosi, atthi, bhavissati* ở ba thời khác nhau với ý nghĩa: là, thì, có, v.v... (ND).

bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko, ahosi dukkhavipākam na bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko, atthi dukkhavipākam kammañ atthi dukkhavipākassa kammassa vipāko, atthi dukkhavipākam kammañ natthi dukkhavipākassa kammassa vipāko, atthi dukkhavipākam kammañ bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko, atthi dukkhavipākam kammañ na bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko. Bhavissati dukkhavipākam kammañ bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko, bhavissati dukkhavipākam kammañ na bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko.

Kammakathā samattā.¹

VIII. VIPALLĀSAKATHĀ

[Sāvatthinidānam] “Cattāro me bhikkhave saññāvipallāsā cittavipallāsā diṭṭhivipallāsā, katame cattāro? Anicce bhikkhave niccanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso, dukkhe bhikkhave sukhanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso, anattani bhikkhave attāni saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso, asubhe bhikkhave subhanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso. Ime kho bhikkhave cattāro saññāvipallāsā cittavipallāsā diṭṭhivipallāsā.

Cattāro me bhikkhave nasaññāvipallāsā nacittavipallāsā nadīdiṭṭhivipallāsā, katame cattāro? Anicce bhikkhave aniccanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadīdiṭṭhivipallāso, dukkhe bhikkhave dukkhanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadīdiṭṭhivipallāso, anattani bhikkhave anattāti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadīdiṭṭhivipallāso, asubhe bhikkhave asubhanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadīdiṭṭhivipallāso, ime kho bhikkhave cattāro nasaññāvipallāsā nacittavipallāsā nadīdiṭṭhivipallāsā. [*]

1. Anicce niccasaññino dukkhe ca sukhasaññino anattani ca attāti² asubhe subhasaññino micchādiṭṭhihatā³ sattā khittacittā visaññino.
2. Te yogayuttā mārassa ayogakkhemino janā⁴ sattā gacchanti saṃsāram jātimaraṇagāmino.
3. Yadā ca buddhā lokasmim uppajjanti pabhaṅkarā te imam dhammañ pakāsentī dukkhūpasamagāminam.
4. Tesam sutvāna sappaññā sacittam paccaladdhu⁵ te aniccam aniccataddakkhum⁶ dukkhamaddakkhu dukkhato.

¹ niṭṭhitā - Machasam. ² attasaññino - Syā. ³ micchādiṭṭhigatā - Ani, PTS.

⁴ ayogakkhemagāmino - PTS; ayogakkhemassa gāmino - Sī 1.

⁵ paccalatthu - Ani; paccaladdhā - Machasam, Sī 2.

⁶ aniccate dakkhum - Ani, Machasam, Syā, PTS.

[*] (4. 1. 5. 9) Anguttara - Catukkanipāta - Rohinassavagga.

quả khổ (vl), có nghiệp kết quả khổ (qk) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl). Có nghiệp kết quả khổ (ht) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (ht), có nghiệp kết quả khổ (ht) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (ht), có nghiệp kết quả khổ (ht) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl), có nghiệp kết quả khổ (ht) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl). Có nghiệp kết quả khổ (vl) có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl), có nghiệp kết quả khổ (vl) không có kết quả của nghiệp kết quả khổ (vl).

Phần Giảng về Nghiệp được đầy đủ.

VIII. GIẢNG VỀ SỰ LẦM LẠC:

[Duyên khởi ở Sāvatthī] Nay các tỳ khưu, đây là bốn sự lầm lạc của tưởng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Bốn là gì? Nay các tỳ khưu, về vô thường (quan niệm) là ‘*Thường*’ là sự lầm lạc của tưởng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Nay các tỳ khưu, về khổ não (quan niệm) là ‘*Lạc*’ là sự lầm lạc của tưởng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Nay các tỳ khưu, về vô ngã (quan niệm) là ‘*Ngã*’ là sự lầm lạc của tưởng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Nay các tỳ khưu, về bất tịnh (quan niệm) là ‘*Tịnh*’ là sự lầm lạc của tưởng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến. Nay các tỳ khưu, đây là bốn sự lầm lạc của tưởng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến.

Nay các tỳ khưu, đây là bốn sự không lầm lạc của tưởng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Bốn là gì? Nay các tỳ khưu, về vô thường (quan niệm) là ‘*Vô thường*’ là sự không lầm lạc của tưởng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Nay các tỳ khưu, về khổ não (quan niệm) là ‘*Khổ não*’ là sự không lầm lạc của tưởng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Nay các tỳ khưu, về vô ngã (quan niệm) là ‘*Vô ngã*’ là sự không lầm lạc của tưởng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Nay các tỳ khưu, về bất tịnh (quan niệm) là ‘*Bất tịnh*’ là sự không lầm lạc của tưởng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến. Nay các tỳ khưu, bốn điều này không lầm lạc của tưởng, không lầm lạc của tâm, không lầm lạc của kiến.

1. <i>Vô thường</i> <i>tưởng</i> là <i>thường</i>
<i>vô ngã</i> <i>cho</i> là <i>ngã</i> ,
<i>tà</i> <i>kiến</i> <i>đánh</i> <i>bại</i> <i>chúng</i>	<i>khổ</i> <i>não</i> <i>tưởng</i> là <i>lạc</i> ,
<i>bất</i> <i>tịnh</i> <i>tưởng</i> là <i>tịnh</i> ,
<i>tưởng</i> <i>quấy</i> , <i>tâm</i> <i>rối</i> <i>loạn</i> .
2. <i>Bị</i> <i>Ma</i> <i>vương</i> <i>buộc</i> <i>ách</i> ,
<i>chúng</i> <i>sanh</i> <i>bị</i> <i>luân</i> <i>hồi</i>	<i>trói</i> <i>buộc</i> <i>không</i> <i>an</i> <i>őn</i> ,
<i>đi</i> <i>đến</i> <i>sanh</i> <i>lão</i> <i>tử</i> .
3. <i>Khi</i> <i>chư</i> <i>Phật</i> <i>quang</i> <i>minh</i>
<i>giảng</i> <i>giải</i> <i>Giáo</i> <i>Pháp</i> <i>này</i>	<i>hiện</i> <i>khởi</i> <i>ở</i> <i>thế</i> <i>gian</i>
<i>đưa</i> <i>đến</i> <i>vắng</i> <i>lặng</i> <i>khô</i> .
4. <i>Bậc</i> <i>trí</i> <i>nghe</i> <i>theo</i> <i>Phật</i>
<i>vô</i> <i>thường</i> <i>là</i> <i>vô</i> <i>thường</i> ,	<i>thành</i> <i>tựu</i> <i>tâm</i> , <i>thấy</i> <i>được</i>
<i>khổ</i> <i>não</i> <i>là</i> <i>khổ</i> <i>não</i> ,

5. Anattani anattāti¹ asubham̄ asubhataddasum̄ sammādiṭṭhisamādānā sabbam̄ dukkham̄² upaccagunti. [a]

Ime cattāro vipallāsā diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā appahīnāti? Keci pahīnā, keci appahīnā. Anicce niccanti saññā-vipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso pahīno. Dukkhe sukhanti saññā uppajjati, cittam̄ uppajjati, diṭṭhivipallāso pahīno. Anattani attāti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso pahīno, asubhe subhanti saññā uppajjati, cittam̄ uppajjati, diṭṭhivipallāso pahīno.

Dvīsu vatthusu cha vipallāsā pahīnā, dvīsu vatthusu dve vipallāsā pahīnā: cattāro vipallāsā appahīnā, catusu vatthusu aṭṭhavipallāsā pahīnā, cattāro vipallāsā appahīnāti.

Vipallāsakathā samattā.

IX. MAGGAKATHĀ

Maggoti kenaṭṭhena maggo? Sotāpatti maggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānam̄ dhammānam̄ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānam̄ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari³ paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhīsamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Abhiniropaṭṭhena⁴ sammāsaṅkappo micchāsaṅkappassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānam̄ dhammānam̄ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānam̄ pariyādānāya maggo ceva hetu ca paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca saccābhīsamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānam̄ dhammānam̄ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānam̄ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhīsamayāya maggo ceva hetu ca nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

[a] (4. 1. 5. 9) Aṅguttara - Catukkanipāta - Rohinassavagga.

¹ anattam̄ ca anattato - Syā.

² sabbadukkham̄ - Syā, PTS.

³ uttarim̄ - Syā.

⁴ abhiropanaṭṭhena - PTS.

*Vô ngã là vô ngã, → bất tịnh là bất tịnh,
nắm giữ chánh tri kiến, xa lìa tất cả khổ.*

Đối với người được thành tựu về kiến, bốn sự lầm lạc này được dứt bỏ hay chưa được dứt bỏ? Một số được dứt bỏ, một số chưa được dứt bỏ. Sự lầm lạc của tưởng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến về vô thường (quan niệm) là ‘*Thường*’ được dứt bỏ. Về khổ não (quan niệm) là ‘*Lạc*,’ tưởng như thế có sanh lên, tâm như thế có sanh lên, còn sự lầm lạc của kiến được dứt bỏ. Sự lầm lạc của tưởng, lầm lạc của tâm, lầm lạc của kiến về vô ngã (quan niệm) là ‘*Ngã*’ được dứt bỏ. Về bất tịnh (quan niệm) là ‘*Tịnh*,’ tưởng như thế có sanh lên, tâm như thế có sanh lên, còn sự lầm lạc của kiến được dứt bỏ.

Về hai sự việc (vô thường, vô ngã), có sáu sự lầm lạc được dứt bỏ. Về hai sự việc (khổ não, bất tịnh), có hai sự lầm lạc được dứt bỏ, bốn sự lầm lạc chưa được dứt bỏ. Về bốn sự việc, có tám sự lầm lạc được dứt bỏ, bốn sự lầm lạc chưa được dứt bỏ.

Phần Giảng về Sự Lầm Lạc được đây đủ.

IX. GIẢNG VỀ ĐẠO:

Đạo: Đạo theo ý nghĩa gì? Vào sát-na Đạo Nhập Lưu, chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà kiến, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khắng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đắc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Chánh tư duy theo ý nghĩa gắn chặt (tâm vào cảnh): là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà tư duy, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khắng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đắc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Chánh ngữ theo ý nghĩa gìn giữ: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà ngữ, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khắng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đắc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantassa pahānāya maggo ceva hetu ca, —pe— Vodānaṭṭhena sammā-ājīvo micchājīvassa pahānāya maggo ceva hetu ca, —pe— Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmassa pahānāya maggo ceva hetu ca, —pe— Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsatī micchāsatiyā pahānāya maggo ceva hetu ca, —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchā-samādhissa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānam dhammānam upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānam pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhīsamayāya maggo ceva hetu ca nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi olārikassa kāmarāgasaññojanassa paṭighasaññojanassa olārikassa kāmarāgānusayassa paṭighānusayassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānam dhammānam upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānam pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhīsamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Anāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi aṇusahagatassa kāmarāgasaññojanassa paṭighasaññojanassa aṇusahagatassa kāmarāgānusayassa paṭighānusayassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānam dhammānam upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānam pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhīsamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Arahattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi —pe— Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi rūparāgassa mānassa uddhaccassa avijjāya, mānānusayassa bhavarāgānusayassa¹ avijjānusayassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānam dhammānam upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānam pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttari-paṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhīsamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

¹ rāgānusayassa - Syā.

Chánh nghiệp theo ý nghĩa nguồn sanh khởi: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà nghiệp, ... (như trên)... Chánh mạng theo ý nghĩa trong sạch: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà mạng, ... (như trên)... Chánh tinh tấn theo ý nghĩa ra sức: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà tinh tấn, ... (như trên)... Chánh niết theo ý nghĩa thiết lập: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà niết, ... (như trên)... Chánh định theo ý nghĩa không tản mạn: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ tà định, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khẳng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đắc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Vào sát-na Đạo Nhất Lai, chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức: ... (như trên)... Chánh định theo ý nghĩa không tản mạn: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ đối với sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất thô thiển, đối với ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất thô thiển, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, ... của việc chấm dứt các phiền não, ... của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, ... của việc khẳng định tâm, ... của việc thanh lọc tâm, ... của việc đắc chứng pháp đặc biệt, ... của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Vào sát-na Đạo Bất Lai, chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức: ... (như trên)... Chánh định theo ý nghĩa không tản mạn: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ đối với sự ràng buộc của ái dục và sự ràng buộc của bất bình có tính chất vi tế, đối với ái dục ngủ ngầm và bất bình ngủ ngầm có tính chất vi tế, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, ... của việc chấm dứt các phiền não, ... của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, ... của việc khẳng định tâm, ... của việc thanh lọc tâm, ... của việc đắc chứng pháp đặc biệt, ... của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Vào sát-na Đạo A-la-hán, chánh kiến theo ý nghĩa nhận thức: ... (như trên)... Chánh định theo ý nghĩa không tản mạn: là đạo vừa là nhân của việc dứt bỏ ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, vô minh, ngã mạn ngủ ngầm, ái hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm, là đạo vừa là nhân của việc hỗ trợ các pháp đồng sanh, là đạo vừa là nhân của việc chấm dứt các phiền não, là đạo vừa là nhân của việc làm trong sạch phần đầu của sự thấu triệt, là đạo vừa là nhân của việc khẳng định tâm, là đạo vừa là nhân của việc thanh lọc tâm, là đạo vừa là nhân của việc đắc chứng pháp đặc biệt, là đạo vừa là nhân của việc thấu triệt hướng thượng, là đạo vừa là nhân của việc chứng ngộ chân lý, là đạo vừa là nhân của việc thiết lập ở sự diệt tận.

Dassanamaggo sammādiṭṭhi, abhiniropanamaggo sammā-saṅkappo, pariggahamaggo sammāvācā, samuṭṭhānamaggo sammākammanto, vodānamaggo sammā-ājivo, paggahamaggo sammāvāyāmo, upaṭṭhānamaggo sammāsati, avikkhepamaggo sammāsamādhi.

Upaṭṭhānamaggo satisambojjhaṅgo, pavicayamaggo dhamma-vicayasambojjhaṅgo, paggahamaggo viriyasambojjhaṅgo, pharana-maggo pītisambojjhaṅgo, upasamamaggo passaddhisambojjhaṅgo, avikkhepamaggo samādhisambojjhaṅgo, paṭisaṅkhānamaggo upekkhāsambojjhaṅgo.

Assaddhiye akampiyamaggo saddhābalam, kosajje akampiya-maggo viriyabalam, pamāde akampiyamaggo satibalam, uddhacce akampiyamaggo samādhibalam, avijjāya akampiyamaggo paññābalam.

Adhimokkhamaggo saddhindriyam, paggahamaggo viriyin-driyam, upaṭṭhānamaggo satindriyam, avikkhepamaggo samādhindriyam, dassanamaggo paññindriyam,

Ādhipateyyatṭhena indriyam¹ maggo, akampiyatṭhena balam² maggo, niyyānatṭhena bojjhaṅgo³ maggo, hetuṭṭhena⁴ maggaṅgam maggo,⁵ upaṭṭhānatṭhena satipatṭhānam maggo, padahanaṭṭhena⁶ sammappadhānam maggo, ijjhanaṭṭhena iddhipādo maggo, tathaṭṭhena saccam⁷ maggo, avikkhepaṭṭhena samatho maggo, anupassanaṭṭhena vipassanā maggo, ekarasaṭṭhena samatha-vipassanā maggo, anativattanaṭṭhena yuganaddham⁸ maggo, saṃvaratṭhena sīlavisuddhi maggo, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi maggo, dassanaṭṭhena ditṭhivisuddhi maggo, muttaṭṭhena vimokkho maggo, paṭivedhatṭhena vijjā maggo, pariccāgaṭṭhena vimutti maggo, samucchedaṭṭhena khaye nānānam maggo, chando mūlaṭṭhena maggo, manasikāro samuṭṭhānatṭhena maggo, phasso samodhānatṭhena maggo, vedanā samosaraṇaṭṭhena maggo, samādhi pamukhaṭṭhena maggo, sati ādhipateyyatṭhena maggo, paññā taduttaratṭhena⁹ maggo, vimutti sāraṭṭhena maggo, amatogadham nibbānam pariyośānaṭṭhena maggo’ti.

Maggakathā samattā.

¹ indriyā - Machasam, Syā.

⁶ padahatṭhena - PTS.

² balā - Machasam.

⁷ saccāni - Machasam, Syā, PTS.

³ bojjhaṅgā - Machasam.

⁸ yuganaddhā - Machasam;

⁴ hetvatṭhena - Sī 2, 3; hetatṭhena - Syā.

⁹ yuganandhā - Syā, PTS.

⁵ maggaṅgā - Machasam.

⁹ tatuttaratṭhena - Machasam.

Đường lối (Đạo) của nhận thức là chánh kiến, đường lối của sự gắn chặt (tâm vào cảnh) là chánh tư duy, đường lối của sự gìn giữ là chánh ngữ, đường lối của nguồn sanh khởi là chánh nghiệp, đường lối của sự trong sạch là chánh mạng, đường lối của sự ra sức là chánh tinh tấn, đường lối của sự thiết lập là chánh niệm, đường lối của sự không tản mạn là chánh định.

Đường lối của sự thiết lập là niêm giác chi, đường lối của sự suy xét là trạch pháp giác chi, đường lối của sự ra sức là cần giác chi, đường lối của sự lan tỏa là hỷ giác chi, đường lối của sự an tịnh là tịnh giác chi, đường lối của sự không tản mạn là định giác chi, đường lối của sự phân biệt rõ là xá giác chi.

Đường lối của tính chất không dao động ở sự không có đức tin là tín lực, đường lối của tính chất không dao động ở sự biếng nhác là tấn lực, đường lối của tính chất không dao động ở sự buông lung là niêm lực, đường lối của tính chất không dao động ở sự phóng dật là định lực, đường lối của tính chất không dao động ở sự không sáng suốt là tuệ lực.

Đường lối của sự cương quyết là tín quyền, đường lối của sự ra sức là tấn quyền, đường lối của sự thiết lập là niêm quyền, đường lối của sự không tản mạn là định quyền, đường lối của sự nhận thức là tuệ quyền.

Theo ý nghĩa pháp chủ đạo, quyền là Đạo; theo ý nghĩa không dao động, lực là Đạo; theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi), giác chi là Đạo; theo ý nghĩa chủng tử, chi phần của Đạo là Đạo; theo ý nghĩa thiết lập, sự thiết lập niêm là Đạo; theo ý nghĩa nỗ lực, chánh cần là Đạo; theo ý nghĩa thành tựu, nền tảng của thần thông là Đạo; theo ý nghĩa của thực thể, các chân lý là Đạo; theo ý nghĩa không tàn mạn, chỉ tịnh là Đạo; theo ý nghĩa quán xét, minh sát là Đạo; theo ý nghĩa nhất vị, chỉ tịnh và minh sát là Đạo; theo ý nghĩa không vượt trội, sự kết hợp chung là Đạo; theo ý nghĩa thu thúc, giới thanh tịnh là Đạo; theo ý nghĩa không tản mạn, tâm thanh tịnh là Đạo; theo ý nghĩa nhận thức, kiến thanh tịnh là Đạo; theo ý nghĩa thấu triệt, minh là Đạo; theo ý nghĩa buông bỏ, sự giải thoát là Đạo; theo ý nghĩa đoạn trừ, trí về sự đoạn tận là Đạo; ước muôn theo ý nghĩa nguồn cội là Đạo; tác ý theo ý nghĩa nguồn sanh khởi là Đạo; xúc theo ý nghĩa liên kết là Đạo; thọ theo ý nghĩa hội tụ là Đạo; định theo ý nghĩa dẫn đầu là Đạo; niêm theo ý nghĩa là pháp chủ đạo là Đạo; tuệ theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện là Đạo; sự giải thoát theo ý nghĩa cốt lõi là Đạo; Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc là Đạo.

Phân giảng về Đạo được đây đủ.

X. MANĀAPEYYAKATHĀ

“Maṇḍapeyyamidaṁ bhikkhave brahmaçariyam, satthā sammukhībhūto,”¹ [*] tidhattamaṇḍo² satthari sammukhībhūte: desanāmaṇḍo, patīggahamaṇḍo,³ brahmaçariyamaṇḍo.

Katamo desanāmaṇḍo? Catunnaṁ ariyasaccānam ācikkhanā desanā paññāpanā⁴ paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānikammaṁ.⁵ Catunnaṁ satipaṭṭhānānam —pe— Catunnaṁ sammappadhānānam —pe— Catunnaṁ iddhipādānam —pe— Pañcannaṁ indriyānam —pe— Pañcannaṁ balānam —pe— Sattānam bojhaṅgānam —pe— Ariyassa atṭhaṅgikassa maggassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānikammaṁ. Ayam desanāmaṇḍo. (1)

Katamo patīggahamaṇḍo? Bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā, yevā panaññepi keci viññātāro. Ayam patīggahamaṇḍo. (2)

Katamo brahmaçariyamaṇḍo? Ayameva ariyo atṭhaṅgiko maggo, seyyathīdaṁ⁶ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo sammāvāyāmo sammāsatī sammāsamādhi. Ayam brahmaçariyamaṇḍo. (3)

Adhimokkhamandaṇdo saddhindriyam, assaddhiyam kasaṭam, assaddhiyam kasaṭam chaddetvā saddhindriyassa adhimokkhamandaṇdam pivatīti maṇḍapeyyam. Paggahamaṇḍo viriyindriyam, kosajjam kasaṭo, kosajjam kasaṭam chaddetvā viriyindriyassa paggahamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Upaṭṭhānamaṇḍo satindriyam, pamādo kasaṭo, pamādam kasaṭam chaddetvā satindriyassa upaṭṭhānamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Avikkhepamaṇḍo samādhindriyam, uddhaccam kasaṭo, uddhaccam kasaṭam chaddetvā samādhindriyassa avikkhepamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Dassanamaṇḍo paññindriyam, avijjā⁷ kasaṭo, avijjam kasaṭam chaddetvā paññindriyassa dassanamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam.

Assaddhiye akampiyamaṇḍo saddhābalam, assaddhiyam kasaṭo, assaddhiyam kasaṭam chaddetvā saddhābalassa assaddhiye akampiyamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Kosanje akampiyamaṇḍo viriyabalam, kosajjam kasaṭo, kosajjam kasaṭam chaddetvā viriyabalassa kosanje akampiyamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Pamāde akampiyamaṇḍo satibalam, pamādo kasaṭo, pamādam kasaṭam chaddetvā satibalassa pamāde akampiyamaṇḍam pivatīti

¹ satthari sammukhībhūte - Syā, PTS.

² tividho maṇḍo - Syā, Sī 1, 2, PTS.

³ pariggahamaṇḍo - Machasam.

⁴ paññāpanā - Syā, Sī 1, 2, PTS.

⁵ uttānikamma - PTS.

⁶ seyyathīdaṁ - Machasam.

⁷ avijjam - Machasam.

[*] Saṃyuttanikāya - Nidāna Balavagga.

X. GIẢNG VỀ TỊNH THỦY NÊN UỐNG:

Này các tỳ khưu, tịnh thủy nên uống là Phạm hạnh này, là bậc Đạo Sư khi còn tại tiền. Khi bậc Đạo Sư còn tại tiền, bản chất của tịnh thủy có ba loại là: tịnh thủy về sự thuyết giảng, tịnh thủy về người thọ nhận, tịnh thủy về Phạm hạnh.

Tịnh thủy về sự thuyết giảng là gì? Là sự phát biểu, sự thuyết giảng, sự làm cho nhận biết, sự thiết lập, sự phô bày, sự phân giải, hành động làm rõ về bốn Chân Lý cao thượng ... về bốn sự thiết lập niềm ... về bốn chánh cần ... về bốn nền tảng của thần thông ... về năm quyền ... về năm lực ... về bảy chi phần đưa đến giác ngộ ... về Thánh Đạo tám chi phần; đây là tịnh thủy về sự thuyết giảng. (1)

Tịnh thủy về người thọ nhận là gì? Là các tỳ khưu, các tỳ khưu ni, các nam cư sĩ, các nữ cư sĩ, chư thiên, nhân loại, hoặc bất cứ những ai khác là người hiểu biết; đây là tịnh thủy về người thọ nhận. (2)

Tịnh thủy về Phạm hạnh là gì? Điều này chính là Thánh Đạo tám chi phần tức là chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định; đây là tịnh thủy về Phạm hạnh. (3)

'Tịnh thủy về cương quyết là tín quyền, không có đức tin là cẩn bã; sau khi loại bỏ cẩn bã không có đức tin, uống tịnh thủy cương quyết của tín quyền' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về ra sức là tấn quyền, biếng nhác là cẩn bã; sau khi loại bỏ cẩn bã biếng nhác, uống tịnh thủy ra sức của tấn quyền' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về thiết lập là niềm quyền, buông lung là cẩn bã; sau khi loại bỏ cẩn bã buông lung, uống tịnh thủy thiết lập của niềm quyền' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về không tàn mạn là định quyền, phóng dật là cẩn bã; sau khi loại bỏ cẩn bã phóng dật, uống tịnh thủy không tàn mạn của định quyền' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về nhận thức là tuệ quyền, vô minh là cẩn bã; sau khi loại bỏ cẩn bã vô minh, uống tịnh thủy nhận thức của tuệ quyền' là tịnh thủy nên uống.

'Tịnh thủy về không dao động ở sự không có đức tin là tín lực, không có đức tin là cẩn bã; sau khi loại bỏ cẩn bã không có đức tin, uống tịnh thủy không dao động ở sự không có đức tin của tín lực' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự biếng nhác là tấn lực, biếng nhác là cẩn bã; sau khi loại bỏ cẩn bã biếng nhác, uống tịnh thủy không dao động ở sự biếng nhác của tấn lực' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự buông lung là niềm lực, buông lung là cẩn bã; sau khi loại bỏ cẩn bã buông lung, uống tịnh thủy không dao động ở sự

maṇḍapeyyam. Uddhacce akampiyamaṇḍo samādhibalam uddhaccam kasaṭo, uddhaccam kasaṭam chaddetvā samādhibalassa uddhacce akampiyamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Avijjāya akampiyamaṇḍo paññābalam avijjā kasaṭo, avijjam kasaṭam chaddetvā paññābalassa avijjāya akampiyamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam.

Upatṭhānamanḍo satisambojjhaṅgo, pamādo kasaṭo, pamādaṇam kasaṭam chaddetvā satisambojjhaṅgassa upatṭhānamanḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Pavicayamaṇḍo dhammavijayasambojjhaṅgo, avijjā kasaṭo, avijjam kasaṭam chaddetvā dhammavicayasambojjhaṅgassa pavicayamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Paggahamaṇḍo viriyasambojjhaṅgo, kosajjam kasaṭo, kosajjam kasaṭam chaddetvā viriyasambojjhaṅgassa paggahamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Pharaṇamaṇḍo pītisambojjhaṅgo, pariṇāho kasaṭo, pariṇāham kasaṭam chaddetvā pītisambojjhaṅgassa pharaṇamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Upasamamaṇḍo passaddhisambojjhaṅgo, duṭṭhullam kasaṭo, duṭṭhullam kasaṭam chaddetvā passaddhi-sambojjhaṅgassa upasamamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam. Avikkhepamaṇḍo samādhisambojjhaṅgo, uddhaccam kasaṭo, uddhaccam kasaṭam chaddetvā samādhisamojjhaṅgassa avikkhepamaṇḍa pivatīti maṇḍapeyyam. Paṭisaṅkhānamanḍo upekkhāsambojjhaṅgo, appaṭisaṅkhā kasaṭo, appaṭisaṅkhām kasaṭam chaddetvā upekkhāsambojjhaṅgassa paṭisaṅkhānamanḍam pivatīti maṇḍapeyyam.

Dassanamaṇḍo sammādiṭṭhi, micchādiṭṭhi kasaṭo, micchādiṭṭhim kasaṭam chaddetvā sammādiṭṭhiyā dassanamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam, abhiniropanamaṇḍo sammāsaṅkappo, micchāsaṅkappo kasaṭo, micchāsaṅkappam kasaṭam chaddetvā sammāsaṅkappassa abhiniropanamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam, pariggahamaṇḍo sammāvācā, micchāvācā kasaṭo, micchāvācam kasaṭam chaddetvā sammāvācāya pariggahamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam, samuṭṭhānamanḍo sammākammanto, micchākammanto kasaṭo, micchākammantam kasaṭam chaddetvā sammākammantassa samuṭṭhānamanḍam pivatīti maṇḍapeyyam, vodānamanḍo sammā-ājivo, micchā-ājivo kasaṭo micchā-ājivam kasaṭam chaddetvā sammā-ājivassa vodānamanḍam pivatīti maṇḍapeyyam, paggahamaṇḍo sammāvāyāmo, micchāvāyāmo kasaṭo, micchāvāyāman kasaṭam chaddetvā sāmāvāyāmassa paggahamaṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam, upatṭhānamanḍo sammāsatī, micchāsatī kasaṭo, micchāsatīm kasaṭam chaddetvā sammāsatīyā upatṭhānamanḍam pivatīti maṇḍapeyyam, avikkhepamaṇḍo sammāsamādhi, micchāsamādhi kasaṭo, micchāsamādhim kasaṭam chaddetvā sammāsamādhissa avikkhepa-maṇḍam pivatīti maṇḍapeyyam.

buông lung của niệm lực' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự phóng dật là định lực, phóng dật là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã phóng dật, uống tịnh thủy không dao động ở sự phóng dật của định lực' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không sáng suốt là tuệ lực, vô minh là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã vô minh, uống tịnh thủy không dao động ở sự không sáng suốt của tuệ lực' là tịnh thủy nên uống.

'Tịnh thủy về thiết lập là niệm giác chi, sự buông lung là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã buông lung, uống tịnh thủy thiết lập của niệm giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về suy xét là trạch pháp giác chi, vô minh là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã vô minh, uống tịnh thủy suy xét của trạch pháp giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về ra sức là cần giác chi, sự biếng nhác là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã biếng nhác, uống tịnh thủy ra sức của cần giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về lan tỏa là hỷ giác chi, trạng thái bức bối là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã trạng thái bức bối, uống tịnh thủy lan tỏa của hỷ giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về an tịnh là tịnh giác chi, sự thô xấu là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã thô xấu, uống tịnh thủy an tịnh của tịnh giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về không tản mạn là định giác chi, sự phóng dật là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã phóng dật, uống tịnh thủy không tản mạn của định giác chi' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về sự phân biệt rõ là xả giác chi, sự không phân biệt rõ là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã không phân biệt rõ, uống tịnh thủy sự phân biệt rõ của xả giác chi' là tịnh thủy nên uống.

'Tịnh thủy về nhận thức là chánh kiến, tà kiến là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã tà kiến, uống tịnh thủy nhận thức của chánh kiến' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về gắn chặt (tâm vào cảnh) là chánh tư duy, tà tư duy là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã tà tư duy, uống tịnh thủy gắn chặt (tâm vào cảnh) của chánh tư duy' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về gìn giữ là chánh ngữ, tà ngữ là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã tà ngữ, uống tịnh thủy gìn giữ của chánh ngữ' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về nguồn sanh khởi là chánh nghiệp, tà nghiệp là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã tà nghiệp, uống tịnh thủy nguồn sanh khởi của chánh nghiệp' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về trong sạch là chánh mạng, tà mạng là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã tà mạng, uống tịnh thủy trong sạch của chánh mạng' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về ra sức là chánh tinh tấn, tà tinh tấn là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã tà tinh tấn, uống tịnh thủy ra sức của chánh tinh tấn' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về thiết lập là chánh niệm, tà niệm là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã tà niệm, uống tịnh thủy thiết lập của chánh niệm' là tịnh thủy nên uống. 'Tịnh thủy về không tản mạn là chánh định, tà định là cặn bã; sau khi loại bỏ cặn bã tà định, uống tịnh thủy không tản mạn của chánh định' là tịnh thủy nên uống.

Atthi maṇḍo, atthi peyyam, atthi kasaṭo.

Adhimokkhamanḍo saddhindriyam, assaddhiyam kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam, paggahamanḍo viriyindriyam, kosajjam kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Upaṭṭhānamanḍā satindriyam pamādo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Avikkhepamanḍo samādhindriyam, uddhaccam kasaṭo, yo tattha attharaso, dhammaraso vimuttiraso idam peyyam. Dassanamanḍo paññindriyam, avijjā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam.

Assaddhiye akampiyamanḍo saddhābalam, assaddhiyam kasaṭo, yo tattharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Kosajja akampiyamanḍo viriyabalam, kosajjam kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Pamāde akampiyamanḍo satibalam, pamādo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Uddhace akampiyamanḍo samādhibalam, uddhaccam kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Avijjāya akampiyamanḍo paññābalam, avijjā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam.

Upaṭṭhānamanḍā satisambojjhango, pāmādo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Pavicayamanḍo dhammavicasambojjhango, avijjā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Paggahamanḍo viriyasambojjhango, kosajjam kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Pharaṇamanḍo pītisambojjhango, pariļāho kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Upasamamanḍo passaddhisambojjhango, dutṭhullam kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Avikkhepamanḍo samādhisambojjhango, uddhaccam kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Paṭisankhānamanḍo upekkhāsambojjhango, apaṭisaṅkhā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam.

Có tịnh thủy, có vật nên uống, có cặn bã.

Tịnh thủy về cương quyết là tín quyền, không có đức tin là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về ra sức là tấn quyền, biếng nhác là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về thiết lập là niềm quyền, buông lung là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về không tản mạn là định quyền, phóng dật là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về nhận thức là tuệ quyền, vô minh là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống.

Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không có đức tin là tín lực, sự không có đức tin là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự biếng nhác là tấn lực, sự biếng nhác là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự buông lung là niêm lực, sự buông lung là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự phóng dật là định lực, sự phóng dật là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không sáng suốt là tuệ lực, vô minh là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống.

Tịnh thủy về thiết lập là niềm giác chi, buông lung là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về suy xét là trách pháp giác chi, vô minh là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về ra sức là cần giác chi, sự biếng nhác là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về lan tỏa là hỷ giác chi, trạng thái bức bối là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về an tịnh là tịnh giác chi, sự thô xấu là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về không tản mạn là định giác chi, sự phóng dật là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về sự phân biệt rõ là xả giác chi, sự không phân biệt rõ là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống.

Dassanamaṇḍo sammādiṭṭhi, micchādiṭṭhi kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Abhiniropana-maṇḍo sammāsaṅkappo, micchāsaṅkappo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Pariggahamaṇḍo sammāvācā, micchāvācā kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Samuṭṭhānamaṇḍo sammākammanto, micchākammanto kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Vodānamaṇḍo sammā-ājivo, micchā-ājivo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Paggahamaṇḍo sammāvāyāmo micchāvāyāmo kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Upaṭṭhānamaṇḍo sammāsati, micchāsati kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam. Avikkhepamaṇḍo sammāsamādhi, micchāsamādhi kasaṭo, yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso, idam peyyam.

Dassanamaṇḍo sammādiṭṭhi, abhiniropanamaṇḍo sammāsaṅkappo, pariggahamaṇḍo sammāvācā, samuṭṭhānamaṇḍo sammākammanto, vodānamaṇḍo sammā-ājivo, paggahamaṇḍo sammāvāyāmo, upaṭṭhānamaṇḍo sammāsati, avikkhepamaṇḍo sammāsamādhi.

Upaṭṭhānamaṇḍo satisambojjhaṅgo, pavicayamaṇḍo dhammadhicayasambojjhaṅgo paggahamaṇḍo viriyasambojjhaṅgo, pharaṇamaṇḍo pītisambojjhaṅgo upasamamaṇḍo passaddhisambojjhaṅgo, avikkhepamaṇḍo samādhisambojjhaṅgo, paṭisainkhānamaṇḍo upekkhāsambojjhaṅgo.

Assaddhiye akampiyamaṇḍo saddhābalam, kosajje akampiyamaṇḍo viriyabalam, pamāde akampiyamaṇḍo satibalam, uddhacce akampiyamaṇḍo samādhibalam, avijjāya akampiyamaṇḍo paññābalam.

Adhimokkhamaṇḍo saddhābalam, paggahamaṇḍo viriyabalam, upaṭṭhānamaṇḍo satibalam, avikkhepamaṇḍo samādhibalam, dassanamaṇḍo paññābalam.

Ādhipateyyatṭhena indriyam¹ maṇḍo² akampiyatṭhena balam³ maṇḍo, niyyānatṭhena bojjhaṅgo⁴ maṇḍo, hetutṭhena⁵ maggo maṇḍo, upaṭṭhānatṭhena satipatṭhānam⁶ maṇḍo, padhanaatṭhena sammappadhānam⁷ maṇḍo, ijjhanaatṭhena iddhipādo⁸ maṇḍo, tathaṭṭhena saccam⁹ maṇḍo, avikkhepatṭhena samatho maṇḍo

¹ indriyā - Machasam, Syā.

⁶ satipatṭhānā - Machasam, Syā, PTS.

² indriyamaṇḍo - Sī 1, 2, 3, Sa.

⁷ sammappadhānā - Machasam, Syā, PTS.

³ balā - Machasam.

⁸ iddhipādā - Machasam, Syā, PTS.

⁴ bojjhaṅgā - Machasam.

⁹ saccā - Machasam, Syā; saccamaṇḍo - Sī 1, 2, 3.

⁵ hetatṭhena - Syā, Sī 1, 2, 3.

Tịnh thủy về nhận thức là chánh kiến, tà kiến là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về gắn chặt (tâm vào cảnh) là chánh tư duy, tà tư duy là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về gìn giữ là chánh ngữ, tà ngữ là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về nguồn sanh khởi là chánh nghiệp, tà nghiệp là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về trong sạch là chánh mạng, tà mạng là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về ra sức là chánh tinh tấn, tà tinh tấn là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về thiết lập là chánh niệm, tà niệm là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống. Tịnh thủy về không tản mạn là chánh định, tà định là cặn bã. Ở đây, điều gì là cốt lõi của ý nghĩa, cốt lõi của Pháp, cốt lõi của giải thoát, điều ấy là nên uống.

Tịnh thủy về nhận thức là chánh kiến, tịnh thủy về gắn chặt (tâm vào cảnh) là chánh tư duy, tịnh thủy về gìn giữ là chánh ngữ, tịnh thủy về nguồn sanh khởi là chánh nghiệp, tịnh thủy về trong sạch là chánh mạng, tịnh thủy về ra sức là chánh tinh tấn, tịnh thủy về thiết lập là chánh niệm, tịnh thủy về không tản mạn là chánh định.

Tịnh thủy về thiết lập là niêm giác chi, tịnh thủy về suy xét là trách pháp giác chi, tịnh thủy về nỗ lực là cần giác chi, tịnh thủy về lan tỏa là hỷ giác chi, tịnh thủy về an tịnh là tịnh giác chi, tịnh thủy về không tản mạn là định giác chi, tịnh thủy về sự phân biệt rõ là xả giác chi.

Tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không có đức tin là tín lực, tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự biếng nhác là tấn lực, tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự buông lung là niệm lực, tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự phóng dật là định lực, tịnh thủy về tính chất không dao động ở sự không sáng suốt là tuệ lực.

Tịnh thủy về cương quyết là tín lực, tịnh thủy về ra sức là tấn lực, tịnh thủy về thiết lập là niêm lực, tịnh thủy về không tản mạn là định lực, tịnh thủy về nhận thức là tuệ lực.

Theo ý nghĩa pháp chủ đạo, quyền là tịnh thủy; theo ý nghĩa không dao động, lực là tịnh thủy; theo ý nghĩa dẫn xuất (ra khỏi luân hồi), giác chi là tịnh thủy; theo ý nghĩa chủng tử, Đạo là tịnh thủy; theo ý nghĩa thiết lập, sự thiết lập niêm là tịnh thủy; theo ý nghĩa nỗ lực, chánh tinh tấn là tịnh thủy; theo ý nghĩa thành tựu, nền tảng của thần thông là tịnh thủy; theo ý nghĩa của thực thể, các chân lý là tịnh thủy; theo ý nghĩa không tàn mạn, chỉ tịnh là tịnh thủy,

anupassanaṭṭhena vipassanā maṇḍo, ekarasaṭṭhena
 samathavipassanā maṇḍo, anativattanaṭṭhena yuganaddham¹
 maṇḍo, samvaraṭṭhena sīlavisuddhi maṇḍo, avikkhepaṭṭhena
 cittavisuddhi maṇḍo, dassanaṭṭhena ditṭhivisuddhi maṇḍo,
 muttaṭṭhena vimokkha maṇḍo, paṭivedhaṭṭhena vijjā maṇḍo,
 pariccāgatṭhena vimutti maṇḍo, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇam
 maṇḍo, paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇam maṇḍo.

Chando mūlatṭhena maṇḍo, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena
 maṇḍo, phasso samodhānaṭṭhena maṇḍo, vedanā samosaraṇaṭṭhena
 maṇḍo, samādhi pamukhatṭhena maṇḍo, sati ādhipateyyaṭṭhena
 maṇḍo, paññā taduttaraṭṭhena² maṇḍo, vimutti sāraṭṭhena maṇḍo,
 amatogadham nibbānam pariyośānaṭṭhena maṇḍoti.

Maṇḍapeyyakathā samattā.

Catutthakabhāṇavāram.

Mahāvaggo paṭhamo.

--ooOoo--

Tassa vaggassa uddānam bhavati:

Ñāṇa³ditṭhi ca assāsā
 indriyam vimokkha pañcamā,
 gatikammavipallāsā
 vago maṇḍena te dasā’ti.

Esa nikāyadharaṭṭhapito⁴
 asamo paṭhamo pavaro varavaggo’ti.⁵

--ooOoo--

¹ yuganaddhā - Machasam; yuganandhā - Syā, PTS.

² tatuttaratṭhena - Machasam, Sī 1.

³ ñāṇam - Sī 2.

⁴ nikāyadharehi ṭhapito - Machasam; nikāyavaro ṭhapito - Syā, PTS.

⁵ paṭhamo ca pavaro varavaggo - Syā; pavaro varo ca vaggoti - PTS.

theo ý nghĩa quán xét, minh sát là tịnh thủy; theo ý nghĩa nhất vị, chi tịnh và minh sát là tịnh thủy; theo ý nghĩa không vượt trội, sự kết hợp chung là tịnh thủy; theo ý nghĩa thu thúc, giới thanh tịnh là tịnh thủy; theo ý nghĩa không tản mạn, tâm thanh tịnh là tịnh thủy; theo ý nghĩa nhận thức, kiến thanh tịnh là tịnh thủy; theo ý nghĩa thấu triệt, minh là tịnh thủy; theo ý nghĩa buông bỏ, sự giải thoát là tịnh thủy; theo ý nghĩa đoạn trừ, trí về sự đoạn tận là tịnh thủy; theo ý nghĩa tịnh lặng, trí không chấp thủ là tịnh thủy.

Ước muôn theo ý nghĩa nguồn cội là tịnh thủy, tác ý theo ý nghĩa nguồn sanh khởi là tịnh thủy, xúc theo ý nghĩa liên kết là tịnh thủy, thọ theo ý nghĩa hội tụ là tịnh thủy, định theo ý nghĩa dẫn đầu là tịnh thủy, niệm theo ý nghĩa pháp chủ đạo là tịnh thủy, tuệ theo ý nghĩa cao thượng trong các pháp thiện là tịnh thủy, sự giải thoát theo ý nghĩa cốt lõi là tịnh thủy, Niết Bàn liên quan đến bất tử theo ý nghĩa kết thúc là tịnh thủy.

Phần giảng về Tịnh Thủy Nên Uống được đầy đủ.

Tụng phẩm thứ tư.

Phẩm Chính Yếu là phẩm thứ nhất.

--ooOoo--

Phần tóm lược của phẩm này là:

Trí, kiến, hơi thở vào,
quyền, giải thoát thứ năm,
cội, nghiệp, lầm lạc, Đạo,
tịnh thủy, thấy là mười.

Phẩm thứ nhất, cao quý, tuyệt vời, không gì sánh được này đã được xác lập do các vị chuyên trì tụng về các Bộ Kinh.

--ooOoo--

PHỤ CHÚ:

PHÂN TÍCH ĐẠO - TẬP MỘT:

--ooOoo--

TRANG 5:

- *Abhijānāti*: biết rõ, (thắng tri); *parijānāti*: biết toàn diện, (biến tri); *sañjānāti*: nhận biết (của tưởng), (tưởng tri), *pajānāti*: nhận biết (của tuệ), (tuệ tri); *vijānāti*: nhận biết (của thức). Các từ trong ngoặc đơn: thắng tri, biến tri, tưởng tri, tuệ tri, là từ dịch của HT. Minh Châu. Các nghĩa dịch trên đây chỉ có giá trị tương đối, muốn hiểu rõ hơn về các từ này cần nắm vững nghĩa của các tiếp đầu ngữ (*upasagga*): *abhi*, *pari*, *sam*, *pa*, *vi*, đồng thời cần phải xem xét các ngữ cảnh có liên quan nữa.

TRANG 13:

- Năm yếu tố đưa đến giải thoát (*pañca vimuttāyatanañi*): được giải thích ở PtsA. tập 1 (69-70). HT. Minh Châu dịch là ‘năm giải thoát xứ,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trường Bộ III.
 - Sáu điều tối thượng (*cha anuttariyāni*): được giải thích ở PtsA. tập 1 (70-73). HT. Minh Châu dịch là ‘sáu vô thượng: kiến vô thượng, văn vô thượng, lợi đắc vô thượng, học giới vô thượng, hành vô thượng, úc niệm vô thượng,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trường Bộ III.
 - Bảy sự việc không hạn chế (*satta niddasavatthūni*): được giải thích ở PtsA. tập 1 (73-74). HT. Minh Châu dịch là ‘bảy thù diệu sự,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trường Bộ III.
 - Chín an trú theo tuần tự (*nava anupubbavihārā*): là sự tuần tự an trú vào tám tầng định và diệt thọ tưởng định là thứ chín (PtsA. 1, 75-76). HT. Minh Châu dịch là ‘chín thứ đệ trú,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trường Bộ III.
 - Mười sự việc làm thoái hóa (*dasa nijjaravatthūni*): liên quan đến tà kiến, tà tư duy, tà ngữ, tà nghiệp, tà mạng, tà tinh tấn, tà niêm, tà định, tà trí, tà giải thoát (PtsA. 1, 76-77). HT. Minh Châu dịch là ‘mười đoạn tận sự,’ xin xem *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trường Bộ III.

TRANG 15:

- Sắc tưởng (*rūpasaññā*): hồi tưởng lại, nhớ lại cảnh sắc đã thấy.
 - Sắc tư (*rūpacetanā*): ý muốn, ước muốn, quyết tâm lúc nhìn cảnh sắc (ND).

- Sắc ái (*rūpataṇhā*): ái luyến, khao khát cảnh sắc (ND).
- Sắc tâm (*rūpavītakka*): hướng tâm, đưa tâm đến cảnh sắc (ND).
- Sắc tú (*rūpavicāra*): quan sát, khắn khít vào cảnh sắc (ND).

TRANG 17:

- Vị tri quyền (*anaññātaññassāmītindriya* = *khả năng về* “Tôi sẽ biết điều chưa được biết”) tức là trí tuệ đưa đến việc thấy được Niết Bàn lần đầu tiên của đạo Nhập Lưu (ND).
- Dĩ tri quyền (*aññindriya* = *khả năng về điều đã được biết*) tức là trí tuệ biết được Niết Bàn các lần sau từ quả Nhập Lưu cho đến đạo A-la-hán (ND).
- Cụ tri quyền (*aññātāvindriya* = *khả năng có điều đã được biết*) tức là trí tuệ giác ngộ hoàn toàn của quả A-la-hán (ND).

TRANG 41:

- Ba thọ (*tisso vedanā*) là thọ lạc, thọ khổ, thọ không khổ không lạc (Pt̄sA. 1, 109).
- Bốn loại vật thực (*cattāro āhārā*): được giải thích ở Pt̄sA. tập 1 (109). HT. Minh Châu dịch là ‘tứ thực: đoàn thực, xúc thực, tư niệm thực, thức thực,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trưởng Bộ III.
- Năm thủ uẩn (*pañcupādānakkhandhā*): sắc thủ uẩn, thọ thủ uẩn, tưởng thủ uẩn, hành thủ uẩn, thức thủ uẩn (Pt̄sA. 1, 110).
- Sáu nội xứ (*cha ajjhattikāni āyatanāni*): nhẫn xứ, nhĩ xứ, tỳ xứ, thiệt xứ, thân xứ, và ý xứ (Pt̄sA. 1, 110).
- Bảy trú xứ của thức (*viññāṇaṭṭhitīyo*): được giải thích ở Pt̄sA. tập 1 (110-113). HT. Minh Châu dịch là ‘bảy thức trú,’ xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trưởng Bộ III.
- Tám pháp thế gian (*lokadhammā*): là lợi lộc, không lợi lộc, danh vọng, không danh vọng, chê, khen, sướng, khổ (Pt̄sA. 1, 113).
- Chín trú xứ của chúng sinh (*sattāvāsā*): được giải thích ở Pt̄sA. tập 1 (113-114). HT. Minh Châu dịch là ‘chín hữu tình trú,’ xem *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trưởng Bộ III.
- Mười xứ (*āyatanāni*): là nhẫn xứ, sắc xứ, nhĩ xứ, thịnh xứ, tỳ xứ, khí xứ, thiệt xứ, vị xứ, thân xứ, xúc xứ (Pt̄sA. 1, 114).

TRANG 47:

- Bốn pháp cuốn trôi (*cattāro oghā*): là tứ bộc gồm có dục bộc, hữu bộc, kiến bộc, vô minh bộc (Pt̄sA. 1, 117).
- Năm pháp ngăn che (*pañca nivaraṇāni*): là năm triền cái gồm có tham dục, sân độc, hờn trầm, hoài nghi, phóng dật (Pt̄sA. 1, 117-118).
- Sáu nhóm ái (*cha taṇhākāyā*): sắc ái, thịnh ái, khí ái, vị ái, xúc ái, pháp ái (Pt̄sA. 1, 118).
- Bảy pháp ngủ ngầm (*sattānusayā*): là thất tiêm miên gồm có ái dục ngủ ngầm, bất bình ngủ ngầm, ngã mạn ngủ ngầm, tà kiến ngủ ngầm, hoài nghi ngủ ngầm, ái hữu ngủ ngầm, vô minh ngủ ngầm (Pt̄sA. 1, 118).

- Tám tính chất sai trái (*aṭṭha micchattā*): gồm có tà kiến, tà tư duy, tà ngữ, tà nghiệp, tà mạng, tà tinh tấn, tà niêm, tà định (Pt̄sA. 1, 118).
- Chín pháp có nguồn cội là ái (*nava taṇhā mūlakā*): được giải thích ở Pt̄sA. tập 1 (118-120). HT. Minh Châu dịch là ‘chín ái căn pháp,’ xin xem *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trưởng Bộ III.
- Tám tính chất sai trái ở trên được thêm vào tà trí và tà giải thoát (Pt̄sA. 1, 120).

TRANG 51:

- Ba định (*tayo samādhī*): định có tâm có tú, định không tâm có tú, và định không tâm không tú (Pt̄sA. 1, 125).
- Sáu tùy niệm xứ (*cha anussatiṭṭhānāni*): tùy niệm Phật, tùy niệm Pháp, tùy niệm Tăng, tùy niệm giới, tùy niệm thí, tùy niệm thiên (Pt̄sA. 1, 126). HT. Minh Châu dịch là ‘sáu niệm xứ,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trưởng Bộ III.
- Chín chi phần nỗ lực thanh tịnh (*nava pārisuddhipadhāniyangāni*): được giải thích ở Pt̄sA. tập 1 (127-128). HT. Minh Châu dịch là ‘chín thanh tịnh cần chi: giới hạnh thanh tịnh thanh tịnh cần chi, tâm thanh tịnh thanh tịnh cần chi, kiến thanh tịnh thanh tịnh cần chi, đoạn nghi thanh tịnh thanh tịnh cần chi, đạo phi đạo tri kiến thanh tịnh thanh tịnh cần chi, tri kiến thanh tịnh thanh tịnh cần chi, tuệ thanh tịnh thanh tịnh cần chi, giải thoát thanh tịnh thanh tịnh cần chi,’ xin xem *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trưởng Bộ III.

TRANG 65:

- Ba minh (*tisso vijjā*): là trí nhớ về các kiếp sống trước là minh, trí về sự chết và tái sanh của chúng sanh là minh, trí về sự đoạn tận các lậu hoặc là minh (Pt̄sA. 1, 135).
- Bốn quả vị của Sa-môn (*cattāri sāmaññaphalāni*): là Quả Nhập Lưu, quả Nhất Lai, Quả Bất Lai, và Quả A-la-hán (Pt̄sA. 1, 135).
- Năm pháp uẩn (*pañca dhammakkhandhā*): là giới uẩn, định uẩn, tuệ uẩn, giải thoát uẩn, và tri kiến giải thoát uẩn (Pt̄sA. 1, 135-136).
- Sáu thắng trí (*cha abhiññā*): là trí về các thể loại thần thông, trí về thiên nhĩ, trí nhớ về các kiếp sống trước, trí biết được tâm của người khác, trí về thiên nhẫn, trí về sự đoạn tận các lậu hoặc (Pt̄sA. 1, 136).
- Bảy lực của bậc Lậu Tận (*satta khīnāsavabalāni*): được giải thích ở Pt̄sA. tập 1 (136-137). HT. Minh Châu dịch là ‘bảy lậu tận lực,’ xin xem ‘bảy pháp cần được tác chứng’ ở *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trưởng Bộ III.
- Tám giải thoát (*aṭṭha vimokkhā*): được giải thích ở Pt̄sA. tập 1 (137). HT. Minh Châu dịch là ‘tám giải thoát,’ xin xem ‘tám pháp cần được chứng ngộ’ ở *Kinh Thập Thượng (Dasuttarasuttam)*, Trưởng Bộ III.
- Chín sự diệt tận theo tuần tự (*nava anupubbanirodhā*): là chín sự diệt tận các pháp theo tuần tự do việc chứng đắc tám tầng định và

diệt thọ tưởng định là thứ chín (Pt̄sA. 1, 137-138). HT. Minh Châu dịch là ‘chín thứ đệ diệt,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng (Saṅgītisuttam)*, Trưởng Bộ III.

- Mười pháp của bậc Vô Học (*dasa asekkhā dhammā*): được giải thích ở Pt̄sA. tập 1 (138). HT. Minh Châu dịch là ‘mười pháp vô học’ gồm có: vô học chánh tri kiến, vô học chánh tư duy, vô học chánh ngữ, vô học chánh nghiệp, vô học chánh mạng, vô học chánh tinh tấn, vô học chánh niệm, vô học chánh định, vô học chánh trí, vô học chánh giải thoát.

TRANG 71:

- Xem *Kinh Phân Biệt về Sự Thật (Saccavibhaṅgasutta)*, bài kinh số 141, Trung Bộ Kinh III.

TRANG 75:

- Dục ái (*kāmatan̄hā*) là sự ham thích về năm loại ngũ dục. Hữu ái, (*bhavatan̄hā*) là ái đi cùng với thường kiến, là sự ham thích về cõi sắc giới và vô sắc giới. Và phi hữu ái (*vibhavatan̄hā*) là ái đi cùng với đoạn kiến (Pt̄sA. 1, 158).

TRANG 101:

- Ba sự tiếp nối (*ti sandhim*): là nhân quá khứ và quả hiện tại, quả hiện tại và nhân hiện tại, nhân hiện tại và quả vị lai (Pt̄sA. 1, 243).
- Hai mươi biểu hiện (*vīsatiyā ākārehi*): được liệt kê ở 4 phần tổng hợp, mỗi phần có 5 biểu hiện; tổng cộng là 20 (Pt̄sA. 1, 243).

TRANG 115:

- *Sanh lén ở năm chốn*: được đề cập ở câu kệ thứ nhất gồm có: Sự tái sanh, sự vận hành, hiện tướng, (nghiệp) tích lũy, và mầm tái sanh. *Bình yên về năm nơi*: được đề cập ở câu kệ thứ hai gồm có: Sự không tái sanh, sự không vận hành, không hiện tướng, sự không (nghiệp) tích lũy, và không mầm tái sanh. *Vị nhận ra mười trí*: là nhận biết năm sự việc làm cho sanh khởi và năm sự việc không làm cho sanh khởi đã được liệt kê. *Người thiện xáo hai trí*: là trí về sự tai hại và trí về trạng thái bình yên (Pt̄sA. 1, 263-264).

TRANG 125:

- Ba giải thoát (*tiṇṇam vimokkhānam*): là vô tướng giải thoát, vô nguyện giải thoát, không tánh giải thoát (Pt̄sA. 1, 272).

TRANG 161:

- Bốn cảnh (*cattāri ārammaṇāni*): nhỏ thành cảnh nhỏ, nhỏ thành cảnh vô lượng, vô lượng thành cảnh nhỏ, vô lượng thành cảnh vô lượng (Pt̄sA. 1, 299).
- Bốn truyền thống của bậc Thánh (*cattāro ariyavaṃsā*): hài lòng với y phục, hài lòng với đồ ăn khất thực, hài lòng nơi trú ngụ, thỏa thích trong việc tham thiền (Pt̄sA. 1, 299).

- Bốn sự việc thâu phục (*cattāri saṅgahavatthūni*): bối thí, lời nói hòa ái, làm việc lợi ích, bản tính hòa đồng (Pt̄sA. 1, 299).
- Bốn bánh xe (đưa đến tiến hóa) (*cattāri cakkāni*): ngũ nơi thích hợp, sống gần bậc chân nhân, bản thân có ước nguyện đúng đắn, phước đã tạo trong quá khứ (Pt̄sA. 1, 299-300).
- Bốn nền tảng trong pháp (*cattāri dhammapadāni*): không tham lam, không sân độc, chánh niệm, chánh định (Pt̄sA. 1, 300).

TRANG 191:

- *Sampajāno*: có sự nhận biết rõ rệt, HT. Minh Châu dịch là tinh giác. Động từ có liên quan là *sampajānāti* (*sam+pa+jānāti*). Xin xem thêm phần chú thích của trang 5 ở trên (ND).

TRANG 195:

- Các thắng hành (*abhisañkhārā*) có ba là: phúc hành, sự tạo tác đem lại phước báu (*puññābhisañkhāro*), phi phúc hành sự tạo tác không đem lại phước báu (*apuññābhisañkhāro*), bất động hành, sự tạo tác có kết quả không thay đổi (*āneñjābhisañkhāro*) (Pt̄sA. 1, 326-327).

TRANG 211:

- Nền tảng của thần thông (*iddhipāda*): đường lối đưa đến sự thành tựu (về thần thông), từ dịch đang được sử dụng là ‘thần túc, như ý túc’ (ND).

- Định do ước muôn và các tạo tác do nỗ lực (*chandasamādhipadhānasañkhāra*): từ dịch đang được sử dụng là ‘dục định cần hành.’ Tương tự, định do tinh tấn và các tạo tác do nỗ lực (*viriyasamādhipadhānasañkhāra*), định do nhận thức và các tạo tác do nỗ lực (*cittasamādhipadhānasañkhāra*), định do thẩm xét và các tạo tác do nỗ lực (*vīmaṇasāsamādhipadhānasañkhāra*) (ND).

TRANG 215:

- Tâm sắc giới và vô sắc giới là tâm đại hành, các tâm còn lại là tâm không đại hành (Pt̄sA. 1, 355).

TRANG 221:

- Tám quyền (tín quyền, tấn quyền, niêm quyền, định quyền, tuệ quyền, ý quyền, hỷ quyền, mạng quyền) và tám Đạo Quả (Pt̄sA. 1, 385-386).

TRANG 229:

- Mười xứ (*dasāyatanāni*): là nhãn xứ, sắc xứ, nhĩ xứ, thính xứ, tỷ xứ, khí xứ, thiệt xứ, vị xứ, thân xứ, xúc xứ (Pt̄sA. 1, 114).
- Mười hai xứ (*dvādasāyatanāni*): là mười xứ thêm vào ý xứ và pháp xứ (ND).

- Năm mươi biểu hiện: là năm quyền (tín, tấn, niệm, định tuệ) đối với mươi hạng người ở trên là: có tâm nhìn bị vấy bụi ít, v.v... (PtsA. 2, 394).

TRANG 237:

- Bảy mũi tên: tham ái, sân hận, si mê, ngã mạn, tà kiến, sầu muộn, nghi hoặc (PtsA. 2, 409).

TRANG 241:

- Hai tà kiến (*dīṭṭhi*): thường kiến và đoạn kiến (PtsA. 1, 415).
- Ba ác hạnh (*duccarita*): thân ác hạnh, khẩu ác hạnh, ý ác hạnh (PtsA. 1, 415).
- Bốn ách (*yoga*): dục ách (*kāmayoga*), hữu ách (*bhavayoga*), kiến ách (*dīṭṭhiyoga*), vô minh ách (*avijjāyoga*) (PtsA. 1, 415).
- Bốn phược (*gantha*): tham là thân phược, sân là thân phược, sự bám víu vào giới và nghi thức là thân phược, sự cố chấp vào chân lý này là thân phược (PtsA. 1, 415-416).
- Bốn thủ (*upādāna*): dục thủ (*kāmupādānam*), kiến thủ (*dīṭṭhupādānam*), giới cầm thủ (*sīlabbatupādānam*), ngã luận thủ (*attavādupādānam*) (PtsA. 1, 416).
- Năm cảnh giới (*gati*): địa ngục, súc sanh, ngã quý, người, trời (PtsA. 1, 416).
- Năm sự ngăn che (*nīvaraṇa*): Sự ưa thích về dục, sân độc, sự lờ đờ và buồn ngủ, sự phóng túng và hối tiếc, sự hoài nghi (*kāmacchanda-byāpāda-thīnamiddha-uddhaccakukkucca-vicikicchā*) (PtsA. 1, 415-416).
- Sáu nguồn gốc của tranh cãi (*vivādamūla*): HT. Minh Châu dịch là ‘sáu tránh cản,’ xin xem *Kinh Phúng Tụng* (*Saṅgītisuttam*), Trưởng Bộ III.

TRANG 286:

- Theo chú giải, “*tattha lokoti attā*” (PtsA. 2, 452) = Ở đây, thế giới có nghĩa là tự ngã.

TRANG 305:

- Cả ba trường hợp: vị tái sanh tối đa bảy lần (*sattakkhattuparama*), vị tái sanh trong các gia tộc danh giá (*kolamkola*), vị có một chủng tử chỉ còn một lần tái sanh (*ekabījī*) đều đề cập đến vị Nhập Lưu (*Sotāpatti*) tùy theo khả năng trí tuệ của vị ấy là chậm, trung bình, hoặc nhạy bén (ND).

TRANG 313:

- Hiện tượng (*nimitta*) là vị trí được hơi thở vào hơi thở ra chậm đến. Đối với người có mũi cao là ở chóp mũi, người có mũi ngắn là ở môi trên (PtsA. 1, 471).

TRANG 315:

- Tâm có sự chạy theo quá khứ: Tâm dõi theo hơi thở vào hoặc hơi thở ra đã đến và đã đi qua ở tại điểm tiếp xúc (chóp mũi hoặc môi trên) (Pt̄sA. 1, 472).
- Tâm có sự mong mỏi ở vị lai: Tâm mong mỏi và chờ đợi hơi thở vào hoặc hơi thở ra còn chưa xảy đến ở tại điểm tiếp xúc (Pt̄sA. 1, 472).

TRANG 319:

- Tâm đã đạt đến ba phận sự (phần đầu, phần giữa, phần cuối) là được tốt đẹp theo ba cách (sự trong sạch của việc thực hành, tăng cường trạng thái xả, sự tự hài lòng) (ND).
- Được thành tựu mười tướng trạng: là ba tướng trạng thuộc về phần đầu, ba tướng trạng thuộc về phần giữa, và bốn tướng trạng thuộc về phần cuối; tổng cộng lại là mười (ND).

TRANG 329:

- Làm chói sáng, làm chiếu sáng, làm tỏa sáng là nghĩa theo thứ tự của các động từ *obhāseti* (áp dụng cho dục giới), *bhāseti* (áp dụng cho sắc giới), *pabhāseti* (áp dụng cho vô sắc giới) (Pt̄sA. 1, 472). Ba động từ này đều có chung từ gốc là *√bhās* = chiếu sáng.

TRANG 347:

- Tứ đại (*mahābhūtā*) là các yếu tố đất, nước, lửa, gió (Pt̄sA. 2, 515).

TRANG 379:

- Động từ thụ động *bhāvīyati* (được phát triển), danh từ *bhāvanā* (sự làm cho hiện hữu, sự sản xuất, sự phát triển), và động từ tác nhân *bhāveti* (làm cho hiện hữu, sản xuất, phát triển) đều có chung từ gốc là *√bhū* = là, thì, ở, có, v.v... Động từ ‘*bhāveti*’ còn được hiểu theo nghĩa bóng là ‘tu tập’ (từ dịch của HT. Minh Châu), tương tự danh từ *bhāvanā* cũng được dịch là ‘sự tu tập.’ Như vậy, *pañcannam indriyānam bhāvanā* có thể hiểu ‘sự phát triển của năm quyền’ hoặc ‘sự tu tập năm quyền’ tùy theo ngữ cảnh (ND).

TRANG 381:

- Ở trên, ‘*pañcindriyāni bhāvīyanti*’ được dịch là ‘năm quyền (đang) được phát triển’, và ở đây ‘*pañcindriyāni bhāvitāni honti*’ được dịch là ‘năm quyền (là) được phát triển.’ Cả hai câu đều có ý nghĩa thụ động, câu thứ nhất có động từ ở thì hiện tại, còn câu sau có quá khứ phân từ thụ động, tương đương tính từ, được dùng với trợ động từ ‘*honti*’ (là, thì). Lý do của sự khác biệt này sẽ được thấy rõ khi đọc đến phần kế tiếp (ND).

TRANG 391:

- Sự an trú và đặc chứng thanh tịnh là sự đạt được chi tịnh và minh sát (Pt̄sA. 3, 539).

TRANG 411:

- Hành vi của xứ là của các vị có sự hộ trì các căn (*āyatana*cariyā ca *indriyesu* *guttadvārānam*) dịch sát nghĩa sẽ là ‘Hành vi của xứ là của các vị có lỗi vào đã được canh phòng ở các giác quan.’

TRANG 419:

- Các pháp ấy là ước muốn, hân hoan, v.v... (PtsA. 3, 546).

TRANG 425:

- Bản thể của việc đã được hướng tâm (*āvajjitattā*) là bản thể của việc đã được hướng tâm đến hiện tướng (*nimitta*) của đê mục, nghĩa là sau khi đã chuẩn bị về đê mục v.v... có bản thể của hiện tướng đã được sanh lên ở nơi ấy (PtsA. 3, 547).

TRANG 497:

- Sự thành tựu cõi tái sanh (*gatisampatti*) nói về sự tái sanh làm người, trời. Sự hư hỏng về cõi tái sanh (*gativipatti*) nói về sự tái sanh địa ngục, ngạ quỷ, súc sanh (PtsA. 3, 570).
- Ba sự tạo tác mạng sống (*jīvitasaṅkhārā*) là tuổi thọ, hơi nóng, và thức (PtsA. 3, 572).

TRANG 504:

- Ý nghĩa của đoạn văn này có thể hiểu như sau: Nghiệp được tạo tác ở thời quá khứ có thể có quả báu hoặc không có quả báu ở một trong ba thời: quá khứ, hiện tại, hoặc vị lai. Nghiệp được tạo tác ở thời hiện tại có thể có quả báu hoặc không có quả báu ở một trong hai thời: quá khứ hoặc vị lai. Nghiệp được tạo tác ở thời vị lai có thể có quả báu hoặc không có quả báu ở thời vị lai. Các đoạn kế tiếp được giải thích tương tự (ND).

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
PAṬISAMBHIDĀMAGGO PAṬHAMABHĀGO

GĀTHĀDIPĀDĀNUKKAMANIKĀ - THƯ MỤC CÂU KỆ PĀLI:

Trang

A

Akkodhano anupanāhī	304
Ajātam jhāpeti jātena	132
Atṭha samādhissa paccayā	124, 128
Atītānudhāvanam cittam	314
Anattani anattāti	506
Anicce niccasaññino	506
Anugacchanā ca assāsam	312
Anuppādaṁ appavattam	114
Assāsenābhitunnassa	312
Assāsam āvajjamānassa	312

Ā

Ānāpānasati yassa	316, 324
Ārammaṇam anvayena	110
Ārammaṇañca paṭisaṅkhā	110

I

Idam ādīnave nāṇam	114
Ime atṭhārasākārā	124, 128

U

Uppādañca pavattañca	114
----------------------------	-----

K

Kusalo tīsu anupassanāsu	110
Kodhano upanāhī ca	304

Trang

CH

Cha ete upakkilesā	312, 314
--------------------------	----------

T

Te yogayuttā mārassa	506
Tesam sutvāna sappaññā	506

D

Dukkhā saṅkhārā	132
-----------------------	-----

N

Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci	246, 248, 430
Nimittam assāsapassāsā	322
Nimittam āvajjamānassa	312

P

Paṭisaṅkhā santiṭṭhanā	122
------------------------------	-----

BH

Bhavañca ditṭhim vibhavañca ditṭhim	302
---	-----

Y

Yadā ca buddhā lokasmīm	506
Yo bhūtam bhūtato disvā	302

V

Vatthusaṅkamanā ceva	110
Vimokkhacariyam jānāti	132

S

Samādahitvā yathā ce vipassati	132
Sa ve bhūta pariññāto	302
Sāmisañca nirāmisam	128

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
PAṬISAMBHIDĀMAGGO PAṬHAMABHĀGO

VISESAPADĀNUKKAMANIKĀ - THƯ MỤC TỪ ĐẶC BIỆT:

A	Trang	A	Trang
Akampiyaṭṭho	30, 170	Atthasandassane ñāṇam	6, 198
Akampiyamaggo	512	Atthi kammaṇ	504
Akampiyamaṇḍo	514, 516, 518, 520	Addhā	408
Akuppā cetovimutti	64	Adhicittam	86, 90, 314
Akutto vimokkho	436, 446	Adhiṭṭhānavasī	190
Agāraṇ	332	Adhiṭṭhāne paññā	6, 190, 206
Ajjhattavavathāne paññā	4, 142, 146	Adhipaññā	36, 44, 60, 86, 88, 90, 110, 158, 320, 348,
Ajjhattavuṭṭhāno vimokkho	436, 438		352, 372, 396, 398, 470
Aññāṇacariyā	152, 154, 156, 158	Adhipatattā	6, 204
Aññātāvindriyam	16, 218, 428	Adhimuttattā	174, 176, 178
Aññindriyam	16, 218, 428	Adhimutti	230, 232
Attittatṭhena	120	Adhimokkhamaṇḍo	514, 516, 520
Attavādapaṭisamyuttā diṭṭhi	258, 260, 298, 302	Adhisilam	86, 90
Attānudiṭṭhi	258, 266, 268, 270, 272, 274, 276, 278, 280, 304	Anaññātaññassāmītindriyam	16, 218, 428
Atthanānatte paññā	4, 168, 170, 174, 224	Anattaṭṭho	36
Atthapaṭisambhide ñāṇam	4, 8, 168, 170, 172, 174, 224, 226, 246	Anattānupassanā ñāṇam	454, 456, 458, 490
		Anāgāmimaggakkhaṇe	130, 136, 142, 200, 220, 510

A

- Anāvaraṇāñāṇam 8, 242,
244, 246, 248, 430
Aniccam 68, 102, 144, 364, 506
Aniccānupassanā ñāṇam 448,
454, 456, 458
Animittānupassā ñāṇam 448,
450, 452, 456,
458, 490, 492
Animitto vimokkho 436,
438, 476, 478,
480, 486, 488, 490
Anuṭṭhitā 324
Anuttaram sītibhāvam 452
Anupaṭṭhāna kusalo 424, 426
Anupassati 108, 110, 334, 344,
346, 348, 352, 354, 356,
356, 360, 362, 364, 366, 370, 372
Anupubbanirodhā 64
Anupubbaṇ paricitā 324, 326
Anupādācittassa vimokkho 454, 456
Anubujjhanaṭṭho 32
Anubuddho 408, 410
Anulomikā khanti 230
Anusayo 232
Antaggāhikā diṭṭhi 286, 288,
290, 292, 294, 302
Aparantānudiṭṭhi 294
Apariyāpannā bhūmi 160
Appaṇihitānupassanā ñāṇam 36,
448, 450, 452, 454, 456, 458
Appaṇihito vimokkho 436, 438,
446, 476, 478, 480, 486, 488, 492
Apparajakkhe 226, 432, 434
Appahīṇaṭṭhena 120
Abbhā muttto va candimā 324, 330
Abhabbā 232
Abhijjamāne 210

A

- Abhiññeyyam 12, 14, 16,
18, 20, 22, 24, 26, 28,
36, 38, 88, 90, 346, 348, 354
Abhinandanaṭṭhena 118
Abhiniropanaṭṭho 30, 172
Abhiniropanamaṇḍo 516, 518, 520
Abhinīhāraṭṭhena 118, 486
Abhinīhāro 116, 118, 120
Araññam 330
Araṇavihāre ñāṇam 4, 184
Araṇavihāro 184
Arahattamaggakkhaṇe 132, 136,
142, 200, 220, 380
Ariyasaccam 70, 74, 76, 78
Arūpāvacarā bhūmi 160
Arūpāvacarānam devānam 496, 500
Avikkhepaṭṭho 28, 30, 34, 86, 90,
168, 170, 172, 348, 352, 372, 410
Avikkhepamaggo 512
Avikkhepamaṇḍo 514, 516, 518, 520
Avijjāsambhūtā 144, 148, 150
Aviditaṭṭhena 120
Asamayavimokkho 436, 444
Asallīnatta pahitattapaggahaṭṭhe
paññā 6, 196
Asāmayiko vimokkho 436, 446
Asmimāno 46
Assādadīṭṭhi 258,
260, 262, 264, 266
Ahanti mānavinibandhā diṭṭhi 258,
296, 300
Ahutvā sambhūtā 144, 146, 148, 150
Ahosikammaṇ 504

Ā

- Ādānam 58, 86, 108, 110,
144, 146, 148, 150, 334, 372

Ā

- Ādīnave ñāñam 2, 112, 114, 484
 Ānantarikasamādhismim ñāñam 4,
 180, 182
 Ānañ 324
 Ānāpānasati 308, 316, 324
 Āyatanacariyā 408, 410
 Āyatanāti 40, 228, 434
 Āyasmā 412
 Āyūhanaṭho 34, 222
 Āyūhanā 22, 24,
 26, 28, 98, 100,
 116, 124, 126, 424, 426
 Ālokasaññā 36, 42,
 194, 194, 308, 310, 454
 Āvajjanavasī 190
 Āsayānusaye ñāñam 8, 232,
 246, 248, 430
 Āsayo 230
 Āsavasamucchede paññā 4, 180, 182
 Āsavā 180, 182, 220, 428, 430
 Āsavānañ khaye ñāñam 6, 218,
 220, 428
 Āhārasambhūtā 144, 148, 150
 Āhārā 40, 228, 434

I

- Indriyāni samodhāneti 338,
 340, 342, 344,
 348, 352, 354, 356,
 358, 360, 362, 364,
 366, 370, 372, 426
 Iriyāpathacariyā 408, 410
- U**
- Udayabbayānupassane ñāñam 2,
 104, 108
 Upakāre ñāñāni 308
 Upakkilesā (aṭhārasa) 310, 316
 Upatṭhānakusalō 422, 424, 426
 Upatṭhānaṭho 30, 34, 168,
 170, 172, 322, 410
 Upatṭhānamaggo 512
 Upatṭhānamāṇḍo 514, 516, 520
 Upādānakkhandho 40, 70,
 74, 228, 434
 Upādāya 144, 146,
 148, 150, 346
 Upekkhānubrūhanā 316, 318, 320
 Uppādo 22, 24, 26, 28,
 112, 114, 116, 336, 338

I

- Ijjhanatthe paññā 6, 210
 Ijjhanattho 30, 34
 Idha niṭṭhā 304, 306
 Idha vihāya niṭṭhā 304, 306
 Iddhividhe ñāñam 6, 210
 Indriyaparopariyatte ñāñam 8,
 246, 248, 430
 Indriyabhāvanā 382, 460, 462
 Indriyānañ cariyā 404, 406, 408
 Indriyāni 52, 340, 378,
 382, 400, 412, 416, 420, 422

E

- Ekasggatā 90, 362, 374
 Ekattavimokkho 436, 448
 Ekattā 308, 316
 Ekatte 32, 308
 Ekarasaṭṭhe ñāñam 4, 166
 Ekasaṅgahatā 6, 198, 200
 Ekasaṅgahatānānattekattapaṭivedha
 paññā 6, 198, 200

O

- Okappeyyum 408

K	C
Kammasambhūtā	148, 150
Kasiṇāyatanañāni	50
Kāmāvacarānañām devānañām	496, 498, 500, 502
Kāmāvacarā bhūmi	160
Kāyasakkhī	464, 466, 468, 470, 472, 474, 478, 480, 482
Kāyasañkhāro	348
Kāyikam sukham	354
Kāyo	12, 14, 40, 48, 64, 74, 146, 162, 164, 206, 242, 296, 314, 324, 326, 332, 334, 344, 346, 352
Kutto vimokkho	436, 446
Kusalābyākataṭṭhena	118
KH	
Khattiyamahāsālānañām	496, 498, 500, 502
Khantiñānañām	6, 200
Khiñāsavabalāni	64
G	CH
Gatisampattiya	496, 498, 500, 502
Gambhīrāni ṭhānāni	412
Gahapatimahāsālānañām	496, 500
Gocaranānañām	4, 148, 150
Gocaram	340, 342
Gotrabhū ñānañām	2, 124, 128
Gotrabhūdhammā	126, 128, 484
C	J
Catasso bhūmiyo	160
Catudhammadavatthāne paññā	4, 160
Caritañām	230, 232
Cariyā	154, 156, 158, 404, 406, 408
C	JH
Cariyāñānatte ñānañām	4, 152, 158
Cariyāyo	152, 408, 410
Cariyāvavatthāne paññā	152, 158
Cittavipallāsā	506
Cittavivatṭe ñānañām	6, 206
Cittavisuddhi	38, 140, 348, 342, 352, 372, 512, 522
Cittañām	76, 86, 88, 90, 108, 110, 118, 122, 136, 138, 154, 162, 164, 182, 204, 206, 210, 212, 214, 216, 302, 308, 312, 314, 316, 318, 3320, 322, 324, 326, 330, 334, 344, 346, 348, 350, 354, 360, 362, 364, 370, 374, 418, 420, 442, 460, 474, 484, 486, 508
Cittasañkhāro	356, 358
Cittassa abhippamodo	360
Cetasikam sukham	354
Cetopariyañānañām	6, 212, 214
Cetovivatṭe ñānañām	6, 204
CH	
Chandasamādhipadadhānasasañkhāra-samannāgatañām	210, 216
Chinnavaṭṭamanupassane paññā	2, 136, 138
J	
Jarā	22, 24, 26, 28, 70, 116
Jarāmarañe ādīnavo	366, 368, 370
Jāti	18, 22, 24, 26, 28, 70, 72, 96, 98, 116, 368
JH	
Jhānavimokkho	436, 454

Ñ	D
Ñāṇacariyā	152, 158, 408, 410
Ñāṇavimokkho	436, 448, 450
Ñāṇavivat̄te ñāṇam	6, 206
Ñātaṭṭhe ñāṇam	4, 166
T	D
Taṇhā	18, 46, 74, 76, 96, 98, 148, 368
Taṇhāsambhūtā	144, 148, 150
Tathaṭṭhe paññā	6, 208
Tathaṭṭho	30, 36
Tayo ca sañkhārānam paṭipassaddhiyā	4, 186, 188, 190
Tikkhindriye	226, 432, 434
Tikkhindriyo	226, 434
Tivattagataṁ cittam	318, 320, 322
Tīraṇaṭṭhe ñāṇam	4, 166
Tejo	194
D	DH
Dandhāyittattam	190
Dassanamaggā	512
Dassanamaṇḍo	514, 516, 518, 520
Dassanavisuddhi	6, 198, 200
Ditṭhābhiniveso	250, 258, 262, 266, 294
Ditṭhi	250
Ditṭhitthānāni	250, 256, 258
Ditṭhitthānasamugghāto	250
Ditṭhipariyutṭhānāni	250, 258
Ditṭhippatto	464, 466, 470, 472, 474, 478, 480, 482
Ditṭhiyo	250, 258
Ditṭhivipallāso	506, 508
Ditṭhivisuddhi	38, 140, 348, 352, 372, 512, 522
Ditṭhekaṭṭhānam	90, 418, 420
N	N
Dibbacakkhu ñāṇam	6, 216
Dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇam	8, 18, 76, 222, 246, 404, 408
Dukkhanirodhe ñāṇam	8, 76, 222, 246
Dukkhasamudaye ñāṇam	8, 76, 222, 430
Dukkhānupassanā ñāṇam	448, 454, 456, 458
Dukkhe ñāṇam	6, 8, 76, 222, 246, 430
Dubhatovuṭṭhāno vimokkho	436, 438
Duviññāpaye	226, 228, 432, 434
Desanāmaṇḍo	514
Desitā	324, 328
Dvākāre	226, 432, 434
Dhammakkhandhā	64
Dhammatṭhitī ñāṇam	2, 94, 96
Dhammanānatte ñāṇam	4, 162, 166, 168, 170, 172, 174, 224
Dhammapaṭisambhīde ñāṇam	4, 8, 168, 170, 172, 174, 224, 226, 246
Dhammavavathāne paññā	4, 160, 162, 166, 224, 398
Dhamme samodhāneti	338, 342, 372, 426
Dhātuṭṭho	30, 36
Navahi samādhicariyāhi	4, 186, 188, 190
Nānattavimokkho	436, 448
Nānattā	166

N	P
Nānattekattam	194, 200
Nānatto paññā	204
Nānādhammapakāsanatā paññā	198
Nānādhammā	170, 198
Nāmaṁ	40, 328, 500
Nibbidāñāṇāni	308, 374
Nibbidānupassanā ñāṇam	448, 454, 456, 458
Nibbidānulome ñāṇam	374
Nibbidāpaṭippassaddhi ñāṇāni	376
Nibbedhahāgiyo	66, 68, 92
Niyyānā	310
Nirāmisam	26, 112, 128
Nirāmiso vimokkho	436, 446
Niruttipaṭisambhide ñāṇam	4, 8, 168, 170, 172, 174, 224, 226, 246
Nirodhasamāpattiyā ñāṇam	4, 186, 190
Nirodhānupassanā ñāṇam	448, 454, 456, 458
Nirodhe	4, 8, 28, 110, 192, 194, 222, 326, 328, 508, 510
Nirodhe ñāṇam	8, 222
Nīvaraṇā	46, 192, 194, 196, 308, 310
P	
Pakaticariyā	410
Pakāsanaṭṭho	34
Pakāsanatā	198
Paggahaṭṭho	28, 30, 34, 168, 170, 172, 410
Paggahamaggo	512
Paggahamaṇḍo	514, 516, 518, 520
Paccaya	2, 6, 32, 94, 96, 98, 104, 106, 108, 214, 336, 338, 368, 370
Paccavekkhanavasī	190
Paccavekkhanañāṇam	4, 138
Pañcavasiyo	190
Pañcindriyāni	62, 228, 378, 380, 382, 394, 396, 398, 400, 402, 404, 412, 416, 422, 434, 470, 496, 498, 500
Paṭiggahamaṇḍo	514
Paṭipadāvisuddhi	316, 318, 320
Paṭinissaggā	20, 22, 36, 44, 58, 86, 88, 158, 186, 188, 320, 326, 330, 332, 370, 372, 374, 376, 396, 448, 450, 452, 454, 456, 458, 470, 490, 492
Paṭivijjhati	100, 200, 228, 338, 340, 342, 372, 426, 462, 464, 472, 474, 478, 480
Paṭividdho	408, 410
Paṭivedhe	6, 198, 200
Pañihito vimokkho	436, 446
Pañitādhimuttatā paññā	4, 184
Patto	328, 408, 464, 480
Padesavihāre ñāṇam	6, 202
Padhānam	324
Payogapaṭippassaddhipaññā	2, 132, 136
Paralokavajjabhayadassāvino	226, 228, 432, 434
Pariggahaṭṭho	28, 30, 32, 172, 332
Pariggahamaṇḍo	516, 520
Paricitā	124, 128, 324, 326,
Pariccāgaṭhe ñāṇam	4, 166
Pariññaṭṭho	18, 222, 326
Pariñneyya	40, 46, 88, 90, 346, 348, 354
Parinibbāne ñāṇam	4, 190, 192
Paripanthe ñāṇāni	308
Paripuṇṇā	316, 324
Parimukhaṁ satiṁ	330, 332

P

- Pariyogāhaṇe ñāṇam 6, 202,
210, 212, 214
Pavattam 22, 24, 26, 28, 114, 122,
124, 128, 174, 176, 178, 190, 482, 484
Pavattapariyādāne paññā 4, 190, 192
Pavattasantatādhipateyyaparivāraṇ
218, 220, 428
Pahānaṭho 18, 28, 222, 326
Palibodhaṭṭho 34, 222
Pāpuṇissati 408, 412
Pāmojjamūlakā dhammā 162, 164
Pārisuddhipadhāniyaṅgāni 50
Pīti 162, 164, 188,
352, 354, 416, 420, , 440
Puthu 4, 194, 196
Pubbantānudiṭṭhi 258,
260, 294, 300
Pubbenivāsānussatiñāṇam 6,
214, 216
Ponobhavikā 74

PH

- Phasso 18, 38, 40, 96, 98, 100, 102,
140, 142, 214, 256, 346, 368, 512, 522
Phale ñāṇam 2, 132
Phusanaṭthe ñāṇam 4, 166

B

- Balāni samodhāneti 340,
342, 372
Bahiddhā vavatthāne paññā 148, 150
Bahiddhā vuṭṭhāno vimokkho 436,
438
Buddhacakkhu 432
Buddhañāṇāni 246, 430
Buddho 328, 382
Bojjhaṅgā 38, 50, 54, 140

B

- Bojjhaṅge samodhāneti 340,
342, 372
Byañjananiruttābhilāpā 168,
170, 172
Brahmacariyamaṇḍo 514
Brāhmaṇamahāsālānam 486, 498,
500, 502

BH

- Bhabbhā 232
Bhavadiṭṭhiyo 300, 302
Bhavadiṭṭhisannissitā 230
Bhāvanatṭho 18, 32, 222, 326
Bhāvanā 28, 52, 54, 56,
58, 60, 62, 200, 322, 324, 334,
344, 348, 352, 354, 356, 358,
360, 362, 364, 366, 370, 372,
378, 380, 466, 468, 478, 494
Bhāvitindriyā 382
Bhikkhu 54, 76, 78,
210, 212, 214, 216, 302,
322, 330, 332, 436, 438, 444
Bhūminānatte ñāṇam 4, 160

M

- Maggacariyā 408, 410,
Maggam samodhāneti 342, 372
Magge ñāṇam 8, 128,
130, 132, 222, 486
Maggio 38, 76, 140, 508, 510, 520
Maṇḍapeyyam 514, 516
Marañam 22, 24, 26, 28,
70, 114, 116, 122, 124, 128
Mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇam 8,
242, 246, 248, 430
Mahārajakkho 226, 434
Micchattā 46

M	V
Micchādiṭṭhi	264-298, 516, 520
Muñcitukamyatā	
pañcañkāsantiṭṭhanā paññā	2, 114,
	116, 124
Mudindriyo	226, 434
Y	
Yatthicchakam	190
Yathatthā	326
Yathācarantam	408
Yathāviharantam	408
Yadicchakam	190
Yamakapāṭihire ñāṇam	8, 234,
	246, 248, 430
Yānīkatā	324
Yonisomanasikāramūlakā	
dhammā	164
R	
Rukkhamūlam	332
Rūpam	12, 20, 40, 100, 104,
	164, 198, 200, 202, 212, 218, 220
Rūpāvacarānam devānam	496, 500
Rūpāvacarā bhūmi	160
L	
Lakkhaṇāni	104, 106,
	108, 318, 320, 322, 364
Lokavādapañcañyuttā diṭṭhi	258,
	298
Loko	228, 282, 286, 288,
	298, 300, 302, 328, 434
V	
Vajjam	228, 434
Vatthukatā	324
Vatthunānatte ñāṇam	4, 142, 146
Vijjā	38, 64, 140, 472, 512, 522
Viññānaçacariyā	152, 154
Viññānaṭṭhitiyo	40, 228, 434
Viññū	408, 412,
Vipattadiṭṭhi (puggalā)	304
Vipariṇāmaṭṭho	34, 222
Vipassanābalam	186, 188
Vipassanāvasena ñāṇāni	308, 374
Vipassane ñāṇam	2, 108, 110
Vibhavadiṭṭhiyo	300, 302
Vibhavadiṭṭhisannissitā	230
Vimutti	38, 64, 140,
	142, 512, 522
Vimuttiñāṇam	2, 136, 138
Vimuttisukhe ñāṇāni	308, 376
Vimokkhapaccanikam	488, 492
Vimokkhapatippassaddhi	488, 494
Vimokkhabhāvanā	476, 488, 494
Vimokkhamukhāni	458
Vimokkhavivatṭo	208,
	488, 492, 494
Vimokkhā	140, 412, 454,
	456, 474, 476, 478, 486, 488
Vimokkhānulomam	488, 492
Vimokkho	38, 194, 436,
	438, 442, 444, 446, 452,
	454, 456, 458, 474, 476, 478,
	480, 486, 488, 490, 492, 512, 522
Virāgānupassanā ñāṇam	448,
	454, 456, 458
Viriyārambhe ñāṇam	6, 196
Vivatṭanā	110
Vivatṭanupassanā	36, 188
Vihāraṭṭhe ñāṇam	4, 174, 178
Vihāranānatte paññā	4, 174, 178
Vihārasamāpattaṭṭhe ñāṇam	4, 174
Vihārasamāpattaṭṭhena	120

V

- Vīmamsāsamādhipadhānasaṅkhāra-samannāgataṁ 210, 212, 216
 Vuṭṭhānavivatṭane paññā 2, 124, 128, 130, 132, 484, 486
 Vodānaṭṭho 30, 172, 340, 342
 Vodānamaggo 512

S

- Sakadāgāmimaggakkhaṇe 130, 134, 142, 220, 510
 Sakkāyadiṭṭhi 136, 258, 260, 264, 266, 282
 Sakkāyavatthukā ucchedadiṭṭhi 258, 284
 Sakkāyavatthukā sassatadiṭṭhi 284
 Saṅkhataṭṭho 30, 34, 222
 Saṅkhārā 10, 12, 18, 20, 28, 40, 48, 68, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 114, 116, 132, 160, 200, 266, 368, 458, 464, 474, 480, 482
 Saṅkhārupekkhāsu ñāṇam 2, 114, 116, 122, 124
 Saṅkhāresu ādīnavo 368
 Saccavivaṭṭe ñāṇam 6, 208
 Sacchikiriyatṭho 18, 30, 36, 222, 326
 Saññāvipallāso 506, 508
 Saññogatṭho 222
 Saññojanāni ceva diṭṭhiyo 264, 266
 Saññojanikā diṭṭhi 258, 260, 294, 300, 302
 Saticariyā 408, 410
 Sattāvāsā 40, 228, 434
 Satokārissa ñāṇāni 308, 330, 372
 Satova 330, 332
 Saddhānusārī 466

S

- Saddhāvimuttā 464, 466, 468, 470, 472, 480
 Saddhindriyan 254, 340, 378, 380, 390, 392, 400, 402, 404, 372, 412, 414, 416, 418, 420, 422, 426, 428, 430, 460, 462, 464, 466, 468, 512, 514, 518
 Santāpaṭṭho 34, 222
 Santipade ñāṇam 112, 114
 Sappabhāsaṁ cittam 216
 Sabbaññutaññam 8, 242, 244, 246, 248, 430
 Sabbadhammānaṁ 4, 6, 192, 194, 198, 200, 474, 480
 Sabrahmacārī 408, 412
 Samantacakkhu 246, 430
 Samam 94, 194, 326, 340, 342
 Samathabalaṁ 186
 Samayavimokkho 436, 444
 Samasīsatṭhe ñāṇam 4, 192
 Samādhi 38, 92, 140, 362, 374, 512, 522
 Samādhicariyā 4, 186, 188, 190, 408, 410
 Samādhibhāvanāmaye ñāṇam 2, 90, 94
 Samādhivasena ñāṇāni 308, 374, 418, 420
 Samāpajjanavasī 190
 Samāpattaṭṭhe ñāṇam 4, 174, 178
 Samutṭhānaṭṭho 30, 172
 Samutṭhānamaggo 512
 Samutṭhānamaṇḍo 516, 520
 Samudaye ñāṇam 6, 8, 76, 222, 246, 430
 Samudāgataṁ 140, 142

S	S
Samudāgatā	138, 140,
	142, 144, 148, 150
Samudāgato	138, 140, 142, 146
Samodahane paññā	6, 202
Sampannadiṭṭhī (puggalā)	304
Sampahañsanā	316, 318, 320, 322
Sammasane ñāṇam	2, 100, 102
Sammāsamuccchede	192
Sallekhaṭṭhe ñāṇam	4, 194, 196
Sallekho	196
Sātasahagatā	50
Sāmaññaphalāni	64, 162,
	444, 446, 448
Sāmayiko vimokkho	436, 444
Sāmisam	26, 112
Sāmiso vimokkho	436, 446
Sikkhāyo (tisso)	88, 90,
	348, 352, 372
Sītisiyā vimokkho	452
Sīlamaye ñāṇam	2, 80, 90
Sīlavisuddhi	38, 140, 342, 348,
	352, 354, 356, 358, 360, 362,
	364, 366, 370, 372, 416, 512, 522
Sīlāni (pañca)	80, 82, 84, 86, 88
Sīsam	194
Sukham	12, 40, 48, 64, 78, 162,
	164, 188, 262, 354, 390, 416, 420
Suññatānupassanā ñāṇam	36,
	448, 450,
	452, 454, 456, 458
Suññatāvihārasamāpatti	176, 178
Suññate paññā	6, 206
Suññato vimokkho	436, 476, 478,
	480, 486, 488, 490
Suññato vihāro	174, 176, 178, 184
Sutamaye ñāṇam	2, 10, 12, 40,
	46, 50, 64, 66, 68, 70, 78
Subhāvitā	316, 324
Suvīññāpaye	226, 228,
	432, 434
Susamam	326
Sotadhātuvisuddhi ñāṇam	6,
	210, 212
Sotāpattimaggakkhaṇe	128,
	132, 138, 200,
	218, 380, 428, 508
Sotāvadhānam	10, 12,
	38, 40, 46, 50,
	62, 64, 66, 68, 70, 78
Svākāro	226, 434
H	
Hānabhāgiyo dhammo	66, 68
Hetuṭṭho	28, 30, 32, 36, 222

--ooOoo--

CÔNG TRÌNH ÂN TỐNG TAM TẶNG SONG NGỮ PĀLI - VIỆT

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Công Đức Thành Lập & Bảo Trợ

1. Ven. Khánh Hỷ và Phật tử chùa Bát Nhã
2. Quỹ Hùn Phước Visākhā

Công Đức Thành Lập

1. Gia đình Phật tử Visākhā An Trương
2. Gia đình Phật tử Trương Đình Nguyên & Huỳnh Ngọc Hạnh
3. Bà Quả Phụ Phạm Vũ Điểm - Pháp danh Diệu Đài
4. Bà Phật tử Diệu Giới và các con cháu
5. Gia đình Phật tử Lương Xuân Lộc & Lê Thị Thu Hà
6. Gia đình Phật tử Phạm Trọng Độ & Ngô Thị Liên
7. Gia đình Phật tử Lý Hoàng Anh
8. Gia đình Phật tử Nguyễn Văn Hòa & Minh Hạnh
9. Gia đình Phật tử Hồ Hoàng Anh
10. Phật tử Diệu Bình và Gia đình Phạm Thiện Bảo
11. Gia đình Phật tử Phạm Thị Thi & Châu Thiên Hưng
12. Gia đình Phật tử Phạm Xuân Lan & Trần Thành Nhơn
13. Cư sĩ Liên Tâm (Phan đình Quê)
14. Ái nữ Chú Nguyễn Hữu Danh
15. Gia đình Phật tử Khánh Huy
16. Ái nữ Cô Lê thị Tích
17. Cô Võ Trần Châu
18. Cô Hồng (IL)

CÔNG TRÌNH ÂN TỐNG TAM TẶNG SONG NGỮ PĀLI - VIỆT

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Ấn Tống
BỘ KINH PATISAMBHIDĀMAGGA
2 tập 37 & 38

Công Đức Bảo Trợ

Tu Nữ Dhammasāmī
Phật tử Lê Chánh
Phật tử Trịnh Kim-Thanh
Phật tử Lưu Cẩm-Nhung
Gia đình Phật tử Lê văn Hòa
Đạo Hữu Bùi Tuấn Thạch
Gia đình Đỗ văn Tảng & Đỗ thị Nghĩa
Gia đình Trác Diệp

Công Đức Hỗ Trợ

Đại Đức Tâm Quang
Đại Đức Chánh Kiến
Đại Đức Minh Hạnh
Tu Nữ Giác Nữ Diệu Linh
Phật tử Lê Thị Kim Phụng
Phật tử Nguyễn Trang
Phật tử Huỳnh Mỹ Phương (Huệ Khai)
Gia đình Phật tử Trần Minh & Thúy Hoa
Phật tử Văn Thị Yến Dung (Diệu Thư)
Gia đình Nguyễn Duy Đại & Nguyễn thị Hồng Thảo
Gia đình Phật tử Nguyễn văn Hiền & Trần Hương
Phật tử Lê thị Huế
Đạo Hữu Nguyễn Cường
Lớp Thiền và Vi Diệu Pháp chùa Bửu Long